SZCZECIN 2014

Raport o stanie miasta

floating garden
Szczecin 2050
project

SZCZECIN 2014

Raport o stanie miasta

OPRACOWANIE:

Zespół BIURA STRATEGII URZĘDU MIASTA SZCZECIN, w tym:

Elżbieta Andrzejczak
Anna Bednarz
Piotr Bednarski
Kamila Bogusławska
Tomasz Kakowski
Halina Kozar-Makocka
Grażyna Kulpa Jarocka
Ewa Kurjata
Mirosław Lisewski
Karolina Oleksińska
Karolina Piekarska
Paweł Rosicki
Marlena Sychowicz

We współpracy z poszczególnymi Wydziałami i Biurami i Urzędu Miasta Szczecin

PROJEKT GRAFICZNY, SKŁAD, DRUK I OPRAWA

Butterfly
Aleja Bohaterów Warszawy 98, 70-341 Szczecin
www.promoshop.pl

http://bip.um.szczecin.pl/UMSzczecinBIP/chapter_11808.asp

Szanowni Państwo,

Mam przyjemność przedstawić Państwu kolejną edycję Raportu o stanie miasta Szczecin, wydawanego cyklicznie co 2 lata, obrazującego aktualną sytuację naszego miasta, obszary jego funkcjonowania, a także zmiany zachodzące w latach 2012-2013.

Zakres raportu przedstawia najistotniejsze dziedziny z życia miasta w podziale na sfery, wskazując jednocześnie wieloaspektowość zjawisk oraz kierunków zmian zachodzących w Szczecinie. Głównym celem opracowania, podobnie jak w latach poprzednich, jest obiektywna prezentacja informacji, faktów oraz danych, w tym danych statystycznych oraz innych, pozyskanych i opracowanych dla potrzeb tego dokumentu. Publikacja zawiera informacje pozwalające ocenić i przeanalizować zmiany zachodzące na przestrzeni kolejnych lat. Jednak głębsza oraz bardziej wnikliwa analiza prezentowanego materiału należy do Czytelników.

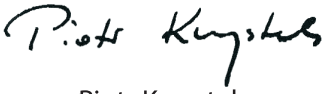
Raport to także podsumowanie działań podjętych i kontynuowanych w kolejnych latach, to materiał do dyskusji, ocen oraz wnioskowania, a w konsekwencji punkt wyjścia do aktywności samorządu i mieszkańców w najbliższej przyszłości.

Jaki jest Szczecin, Szczecin dla Ciebie? Jakie stoją przed nami wyzwania? Co powinniśmy jeszcze zmienić? Jakie są szanse a jakie zagrożenia? Jaki mamy potencjał? Jak stymulować rozwój miasta? Mam nadzieję, że publikacja, którą oddaję w Państwa ręce, pozwoli na wypracowanie poglądów i opinii na wyżej wymienione pytania.

Wyrażam głębokie przekonanie, iż najnowszy Raport o stanie miasta Szczecin stanie się dla każdego Czytelnika ważnym i cennym zbiorem wiedzy o mieście, jego mieszkańcach, sferach życia, tempie i kierunkach rozwoju społeczno-gospodarczego, przestrzennego, kulturowego, głównie w kontekście obowiązującej *Strategii Rozwoju Szczecina 2025* – dokumentu programowego określającego wybór priorytetów rozwojowych miasta.

Pragnę jednocześnie podziękować wszystkim osobom zaangażowanym w prace nad Raportem, których wiedza, doświadczenia oraz umiejętności wykorzystane zostały przy opracowaniu tego obszernego dokumentu.

Prezydent Miasta Szczecin

Piotr Krzystek

Spis treści

Strefa ekologiczno-przestrzenna 11

1. ŚRODOWISKO I INFRASTRUKTURA 13
1.1. Środowisko 13
1.2. Infrastruktura 17

2. TRANSPORT 21
2.1. Infrastruktura drogowa 21
2.2. Komunikacja miejska 25
2.3. Wydatki miasta na transport i komunikację 28
2.4. Pozostałe rodzaje transportu 29

3. POLITYKA PRZESTRZENNA 37
3.1. Rewitalizacja 39
3.2. Grunty 42
3.3. Grunty komunalne 43

4. MIESZKALNICTWO 47
4.1. Zasoby mieszkaniowe Szczecina 47
4.2. Komunalne zasoby mieszkaniowe 47
4.3. Budownictwo mieszkaniowe 48
4.4. Transakcje na rynku mieszkaniowym 49

Sfera gospodarcza 53

5. GOSPODARKA 55
5.1. Majątek trwały i działalność inwestycyjna przedsiębiorstw 55
5.2. Jednostki zarejestrowane w rejestrze regon 58
5.3. Wyniki ekonomiczne przedsiębiorstw 59
5.4. Sytuacja w wybranych działach gospodarki 61
5.5. Innowacyjność gospodarki Szczecina 72
5.6. Funkcjonowanie systemu wsparcia biznesu w Szczecinie 75

6. DZIAŁALNOŚĆ INWESTYCYJNA 83
6.1. Atrakcyjność inwestycyjna miasta 83
6.2. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne 85
6.3. Inwestycje komercyjne 88
6.4. Działalność inwestycyjna miasta 97
6.5. Inwestycje z budżetu województwa zachodniopomorskiego 105

7. TURYSTYKA 109
7.1. Wybrane atrakcje turystyczne miasta szczecin 109
7.2. Zarządzanie turystyką 111
7.3. The Tall Ships' Races 2013 112
7.4. Baza noclegowa 112
7.5. Działalność biur turystycznych 112
7.6. Ruch turystyczny 113
7.7. Ocena zmian w sferze turystyki w latach 2012-2013 oraz zdiagnozowanie głównych problemów 113

Strefa społeczna 115

8. DEMOGRAFIA, RYNEK PRACY 117
8.1. Liczba i struktura ludności 117
8.2. Sytuacja ekonomiczna ludności 118
8.3. Rynek pracy 121
8.4. Charakterystyka bezrobocia w mieście 121

Spis treści

9. NAUKA I SZKOLNICTWO WYŻSZE 127
9.1. Uczelnie wyższe 127
9.2. Ocena szczecińskich uczelni 128
9.3. Projekty inwestycyjne oraz naukowo-badawcze realizowane przez uczelnie wyższe 129
9.4. Współpraca miasta z uczelniami wyższymi 132
9.5. Realizacja projektu pn. „Akademicki Szczecin" 133

10. Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego 137
10.1. Miejskie instytucje kultury 138
10.2. Wojewódzkie instytucje kultury 144
10.3. Stowarzyszenia i fundacje 147
10.4. Najważniejsze wydarzenia kulturalne 148
10.5. Nagrody i tytuły 153
10.6. Edukacja kulturalna i artystyczna 154
10.7. Mecenat miasta nad muzeum narodowym w szczecinie 157
10.8. Współpraca krajowa i międzynarodowa 158
10.9. Promocja kultury 159
10.10. Ochrona zabytków 160
10.11. Wydatki na kulturę 161

11. KULTURA FIZYCZNA 165
11.1. Tworzenie warunków do rozwoju kultury fizycznej 165
11.2. Działalność stowarzyszeń kultury fizycznej 166
11.3. Rekreacja i sport amatorski 167
11.4. Osiągnięcia sportowe, osiągnięcia indywidualne 167
11.5. Osiągnięcia zespołowe 170
11.6. Baza sportowo-rekreacyjna 172
11.7. Imprezy sportowe 174

12. OŚWIATA I WYCHOWANIE 177
12.1. Organizacja szkół i placówek oświatowych 177
12.2. Kadra pedagogiczna 184
12.3. Działania jakościowe miasta szczecin w kierunku poszerzenia oferty kształcenia i wychowania w szkołach i placówkach oświatowych 185
12.4. Inne działania związane z dydaktyką, wychowaniem i opieką w szkołach i placówkach oświatowych 186
12.5. Warunki kształcenia i zarządzania mieniem 186
12.6. Elektroniczny system zarządzania oświatą 187
12.7. System motywowania i nagradzania osiągnięć uczniów i nauczycieli 188

13. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE 189
13.1. Zagrożenie przestepczością 189
13.2. Działalność straży miejskiej 191
13.3. Działania miasta w zakresie bezpieczenstwa publicznego 193
13.4. Pozostała działalnosć w zakresie bezpieczeństwa publicznego 194

14. OCHRONA ZDROWIA 199
14.1. Sytuacja demograficzna miasta szczecin 199
14.2. Sytuacja zdrowotna mieszkańców szczecina 200
14.3. Zasoby kadrowe systemu opieki zdrowotnej w szczecinie 201
14.4. Opieka zdrowotna w szczecinie 202
14.5. Profilaktyka i promocja zdrowia 206
14.6. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych 207
14.7. Szczecińska ochrona zdrowia na tle województwa i polski 208

15. POMOC SPOŁECZNA 211
15.1. Identyfikacja podstawowych problemów społecznych 211
15.2. System pomocy społecznej w mieście 211
15.3. Podstawowe formy pomocy 212

Sfera zarządzania 221

16. ORGANIZACJA SYSTEMU ZARZĄDZANIA MIASTEM 223
16.1. Administracja rządowa 223
16.2. Samorząd województwa zachodniopomorskiego 223
16.3. Samorząd gminny i powiatowy 224
16.4. Organy nadzoru i kontroli 231
16.5. Strategia Rozwoju Szczecina 231
16.6. Współpraca międzynarodowa 233
16.7. Szczeciński obszar metropolitalny 236
16.8. Finanse samorządu miasta 241

INDEKS TABEL, WYKRESÓW I MAP 255
Indeks tabel 257
Indeks wykresów 261
Indeks map 262

Sfera
ekologiczno-przestrzenna

1.1. ŚRODOWISKO

1.1.1. GEOGRAFIA

Szczecin położony jest w odległości około 60 km od morza i 30 km od Zalewu Szczecińskiego. Powierzchnia miasta wynosi 300,55 km^2.

Miasto Szczecin leży na terenie makroregionu Pobrzeże Szczecińskie, który składa się z jedenastu mezoregionów. Szczecin ulokowany jest na obszarze czterech z nich: Doliny Dolnej Odry, Równiny Goleniowskiej, Wzniesień (Wzgórz) Szczecińskich (składających się ze Wzgórz Warszewskich i Wału Stobniańskiego) oraz Wzgórz Bukowych.

Naturalne wartości przyrodnicze sprawiają, że rejon Szczecina należy do niezwykle interesujących obszarów Europy Środkowej. Do najważniejszych walorów środowiska naturalnego Szczecina można zaliczyć rzeźbę terenu, urozmaiconą sieć wodną, łagodne warunki klimatyczne oraz bogatą florę i faunę.

RZEŹBA TERENU

Specyficzne, bogate ukształtowanie rzeźby terenu miasta powstało na skutek ustępującego zlodowacenia. Wśród cech charakterystycznych Szczecina można wymienić znaczną różnicę pomiędzy najwyżej i najniżej położonym poziomem obszarów miasta. W jego zachodniej części do najważniejszych form geomorfologicznych należą:

- Wzgórza Warszewskie wyniesione od około 35 do 132 m n.p.m. (najwyższe wzniesienie – Wielecka Góra),
- subglacjalna rynna kopalna o przebiegu południkowym (Tanowo – Pilchowo – Szczecin), głęboko (lokalnie do 100 m) wcięta w starsze podłoże,
- Niecka Niebuszewska stanowiąca rozległe obniżenie na południowym wschodzie lewobrzeżnej części miasta.

We wschodniej części Szczecina wyróżnia się:

- Wzgórza Bukowe osiągające 148,4 m n.p.m. (najwyższe wzniesienie – Bukowiec),
- Równinę Goleniowską.

Średnie wzniesienie terenu Szczecina wynosi około 25 m n.p.m. Najniżej położonym terenem w Szczecinie jest Międzyodrze – od 0,5 do 0,1 m n.p.m., gdzie pojawiają się niewielkie powierzchnie depresyjne rzędu 0,1 m p.p.m.

WODY

Sieć wodną Szczecina tworzą wody powierzchniowe i podziemne oraz obszary podmokłe i zabagnione. W granicach miasta grunty pod wodami zajmują około 1 202,8 km^2. Głównym elementem systemu hydrograficznego Szczecina jest Odra dopływająca do miasta dwoma nurtami:

- wschodnim: Odra Wschodnia (Regalica) średniej głębokości około 7 m i szerokości około 160 m (na odcinku od Widuchowej do jeziora Dąbie);
- zachodnim: Odra Zachodnia o głębokości od 5 do 10 m i szerokości od 140 do 200 m poniżej Widuchowej. Poniżej Mostu Długiego głębokość jest sztucznie utrzymywana ze względu na konieczność zachowania odpowiedniej głębokości toru wodnego Szczecin-Świnoujście.

Łączna długość cieków wodnych wynosi na lewobrzeżnej części miasta około 60 km, a na Prawobrzeżu około 53 km. Największa sieć kanałów występuje na Międzyodrzu. Wśród zbiorników wód stojących, znajdujących się w granicach miasta, można wyróżnić: jezioro Dąbie o pow. 5 060 ha (na 4. miejscu pod względem powierzchni w Polsce), Jezioro Głębokie o pow. 31 ha oraz jeziora: Szmaragdowe, Rusałka i Słoneczne.

Zasoby wód podziemnych miasta leżą na obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Dolina kopalna Szczecin" (GZWP nr 122). Użytkowe poziomy wód słodkich na jego obszarze występują w utworach czwartorzędowych do głębokości 100-160 m, jednak miejscami wydziela się również poziomy: mioceńskie i oligoceńskie oraz piętro kredowe, które nie mają charakteru użytkowego ze względu na słabe parametry hydrauliczne budujących je warstw lub jakość występujących w ich obrębie wód podziemnych. Zasoby dyspozycyjne na obszarze GZWP nr 122 wynoszą w rejonie B (zlewnia Gunicy) 12 016 m^3/d i w rejonie C (zlewnia Odry) 23 796 m^3/d. W obrębie struktury GZWP nr 122 zlokalizowane są 2 działające ujęcia wód podziemnych dla Szczecina – „Pilchowo", „Arkonka".

Zarówno na zachód i południe od Szczecina, w obrębie Wału Stobniańskiego i Wzgórz Warszewskich, jak i na wschód od Odry, w obrębie Wzgórz Bukowych, parametry hydrogeologiczne zaburzonych glacitektonicznie warstw wodonośnych są niesprzyjające dla budowy ujęć wód podziemnych.

Na znacznym obszarze miasta występują obszary podmokłe i bagienne, które wynikają z ukształtowania terenu, warunków gruntowo-wodnych, obecności cieków i zjawisk powodziowych. Część z nich to pozostałości po dawnych zbiornikach i oczkach wodnych, a pozostałe to obszary położone w dolinie Odry i wokół jeziora Dąbie oraz wzdłuż cieków. Do najcenniejszych z nich można zaliczyć ciąg wysp rozdzielających Odrę od jeziora Dąbie, tereny pomiędzy Stołczynem a Skolwinem, łąki nad jeziorem Dąbie, a przede wszystkim, obszar Międzyodrza. Pełnią one ważną rolę retencyjną, zmniejszają bowiem zagrożenie związane z gwałtownymi wezbraniami wód w ciekach. Obszary te charakteryzuje okresowe podtapianie. Są one także siedliskami cennych gatunków flory i fauny, w tym gatunków objętych ścisłą ochroną, takich jak orzeł bielik. Jezioro Dąbie w okresie zimowym stanowi jedno z nielicznych skupisk tego ptaka w kraju.

ZASOBY GEOLOGICZNE

Szczecin leży w strefie osiowej Niecki Szczecińskiej, o czym świadczą najwyższe miąższości utworów kredowych i stosunkowo niskie podłoże spągu kredy. Największą miąższość w najbliżej położonym otworze strukturalnym „Szczecin IG1" odwierconym do głębokości 1 865,9 m osiągają: utwory kredy górnej (około 1 254,5 m), osady trzeciorzędowe (około 304,0 m) oraz utwory jury (około 256,5 m).

Na terenie miasta występują ograniczone zasoby geologiczne w postaci kopalin głównie w dzielnicy Północi Prawobrzeże. Należą do nich: węgiel brunatny, torfy, kreda jeziorna, gliny zwałowe, iły septariowe oraz piaski i żwiry. Złoża te są od lat nieeksploatowane (brak aktualnych koncesji na wydobywanie kopalin). Zasoby te znajdują się w większości w obszarach przyrodniczo cennych i są chronione przed zabudową.

1.1.2. WARUNKI KLIMATYCZNE

Klimat na terenie Szczecina kształtowany jest głównie przez bliskość morza, warunki fizjograficzne oraz obecność dużych zakładów produkcyjnych i przemysłowych – zarówno na terenie miasta, jak i w jego otoczeniu. W ostatnich latach odnotowano w Szczecinie również wpływy klimatu oceanicznegoi kontynentalnego. Wpływ morza, usytuowania terenu, dużych zbiorników wodnych i kompleksów leśnych przejawia się w postaci stosunkowo łagodnej zimy oraz dość chłodnego, wilgotnego lata. Zanieczyszczanie powietrza przez zakłady przemysłowe przyczynia się do zwiększenia częstotliwości opadów.

Do najważniejszych elementów określających klimat należą: zachmurzenie, nasłonecznienie, temperatura powietrza, wilgotność, opady, ciśnienie atmosferyczne oraz wiatry. W 2012 r. warunki klimatyczne kształtowały się następująco:

- średnia temperatura powietrza: 9,1°C.
- usłonecznienie: 1 654 h.
- średnie zachmurzenie: 5,2 oktanów,
- roczne sumy opadów: 529 mm.
- średnia prędkość wiatru: 3,8 m/s.

W Szczecinie przeważają wiatry wiejące z kierunku południowo-zachodniego występujące głównie w czerwcu, lipcu, wrześniu, listopadzie i grudniu. Dość znaczny jest też udział wiatrów z kierunków wschodnich i północno-wschodnich przeważających w kwietniu i maju. Wzgórza Warszewskie osłaniające miasto od północy powodują, że najmniej wiatrów wieje z kierunku północnego, co wpływa na złagodzenie klimatu.

1.1.3. FLORA I FAUNA SZCZECINA

Szczecin zaliczany jest do miast o wyjątkowo urozmaiconej i bogatej szacie roślinnej. Z punktu widzenia możliwości wypoczynkowych, rekreacyjnych, edukacyjnych największą wartość przedstawiają duże kompleksy zieleni, do których na terenie Szczecina należą: lasy miejskie i państwowe oraz parki.

Lasy Miejskie położone są głównie w północnej i południowo-wschodniej części miasta. Składają się na nie części trzech puszcz w dolnym biegu Odry. Lasy po zachodniej stronie Odry znajdują się w rejonie Puszczy Wkrzańskiej, południowo-wschodnia część związana jest z Puszczą Bukową, natomiast od wschodu i północnego wschodu są częścią Puszczy Goleniowskiej. Obszar Lasów Miejskich podzielony jest na dwa leśnictwa: Leśnictwo Głębokie (obejmujące lasy położone po zachodniej stronie Odry) oraz Leśnictwo Dąbie (obejmujące lasy położone po wschodniej stronie Odry). Na terenie miasta są cztery Obszary Natura 2000:

- Ostoja Siedliskowa – Ujście Odry i Zalew Szczeciński – na terenie miasta obejmuje wody Odry pomiędzy wyspą Skolwiński Ostrów i półwyspu Inoujście.
- Ostoja Siedliskowa – Dolina Odry – na terenie miasta obejmuje Zalewskie Łęgi, Brynecki Ostrów, Siedlińską Kępę. Tereny te obejmuje również Ostoja Ptasia Dolina Dolnej Odry
- Ostoja Ptasia Dolina Dolnej Odry – na terenie miasta obejmuje od północy Wyspy Mewią, Dębinę, Dębinkę, Radolin, Radoliński Chełm, Mieleńskie Łąki, Czapli Ostrów, Zalewskie Łęgi, Brynecki Ostrów, Siedlińską Kępę, wody jezior Dąbie i Dąbie Małe oraz rzeki Odry.
- Ostoja Siedliskowa Wzgórza Bukowe – na terenie miasta obejmuje tereny wokół Jeziora Szmaragdowego, Szczecina-Płoni, Szczecina-Śmierdnicy, Szczecina-Jerzerzyc i osady Sosnówko. Ostoja pokrywa się w znacznej części z terenem Szczecińskiego Parku Krajobrazowego.

Na terenie miasta znajduje się sześć użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 174 ha:

- „Staw na Gumieńcach" – półnaturalne rozlewisko wodne z bogatą roślinnością przywodną, będące miejscem żerowania i pobytu licznych gatunków dzikiego ptactwa (w tym wodnego),
- „Staw na Śródleśnej" – naturalny zbiornik wodny w obszarze wododziałowym, otoczony drzewostanem, miejsce bytowania kumaka nizinnego,
- „Dolina Strumienia Żabińca" – odcinek źródłowego naturalnego cieku wodnego Żabiniec wraz z ukształtowaniem terenu i szatą roślinną,
- „Dolina Strumienia Skolwinka, Stołczynka, Żółwinka" – naturalnie ukształtowane tereny wraz z ciekami i wysoce zróżnicowaną szatą roślinną, miejsce występowania storczyków,
- „Dolina Strumienia Grzęzinca" – obszar uformowany siłami natury razem z ciekami i urozmaiconą roślinnością,

- „Klucki Ostrów" – wyspa z naturalnym zespołem roślinności łęgowej na terenie zalewowym, sąsiadująca z Parkiem Krajobrazowym „Dolina Dolnej Odry" i położona w obszarze specjalnej ochrony ptaków Natura 2000.

Oprócz użytków ekologicznych jest też siedem zespołów przyrodniczo-krajobrazowych o powierzchni 1 282,98 ha:

- „Dolina Siedmiu Młynów i Źródła Strumienia Osówka" – dolina z cennym krajobrazem naturalnego i kulturowego obszaru źródliskowego cieków Osówka i Bystry Potok, z lasami liściastymi z licznymi gatunkami roślin chronionych (m.in. bluszcz pospolity, wiciokrzew pomorski, grążel żółty, paprotka zwyczajna, barwinek pospolity, bławnik mieczolistny). Znajduje się tu sieć połączonych zbiorników wodnych stwarzających idealne miejsce bytowania płazów, gadów i ptactwa.
- „Wodozbiór" – obszar cennego krajobrazu naturalnego ze zbiornikami wodnymi i terenami podmokłymi otoczony borem sosnowym, mieszanym i dębiną, miejsce cenne dla płazów (występuje tu kumak nizinny) i ptactwa wodnego.
- „Jezierzyce" – dolina rzeki Płoni przepływającej przez dwa stawy „Cysterski" i „Klasztorny". Obecnie na miejscu pozyskiwania torfu stworzono duży sztuczny staw z miejscem dla ptactwa – zarówno wodnego, jak i bytującego na łąkach (spotyka się tu bielika, czaple, kormorany, a także derkacza i kuropatwy oraz bobry).
- „Park Leśny w Strudze" – obszar cennego krajobrazu naturalnego w dolinie rzeki Płoni z licznymi drzewami pomnikowymi i roślinami chronionymi: m.in. bluszcz pospolity, wiciokrzew pomorski (których nie stwierdzono w latach 2009-2010), barwinek pospolity, paprotka zwyczajna, cis pospolity, konwalia majowa, przytulia wonna i flagowiec olbrzymi.
- „Zalewskie Łęgi" – ekosystem lasów bagiennych, mający szczególne znaczenie dla zachowania i ochrony rzadkich gatunków roślin i zwierząt.
- „Dębina" – ekosystem pełniący istotną funkcję w ochronie rzadkich gatunków roślin oraz ginących i zagrożonych wyginięciem gatunków ptaków drapieżnych, dla których wyspa jest lęgowiskiem.

Rezerwat przyrody „Zdroje" (2 ha) – obejmuje ochroną fragment parku Topfera (założonego na przełomie XIX i XX wieku), w którym wprowadzono nasadzenia cisów. W ciągu XX wieku rozległy obszar dawnych wyrobisk górniczych w rejonie Zdrojów został zalesiony (włącznie z terenem Parku) głównie drzewostanami sosnowymi. W tym czasie cisy z dawnego parku zaczęły się rozsiewać, a Rezerwat utworzono w miejscu największego jego zagęszczenia. Obecnie w rezerwacie występuje około 400 okazów tego gatunku.

Na terenie miasta zlokalizowany jest również fragment Szczecińskiego Parku Krajobrazowego „Bukowe Zdroje" o łącznej powierzchni 359 ha.

Szczeciński Park Krajobrazowy w granicach miasta obejmuje ochroną lasy na przedpolach Wzniesień Bukowych. W okolicach Żydowiec są to głównie bory mieszane o przeciętnych walorach przyrodniczych z dominacją drzewostanów sosnowych, mniejszy udział mają drzewostany dębowe i robiniowe. Bardziej urozmaicony jest kompleks leśny między Żydowcami i Podjuchami. Występują tu drzewostany bukowe z charakterystyczną dla Puszczy Bukowej roślinnością, z udziałem swoistych dla buczyn niżowych gatunków i stanowiskami wielu chronionych i rzadko spotykanych gatunków (m.in. perłówka jednokwiatowa, kostrzewa leśna, konwalia majowa, groszek górski, zdziczały cis i jarząb szwedzki itp.). Na obrzeżach lasów (w okolicach wyrobiska w Żydowcach) występują ciepłolubne murawy i zbiorowiska okrajkowe (pajęcznica liliowata, strzęplica polska, szałwia łąkowa). Kompleks leśny między Podjuchami i Zdrojami to w większości obszar zalesiony sosną w połowie XX wieku. Do walorów krajobrazowych należy malownicze jezioro Szmaragdowe, a do przyrodniczych liczny udział w lasach chronionego cisa, który występuje tutaj z samosiewu oraz stanowiska rzadko spotykanych i chronionych roślin (masowo występuje tu bluszcz pospolity, mniej licznie lepnica zwisła, konwalia majowa, wiciokrzew pomorski).

Głównymi gatunkami drzew rosnącymi w lasach są sosna i olsza. Obok nich spotyka się dęby, topole, brzozy, robinie, buki, kasztanowce, wierzby, świerki i jesiony. Na terenie Lasów Miejskich występują rośliny i zwierzęta objęte całkowitą lub częściową ochroną (ponad 30 gatunków roślin i ponad 150 gatunków zwierząt). Lasy są środowiskiem bytowania dzików, saren, jeleni, lisów, jenotów, borsuków, kun, tchórzy, piżmaków oraz zajęcy. Na faunę miasta Szczecin składa się 25 gatunków ssaków, 137 gatunków ptaków, 6 gatunków gadów, 7 gatunków płazów, 20 gatunków ryb oraz liczne gatunki bezkręgowców. Na terenie miasta występują także gatunki, dla których oprócz ochrony gatunkowej stosuje się ochronę ich siedlisk. Są to: ryby – piskorz, płazy – kumak nizinny i traszka grzebieniasta, ptaki – bielik, błotniak stawowy, bocian biały, dzięcioł czarny, jarzębatka, lerka, sokół wędrowny, gąsiorek zimorodek żuraw, ssaki – bóbr, wydra, nocek duży.

Dotychczasowe badania wykazały, że w granicach miasta Szczecin występuje ponad tysiąc gatunków grzybów i roślin, w tym objętych ścisłą ochroną: 9 gatunków grzybów, 3 gatunki paprotników, 7 gatunków drzew, krzewów i krzewinek, 12 gatunków roślin zielnych oraz 21 gatunków roślin zielnych objętych częściową ochroną.

Na terenie miasta, głównie w lasach miejskich występuje 8 siedlisk chronionych, w tym starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami, ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe , kwaśne buczyny, żyzna buczyna niżowa, grądy subatlantyckie, kwaśne dąbrowy, bory i lasy bagienne, łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe.

Na terenie Szczecina znajduje się 17 parków. Są one miejscami spacerowo-wypoczynkowymi. Najpopularniejszymi i największymi parkami miasta są: Park Kasprowicza (o powierzchni 27,03 ha) ze sztucznie utworzonym jeziorkiem Rusałka oraz Park Żeromskiego (o powierzchni 21,97 ha). Inne parki, usytuowane w różnych zakątkach miasta, są znacznie mniejsze, ale stanowią cenne miejsca rekreacyjne dla okolicznych mieszkańców (m.in. Park Dendrologiczny im. prof. Stefana Kownasa, Park Brodowski, Park Andersa, Park Powstańców, Park Arkoński, Park Noakowskiego, Park Jasne Błonia, park przy stawie Brodowskim, park przy ul. Sąsiedzkiej, park przy ul. Przodowników Pracy).

Dużym i ciekawym skupiskiem zieleni są cmentarze. Największym z nich jest Cmentarz Centralny (168 ha) znajdujący się w lewobrzeżnej części miasta i spełniający jednocze-

śnie funkcje cmentarne i parkowe. Na jego terenie występuje 360 gatunków i odmian drzew oraz krzewów. Bardzo dobrze zaaklimatyzowały się tu gatunki północnoamerykańskie. Na szczególną uwagę zasługują okazy rzadko występujące w Polsce, jak np. dąb zimnozielony.

W granicach miasta znajduje się też wiele mniejszych elementów zieleni, do których należą zieleńce, w tym zieleń przy budynkach użyteczności publicznej, bulwarach, promenadach. W mieście istnieje 90 zieleńców (o powierzchni 55,2 ha). Zieleń uliczna zajmuje około 139 ha oraz 28 pomników przyrody:

Ogródki działkowe „Skarbówka" na terenie osiedla Osów	Wyspa na małym jeziorku liczącym ok. 1 ha powierzchni nazwana „Mszarnym Skarbkiem"
ul. Judyma 1	Trzy cisy drzewiaste o obwodach: 170, 160, 85 cm i wys. 10 m. Dwa cisy są zrośnięte ze sobą
ul. Broniewskiego 18, koło kościoła p.w. św. Kazimierza	Głaz narzutowy
Teren parku obok zajezdni tramwajowej przy ul. Niemierzyńskiej	Jesion wyniosły porośnięty bluszczem pospolitym o obwodzie 265 m i wys. 22 m
Jasne Błonia przy ul. Moniuszki i ul. Ogińskiego	Dwie aleje platanów klonolistnych 193 szt., o przeciętnym obwodzie pnia 2,0 m i średniej wys. 20,0 m
ul. Piotra Skargi 31	Dąb szypułkowy o obwodzie pnia 370 cm, wys. 30 m
Teren u zbiegu ulic Salomei, Matejki, Gontyny	Miłorząb o obwodzie pnia 240 cm i wys. 18 m
ul. Wyszaka, w pobliżu Zamku	Platan klonolistny o przeciętnym obw. pnia 520 m i wys. 18 m
Obwód Leśny Dąbie, Uroczysko Zdroje	Dąb szypułkowy o obwodzie pnia 380 (440) cm i wys. 28,0 m
Obwód Leśny Uroczysko Zdroje	Buk pospolity o obwodzie pnia 280 (300) cm i wys. 25 m
ul. Radosna	Dąb szypułkowaty o obwodzie pnia 270 cm i wys. 24 m
ul. Radosna	Dąb szypułkowaty o obwodzie pnia 340 (370) cm i wys. 24 m
Osiedle Bukowe (przy ciągu pieszym z osiedla do Szczecińskiego Parku Krajobrazowego)	Buk pospolity o obwodzie pnia 440 (450) cm i wys. 30 m
ul. Smocza 4b, Leśnictwo Podjuchy	Tulipanowiec amerykański o obwodzie pnia 85 cm i wys. 16 m
Klęskowo ul. Chłopska (w pobliżu nr 36)	Dwa dęby o obwodach: 622 cm i 684 cm i wys. 23,5 i 25,0 m
Płonia obok kościoła p.w. Św. Rodziny	800-letnia lipa o obwodzie pnia 885 cm i wys. 26,0 m
Jezierzyce ul. Topolowa (obok posesji nr 29)	Lipa szerokolistna o obwodzie pnia 435 cm i wys. 23 m. Obecnie drzewo usycha po uderzeniu pioruna
Park im. Żeromskiego, przy ul. Parkowej	Głaz narzutowy o obw. 850 cm, średnicy 280 cm oraz wys. 160 cm
ul. Broniewskiego przy kościele	Cztery cisy rosnące obok głazu o obwodach: 80, 52, 79, 120 cm, każdy o wys. 11 m
Plac Tobrucki przy ul. Nowa	Dąb szypułkowy o obwodzie pnia 400 cm i wys. 22 m
Plac Tobrucki przy ul. Nowa	Orzech czarny o obwodzie pnia 446 cm i wys. 22 m
Załom obręb 3 Dąbie	Dąb szypułkowy – aleja o obwodach pni 160-470 cm i wys. 20-22,6 m
Przy zbiegu ulic Handlowej, Pszennej i Chłopskiej	Dąb szypułkowy o obwodzie pnia 338 cm i wys. 22 m
Przy zbiegu ulicy Kazimierza Puławskiego i Al. Piastów skwer im. J. Szczerskiej	Platan klonolistny o obwodzie pnia 189 i 540 cm i wys. 22 m
Załom obręb 3 Dąbie	Dąb szypułkowy o obwodzie pnia 390 cm i wys. 26 m
Załom przy leśniczówce	Dąb szypułkowy o obwodzie pnia 380 cm i wys. 28 m
ul. 5 Lipca 8 podwórze	Kasztanowiec biały o obwodzie 310 cm pnia i wys. 20 m
Na terenie parku Żeromskiego vis a vis akademika „Dom Marynarza"	Klon kolchidzki o obwodzie pnia 437 cm i wys. 24,5 m

1.1.4. ZAGROŻENIA STANU ŚRODOWISKA

Do głównych zagrożeń stanu środowiska należą zanieczyszczenie wód, zanieczyszczenie atmosfery, hałas, zaśmiecanie ziemi i niewłaściwa gospodarka odpadami oraz inne nadzwyczajne zagrożenia.

Zanieczyszczenia wód, znacznie przekraczające dopuszczalne normy, obserwuje się w większości rzek oraz zbiorników wodnych na terenie Szczecina. Wody powierzchniowe płynące oraz stojące, zlokalizowane w Szczecinie, oceniane są odpowiednio jako trzeci i czwarty stopień zanieczyszczenia. Głównie jest to efekt spływających bezpośrednio do rzeki ścieków w jej górnym i środkowym biegu oraz chemizacji upraw rolnych. Obecnie po uruchomieniu oczyszczalni „Pomorzany" i przyłączeniu całego terenu Lewobrzeża do sieci kanalizacyjnej nastąpiła natychmiastowa poprawa czystości wody.

Niska jakość wód Regalicy i Płoni oraz wynoszone tymi rzekami duże ładunki związków organicznych, biogenicznych związków fosforu i azotu wpływają negatywnie na wody jeziora Dąbie, którego czystość znajduje się poniżej klasy III. Stan wody Jeziora Głębokiego pod względem fizyko-chemicznym został zakwalifikowany do III klasy czystości, co było spowodowane głównie silnym wiosennym zakwitem glonów. Natomiast wody Jeziora Szmaragdowego odpowiadają II klasie czystości wód.

Przyczyny zanieczyszczeń wód mogą być różne, lecz na terenie Szczecina są one głównie wynikiem działalności ludzkiej. Zanieczyszczenia te zagrażają egzystencji związanych z ich środowiskiem zwierząt, roślin oraz samemu człowiekowi.

Na jakość powietrza na obszarze aglomeracji Szczecina wpływ mają lokalne źródła emisji: powierzchniowe, pochodzące ze źródeł punktowych (indywidualne ogrzewanie mieszkań) oraz ze źródeł liniowych (drogi będące źródłem zanieczyszczeń z transportu samochodowego), a także emisje transgraniczne (Niemcy) i z obszarów sąsiednich (powiat policki i gryfiński). W ostatnich latach na pogorszenie jakości

powietrza znacznie wpływa transport (tendencja wzrostowa) i emisja niezorganizowana.

W 2012 r. najwyższe wartości stężeń substancji w powietrzu dotyczyły dwóch zanieczyszczeń – pyłu zawieszonego PM 10 i zawartego w tym pyle benzo(a)pirenu. Odnośnie substancji – pył PM 10 w Szczecinie w 2012 roku na stanowiskach pomiarowych nie zarejestrowano przekroczeń standardu jakości powietrza przez stężenia pyłu PM10. Jednakże należy zauważyć, że liczba dni z przekroczeniami poziomu dopuszczalnego była równa lub nieco tylko mniejsza od dopuszczalnej, wynoszącej 35 dni. W Szczecinie przy ul. Andrzejewskiego było to 35 dni, a przy ul. Piłsudskiego 34 dni. Odnośnie substancji, jaką jest benzo(a) piren, w Szczecinie stwierdzono na podstawie pomiarów przekroczenie poziomu docelowego przez stężenie średnioroczne (tj. 1 ng/m3). Zmierzone w 2012 r. stężenia benzo(a)pirenu nie odbiegały w istotny sposób od wartości z 2011 r. Podobnie jak w latach poprzednich, wyższe stężenia benzo(a)pirenu występowały w okresach grzewczych, co wskazuje na to, iż główną przyczyną występowania wysokich stężeń benzo(a)pirenu w atmosferze jest emisja związana z ogrzewaniem mieszkań (spalanie paliw w gospodarstwach domowych). Przekroczenia benzo(a)pirenu w powietrzu występują na dwóch obszarach obejmujących:

- Stare Miasto, Nowe Miasto, Centrum, Śródmieście-Zachód, Śródmieście-Północ, Turzyn, Pogodno, Drzetowo-Grabowo, Niebuszewo, Niebuszewo-Bolinko,
- Zdroje, Słoneczne, Majowe, Dąbie.

Stężenia pozostałych substancji: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, pyłu zawieszonego PM2,5, benzenu, tlenku węgla, ozonu, arsenu, kadmu, niklu i ołowiu były niższe od obowiązujących dla nich dopuszczalnych bądź docelowych poziomów.

Główne źródła zanieczyszczeń hałasem w mieście wynikają z trybu życia i są nimi: ruch uliczny, budowy, remonty, działające klimatyzatory, instalacje nagłaśniające w lokalach rozrywkowych, instalacje zakładów przemysłowych. Hałas istotnie wpływa na jakość życia w mieście, na zdrowie i samopoczucie ludzi. Wielkość hałasu można ograniczyć, przewidując jego natężenie już w fazie projektowania nowych osiedli. Problem tkwi oczywiście w tym, że na ulice, które w wielu miastach wytyczone były dziesiątki, a nawet setki lat temu, z biegiem czasu wkraczał coraz to większy ruch samochodowy. Innym czynnikiem, który wzmaga hałas miejski, są ściany budynków oraz powierzchnie ulic i chodników. Odbijają one i kumulują fale dźwiękowe, przez co często przyczyniają się do przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu. Normy hałasu wielu miejscach są przekroczone. Najprostszy sposób na walkę z hałasem to instalowanie okien i drzwi dźwiękoszczelnych lub ekranów akustycznych. Innym pomysłem na zapanowanie nad hałaśliwą rzeczywistością jest wyznaczenie w mieście cichych stref, budowa dróg o bardzo gładkiej nawierzchni, wymiana podkładów tramwajowych na takie o specjalnej izolacyjności. Innym narzędziem profilaktyki i informacji społecznej są mapy akustyczne oraz opracowane na ich podstawie programy ochrony środowiska przed hałasem. Mapy akustyczne wykorzystywane są również planowaniu przestrzennym. Dla wielu mogą być również wskazówką przy wyborze miejsca zamieszkania czy lokalizacji punktu działalności gospodarczej.

W 2012 r. Miasto podjęło działania w celu zmniejszenia ponadnormatywnego hałasu, interweniując trzy razy w sprawie aparatury nagłaśniającej z lokali rozrywkowych, sześć razy w sprawie głośnego hałasu komunikacyjnego, trzynaście razy w sprawie głośnej pracy instalacji w zakładach przemysłowych oraz trzy razy w sprawie używania sprzętu nagłaśniającego na terenach publicznych. Natomiast w 2013 r. interweniowano dwa razy w sprawie aparatury nagłaśniającej z lokalu rozrywkowego, trzy razy w sprawie głośnego hałasu komunikacyjnego oraz siedemnaście razy w sprawie głośnej pracy instalacji w zakładach przemysłowych.

1.2. INFRASTRUKTURA

1.2.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ I ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW

Eksploatacją szczecińskiego systemu wodociągowego i kanalizacyjnego zajmuje się w imieniu gminy Zakład Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. Szczecin może być zasilany w wodę z ośmiu ujęć. Obecnie miasto jest zasilane z trzech podstawowych ujęć wody: „Miedwie", „Pilchowo" i „Skolwin", natomiast pozostałe są ujęciami rezerwowymi. Łącznie w 2012 r. wyprodukowano 25,2 mln m^3 wody, a w 2013 r. – 24,4 mln m^3 i sprzedano 20,6 mln m^3 wody, natomiast w 2013 roku – 19,2 mln m^3 wody.

Zużycie wody w gospodarstwach domowych w 2012 r. wyniosło 14,8 mln m^3 wody, a zużycie wody na potrzeby zakładów – 18,4 mln m^3 wody.

Tabela 1.1.
PRODUKCJA DOBOWA UJĘĆ WODY (WODA WYDOBYTA) [TYS. M^3/D]

UJĘCIE WODY	2012	2013
„Miedwie"	21 609	21 294
„Pilchowo"	3 360	2 816
„Skolwin"	256	243

Źródło: Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

Na koniec 2012 r. całkowita długość sieci wodociągowej wynosiła 1 272,47 km, w tym: magistrale – 206,38 km, sieć rozdzielcza – 753,2km, przyłącza – 312,89 km, natomiast w 2013 r. całkowita długość sieci wynosiła 1 278,16 km.

W 2012 r. z terenu miasta odprowadzono 18,7 mln m^3, a w 2013 roku 17,5 mln m^3 ścieków komunalnych. W mieście funkcjonują trzy oczyszczalnie ścieków o łącznej przepustowości 28,9 mln m^3/dobę.

Tabela 1.2.
KOMUNALNE OCZYSZCZALNIE SCIEKÓW

NAZWA OCZYSZCZALNI	PRZEPŁYW DOBOWY [TYS. M^3/DOBĘ]	
	2012	2013
„Pomorzany"	23 234	22 037
„Zdroje"	5 546	5 161
„Płonia"	118	123

Źródło: Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

Długość sieci kanalizacyjnych w mieście na koniec 2012 r. wynosiła 1 090,5 km, w tym kanalizacja ogólnospławna – 210,7 km, kanalizacja sanitarna – 364,1km, przyłącza kanalizacyjne – 251 km, kanalizacja deszczowa – 264,8 km. Natomiast w 2013 roku długość sieci wyniosła 1 100 km.

Z sieci kanalizacyjnej korzystało 87,5% mieszkańców. W ciągu ostatnich kilku lat na skutek wzrostu cen wodyi coraz bardziej powszechnej rejestracji jej użycia wystąpił spadek ilości zużywanej wody i powstających ścieków.

1.2.2. CIEPŁOWNICTWO

Szczecin zaopatrywany jest w ciepło przez następujące źródła:

- miejski system ciepłowniczy zarządzany przez Szczecińską Energetykę Cieplną sp. z o.o.,
- lokalne systemy osiedlowe skoncentrowane wokół swojego źródła ciepła,
- systemy będące własnością zakładów przemysłowych, szpitali i innych firm,
- indywidualne źródła ciepła.

Tabela 1.3.
CHARAKTERYSTYKA PODSTAWOWYCH ŹRÓDEŁ CIEPŁA

NAZWA OBIEKTU	WŁAŚCICIEL	MOC KOTŁÓW [MW]	PALIWO
EC Szczecin	PGE ZE Dolna Odra S.A.	183	biomasa
EC Pomorzany	PGE ZE Dolna Odra S.A.	443	Pył węglowy
CR Benesza	SEC Sp. z o.o.	52	olej opałowy EKOTERM/gaz ziemny GZ-50
CR Dąbska	SEC Sp. z o.o.	106	węgiel kamienny
CR Sąsiedzka	SEC Sp. z o.o.	8,6	gaz ziemny GZ-50

Źródło: Szczecińska Energetyka Cieplna Sp. z o.o.

Ze względu na uwarunkowania geograficzne w Szczecinie funkcjonują dwa niezależne systemy ciepłownicze: lewobrzeżny i prawobrzeżny. System lewobrzeżny zasilany jest w ciepło z dwóch elektrociepłowni: EC Szczecin (EC – I) i EC Pomorzany (EC – II) oraz CR Benesza. Dodatkowo eksploatowanych jest w tej części miasta 23 kotłowni lokalnych opalanych gazem ziemnym.

System prawobrzeżny zaś działa w oparciu o dwie ciepłownie rejonowe: CR przy ul. Dąbskiej, CR przy ul. Sąsiedzkiej. Dodatkowo eksploatowanych jest w tej części miasta dziewięć kotłowni lokalnych opalanych gazem ziemnym.

W 2012 roku długość sieci cieplnej wynosiła 291,4 km, a w 2013 roku 293,9 km, w tym: sieć kanałowa – 130,4 km, napowietrzna – 28,2 km, preizolowana – 125,2 km a pozostałe to przyłącza.

W latach 2012-2013 struktura sprzedaży ciepła obejmowała:

- budownictwo wielorodzinne 2 527 736 odbiorców
- budownictwo indywidualne 8 855 odbiorców
- oświata 500 088 odbiorców
- służba zdrowia 101 340 odbiorców
- urzędy i administracja 281 091 odbiorców
- usługi 439 890 odbiorców
- przemysł 2 3621 odbiorców

Wielkość sprzedaży ciepła wynosiła w 2012 roku 4 521 183 GJ, a w 2013 roku – 4 538 084 GJ.

W 2012 roku SEC na realizację inwestycji dotyczących modernizacji źródeł ciepła i sieci cieplnych oraz węzłów cieplnych na terenie Szczecina wydał około 51 mln zł (w tym ok. 2,6 mln zł to środki pomocowe). Natomiast w 2013 roku wydatkował 50,182 mln zł (w tym 10 mln zł to środki pomocowe).

W 2013 roku nastąpił spadek wielkości zamówionej mocy przez odbiorców o 0,84% w stosunku do roku poprzedniego. Czynnikiem wpływającym na to zmniejszenie jest przede wszystkim prowadzenie oszczędnej polityki gospodarowania energią cieplną przez klientów, podjęcie prac usprawniających racjonalną gospodarkę energetyczną przez spółdzielnie mieszkaniowe, a także wprowadzenie modernizacji węzłów cieplnych i wprowadzenie nowoczesnej automatyki.

1.2.3. GAZOWNICTWO

Obszar miasta zasilany jest przez trzy stacje redukcyjno-pomiarowe (SPR) I stopnia z dwóch stron:

- północna poprzez stację na osiedlu Warszewo
- południowa poprzez dwie stacje – na osiedlach Podjuchy i Płonia.

Istnieje również możliwość zasilania miasta gazem poprzez stację I stopnia w Policach.

Dystrybucja gazu na terenie miasta odbywa się przez gazociągi niskiego i średniego ciśnienia, a także poprzez:

- 41 stacje redukcyjne o przepustowości 83 800 m^3/h,
- 13 stacji redukcyjno-pomiarowych o przepustowości 3 775 m^3/h,
- 1 stację pomiarową przepustowości 7 200 m^3/h,
- 17 822 szt. przyłączy n/c o łącznej długości 204,3 km oraz 3 675 szt. przyłączy śr/c o łącznej długości 58,5 km.

W 2013 roku dystrybucja gazu wyniosła ok. 130,1 mln m^3 gazu.

Tabela 1.4.
LICZBA ODBIORCÓW GAZU W LATACH [m^3]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013
gospodarstwa domowe, w tym ogrzewanie mieszkań	123 445 19 509
zakłady produkcyjne	311
pozostali użytkownicy	417
ogółem	**124 198**

Źródło: Zakład Gazowniczy Szczecin.

Sieć gazowa na terenie miasta podlega sukcesywnej modernizacji i rozbudowie. W latach 2012-2013 zmodernizowano sieć gazową śr/c m.in. przy ul. Autostrada Poznańska-Niklowa, ul. Granitowej – Batalionów Chłopskich, ul. Przestrzennej, Nehringa, Al. W. Polskiego, Jagiellońskiej, Wyzwolenia. Ponadto rozbudowano i podłączono nowych odbiorców m.in. przy ul. Łącznej, Sokołowskiego, Wendy, Zbożowej, Celnej, Daniowej, Krzewinkowej.

1.2.4. ELEKTROENERGETYKA

Zasilanie Szczecina w energię elektryczną odbywa się z sieci najwyższych napięć oraz sieci 110 kV i 15 kVz: Elektrowni „Dolna Odra" w Gryfinie, Elektrociepłowni „Szczecin" oraz Elektrowni „Pomorzany".

Dystrybucją energii elektrycznej na terenie Szczecina zajmuje się m.in. ENEA Operator sp. z o. o. za pomocą sieci dystrybucyjnych o napięciu 110 kV, 40 kV, 30 kV, 20 kV, 15 kV, 10 kV, 6 kV i sieciami niskiego napięcia. Jednostką organizacyjną ENEA Operator sp. z o.o., działającą na terenie miasta Szczecina, jest Oddział Dystrybucji Szczecin.

Liczba odbiorców obsługiwanych z terenu miasta wynosiła odpowiednio: w 2012 r. ok. 194 tys. osób, w następnym roku – 195,4 tys. osób.

Energia elektryczna dostarczana jest z Krajowego Systemu Elektroenergetycznego.

Sprzedaż energii wynosiła: w 2012 r. – 9 823 MWh, w 2013 r. – 978 160 MWh. W ostatnich latach następuje zauważalny spadek zużycia energii elektrycznej.

Na terenie miasta znajdowało się 13 stacji WN/SN o łącznej mocy zainstalowanych transformatorów około 528 MVA, 1 132 szt. stacji transformatorowych i 6 szt. rozdzielni sieciowych. Długość linii SN i nN wynosi:

- linie napowietrzne SN – 124 km,
- linie kablowe SN – 1 030 km,
- linie napowietrzne nN – 127 km,
- linie kablowe nN – 1 702 km.

Szczecin zasilany jest z połączonego systemu linii przesyłowych 400 kV, 220 kV i 110 kV pracującego dla obszaru dawnego województwa szczecińskiego. Obecnie planowane jest wzmocnienie tego układu poprzez rozbudowę układu sieci 220 kV i 110 kV, które zwiększy niezawodność zasilania.

Inwestycje poprawiające stan infrastruktury przeprowadzone w latach 2012-2013 to:

- Budowa dwutorowej napowietrznej linii 110 kV relacji Dolna Odra – Chlebowo. Inwestycja ma zapewnić poprawę pewności zasilania miasta Szczecina. Dla tego przedsięwzięcia wyłoniono wykonawcę, jednakże w dalszym ciągu ze względu na przeszkody formalno-prawne nie rozpoczęto prac budowlanych.
- Rozbudowa stacji 110/15kV „Niemierzyn". Inwestycja ma zapewnić zwiększenie pewności zasilania dużego obszaru miasta, w tym obiektów o kluczowym dla mieszkańców znaczeniu m.in. szpitale. W dalszym ciągu ze względu na protesty społeczne i przeszkody formalno-prawne jest w fazie przygotowania do rozpoczęcia prac budowlanych.
- Modernizacja stacji 110/15kV „Skolwin". Inwestycja zapewniła poprawę warunków i niezawodności dostaw energii elektrycznej dla północnych obszarów miasta. Została całkowicie zakończona w zakresie 15kV.
- Przebudowa linii napowietrznej 110kV relacji GPZ Dąbie – GPZ Pomorska. Inwestycja zakończona w 2013 roku.
- Przebudowa linii 110kV relacji GPZ Pomorska – GPZ Załom. Inwestycja jest w trakcie realizacji prac budowlanych. Realizowana w celu poprawy niezawodności zasilania aglomeracji szczecińskiej.

W 2013 roku od spółki TELE-FONIKA Kable Sp. z o.o. odkupiono stację WN/SN. Inwestycja ma poprawić zasilanie Zdunowa, Wielgowa, os. Kasztanowego oraz obszaru Szczecińskiej Strefy Ekonomicznej.

Budowa GPZ Redlica w pobliżu miejscowości Redlica. Inwestycja jest w trakcie realizacji, celem ma być poprawa zasilania północno-zachodnich dzielnic Szczecina oraz gmin przyległych. Dodatkowo nowo budowany GPZ Redlica będzie stanowić rezerwę dla GPZ Gumieńce i GPZ Polmo.

Przebudowa około 46 km linii napowietrznych 15 kV w zakresie wymiany odcinków przebiegających przez tereny zalesione na linię izolowaną dla zapewnienia mniejszej awaryjności.

Budowa linii kablowych 15 kV w zakresie rozbudowy sieci kablowej oraz wymiany istniejących, bardzo awaryjnych ciągów kablowych na kable nowego typu z izolacją z polietylenu usieciowanego w ilości około 110 km.

Przebudowa linii 110 kV relacji GPZ Załom – GPZ Goleniów. Inwestycja na etapie projektu realizowana dla poprawy niezawodności zasilania aglomeracji szczecińskiej.

Przebudowa GPZ Dąbie. Inwestycja na etapie projektu dla poprawy niezawodności zasilania aglomeracji szczecińskiej.

Przebudowa GPZ Zdroje. Inwestycja na etapie projektu dla poprawy niezawodności zasilania aglomeracji szczecińskiej.

W ramach rozbudowy sieci i przyłączania nowych klientów w latach 2012-2013 na terenie miasta wybudowano około 186 km linii SN i nN oraz wybudowano 63 stacje transformatorowe 15/0,4 kV.

1.2.5. POZOSTAŁE

KĄPIELISKA MIEJSKIE

W latach 2012-2013 Szczecin dysponował trzema kąpieliskami opartymi na wodach śródlądowych: Dąbie (pow. 12,8 ha), Głębokie (pow. 12 ha), Dziewoklicz (pow. 13,6 ha) oraz jednym basenem odkrytym „Arkonka", będącym w remoncie od 2010 roku.

FONTANNY

Na terenie miasta funkcjonują fontanny:

- ul. Szymanowskiego – trzy baseny połączone – wybudowana w 1998 r.,
- Jezioro Rusałka – pływająca – montaż w 1998 r.,
- Pl. Zwycięstwa – wybudowana w 2012 r.,
- Al. Papieża Jana Pawła II – trzy oddzielne baseny – estetyzacja w 2005 r.,
- Wały Chrobrego – remont w 2012/13 r.,
- „Kotwica" – remont – dolny basen – 2011 r.,
- Cmentarz Centralny – przed Kaplicą – remont w 1999 r.,
- Cmentarz Centralny – Lapidarium – remont w 2006 r.,
- Cmentarz Centralny – Kwatera Zasłużonych – remont w 2013 r.,
- Pl. Orła Białego – remont w 2006 r.,
- Staw Brodowski – pływająca – montaż w 2005 r.,
- Skwer im J. Szczerskiej – wybudowana w 2010 r.,
- Park Noakowskiego – remont w 2010 r.,
- Plac Piotra i Pawła – pływająca w basenie ppoż. – przeniesiona z Pl. Zwycięstwa 2013 r.,

- oraz „Labirynt" – nieczynna – rzeźba zraszana wodą – wybudowana w 1997 r.

NABRZEŻA MIEJSKIE

W administracji Zakładu Usług Komunalnych znajdowało się ok. 5 km nabrzeży, w tym:

- Bulwar Elbląski – 254,5 mb – przeładunkowe,
- Bulwar Gdyński – 629 mb,
- Bulwar Piastowski – 920 mb,
- Bulwar Nadodrzański – 488 mb,
- Bulwar Gdański – 336 mb,
- Przyczółki Mostu Portowego – 178,82 mb: płn.-zach. – 65,2 mb (przedłużenie Bulwaru Gdańskiego), płd.-zach. – 43,60 mb (przy Nabrzeżu Kolejowym), płd.-wsch. – 70,02 mb (po przeciwnej stronie Zarządu Portu),
- Przyczółki Mostu Cłowego – 201,3 mb: płn.-wsch. – 58,1 mb, płd.-wsch. – 58,8 mb, płd.-zach. – 35,3 mb, płn.-zach. – 49,1 mb,
- Nabrzeże Regalica – 50,4 mb – przeładunkowe,
- Bulwar Beniowskiego – 538 mb,
- Bulwar Wyspy Puckiej – 154 mb (pozostała część dł. 382 mb w gestii PKP),
- Nabrzeże Kanału Zielonego I – 167,3 mb,
- Nabrzeże Kanału Zielonego II – 225 mb,
- Nabrzeże Kanału Zielonego III – 255 mb,
- Nabrzeże Kołobrzeskie – 10 mb,
- Cegielinka – 335 mb,
- Nabrzeże Starówka – port morski – 650 mb.

Nabrzeża leżące w centrum Szczecina (Nabrzeże Piastowskie, Bulwar Elbląski, Gdyński, Przyczółki Mostu Cłowego, Bulwar Gdański) objęte były stałą eksploatacją. Co roku wykonywano tu drobne roboty naprawcze i estetyczne. Remontów, modernizacji, odbudowy bądź uporządkowania stanu władania wymaga większość szczecińskich nabrzeży.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. ENEA O. Szczecin.
2. Urząd Statystyczny w Szczecinie.
3. www.wios.szczecin.pl.
4. Szczecińska Energetyka Cieplna sp. z o. o.
5. Wielkopolska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Zakład Gazowniczy Szczecin.
6. Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska, Urząd Miasta Szczecin.
7. Zakład Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o.

Układ komunikacyjny Szczecina zawiera wszystkie wymagane elementy do stanowienia ważnego węzła komunikacyjnego południowego Bałtyku. Węzeł ten leży:

- w układzie wertykalnym – w podstawowej osi Europejskiego Korytarza Transportowego (CETC ROUTE 65) łączącego południową Skandynawię, Czechy i Austrię z portami Morza Śródziemnego;
- w układzie horyzontalnym – na trasie z Berlina do Gdańska. Poprzez swoje bezpośrednie połączenie za pośrednictwem A6 i niemieckiej A11 z Berlinem, miasto włączone jest do zachodnioeuropejskiego systemu autostrad;
- wzdłuż rzeki Odry i jej rozlewisk oraz nad jednym z największych jezior w Polsce – jeziorem Dąbie, co powoduje, że wody stanowią około połowę powierzchni miasta a układ drogowy determinowany jest przez sieć przepraw wodnych.

2.1. INFRASTRUKTURA DROGOWA

2.1.1. DROGI

Zgodnie z ustawą z dnia 21 marca 1985 roku (Dz. U. 07.19.115) o drogach publicznych, ze względu na ich funkcję w sieci drogowej, drogi usystematyzowane są w kategoriach: krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminne. Według danych Zarządu Dróg i Transportu Miejskiego na koniec 2013 roku długość dróg w Szczecinie wynosiła łącznie 784,4 km dróg o powierzchni 4.341 tys. m^2.

Tabela 2.1.
POWIERZCHNIA ULIC W SZCZECINIE (WEDŁUG STANU NA KONIEC ROKU)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013
wojewódzkie	240 tys. m^2	≈ 241 tys. m^2
krajowe	700 tys. m^2	≈ 704 tys. m^2
powiatowe	1 994 tys. m^2	≈ 1 889,2 tys. m^2
gminne	2 102 tys. m^2	≈ 2 103,8 tys. m^2

Źródło: Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego w Szczecinie

Układ komunikacyjny Szczecina – Trasa Zamkowa

Tabela 2.2.
DŁUGOŚĆ SIECI DROGOWEJ MIASTA (WEDŁUG STANU NA KONIEC ROKU)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013
wojewódzkie	12,2 km	12,2 km
krajowe	45,7 km	45,7 km
powiatowe	246,2 km	246,2 km
gminne	479,5 km	480,3 km
ogółem	**783,6 km**	**784,4 km**

Źródło: Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego.

Przez Szczecin przebiegają następujące drogi:

a. krajowe:

- **autostrada A6 (E28)**: przedłużenie autostrady A11 z Berlina do Kołbaskowa (na polskim odcinku: Kołbaskowo – Szczecin) przechodząca następnie w drogę krajową nr 6: Goleniów – Koszalin – Gdańsk, położona na południu Szczecina i będąca jego trasą obwodową, wykorzystywaną w celach tranzytowych,
- **droga ekspresowa S3 (E65)**, która w granicach miasta rozpoczyna się na odcinku od A6 w rejonie Klucza, prowadzi w kierunku Gorzowa Wlkp.,
- **droga krajowa nr 3 (E65)** z trasą przebiegającą od Świnoujścia przez Szczecin do Jakuszyc; przecina się z autostradą A6 w rejonie Kijewa,

- **droga krajowa nr 10**: Szczecin – Bydgoszcz – Toruń – Płońsk, przebiegająca od przejścia granicznego w Lubieszynie przez ulice: Ku Słońcu, al. Piastów, Narutowicza, Kopernika, Wyszyńskiego, Energetyków, Gdańską, Eskadrową, Hangarową, Struga, Zwierzyniecką, Szosę Stargardzką, a następnie do granic miasta w kierunku Stargardu Szczecińskiego,
- **droga krajowa nr 13** przebiegająca od przejścia granicznego Rosówek, a następnie Przecław i przez ulice: Cukrową, Autostradę Poznańską, Południową, Mieszka I, al. Piastów do skrzyżowania z drogą krajową nr 10,
- **droga krajowa nr 31** przebiegająca przez ulice: Autostradę Poznańską, Granitową, Metalową, Przodowników Pracy do granic miasta,

b. wojewódzkie:

- **droga wojewódzka nr 115** od Dobieszczyna przez ulice: Zegadłowicza, Wojska Polskiego, Piłsudskiego, Matejki, Trasę Zamkową, do połączenia z drogą krajową nr 10.

Drogi krajowe: A6 i droga nr 6 (E28) oraz nr 3 (E65) mają jednocześnie charakter dróg międzynarodowych.

W latach 2012-2013 prowadzono działania zmierzające do realizacji kluczowych dla miasta inwestycji drogowych. Realizowane były przedsięwzięcia inwestycyjne, w dużym stopniu przyczyniające się do usprawnienia układu drogowego w mieście i poprawy komunikacji między prawo – i lewobrzeżną częścią Szczecina. Najważniejsze z nich, to:

- **Modernizacja dostępu drogowego do Portu w Szczecinie**

Projekt polegał na modernizacji dostępu drogowego do portu w Szczecinie poprzez przebudowę ulicy Struga, stanowiącej element szlaku komunikacyjnego, łączącego port z krajowym i międzynarodowym systemem drogowym i obejmował on przebudowę ulicy Struga na odcinku ok. 2,6 km, polegającą m. in. na zagłębieniu jezdni głównej, budowie sieci wiaduktów i estakad zapewniających bezkolizyjny przebieg jezdni głównych rzeczonej ulicy oraz budowę ronda na skrzyżowaniu z ul. Pomorską. Wzdłuż przebudowanego odcinka ul. została wybudowana ścieżka rowerowa o łącznej długości ok. 2,5 km. Zadanie zostało zakończone w 2013 roku. Jego całkowity koszt wyniósł 117,71 mln zł, zaś kwota dofinansowania z funduszy wyniosła UE 89,06 mln zł.

- **Budowa Obwodnicy Śródmiejskiej**

V etap Obwodnicy Śródmieścia Szczecina obejmował odcinek o długości około 1 200 m, od ulicy Duńskiej – Krasińskiego do ulicy Arkońskiej wraz ze skrzyżowaniem z ul. Chopina. Zakres projektu obejmował: budowę ulicy dwujezdniowej, przebudowę skrzyżowania z ulicą Chopina wraz z jej odcinkiem liczącym około 470 m, podłączenie skrzyżowania ulic Niny Rydzewskiej i Wszystkich Świętych, przebudowę skrzyżowania z ulicami Arkońska i Niemierzyńska, z odcinkiem około 530 m ciągu tych ulic wraz ze skrzyżowaniem, a także przebudowę istniejącego wiaduktu kolejowego nad ulicą Niemierzyńską oraz rozbiórkę pięciu budynków mieszkalnych. Całkowity koszt etapu V wyniósł 79,02 mln zł, zaś kwota dofinansowania z UE 50,93 mln zł. Cała inwestycja składa się z ośmiu etapów budowy, z czego pięć zostało już ukończone. Obwodnica mierzyć będzie docelowo 9,2 km.

- **Przebudowa ulic: Niemierzyńska, Arkońska do Al. Wojska Polskiego w Szczecinie**

Zadanie inwestycyjne pn. „Przebudowa ulic: Niemierzyńska, Arkońska do Al. Wojska Polskiego w Szczecinie" zostało podzielone na trzy etapy realizacyjne:

Etap I – ul. Krasińskiego (odcinek od ul. Słowackiego do ul. Niemierzyńskiej), skrzyżowanie ulic: Krasińskiego–Niemieczyńska-Niemcewicza, ul. Niemierzyńska do Obwodnicy Śródmiejskiej etap V (skrzyżowanie ul. Niemierzyńska, Arkońska, Wszystkich Świętych) – długość 1 230 m,

Etap II – ul. Arkońska na odcinku od Obwodnicy Śródmiejskiej etap V do pętli tramwajowej „Las Arkoński" wraz z przebudową cieku „Osówka" dla odprowadzenia wód deszczowych – długość 850 m,

Etap III – ul. Arkońska na odcinku od pętli tramwajowej „Las Arkoński" wraz z pętlą do skrzyżowania z al. Wojska Polskiego – włącznie z przedłużeniem linii tramwajowej.

W badanym okresie zakończono etapy I i II ww. inwestycji. W ramach obu etapów dokonano przebudowy torowisk tramwajowych oraz przebudowy nawierzchni jezdni i chodników wraz z infrastrukturą naziemną i podziemną, w ramach etapu II przebudowano ciek „Osówka". Całkowity koszt obu wykonanych etapów wyniósł 66,81 mln zł, zaś kwota dofinansowania z UE 25,44 mln zł.

- **Budowa Trasy Północnej**

Inwestycja docelowo połączy Niebuszewo z ul. Szosa Polska i odciąży drogę do Polic. Całą inwestycję podzielono na etapy. W 2012 roku zakończono etap Ia polegający na przebudowie i budowie ulicy Warcisława od ul. Przyjaciół Żołnierza do ul. Bocianiej – długość 1050 m. Całkowity koszt etapu Ia wyniósł 30,61 mln zł.

Obecnie w trakcie realizacji jest etap II dotyczący budowy ulicy Wkrzańskiej od ul. Bocianiej do ul. Łącznej – długość ok. 1 000 m oraz przebudowy ul. Łącznej od ul. Hożej do ul. Rostockiej wraz ze skrzyżowaniem – długość ok. 1500 m. Przewidywany koszt etapu II wynosi 35,31 mln zł, zaś kwota dofinansowania z UE to 17,70 mln zł. Realizacja etapu IB przewidziana jest na lata 2014-2015.

Wymieniając ważniejsze inwestycje w miejską infrastrukturę drogową, nie sposób nie wspomnieć o oddanym do użytku w roku 2012 **Systemie Zarządzania Ruchem**, którym objęto miejski przebieg drogi krajowej nr 10. Zainstalowano tam na kierunku do miasta pięć tablic wyświetlających informacje dla kierowców o czasach przejazdów pomiędzy dwoma częściami miasta, z wizualnym zaznaczeniem za pomocą kolorów drogi optymalnej ze względu na panujące aktualnie natężenie ruchu. Przedsięwzięcie to kosztowało ok. 7 mln zł, z czego dofinansowanie ze środków unijnych stanowiło 76%.

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad realizowała w tym okresie inwestycje ważne dla miasta z tranzytowego punktu widzenia. Zdecydowanie do najważniejszych należało formalne zakończenie budowy drogi ekspresowej S3 na odcinku Szczecin-Gorzów Wlkp. Inwestycja realizowana była w latach 2006-2013 i dotyczyła trasy o długości 81,61 km. Koszt tego zadania wyniósł 2 306 635,7 tys. zł. Za-

danie było finansowane ze środków Budżetu Państwa, Krajowego Funduszu Drogowego oraz ze środków Unii Europejskiej (Fundusz Spójności).

W 2012 r. przebudowano również 2,2 km odcinek autostrady A6 pomiędzy Kijewem a Rzęśnicą. Koszt zadania wyniósł 19 072,4 tys. zł. Zadanie było finansowane ze środków Krajowego Funduszu Drogowego.

W roku 2013 kontynuowano budowę węzła „Tczewska", który umożliwi spełnienie założeń Programu Wsparcia dla Aglomeracji Szczecińskiej poprzez skomunikowanie z autostradą A6 terenów Dunikowa i Trzebusza stanowiących obszar Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec. Zadanie zostanie ukończone w 2014 r.

Nadal ważą się losy Zachodniego Drogowego Obejścia Miasta Szczecina wraz z przeprawą Police-Święta. Planowana obwodnica ma przebiegać wzdłuż granicy w kierunku północnym, od węzła na autostradzie A6 w pobliżu przejścia w Kołbaskowie, między Wołczkowem a Dobrą Szczecińską, skręcać na wschód do Polic. Dalej, na wysokości miejscowości Święta, ma zgodnie z projektem powstać przeprawa na drugi brzeg Odry, by ponownie włączyć się węzłem w drogę nr 6 na wysokości miejscowości Żdżary. Budowa obwodnicy uruchomi nowe tereny inwestycyjne i usprawni ruch drogowy. Obejście, wraz ze stałą przeprawą przez Odrę w rejonie Police-Święta, stanowić ma przedłużenie drogi ekspresowej S6.

Ponadto w latach 2012-2013 GDDKiA Oddział w Szczecinie wykonał szereg zadań, które przyczyniły się do lepszego skomunikowania miasta Szczecina z pozostałymi regionami kraju i które wpłynęły zarówno na poprawę bezpieczeństwa, jak i poprawę płynności ruchu na drogach województwa Zachodniopomorskiego. W ramach tych zadań przebudowano 115,26 km dróg.

Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego w Szczecinie stale i na bieżąco podejmuje działania mające na celu poprawę stanu technicznego jezdni i chodników istniejących ulic. Sukcesywnie realizowane są remonty i naprawy doraźne jezdni i chodników.

Tabela 2.3.
REMONTY I NAPRAWY DRÓG REALIZOWANE PRZEZ ZDITM W LATACH 2012-2013

ZAKRES RZECZOWY [M²]	2012	2013
jezdnie bitumiczne	132 650 m²	63 420 m²
jezdnie brukowe	8 400 m²	3 210 m²
jezdnie z frezów	28 500 m²	27 150 m²
jezdnie gruntowe	29 500 m²	340 m²
chodniki	13 100 m²	15 480 m²

Źródło: Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego.

2.1.2. OBIEKTY INŻYNIERSKIE

Na drogach publicznych zarządzanych przez Miasto Szczecin według stanu na koniec 2013 roku znajdowało się 106 obiektów inżynierskich. W porównaniu do roku 2011 miastu przybyły dwa mosty, dwa wiadukty, dwie estakady oraz pięć kładek dla pieszych.

Tabela 2.4.
OBIEKTY INŻYNIERSKIE W SZCZECINIE

WYSZCZEGÓLNIENIE	DROGI W 2012 ROKU			
	WOJEWÓDZKIE	KRAJOWE	POWIATOWE I GMINNE	RAZEM
mosty	4 szt.	14 szt.	25 szt. (16/9)	43 szt.
wiadukty	1 szt.	19 szt.	11 szt. (10/1)	31 szt.
estakady	18 szt.	6 szt.	–	24 szt.
kładki dla pieszych	1 szt.	3 szt.	8 szt. (7/1)	12 szt.
przejścia podziemne	–	–	2 szt. (2/0)	2 szt.
WYSZCZEGÓLNIENIE	DROGI W 2013 ROKU			
	WOJEWÓDZKIE	KRAJOWEW	POWIATOWE I GMINNE	RAZEM
mosty	4 szt.	14 szt.	25 szt. (16/9)	43 szt.
wiadukty	1 szt.	22 szt.	11 szt. (10/1)	34 szt.
estakady	18 szt.	8 szt.	–	26 szt.
kładki dla pieszych	1 szt.	4 szt.	8 szt. (7/1)	13 szt.
przejścia podziemne	–	–	2 szt. (2/0)	2 szt.

Źródło: Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego w Szczecinie.

Lokalizacja miasta oraz jego podział na część prawo – i lewobrzeżną warunkuje konieczność ciągłego przemieszczania się mieszkańców (przejazdy do i z miejsc pracy, dojazdy do szkół itd.), co przy ograniczonej przepustowości jest czasochłonne i uciążliwe dla Szczecinian.

2.1.3. STREFA PŁATNEGO PARKOWANIA

Strefę Płatnego Parkowania (SPP) tworzy około 7 500 płatnych miejsc postojowych w obrębie ścisłego centrum miasta, podzielonych na dwie podstrefy, zróżnicowane pod względem wysokości opłat: A (czerwona) i B (żółta). Obie podstrefy są porównywalne, co do zajmowanej przez nie powierzchni. W każdej podstrefie wyznaczone są miejsca do parkowania dla osób niepełnosprawnych. Na koniec 2013 roku strefa wyposażona była w 336 urządzeń do pobierania opłat. Urządzenia te są z reguły umieszczane symetrycznie pomiędzy skrzyżowaniami danego odcinka drogi. Niestety nadal zdarza się, że parkujący pojazd jest zmuszony do przechodzenia na drugą stronę ulicy w celu uiszczenia opłaty. Wykonane w roku 2011 badania

wykazały, że napełnienie strefy pojazdami parkującymi w SPP w godzinie maksymalnej kumulacji w wynosiło 87,5%. Szacuje się, że obecnie ten poziom jest jeszcze wyższy i wynosi 85-90% dla strefy A oraz ponad 90% dla strefy B.

Szczegółowe informacje na temat SPP, w tym plan podziału na podstrefy, dostępne są pod adresem http://spp.szczecin.pl/.

2.1.4. DROGI ROWEROWE

Łączna długość dróg rowerowych oraz dróg dla rowerów i pieszych na terenie Szczecina stale rośnie. Na koniec 2013 roku wynosiła 95,72 km, co w porównaniu do roku 2011 r. stanowi przyrost o 23%, zaś w stosunku do roku 2009 o 37% (w 2011 r. długość dróg rowerowych wynosiła 77,7 km; w 2009 r. – 69,8 km). Większość dróg rowerowych znajduje się w lewobrzeżnej części miasta. Ich nawierzchnia w 52% wykonana jest z betonowej kostki, co odpowiada długości około 50 km tras rowerowych. Około 40 km długości stanowią drogi rowerowe o podłożu bitumicznym, zaś pozostałe ok. 5 km to płyty chodnikowe, nawierzchnie szutrowe i inne. Na uwagę zasługuje również fakt, że udział nawierzchni asfaltowych na drogach dla rowerów zwiększył się od roku 2010 z ok. 22% do 42%.

Drogi dla rowerów w większości przypadków są dwukierunkowe i wydzielone poza jezdnią. Wydzielone pasy rowerowe na jezdni mają długość 4,58 km, z czego 1,88 km to tzw. kontrapasy – wydzielone pasy jezdni ulicy jednokierunkowej, przeznaczone dla ruchu rowerów w kierunku przeciwnym do obowiązującego. Utworzono również około 600 miejsc postojowych dla rowerów w postaci około 300 stojaków rowerowych. Obecnie, przy wprowadzaniu czasowych ograniczeń w ruchu pojazdów indywidualnych (np. z powodu remontów, imprez masowych, świąt itp.), tam, gdzie jest to możliwe i bezpieczne, wyłącza się spod tego ograniczenia ruch rowerowy.

Do istotniejszych inwestycji w sieć miejskich dróg rowerowych, które zostały ukończone w badanym okresie należą prace na następujących szlakach:

- ul. Arkońska (bitumiczna, kostka bitumiczna – 1 890 m),
- ul. Gdańska (Kanał Parnicki, ul. Eskadrowa – Trasa Zamkowa, kostka fazowana 7 450 m),
- ul. Chopina (bitumiczna – 880 m),
- ul. Łukasińskiego (kostka fazowana, bitumiczna – 950 m),
- ul. Nowokresowa (ul. Duńska – Warcisława, kostka fazowana, bitumiczna 990 m),
- Obwodnica Śródmiejska (ul. Niemierzyńska – Krasińskiego – Arkońska, bitumiczna – 1 810 m),
- ul. Struga (bitumiczna – 1 960 m),
- Trasa Zamkowa (ul. Panieńska – Piesza, Gdańska – Jana z Kolna, bitumiczna – 3 930 m),
- Trasa Północna (ul. Przyjaciół Żołnierza, bitumiczna, kostka fazowana – 1 000 m).

W najbliższym czasie Miasto planuje wprowadzenie na swoim terenie systemu Szczecińskiego Roweru Miejskiego, który umożliwi mieszkańcom korzystanie za opłatą z rowerów miejskich, które będzie można wypożyczać i zdawać w 33 różnych punktach miasta. Do dyspozycji mieszkańców będzie około 360 rowerów wraz z 500 miejscami parkingowymi do ich wypożyczenia i zdawania. Z założenia pierwsze 20 minut korzystania z roweru będzie darmowe, za każdą następną godzinę opłata ma wynosić 2 zł.

Tabela 2.5.
POWIERZCHNIA DRÓG ROWEROWYCH W SZCZECINIE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012-2013
nawierzchnia bitumiczna	≈ 77 370 m²
nawierzchnia z kostki betonowej niefazowanej	≈ 28 920 m²
nawierzchnia z kostki betonowej fazowanej	≈ 88 610 m²
jezdnie z kostki granitowej	≈ 600 m²
jezdnie z płytek betonowych	≈ 6 080 m²
jezdnie szutrowe	≈ 11 950 m²

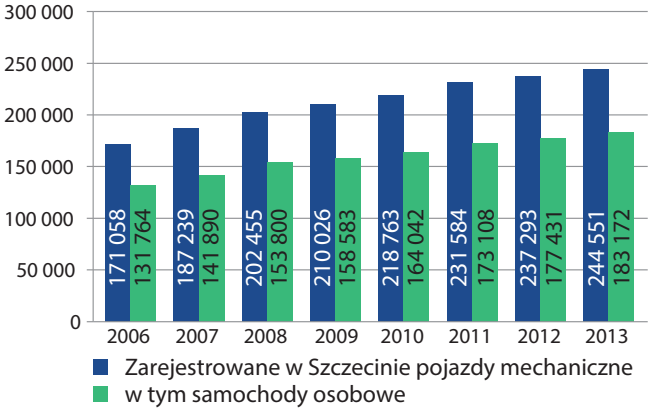
Źródło: Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego.

2.1.5. POZIOM MOTORYZACJI

W latach 2012-2013, podobnie jak w latach poprzednich, utrzymywała się w Szczecinie wzrostowa tendencja poziomu motoryzacji, co skutkowało koniecznością dalszego usprawniania ruchu miejskiego oraz zmian w jego organizacji. W roku 2012 zarejestrowano w Szczecinie 11 748 pojazdów, w tym 8 772 samochodów osobowych. W roku 2013 było to odpowiednio 12 692 pojazdów i 9 498 samochodów osobowych.

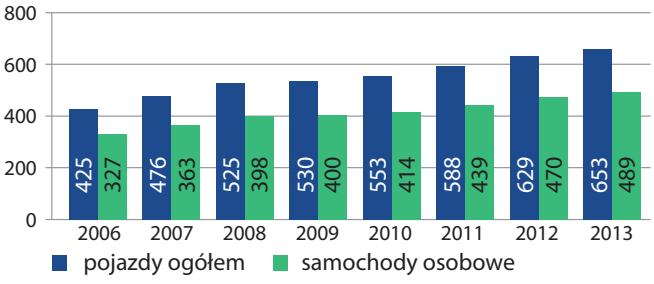
Nadal jednym z głównych zagrożeń na drogach publicznych są nietrzeźwi kierowcy. W 2012 roku wydano 371 decyzji o zatrzymaniu praw jazdy bądź o cofnięciu uprawnień do prowadzenia pojazdów, z czego 327 spowodowane było kierowaniem pojazdu w stanie nietrzeźwym. Rok później wydano 293 takich decyzji, z czego 210 było wynikiem jazdy „po kieliszku".

Wykres 2.1.
LICZBA ZAREJESTROWANYCH POJAZDÓW W SZCZECINIE W LATACH 2006-2013

Źródło: Biuro Obsługi Interesantów Urzędu Miasta Szczecin

Wykres 2.2.
POZIOM MOTORYZACJI W SZCZECINIE. LICZBA POJAZDÓW NA 1 000 MIESZKAŃCÓW

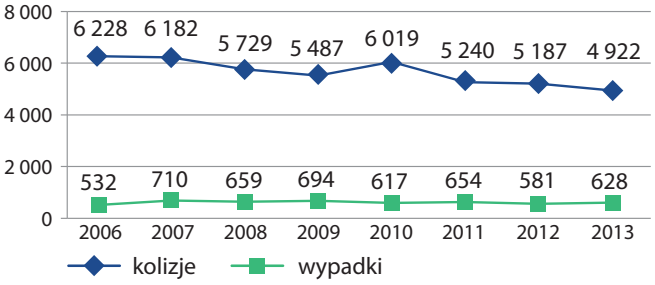
Źródło: Biuro Obsługi Interesantów Urzędu Miasta Szczecin

2.1.6. BEZPIECZEŃSTWO RUCHU

Według danych Komendy Miejskiej Policji, w 2013 roku na szczecińskich drogach miało miejsce 628 wypadków drogowych, w których zginęło 16 osób, a 731 osób zostało rannych. W 2012 roku w 581 wypadkach zginęło 10 osób, a 668 zostało rannych. Do Policji zgłoszono w 2013 roku 4 922 kolizje drogowe i odpowiednio 5 187 w roku 2012. Można zauważyć, że w badanym okresie rok 2013 przyniósł większą ilość zdarzeń w postaci wypadków, co w efekcie oznaczałoby większą liczbę poszkodowanych i ofiar śmiertelnych. Jednak kolizji drogowych było więcej w roku 2012.

Pomimo iż w roku 2013 miała miejsce większa ilość wypadków niż w poprzednim, w porównaniu do 2011 roku zanotowano spadek ich liczby o 4%. W latach 2010 i 2011 suma ofiar śmiertelnych pozostawała na tym samym poziomie i wynosiła 13. Gwałtowny wzrost liczby ofiar śmiertelnych w ostatnim roku wyraźnie odbiega od notowanej ostatnio tendencji. W stosunku do roku 2010 nastąpił w 2013 roku wzrost liczby wypadków drogowych o niecałe 2%, przy jednoczesnym spadku ilości kolizji o ok. 22%. Można przyjąć, że ilość wypadków komunikacyjnych w Szczecinie waha się w ostatnich latach w przedziale pomiędzy 580 a 700 rocznie, rannych w tych wypadkach zostaje średnio pomiędzy 670 a 800 osób i przeciętnie ginie w nich od 10 do 28 osób rocznie. Na przestrzeni dłuższego okresu czasu (lata 2006-2013) wyraźnie rysuje się w Szczecinie malejąca ilość wypadków śmiertelnych. W 2013 roku na 16 ofiar śmiertelnych, 10 stanowili kierujący pojazdami, 2 ofiary to pasażerowie, zaś 4 to piesi.

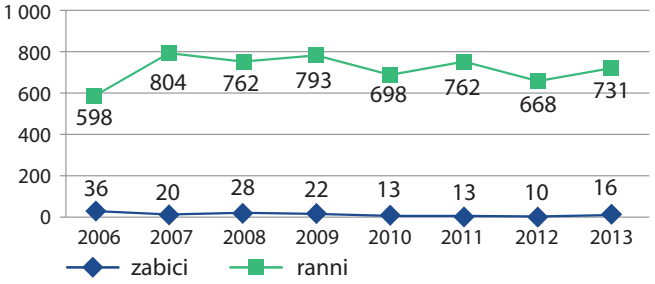
Wykres 2.3.
KOLIZJE I WYPADKI DROGOWE W SZCZECINIE W LATACH 2006-2013

Źródło: Komenda Miejska Policji w Szczecinie

Najwięcej wypadków drogowych w 2013 roku spowodowali kierujący pojazdami – 74% ogółu wypadków (w porównaniu do roku 2012 nastąpił nieznaczny wzrost o 0,51%). Głównymi przyczynami wypadków spowodowanych w 2013 roku przez kierujących było: nieudzielanie pierwszeństwa przejazdu (135 wypadków), nieprawidłowe przejeżdżanie przez przejścia dla pieszych (92 wypadki), niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami (78 wypadków), niedostosowanie prędkości do warunków ruchu (55 wypadków) oraz nieudzielenie pierwszeństwa pieszemu (42 wypadki). Z kolei głównymi przyczynami wypadków spowodowanych przez pieszych było: nieostrożne wejście na jezdnię przed jadącym pojazdem (23 wypadki), przekraczanie jezdni w miejscu niedozwolonym (12 wypadków), nieostrożne wejście na jezdnię zza pojazdu, przeszkody (9 wypadków) oraz wejście na jezdnię przy czerwonym świetle (5 wypadków).

Wykres 2.4.
OFIARY WYPADKÓW DROGOWYCH W SZCZECINIE W LATACH 2006-2013

Źródło: Komenda Miejska Policji w Szczecinie

Niestety, nadal często zdarza się, że pojazdy prowadzone są przez osoby nietrzeźwe. W ramach działań prewencyjnych policja regularnie przeprowadza kontrole trzeźwości kierowców. W roku 2013 przeprowadzono 148 644 kontroli trzeźwości wśród kierowców, zaś w 2012 roku przeprowadzono ich 115 660. Na uwagę zasługuje fakt, że na przestrzeni ostatnich lat ilość takich kontroli regularnie wzrasta. W roku 2009 było ich 61 568, a w roku 2011 już 98 197. Zwiększona pula kontroli nie przekłada się jednak na zmniejszenie ilości wypadków z udziałem osób nietrzeźwych. Oscyluje on w ostatnich latach w przedziale pomiędzy 8% (rok 2009) a 12% (rok 2012), przy czym w roku 2013 wynosił 8,9%. Podobnie prezentuje się sytuacja, jeśli chodzi o liczbę zatrzymanych i znajdujących się pod wpływem alkoholu kierujących pojazdami. W roku 2013 ich suma wynosiła 1 484, w roku 2012 było ich 1 401, zaś w 2011 roku – 1 379, a w 2009 – 1 539. Liczba wykrytych kierujących pod wpływem narkotyków była zdecydowanie mniejsza i wynosiła w latach 2013 i 2012 odpowiednio: 146 i 166 osób.

Relatywnie wysoka liczba ofiar śmiertelnych wypadków samochodowych w Szczecinie, podobnie jak w całej Polsce, nie jest konsekwencją dużej liczby wypadków, ale tego, że jeśli już do nich dochodzi, to znacznie częściej niż w innych krajach UE kończą się one tragicznie.

2.2. KOMUNIKACJA MIEJSKA

2.2.1. TRANSPORT ZBIOROWY

Komunikacja miejska (lokalny transport zbiorowy) organizowana jest w imieniu Gminy Miasto Szczecin przez jednostkę budżetową Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego. Usługi przewozowe realizowane są w wyniku zawartych umów między Gminą Miasto Szczecin (ZDiTM), a następującymi podmiotami:

- Tramwaje Szczecińskie Sp. z o.o. (komunikacja tramwajowa),
- Szczecińskie Przedsiębiorstwo Autobusowe „Klonowica" Sp. z o.o. (dzienna i nocna komunikacja autobusowa),
- Szczecińskie Przedsiębiorstwo Autobusowe „Dąbie" Sp. z o.o. (dzienna i nocna komunikacja autobusowa),
- Szczecińsko – Polickie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o. (dzienna i nocna komunikacja autobusowa),
- Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Szczecinie Sp. z o.o. (nocna komunikacja autobusowa).

Tramwaje Szczecińskie

Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego organizuje komunikację miejską na terenie gminy Szczecin, a także na mocy zawartych porozumień międzygminnych na terenie gmin ościennych, tj. Gminy Police, Kołbaskowo i Dobra, które partycypują w wydatkach ponoszonych na zakup usług przewozowych.

Istnieje również 6 bezpłatnych linii łączących centra handlowe z głównymi punktami miasta, finansowanych przez podmioty zarządzające tymi centrami. Są to linie: 701 (Plac Tobrucki – C.H. Ster), 703 (Plac Rodła – Tesco), 704 (Pomorzany – Tesco), 708 (Zawadzkiego – C.H. Ster), 709 (ul. Rugiańska – C.H. Turzyn) oraz 712 (Targowisko Manhattan – ul. Rugiańska).

W 2013 roku na terenie miasta funkcjonowało łącznie 77 linii transportu zbiorowego (tramwajowych i autobusowych) o łącznej długości 969,6 km, z czego długość linii dziennych wynosiła 726,21 km, w tym:

- komunikacja tramwajowa:
  12 linii tramwajowych, o łącznej długości 105,94 km, obsługiwanych przez 94 pociągi, na których kursowały 154 wagony tramwajowe. Zmiana wynika z wydłużenia linii 10 z pl. Rodła do Lasu Arkońskiego,
- komunikacja autobusowa:
  44 linie zwykłe i 7 linii pospiesznych komunikacji dziennej, o łącznej długości 620,27 km, obsługiwanych przez 209 autobusów w szczytach przewozowych, w tym:
  - 36 linii zwykłych, o łącznej długości 383,19 km oraz 6 linii pospiesznych o łącznej długości 100,22 km, obsługiwanych przez SPA „Klonowica" i SPA „Dąbie" (teren Szczecina oraz miejscowości Kołbaskowo i Przecław na terenie gminy Kołbaskowo),
  - 8 linii zwykłych, o łącznej długości 120,06 km i 1 linia pospieszna o długości 16,8 km, obsługiwanych przez SPPK (połączenie Szczecina i Polic oraz wewnętrzna komunikacja w Policach),
  - 14 linii nocnych, o łącznej długości 243,39 km, obsługiwanych przez 20 autobusów SPA „Klonowica", SPA „Dąbie", PKS Szczecin oraz SPPK (w zakresie 2 linii o łącznej długości 54,26 km, stanowiących połączenia Polic i Szczecina).

W 2012 r. wydłużono trasy wybranych kursów linii 70 z Dworca Głównego, przez Elektrownię Pomorzany, i dalej po terenie gminy Kołbaskowo: Ustowo, Siadło Górne, Kołbaskowo, Moczyły do Kamieńca. Dzięki przywróceniu na Bramie Portowej relacji torowej od pl. Zwycięstwa do pl. Żołnierza Polskiego nastąpiła także zmiana trasy linii 8BIS, która zamiast do ul. Dworcowej została skierowana do pl. Rodła i oznakowana jako 10.

Ponadto funkcjonowało 12 linii regularnej komunikacji podmiejskiej obsługujących graniczące ze Szczecinem gminy Dobra Szczecińska, Gryfino, Lubieszyn (granica państwa), Kołbaskowo, Gryfino. Przewozy realizowane były przez PKS w Szczecinie Sp. z o.o.

Liczba pasażerów komunikacji miejskiej korzystających ze środków komunikacji miejskiej na terenie Gminy Miasto Szczecin jak i gmin ościennych, na terenie których organizowana jest komunikacja miejska utrzymuje się od kliku lat na względnie stałym poziomie. Ogółem w latach 2012-2013 środkami komunikacji miejskiej przewieziono 286 793,7 tys. pasażerów (w tym: w 2012 roku – 144 775,4 tys., a w 2013 roku – 142 018,3 tys. pasażerów). Dla porównania w latach 2010-2011 przewozy pasażerskie wynosiły 286 932,2 tys. pasażerów.

W 2013 roku z przewozów tramwajowych skorzystało 62 346,0 tys. pasażerów, a z przewozów autobusowych 79 672,3 tys. pasażerów. W roku 2012 przewozy w podziale na trakcje kształtowały się następująco: trakcja tramwajowa 63 556,4 tys., a trakcja autobusowa 81 219,0 tys. pasażerów.

Dla porównania, przewozy w latach 2010-2011 wynosiły odpowiednio: trakcja tramwajowa 64 221,9 tys. i 64 897,6 tys. pasażerów, trakcja autobusowa 78 493,5 tys. i 79 319,2 tys. pasażerów.

Tramwaje Szczecińskie

Transport publiczny finansowany jest z budżetu Gminy Miasto Szczecin oraz dofinansowywany przez Gminy Police, Kołbaskowo i Dobra za pracę przewozową wykonywaną na terenie tych gmin. Środki wydatkowane na usługi komunikacji miejskiej w latach 2012-2013 wynosiły 184 171,7 tys. zł w 2012 r. i 185 736,7 tys. zł. w 2013 r.

Dochody ze sprzedaży biletów komunikacji miejskiej są dochodami Gminy Miasto Szczecin i stanowią źródło pokrycia wydatków ponoszonych przez Gminę Szczecin na zakup usług komunikacji miejskiej.

Dochody te w roku 2012 wyniosły 94 547,4 tys. zł, a w roku 2013 – 94 287,0 tys. zł

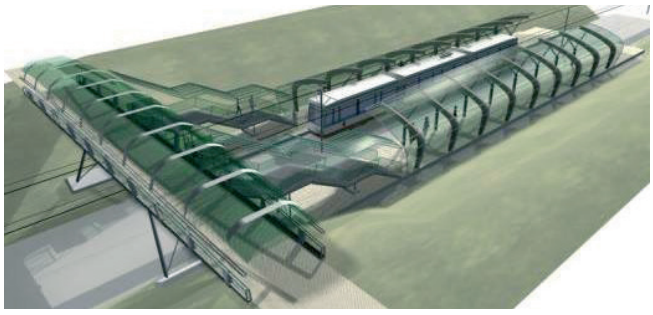
Zgodnie z uchwałą nr XIV/331/11 Rady Miasta Szczecin z dnia 19 grudnia 2011 r., 1 marca 2012 r. uległy zmianie ceny biletów komunikacji miejskiej. Wprowadzono nowe bilety 15-minutowe i 30-minutowe oraz bilet seniora i aktywizujący bezrobotnych. Bilety linii pospiesznych stanowią 200% kosztów przejazdu na liniach zwykłych dziennych. Wprowadzono również zmianę w odpłatności za bilety na liniach nocnych, które od 1 marca 2012 r. przyjęły nominał biletów linii zwykłych dziennych.

Uchwałą nr XXI/588/12 Rady Miasta Szczecin z dnia 16 lipca 2012 r., od 31 sierpnia 2012 r. wprowadzono do taryfy nowe bilety z ulgami dla dzieci rodzin wielodzietnych zamieszkałych w Szczecinie (program Szczecin Przyjazny Rodzinie). Bilety z ulgą rodzinną można zakupić jedynie na Szczecińską Kartę Rodzinną. Uchwałą nr XXXII/935/13 Rady Miasta Szczecin z dnia 15 lipca 2013 r., od 1 września 2013 r., do programu Szczecin Przyjazny Rodzinie wprowadzono w taryfikatorze biletów komunikacji miejskiej dodatkowe ulgi, tym razem dla rodziców i opiekunów prawnych z rodzin wielodzietnych. Dokładne informacje na temat obowiązujących taryf znajdują się na stronie internetowej ZDiTM pod adresem: http://zditm.szczecin.pl/ceny_new.php.

W badanym okresie ze środków komunikacji miejskiej korzystali również pasażerowie bez ważnego biletu komunikacji miejskiej. W roku 2012 ujawniono 55 289 takich pasażerów, zaś w roku 2013 było ich 43 770.

Zarówno Miasto jak i przewoźnicy podejmują działania zmierzające do usprawnienia komunikacji zbiorowej w Szczecinie. Celowi temu służą z jednej strony wszystkie inwestycje drogowe realizowane przez Miasto, z drugiej zaś budowa i przebudowa torowisk, wymiana taboru, czy też dbałość o właściwy poziom techniczny pojazdów komunikacji zbiorowej.

W roku 2013 rozpoczęto budowę **Szczecińskiego Szybkiego Tramwaju (SST)**. Nowa ekspresowa linia tramwajowa o długości 4 km połączy Basen Górniczy z osiedlem Słonecznym, a docelowo z Kijewem. W ramach inwestycji powstanie torowisko biegnące po wykonanych w ramach przeprawy mostowej przez rzekę Regalicę estakadach oraz po moście. Po przekroczeniu Regalicy linia tramwajowa przebiegać będzie między jezdniami ul. Hangarowej, po czym bezkolizyjnie dla ruchu samochodowego skręci do ulicy Jaśminowej, dalej prowadzona będzie pod wiaduktem kolejowym w kierunku osiedla Słonecznego. W zakres inwestycji wchodzi również budowa wiaduktów nad Szczecińskim Szybkim Tramwajem w ulicy Hangarowej i Batalionów Chłopskich oraz budowa przystanków i pośredniej pętli „Turkusowa".

Szczeciński Szybki Tramwaj – projekt

Inwestycja składa się z trzech etapów:

I. Przebudowa ulicy Hangarowej dla potrzeb budowy SST wraz z niezbędnym przełożeniem uzbrojenia podziemnego.
II. Przebudowa ul. Batalionów Chłopskich dla potrzeb budowy SST wraz z niezbędnym przełożeniem uzbrojenia podziemnego i przystankiem „Gryfińska".
III. Budowa SST na odcinku od Basenu Górniczego do pętli przy ul. Turkusowej.

Docelowo połączenie to stanie się alternatywą transportową dla codziennie dojeżdżających z prawobrzeża na lewobrzeże i odwrotnie. Przyczyni się do zmniejszenia natężenia ruchu samochodowego w Mieście, a pośrednio, poprzez zmniejszenie hałasu i emisji spalin, wpłynie pozytywnie na środowisko. W drugiej połowie 2015 r. planowane jest zakończenie tej inwestycji. Jej szacunkowy koszt to ok. 233 mln zł.

Z miejskim transportem zbiorowym powiązana jest również planowana budowa **sieci parkingów strategicznych** (park & ride) na wlotach do Szczecina. Projekt ten jest jeszcze w fazie planowania, niemniej wiadomo już, że pierwszy z tego typu parking powstanie na skraju lotniska Dąbie, pomiędzy zjazdem z mostu Pionierów, a zjazdem estakady nad ul. Leszczynową, w bezpośredniej odległości od przyszłego przystanku Szczecińskiego Szybkiego Tramwaju. Planowane jest również utworzenie parkingu dla rowerów (Parking Bike & Ride) w okolicy przyszłej pętli SST przy ul. Turkusowej.

Tabela 2.6.
STAN TABORU I NOWE ŚRODKI TRANSPORTU PUBLICZNEGO W SZCZECINIE NA DZIEŃ 31.12.2013

SPÓŁKA KOMUNIKACYJNA	STAN TABORU [SZT.]	NOWO ZAKUPIONE ŚRODKI TRANSPORTU [SZT.]
Tramwaje Szczecińskie Sp. z o.o.	217	11*
Szczecińskie Przedsiębiorstwo Autobusowe KLONOWICA Sp. z o.o.	100	14
Szczecińskie Przedsiębiorstwo Autobusowe DĄBIE Sp. z o.o.	99	7
Szczecińsko-Policke Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o.	56	6

* wszystkie nowo zakupione pojazdy to tramwaje typu SWING

Źródło: Przedsiębiorstwa komunikacyjne.

2.2.2. ZORGANIZOWANA KOMUNIKACJA INDYWIDUALNA

Głównym elementem zorganizowanej komunikacji indywidualnej w Szczecinie jest transport taksówkowy oraz inne regularne przewozy osób i rzeczy, na które Miasto wydaje odpowiednie

zezwolenia i licencje. Na liczbę ważnych uprawnień transportowych według stanu na koniec 2013 roku składało się:

- 2 272 licencji na wykonywanie transportu drogowego taksówką (w 2011 roku było ich 2 438, a w 2009 roku – 3 330),
- 474 licencji/zezwoleń na wykonywanie krajowego transportu drogowego rzeczy (w 2011 roku było 608, a w 2009 roku – 559),
- 131 zaświadczeń P.T.Z / zezwoleń na wykonywanie regularnych przewozów osób w krajowym transporcie drogowym na terenie Gminy Miasto Szczecin oraz na trasy przebiegające przez Szczecin i powiat sąsiadujący (w poprzednich latach odpowiednio: 139 i 128),
- 38 licencji/zezwoleń na wykonywanie krajowego transportu drogowego osób (w poprzednich latach odpowiednio: 48 i 45),
- 14 zezwoleń na przewozy regularne specjalne osób w krajowym transporcie drogowym na terenie Gminy Miasto Szczecin (w poprzednich latach odpowiednio 14 i 15).

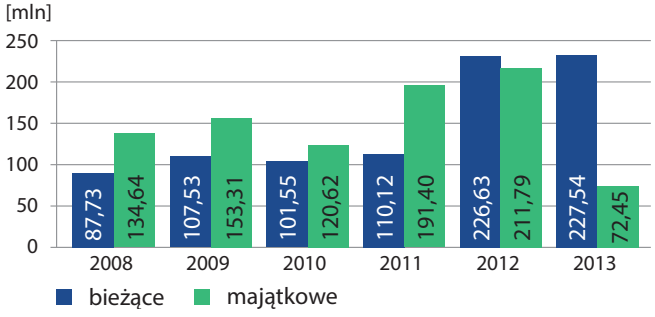
Na uwagę zasługuje spadek liczby licencji na wykonywanie transportu drogowego taksówką. Nie skutkuje on jednak wzrostem cen przewozu, ani zauważalnym spadkiem podaży tych usług i wynika raczej z bardziej intensywnej eksploatacji używanych środków transportu.

Do końca 2013 r. wydano 229 zaświadczeń na niezarobkowy przewóz drogowy rzeczy oraz 4 na niezarobkowy przewóz osób. Ponadto licencje na wykonanie pośrednictwa przy przewozie rzeczy uzyskało 187 podmiotów.

2.3. WYDATKI MIASTA NA TRANSPORT I KOMUNIKACJĘ

Łącznie wydatki majątkowe oraz bieżące Miasta na transport i komunikację (wykonanie wydatków budżetu wg zadań) wyniosły w 2012 roku 438 423 tys. zł. oraz 299 994 tys. zł w roku 2013. Wyraźnie niższe wydatki w roku 2013 wynikały ze zdecydowanie niższych nakładów na inwestycje w transport i komunikację, które spadły z 211 792 tys. zł w roku 2012 do 72 454 tys. zł rok później. Wydatki bieżące były w miarę stałe i wahały się w badanym okresie pomiędzy 226 631 tys. a 227 539 tys. zł. Były one jednak zdecydowanie wyższe niż w poprzednich latach (2008-2011), kiedy wahały się pomiędzy 87 mln a 110 mln zł rocznie.

Wykres 2.5.
WYDATKI MIASTA NA TRANSPORT I KOMUNIKACJĘ W LATACH 2008-2013

Źródło: Sprawozdania z wykonania Budżetu Miasta Szczecin za lata 2008-2013.

Łącznie na lokalny transport zbiorowy przeznaczono 210 293 tys. zł w roku 2012 oraz 213 472 tys. zł w roku 2013, z czego wydatki bieżące stanowiły odpowiednio 204 582 tys. i 206 413 tys. zł. Wydatki na drogi publiczne wyniosły wg tej klasyfikacji 201 319 tys. zł w 2012 r. oraz 78 617 tys. zł rok później. Środki te stanowiły przede wszystkim wydatki majątkowe.

Tabela 2.7.
WAŻNIEJSZE INWESTYCJE TRANSPORTOWE REALIZOWANE W OKRESIE 2012-2013 [TYS. ZŁ]

NAZWA INWESTYCJI	KOSZTY PONIESIONE [TYS. ZŁ]	
	2012	2013
Budowa i przebudowa torowisk w Szczecinie	1 224	287
Budowa kładek dla pieszych w ciągu ul. Gdańskiej	3 937	–
Budowa kładki nad torami PKP przy ul. 9-Maja	6 260	–
Budowa systemu zarządzania ruchem w Szczecinie	8 160	–
Poprawa funkcjonowania transportu miejskiego poprzez zastosowanie systemów telematycznych	75	2 314
Budowa Szczecińskiego Szybkiego Tramwaju – SST – etap I	2 311	2 599
Budowa ścieżki rowerowej z lewobrzeża do Puszczy Bukowej nad Jezioro Szmaragdowe w Szczecinie	4 220	–
Modernizacja dostępu drogowego do Portu w Szczecinie	57 417	28 440
Modernizacja Placu Żołnierza Polskiego na odcinku od Al. Wyzwolenia/ Niepodległości do Bramy Królewskiej	8 119	–
Obwodnica Śródmieścia Szczecina – etap V – budowa ulicy od ul. Duńskiej – Krasińskiego do ul. Arkońskiej	39 064	948
Obwodnica Śródmieścia Szczecina – etap V – zad. 2 – Przebudowa skrzyżowania Obwodnicy z ul. Krasińskiego	9 801	–
Poprawa spójności komunikacyjnej na obszarze SOM poprzez przebudowę układu torowego w ramach realizacji zadania Przebudowa ulic: Niemierzyńska, Arkońska do Al. Wojska Polskiego w Szczecinie – Etap I i II	27 357	8 609
Przebudowa nawierzchni głównych ciągów komunikacyjnych miasta	4 753	–
Przebudowa ul. Głowackiego, Sowińskiego	1 076	2 738
Przebudowa ul. Łukasińskiego	7 941	33
Przebudowa ul. Spiskiej	–	2 554
Trasa Północna, etap Ia – Przebudowa ul. Warcisława od ul. Przyjaciół Żołnierza do ul. Bocianiej	14 767	371
Budowa Trasy Północnej w Szczecinie – etap II	2 214	13 069
Zakup taboru tramwajowego	1 208	1 207
Port Lotniczy Szczecin – Goleniów	3 500	3 000

Źródło: Sprawozdania z wykonania Budżetu Miasta Szczecin za lata 2012 oraz 2013.

Do poważniejszych, strategicznych inwestycji w transport i komunikację w Szczecinie należały w latach 2012-2013: modernizacja dostępu drogowego do Portu w Szczecinie, budowa Obwodnicy Śródmieścia Szczecina, budowa Trasy Północnej w Szczecinie.

Tabela 2.8.
WYDATKI BIEŻĄCE NA TRANSPORT I KOMUNIKACJĘ W LATACH 2012-2013 [tys. zł.]

RODZAJ WYDATKÓW	2012	2013
Administrowanie drogami	4 091	4 326
Organizacja i zarządzanie ruchem	248	99
Projekt CIVITAS Plus rozwój zrównoważonego transportu w Szczecinie	18	–
Propagowanie zrównoważonego transportu w Szczecinie	14	–
Transport miejski w tym: utrzymanie dróg	204 582 17 676	206 014 17 100

Źródło: Sprawozdania z wykonania Budżetu Miasta Szczecin za lata 2012 oraz 2013.

Finansowanie wszelkich zadań z zakresu budowy, modernizacji i utrzymania dróg publicznych oraz obiektów inżynierskich odbywa się ze środków budżetu Miasta oraz ze środków zewnętrznych (fundusze Unii Europejskiej). Realizowane projekty w sposób znaczący poprawiają funkcjonalność układu drogowo-komunikacyjnego w Szczecinie.

2.4. POZOSTAŁE RODZAJE TRANSPORTU

2.4.1. KOLEJ

Na obszarze Miasta w latach 2012-2013 eksploatowanych było 21 linii kolejowych, o łącznej długości 117,70 km, w tym:

- 56,54 km to odcinki dwutorowe, a 61,16 km – jednotorowe,
- 55,83 km stanowiły odcinki towarowe, a 61,87 odcinki towarowo-pasażerskie.

Łączna długość linii kolejowych, w porównaniu do roku 2011 nie uległa zmianie. Najdłuższy, znajdujący się na terenie Miasta odcinek linii kolejowej, to mierzący ponad 22 km odcinek linii nr 351 Poznań Główny – Szczecin Główny.

Kolej obsługuje szczecińskich pasażerów w ruchu międzynarodowym, dalekobieżnym oraz regionalnym. W ruchu krajowym dalekobieżnym zapewnione były połączenia aglomeracji szczecińskiej z najważniejszymi polskimi ośrodkami miejskimi. Ogólnie, w roku 2013 roku ze stacji Szczecin Główny odjeżdżało na dobę 29 pociągów PKP Intercity (PKP IC) oraz 83 pociągi spółki Przewozy Regionalne, z czego 17 było połączeniami międzynarodowymi. Z tej liczby 19 pociągów PKP IC (2 EIC i 17 TLK) oraz 9 realizowanych przez Przewozy Regionalne (6 REGIO i 3 InterREGIO) stanowiły pociągi obsługujące relacje dalekobieżne, dla których Szczecin Główny był stacją początkową. Ze stacji Szczecin Główny pociągi odjeżdżają w następujących bezpośrednich relacjach: Świnoujście, Kamień Pomorski, Kołobrzeg, Koszalin, Słupsk, Gdynia Główna, Gryfino, Port Lotniczy Szczecin Goleniów, Chojna, Rzepin, Kostrzyn, Zielona Góra, Poznań, Wrocław Główny, Stargard Szczeciński, Choszczno, Szczecinek, Krzyż, Poznań Główny, Piła Gł., Katowice, Olsztyn Główny, Białystok, Przemyśl Główny, Warszawa Wschodnia, Lublin, Bielsko Biała Główna, Kraków (Główny, Płaszów), Zakopane.

Komunikacja międzynarodowa to przede wszystkim ruch graniczny Polska – Niemcy (woj. zachodniopomorskie – landy: Brandenburg i Mecklenburg Vorpommern), który odbywa się na dwóch głównych trasach:

- Szczecin Główny – Szczecin Gumieńce – Tantow – Angermünde/Berlin (kierunek: land Brandenburg),
- Szczecin Główny – Szczecin Gumieńce – Löcknitz – Pasewalk – Neubrandenburg/Schwerin/Lubeka (kierunek: land Mecklenburg Vorpommern).

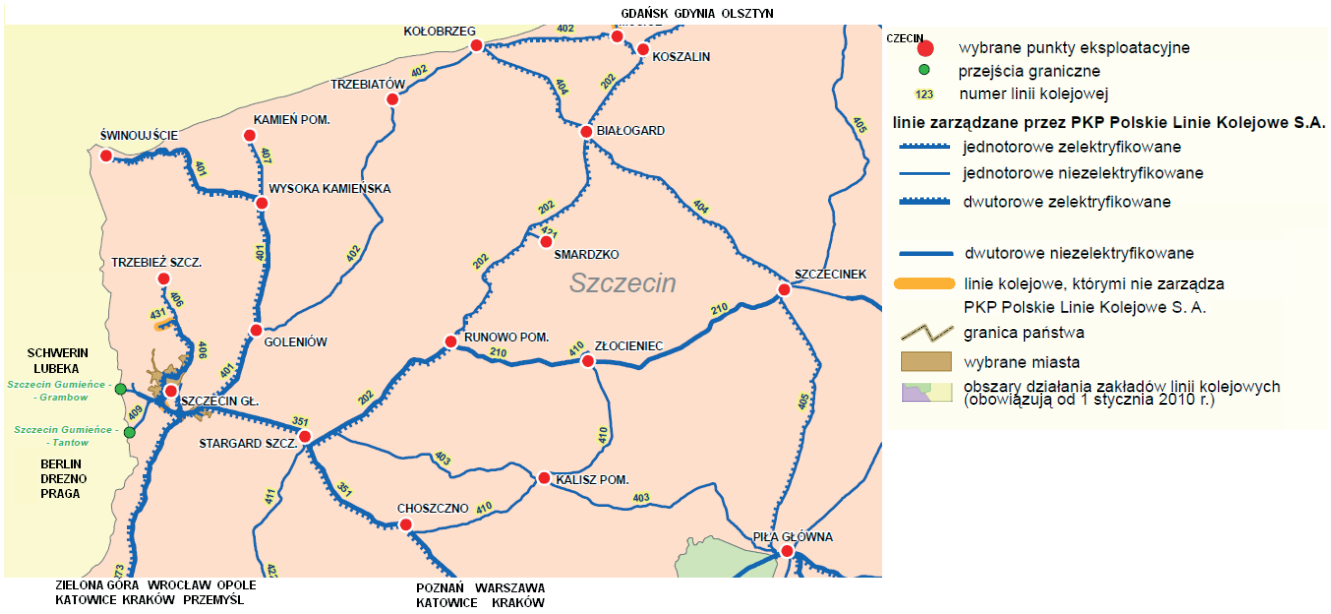

Dworzec Główny w Szczecinie

W roku 2013 Przewozy Regionalne zapewniały następujące międzynarodowe połączenia kolejowe na kierunkach do: Angermuende (6 odjazdów dziennie), Berlin Gesundbrunnen (2 odjazdy dziennie), Luebeck (7 odjazdów dziennie), Neubrandenburg (1 odjazd dziennie) oraz Schwerin (1 odjazd dziennie). Organizatorem połączeń międzynarodowych w Szczecinie są Przewozy Regionalne. Niemiecki przewoźnik DB Regio udostępnia tabor i drużynę pociągową. Są to autobusy szynowe serii VT628+928.

Przewóz pasażerów na terenie woj. zachodniopomorskiego w 2013 roku był realizowany przez Zachodniopomorski Zakład Przewozów Regionalnych w Szczecinie – Przewozy Regionalne Sp. z o.o. Przewóz pasażerów odbywał się następującymi rodzajami pojazdów: elektrycznymi zespołami trakcyjnymi (EN57, EN57AL., ED72 i ED78), spalinowymi wagonami motorowymi i spalinowymi zespołami trakcyjnymi (SA103, SA109, SA136, SA139) oraz wagonami osobowymi (A, AB, B). W 2013 roku obsługa pasażerów realizowana była przez 166 pociągów regionalnych (w roku 2012 było ich 172). Ogółem Przewozy Regionalne Sp. z o.o. przewiozły ze Szczecina 2 138,6 tys. pasażerów w roku 2012 oraz 2 020,5 tys. pasażerów w roku 2013. Ogółem w 2012 roku 4 049 tys. pasażerów Przewozów Regionalnych skorzystało ze stacji kolejowych na terenie Szczecina (Szczecin Dąbie, Szczecin Główny, Szczecin Gumieńce, Szczecin Podjuchy, Szczecin Port Centralny, Szczecin Zdroje, Szczecin Zdunowo). W roku 2013 było ich 3 840 tys. Suma sprzedanych przez tę spółkę biletów w szczecińskich punktach sprzedaży wyniosła w 2012 roku 2 343 tys. zaś w roku 2013 – 2 159 tys. Ze statystyk wynika, że

Mapa 2.1.
LINIE KOLEJOWE W REJONIE ZLK SZCZECIN ZARZĄDZANE PRZEZ PKP POLSKIE LINIE KOLEJOWE S.A.

Źródło: PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.

ilość pasażerów korzystających z usług tego przewoźnika spadła na przestrzeni roku o 7,8%.

W ujęciu lokalnym rezerwę dla rozwoju publicznej komunikacji miejskiej i podmiejskiej nadal stanowi sieć linii kolejowych w obrębie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego wraz z przystankami mogącymi obsługiwać pasażerów w ruchu wewnętrznym na terenie miasta, a także połączyć podmiejskie gminy. W świetle istniejącego potencjału planuje się wdrożenie do funkcjonowania „Szczecińskiej Kolei Metropolitalnej", która łączyć będzie miasta obszaru metropolitalnego: Stargard Szczeciński, Świnoujście, Goleniów, Gryfino i Police z centralnym miastem aglomeracji, jakim jest Szczecin.

W odniesieniu do przewozów towarowych znaczącą rolę odgrywa portowa stacja kolejowa Szczecin Port Centralny, która łączy port z krajową siecią kolejową, wykorzystując w tym celu linie towarowe nr 854, 990, 991, 992, 993, 994 i 995 (w zdecydowanej większości jednotorowe).

Tranzyt przeładunkowy, tj. realizowany za pośrednictwem portu, przebiega przez stację Szczecin Glinki oraz Szczecin Port Centralny, natomiast tranzyt bezprzeładunkowy towarów – na stacji granicznej Szczecin Gumieńce. Kolejowe przewozy tranzytowe towarów dostarczonych drogą morską, realizowane są głównie na kierunku południowym (głównie Czechy i Słowacja). W roku 2013 kolej przewiozła 7 345 tys. ton ładunków dla spółek przeładunkowych pracujących na terenie Zarządu Portów Morskich Szczecin i Świnoujście. W 2012 było ich 9 302 tys. ton. Niestety, stanowi to jedynie 43,6% w roku 2013 oraz 49,1% w roku 2012 całości ładunków przeładowanych przez te spółki. Zdecydowanie za dużo ładunków trafia do portu za pośrednictwem transportu samochodowego, którego udział w ich całkowitej masie wynosił odpowiednio 51,6% i 46,7%.

W latach 2012-2013 PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. zrealizowały następujące inwestycje w rejonie miasta Szczecin:

- modernizacja stacji Szczecin Główny – wykonanie informacji wizualnej obsługi podróżnych (wyświetlacze LCD) na peronach i w budynku dworca oraz wykonanie obudowy zejścia do przejścia pod torami z peronu nr 2 i nr 3,
- modernizacja przejazdów kolejowych: kat. A w km 4,825 i kat. B w km 9,880 linii 408 Szczecin Główny – Stobno Szczecińskie,
- przebudowa przejazdu kolejowego kat. A w km 1,138 linii 409 Szczecin Gumieńce – Granica Państwa,
- modernizacja stacji Szczecin Dąbie – wykonanie systemu zapowiadania pociągów (system Mega 2000) oraz wykonanie wiaty peronowej na peronie nr 2.

Obecnie modernizowany jest most kolejowy nad rzeką Regalicą w km 203,937 linii 351 Poznań Główny – Szczecin Główny.

2.4.2. TRANSPORT AUTOKAROWY I MIKROBUSOWY

Alternatywnym i uzupełniającym dla kolejowego rodzajem transportu pasażerów jest transport samochodowy. Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Szczecinie Sp. z o.o. (PKS Szczecin) jest jednym z poważniejszych przewoźników pasażerskich posiadających swoją siedzibę w Szczecinie i komunikujących Miasto z innymi ośrodkami w kraju. Spółka posiada własny, dobrze przygotowany do obsługi podróżnych dworzec autobusowy w Szczecinie, stację obsługi pojazdów, stację paliw, okręgową stację diagnostyczną z uprawnieniami do badań technicznych zarówno autobusów, samochodów ciężarowych jak i samochodów osobowych oraz myjnię samochodową. W 2012 r. uruchomiono Serwis opon i Serwis klimatyzacji. Posiadany tabor autobusowy przystosowany jest do wykonywania różnego rodzaju przewozów na dalekie i bliskie odległości. Przedsiębiorstwo dysponuje autokarami i mikrobusami o zróżnicowanej ilości miejsc. Stan ilościowy

taboru na koniec 2013 r. wynosił 117 szt. W 2013 r. zakupiono 6 szt. nowych autobusów 20-miejscowych marki Mercedes-Benz Sprinter. Podstawową działalnością spółki jest prowadzenie krajowej komunikacji autobusowej.

Obsługiwane są linie regularne:

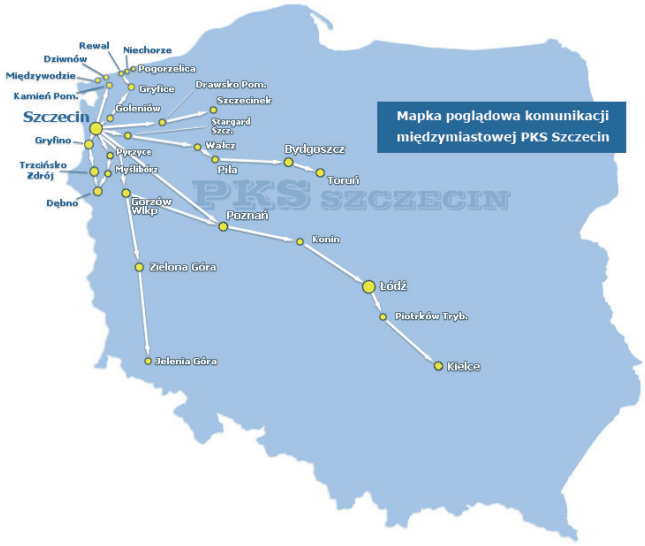
- **podmiejskie** łączące Szczecin z gminami Dobra i Gryfino (Szczecin – Gryfino – Dolna Odra, Szczecin – Dobra przez Bezrzecze, Głębokie, Szczecin – Lubieszyn – Dobra – Stolec, Szczecin – Mierzyn – Lubieszyn),
- **regionalne** łączące Szczecin z gminami województwa zachodniopomorskiego (m.in.: Goleniów, Gryfice, Stargard Szczeciński., Wałcz, Pyrzyce, Myślibórz, Dębno, Chojna)
- **dalekobieżne** łączące Szczecin z miastami w innych województwach takimi jak np.: Piła, Bydgoszcz, Toruń, Kielce, Łódź, Poznań czy Gorzów Wlkp.

PKS w Szczecinie Sp. z o.o. zajmuje się również regularnymi przewozami specjalnymi, tzw. zamkniętymi do zakładów pracy oraz uczniów do szkół. Ponadto świadczy usługi wynajmu autobusów na wycieczki krajowe i zagraniczne oraz przewozy okazjonalne, takie jak: wesela, pogrzeby, przewozy sportowców, przedszkolaków i uczniów różnych szkół do kin, teatrów oraz innych placówek kulturalnych.

Od lipca 2013 r. uruchomiona została linia międzynarodowa Szczecin – Berlin Lotnisko. W tym samym roku zwiększono ilość przewozów turystycznych i okazjonalnych. W 2013 r. przedsiębiorstwo przewiozło ogółem 3 785,3 tys.

Autokarowe połączenia krajowe Szczecina realizowane są także przez innych przewoźników.

Mapa 2.3.
LINIE KOMUNIKACJI AUTOBUSOWEJ REALIZOWANE PRZEZ PKS SZCZECIN

Źródło: PKS w Szczecinie

Szczecin znajduje się na trasach autokarowych przewozów międzynarodowych świadczonych przez przewoźników skupionych na platformie „Eurolines Polska" w kierunkach: Anglia, Austria, Francja, Irlandia, Niemcy, Norwegia, Szwajcaria, Szwecja oraz Włochy. Wybrane miejscowości europejskie osiągane są ze Szczecina albo bezprzesiadkowo (m.in. Dover, Southhampton, Birmingham, Londyn i inne w Anglii, Malmo, Ystad w Szwecji, Oslo w Norwegii, Irlandia, Niemcy) bądź poprzez system przesiadek (m.in. Wiedeń w Austrii, Nancy we Francji, Neapol, Mediolan, Rzym, Florencja we Włoszech czy Zurych, Berno, Genewa w Szwajcarii).

Wzrasta także liczba firm świadczących usługi transportowe z wykorzystaniem mikrobusów. Połączenia mikrobusami ciągle się rozwijają i już obecnie firmy te wykonują regularne połączenia zarówno lokalne, krajowe jak i zagraniczne, w szczególności:

- **lokalne** z okolicznymi gminami (m.in. Goleniów, Gryfino, Kobylanka, Stargard Szczeciński),
- **regionalne** z miejscowościami województwa zachodniopomorskiego (m.in. Łobez, Nowogard, Barlinek, Resko, Wałcz), również z nadmorskimi (m.in. Dziwnów, Dziwnówek, Międzywodzie, Pobierowo, Łukęcin, Pustkowo, Rewal, Świnoujście czy Kołobrzeg),
- **zagraniczne** – regularne linie na berlińskie lotniska (Schönefeld, Tegel) i dworce (Berlin Ostbahnhof, Zentraler Omnibusbahnhof Berlin) oraz do centrum Berlina.

Rośnie w Szczecinie zapotrzebowanie na wyjazdy krajowe i międzynarodowe, oparte na bazie indywidualnych zamówień. Są to tzw. **transfery okazjonalne**, organizowane przy odpowiednim obłożeniu. Odbywają się one na terenie całej Europy. W tym przypadku transport międzynarodowy świadczony jest na podstawie licencji na wykonywanie Międzynarodowego Przewozu Osób. W tym zakresie świadczone są m.in. takie usługi transportowe jak:

- międzynarodowe i krajowe transfery pracowników firm (szkolenia, praktyki, treningi),
- obsługa wizyt delegacji zagranicznych (transfery z lotnisk, transport lokalny),
- obsługa targów (transfery hotel – tereny targowe),
- trasy koncertowe krajowe i zagraniczne,
- wyjazdy na wszelkiego rodzaju imprezy sportowe, mecze itp.,
- obsługa imprez integracyjnych,
- wyjazdy zagraniczne pobytowe z obsługą transportową podczas pobytu,
- wymiana załóg jachtowych.

2.4.3. TRANSPORT WODNY

Do śródlądowych dróg wodnych na terenie miasta Szczecin zaliczamy:

- Regalicę od km 730,5 do km 741,6,
- Odrę Zachodnią od km 30 do km 36,55,
- Kanał Odyńca (Leśny),
- Kanał Klucz (Klucki),
- Kanał Cegielinka,
- Przekop Parnicki,
- Parnicę od km 4,0 do km 5,6 (do granicy z morskimi wodami wewnętrznymi),
- Kanał Zielony,
- Dąbska Struga,
- Dąbski Nurt,
- Jezioro Dąbie,
- Duńczyca (do granicy z morskimi wodami wewnętrznymi – Przekop Mieleński),

- Orli Przesmyk,
- Święta,
- Czapina,
- Babina,
- Iński Nurt.

Dochodząca do Szczecina Odrzańska Droga Wodna stanowi element ukształtowanego w procesie historycznym Odrzańskiego Korytarza Transportowego, wiążącego porty przeładunkowe estuarium Odry z Polską i zachodnioeuropejską siecią dróg wodnych. W rejonie Szczecińskiego Węzła Wodnego przebiega granica wód śródlądowych i wewnętrznych wód morskich.

Przechodzący przez Zalew Szczeciński tor wodny Szczecin – Świnoujście stanowi już akwen morski. Prowadzi on od pławy podejściowej na kotwicowisku w Zatoce Pomorskiej, przez Świnę w Świnoujściu, Kanał Mieleński, Kanał Piastowski, Zalew Szczeciński, Roztokę Odrzańską, Domiążę w Policach, Odrę Zachodnią do portu morskiego w Szczecinie.

Wody śródlądowe administrowane są przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Szczecinie. Nadzór nad bezpieczeństwem żeglugi sprawuje Urząd Żeglugi Śródlądowej w Szczecinie. Wewnętrzne wody morskie administruje Urząd Morski w Szczecinie.

Czynnikiem ograniczającym dostępność dla statków morskich na torze wodnym Świnoujście – Szczecin, jest wynikające z jego głębokości, ograniczenie zanurzenia do 9,15 m.

Natomiast największym utrudnieniem dla żeglugi śródlądowej w rejonie Szczecina pozostają trzy mosty, z których dwa zlokalizowane są na Odrze Zachodniej (tj. most kolejowy i most drogowy „Długi") oraz jeden na Regalicy (most kolejowy). Mosty te ograniczają statkom żeglugi śródlądowej dostęp do portu szczecińskiego oraz pozostałych portów ujścia Odry. Bezpieczeństwo ruchu żeglugowego na głównym torze wodnym oraz w samych portach gwarantuje zainstalowany System Kontroli i Zarządzania Statków (VTMS), wykorzystujący nawigację satelitarną, radarową i radiową. Bezpieczeństwa ruchu żeglugowego na drogach śródlądowych będzie strzegł instalowany obecnie system informacji rzecznej „RIS – Odra", zarządzany przez Urząd Żeglugi Śródlądowej w Szczecine.

W ocenie TINA (Transport Infrastrukture Needs Assessement in Central and Eastern Europe) Odrzańska Droga Wodna jest najważniejszym szlakiem wodnym transportowym w Polsce. Należy mieć jednak na uwadze fakt, że przewozy żeglugą śródlądową w Polsce stanowią jedynie 1% krajowych przewozów towarowych.

TRANSPORT MORSKI

Wprawdzie Port Morski w Szczecinie usytuowany jest 65 km w głębi lądu jednak wody wewnętrzne prowadzące do portu zaliczają się do wód morskich. Przejście statku handlowego torem wodnym z redy w Świnoujściu do Szczecina trwa około 4 godzin. Port szczeciński należy do kompleksu portowego Szczecin – Świnoujście administrowanego przez Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście S.A. (ZMPSiŚ), który posiada swoją siedzibę w Szczecinie. Udziały w tej spółce ma zarówno gmina Szczecin jak i gmina Świnoujście, niemniej pakiet kontrolny akcji należy do Skarbu Państwa.

Port morski w Szczecinie

Zgodnie z ustawą z dnia 20 grudnia 1996 r. o portach i przystaniach morskich oba Miasta posiadają swoich przedstawicieli w Radzie Nadzorczej Zarządu Morskich Portów Szczecin i Świnoujście, przy czym pełnią oni naprzemiennie funkcje Przewodniczących Rady Nadzorczej. W badanym okresie, w pierwszej połowie 2012 r. funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej ZMPSiŚ pełnił Prezydent Miasta Szczecina, Piotr Krzystek. W dniu 01.08.2012 r. funkcje tę przejął przedstawiciel gminy Świnoujście. ZMPSiŚ zatrudniał w roku 2012 średnio 283 pracowników, zaś w roku 2013 pracowało tam średnio 277 osób.

Według danych GUS łączna długość nabrzeży w porcie Szczecin na koniec 2012 roku wynosiła 18 125 m. Nabrzeża nadające się do eksploatacji miały długość 13 742 m, w tym przeładunkowe 11 150 m. Niestety, w tej liczbie jedynie 1 374 m stanowiły nabrzeża o głębokości powyżej 10 m.

Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście SA realizował program rozwojowy portów w Szczecinie i Świnoujściu na lata 2007-2015, mający na celu:

- dostosowanie infrastruktury obu portów do wymagań nowoczesnych systemów transportowych w obrocie lądowo-morskim,
- podniesienie konkurencyjności zespołu portowego na rynku usług portowych,
- przystosowanie zespołu portowego do przewidywanego intensywnego wzrostu obrotów w basenie Morza Bałtyckiego i przenoszenia ładunków „z dróg na morze".

W ramach programu, w latach 2012-2013 w porcie Szczecin zrealizowano następujące inwestycje:

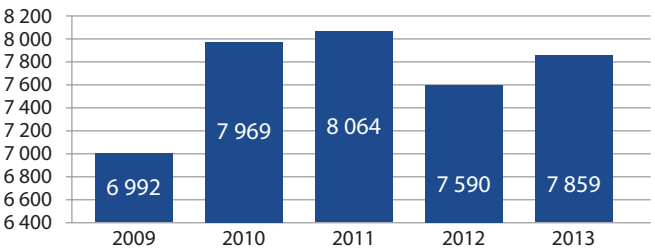
- przebudowa oświetlenia przy wjeździe na teren przy ul. Hryniewieckiego,
- rozbudowa i modernizacja infrastruktury portowej na nabrzeżu **Górnośląskim**; wartość inwestycji – 3 151 tys. zł. – sfinansowana ze środków własnych ZMPSiŚ,
- budowa terminala kontenerowego na Ostrowie Grabowskim w Szczecinie – projekt ZMPSiŚ realizowany wspólnie ze spółką portową DB Port Szczecin. W 2013 r. zakres rzeczowy leżący po stronie ZMPSiŚ S.A. został w całości zakończony i rozliczony; wartość wykonanych i rozliczonych robót wyniosła 7 922 tys. zł., w tym z Funduszu Spójności 3 452 tys. zł,
- przystosowanie infrastruktury pod budowę terminala kwasu siarkowego na Półwyspie Katowickim (wartość zre-

alizowanej inwestycji – 12 614 tys. zł – sfinansowana ze środków własnych ZMPSiŚ),
- wdrożenie informatycznego systemu EUREKA umożliwiającego stworzenie zintegrowanego systemu planowania oraz monitorowania wykonania planów, a także wspomaga analizę danych finansowych; łączny koszt zadania wyniósł 233 tys. zł.

W badanym okresie port wykonywał wiele poważnych projektów inwestycyjnych, których realizacja trwa nadal, w szczególności:
- przebudowa infrastruktury drogowej w porcie w Szczecinie, której celem jest stworzenie sprawnego i bezpiecznego drogowego układu komunikacyjnego na terenach całego portu i który będzie w stanie przejąć wzrastający ruch ciężkiego transportu kołowego; inwestycja zostanie ukończona na początku 2014 r.,
- przebudowa infrastruktury kolejowej w portach w Szczecinie i Świnoujściu w celu uzyskania sprawnego i bezpiecznego kolejowego układu komunikacyjnego na terenie portów w Szczecinie i Świnoujściu; łączna długość torów kolejowych w obydwu portach, podlegających modernizacji wynosi około 35,9 km, a zakończenie robót planuje się na II połowę 2014 r. (do końca 2013 r. zaawansowanie rzeczowe wyniosło 87%),
- przebudowa infrastruktury portowej w północnej części półwyspu Ewa wpłynie na zwiększenie możliwości przeładunku zboża oraz ilości obsługiwanych statków w wyniku przebudowy i przedłużenia istniejących nabrzeży oraz stworzenia nowego stanowiska przy nabrzeżu Niemieckim; planowany termin zakończenia robót to połowa 2015 r. (do końca 2013 r. zaawansowanie rzeczowe wyniosło 55%).

Według danych Zarządu Morskich Portów Szczecin i Świnoujście S.A. łączne przeładunki w granicach administracyjnych szczecińskiego portu w 2012 roku wyniosły około 7,6 mln ton, zaś w roku 2013 – 7,8 mln ton. Na bazie posiadanych danych można stwierdzić, ze przeładunki te w okresie 2009-2013 r. utrzymywały zasadniczo trend wzrostowy. Jedynie rok 2012, który był rokiem kryzysowym dla całej światowej żeglugi morskiej, stanowił wyjątek od tej reguły.

Wykres 2.6.
OBROTY ŁADUNKOWE W PORCIE SZCZECIN W LATACH 2009-2013 [TYS. TON]

Źródło: GUS: Rocznik Statystyczny Gospodarki Morskiej 2013, GUS: Gospodarka Morska w Polsce w 2013 r.

Dla porównania, w tym samym okresie port w Świnoujściu przeładował 11 280 tys. ton w roku 2012 oraz 12 019 tys. ton w roku 2013.

Główną grupę ładunków w porcie szczecińskim stanowią ładunki masowe: minerały, węgiel oraz zboże. Zgodnie z danymi statystycznymi Zarządu Morskich Portów Szczecina i Świnoujścia w roku 2013 przeładowano ich 6 028 tys. ton. Drobnica stanowiła 2 545 tys. ton. Przeładunki kontenerów w porcie szczecińskim wyniosły ponad 52 tys. TEU w roku 2012, zaś w roku 2013 wzrosły do ponad 62 tys. TEU.

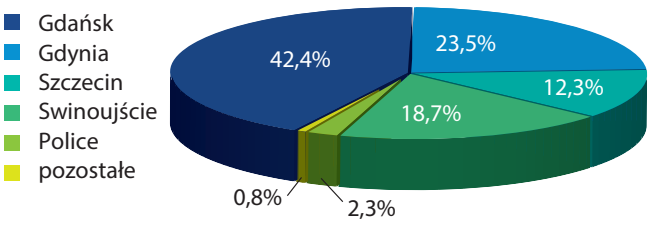
Tabela 2.9.
PRZEŁADUNKI PODSTAWOWYCH GRUP ŁADUNKÓW W SZCZECINIE W ROKU 2013 [TYS. TON]

LP.		
1	Węgiel	1 178
2	Rudy i inne produkty górnictwa i kopalnictwa	1 270
3	Produkty spożywcze, napoje	379
4	Zboża	711
5	Drewno i wyroby z drewna	436
6	Koks i produkty rafinacji ropy naftowej	535
7	Metale, wyroby metalowe z wyłączeniem maszyn	1 060
8	Chemikalia i produkty chemiczne	1 334

Źródło: GUS: Gospodarka Morska w Polsce w 2013 r.

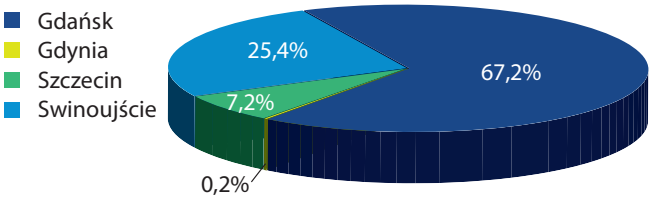
Niestety, nadal utrzymuje się negatywny trend spadku udziału portu szczecińskiego w globalnych przeładunkach polskich portów. W roku 2009 udział Szczecina w ogólnokrajowych krajowych przeładunkach portowych wynosił 15,5%, w roku 2011 – już tylko 13,9%, a w roku 2012 – 12,9%, zaś w roku 2013 – 12,3%. Struktura obrotu ładunków tranzytowych w Porcie Szczecin (wyładunek i załadunek) jest najbardziej zrównoważona spośród polskich portów i relacja ta utrzymuje się od dłuższego czasu. W roku 2012 wyładowano 575,3 tys. ton ładunków tranzytowych, a załadowano ich 593,1 tys. ton.

Wykres 2.7.
STRUKTURA OBROTÓW ŁADUNKOWYCH WG PORTÓW MORSKICH W 2013 R.

Źródło: GUS: Gospodarka Morska w Polsce w 2013 r.

Wykres 2.8.
UDZIAŁ POSZCZEGÓLNYCH PORTÓW W OBSŁUDZE ŁADUNKÓW TRANZYTOWYCH W 2013 R.

Źródło: GUS: Gospodarka Morska w Polsce w 2013 r.

Do Szczecina zawijają również pełnomorskie statki pasażerskie w ramach odbywanych rejsów wycieczkowych po Bałtyku. Niestety, głównie ze względu na istniejące ograniczenia dotyczące wielkości statków, które mogą zawijać do Szczecina oraz utrudnienia wynikające z lokalizacji Miasta w głębi lądu, ilość tych zawinięć jest bardzo ograniczona. Sytuację dodatkowo komplikuje fakt, że atrakcyjne pod względem turystycznym nabrzeża postojowe przy Bulwarach Chrobrego są ze względu na istniejące tam ograniczenia zanurzenia osiągalne jedynie dla najmniejszych statków wycieczkowych. Większe statki pasażerskie muszą cumować w głębi portu, co w przypadku południowego postoju statku w mieście zdecydowanie nie jest czynnikiem wspomagającym rozwój tej formy turystyki. W roku 2012 do Szczecina przypłynęło sześć wycieczkowców, przywożąc 4 196 turystów. W roku 2013 były tylko trzy statki, które przywiozły jedynie około tysiąca pasażerów.

Informacje na temat poszczególnych przedsiębiorstw żeglugi morskiej funkcjonujących w Szczecinie zawarto w rozdziale pt. „5. Gospodarka".

ŻEGLUGA ŚRÓDLĄDOWA

Drogi wodne Szczecina nadal nie są w pełni wykorzystane przez transport śródlądowy, zarówno w ruchu pasażerskim, jak i towarowym. Brak portu śródlądowego jako odrębnego obiektu administracyjnego powoduje, iż żegluga śródlądowa korzysta z urządzeń portu morskiego i nabrzeży zakładowych. Jednakże w porcie szczecińskim żegluga śródlądowa napotyka na szereg trudności, wśród których do najistotniejszych należą: brak wyznaczonych, odpowiednio przystosowanych nabrzeży przeładunkowych oraz urządzeń specjalistycznych do załadunku i wyładunku jednostek żeglugi śródlądowej, a także brak wyznaczonych miejsc postojowych dla tego typu jednostek na terenie portu. Należy w tym miejscu zauważyć, że obowiązująca taryfa portowa, a dokładniej wysokość opłat portowych w zasadzie skutecznie uniemożliwia jakikolwiek postój barkom w porcie, nawet jeśli fizycznie znajdą one jakieś miejsce postojowe. W związku z tą sytuacją statki śródlądowe za drobną opłatą korzystają z możliwości postoju przy nabrzeżach miejskich, niemniej ilość takich miejsc jest również ograniczona. Zarządzająca tym spółka komunalna Żegluga Szczecińska Sp. z o.o. rozpoczęła proces modernizacji i przystosowania (oświetlenie, monitoring, odbojnice itp.) części tych przybrzeży do pełnienia funkcji nabrzeży postojowych dla tych jednostek.

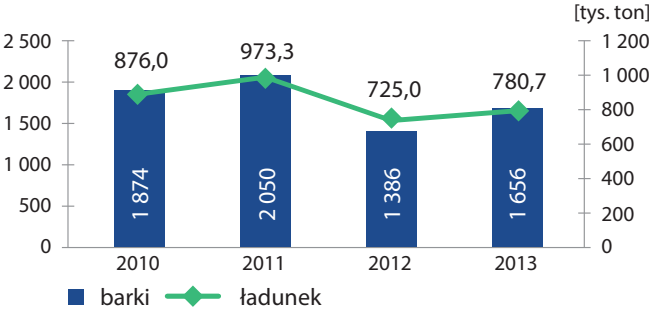
Żegluga śródlądowa na Odrze

Poprzez Odrę oraz kanał Odra-Hawela szczeciński port posiada bezpośrednie połączenie drogą wodną śródlądową z Berlinem, a dalej z całym europejskim systemem żeglugi śródlądowej. Tym szlakiem dopłynąć można do Hamburga, Bremen, Bremerhaven, Rotterdamu czy Antwerpii. W istocie duża część ładunków żeglugi śródlądowej, korzystających z portu w Szczecinie korzysta z tego szlaku wodnego. Niestety, wieloletnie zaniedbania i brak inwestycji w żeglowność Odry nie pozwalają na sprawne i pełne wykorzystanie jej potencjału transportowego w przewozach krajowych na kierunku północ-południe.

W obrębie dolnego i ujściowego odcinka Odry armatorzy śródlądowi świadczą usługi przewozowe w warunkach konkurencji międzygałęziowej i wewnątrzgałęziowej. Do największych przewoźników wodnych śródlądowych w tym regionie należą firmy grupy OT Logisitc S.A.

Według danych Zarządu Morskich Portów Szczecin i Świnoujście S.A. w 2012 r. do portu w Szczecinie wpłynęło 1 386 barek i wyładowało bądź załadowało tam 725 tys. ton ładunku. W roku 2013 było to odpowiednio 1 656 barek i 780,7 ton ładunku, co stanowiło ok. 3,67% w 2012 r. oraz 3,79% w 2013 r. całości obrotów ładunkowych szczecińskiego portu. Z tego rodzaju transportu korzystały głównie takie ładunki masowe jak: węgiel, materiały budowlane, złom, zboża, pasze, minerały, biomasa.

Wykres 2.9.
EWIDENCJA BAREK TOWAROWYCH W PORCIE SZCZECIN W LATACH 2010-2013

Źródło: Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście

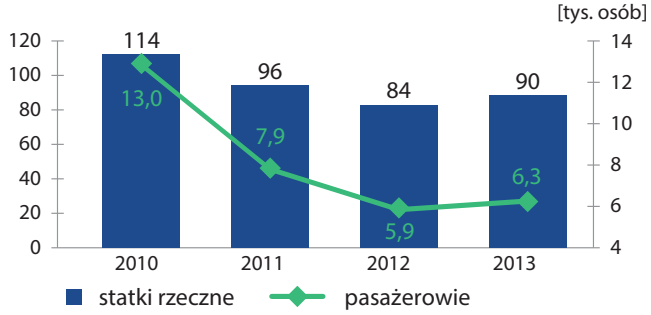
Możliwość rozwoju śródlądowego transportu wodnego w województwie zachodniopomorskim jest uzależniona przede wszystkim od odpowiedniego doinwestowania i modernizacji Odrzańskiej Drogi Wodnej, aby mogła ona być w przyszłości w pełni wykorzystana do celów transportowych na całej swojej długości. Pozwoli to na wykorzystanie ogromnego potencjału, który tkwi w tej gałęzi transportu.

Śródlądowy ruch pasażerski w Szczecinie obsługiwany jest z nabrzeży zlokalizowanych w okolicy Dworca Morskiego przy ul. Jana z Kolna. Stąd wykonywane były rejsy:

- po porcie i po naturalnych akwenach dolnej Odry i jeziorze Dąbie statkami białej floty,
- wodolotem na linii Szczecin – Świnoujście – Szczecin (połączenie pasażerskie ze Świnoujściem utrzymywane jest od kwietnia do października).

Szczecin znajduje się także na trasie zagranicznych, głównie niemieckich, śródlądowych statków pasażerskich. Miasto jest jednym z portów odwiedzanych przez te statki w trakcie kilku – do kilkunastodniowych rejsów m.in. z Berlina do Stralsundu. Średnio co roku ma miejsce około 90 zawinięć, a ich obłożenie waha się od 60 do 90 osób na statek.

Wykres 2.10.
EWIDENCJA RUCHU PASAŻERSKIEGO W PORCIE SZCZECIN W LATACH 2010-2013

Źródło: Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście

2.4.4. KOMUNIKACJA LOTNICZA

Komunikacja lotnicza obsługująca Szczecin realizowana jest z wykorzystaniem dwóch lotnisk:

- Portu Lotniczego Szczecin – Goleniów,
- Lotniska dla małych jednostek latających Szczecin Dąbie.

Międzynarodowy Port Lotniczy w Szczecinie położony jest 45 km na północny wschód od centrum Szczecina, przy drodze krajowej nr 6 w pobliżu wsi Glewice. Stanowi główny port lotniczy zarówno dla miasta, jak i całego regionu Pomorza Zachodniego. Zarządzającym i operatorem lotniska jest Port Lotniczy Szczecin – Goleniów Sp. z o.o., w której Miasto Szczecin posiada 33,2% udziałów o wartości 58 236 tys. zł. W porównaniu z rokiem 2011 bezwzględna ilość udziałów, które posiada Miasto w spółce, nie uległa zmianie. W związku z dokapitalizowaniem spółki przez część udziałowców, zmniejszył się jednak o 4% udział procentowy Miasta w firmie. Celem Spółki jest rozbudowa, modernizacja i eksploatacja Portu Lotniczego Szczecin – Goleniów oraz podejmowanie wszelkich działań związanych z obsługą lotniczego ruchu pasażerskiego i towarowego, w tym międzynarodowego przejścia granicznego, a także administrowanie i zarząd oddanymi Spółce nieruchomościami.

Na koniec 2012 roku Port obsługiwał loty w ruchu:

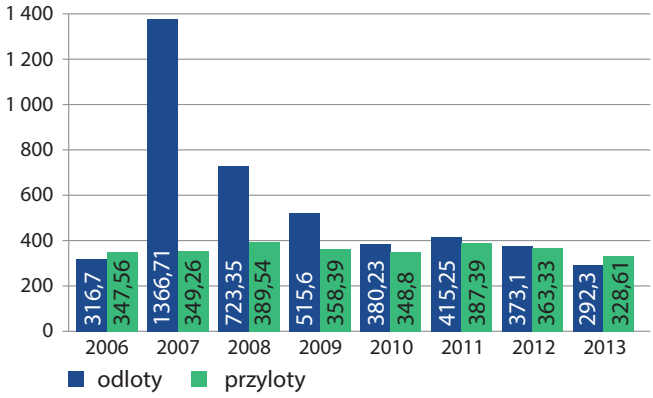
- krajowym: Kraków, Katowice, Gdańsk, Poznań, Rzeszów i Warszawa,
- międzynarodowym: Dublin, Edynburg, Liverpool, Londyn Stansted oraz Oslo Gardemoen oraz połączenia nieregularne – czartery.

W roku 2013 kierunki lotów uległy zmianie na korzyść lotów zagranicznych. Doszły połączenia do Bristolu, Oslo Torp oraz do Stavanger. W lotach krajowych zrezygnowano z połączenia z Katowicami, Gdańskiem, Poznaniem oraz Rzeszowem. Pomimo, iż ilość pasażerów ogółem spadła w roku 2013 w porównaniu do roku 2012 z 356,0 tys. do 347,7 tys. osób, w szerszej skali czasowej, tj. począwszy od roku 2009, daje się zauważyć wzrastający trend przewozów pasażerskich.

W ostatnich dwóch latach (w przeciwieństwie do poprzednich) głównym użytkownikiem Portu były Irlandzkie Linie Lotnicze „Ryanair", które przewiozły w latach 2012 i 2013 odpowiednio 133,8 tys. oraz 158,9 tys. pasażerów tego lotniska. Na drugim miejscu uplasowały się Polskie Linie Lotnicze „LOT" S.A. – największy polski przewoźnik lotniczy. Z usług PLL „LOT" skorzystało w 2012 r. 80,5 tys. pasażerów Portu Lotniczego Szczecin – Goleniów, zaś w 2013 roku było ich 77,2 tys.

Wielkość przewożonych ładunków od 2007 roku wykazuje tendencję spadkową.

Wykres 2.11.
ILOŚĆ OBSŁUŻONYCH PRZESYŁEK (W KG) W PORCIE LOTNICZYM SZCZECIN – GOLENIÓW W LATACH 2006-2013

Źródło: Port Lotniczy Szczecin – Goleniów Sp. z o.o.

W latach 2012-2013 Port Lotniczy Szczecin – Goleniów zrealizował następujące inwestycje:

- prace przygotowawcze do rozpoczęcia II etapu inwestycji związanej z programem Modernizacja i Rozbudowa Infrastruktury Lotniskowej i Portowej,
- modernizację, rozbudowę oraz połączenie sal odlotowych i przylotowych w terminalu pasażerskim,
- odbiór dwóch nowych wozów bojowych dla lotniskowej służby ratowniczo-gaśniczej,
- uruchomienie drugiego biura podróży: Outlet Park,
- modernizacja i powiększenie wielodobowego parkingu.

Tabela 2.10.
LICZBA PASAŻERÓW PRZYWIEZIONYCH DROGA LOTNICZĄ

POŁĄCZENIA	2009	2010	2011	2012	2013
Warszawa	81 554	92 218	83 423	124 584	77 164
Kraków	670	0	2 398	21 733	84
Rzeszów	0	0	1 045	66	0
Gdańsk	0	0	0	5 456	0
Katowice	0	0	0	3 351	0
Poznań	0	0	0	1 913	0
Londyn (STN)	56 441	57 709	61 105	63 248	65 648
Londyn (LTN)	10 121	0	0		0
Bristol	6 388	0	0	0	13 237
Birmingham	6 197	0	0	0	0
Dublin	36 633	33 483	35 775	39 096	34 790
Liverpool	8 086	14 048	25 870	31 747	27 145
Oslo	23 046	20 209	19 975	22 114	43 844
Edynburg				14 573	17 606
Stavanger				0	21 886
Nieregularne	6 730	11 258	32 498	28 125	45 350
Razem	235 866	228 925	262 089	356 006	347 744

Źródło: Port Lotniczy Szczecin – Goleniów Sp. z o.o.

W czerwcu 2013 r., przy terminalu lotniska została oddana do użytku nowa stacja kolejowa wraz z 4-kilometrowym odcinkiem nowej linii kolejowej łączącej stację z siecią kolejową. Na stacji zatrzymywały się pociągi relacji Szczecin – Kołobrzeg – Szczecin. Inwestycja kosztowała 67 mln zł, przy czym została ona sfinansowana w dużym stopniu z funduszy unijnych.

Dopracowania wymaga rozkład połączeń z lotniskiem, który w 2013 r. nie był należycie skoordynowany z istniejącymi połączeniami lotniczymi.

Cel, jaki stawia przed sobą Zarząd Portu Lotniczego Szczecin – Goleniów to osiągnięcie w około 2020 r. poziomu przewozów rzędu 750 tys. pasażerów rocznie. Planuje się sukcesywną budowę ośrodka przewozów cargo lotniczego i specjalnego, ukierunkowanego na współpracę z portem szczecińskim oraz z krajowymi i zagranicznymi operatorami i spedytorami.

Szansą rozwojową Miasta jest lotnisko dyspozycyjno-biznesowe i sportowe w Szczecinie Dąbiu, które może być rozbudowane i pełnić funkcję małego lotniska miejskiego. Umożliwiłoby to lokalnym przedsiębiorcom lepszy kontakt z Berlinem i Skandynawią. Obszar lotniska oraz tereny położone w jego bezpośrednim sąsiedztwie zajmują powierzchnię około 95 ha. Bezpośrednie sąsiedztwo lotniska i jeziora Dąbie stwarza korzystne warunki do potencjalnego rozwoju międzynarodowego centrum jachtowego. Rozwinięta funkcja transportowa stwarza szansę dla rozwoju miasta we wszystkich dziedzinach: gospodarczej, administracyjnej, usługowej i turystycznej. Główne atuty lotniska stanowią bliska odległość od centrum miasta (około 7 km) oraz położenie przy głównej osi dróg łączącej Szczecin prawobrzeżny z lewobrzeżną częścią miasta.

W 2010 roku uchwalono Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Dąbie – Lotnisko". Gmina Miasto Szczecin po wieloletnich negocjacjach z Urzędem Lotnictwa Cywilnego ustaliła ostateczny kształt pasa startowego, który zmieni układ lotniska. Przewiduje się na tym terenie realizację funkcji miejskich, między innymi takich jak: transport lotniczy małymi jednostkami latającymi, funkcji rekreacyjno-sportowej, funkcji usługowej o znaczeniu ogólnomiejskim wraz z usługami handlu o powierzchni sprzedażowej przekraczającej 2000 m^2. Przewidziane jest również prowadzenie na tym terenie działalności produkcyjnej oraz magazynowo-składowej.

ŹRÓDŁA INFORMACJI

1. Biuro Obsługi Interesantów UM.
2. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.
3. Gospodarka morska w Polsce w 2013 r. – GUS. Urząd Statystyczny w Szczecinie.
4. http://spp.szczecin.pl/.
5. Komenda Miejska Policji w Szczecinie.
6. PKO CARGO, Zakład Przewozów Towarowych.
7. PKO Intercity SA.
8. PKO Polskie Linie Kolejowe SA, Oddział Regionalny Szczecin.
9. PKO Przewozy Regionalne Sp. z o.o. Zachodniopomorski Zakład Przewozów Regionalnych w Szczecinie.
10. Port Lotniczy Szczecin – Goleniów.
11. Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Szczecinie Sp. z o.o.
12. Sprawozdania z wykonania budżetu Szczecin za lata 2008-2013.
13. Rocznik Statystyczny Gospodarki Morskiej 2013 – GUS, Urząd Statystyczny w Szczecinie.
14. Szczecińskie Przedsiębiorstwo Autobusowe Klonowica Sp. z o.o.
15. Szczecińskie Przedsiębiorstwo Autobusowe Dąbie Sp. z o.o.
16. Szczecińsko – Polickie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o.
17. Tramwaje Szczecińskie Sp. z o.o.
18. Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska UM Szczecin.
19. Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego.
20. Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście SA.

Założenia polityki przestrzennej sformułowane zostały w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta" (Uchwała Nr XVII/470/12 Rady Miasta Szczecin z dnia 26 marca 2012 r. w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Szczecin).

W dokumencie tym określono zasady kształtowania struktury przestrzennej miasta i planowane kierunki jej zmian oraz przeznaczenie terenów, lokalizację istotnych inwestycji publicznych i warunki zagospodarowania terenu. Jest on również narzędziem realizacji Strategii Rozwoju Szczecina oraz stanowi bazę merytoryczną dla sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta.

Do końca 2012 r. miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego objęto 44,34% powierzchni miasta, co stanowi 13 325,8 ha. Na koniec 2013 roku wskaźnik ten wynosił już 46,01%, a miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego objęto 13 827,9 ha.

Poprzez zapisy planistyczne aktywizuje się tereny inwestycyjne, definiuje ład przestrzenny oraz estetykę przestrzeni miejskich. Dokumentem wspierającym te działania jest *Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Szczecin*, a także pozyskiwanie wariantowych rozwiązań programowo-przestrzennych poprzez organizację konkursów architektonicznych oraz opracowywanie analiz studialnych. Uzupełnieniem tych procesów są wykonywane opracowania koncepcyjne zagospodarowania przestrzeni publicznych miasta.

Tabela 3.1.
WYKAZ MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO UCHWALONYCH NA OBSZARZE MIASTA SZCZECIN W LATACH 2012-2013

Lp.	NAZWA PLANU	NR UCHWAŁY UCHWALENIA PLANU	DATA UCHWAŁY UCHWALENIA PLANU	DATA OBOWIĄZYWANIA	POW. W HA
		2012			
1	KIJEWO – ŁOSIOWA	XV/372/12	2012-01-31	2012-03-24	0,8
2	GUMIEŃCE – MIERZYŃSKA	XVIII/522/12	2012-04-23	2012-06-30	38,7
3	ŚRÓDMIEŚCIE PÓŁNOC – OFIAR OŚWIĘCIMIA	XVIII/523/12	2012-04-23	2012-07-13	5,6
4	ARKOŃSKIE – NIEMIERZYN – CHOPINA	XIX/545/12	2012-06-04	2012-07-20	35,3
5	OSÓW – MIODOWA 2	XIX/543/12	2012-06-04	2012-08-05	0,3
6	NOWE MIASTO – POTULICKA 4	XIX/544/12	2012-06-04	2012-08-05	4,3
7	STOŁCZYN – MEWIA, KACZA	XXII/611/12	2012-09-17	2012-11-15	81,2
8	GOLĘCINO – CZARNOŁĘKA, RADOLIN	XXII/612/12	2012-09-17	2012-11-15	415,5
9	KRZEKOWO – ŁUKASIŃSKIEGO	XXIII/654/12	2012-10-22	2012-12-23	97,6
10	BUKOWO – PARK LEŚNY	XXIV/695/12	2012-11-26	2013-01-19	95,5
11	PŁONIA – BALIŃSKIEGO	XXV/750/12	2012-12-19	2013-01-31	53,9
12	DĄBIE – LOTNISKO 2	XXV/745/12	2012-12-19	2013-01-31	20,1
13	DĄBIE – PLAŻA 2	XXV/746/12	2012-12-19	2013-01-31	5,2
		2013			
1	NOWE MIASTO – DĄBROWSKIEGO, SOWIŃSKIEGO	XXVI/755/13	2013-01-28	2013-03-24	60,8
2	POGODNO – SOMOSIERRY	XXVII/790/13	2013-02-25	2013-04-14	113,6

Tabela 3.1. CIĄG DALSZY

3	GOLĘCINO – GOCŁAW 2	XXVIII/797/13	2013-03-18	2013-04-13	9,2
4	GUMIEŃCE – BIAŁOWIESKA	XXVIII/796/13	2013-03-18	2013-05-18	84,4
5	SKOLWIN PORT 2	XXXI/901/13	2013-06-17	2013-08-06	483,8
6	BOLINKO – NIEMIERZYŃSKA 2	XXXI/902/13	2013-06-17	2013-08-06	9,2
7	ZDROJE – SANATORYJNA	XXXIII/950/13	2013-09-09	2013-10-31	51,8
8	STOŁCZYN PORT 2	XXXIII/951/13	2013-09-09	2013-10-15	349,7
9	SŁAWOCIESZE – STARY SZLAK	XXXIV/999/13	2013-10-14	2013-11-28	40,7
10	STOŁCZYN – POLICKA 3	XXXIV/1000/13	2013-10-14	2013-11-28	3,7
11	ŚRÓDMIEŚCIE PÓŁNOC – CENTRUM – WYZWOLENIA	XXXIV/998/13	2013-10-14	2013-11-28	28,6
12	ZAWADZKIEGO – KLONOWICA 4	XXXV/1017/13	2013-11-18	2013-12-28	10,2

Źródło: Biuro Planowania Przestrzennego Miasta

Tabela 3.2.
WYKAZ MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA OBSZARZE MIASTA SZCZECIN WSZCZĘTYCH W LATACH 2012-2013

Lp.	NAZWA PLANU	NR UCHWAŁY WSZCZĘCIA PLANU	DATA UCHWAŁY WSZCZĘCIA PLANU	POW. W HA
2012				
1	WIELGOWO – DUNIKOWO 2	XV/368/12	2012-01-31	21,4
2	DĄBIE – SADLIŃSKIE ŁĘGI	XV/369/12	2012-01-31	1 239,9
3	WARSZEWO – DUŃSKA 2	XV/367/12	2012-01-31	11,2
4	PŁONIA – PRZYSZŁOŚCI	XVI/447/12	2012-02-20	30,6
5	DĄBIE – NURKOWA	XVII/465/12	2012-03-26	20,2
6	KLUCZ – POŁUDNIE	XVII/468/12	2012-03-26	218,4
7	GOLĘCINO – GOCŁAW 2	XX/556/12	2012-06-25	9,2
8	BOLINKO – NIEMIERZYŃSKA 2	XXII/609/12	2012-09-17	9,2
9	ŻELECHOWA, DRZETOWO – GRABOWO, STOCZNIE	XXII/610/12	2012-09-17	293,6
10	ŚRÓDMIEŚCIE PÓŁNOC – ODZIEŻOWA 2	XXII/608/12	2012-09-17	1,0
11	DĄBIE – LOTNISKO 3	XXIV/696/12	2012-11-26	108,7
12	BUKOWE – OSIEDLE	XXV/742/12	2012-12-19	82,7
13	BUKOWE – PSZENNA	XXV/743/12	2012-12-19	51,0
14	WIOSENNA – ZIMOWA	XXV/744/12	2012-12-19	31,2
2013				
1	POGODNO – TACZAKA	XXVI/754/13	2013-01-28	35,6
2	ŻELECHOWA – GRZYMIŃSKA	XXIX/841/13	2013-04-22	37,0
3	ŻELECHOWA – WIDUCHOWSKA	XXIX/842/13	2013-04-22	36,8
4	GOLĘCINO – ŚWIĘTOJAŃSKA	XXIX/843/13	2013-04-22	10,8
5	ŻYDOWCE OSIEDLE	XXIX/844/13	2013-04-22	133,1
6	NOWE MIASTO – POTULICKA 5	XXIX/845/13	2013-04-22	2,7
7	KLUCZ – POŁUDNIE – BIELAŃSKA	XXX/865/13	2013-05-27	40,2
8	ZAWADZKIEGO – KLONOWICA 5	XXX/864/13	2013-05-27	9,7
9	GUMIEŃCE – SŁOWIEŃSKO 2	XXX/863/13	2013-05-27	3,0
10	GUMIEŃCE – DERDOWSKIEGO 3	XXXI/903/13	2013-06-17	168,1
11	POMORZANY – DUNIKOWSKIEGO	XXXII/918/13	2013-07-15	10,4
12	GUMIEŃCE – POŁUDNIOWA – RZ.BUKOWA 2	XXXIII/949/13	2013-09-09	42,4
13	TURZYN – SZWOLEŻERÓW	XXXIV/1002/13	2013-10-14	15,0
14	ŻELECHOWA – MAŁE BŁONIA	XXXIV/1001/13	2013-10-14	6,5
15	ZAWADZKIEGO – KLONOWICA 6	XXXV/1018/13	2013-11-18	1,6
16	OSÓW – ANDERSENA 2	XXXV/1019/13	2013-11-18	0,6

Źródło: Biuro Planowania Przestrzennego Miasta

3.1. REWITALIZACJA

W latach 2012-2013 podstawą działań rewitalizacyjnych w Szczecinie był *Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Szczecin*, przyjęty uchwałą Rady Miasta Szczecin nr LI/1314/10 z dnia 27 września 2010 roku, zaktualizowany w latach 2012-2014. W dokumencie wskazano cztery obszary kryzysowe – zamieszkałe tereny zdegradowane, wyznaczone na podstawie analizy sytuacji społeczno-gospodarczej, infrastrukturalnej i przestrzennej, tj. Zespół obszarów w śródmieściu (Kwartały Śródmieścia, Stare Miasto, Nowe Miasto, Rejon ulicy Kolumba), Niebuszewo-Bolinko, Zespół obszarów na północy (Golęcino-Gocław, Stołczyn, Skolwin) oraz Stare Dąbie. Przeprowadzona w 2012 roku aktualizacja *Programu* polegała na dopisaniu czterech obszarów poprzemysłowych i powojskowych: Nad Odrą, Drzetowo, Śródodrze oraz Rejon ulicy Cukrowej. W kolejnych aktualizacjach dodano Rejon alei Wojska Polskiego i Świerczewo.

Na obszarze rewitalizacji Kwartały Śródmieścia wyznaczono Projekt Zintegrowany jako część priorytetową, na której nastąpi koncentracja powiązanych ze sobą działań przestrzenno-technicznych, społecznych i gospodarczych, przyczyniających się do odwrócenia negatywnych trendów i wyprowadzenia obszaru ze stanu kryzysowego na drogę zrównoważonego rozwoju. Obszar Projektu Zintegrowanego obejmuje kwartały zabudowy pomiędzy: ul. Piłsudskiego, Al. Papieża Jana Pawła II, Al. Niepodległości, pl. Zwycięstwa, ul. Krzywoustego, Al. Piastów.

W ramach realizacji działań rewitalizacyjnych w latach 2012-2013 kontynuowano działania podjęte przez gminne spółki w kwartałach śródmiejskich, w części sfinansowane z dotacji unijnych w ramach Poddziałania 6.6.1 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych na obszarze metropolitalnym Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 (RPO WZ)

W ramach kompleksowej rewitalizacji Szczecińskie TBS pozyskało dotacje unijne na rewitalizację **kwartału nr 23** Śródmieścia Szczecina na łączną kwotę 3,4 mln zł. Celem projektu „*Rewitalizacja RAZEM – Renowacja budynków mieszkalnych w Kwartale nr 23 w Szczecinie położonych w obrębie ulic Bohaterów Getta Warszawskiego, Królowej Jadwigi, Ściegiennego oraz Alei Wojska Polskiego*" jest poprawa warunków zamieszkiwania (standard mieszkań, nasłonecznienie, możliwości do wypoczynku we wnętrzu kwartału), polepszenie stanu technicznego tkanki miejskiej (remonty, przebudowy, zagospodarowanie terenu), ożywienie gospodarcze (usługi zgrupowane wzdłuż ciągu pieszego, cykliczne otwarte imprezy o charakterze handlowym typu „pchli targ") oraz przedsięwzięcia społeczne oparte o działalność świetlicy środowiskowej (kampanie integracyjne adresowane do wszystkich mieszkańców kwartału oraz pomocowe, kierowane do dzieci z rodzin z problemami, „trudnej" młodzieży, a przede wszystkim starszych i niepełnosprawnych lokatorów mieszkań chronionych i wspomaganych).

W ramach inwestycji prowadzone są 2 projekty, które obejmują przebudowę, rozbudowę i modernizację istniejących oficyn oraz budowę nowego budynku. Powstanie 6 budynków mieszkalno-usługowych, w tym 2 budynki z windą, w których znajdować się będą 64 lokale mieszkalne oraz 10 lokali usługowych oraz 2 oficynki usługowe. Wykonana zostanie infrastruktura towarzysząca w tym zieleń i mała architektura. 37 lokali mieszkalnych przeznaczono na wynajem na zasadach czynszu TBS dla partycypantów. 25 lokali przekazano do dyspozycji Gminy Miasto Szczecin, w tym 23 dla osób starszych, 1 dla wychowanków domów dziecka, 1 treningowy. 2 lokale poświęcono dla powracających rodzin. Na działania społeczne realizowane przez Gminę oddane zostaną 3 lokale usługowe – 2 na świetlicę środowiskową i 1 na punkt konsultacyjny Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Szczecinie. W ramach działań społecznych realizowany będzie program wsparcia i aktywizacji osób starszych i dzieci z tego rejonu miasta. Planowany łączny koszt inwestycji Szczecińskie TBS wyniesie blisko 19,5 mln zł. Termin zakończenia inwestycji planowany jest na I kwartał 2015 r. Dodatkowo po 2017 roku planowane jest wybudowanie budynku plombowego przy ul. Królowej Jadwigi 45.

Dodatkowo w ramach projektu „*Rewitalizacja RAZEM*" Wspólnoty Mieszkaniowe w kwartale nr 23 również realizują inwestycje dofinansowane ze środków unijnych. Realizowane przedsięwzięcia obejmują 11 budynków (w tym 7 z dofinansowaniem na łączną kwotę 1,34 mln zł) przy: ul. Bohaterów Getta Warszawskiego 5, 22, 23, ul. Królowej Jadwigi 2, 4, 43, 44, 46, 47, al. Wojska Polskiego 32, 40. Inwestycje polegają przede wszystkim na remontach elewacji frontowych, ociepleniu ścian tylnych i bocznych, remontach prześwitów bramowych, klatek schodowych i dachów. W 2013 roku zakończono realizację w 9 budynkach.

Pozostałe realizacje Wspólnot Mieszkaniowych z udziałem Szczecińskiego TBS i Gminy, zarządzane przez Szczecińskie TBS dotyczyły budynków przy ul. Żółkiewskiego 13, 15 (**kwartał nr 32**), al. Wojska Polskiego 56 (**kwartał nr 8**), ul. Królowej Jadwigi 39a, 40, 40a (**kwartał nr 36**), ul. Pocztowej 23, 24 i ul. Chodkiewicza 4 (**kwartał nr 31**). Większość inwestycji polegało na ociepleniu ścian zewnętrznych, stropodachu i ścian prześwitu bramowego przy dofinansowaniu w ramach premii termomodernizacyjnej oraz remoncie elewacji frontowej i klatek schodowych.

W ramach rewitalizacji **kwartału nr 33** rozpoczęto remont budynku przy ul. Chodkiewicza 9 (adaptacja poddasza na 4 lokale mieszkalne, przebudowa kondygnacji powtarzalnych na 4 mieszkania na każdej kondygnacji, uzyskanie na parterze 2 lokali usługowych i 2 mieszkań) oraz wyburzenie oficyny przy ul. Chodkiewicza 8,9,10 i wybudowanie nowego budynku po wyburzeniu oficyn. Łącznie powstanie 40 lokali mieszkalnych. Zadanie realizowane jest z udziałem kredytu z Banku Gospodarstwa Krajowego (odpowiednio w wysokości 1,44 mln zł oraz 3,35 mln zł).

Druga Spółka miejska realizująca zadania rewitalizacyjne – TBS Prawobrzeże, w latach 2012-2013 realizowała przedsięwzięcia w **kwartale nr 40** Śródmieścia Szczecina pn. „*Kompleksowa renowacja zabudowy kwartału nr 40: pomiędzy ul. Obrońców Stalingradu i Śląską w Szczecinie*". Przedsięwzięcie obejmuje 7 budynków: kamienice przy ul. Śląskiej 51 i 53 oraz oficyny przy ul Śląskiej 51 (mieszkalno-usługowa), 52, 53, 54 (usługowe), w których po renowacji będzie 55 lo-

kali mieszkalnych i 14 lokali użytkowych stanowiących własność spółki. Planowany termin ukończenia przedsięwzięcia to I kwartał 2015 r. Do końca 2013 r. spółka na przedsięwzięcie poniosła nakłady inwestycyjne w wysokości 4,6 mln zł, w tym 438,4 tys. zł z dotacji unijnej. Ogółem planowane koszty przedsięwzięcia wynoszą 15,4 mln zł, w tym 2,46 mln zł z dotacji. W kolejnym etapie spółka przeprowadzi renowację budynków przy ul. Obrońców Stalingradu 20, 21, 23. Rozpoczęta realizacja renowacji i modernizacji obiektów w kwartale 40 wpłynie na poprawę warunków życia mieszkańców wraz z otoczeniem oraz poprawi efektywność energetyczną budynków.

W kolejnych latach TBS Prawobrzeże planuje przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji w **kwartale nr 39**, w ramach którego w pierwszej kolejności renowacji poddana będzie kamienica przy ul. Więckowskiego 5. Następnie oficyny przy ul. Więckowskiego 6P, Śląskiej 3P, Więckowskiego 3P,L, Śląskiej 2i al. Wojska Polskiego 7b i 11a.

Kolejnym kwartałem w śródmieściu objętym działaniami rewitalizacyjnymi jest **kwartał nr 21**. W 2012 roku Szczecińskie Centrum Renowacyjne Sp. z o.o. zakończyło modernizację budynku przy ul. Jagiellońskiej 93, w którym uzyskano 2 lokale usługowe, 2 biurowe i 9 mieszkalnych. Lokale usługowe zostały przeznaczone na wynajem, zaś biurowe i mieszkalne – na sprzedaż. Łączne nakłady na przebudowę kamienicy wyniosły 3,35 mln zł.

15 lipca 2013 roku uchwałą Nr XXXII/919/13 Rady Miasta Szczecin nastąpiło połączenie Spółek poprzez przejęcie Spółki Szczecińskie Centrum Renowacyjne Sp. z o.o. przez Spółkę Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o.o.

W 2013 roku oprócz kontynuacji prac przygotowawczych w innych kamienicach, rozpoczęto modernizację kamienicy przy ul. Ks. Bogusława X 51. Roboty są w toku, planowany termin zakończenia przedsięwzięcia – IV kwartał 2014 r. W rezultacie, po zakończeniu robót w budynku, powstaną 2 lokale usługowe i 11 lokali mieszkalnych. Projekt jest realizowany przez TBS Prawobrzeże i przez Wspólnotę mieszkaniową przy ul. Ks. Bogusława X 51. Łącznie w 2013 r. wydatkowano 625,4 tys. zł.

W 2013 roku TBS Prawobrzeże przygotowało również Program „Kaszubskie przemiany", dotyczący poprawy jakości życia wspólnot mieszkaniowych przy ul. Kaszubskiej poprzez przeprowadzenie remontów części wspólnych wraz z docieplenie ścian oraz niezbędnych prac towarzyszących. W I etapie do renowacji planowane są budynki przy ul. Kaszubskiej 3, 4, 5, 12, 12a, 13, 18, 65, 66, 67, w których znacznym udziałowcem jest Gmina Miasto Szczecin. W trzech budynkach (przy ul. Kaszubskiej 3, 12, 12a) zostały już podjęte prace remontowe. Kolejne wspólnoty (przy ul. Kaszubskiej 4, 5, 13, 66) podjęły uchwały o podwyższeniu stawki na fundusz remontowy i wykonanie dokumentacji technicznej. Wspólnota mieszkaniowa przy ul. Kaszubskiej 67 posiada dokumentację, a wspólnoty przy ul. Kaszubskiej 65 i 18 są na etapie pozyskiwania dokumentacji technicznej. W 2014 roku TBS Prawobrzeże opracuje dokumentację aplikacyjną o zewnętrze środki finansowe na przeprowadzenie remontów.

TBS oraz Zarząd Budynków i Lokali Komunalnych realizują również inwestycje w budynkach mieszkalnych na obszarach rewitalizacji w ramach Programu Małych Ulepszeń, które dotyczyły instalacji c.o. i gazowej w lokalach.

Wspólnoty mieszkaniowe korzystały także z miejskiego Programu Zielonych Podwórek, który polega na zagospodarowaniu terenu wewnątrz kwartałów i przedogródków, utworzeniu placów zabaw i miejsc wypoczynku dla mieszkańców. W latach 2012-2013 zagospodarowano 2 podwórka w na obszarach rewitalizacji oraz 6 podwórek w pozostałych rejonach miasta.

W latach 2012-2013 Gmina Miasto Szczecin podejmowała również działania w zakresie rewitalizacji społecznej poprzez powierzenie lub wsparcie realizacji zadania publicznego pod nazwą „Budowa integracji lokalnej i rewitalizacja społeczna" przez organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego. Wśród realizowanych zadań znalazły się:

- projekt „Pierwsza pomoc w lekcjach" polegający na prowadzeniu zajęć przez wolontariuszy z uczniami szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z obszaru rewitalizacji „Kwartały Śródmieścia",
- stworzenie nietypowej grupy teatralnej złożonej z nie-aktorów i przygotowanie z nimi przedstawienia teatralnego, które następnie było pokazane na deskach „Teatru Nie Aktorów" na obszarze rewitalizacji „Kwartały Śródmieścia",
- organizacja wydarzeń pod nazwą „Bezpieczny Dzień" i „Bezpieczny Przedszkolak", w ramach których zostały przeprowadzone pogadanki profilaktyczne z dziećmi i młodzieżą nt. bezpieczeństwa oraz zajęcia jazdy na specjalnym symulatorze komputerowym na obszarze rewitalizacji „Kwartały Śródmieścia",
- przygotowanie Festynu Rodzinnego w Parku Andersa w Szczecinie pn. „U Pana Boga za piecem" na obszarze rewitalizacji „Kwartały Śródmieścia",
- zorganizowanie w pomieszczeniach domu parafialnego ogólnodostępnej kawiarenki z biblioteką oraz punktem bezpłatnych porad prawnych na osiedlu Żelechowa na obszarze rewitalizacji „Północ",
- utworzenie na obszarze rewitalizacji „Rejon ulicy Kolumba" klubo-świetlicy pn. „Kąt" oferującej pozalekcyjne, nieodpłatne zajęcia dla dzieci i młodzieży, ofertę wsparcia i rozwoju osobistego dla dorosłych zamieszkujących obszar, zagrożonych marginalizacją społeczną,
- projekt polegający na propagowaniu sportu wśród dzieci i młodzieży ze środowisk patologicznych z obszaru rewitalizacji „Nowe Miasto" oraz integracji ze środowiskiem sportowym.

Przeprowadzone aktualizacje *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Szczecin* w 2012 i 2013 roku umożliwiły potencjalnym beneficjentom, których projekty znalazły się w *Programie*, ubieganie się o wsparcie ze środków Funduszu Rozwoju Obszarów Miejskich w ramach Inicjatywy JESSICA.

W ramach Inicjatywy JESSICA w 2013 roku podpisano 7 umów na udzielenie preferencyjnej pożyczki na realizację projektów rewitalizacji na terenie miasta Szczecin, na łączną kwotę ponad 80 mln zł, wykorzystując całą przeznaczoną na ten cel pulę środków Funduszu.

Pierwszą umowę na realizację projektu rewitalizacji w ramach inicjatywy JESSICA podpisano 10 kwietnia 2013 roku z firmą CSL Internationale Spedition Sp. z o. o. Projekt obejmuje renowację oraz adaptację zabytkowego budynku starej rzeźni, mieszczącego się na Łasztowni, pod działalność gospodarczą, społeczną i kulturalną. W wyniku realizacji projektu w budynku będą zlokalizowane biura wykorzystywane przez spółkę, lokal gastronomiczny, „Kubryk literacki" (księgarnia oferująca sprzedaż publikacji dotyczących Szczecina, jak również pamiątek związanych z miastem), wielofunkcyjna sala tzw. „Mesa", której pomieszczania będą wykorzystywane na potrzeby działalności społeczno-kulturalnej (tj. „Galeria Łasztownia", „Kino Faktu", „Mesy Biznesu" oraz „Muzeum – związane z budynkiem, miejscem, miastem"). Planowane są również działania prospołeczne, np. zorganizowanie w budynku warsztatów architektonicznych, żeglarskich, zajęć teatralnych i plastycznych. Kwota preferencyjnej pożyczki wyniosła 7,8 mln zł.

Tego samego dnia podpisano także umowę na udzielenie pożyczki w wysokości 4,6 mln zł z Przedsiębiorstwem Wielobranżowym „Apis" Spółka Jawna Henryk Andrzej Fijałkowski, Piotr Bloch. Inwestycja zakłada rewitalizację funkcji przemysłowych terenów miejskich Szczecin-Skolwin poprzez przygotowanie dawnej papierni dla rozpoczęcia produkcji papieru. Realizacja inwestycji przyczyni się pośrednio do zwiększenia zatrudnienia, ożywienia społeczno-gospodarczego, poprawy wizerunku Skolwina, a także pośrednio do poprawy jakości życia lokalnej wspólnoty i wzrostu jej bezpieczeństwa. Projekt podnosi wartość kulturową obszaru, gdyż obiekt papierni posiada wysoką wartość artystyczną i historyczną oraz ujęty jest w gminnej ewidencji zabytków.

Do końca 2013 roku podpisano jeszcze 5 umów pożyczkowych w ramach Inicjatywy JESSICA, które zrealizowane będą na terenie Szczecina:

1. Zaplanowana przez GRYF Strojny Sp. inwestycja obejmie przebudowę, rozbudowę i nadbudowę istniejącego obiektu dawnej elektrowni miejskiej przy ul. Storrady-Świętosławy związaną ze zmianą sposobu użytkowania, głównie na cele usługowo-biurowe. W ramach projektu zaplanowano również utworzenie stałej ekspozycji historycznej, która będzie obrazować pierwotny kształt i funkcję obiektu oraz podkreśli zabytkowy, przemysłowy charakter budynku. Dodatkowo na zewnątrz obiektu w otoczeniu zieleni umieszczone zostaną plansze ekspozycyjne, które będą miały na celu przybliżenie turystom i mieszkańcom, dawnego charakteru starego miasta, bulwarów nadodrzańskich i byłych fortyfikacji Szczecina. Stworzenie wnętrza urbanistycznego w formie uliczki o charakterze miejskim, pokrytej brukiem, nawiązywać będzie do pierwotnej nawierzchni na terenie działki. Kwota preferencyjnej pożyczki wyniosła 19 mln zł.
2. MARK INVEST Sp. z o. o w ramach projektu objęła inwestycją zabytkowy budynek dawnego kina Kosmos przy alei Wojska Polskiego, który podlega obecnie ochronie konserwatorskiej i z uwagi na bardzo zły stan techniczny nie pełni aktualnie żadnej funkcji. Inwestor planuje wyremontować budynek i przystosować go na cele kulturalno-oświatowe a także, poprzez wybudowanie nowego energooszczędnego budynku biurowo-usługowo-naukowego, odtworzyć historyczną zabudowę pierzei alei Wojska Polskiego. W budynku kina Kosmos powstanie ogólnodostępna, unikalna w skali regionu, przestrzeń do kreacji artystyczno-kulturalno-oświatowej. Obiekt stanie się miejscem wystaw, galerii, teatru, strefy muzealnej. Ponadto, symboliczne połączenie zabytku, jakim jest kino Kosmos oraz nowoczesnego, zaawansowanego technologicznie budynku, pozwoli wprowadzić na mapie Szczecina nową atrakcję dla zwiedzających – możliwość zwiedzania podziemi Kina Kosmos połączonego z wystawą odrestaurowanych przedmiotów np. kamer, zdjęć. Kwota pożyczki: 16,4 mln zł.
3. Projekt Biura Ochrony Osób i Mienia ALKON Sp. z o.o. zakłada wykonanie prac rewitalizacyjnych polegających na rozbiórkach i budowach, w efekcie których powstanie wysokiej klasy budynek o przeznaczeniu biurowo-usługowo-handlowym przy ul. Dubois. W ramach realizowanego projektu Spółka planuje wynajem powierzchni biurowo-usługowo-handlowej, a także nieodpłatne udostępnianie sal konferencyjnych w budynku dla organizacji wspierających osoby niepełnosprawne. Dodatkowo w budynku zrealizowanym w ramach projektu utworzona zostanie spółdzielnia socjalna, która będzie zajmowała się szkoleniami i pomocą w zatrudnieniu osób wykluczonych społecznie. Kwota pożyczki: 5,6 mln zł.
4. Projekt Firmy Budowlano-Handlowo-Usługowej „MODEHPOLMO" Sp. z o. o. zakłada wykonanie prac rewitalizacyjnych, polegających na przebudowie, rozbudowie i nadbudowie budynków, w których powstanie obiekt o przeznaczeniu biurowo-usługowo-handlowym. Stałym elementem nawiązującym do historii obszaru będzie stworzenie ogólnodostępnej galerii zdjęć, związanych z zakładami Stoewer oraz FMS POLMO przy alei Wojska Polskiego, co pozwoli na kultywowanie historii danego miejsca. Spółka planuje także organizacje wydarzeń kulturalnych, bądź imprez społecznych, nawiązujących tematyką do byłych zakładów. Kwota pożyczki: 11,9 mln zł.
5. Przedmiotem realizacji projektu spółki DANA INVEST Sp. z o.o. będzie budynek Starej Dany znajdujący sie w centrum Szczecina, który jest wpisany do rejestru zabytków i obecnie nie jest wykorzystywany. Po rewitalizacji w budynku znajdzie się hotel czterogwiazdkowy. Spółka będzie tam realizowała także działania społeczne, takie jak szkolenia zawodowe podnoszące kwalifikacje pracowników i praktyki dla uczniów szkół branżowych. Kwota pożyczki: 14 mln zł.

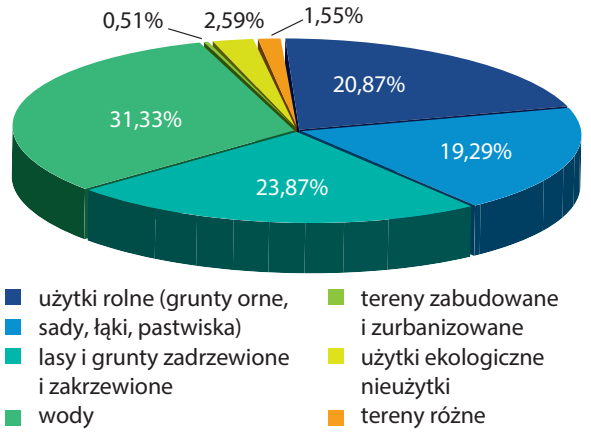
Duże zainteresowanie inwestorów preferencyjnymi pożyczkami na działania renowacyjne, modernizacyjne i rozwojowe dla przedsiębiorstw, Wspólnot mieszkaniowych – dotacjami i dopłatami do remontów budynków mieszkalnych, a organizacji pozarządowych – dotacjami na działania społeczne, pokazują jak wielkie są potrzeby w zakresie rewitalizacji terenów mieszkaniowych, poprzemysłowych i powojskowych w mieście. Dotychczasowe doświadczania miasta Szczecin pokazują, że kompleksowość, koncentracja i konsekwencja realizowanych działań na danym obszarze zdegradowanym prowadzi do wyprowadzenia obszaru ze stanu kryzysowego, poprzez nadanie mu nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do jego rozwoju.

3.2. GRUNTY

STRUKTURA UŻYTKOWANIA I WŁASNOŚCI GRUNTÓW W MIEŚCIE

W latach 2012-2013 w strukturze użytkowania gruntów dominowały kompleksy przyrodnicze, które odgrywają znaczącą rolę w obrazie miasta. Wody, użytki rolne i leśne stanowią łącznie 64,03% powierzchni miasta, podczas gdy tereny zabudowane i zurbanizowane – 31,33%. Struktura użytków gruntowych uległa niewielkim zmianom w stosunku do lat ubiegłych. Wraz z ograniczaniem działalności rolniczej systematycznie maleje powierzchnia użytków rolnych, wzrasta natomiast powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych. Od roku 2011 powierzchnia terenów zabudowanych i zurbanizowanych zwiększyła się o 192 ha, od roku 2010 jest to wzrost o 216 ha.

Wykres 3.1.
STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW WG STANU NA KONIEC 2013 R.

Źródło: Biuro Geodety Miasta UM Szczecin

Wśród kompleksów przyrodniczych największą i stosunkowo stałą powierzchnię zajmują grunty pod wodami, które stanowią 23,87% (7208 ha) powierzchni miasta. Głównym elementem bogatej i urozmaiconej sieci wodnej jest rzeka Odra, która kształtuje stosunki wodne na całym obszarze. Mniejszą powierzchnię posiadają zlewnie rzeki Płoni i Jeziora Dąbie. Wszystkie cieki wodne, kanały i zbiorniki, znajdujące się w granicach miasta lub z nim sąsiadujące, mają ogromne znaczenie dla utrzymania zarówno jakości życia biologicznego, jak i jego wizerunku, tworzą bowiem sieć korytarzy ekologicznych. Są to dogodne warunki pozwalające na zachowanie bioróżnorodności siedlisk i bytowania unikatowych gatunków fauny i flory występujących w granicach miasta.

Ukształtowanie terenu miasta, uwarunkowania gruntowo-wodne oraz obecność cieków i zjawisk powodziowych wiąże się z występowaniem w mieście znacznych obszarowo terenów podmokłych i bagiennych. Część z nich to pozostałości po dawnych zbiornikach i oczkach wodnych, a pozostałe to obszary położone w dolinie Odry i wokół Jeziora Dąbie oraz wzdłuż cieków. Do najcenniejszych należy zaliczyć ciąg wysp rozdzielających Odrę od Jeziora Dąbie, północno-wschodnie tereny Skolwina, fragmenty nabrzeży pomiędzy Stołczynem a Skolwinem, łąki w Rokicinach nad Jeziorem Dąbie i znaczne obszary wysp Międzyodrza.

Lasy w granicach Szczecina położone są głównie w północnej, południowej i południowo-wschodniej części miasta. 50,6% (2586 ha) powierzchni zalesionej w Szczecinie stanowią Lasy Miejskie. Są one częścią trzech puszcz położonych w dolnym biegu Odry: Puszczy Wkrzańskiej, Puszczy Bukowej i Puszczy Goleniowskiej. Lasy Skarbu Państwa (z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste) zajmują 48,1% powierzchni lasów w mieście i wchodzą w skład trzech nadleśnictw: Nadleśnictwo Trzebież, Nad-

Tabela 3.3.
STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W SZCZECINIE

RODZAJ UŻYTKOWANIA	UŻYTKI GRUNTOWE W KOLEJNYCH LATACH WG STANU NA KONIEC ROKU					
	POWIERZCHNIA EWIDENCYJNA GRUNTÓW [HA]				STRUKTURA UŻYTKÓW [%]	
	2010	2011	2012	2013	2011	2013
użytki rolne (grunty orne, sady, łąki, pastwiska)	6 511	6 464	6 391	6 301	21,40	20,87
lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione	5 754	5 833	5 832	5 824	19,31	19,29
wody	7 207	7 208	7 206	7 208	23,87	23,87
tereny zabudowane i zurbanizowane:	9 213	9 267	9 351	9 459	30,68	31,33
• tereny mieszkaniowe	1 922	1 944	1 974	2 007	6,44	6,65
• tereny przemysłowe	1 503	1 489	1 481	1 475	4,93	4,88
• inne tereny zabudowane	1 327	1 358	1 375	1 388	4,50	4,60
• zurbanizowane tereny niezabudowane	1 191	1 193	1 221	1 283	3,95	4,25
• tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	669	678	683	689	2,24	2,28
• tereny komunikacyjne	2 565	2 569	2 581	2 582	8,51	8,55
• użytki kopalne	36	36	36	35	0,12	0,12
użytki ekologiczne	153	153	153	153	0,51	0,51
nieużytki	798	799	794	781	2,65	2,59
tereny różne	558	479	471	469	1,59	1,55
ogółem powierzchnia ewidencyjna	**30 194**	**30 203**	**30 198**	**30 195**	**100,00**	**100,00**
ogółem powierzchnia geodezyjna	**30 055**	**30 055**	**30 055**	**30 055**		

Źródło: Biuro Geodety Miasta UM Szczecin

leśnictwo Kliniska, Nadleśnictwo Gryfino. Obszar Lasów Miejskich podzielony jest na dwa leśnictwa: Leśnictwo Głębokie, obejmujące swym zasięgiem lasy położone po zachodniej stronie Odry oraz Leśnictwo Dąbie, które obejmuje lasy położone po wschodniej stronie Odry. 0,86% (44 ha) lasów znajduje się w posiadaniu osób prywatnych.

Na terenie Szczecina występują duże skupiska zieleni w postaci parków, cmentarzy, zieleńców, skwerów i zieleni ulicznej. Ogólna powierzchnia terenów rekreacyjno-wypoczynkowych miasta na koniec 2013 roku wynosiła 620 ha. Największą powierzchnię zajmują parki spacerowo-wypoczynkowe. W Szczecinie znajduje się 16 parków o łącznej powierzchni 142 ha. Do największych parków należą Park Kasprowicza (o powierzchni 27 ha) położony na wzniesieniu i stoku Doliny Niemierzyńskiej ze sztucznie utworzonym jeziorkiem Rusałką oraz Park Żeromskiego (o powierzchni 22 ha), który powstał na terenach zlikwidowanych cmentarzy na początku XX wieku.

Wśród użytków rolnych stanowiących 20,87% powierzchni miasta, przeważają grunty orne (3 964 ha). Większe kompleksy terenów rolniczych w Szczecinie to między innymi Sadlińskie Łąki nad Jeziorem Dąbie, grunty orne w rejonie Skolwina oraz użytki zielone i grunty orne w rejonie Wielgowa. Większość gleb zaliczana jest do IV i V klasy. Rozwój miasta i intensyfikacja jego zabudowy, głównie mieszkaniowej, doprowadziła do praktycznego zaniku działalności rolniczej.

W latach 2012-2013 udział terenów zabudowanych i zurbanizowanych w łącznej powierzchni miasta wzrósł o 2,1 %. Ich znaczącą część (ok. 27,3%) zajmują obszary komunikacyjne. W stosunku do roku 2012 najwyżej wzrosła powierzchnia stref mieszkaniowych (o 3,24%) oraz zurbanizowanych placów niezabudowanych (o 7,54%). Zmalała natomiast powierzchnia terenów przemysłowych (o 0,94%).

W strukturze własnościowej gruntów w Szczecinie przeważają tereny Skarbu Państwa i grunty komunalne, łącznie stanowiąc ponad 72% powierzchni miasta (z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste). Znaczną powierzchnię zajmują też grunty tych podmiotów przekazane w użytkowanie wieczyste (11,55% powierzchni miasta) oraz strefy stanowiące własność osób fizycznych (12,34 % powierzchni miasta).

Największy udział w powierzchni gruntów Skarbu Państwa mają tereny pod wodami płynącymi oraz lasy, które łącznie stanowią 75,5% obszarów Skarbu Państwa. Wśród gruntów komunalnych przeważają lasy, powierzchnie orne oraz drogi (łącznie ponad 60% powierzchni). Własność osób fizycznych stanowią natomiast przede wszystkim grunty orne i łąki (50,6%) oraz tereny mieszkaniowe (29%).

3.3. GRUNTY KOMUNALNE

Pod koniec 2013 roku struktura użytkowania gruntów komunalnych (bez gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste) przedstawiała się następująco:

- 36,6 % – grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym 16,2 % tereny komunikacyjne,
- 29,7 % – lasy i grunty leśne,
- 27,1 % – użytki rolne,
- 1,0 % – grunty pod wodami,
- 5,6 % – pozostałe użytki gruntowe.

Powierzchnia gruntów stanowiących własność Gminy Miasto Szczecin w latach 2012-2013 uległa zmianie, na którą wpłynęły:

- spadek powierzchni gruntów spowodowany:
  - przekształceniem na własność – 31,36 ha

Tabela 3.4.
STRUKTURA WŁASNOŚCI GRUNTÓW W SZCZECINIE

RODZAJ WŁASNOŚCI	WŁASNOŚĆ UŻYTKÓW GRUNTOWYCH W KOLEJNYCH LATACH WG STANU NA KONIEC ROKU					
	POWIERZCHNIA EWIDENCYJNA GRUNTÓW [HA]				STRUKTURA WŁASNOŚCI [%]	
	2010	2011	2012	2013	2011	2013
grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	11 846	11 814	11 746	11 704	39,12	38,76
grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste	2 332	2 315	2 304	2 288	7,66	7,58
grunty spółek Skarbu Państwa, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych	171	171	237	235	0,57	0,78
grunty miasta z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	9 992	10 028	10 021	10 064	33,20	33,33
grunty miasta przekazane w użytkowanie wieczyste	1 243	1 232	1 214	1 199	4,08	3,97
grunty samorządowych osób prawnych oraz których właściciele są nieznani	243	244	245	207	0,81	0,69
grunty osób fizycznych	3 567	3 666	3 700	3 727	12,14	12,34
grunty spółdzielni	256	256	253	258	0,85	0,85
grunty kościołów i związków wyznaniowych	79	79	79	74	0,26	0,25
grunty województwa	85	85	87	86	0,28	0,28
grunty pozostałe	380	313	312	353	1,04	1,17
ogółem	30 194	30 203	30 198	30 195	100,00	100,00

Źródło: Biuro Geodety Miasta UM Szczecin.

  - zbyciem (postępowania cywilne i administracyjne) – 38,29 ha
  - korektą powierzchni skomunalizowanych w związku z decyzjami Ministra Administracji i Cyfryzacji uchylającymi decyzje komunalizacyjne – 0,99 ha;
- przyrost powierzchni gruntów z uwagi na:
  - komunalizację mienia – 36,47 ha
  - nabycie (postępowania cywilne i administracyjne) – 10,58 ha
  - korektę we własności – 6,21 ha.

Nieruchomości stanowiące własność Gminy przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową lub komercyjną zbywane są w drodze przetargu. Jednak istnieje katalog przypadków, w których Gmina sprzedaje lub oddaje w użytkowanie wieczyste nieruchomość w drodze bezprzetargowej, m.in.:

- na poprawienie warunków zagospodarowania nieruchomości przyległej,
- sprzedaż nieruchomości na rzecz jej użytkownika wieczystego,
- sprzedaż na rzecz dzierżawcy gruntu,
- oddanie w użytkowanie nieruchomości na realizację urządzeń infrastruktury technicznej – trafostacje.

Znaczącą pozycję w dochodach budżetowych Miasta stanowią wpływy z gospodarowania gruntami, na które składają się m.in. opłaty za wieczyste użytkowanie, dochody ze sprzedaży, dzierżaw, najmu, a także z tytułu przekształcenia prawa wieczystego użytkowania w prawo własności.

W latach 2012-2013 największy wzrost dochodów miasta nastąpił z tytułu sprzedaży gruntów (o ponad 3 mln zł) oraz dzierżawy i najmu składników majątkowych (o ponad 40 mln zł). Spadek dochodów zanotowano natomiast z tytułu oddania w wieczyste użytkowanie (o ponad 4 mln zł).

W 2013 najwyższe ceny za grunty komunalne sprzedane w drodze przetargów i bezprzetargowej osiągnięto na osiedlach: Centrum (836,55 zł netto/1 m^2), Arkońskie-Niemierzyn (455,00 zł netto/1m^2), Niebuszewo (546,85 zł netto/1 m^2). Najniższe stawki zanotowano na osiedlu Stołczyn (118,46 zł netto/1 m^2) oraz Kijewo (137,14 zł netto/1 m^2). Za grunty Skarbu Państwa sprzedane w drodze bezprzetargowej najwyższe ceny uzyskano natomiast na osiedlu Żelechowa (546,85 zł netto/1m^2), a najniższe na osiedlu Krzekowo-Bezrzecze (91,13 zł netto/1 m^2).

W przypadku gruntów komunalnych oddanych w użytkowanie wieczyste w drodze przetargów w 2013 roku najwyższe ceny osiągnięto na osiedlu Śródmieście Północ (727,50 zł netto/1 m^2) oraz Stare Miasto (680,39 zł netto/1 m^2), a najniższe na osiedlu Słoneczne (146,27 zł netto/1 m^2).

W 2013 roku zauważalny był spadek cen gruntów oddanych w użytkowanie wieczyste w drodze bezprzetargowej w porównaniu do roku 2012, w szczególności w dzielnicy Śródmieście. W 2013 roku najwyższe ceny osiągnęły poziom 727,50 zł netto/1m^2, tymczasem w 2012 roku ceny gruntów sięgały 2 145,83 zł netto/1 m^2.

Tabela 3.5.
ZBYCIE NIERUCHOMOŚCI STANOWIĄCYCH WŁASNOŚĆ SKARBU PAŃSTWA W LATACH 2012-2013

FORMA ZBYCIA I PRZEZNACZENIE NIERUCHOMOŚCI GMINY MIASTO SZCZECIN	2012		2013	
	LICZBA	POWIERZCHNIA [HA]	LICZBA	POWIERZCHNIA [HA]
sprzedaż pod zabudowę jednorodzinną	42	4,06	44	3,53
sprzedaż pod zabudowę wielorodzinną	0	0	4	1,31
sprzedaż pod zabudowę komercyjną i usługową	9	6,94	4	1,23
sprzedaż w drodze przetargu ograniczonego na poszerzenie nieruchomości w celu poprawy warunków zagospodarowania	7	0,23	4	0,01
oddanie w użytkowanie wieczyste pod zabudowę komercyjną i usługową	6	1,25	0	0
bezprzetargowa sprzedaż na poprawienie warunków zagospodarowania nieruchomości przyległej	43	0,5	34	0,44
bezprzetargowe oddanie w użytkowanie wieczyste na poprawienie warunków zagospodarowania nieruchomości przyległej	16	0,36	6	0,24
oddanie w użytkowanie wieczyste z przeznaczeniem na utrzymanie istniejących urządzeń infrastruktury technicznej – trafostacje	5	0,05	0	0
sprzedaż z przeznaczeniem na utrzymanie istniejących urządzeń infrastruktury technicznej	0	0	2	0,72
bezprzetargowa sprzedaż na rzecz wieczystego użytkownika w trybie art. 32 ustawy o gospodarce nieruchomościami – zabudowa mieszkaniowa i komercyjna	6	2,5	4	1,01
bezprzetargowa sprzedaż na rzecz – dzierżawców – szkół wyższych	0	0	 2 3	 0,14 0,95
ustanowienie służebności przesyłu (w wyniku wprowadzonej w 2013 r. zmiany w regulowaniu stanu prawnego dot. nieruchomości zabudowanych trafostacjami)	0	0	18	–

Źródło: Wydział Gospodarki Nieruchomościami UM Szczecin.

Tabela 3.6.
ZBYCIE NIERUCHOMOŚCI STANOWIĄCYCH WŁASNOŚĆ GMINY MIASTO SZCZECIN W LATACH 2012-2013

FORMA ZBYCIA I PRZEZNACZENIE NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA	2012		2013	
	LICZBA	POWIERZCHNIA [HA]	LICZBA	POWIERZCHNIA [HA]
bezprzetargowa sprzedaż na poprawienie warunków zagospodarowania nieruchomości przyległej	1	0,01	0	0,00
bezprzetargowa sprzedaż na rzecz wieczystego użytkownika w trybie art.32 ustawy o gospodarce nieruchomościami				
• zabudowa mieszkaniowa i komercyjna	0	0,00	1	0,02
• kościół	0	0,00	1	0,40
bezprzetargowa sprzedaż na rzecz				
• dzierżawców	0	0,00	0	0,00
• jednostek samorządu terytorialnego	1	0,85	1	1,36

Źródło: Wydział Gospodarki Nieruchomościami UM Szczecin.

Tabela 3.7.
WYBRANE DOCHODY MIASTA Z GOSPODAROWANIA GRUNTAMI KOMUNALNYMI W LATACH 2012-2013

WYBRANE DOCHODY MIASTA Z GOSPODAROWANIA GRUNTAMI KOMUNALNYMI W LATACH 2012-2013 [TYS. ZŁ]		
Źródło dochodu	**2012**	**2013**
sprzedaż gruntów	15 705,93	18 173,81
oddanie w wieczyste użytkowanie (I opłata)	4 416,92	164,62
opłaty za użytkowanie wieczyste i zarząd gruntami	28 875,34	31 514,04
przekształcenie prawa wieczystego użytkowania w prawo własności	2 374,48	5 259,30
dzierżawa i najem składników majątkowych	25 811,51	65 107,37
Opłata adiacencka	427,46	594,91

Źródło: Wydział Gospodarki Nieruchomościami UM Szczecin.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. Biuro Geodety Miasta Urzędu Miasta Szczecin.
2. Wydział Gospodarki Nieruchomościami Urzędu Miasta Szczecin.
3. Biuro Planowania Przestrzennego Miasta.
4. Biuro Strategii Urzędu Miasta Szczecin.
5. Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego sp. z o.o.
6. Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" sp. z o.o.
7. Zarząd Budynków i Lokali Komunalnych w Szczecinie
8. Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Szczecin.
9. Program Rewitalizacji Obszaru Śródmieścia Szczecina – Kwartał Nr 39 i 40.
10. Program „Kaszubskie przemiany".
11. Projekt „Rewitalizacja Razem".
12. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Szczecina.
13. Serwis internetowy Szczecińskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego sp. z o.o. (www.stbs.pl).
14. Serwis internetowy Towarzystwa Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" sp. z o.o. (www.tbs.szczecin.pl).
15. Serwis internetowy Szczecińskiego Centrum Renowacyjnego sp. z o.o. (www.scr.pl).
16. Serwis internetowy Zarządu Budynków i Lokali Komunalnych w Szczecinie (www.zbilk.szczecin.pl).
17. Sprawozdania z wykonania Budżetu Miasta Szczecin za lata 2012-2013.
18. Serwis internetowy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego (www.rpo.wzp.pl).
19. Serwis internetowy Funduszu Rozwoju Obszarów Miejskich Szczecińskiego obszaru Metropolitalnego (www.jessica.bzwbk.pl).

4.1. ZASOBY MIESZKANIOWE SZCZECINA

W latach 2012-2013 nastąpił kolejny wzrost liczby mieszkań. Według danych Urzędu Statystycznego w Szczecinie pod koniec 2012 roku miasto liczyło 168 471 mieszkań. Liczba lokali przypadająca na 1000 mieszkańców wynosiła 412,0, podczas gdy w roku 2010 było to 402,7 mieszkań. Pod tym względem Szczecin zajmuje 10 miejsce wśród miast wojewódzkich. Na pierwszym miejscu jest Warszawa ze wskaźnikiem 508,6 mieszkań na 1000 mieszkańców, a na drugim Łódź (wskaźnik 482,3).

W stosunku do lat poprzednich poprawiły się wskaźniki zagęszczenia zasobów mieszkaniowych w Szczecinie. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wzrosła z 61,1 m^2 w 2010 r. do 63,7 m^2 w roku 2012 (szóste miejsce wsród miast wojewódzkich). Natomiast powierzchnia użytkowa przypadająca na jedną osobę w 2012 r. wynosiła 26,2 m^2 (w 2010 r. – 24,5 m^2). Wskaźnik liczby osób przypadających przeciętnie na jedno mieszkanie wynosił 2,43 (w 2010 – 2,50).

Wzrósł też standard zasobów mieszkaniowych. W 2012 roku w wodociąg wyposażonych było 99,9% mieszkań (2010 – 99,8%). 2,8% lokali pozbawionych było ustępu spłukiwanego (2010 – 5,4%), natomiast bez łazienki było 4,1% mieszkań (2010 – 7,8%).

W strukturze wieku zasobów mieszkaniowych w 2012 r. wciąż znaczny odsetek (28,9%) stanowiły mieszkania wybudowane przed 1945 rokiem (30,4% w 2010 r.), znajdujące się głównie w centrum miasta. Udział mieszkań wybudowanych w latach powojennych między rokiem 1945 i 1970, wynosił 15,4% (16,3 % w 2010 r.). Mieszkania z lat 1971-1989, skupione na ogół w duże osiedla mieszkaniowe oddalone od centrum, stanowiły 28,6% zasobów Szczecina (29,1% w 2010 r.), natomiast oddane do użytku po 1989 r. – 24,1% potencjałów mieszkaniowych miasta (20,8 % w 2010 r.).

W 2012 roku najwięcej mieszkań (37%) zlokalizowanych było w dzielnicy Śródmieście, głównie w osiedlach: Niebuszewo-Bolinko, Centrum, Turzyn i Drzetowo-Grabowo oraz w dzielnicy Zachód (30% mieszkań), głównie w osiedlach: Pogodno, Pomorzany i Gumieńce. 19% mieszkań Szczecina znajdowało się w dzielnicy Prawobrzeże, przede wszystkim w osiedlach Bukowe-Klęskowo, Słoneczne i Dąbie, a mieszkania w dzielnicy Północ, w której w latach 2012-2013 przybyło najwięcej lokali, stanowiły jedynie 14% zasobów mieszkaniowych Szczecina. Najwięcej mieszkań znajdowało się w osiedlach: Niebuszewo, Żelechowa i Warszewo.

4.2. KOMUNALNE ZASOBY MIESZKANIOWE

Ponad 51,7 tys. szczecinian mieszka w lokalach komunalnych (w 2011 – 56,7 tys.). Pod koniec 2013 r. Miasto było właścicielem 20 115 mieszkań, z czego 1 269 było wynajętych na prawach lokalu socjalnego. W porównaniu ze stanem z końca roku 2011 (21 086 mieszkań) liczba lokali komunalnych zmniejszyła się o 4,3 %. Około 90% lokali komunalnych znajduje się w lewobrzeżnej części Szczecina. Ich największa koncentracja ma miejsce w centrum. Większość, prawie 84% mieszkań komunalnych administrowana jest przez Zarząd Budynków i Lokali Komunalnych (ZBiLK – zakład budżetowy przekształcony w 2012 r. w jednostkę budżetową), 12,6% – przez TBS „Prawobrzeże" Sp. z o.o. (TBSP), a 3,4% lokali – przez Szczecińskie TBS Sp. z o.o. (STBS):

Mieszkania komunalne w wiekszosci znajdują się w starych, przedwojennych budynkach, obciążonych zaległościami remontowymi. Stąd też warunki sanitarno-socjalne tych mieszkań wciąż odbiegają od standardu zasobów mieszkaniowych innych właścicieli. Około 31% (w 2011 r. 25%) mieszkań gminnych ogrzewanych było z sieci miejskiej. Prawie 1,5 tys. mieszkań stanowiły lokale wspólne, zamieszkiwane przez dwie lub trzy rodziny, korzystające ze wspólnego przedpokoju, kuchni, czy wc lub łazienki. Maleje przeciętna powierzchnia mieszkania komunalnego. W 2012 roku wynosiła 49,9 m^2 i była mniejsza o 13,8 m^2 od przeciętnej powierzchni mieszkania w Szczecinie odnotowywanej w tym czasie przez statystyki. Lokale socjalne liczyły przeciętnie 38,2 m^2 (w 2013 powierzchnia ta wzrosła do 39,9 m^2). Gorsze od średnich w mieście były też wskaźniki zagęszczenia lokali gminnych – w 2012 roku w statystycznym mieszkaniu gminnym zamieszkiwały średnio 2,55 osoby, a na jedną osobę przypadało 17,4 m^2 powierzchni użytkowej lokalu (średnia w mieście – 26,2 m^2).

Część swoich zadań w zakresie zaspokajania potrzeb mieszkaniowych lokalnej społeczności Miasto realizuje, wykorzy-

stując prawo dysponowania lokalami stanowiącymi własność Szczecińskiego TBS oraz TBS „Prawobrzeże". Gmina jest dysponentem lokali TBS, których budowę współfinansowała oraz tych, które przekazała aportem do spółek. Pod koniec 2013 roku dwa gminne Towarzystwa Budownictwa Społecznego były właścicielem 6 306 lokali, w których mieszkało ok. 15,5 tys. osób.

Koszty utrzymania mieszkań komunalnych pokrywane są z wpływów z czynszów najmu. W roku 2013 maksymalna stawka czynszu za wynajem mieszkania komunalnego wynosiła 9,50 zł/m^2, natomiast stawka minimalna 2,42 zł/m^2. Za najem lokalu socjalnego najemca płaci połowę stawki minimalnej. Średnio koszt najmu mieszkania komunalnego wynosił ok. 6 zł/m^2. Wpływy z czynszów nie pozwalają na szybką likwidację kilkudziesięcioletniej luki remontowej, ponieważ – zgodnie z ustawowymi wymogami – czynsze komunalne nie zależą od faktycznych kosztów utrzymania mieszkań, a ponadto wielu najemców zalega z opłatami za czynsz i media. Na koniec 2013 roku zadłużenie najemców lokali komunalnych liczone narastająco wynosiło 152 mln zł. Podejmowane działania windykacyjne są skuteczne wobec lokatorów z małym zadłużeniem. Przyczyną niskiej skuteczności działań windykacyjnych jest m.in. brak lokali socjalnych i pomieszczeń tymczasowych dla dłużników z wyrokami eksmisyjnymi. Osoby, których status majątkowy nie rokuje szans na jednorazową spłatę zadłużenia, ale jest wystarczający do dokonywania bieżących opłat, mają możliwość skorzystania z umorzenia zaległości pod warunkiem systematycznego opłacania czynszu (co najmniej przez rok) po zatwierdzeniu wniosku o umorzenie. W 2013 roku z możliwości obniżki czynszu skorzystało 2 790 najemców.

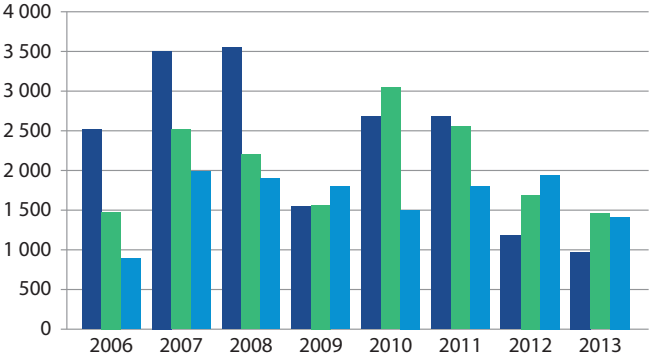
4.3. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE

Od wielu lat wśród nowo wybudowanych lokali w Szczecinie dominują mieszkania budowane na sprzedaż lub wynajem. Od 2011 roku stanowią ponad 80% mieszkań przekazanych w danym roku. Podobnie było w latach 2012-2013, w których oddano do użytkowania łącznie 3 371 lokali mieszkalnych. Deweloperzy wybudowali 2 905 mieszkań, głównie w dzielnicy Północ (w osiedlach Żelechowa, Warszewo) oraz Zachód (Osiedle Arkońskie-Niemierzyn). Mniej mieszkań na sprzedaż lub wynajem zrealizowano na Prawobrzeżu (osiedle Zdroje) i w Śródmieściu (praktycznie tylko na osiedlu Nowe Miasto). Na drugim miejscu znajdowało się budownictwo indywidualne (371 mieszkań). Nie przybyło natomiast mieszkań towarzystw budownictwa społecznego. Jest to rezultat likwidacji Krajowego Funduszu Mieszkaniowego, czyli faktycznej likwidacji wsparcia przez państwo sektora mieszkań na wynajem o umiarkowanych czynszach. Wraz z odejściem od realizacji programu społecznych mieszkań czynszowych, zapowiedziano uruchomienie od 2014 roku Funduszu Mieszkań na Wynajem, zlokalizowanego w Banku Gospodarstw Krajowego.

W stosunku do roku 2011 zmalała przeciętna powierzchnia użytkowa wybudowanych przez deweloperów w 2012 roku i wynosi 57,7 m^2 (64,3 m^2 w 2011 roku). Podobnie w budownictwie indywidualnym, w którym wyniosła 103,5 m^2, podczas gdy w roku 2011 były to 144,4 m^2. Pod względem liczby pokoi dominowały mieszkania dwu – i trzypokojowe.

W 2012 roku rozpoczęto w Szczecinie budowę 1 688 mieszkań, a w roku 2013 – 1 457. W sumie w okresie 2012-2013 liczba lokali, które rozpoczęto budować zmalała o 64% w stosunku do liczby lokali wybudowanych w latach 2010-2011. Nastąpił również spadek (o 65%) liczby mieszkań, objętych wydanymi pozwoleniami na budowę. Jedną z inwestycji rozpoczętych w 2012 roku jest realizacja przez Szczecińskie TBS Spółka z o.o. dwóch budynków przy ul. Łącznej-Kukułeczki. W budynkach tych znajduje się 30 mieszkań przeznaczonych na wynajem o czynszu komunalnym, do dyspozycji Miasta Szczecin. Miasto współfinansuje budowę tych lokali poprzez wkład własny oraz środki dotacyjne z Funduszu Dopłat w Banku Gospodarstwa Krajowego. Mieszkania zostaną oddane do użytku w I połowie 2014 roku.

Wykres 4.1.
BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE W SZCZECINIE W LATACH 2006-2013

Źródło: Bank Danych Regionalnych, GUS.

Tabela 4.1.
MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA W SZCZECINIE W LATACH 2007-2011

ROK	NA SPRZEDAŻ LUB WYNAJEM	INDYWIDUALNE	SPOŁECZNE CZYNSZOWE	SPÓŁDZIELCZE	RAZEM
2007	959	274	483	276	1 992
2008	1 264	225	245	177	1 911
2009	1 350	254	21	185	1 810
2010	754	198	429	76	1 457
2011	1 537	207	51	60	1 855
2012	1 716	191	0	39	1 946
2013	1 189	180	0	56	1 425

Źródło: Bank Danych Regionalnych (GUS), towarzystwa budownictwa społecznego

Tabela 4.2.
ŚREDNIE CENY OFERTOWE MIESZKAŃ NA RYNKU WTÓRNYM W WYBRANYCH MIASTACH

MIASTO	GRUDZIEŃ 2011 [ZŁ/M²]	GRUDZIEŃ 2012 [ZŁ/M²]	GRUDZIEŃ 2013 [ZŁ/M²]	ZMIANA CEN: GRUDZIEŃ 2012/GRUDZIEŃ 2011 [%]	ZMIANA CEN: GRUDZIEŃ 2013/GRUDZIEŃ 2012 [%]
Sopot	9 240	9 461	9 358	2,4	-1,1
Warszawa	8 808	8 405	8 344	-4,6	-0,7
Kraków	7 282	6 918	6 958	-5,0	0,6
Gdynia	6 045	6 029	6 081	-0,3	0,9
Wrocław	6 373	5 827	5 772	-8,6	-0,9
Gdańsk	6 151	5 861	5 715	-4,7	-2,5
Poznań	5 712	5 516	5 462	-3,4	-1,0
Rzeszów	4 831	4 826	4 912	-0,1	1,8
Lublin	5 164	4 892	4 809	-5,3	-1,7
Białystok	4 614	4 450	4 361	-3,6	-2,0
Olsztyn	4 613	4 415	4 285	-4,3	-2,9
Kielce	4 579	4 365	4 223	-4,7	-3,3
Szczecin	**4 487**	**4 318**	**4 203**	**-3,8**	**-2,7**
Opole	4 264	4 208	4 128	-1,3	-1,9
Bydgoszcz	3 951	3 913	3 812	-1,0	-2,6
Katowice	4 060	3 879	3 780	-4,5	-2,6
Łódź	4 043	3 801	3 764	-6,0	-1,0
Gorzów Wlkp.	2 933	2 931	2 948	-0,1	0,6

Źródło: Open Finance/oferty.net

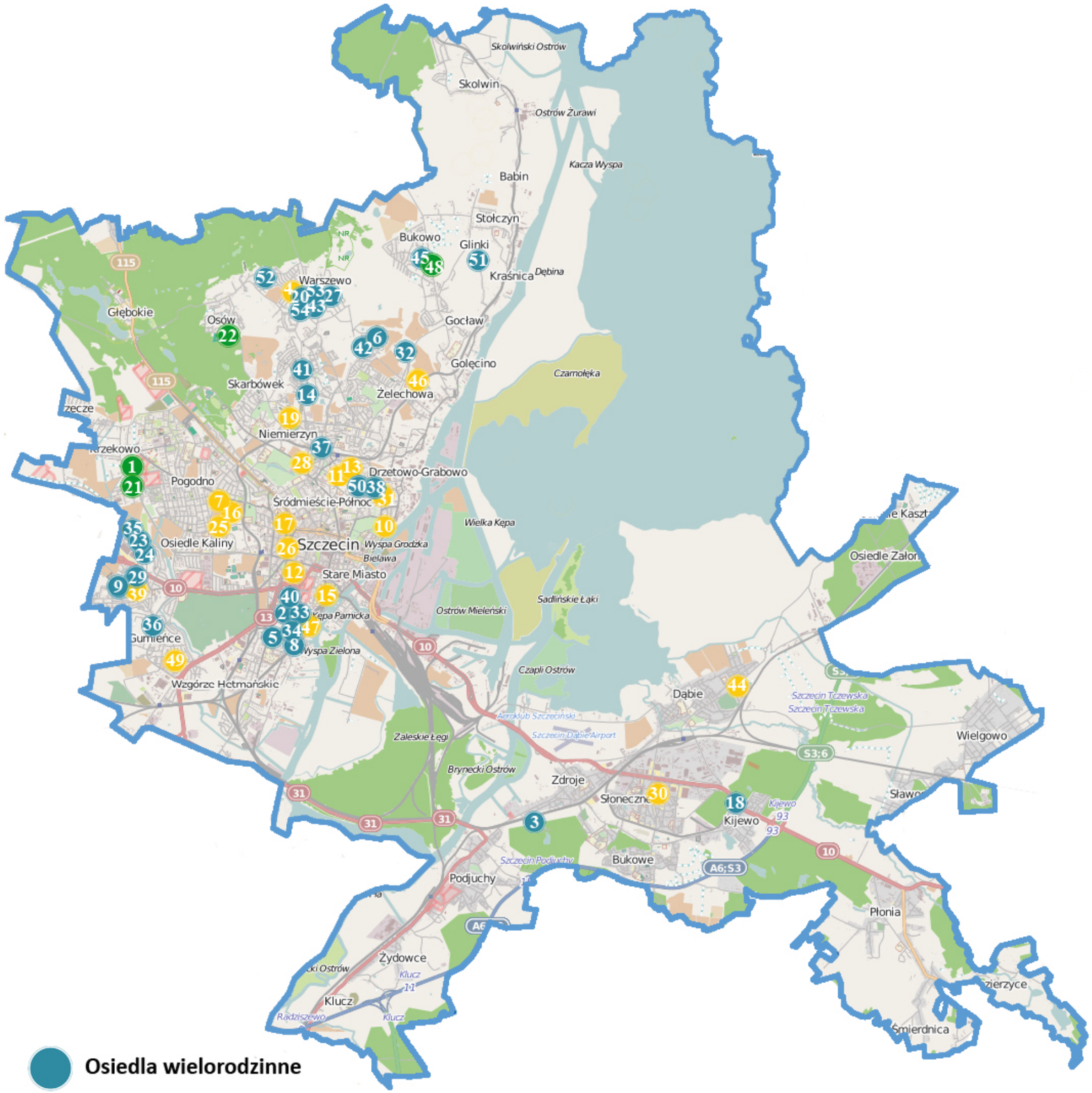
4.4. TRANSAKCJE NA RYNKU MIESZKANIOWYM

Ceny mieszkań w większości miast polskich w latach 2012-2013 nadal wykazywały tendencję spadkową. Roczne zmiany cen mieszkań oferowanych na rynku wtórnym w miastach wojewódzkich ilustruje tabela 4.2.

Rynkowe stawki czynszu najmu mieszkań w 2013 roku osiągały wysokość ok. 28 zł/m² w przypadku mieszkań umeblowanych i w atrakcyjnej lokalizacji. Czynsz taki stanowił ok. 6% wartości odtworzeniowej lokalu. Dla porównania maksymalne stawki czynszu w społecznych mieszkaniach czynszowych wynosiły 13,63 zł/m² (4% wartości odtworzeniowej lokalu).

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

1. Bank Danych Regionalnych GUS.
2. Główny Urząd Statystyczny (www.stat.gov.pl).
3. Informacje Urzędu Statystycznego w Szczecinie.
4. Publikacja „Gospodarka mieszkaniowa w województwie zachodniopomorskim w latach 2011-2012", Urząd Statystyczny w Szczecinie, Szczecin 2013.
5. „Raport z rynku nieruchomości Oferty.net i Open Finance".
6. Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.
7. Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże" Sp. z o.o.
8. Zarząd Budynków i Lokali Komunalnych.
9. http://www.ekonomia.rp.pl.
10. http://www.bankier.pl.
11. http://www.oferty.net.
12. http://gazetadom.pl.
13. http://www.open.pl.
14. www.zarzadcy.com.pl.

Nr	Deweloper:	Nazwa inwestycji:	Lokalizacja inwestycji:	Realizacja:
1	Alsecco Deweloper	Szeroka 26	ul. Szeroka 26	2013-2014
2	Alsecco Deweloper	Kusocińskiego	ul. Kusocińskiego	2013-2015
3	Alsecco Deweloper	Osiedle Park Leśny I,II	ul. Grabowa 1-19	2011-2014
4	Artbud Deweloper	Limby	ul. Limby 32	2011-2012
5	Artbud Deweloper	Pomorzany, Dunikowskiego	ul. Dunikowskiego 38	2010-2014
6	BBI Development	Małe Błonia	ul. Małe Błonia 1-19	2010-2012
7	BEST Deweloper	Pogodno - Mickiewicza	ul. Mickiewicza 48	2012-2013
8	BEST Deweloper	Osiedle w sercu pomorzan	ul. Milczańska 6a-d	2009-2013
9	BEST Deweloper	Best Bieszczadzka	ul. Bieszczadzka 14d-14h	2011-2012
10	Calbud	Kamienica Vossa	ul. Swarożyca 15a	2013-2014
11	Calbud	Tarasy Manhattanu	ul. Kadłubka 42	2010-2012
12	Calbud	Kamienica Nova	ul. Langiewicza 28	2011-2012
13	Calbud	Dębowy Skwer	ul. Dembowskiego 9	2011-2013
14	Comfortime	Cztery Ogrody	ul. Duńska 18-30	2010-2012
15	Graz	Potulicka Nova	ul. Potulicka 37	2012-2013
16	Idea-Inwest	Mickiewicza	ul. Mickiewicza 30-32	2012-2013
17	Lechbud	Szczeciński Monciak	ul. Monte Cassino 38-38b	2010-2012
18	Mak Dom	Osiedle Niedźwiedzia	ul. Niedźwiedzia 10-17	2010-2014
19	Mak Dom	Arkońska Park	ul. Franciszka Gila 8-10	2011-2012
20	Mak Dom	Osiedle Warszewo Przylesie	ul. Kalinowa/Maciejkowa	2007-2013
21	Murbud invest	Żniwna	ul. Żniwna	2013-2014
22	Murbud invest	Mokra	ul. Morka	2013-2015
23	Modehpolmo	Osiedle Za Sterem III	ul. Kopańskiego	2011-2013
24	Modehpolmo	Przygodna Park II, III	ul. Polskich Marynarzy	2011-2015
25	Modehpolmo II	Modehpolmo Witkiewicza	ul. Witkiewicza	2012-2014
26	Neptun Developer	Krzywoustego 14	ul. Krzywoustego 14	2013-2015
27	Noraco	Osiedle Podbórzańska	ul. Maciejkowa	2014
28	PB Ciroko	Ciroko Barnima	ul. Barnima 4	2012-2013
29	Polnord	Apartamenty Ku Słońcu II	ul. Ku Słońcu	2011-2014
30	Jedynka	Osiedle Majowe	ul. Andrzejewskiego 39-43	2012
31	Jedynka	Parkowa	ul. Parkowa 43	2012-2015
32	RealKapital Partners	Park Ostrowska	ul. Ostrowska 22-56	2010-2012
33	Rezydent	Osiedle Pionierów II	ul. Sowińskiego 72	2013-2016
34	Ronson Development	Panoramika I	ul. Kusocińskiego	2010-2013
35	Sanix-Tur Development	Osiedle Kapitanów II,III	ul. Maczka, Kopańskiego	2012-2013
36	SGI	Krakowska Apartamenty II	ul. Barbakan 6-10	2011-2012
37	SGI	Osiedle Poziomkowe	ul. Rapackiego	2011-2014
38	SGI	Nautica	ul. Gontyny	2011-2014
39	Siemaszko	Siemaszko Hrubieszowska	ul. Hrubieszowska 7-9	2012-2013
40	Siemaszko	Nowe Forty	ul. Narutowicza	2013-2015
41	Siemaszko	Osiedle Nad Stawem	Ul. Duńska	2012
42	Siemaszko	Siemaszko Kukułeczki	ul. Pelikana 1-13	2011-2013
43	Soft Elektronik	Podbórzańska Przystań	ul. Maciejkowa 33-39	2011-2012
44	S. M. Widok	Goleniowska	ul. Goleniowska 52-53	2012
45	Status Dom	Brzozowe Wzgórze	ul. Kolonistów 60-66	2012
46	Steed Developer	Pod Sześcioma Lipami	ul. Hoża 4-4E	2010-2013
47	Steed Developer	Owocowa	ul. Owocowa 3	2009-2013
48	Techno Progres Polska	Osiedle Powrotna	ul. Dojazdowa	2012
49	Tembud-Bis SZUT	Przy Redzie	ul. Ledóchowskiego 16	2010-2012
50	Tembud-Bis SZUT	Osiedle Pod Żaglami II	ul. Królewicza Kazimierza 2	2010-2012
51	Tomaszewicz Development	Osiedle Glinki	ul. Policka	2007-2013
52	Vastbouw Polska	Osiedle Osówka	ul. Miodowa	2011-2013
53	Vastbouw Polska	Maciejkowe Wzgórze	ul. Maciejkowa	2007-2013
54	Vastbouw Polska	Natural Park	ul. Podbórzańska	2013-2018

Mapa 4.1.
MAPA INWESTYCJI MIESZKANIOWYCH

Sfera
gospodarcza

5.1. MAJĄTEK TRWAŁY I DZIAŁALNOŚĆ INWESTYCYJNA PRZEDSIĘBIORSTW

Istotnym czynnikiem wpływającym na jakość prowadzonej działalności gospodarczej jest odpowiednia baza materialna, na którą składają się środki produkcji, tj. środki pracy (budynki, maszyny i urządzenia) i przedmioty pracy (surowce i materiały). Potencjał rozwojowy zakładów szczecińskich w dużym stopniu odzwierciedla właśnie struktura majątku trwałego oraz stopień jego dekapitalizacji. Wartość brutto środków trwałych[1] (bez gruntów) będących w zasobach podmiotów szczecińskich w 2012 roku wzrosła w stosunku do roku poprzedniego o 5,1%, a od wartości roku 2010 była niższa o 10,8%. Obniżył się stopień zużycia (2012 r. – 53,2%) majątku trwałego ogółem o 0,3 pkt. proc. w stosunku do roku 2011, ale wzrósł o 8,8 pkt. proc. w stosunku do 2010 r. W tym czasie wartość środków trwałych w całej gospodarce narodowej wzrosła o 4% w stosunku do roku poprzedniego. Wzrost wartości środków trwałych w warunkach szczecińskich jest wynikiem szeroko zakrojonej działalności inwestycyjnej zarówno podmiotów państwowych i samorządowych (wzrost wartości majątku trwałego o 538,5 mln zł, tj. o 6,1%) jak i szczecińskich przedsiębiorstw dużych i średnich, w których wartość ta wzrosła o 574,0 mln zł, tj. o 4,4 pkt. proc.

Tabela 5.1.
ŚRODKI TRWAŁE BRUTTO PODMIOTÓW W SZCZECINIE [MLN ZŁ]

PODMIOTY	WG STANU NA 31 GRUDNIA		
	2010	2011	2012
państwowe i samorządowe jednostki i zakłady budżetowe	8 808,3	8 805,4	9 343,9
przedsiębiorstwa średnie i duże*	17 038,8	13 147,2	13 721,2
ogółem	**25 847,1**	**21 952,6**	**23 065,1**

* zatrudniające powyżej 9 pracowników

Źródło: Urząd Statystyczny Oddział Szczecin.

Największy wzrost wartości środków trwałych brutto zanotowano w 2012 roku w grupie „budynki i budowle (o 690,4 mln zł), które stanowią 68% wartości ogólnej. Największą zaś dynamikę wykazują środki trwałe z grupy maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (109,6%). Dla porównania zaobserwowany w Polsce wzrost w tej grupie środków trwałych to jedynie 5,7%.

Największy stopień zużycia majątku podmiotów szczecińskich (liczonego wg siedziby inwestora, bez jednostek lokalnych[2]) występuje w grupie maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia – 71,7% (2012 r.) oraz środki transportowe – 59,5% (2012 r.), a więc w grupie podstawowych środków produkcji. Większa dekapitalizacja majątku występuje w przedsiębiorstwach średnich i dużych z siedzibą w Szczecinie – 45,9%. Zużycie majątku trwałego podmiotów szczecińskich przekracza wartość charakteryzującą wszystkie polskie podmioty o 8,3 pkt. proc. (w 2012 r.)

Biorąc pod uwagę strukturę branżową, największy wzrost wartości brutto środków trwałych wykazuje sekcja administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne – o 14,6% oraz edukacja – o 13,0% a także budownictwo – o 7,3%. Znaczący spadek wartości nastąpił w sekcjach: handel hurtowy i detaliczny, naprawa (o 4,6%) i administrowanie i działalność wspierająca (o 3,5%).

Największy stopień zużycia środków trwałych brutto (z wyłączeniem jednostek lokalnych) charakteryzuje sekcje: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (80,4%), administrowanie i działalność wspierająca (72,6%), zakwaterowanie i gastronomia oraz działalność finansowa i ubezpieczeniowa.

Największy majątek znajduje się w posiadaniu podmiotów z sekcji: administracja publiczna i obrona narodowa, działalność związana z obsługą rynku oraz transport i gospodarka magazynowa a także przetwórstwo przemysłowe.

Wartość środków trwałych brutto wg cen ewidencyjnych w przedsiębiorstwach szczecińskich w przeliczeniu na 1 mieszkańca (56 408 zł) jest wyższa niż w województwie (39 345 zł), ale niższa niż w kraju (74 728 zł).

1 Do środków trwałych zalicza się kompletne i nadające się do użytku składniki majątkowe o przewidywanym okresie użytkowania dłuższym niż 1 rok. Wartość brutto środków trwałych jest to wartość równa nakładom poniesionym na ich zakup lub wytworzenie, bez uwzględnienia wartości umorzenia.

2 Jednostka lokalna jest to zorganizowana całość (zakład, oddział, filia itp.) położona w miejscu zidentyfikowanym odrębnym adresem, pod którym lub z którego prowadzona jest działalność przez co najmniej jedną osobę pracującą.

Tabela 5.2.
WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH W 2011 I 2012 ROKU WG SEKCJI PKD [MLN ZŁ]

ZAKŁADY WG PKD	STAN NA KONIEC ROKU	
	2011	2012
przetwórstwo przemysłowe	1 713,1	1 761,1
budownictwo	313,6	336,4
handel hurtowy i detaliczny, naprawa	828,6	790,6
transport i gospodarka magazynowa	2 483,1	2 537,9
zakwaterowanie i gastronomia	256,6	252,3
informacja i komunikacja	187,3	199,2
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	21,0	21,3
obsługa rynku*	6 434,8	2 881,1
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	91,9	92,3
administrowanie i działalność wspierająca	773,6	746,5
administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	2 547,2	2 917,8
edukacja	1453,1	1 641,9
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1009,5	1 086,4
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	311,1	222,5
pozostałe*	18,5	751,4

* z uwagi na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej, w zestawieniu nie uwzględniono wszystkich elementów składających się na wartość środków trwałych ogółem (np. rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo w 2011 r. oraz pełnej zbiorowości działalności związanej z obsługą rynku w 2012 r.)

Źródło: Urząd Statystyczny Oddział Szczecin.

Ograniczone rozmiary środków własnych na rozwój będących w dyspozycji szczecińskich podmiotów zmusza je do korzystania z kredytów i pożyczek, często też do zwiększania rozmiarów zobowiązań wobec dostawców. Zasada ta odnosi się zarówno do podmiotów sektora publicznego jak i prywatnego. Niska wartość kapitałów własnych jest zjawiskiem powszechnym w całej Polsce, a w szczecińskiej gospodarce w firmach działających w typowych dla miasta branżach: przetwórstwo przemysłowe, handel, usługi, transport i budownictwo. Zobowiązania długoterminowe, zgodnie z wynikami bilansowymi szczecińskich zakładów, spadły w ciągu 2012 roku o 4% i osiągnęły poziom 2 395,9 mln zł (z tego 67% w sektorze prywatnym). 87% tej wartości stanowią kredyty i pożyczki, których rozmiary wzrosły w stosunku do roku poprzedniego o 36 pkt. proc. Prawie połowę odnotowano w zakładach przemysłowych (głównie w zakładach produkujących artykuły spożywcze i zakłady zajmujące się dostawą wody, gospodarowaniem ściekami i odpadami oraz rekultywacją). Wartość zobowiązań krótkoterminowych obniżyła się o 21,1% w stosunku do 2011 r. do poziomu 4 955,2 mln zł, z czego zobowiązania z tytułu dostaw i usług stanowiły 46%, a kredyty i pożyczki 27%. Zobowiązania krótkoterminowe obciążają w większości zakłady prywatne – 89%, głównie przedsiębiorstwa przemysłowe, gdzie dominują zakłady produkujące artykuły spożywcze. Łączna wartość zobowiązań (długo – i krótkoterminowych) stanowi 34% kosztów uzyskania przychodów, odpowiada wartości 33% przychodów z całokształtu działalności i jest 12,7 razy większa od wypracowanego wyniku finansowego netto.

Nakłady inwestycyjne podmiotów szczecińskich (łącznie z jednostkami lokalnymi), których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego w 2011 roku osiągnęły poziom 2 405,1 mln zł, tj. o 8,3% mniej niż w roku poprzednim. Dało się odczuć skutki globalnego kryzysu ekonomicznego, co w konsekwencji spowodowało obniżenie tempa wzrostu wartości przychodów z całokształtu działalności przedsiębiorstw i wyniku finansowego, a w efekcie ograniczenie środków na rozwój. Naturalną reakcją na kryzys było wstrzymywanie się firm przed rozpoczynaniem nowych (zaplanowanych wcześniej) inwestycji, skupiając się na ukończeniu rozpoczętych. Spadło zaufanie do rynków finansowych, spadła też zdolność kredytowa wielu inwestorów.

W roku 2012 tendencja ta odwróciła się przede wszystkim za sprawą inwestycji realizowanych przez państwowe i samorządowe zakłady i jednostki budżetowe, gdzie nastąpił wzrost nakładów o 26,6%. W przedsiębiorstwach średnich i dużych wystąpił w tym czasie wzrost nakładów o 8,3%. Wartość nakładów inwestycyjnych ogółem wszystkich podmiotów szczecińskich (wraz z jednostkami lokalnymi) osiągnęła w 2012 roku poziom **2 860,7 mln zł**. W dużej mierze wzrost ten jest skutkiem nowych inwestycji, dofinansowanych ze środków unijnych.

Z ogólnej wartości nakładów inwestycyjnych, 95,5% przeznaczonych zostało na zakup nowych obiektów majątkowych oraz ulepszenie istniejących, a 4,5% na zakup używanych środków trwałych.

W zakresie działalności inwestycyjnej w roku 2012 wśród podmiotów wyróżniały się jednostki administracji publicznej (49,3%), zakłady prowadzące działalność transportową i magazynową (11,4%) oraz zakłady przemysłowe (7,8% udziału).

Na 1 mieszkańca w 2012 roku przypadało 2 645 zł (2011 r. – 2 438 zł) nakładów inwestycyjnych dużych i średnich szczecińskich przedsiębiorstw (6 996 zł nakładów ogółem, z uwzględnieniem państwowych i samorządowych zakładów

Tabela 5.3.
NAKŁADY INWESTYCYJNE PODMIOTÓW Z SIEDZIBĄ W SZCZECINIE W 2012 ROKU [MLN ZŁ]

WYBRANE GRUPY ŚRODKÓW TRWAŁYCH WG RODZAJU[1]	JEDNOSTKI BUDŻETOWE	PRZEDSIĘBIORSTWA ŚREDNIE I DUŻE*	RAZEM
ogółem, z tego:	**1 779,3**	**1 081,4**	**2 860,7**
grunty własne bez zasadzeń	13,0	29,7	42,7
budynki i budowle bez melioracji	1 610,4	526,8	2 137,2
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	106,8	335,6	442,4
środki transportu	49,0	184,6	233,6
pozostałe nakłady	0,1	4,7	4,8

* wg siedziby inwestora (bez jednostek lokalnych)

Źródło: tablice statystyczne US Szczecin.

Tabela 5.4.
NAKŁADY INWESTYCYJNE PODMIOTÓW SZCZECIŃSKICH* W 2011 I 2012 ROKU WG SEKCJI PKD [MLN ZŁ]

ZAKŁADY WG PKD	2011	2012
przemysł	242,6	223,5
budownictwo	70,6	68,6
handel hurtowy i detaliczny, naprawa	128,3	102,0
transport i gospodarka magazynowa	239,4	324,9
zakwaterowanie i gastronomia	13,5	20,1
informacja i komunikacja	26,1	34,3
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1,0	1,9
obsługa rynku	165,0	169,5
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	13,9	11,1
administrowanie i działalność wspierająca	39,8	39,2
administracja publiczna i obrona narodowa	1 067,2	1 464,5
edukacja	219,3	175,5
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	110,5	169,8
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	11,0	8,2
pozostała działalność usługowa	28,7	19,0
razem	**2 405,1**	**2 860,7**

* bez podmiotów, wobec których obowiązuje tajemnica statystyczna (np. wytwarzanie i zaopatrywanie w energię)

Źródło: Urząd Statystyczny Oddział Szczecin.

i jednostek budżetowych, a w 2011 r. – 5 872 zł). Dla porównania wielkość ta w województwie wynosiła 3 672 zł.

Mimo podjętego wysiłku finansowego, nakłady inwestycyjne przyczyniły się do poprawy stanu majątku trwałego i spadku stopnia jego zużycia w przedsiębiorstwach szczecińskich jedynie w przypadku budynków i budowli, a w nieznacznym tylko stopniu również w odniesieniu do środków transportowych. To oznacza, że podjęte działania inwestycyjne nie nadążają za wciąż rosnącymi odpisami amortyzacyjnymi.

W Szczecinie, podobnie jak i w całej Polsce, tempo wzrostu inwestycji w ostatnich latach było zróżnicowane. Po okresie wzrostu w latach 1994-1997 i jego obniżenia w latach 1998-2003, w roku 2004 nastąpił ponowny wzrost nakładów na inwestycje, wpływając w istotny sposób na wzrost PKB. Tendencja ta utrzymywała się do połowy 2008 roku, kiedy to na skutek kryzysu ekonomicznego w całej gospodarce światowej, nastąpiło zahamowanie tempa wzrostu nakładów inwestycyjnych. W warunkach szczecińskich załamanie koniunktury nastąpiło już w 2007 roku i pogłębiło się w 2009 roku. Po chwilowej poprawie sytuacji w 2010 r., w roku następnym znów nastąpiło załamanie na rynku inwestycji przedsiębiorstw, po czym sytuacja się ustabilizowała, by w 2012 r. odnotować wzrost nakładów inwestycyjnych o 82 mln zł.

Zgodnie z raportem Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan, dotyczącego wyników 2012 roku, zachodniopomorskie odstaje od większości województw w zakresie wielkości nakładów inwestycyjnych na jednego mieszkańca, zajmując przedostatnie miejsce (niższe nakłady odnotowano tylko w województwie lubelskim). Zachodniopomorskie firmy charakteryzuje też niska stopa zwrotu z kapitału – tylko 8%, podczas gdy w większości województw osiągnęła ona poziom 11%. Jednak mieszkańców województwa cechuje duża przedsiębiorczość – od lat odnotowuje się tu najwięcej firm w stosunku do liczby mieszkańców. Województwo wyróżnia się też jednym z najwyższych (4. miejsce) udziałem eksportu w przychodach (26%).

Tabela 5.5.
NAKŁADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH DUŻYCH I ŚREDNICH* W LATACH 2000-2012 [MLN ZŁ]

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1 455	1 057	739	586	777	874	1 297	1 235	1 278	1 154	1 279	999	1 081
NAKŁADY INWESTYCYJNE NA 1 MIESZKAŃCA [ZŁ]												
3 494	2 543	1 779	1 413	1 879	2 124	3 157	3 022	3 137	2 839	3 153	2 438	2 645

* podmioty wg siedziby firmy (z jednostkami lokalnymi)

Źródło: Urząd Statystyczny Oddział Szczecin.

5.2. JEDNOSTKI ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON

Na dzień 31 grudnia 2013 roku w rejestrze REGON[3] w Szczecinie zarejestrowane były 67 292 podmioty gospodarki narodowej, tj. o 1,8% więcej niż w roku poprzednim. Jest to stała tendencja zaobserwowana od początku XXI wieku. Na przestrzeni lat 2006-2008 zauważyć można było spadek liczby podmiotów, jednak był to efekt zmian w ewidencji danych statystycznych. Od 2000 r. liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności wzrosła ze 142 do 165 w 2013 roku. Wielkość ta w 2013 roku dla województwa zachodniopomorskiego wynosiła 128, dla kraju 106 podmioty na 1000 ludności.

Liczba podmiotów gospodarczych to jeden z podstawowych wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości. Pod tym względem Szczecin wciąż jeszcze przoduje wśród miast wojewódzkich. Wyższe wskaźniki występują jedynie w Warszawie i Poznaniu.

Ponad 96% podmiotów gospodarczych działających w Szczecinie to mikroprzedsiębiorstwa (0-9 pracowników), których w 2013 roku było 64 808 (dynamika 101,8%). Sektor ten zatrudnia 2/3 wszystkich pracujących mieszkańców Szczecina. Znacząca część tych przedsiębiorstw zlokalizowana jest w centrum miasta. Przedsiębiorcy cenią sobie tę lokalizację mimo wysokich czynszów i ograniczonej dostępności dla potencjalnych klientów (głównie zmotoryzowanych). Dominują tu firmy prowadzące działalność handlową i usługową, zwłaszcza w dziale produktów spożywczych i odzieżowych (handel) oraz usług medycznych i prawniczych. Szczególnie prężnie rozwijały się usługi związane z obsługą rynku nieruchomości, a także działalność fryzjerska i kosmetyczna. Centrum miasta rzadko bywa miejscem działalności produkcyjnej (za wyjątkiem piekarni i cukierni). Można zatem stwierdzić, że wszystkie potrzeby przeciętnego mieszkańca miasta mogą być zaspokojone w centrum miasta. Małych przedsiębiorstw (10-49 pracowników) było 2 035 (dynamika 102,1%), średnich (50-249 pracowników) – 386 (spadek o 2,3 pkt. proc.), a dużych (ponad 250) – 63 (bez zmian), z czego zakładów zatrudniających ponad 1 000 pracowników na koniec 2013 roku było 11.

W sekcji przemysł dominują zakłady przetwórstwa przemysłowego (ponad 92% sekcji). Firmy zajmujące się wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę stanowią 5%, a zakłady dostawy wody, gospodarowania ściekami i odpadami oraz rekultywacji ponad 3% sekcji.

Na koniec 2013 roku liczba podmiotów gospodarczych (67 292) w stosunku do 2012 wzrosła o 1 186, tj. o 1,8%, a w stosunku do 2011 roku o 2 158 (3,3%). Rośnie liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (47 413 w 2013 r., dynamika 100,9%), spółek handlowych, w tym spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego, a także stowarzyszeń i organizacji społecznych

Z ogólnej wielkości na podmioty sektora publicznego w 2013 roku przypadło 1 821 (2012 r. – 1 831), prywatnego – 65 471 (2012 r. – 64 275) podmiotów gospodarczych. Najbardziej sprywatyzowanymi działami gospodarki w Szczecinie (ponad 99% podmiotów) są: handel i naprawa pojazdów, działalność finansowa i ubezpieczeniowa, budownictwo, transport i gospodarka magazynowa, informacja i komunikacja, zakwaterowanie i gastronomia oraz przemysł. W tym zakresie Szczecin nie odbiega od tendencji ogólnokrajowych.

Wśród zakładów osób fizycznych, które stanowią ponad 70% wszystkich szczecińskich podmiotów dominują: placówki handlowe (23% grupy), zakłady budowlane (15%), firmy profesjonalne, naukowe i techniczne (13%), firmy transportu i gospodarki magazynowej (9%). Zakłady przemysłowe stanowią 9% wszystkich jednostek osób fizycznych.

Wśród spółek handlowych, podobnie jak w latach poprzednich, dominują firmy sekcji: handel i naprawa pojazdów (27%), przemysł (17%), budownictwo (15%), biura nieruchomości (5%).

Szczecin wyróżnia się wśród miast wojewódzkich liczbą podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego: 2013 r. – 2 191. Stanowią one 48% spółek z udziałem kapitału zagranicznego zlokalizowanych w całym województwie zachodniopomorskim. Najwięcej jest firm średnich o liczbie pracowników 9 – 49 (prawie 20%) i małych, zatrudniających do 9 pracowników (ponad 7%). Charakterystyczna dla szczecińskiej gospodarki jest dominacja kapitału niemieckiego (ponad 40%). Duże znaczenia ma również kapitał brytyjski, skandynawski, cypryjski i hiszpański.

3 Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej, zwany rejestrem REGON obejmuje osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji i działów PKD według przeważającego rodzaju działalności.

Tabela 5.6.
JEDNOSTKI ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON W SZCZECINIE WG SEKCJI PKD WG STANU NA 31 XII

ZAKŁADY WG PKD 2007*	2010	2011	2012	2013	STRUKTURA	DYNAMIKA 2013:2012 [%]
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	408	399	412	433	0,6	105,1
przemysł	5 526	5 525	5 698	5 921	8,8	103,9
budownictwo	7 693	7 712	7 878	7 853	11,7	99,7
handel, naprawa pojazdów	16 198	15 654	15 528	15 494	23,0	99,8
zakwaterowanie i gastronomia	1 872	1 880	1 916	1 949	2,9	101,7
transport, gospodarka magazynowa	5 309	5 066	4 986	4 950	7,4	99,3
informacja i komunikacja	1 791	1 872	1 983	2 133	3,2	107,6
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2 344	2 283	2 212	2 265	3,4	102,4
obsługa rynku nieruchomości	4 624	4 735	4 770	4 862	7,1	101,9
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	7 129	7 091	7 210	7 420	11,0	102,9
administrowanie i działalność wspierająca	2 303	2 332	2 401	2 563	3,8	106,7
administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	106	104	102	102	0,2	100,0
edukacja	1 698	1 733	2 040	2 115	3,2	103,7
ochrona zdrowia i pomoc społeczna	4 171	4 167	4 247	4 387	6,5	103,3
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	968	968	991	1 014	1,5	102,3
pozostała działalność usługowa	3 613	3 613	3 732	3 823	5,7	102,4
ogółem	**65 761**	**65 134**	**66 106**	**67 292**	**100,0**	**101,8**

* bez podmiotów, wobec których obowiązuje tajemnica statystyczna

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS; Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie zachodniopomorskim, Urząd Statystyczny w Szczecinie.

5.3. WYNIKI EKONOMICZNE PRZEDSIĘBIORSTW[4]

Lata 2012-2013 w krajowej gospodarce to lata dalszego zmagania się z kryzysem gospodarczym, zapoczątkowanym jeszcze w 2008 roku. Dotyczy to większości firm polskich. Kryzys odczuwalny jest szczególnie wśród dużych firm (LOT, TP SA, banki, firmy ubezpieczeniowe), bardziej związanych z gospodarką światową. Wielu pracodawców szansę na przetrwanie w tych trudnych warunkach widzi w redukcji zatrudnienia (stąd grupowe zwolnienia, wzrost stopy bezrobocia). Nieprzerwanie od 2008 r. rośnie w Polsce liczba bankructw (głównie wśród firm budowlanych i kooperujących z budownictwem przedsiębiorstw przemysłowych z branży stalowej, produkujących cement, urządzenia czy chemikalia, firm wykonujących instalacje przesyłowe, również deweloperów, ale też firm handlowych). Pod tym względem (liczby bankructw) województwo zachodniopomorskie uplasowało się na czwartym miejscu w kraju. Skutki kryzysu odczuwane są również przez samych mieszkańców kraju. W 2012 r., po raz pierwszy od 20 lat, spadły wydatki konsumpcyjne Polaków. Z podobnymi problemami boryka się gospodarka światowa, zwłaszcza w krajach strefy euro, gdzie kryzys odczuwają głownie firmy budowlane i usługowe. W Polsce (dla równowagi) rozwija się sektor usług dla biznesu (głownie międzynarodowego). Jak wynika z ostatniego badania „Atrakcyjność Inwestycyjna Europy" firmy Ernst & Young, Polska jest wskazywana jako najlepsza lokalizacja dla nowych projektów inwestycyjnych w Europie Środkowo-Wschodniej. Stwierdziło tak 37% z 800 ankietowanych firm prowadzących działania międzynarodowe. Kluczowa jest dostępność wykwalifikowanej kadry, ale nie bez znaczenia jest też wsparcie rządu i władz lokalnych. W drugiej połowie 2013 roku nastąpiło zahamowanie niekorzystnych zmian w gospodarce. Zauważalny był nawet wyraźny wzrost liczby nowo zarejestrowanych firm – w samym Szczecinie o 9,2% więcej niż w roku 2012 (najwięcej firm handlowych, budowlanych i firm usługowych zajmujących się działalnością profesjonalną, naukową i techniczną). Od tego czasu stale rośnie wskaźnik PMI (wskaźnik moralności płatniczej) dla Polski (i całej strefy euro), określający koniunkturę w sektorze przemysłowym przygotowany przez firmę Markit Econimics. Rośnie również PKB, poziom eksportu i popyt krajowy. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury[5] (dla województwa zachodniopomorskiego na koniec 2013 roku wyniósł 5,1pkt (na koniec 2012 roku – 18,9, a na koniec 2011 roku – 10,8).

Przychody z całokształtu działalności[6] w 2012 roku w dużych i średnich zakładach z siedzibą w Szczecinie osią-

4 Dane nie obejmują banków, spółdzielczych kas oszczędnościowo kredytowych, instytucji ubezpieczeniowych, domów i biur maklerskich, towarzystw i funduszy inwestycyjnych oraz towarzystw i funduszy emerytalnych, szkół wyższych, samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, instytucji kultury posiadających osobowość prawną i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

5 Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury jest średnią arytmetyczną z ważonych sald odnoszących się do pytań o aktualną oraz przewidywaną ogólną sytuację gospodarczą przedsiębiorstw w oparciu o badania przeprowadzane raz na miesiąc.

6 Obejmują przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług), towarów i materiałów, pozostałe przychody operacyjne (niezwiązane bezpośrednio z podstawową działalnością podmiotu) i przychody finansowe (z tyt. dokonanych operacji finansowych).

Tabela 5.7.
PRZYCHODY Z CAŁOKSZTAŁTU DZIAŁALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW W JEDNOSTKACH DUŻYCH I ŚREDNICH [MLN ZŁ]

SEKCJA*	2011	2012	STYCZEŃ – WRZESIEŃ 2013	
			OGÓŁEM	SEKTOR PRYWATNY
przemysł	6 172,4	6 550,0	4 571,9	4 301,3
budownictwo	2 395,2	1 791,2	713,8	713,8
handel i naprawy	10 349,0	8 524,2	2 383,6	2 383,5
zakwaterowanie i usługi gastronom.	136,6	121,9	75,3	75,3
transport i gospodarka magazynowa	2 074,8	2 249,2	1 020,6	717,3
informacja i komunikacja	645,9	629,2	400,5	400,5
obsługa nieruchomości	475,6	522,6	286,7	286,7
usługi administrowania i działalność wspierająca	627,6	602,6	349,6	349,6
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	199,3	224,8	46,5	46,5
pozostałe**	159,2	122,4	61,2	61,2
ogółem	**24 387,2**	**22 356,4**	**9 918,5**	**9 222,2**

* bez podmiotów objętych tajemnicą statystyczną

** edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna, kultura, pozostała działalność usługowa

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

gnęły poziom 22 356,4 mln zł i były o 8,3% niższe niż w roku poprzednim. Dynamika wśród zakładów publicznych wyniosła 97,8%, a w zakładach prywatnych 91,4%. W strukturze przychodów z całokształtu działalności dominuje sektor prywatny (94,8%). Biorąc zaś pod uwagę strukturę branżową, największy udział ma handel i naprawy (38,1%), przemysł (29,3%), transport i gospodarka magazynowa (10,1%) oraz budownictwo (8,0%).

Przychody z tytułu sprzedaży eksportowej stanowią 16,6% (3 704,7 mln zł) przychodów ogółem. Z ogólnej wartości 44,8% to eksport artykułów spożywczych, 3,9% eksport metalowych wyrobów gotowych, 20,9% przychody z tytułu usług transportowych i magazynowych, 5,5% usługi sekcji informacja i komunikacja, a 4,5% usługi sekcji administrowanie i działalność wspierająca.

Informacje zawarte w tabeli potwierdzają tendencje zaobserwowane w całej polskiej gospodarce. Świadczy o tym znaczny spadek przychodów z całokształtu działalności ogółem (zwłaszcza w budownictwie, handlu, usługach zakwaterowania i usługach gastronomicznych), a także spadek wyniku finansowego. Pozytywnym natomiast zjawiskiem w tej sytuacji jest wzrost sprzedaży na eksport (prawie o 18%)

Na koniec trzeciego kwartału 2013 roku w przedsiębiorstwach średnich i dużych przychody z całokształtu działalności osiągnęły poziom 9 918,5 mln zł, tj. 44,4% stanu roku ubiegłego. To znacznie poniżej wskaźnika upływu czasu (75%). Problem ten odnosi się do wszystkich sekcji. Jednak nie należy zapominać, że rzeczywiste wyniki roczne mogą znacznie odbiegać od tych wykazanych po upływie trzech kwartałów (ostateczne rozliczenia następują z reguły w grudniu). Porównując wyniki trzech kwartałów z wynikami analogicznego okresu roku ubiegłego, można zaobserwować wzrost wartości o 4,2%, w największym stopniu w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej o 62,1% i w przemyśle o 12,1%

Wynik finansowy netto zakładów dużych i średnich z siedzibą w Szczecinie na koniec 2012 roku był dodatni (578,6 mln zł) i osiągnął poziom 85,6% stanu roku poprzedniego, w tym w sektorze prywatnym: 441,2 mln zł (dynamika 73,6%), w sektorze publicznym: 137,3 mln zł (dynamika 179,08%). Największy wpływ na wynik finansowy miały zakłady przemysłowe (259,1 mln zł) oraz placówki handlowe i warsztaty samochodowe (130,9 mln zł). Prawie we wszystkich tych działach wystąpił wzrost wartości wypracowanego wyniku finansowego. Najwyższą dynamikę wśród zakładów przemysłowych odnotowano w firmach poligraficznych (283,6%), przedsiębiorstwach zajmujących się naprawą, konserwacją i instalowaniem maszyn i urządzeń (268,6), produkcją wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (221,7%), produkcją komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (198,6%), produkcją artykułów spożywczych (194,4%) oraz produkcją metalowych wyrobów gotowych z wyłączeniem maszyn i urządzeń (178,02%).

Wskaźnik poziomu kosztów[7] w 2012 roku, wyniósł 96,9% (sektor prywatny: 97,3%, sektor publiczny: 89,1%). Najniższy wskaźnik wystąpił w sekcji dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, działalność związana z rekultywacją: 82,6%, najwyższy w budownictwie: 100,1%.

Natomiast w okresie trzech kwartałów 2013 roku wynik finansowy netto osiągnął poziom 126,5 mln zł, tj. 39,4% wartości analogicznego okresu roku ubiegłego, w tym sektor prywatny: 71,3 mln zł (dynamika 29,7%), sektor publiczny: 55,2 mln zł (dynamika 73,4%). Dodatni wynik finansowy netto uzyskały przedsiębiorstwa transportu i magazynowania, placówki handlowe, firmy prowadzące działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, firmy obsługi rynku nieruchomości i zajmujące się działalnością profesjonalną, naukową i techniczną a także administrowaniem. Ujemny wynik finansowy odnotowano w przetwórstwie przemysłowym i budownictwie.

Wskaźnik rentowności obrotów netto[8] wyniósł 2,6%, w tym w sektorze prywatnym: 2,1%, w sektorze publicznym: 11,8%, najwyższy wykazały firmy zajmujące się działalnością

7 Relacja kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności.

8 Relacja wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności.

Tabela 5.8.
PRZYCHODY ZE SPRZEDAŻY WYROBÓW I USŁUG* I WYDAJNOŚĆ PRACY W SEKTORZE PRZEDSIĘBIORSTW

SEKCJE PKD**	WIELKOŚĆ PRZYCHODÓW [MLN ZŁ]		WYDAJNOŚĆ PRACY [TYS. ZŁ/1 ZATRUDNIONEGO]	
	2012	2013	2012	2013
przetwórstwo przemysłowe	5 777,0	6 794,1	481,7	528,1
dostawa wody, gospodarka ściekami i odpadami oraz rekultywacja	355,6	349,6	309,2	297,2
budownictwo	2 487,0	2 223,4	448,5	547,0
handel i naprawy	453,6	412,1	56,3	50,3
transport i gospodarka magazynowa	1 957,7	1 989,8	295,6	301,4
zakwaterowanie i usługi gastronomiczne	158,4	169,3	147,9	151,8
informacja i komunikacja	620,3	673,6	182,8	197,5
obsługa rynku nieruchomości	607,4	582,0	562,9	573,4
działalność profesjonalna, naukowa, techniczna	261,0	267,3	139,6	140,4
administrowanie i działalność wspierająca	563,3	549,3	149,1	161,3
kultura, rozrywka i rekreacja	72,6	72,6	64,1	64,1
pozostała działalność usługowa	24,7	26,2	127,1	126,7
ogółem	**13 536,6**	**14 316,8**	**291,2**	**313,6**

* jednostki duże i średnie, na podstawie sprawozdania dg1

** bez podmiotów objętych tajemnicą statystyczną

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

związaną ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów i odzyskiem surowców: 18,0%, dostawą wody, gospodarowaniem ściekami i odpadami oraz działalnością związaną z rekultywacją: 14,7% a także działalnością w zakresie usług administrowania i działalnością wspierającą: 12,0%. Najniższy wskaźnik wykazały firmy budowlane: – 0,7%.

Przychody ze sprzedaży wyrobów i usług w 2012 roku w dużych i średnich jednostkach gospodarczych Szczecina obniżyły się w stosunku do osiągniętych w 2011 r. o 0,6%. Spadek wartości odnotowano w sekcjach: budownictwo (o 19,1%), handel i naprawy (o 14,8%), zakwaterowanie i usługi gastronomiczne (o 10,2%), administrowanie i działalność wspierająca (o 11,3%). W pozostałych sekcjach wartość przychodów ze sprzedaży wyrobów i usług wzrosła (od 6,1% do 18,1%).

W 2013 roku wartość przychodów ze sprzedaży wyrobów i usług osiągnęła poziom 105,8% stanu roku poprzedniego. Największą dynamikę wykazały zakłady przemysłowe (116,5%), a wśród nich podsekcje: produkcja mebli (133,7%), naprawa konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń (133,4%), produkcja metalowych wyrobów gotowych z wyłączeniem maszyn i urządzeń (116,8%), produkcja wyrobów tekstylnych (117,5%). Spadek wartości przychodów ze sprzedaży nastąpił w budownictwie (o 10,6%), handlu i naprawach (o 9,1%), obsłudze rynku nieruchomości (o 4,2%) i usługach administrowania (o 2,5%)

Wydajność pracy na jednego zatrudnionego w 2013 r. osiągnęła poziom 313,6 tys. zł, co stanowiło 107,7% wartości roku poprzedniego.

Na liście 2000 polskich przedsiębiorstw i eksporterów (grudzień 2013) opublikowanej przez Rzeczpospolitą znalazło się 45 firm z województwa zachodniopomorskiego, w tym 19 ze Szczecina: PŻM (183) – transport morski, LIMA (340) – handel hurtowy, Oktan Energy V L Service (378) – handel hurtowy, Yara Poland (562) – produkcja nawozów mineralnych, Drobimex (701) – przemysł spożywczy, Joker (816) – pośrednictwo finansowe, Arcturus (857) – handel hurtowy, Farutex (893) – handel hurtowy, Energopol Szczecin (1041) – budownictwo, Ship-Service (1060) – producent i dystrybutor paliw płynnych, SEC (1180) – dostawca energii cieplnej, PCC Gryf (1261) – przemysł spożywczy, PHU D. Bobryk (1281) – producent i dystrybutor paliw, Tankpol R Mosio i Wspólnicy (1342) – dystrybutor paliw, SGI (1684) – budownictwo, PSS Społem (1745) – handel detaliczny, Fosfan (1876) – produkcja nawozów, BONDI (1971) – obsługa rynku nieruchomości.

W rankingu eksporterów PŻM uplasował się na 27 pozycji i na 6 miejscu wśród firm o największym udziale eksportu w sprzedaży. Natomiast Yara Poland wyróżniła się jedną z największych stóp zwrotu z aktywów zajmując w tej kategorii 52 miejsce.

W rankingu Polityki PŻM znalazła się na 151 miejscu, na 427 pozycji OT Logistic (transport), a na 460 Farutex (handel hurtowy). Na liście znalazło się tylko 6 firm zachodniopomorskich.

5.4. SYTUACJA W WYBRANYCH DZIAŁACH GOSPODARKI

5.4.1. PRZEMYSŁ

W przemyśle Szczecina dominuje przetwórstwo produkcyjne. Najliczniejszą grupą sekcji (5 425) są podmioty działów: naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń (1 366) oraz produkcja metalowych wyrobów gotowych z wyłączeniem maszyn i urządzeń (1 122). Znaczące dla sekcji są również: poligrafia i produkcja zapisanych nośników informacji (339 podmiotów), produkcja mebli (294), produkcja odzieży (316), produkcja artykułów spożywczych (300), pozostała produkcja wyrobów (296), produkcja pozostałego sprzętu transportowego (236).

Zakłady przemysłowe osiągnęły w 2012 roku przychody z całokształtu działalności w wysokości 6 549,9 mln zł, z czego na przetwórstwo przemysłowe przypadło 5 835,8 mln zł. Dominowały tu: produkcja artykułów spożywczych (2 597,3 mln zł), naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń (1 893,0 mln zł), produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń (344,7 mln zł) i produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (313,2 mln zł).

Wynik finansowy netto wypracowany przez szczecińskie przedsiębiorstwa przemysłu wyniósł 259,1 mln zł, z czego na zakłady przetwórstwa przemysłowego przypadło 180,3 mln zł (69,6%). Największy zysk wypracowały zakłady produkujące artykuły spożywcze (49,2 mln zł), metalowe wyroby gotowe, z wyłączeniem maszyn i urządzeń (39,8 mln zł) oraz zajmujące się naprawą, konserwacją i instalowaniem maszyn i urządzeń (31,8 mln zł).

Wskaźnik poziomu kosztów w zakładach przemysłowych osiągnął poziom 95,6%. Najniższy, tj. najkorzystniejszy wystąpił w firmach produkujących komputery, wyroby elektryczne i optyczne: 75,7%. 100% przekroczyły firmy produkujące odzież (100,2%) i wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (101,4%).

Na koniec trzeciego kwartału 2013 roku przedsiębiorstwa przemysłowe osiągnęły przychody z całokształtu działalności w wysokości 4 571,9 mln zł. Dynamika w stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego wyniosła 112,1%. Na produkcję artykułów spożywczych przypada 44,1% tej wartości, tj. 2 015,6 mln zł (dynamika 115,4%).

W okresie 9. miesięcy przedsiębiorstwa przemysłowe wypracowały zysk netto w wysokości 16,2 mln zł – to tylko 10% stanu analogicznego okresu roku poprzedniego.

Wskaźnik poziomu kosztów po upływie trzech kwartałów wyniósł 99,7%, a wskaźniki rentowności obrotu netto: 0,4%

Wartość sprzedaży wyrobów i usług w 2012 roku wzrosła o 6,2% w stosunku do roku poprzedniego, z czego dynamika przedsiębiorstw sektora publicznego wyniosła 88,3%, prywatnego 107,3%. Wzrost wartości przychodów ze sprzedaży wyrobów i usług wykazały niemal wszystkie zakłady przemysłowe, w największym stopniu produkujące meble (o 36,6%), poligraficzne i zajmujące się reprodukcją zapisanych nośników informacji (o 35,2%) i produkujące metalowe wyroby gotowe z wyłączeniem maszyn i urządzeń (o 34,3%).

Wyższa wydajność pracy wystąpiła w zakładach prywatnych. Na 1 zatrudnionego przypadało tu 498,1 tys. zł przychodów ze sprzedaży wyrobów i usług (w zakładach publicznych – 193,4 tys. zł).

Natomiast w 2013 roku przychody z całokształtu działalności w zakładach przemysłowych wzrosły w stosunku do roku poprzedniego o 16,1% (w sektorze publicznym o 15,2%, w sektorze prywatnym o 16,2%). Najwyższą dynamikę odnotowały zakłady zajmujące się produkcją mebli (130,9%), naprawą, konserwacją i instalowaniem maszyn i urządzeń (122,9%) i produkcją metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń (122,5%).

Tabela 5.9.
PRZYCHODY ZE SPRZEDAŻY WYROBÓW I USŁUG* I WYDAJNOŚĆ PRACY W PRZEMYŚLE

DZIAŁY PKD**	WIELKOŚĆ PRZYCHODÓW [MLN ZŁ]		WYDAJNOŚĆ PRACY [TYS. ZŁ/1 ZATRUDNIONEGO]	
	2012	2013	2012	2013
produkcja artykułów spożywczych	2 581,2	3 042,1	692,2	732,9
produkcja wyrobów tekstylnych	4,6	5,6	36,7	34,5
produkcja odzieży	39,2	39,4	46,1	50,8
produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	34,3	39,0	122,8	210,6
poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	39,1	40,3	269,4	259,9
produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	61,8	61,5	133,4	141,4
produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	349,6	331,8	557,6	541,3
produkcja metalowych wyrobów gotowych z wyłączeniem maszyn i urządzeń	397,6	487,0	293,9	277,2
produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	81,8	93,8	208,6	243,7
produkcja urządzeń elektrycznych	57,7	68,6	222,1	184,0
produkcja pozostałego sprzętu transportowego	116,2	120,1	285,4	496,1
produkcja mebli	32,8	43,0	139,7	144,2
Pozostała produkcja wyrobów	22,9	51,0	208,4	270,0
naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	1 699,6	2 089,0	748,4	881,0
dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	355,6	349,6	309,2	297,2
przemysł ogółem	**6 330,6**	**7 352,1**	**461,5**	**504,1**

* jednostki duże i średnie, na podstawie sprawozdania dg1

** bez podmiotów objętych tajemnicą statystyczną

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

Tabela 5.10.
PRZYCHODY ZE SPRZEDAŻY WYROBÓW I USŁUG* I WYDAJNOŚĆ PRACY W SEKCJI TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA

DZIAŁY PKD	WIELKOŚĆ PRZYCHODÓW [MLN ZŁ]		WYDAJNOŚĆ PRACY [TYS. ZŁ/1 ZATRUDNIONEGO]	
	2012	2013	2012	2013
transport lądowy i rurociągowy	662,3	702,4	195,7	197,6
transport wodny	262,3	222,4	521,6	453,8
magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	1 033,1	1 065,0	377,6	416,4
ogółem sekcja transport i gospodarka magazynowa	**1 957,7**	**1 989,8**	**295,6**	**301,4**

* jednostki duże i średnie, na podstawie sprawozdania dg1

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

Wydajność pracy na 1 zatrudnionego w zakładach przemysłowych wzrosła z 461,5 tys. zł do 505,1 tys. zł, tj. o 9,2%. Wydajność pracy w zakładach publicznych wyniosła 206,8 tys. zł, a w prywatnych 545,3 tys. zł. Największą wydajnością odznaczały się zakłady zajmujące się naprawą, konserwacją i instalowaniem maszyn i urządzeń, produkujące artykuły spożywcze, wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych oraz pozostały sprzęt transportowy. Najniższa wydajność występuje w zakładach produkujących wyroby tekstylne i odzież.

5.4.2. TRANSPORT, GOSPODARKA MAGAZYNOWA

Przedsiębiorstwa sekcji transport i gospodarka magazynowa osiągnęły w 2012 roku przychody z całokształtu działalności w wysokości 2 249,2 mln zł, co stanowiło 108,4% stanu z roku poprzedniego. Na przedsiębiorstwa transportu wodnego przypadło 306,3 mln zł (dynamika 87,2%), transportu lądowego – 647,0 mln zł (dynamika 104,0%), usług magazynowania i wspomagania transportu – 1 295,8 mln zł (dynamika 117,7%).

Przychody z całokształtu działalności przedsiębiorstw sektora prywatnego były prawie czterokrotnie wyższe (1 753,9 mln zł) niż osiągnięte przez zakłady sektora publicznego (495,3 mln zł).

Wynik finansowy przedsiębiorstw transportu i magazynowania w 2012 roku to 72,3 mln zł (dynamika 96,3%): w sektorze publicznym 31,9 mln zł, w sektorze prywatnym 40,4 mln zł.

Dynamika przychodów ze sprzedaży wyrobów i usług sekcji wyniosła 108,6% w 2012 roku (sektor publiczny: 98,3%, sektor prywatny: 111,5%) i 101,6% w roku 2013 (sektor publiczny: 85,7%, sektor prywatny: 105,7%). Główną przyczyną spadku dynamiki, zwłaszcza w sektorze publicznym jest stałe obniżanie się obrotów w transporcie wodnym (od kilku już lat jest to stała tendencja).

W okresie trzech kwartałów 2013 roku przychody z całokształtu działalności sekcji transport i gospodarka magazynowa osiągnęły poziom 1 020,6 mln zł, tj. 91,5% analogicznego okresu roku ubiegłego (sektor publiczny: 81,0%, sektor prywatny: 101,8%). Większość, bo 635,2 mln zł wypracowały zakłady magazynowania i działalności usługowej wspierającej transport.

Wynik finansowy netto na koniec trzeciego kwartału 2013 roku osiągnięty przez przedsiębiorstwa sekcji wyniósł 41,5 mln zł (dynamika 59,0%). Lepszy wynik finansowy netto wypracowały zakłady sektora prywatnego: 22,7 mln zł (dynamika 132,2%). Wynik finansowy netto w zakładach publicznych wyniósł 18,7 mln zł (dynamika 38,1%).

Przychody ze sprzedaży wyrobów i usług w 2013 roku osiągnęły poziom 101,6% stanu roku ubiegłego. Spadek wartości wystąpił jedynie w transporcie wodnym (o 15,2%).

Wydajność pracy ogółem wzrosła o 2,0%. Zakłady prywatne osiągnęły wyższą wydajność pracy (2012 r. – 348,2 tys. zł; 2013 r. – 363,4 tys. zł na 1 zatrudnionego) niż zakłady publiczne (2012 r. – 186,1 tys. zł; 2013 r. – 165,6 tys. zł na 1 zatrudnionego). Odnotowano przy tym stałe obniżanie się produktywności w sektorze publicznym. Zwyczajowo już najwyższą wydajność pracy wykazuje transport wodny, choć w 2013 roku nastąpił spadek tej wartości.

5.4.3. BUDOWNICTWO

Od kilku lat firmy budowlane przeżywają poważne trudności. Prawie 70% polskich firm budowlanych odczuwa ujemne skutki opóźnionych płatności. Rośnie liczba przedsiębiorstw zadłużonych (notowanych w Krajowym Rejestrze Długów). Przyczyną jest niski poziom wskaźnika moralności płatniczej w budownictwie, gdzie normą staje się przeciąganie terminów płatności lub niepłacenie w ogóle (w terminie opłacanych jest ok. 30% faktur). Ta branża zawsze najsilniej odczuwa skutki spowolnienia gospodarczego. Nie bez znaczenia jest również zwolnienie tempa inwestycji infrastrukturalnych po EURO 2012 oraz spadek popytu na mieszkania wynikający z ograniczenia dostępności kredytów mieszkaniowych i zmniejszenia siły nabywczej konsumentów.

Przychody z całokształtu działalności w 2012 roku w Szczecinie były niższe niż w roku poprzednim o 25,2% i osiągnęły wartość 1 791,2 mln zł. Najniższą dynamikę odnotowano w dziale roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej (69,9%).

W 2013 roku tempo spadku przychodów przyhamowało. Przychody po trzech kwartałach (713,8 mln zł) wykazały poziom zbliżony do osiągniętego w analogicznym okresie roku ubiegłego. Najwyższa dynamika wystąpiła w firmach zajmujących się robotami budowlanymi związanymi ze wznoszeniem obiektów – 112,0%.

Wynik finansowy netto zakładów budowlanych w 2012 roku był ujemny (-12,5 mln zł), na co wpłynęły straty podsekcji: roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej, której wynik finansowy netto osiągnął poziom: – 67,1 mln zł.

Tabela 5.11.
PRZYCHODY ZE SPRZEDAŻY WYROBÓW I USŁUG* I WYDAJNOŚĆ PRACY W BUDOWNICTWIE

DZIAŁY PKD	WIELKOŚĆ PRZYCHODÓW [MLN ZŁ]		WYDAJNOŚĆ PRACY [TYS. ZŁ/1 ZATRUDNIONEGO]	
	2012	2013	2012	2013
wznoszenie budynków	869,8	967,4	363,0	604,7
budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	678,9	672,9	482,8	660,3
roboty budowlane specjalistyczne	938,4	583,1	538,4	403,2
ogółem budownictwo	**2 487,0**	**2 223,4**	**448,5**	**547,0**

* jednostki duże i średnie, na podstawie sprawozdania dg1

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

Rok 2013 nie okazał się pod tym względem lepszy dla zakładów budowlanych. Na koniec trzeciego kwartału osiągnęły one ujemny wynik finansowy netto na poziomie: – 17,0 mln zł, również za sprawą zakładów podsekcji: roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej, których wynik finansowy netto wyniósł: – 30,5 mln zł

Przychody ze sprzedaży wyrobów i usług w zakładach budowlanych w 2012 roku osiągnęły poziom 80,9% stanu roku 2011. Najniższą dynamiką wykazały się zakłady budujące obiekty inżynierii wodnej i lądowej (72,4%).

Spadek wartości przychodów ze sprzedaży wyrobów i usług wystąpił również w 2013 roku – o 10,6%, tym razem za sprawą firm zajmujących się specjalistycznymi robotami budowlanymi, gdzie przychody ze sprzedaży osiągnęły poziom 62,1% wartości roku poprzedniego. W firmach tych spadła również znacznie wydajność pracy przypadająca na 1 zatrudnionego.

Mimo wspomnianych trudności, przedsiębiorstwa budowlane nadal odznaczają się najwyższą wydajnością pracy wśród zakładów wszystkich branż z siedzibą w Szczecinie. Wyraźnie dominują tu podmioty budujące obiekty inżynierii wodnej i lądowej.

5.4.4. HANDEL I NAPRAWY

Kryzys odczuwalny był również przez placówki handlowe i zakłady zajmujące się naprawą pojazdów samochodowych. W 2012 roku placówki te odnotowały spadek przychodów z całokształtu działalności (8 524,2 mln zł) o 17,6%. Na koniec III kwartału 2013 roku sytuacja znacznie się poprawiła. Przychody z całokształtu działalności (2 383,6 mln zł) osiągnęły poziom 101,6% stanu analogicznego okresu roku ubiegłego.

Wynik finansowy netto w 2012 roku wyniósł 130,9 mln zł (dodatni wynik finansowy był we wszystkich podsekcjach), a na koniec trzeciego kwartału 2013 roku 23,8 mln zł.

Dynamika przychodów ze sprzedaży wyrobów i usług wyniosła w 2012 roku 85,2%, natomiast w 2013 roku 90,9%. We wszystkich sekcjach zaobserwowano spadek wartości sprzedaży zarówno w 2012 jak i w 2013 roku.

Zakłady sekcji „handel i naprawy" wykazują (obok kultury, rozrywki i rekreacji) najniższą wydajność pracy wśród szczecińskich podmiotów gospodarczych. W 2013 roku nastąpiło znaczne jej obniżenie prawie we wszystkich jednostkach. Wyjątek stanowią jedynie placówki handlu hurtowego i detalicznego oraz zajmujące się naprawą pojazdów samochodowych.

Liczba handlowych podmiotów średnich i dużych w Szczecinie obniżała się systematycznie do roku 2010 (2008 r. – 939; 2009 r. – 934; 2010 r. – 931). W 2011 r. ich liczba wzrosła o 75 placówek, a w 2012 r. o dalsze 6. Rośnie liczba sklepów wielkopowierzchniowych. W 2012 r. było ich 188 (2011 r. – 176) o łącznej powierzchni sprzedażowej 303 656 m^2 (2011 r. – 284 551 m^2). Sklepy wielkopowierzchniowe zatrudniały *w 2012 roku* 5 432 pracowników (2011 r. – 5 305.). Wśród nich znajdowało się 13 hipermarketów (2011 r. – 12), 75 supermarketów (2011 r. – 66), 5 dom*ów* towarowych i handlowych (2009 r. – 6). 25 placówek (2011 r. – 24) to sklepy o powierzchni sprzedażowej większej niż 2000 m^2. Najwięcej, bo 33 sklepy wielkopowierzchniowe zlokalizowane są w dzielnicy Zachód, najmniej w dzielnicy Północ – 12.

Tabela 5.12.
PRZYCHODY ZE SPRZEDAŻY WYROBÓW I USŁUG* I WYDAJNOŚĆ PRACY W SEKCJI HANDEL I NAPRAWY

DZIAŁY PKD	WIELKOŚĆ PRZYCHODÓW [MLN ZŁ]		WYDAJNOŚĆ PRACY [TYS. ZŁ/1 ZATRUD.]	
	2012	2013	2012	2013
handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych	92,5	92,0	90,4	94,6
handel hurtowy z wyłączeniem pojazdów samochodowych	278,7	248,8	66,9	57,5
handel detaliczny z wyłączeniem pojazdów samochodowych	82,4	71,3	28,7	24,7
ogółem handel i naprawy	**453,6**	**412,1**	**56,3**	**50,3**

* jednostki duże i średnie, na podstawie sprawozdania dg1

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

Tabela 5.13.
SKLEPY WG SPECJALIZACJI, PUNKTY SPRZEDAŻY PALIW I PLACÓWKI GASTRONOMICZNE W 2011 I 2012 ROKU W SZCZECINIE

SPECJALIZACJA BRANŻOWA	LICZBA JEDNOSTEK		LICZBA PRACUJĄCYCH		POWIERZCHNIA SPRZEDAŻOWA W M2		WARTOŚĆ SPRZEDAŻY DETALICZNEJ W MLN ZŁ	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
spożywcza*	280	249	2 838	3 073	80 669	93 775	1 399,4	1 613,6
z napojami alkoholowymi	15	15	58	54	1 373	1 360	14,8	18,6
kosmetyczno-toaletowa	41	43	354	358	7 703	7 798	163,6	186,4
tekstylno-skórzana**	210	244	1 295	1 383	54 832	62 035	442,7	527,4
meblowo oświetleniowa, RTV, AGD***	46	37	521	462	50 265	46 418	344,2	372,5
księgarnie i artykuły piśmienne	8	11	30	36	1 122	1 564	5,9	9,3
z pojazdami mechanicznymi	43	43	299	301	16 685	16 791	627,6	634,4
pozostałe sklepy	298	305	3 636	3 359	157 326	158 734	1 718,1	1 699,5
stacje benzynowe	65	65	233	230	0	0	1 021,1	1 117,9
razem	**1 006**	**1 012**	**9 264**	**9 256**	**369 975**	**388 475**	**5 737,4**	**6 179,7**
placówki gastronomiczne średnie i duże	1 475	1 496	4 951	4 589	x	x	x	x

* branża ogólnospożywcza, mięsna, rybna, piekarnicza, cukiernicza

** sklepy z wyrobami włókienniczymi, odzieżowe, obuwnicze, z wyrobami skórzanymi

*** sklepy meblowe, ze sprzętem oświetleniowym, RTV, ze sprzętem gospodarstwa domowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Szczecinie.

Liczba pracujących w sklepach i punktach sprzedaży paliw rosła systematycznie do 2009 roku (264 osoby). Od 2010 roku zatrudnienie w tych placówkach stale obniżało się, osiągając poziom 230 w 2012 r. Spadło również w 2012 r. zatrudnienie w placówkach gastronomicznych, choć ich liczba od 2011 roku rośnie.

W 2012 roku wzrosła liczba sklepów oraz osób zatrudnionych w branży kosmetycznej, odzieżowej, skórzanej, papierniczej i księgarskiej. Nastąpił również w nich wzrost powierzchni sprzedażowej oraz osiągniętych wyników finansowych. W pozostałych branżach odnotowano spadek, zarówno placówek jak i osób w nich zatrudnionych za wyjątkiem branży spożywczej, gdzie odnotowano znaczny wzrost zatrudnienia. Wzrosła o 5,0% powierzchnia sprzedażowa (za wyjątkiem sklepów meblowych i ze sprzętem oświetleniowym) a także wartość sprzedaży. Na stacjach benzynowych wystąpił niewielki spadek zatrudnienia przy jednoczesnym wzroście sprzedaży o 9,5%.

Biorąc pod uwagę rozkład terytorialny, najwięcej placówek zlokalizowanych jest w Śródmieściu, bo 495, w tym w Centrum – 237. Wypracowują one 29,7% przychodów sekcji. Najbardziej uboga w obiekty handlowe jest dzielnica Północ – 54 sklepy, gdzie niewiele jest placówek (1 – 2 sklepy) prawie wszystkich branż. Brakuje księgarni, sklepów z artykułami papierniczymi, wyrobami włókienniczymi oraz ze sprzętem RTV i AGD i sklepów meblowych, a także wielu branż spożywczych (mięsna, rybna).

Jednostki handlowe i usługowe mają bardzo duży wpływ na wyniki finansowe podmiotów gospodarczych w Szczecinie. Generują one 38,1% (2012 r.) przychodów z całokształtu działalności. Tempo wzrostu wartości sprzedaży detalicznej stale rośnie. Dynamika w 2012 roku wyniosła 107,7%. Największy wpływ na wyniki osiągane przez zakłady tej sekcji ma handel hurtowy z wyłączeniem sprzedaży pojazdów samochodowych i motocykli (ponad 60%).

5.4.5. RYNEK FINANSOWY

W Szczecinie brakuje siedzib instytucji finansowych, które byłyby związane z lokalną gospodarką. Osłabia to pozycję Szczecina w stosunku do innych regionów. Polityka rozwojowa funkcjonujących na rynku szczecińskim oddziałów i filii banków oraz instytucji bankowych, podobnie jak ich taktyka kredytowa, są uzależnione od strategii i decyzji ich central, nie znających lokalnej specyfiki oraz potrzeb i w związku z tym nie zainteresowanych bezpośrednio rozwojem lokalnej gospodarki. Brakuje również lokalnych firm w zakresie obsługi ubezpieczeniowej i leasingowej.

Przedstawione poniżej tendencje rozwoju sektora bankowego i ubezpieczeniowego w kraju odzwierciedlają sytuację również na lokalnym rynku usług finansowych.

Lata 2012-2013 charakteryzuje zmienna sytuacja na międzynarodowych rynkach finansowych oraz koniunktury w gospodarce globalnej, przede wszystkim w strefie euro, co miało wpływ na spowolnienie tempa wzrostu gospodarczego w Polsce. Spadek średniorocznego wskaźnika inflacji do 3,7% w 2012 r. i 0,9% w roku 2013 to skutek wysokiej dynamiki cen żywności oraz opłat (np. energii). W tym czasie nastąpiło obniżenie tempa wzrostu produktu krajowego brutto (2012 r. – 1,9%; 2013 r. – 1,6%), wartości dodanej brutto (2012 r. – 1,9%; 2013 r. – 1,5%), spadek nakładów inwestycyjnych (o 1,7% w 2012 r. i o 0,4% w 2013 r.). Jednak wystąpił wzrost salda obrotów z zagranicą (głównie z krajami UE), produkcji sprzedanej przemysłu i produkcji budowlano-montażowej, wzrost liczby pracujących i zatrudnionych

w sektorze przedsiębiorstw, ale zwiększyła się przy tym liczba osób aktywnych zawodowo, co spowodowało z kolei wzrost stopy bezrobocia. Rada Polityki Pieniężnej, kreując politykę pieniężną w kraju, stanęła przed wyzwaniem podjęcia kroków łagodzących skutki niekorzystnych zmian gospodarczych i w końcu 2012 r. obniżyła stopy procentowe. Działania te kontynuowała w 2013 r.

Tabela 5.14.
ŚREDNIE OPROCENTOWANIE NOWYCH UMÓW W BANKACH KOMERCYJNYCH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2011	2012	2013
gospodarstwa domowe*			
depozyty ogółem w PLN	4,3%	4,8%,	2,7%
depozyty ogółem w EUR	1,4%	0,7%	0,7%
kredyty konsumpcyjne w PLN	14,8%	14,7%	12,7%
kredyty konsumpcyjne w EUR	5,3%	7,7%	–
kredyty mieszkaniowe w PLN	6,7%	6,7%	4,6%
kredyty mieszkaniowe w EUR	4,0%	3,3%	3,0%
Przedsiębiorstwa*			
depozyty ogółem w PLN	5,0%	4,6%	2,6%
depozyty ogółem w EUR	0,8%	0,3%	0,3%
kredyty ogółem w PLN	8,7%	8,4%	6,4%
kredyty ogółem w EUR	3,7%	3,0%	2,8%
STOPY PROCENTOWE NBP**			
stopa redyskonta weksli	4,75%	4,50%	2,75%
stopa referencyjna	4,40%	4,25%	2,50%
stopa lombardowa	6,00%	5,75%	4,00%
stopa depozytowa	3,00%	2,75%	1,00%

* w grudniu

** stan na koniec roku

Źródło: NBP.

Sytuacja gospodarcza nie wpłynęła na obniżenie zainteresowania kredytami i pożyczkami zarówno ze strony gospodarstw domowych (zwłaszcza złotowych, wartość kredytów walutowych obniża się), jak i przedsiębiorstw (wzrost wartości kredytów walutowych i spadek wartości kredytów złotowych). Ich ogólna wartość przejawiała niewielką tendencję wzrostową. Obniżyło się jednak tempo wzrostu kredytów dla przedsiębiorstw i kredytów mieszkaniowych, przy jednoczesnym spadku wartości pożyczek konsumpcyjnych. W większym tempie rosła wartość depozytów przedsiębiorstw i gospodarstw domowych i to zarówno złotowych, jak i walutowych.

Działalność depozytowa i kredytowa banków ma podstawowy wpływ na osiągane przez nie wyniki finansowe. W 2012 r. wynik działalności bankowej zamknął się kwotą 58 556 mln zł, natomiast w 2013 r. wartość ta obniżyła się o 5,3% do 55 457 mln zł. Jednak wynik finansowy netto w 2013 r. (15 394 mln zł) nie odbiegał znacznie od osiągniętego w roku poprzednim (15 541 mln zł).

Lata 2012-2013 to okres dalszego wzrostu liczby działających w Polsce funduszy inwestycyjnych (IX.2013 – 535). Wzrost zainteresowania działalnością tych podmiotów spowodowała wysoka stopa zwrotu oraz obniżka oprocentowania depozytów przez banki. Aktywa netto krajowych funduszy inwestycyjnych na koniec 2013 roku wyniosły 190 89 mln zł (wzrost w stosunku do 2012 r. o 28,8%). Największy (o 20 mld zł) wzrost miał miejsce w pierwszym półroczu 2013 r.

Największym zainteresowaniem cieszą się dłużne papiery wartościowe (37,7%) i fundusze akcyjne (17,6%). Polacy inwestują w największym stopniu w fundusze inwestycyjne Unii Europejskiej (95,5%), w tym polskie (91,1%).

Na sytuację na rynku finansowym Polski wpływa również poziom aktywów sektora ubezpieczeniowego. Ich udział w aktywach krajowego systemu finansowego wyniósł w 2012 roku 8,4% (wzrost o 0,22 pkt. proc.). Wzrost udziału aktywów odnotowano również dla Otwartych Funduszy Emerytalnych (o 1,3%) i funduszy inwestycyjnych (o 1,1%).

W dziale I (ubezpieczenia na życie) wystąpił w 2012 roku wzrost udziału jednostek uczestnictwa i certyfikatów funduszy inwestycyjnych o 5,3% (do poziomu 13,1%) oraz spadek udziału lokat terminowych o 3,3% (do poziomu 17,3%). W dziale II (pozostałe ubezpieczenia osobowe i ubezpieczenia majątkowe) odnotowano spadek udziału dłużnych papierów wartościowych (o 11,8 pkt. proc.) oraz wzrost (o 11,9 pkt. proc.) udziału lokat w jednostki uczestnictwa i certyfikaty.

Ciekawym zjawiskiem jest wzrost wydatków na ubezpieczenia (o 6,1%) w wydatkach gospodarstw domowych mimo spadku realnej wartości dochodów rozporządzalnych (o 0,1%) w 2012 r.

Na koniec 2012 r. działalność ubezpieczeniową prowadziło 59 zakładów (spadek o 3,3%), w tym 28 w dziale I i 31 w dziale II. Dominują zakłady z przewagą kapitału zagranicznego (podobnie jak w sektorze bankowym): 71,1% w dziale I i 91,1% w dziale II.

Składka przypisana brutto w dziale I wzrosła w 2012 r. o 14,3% i pochodziła głównie ze środków ubezpieczeń na życie (indywidualnych i grupowych) oraz indywidualnych wypadkowych i chorobowych. W dziale II wzrost składki wyniósł 3,4%. Tu dominują ubezpieczenia komunikacyjne. Składka w obu działach ogółem wyniosła 62,6 mld zł (wzrost o 9,6%).

Natomiast wartość świadczeń wypłaconych przez firmy ubezpieczeniowe działu I (25 905 mln zł) spadła o 0,6%. Odszkodowania i świadczenia wypłacone w dziale II z tytułu ubezpieczeń komunikacyjnych (8 997 mln zł) spadły w 2012 r. o 3,0%.

W 2012 r. wynik techniczny wszystkich zakładów ubezpieczeniowych wyniósł 3 792 mln zł (wzrost o 4,0%), z tego zakłady ubezpieczeń na życie osiągnęły wynik 3 127 mln zł, a ubezpieczeń majątkowych 665 mln zł. W dziale I nastąpił spadek wartości o 6,6%, w dziale II wzrósł dwukrotnie na skutek poprawy wyników w ubezpieczeniach komunikacyjnych.

Tabela 5.15.
PODMIOTY GOSPODARCZE PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWĄ I UBEZPIECZENIOWĄ W SZCZECINIE

DZIAŁY PKD	2011	2012	2013
finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	360	367	391

ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego	10	9	10
działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	1 913	1 836	1 864
ogółem działalność finansowa i ubezpieczeniowa	**2 283**	**2 212**	**2 265**

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Wyraźnie daje się zauważyć wzrost liczby podmiotów zajmujących się w Szczecinie usługową działalnością finansową, za którą kryje się działalność bankowa, pośrednictwa pieniężnego, leasingu i pozostałych form udzielania kredytów. Najliczniejszą natomiast grupą (ponad 82% działu) są firmy wspomagające działalność finansową i ubezpieczeniową (zarządzanie rynkami finansowymi, działalność maklerów, brokerów i agentów ubezpieczeniowych, itp.).

Działalnością z zakresu ubezpieczeń społecznych zajmuje się głównie Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z obowiązującym od 1999 roku system emerytalnym sposób naliczania emerytury uzależniony jest od wieku ubezpieczonego. Docelowo, przyszli emeryci mieli otrzymywać emeryturę z co najmniej dwóch źródeł, tzn. ze zreformowanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (I filar) i otwartych funduszy emerytalnych (II filar). Ustawodawca przewidział również możliwość powołania Pracowniczych Programów Emerytalnych (III filar), które mają charakter dobrowolny i uzupełniający w stosunku do powszechnego systemu emerytalnego[9]. Można również, za pośrednictwem Indywidualnych Kont Emerytalnych oszczędzać na emeryturę w celu uzupełnienia w przyszłości dochodów z systemu powszechnego.

ZUS jest jedną z największych instytucji finansowych w Polsce. Środki Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, których dysponentem jest ZUS, stanowią około 50% zasobów pieniężnych państwa. Na koniec 2012 roku ubezpieczonych było 14 603,9 tys. osób (spadek o 0,4%), a w styczniu 2014 r. – 15 809,9 tys. osób (wzrost o 8,3%)

Wpływy ze składek stanowiące ok. 71% dochodów Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wzrosły w 2012 roku o 18,1% w stosunku do roku poprzedniego i wyniosły 121 108,5 mln zł, a w 2013 r. o 1,5% do wysokości 122 942,0 mln zł. 21,4% (2012 r. – 23,0%) dochodów to dotacje z budżetu państwa. Wydatki FUS w 2013 r. wyniosły 183 785,8 mln zł (w 2012 roku 174 857,4 mln zł), z czego 98% było przeznaczone na świadczenia pieniężne (91% to emerytury i renty). Wartość emerytur i rent wypłaconych w województwie zachodniopomorskim w 2013 roku wyniosła 7 113,0 mln zł, co stanowiło 4,4% wielkości krajowej.

Przeciętne miesięczne świadczenie emerytalno-rentowe wyniosło w 2012 roku 1 759,85 zł (57,1% przeciętnego wynagrodzenia) i wzrosło w porównaniu do 2011 roku o 5,4%. W 2013 r. świadczenie to wzrosło o 5,1% do wysokości 1 849,67 zł. Przeciętne świadczenie emerytalno-rentowe w województwie zachodniopomorskim wyniosło w 2013 roku 1 793,88 zł (wzrost o 11,0% w stosunku do roku 2011). Natomiast przeciętna liczba osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe spadła w 2012 roku o 0,9% do poziomu 7 351 tys. i o dalsze 3,5% w 2013 roku do poziomu 7 307 tys. osób. (zachodniopomorskie – 330 429 osób, tj. o 2% mniej niż 2 lata wcześniej).

ZUS realizuje swoje zdania za pośrednictwem 43 Oddziałów i podległych im prawie trzystu inspektoratów i biur terenowych. Jeden z Oddziałów znajduje się w Szczecinie i obejmuje swym zasięgiem 55% powierzchni województwa zachodniopomorskiego. Pod względem realizowanych zadań, jednostka szczecińska zalicza się do grupy 8 największych w Polsce. Wydatki oddziału szczecińskiego na emerytury i renty stanowią ok. 4% wydatków ZUS w skali krajowej.

Istotą działalności otwartych funduszy emerytalnych jest gromadzenie i inwestowanie środków pieniężnych swoich członków. Politykę inwestycyjną OFE ograniczają limity określające rodzaj, ilość i minimalną akceptowaną zyskowność dopuszczalnych instrumentów finansowych. Rynek OFE nadzorowany jest przez KNUiFE, której głównym zadaniem w tym obszarze jest ochrona interesów funduszy emerytalnych. Wyniki i rentowność OFE zależą od strumieni pieniężnych zasilających aktywa funduszy i od sytuacji na rynku finansowym. W 2011 roku aktywa OFE gwałtownie spadły, co było następstwem ustawowej zmiany (od maja 2011 r.) udziału OFE w składce ubezpieczeniowej ZUS (z 7,3% do 2,3%). Od 1999 roku do końca 2011 r. ZUS przekazał do OFE łącznie (z odsetkami) 176,8 mld zł, z czego na rok 2010 przypadło 22,4 mld zł, a na 2011 r. już tylko 15,1 mld zł, tj. o 32,5% mniej. Na spadek kondycji OFE niemały wpływ miała również utrzymująca się słaba koniunktura na GPW. Od początku istnienia OFE zarabiały dla swoich klientów średniorocznie prawie 6%, co w efekcie oznaczało podwojenie kapitału powierzonego. W 2013 roku nastąpiły dalsze ustawowe zmiany (ustawa z dnia 6 grudnia 2013 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z określeniem zasad wypłaty emerytur ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych), których skutkiem jest dalsze ograniczanie aktywów OFE. 51,5% jednostek rozrachunkowych zostało umorzone (środki przeznaczono na zakup obligacji i papierów wartościowych Skarbu Państwa, które zostały przeniesione do ZUS i umorzone, ale wartość ta zaewidencjonowana została na indywidualnych subkontach ubezpieczonych) i wprowadzona została dobrowolność wyboru losu przyszłych składek (ZUS czy OFE). Problem dotyczy tylko 2,92% zarobków, pozostałe 16,6% pozostanie w ZUS. Jest to rozwiązanie tymczasowe. W efekcie końcowym stopniowo wszystkie środki trafią do ZUS.

5.4.6. GOSPODARKA MORSKA

Województwo zachodniopomorskie przez swoje położenie na południowym wybrzeżu Bałtyku jest nierozerwalnie związane z Regionem Morza Bałtyckiego i gospodarką morską. Ważnymi wyznacznikami pozycji województwa zachodniopomorskiego w przestrzeni europejskiej są porty ujścia Odry, jak również Szczecin jako ważny węzeł transportowy leżący na przecięciu międzynarodowych szlaków komunikacyjnych północ–południe i wschód–zachód.

9 Pracownicze Fundusze Emerytalne zarabiają średnio 2,3%. OFE – 2,5%

Nadmorskie położenie regionu decyduje o dużej roli podmiotów związanych z gospodarką morską, co stanowi o jego specyfice. Jest to atut, ale i zagrożenie, bowiem duże uzależnienie gospodarki regionu od związanych z morzem dziedzin może mieć niekorzystny wpływ na jego rozwój, szczególnie w okresach dekoniunktury w tym sektorze.

TRANSPORT MORSKI

Transport morski w Szczecinie reprezentowany jest przez trzech dużych armatorów: Grupa Polskiej Żeglugi Morskiej w Szczecinie (PP Polska Żegluga Morska, Żegluga Polska SA, Unity Line Sp. z o.o.), EuroAfrica Shopping Lines Ltd., Unibaltic Sp. z o.o.

Polska Żegluga Morska to jeden z największych w Europie przewoźników suchych ładunków masowych, którego udział w globalnym rynku przewozowym tego sektora wynosi ok. 1%. Jest również liderem w światowym transporcie siarki płynnej drogą morską. PŻM posiada 69 statków o łącznej nośności ponad 2,7 mln ton. Są to masowce (62) w grupach: Handy-size oraz Panamaxów. Poza tym PŻM posiada 3 siarkowce oraz 4 promy, zarządzane przez pełetemowską spółkę Unity Line. Polska Żegluga Morska ma status przedsiębiorstwa państwowego, jednak wszystkie działania w zakresie eksploatacji tonażu oraz inwestycji, prowadzone są samodzielnie bez udziału jakichkolwiek subsydiów ze strony państwa. Firma zatrudnia ponad 3 tys. osób, z czego ponad 2,8 tys. pracuje na morzu. Podobnie jak i inni światowi przewoźnicy, PŻM w ostatnich latach odczuł skutki kryzys gospodarczego. W 2012 roku przewiózł 19,1 mln ton ładunków, a w 2013 było to tylko 18,2 mln ton. Przeważały zboża – 5,2 mln ton (w 2012 – 5,1 mln ton), nawozy – 1,3 mln ton (2012 r. – 1,9 mln ton) oraz węgiel i koks – 1,1 mln ton (2012 r. – 1,0 mln ton). Poza tym, w mniejszym zakresie: wyroby stalowe – 499 tys. ton, ruda żelaza – 390 tys. ton, fosforyty – 355 tys. ton, płynna siarka – 104 tys. ton, siarka sucha – 55 tys. ton, inne (minerały itd.) – 589 tys. ton.

W latach 2012 – 2013, w ramach realizowanego programu odnowy taboru (do 2015 roku do eksploatacji ma wejść 38 nowych jednostek), flota PŻM powiększyła się o 17 jednostek: m/s „Solina", m/s „Narew", m/s „Raba", m/s „Olza", m/s „Prosna", m/s „San", m/s „Skawa", m/s „Ina", m/s „Szczecin", m/s „Mamry", m/s „Koszalin", m/s „Gdynia" oraz m/s „Puck" a także 4 kamsarmaxy : Karpaty, Sudety, Beskidy oraz Tatry.

Unity Line Sp. z o.o. jest polskim operatorem promowym działającym na rynku bałtyckich przewozów promowych. Obsługuje całość przewozów kolejowych między Polską a Szwecją oraz większą część rynku transportu samochodów ciężarowych. Obok 4 promów należących do PŻM, Unity Line zarządza trzema promami armatora EuroAfrica. Regularne połączenia realizowane są na dwóch liniach: Świnoujście – Ystad (Ronne) i Świnoujście – Trelleborg.

Stuprocentowym udziałowcem **EuroAfrica** Shopping Lines Ltd. jest holding ESL Hass Holding Ltd. Pomimo, iż w 2010 r. spółka EuroAfrica przeniosła swoją siedzibę na Cypr, cała jej flota jest nadal zarządzana ze Szczecina za pośrednictwem spółki EuroAfrica Services. Spółka tradycyjnie obsługuje regularne linie z Europy do portów Afryką Zachodnią pięcioma jednostkami. Na tej trasie przewozi kontenery, ładunki ciężkie i drobnicę, a między portami polskimi i angielskimi przewozi ładunki kontenerowe. Połączenia promowe między Polską i Szwecją na dwóch trasach obsługuje Unity Line. EuroAfrica eksploatuje 12-14 statków (drobnicowce, rorowce, promy). Struktura floty pozwala na obsługę różnych ładunków drobnicowych: konwencjonalnych, kontenerów, samochodów ciężarowych, zestawów drogowych, wagonów kolejowych.

Obszar koncentracji podmiotów gospodarki morskiej

Unibaltic Sp. z o.o. to najmłodszy z zachodniopomorskich armatorów (działa od 2003 r.). Głównym profilem działalności firmy jest transport morski produktów ciekłych między różnymi portami Morza Bałtyckiego i Północnego. Spółka zajmuje się również obsługą agencyjną statków w portach i stoczniach polskich, spedycją morską i szeroko pojętym zaopatrzeniem jednostek pływających. Armator posiada 7 własnych jednostek pływających (6 tankowców: Ametysth, Antracyth, Amonith, Amaranth, Amazonith, Agath i 1 masowiec Thurkus) o nośności rzędu 3000-5000 DWT, które wożą przede wszystkim produkty petrochemiczne, nawozy płynne, nawozy suche, kwasy i inne płynne ładunki chemiczne. W latach 2012-2013 przewiózł on odpowiednio 1 064 tys. ton i 1 128 tys. ton ładunków.

Dane statystyczne w analizowanym okresie prezentują niewielki udział statków pływających pod polską banderą w ogólnej liczbie statków morskiej floty transportowej, co jest związane ze zjawiskiem przeflagowania statków przez polskich armatorów na inną, tzw. wygodną banderę (Malta, Cypr, Wyspy Marshalla, Wyspy Bahama, Panama), powodującym obniżenie kosztów eksploatacyjnych. Proces ten objął prawie wszystkie statki, z pominięciem najstarszych jednostek, które systematycznie wycofywane są z eksploatacji.

Morska flota transportowa armatorów szczecińskich liczyła na koniec 2012 roku 89 statków (bez statków EuroAfriki) o nośności 2 718,8 DWT (tys. ton).

W 2012 roku statki należące do szczecińskich armatorów przewiozły 6 692,7 tys. ton ładunków (2010 r. – 6 115 tys. ton).

PORT MORSKI

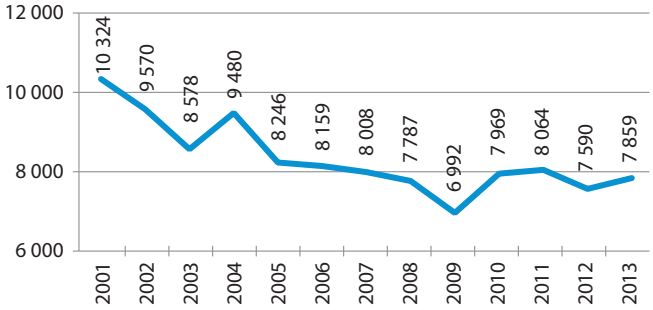
Porty w Szczecinie i w Świnoujściu tworzą jeden z największych w regionie Morza Bałtyckiego zespół portowy, który jest zapleczem gospodarki morskiej dla obszaru zachodniej i południowo-zachodniej Polski. Funkcje administracyjne dla obu portów pełni **Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście**. Jego zadaniem jest utrzymanie i rozwijanie infrastruktury portowej, a także pozyskiwanie nowych terenów na potrzeby rozwojowe. Funkcje eksploatacyjne przejęły niezależne spółki eksploatacyjne: Bulk Cargo – Port Szczecin Sp. z o.o., DB Port Szczecin Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Usług Portowych Elewator Ewa Sp. z o.o., Fast Terminals Sp. z o.o., Port Handlowy Świnoujście Sp. z o.o., Terminal Promowy Świnoujście Sp. z o.o., Andreas Sp. z o.o., Baltchem SA Zakłady Chemiczne w Szczecinie, Euro-Terminal Co.Ltd., Fosfan SA, Krono-Chem Sp. z o.o., Polski Koncern Naftowy ORLEN SA, Szczecińskie Zakłady Zbożowo-Młynarskie PZZ SA, Port Handlowy Świnoujście Sp. z o.o., Terminal Promowy Świnoujście Sp. z o.o.

Oba porty są portami uniwersalnymi, przystosowanymi do obsługi zarówno ładunków masowych, jak i drobnicowych, w tym kontenerów. Port szczeciński przystosowany jest do obsługi zboża, węgla, rudy, produktów naftowych i innych ładunków masowych oraz drobnicy konwencjonalnej i skonteneryzowanej. Na terenie portu szczecińskiego znajduje się Wolny Obszar Celny oraz dwie chłodnie przeznaczone do składowania towarów głęboko mrożonych.

Dla zapewnienia konkurencyjności portów, a tym samym poprawy sytuacji gospodarczej podstawowe znaczenie ma dostępność komunikacyjna portów od strony morza (tor wodny) i lądu, a także rozbudowa i modernizacja infrastruktury wewnątrzportowej. Dotyczy to m.in. pokonania problemów wynikających z niewystarczającej sieci dróg szybkiego ruchu łączących porty z ich zapleczem. Istotne jest również pogłębienie toru wodnego do głębokości 12,5 m, przez co poprawiłaby się jego dostępność dla statków od strony morza i zwiększyła jego konkurencyjność z innymi portami w regionie Morza Bałtyckiego. To problem, który szeroko dyskutowany był na I Międzynarodowym Kongresie Morskim w Szczecinie w czerwcu 2013 roku, w którym uczestniczyli przedstawiciele gospodarki morskiej z Polski, przedstawiciele różnych grup społecznych, środowisk naukowych, biznesowych, doradczych, grup eksperckich, środowisk twórczych i władz państwowych.

Działające w Szczecinie podmioty gospodarcze, zajmujące się przeładunkiem, magazynowaniem i przechowywaniem towarów w portach morskich przeładowały w 2013 roku 7 858,5 tys. ton ładunków, tj. o 3,5% więcej niż w roku poprzednim, ale o 2,5% mniej niż w roku 2011. Z ogólnej wielkości na międzynarodowy obrót przypadało 7 655,3 tys. ton ładunków.

Wykres 5.1.
OBROTY ŁADUNKOWE W SZCZECINIE W LATACH 2001-2013 [TYS. TON]

Źródło: Rocznik Statystyczny Gospodarki Morskiej 2013 – GUS i Gospodarka morska w Polsce 2013 – GUS.

W okresie 2005-2009 widać postępujący spadek ilości obsługiwanych ładunków. W stosunku do roku 2004, kiedy to port obsłużył 9,5 mln ton ładunków, w roku 2009 przeładowano o 26,2% ładunków mniej. Jednak już w latach 2010-2011 nastąpiło wyraźne odwrócenie koniunktury, by znów ulec kryzysowi na rynku frachtowym w 2012 roku i wyraźnej poprawie sytuacji w roku następnym. To jednak dużo mniej niż w pozostałych portach rejonu morza bałtyckiego. Tylko w Tallinie przeładowuje się mniej niż w obu portach ZMPSiŚ łącznie.

W obrotach ładunkowych w 2013 roku dominowały ładunki masowe suche – 4 537,4 tys. ton (57,7%), pozostałe ładunki drobnicowe – 1 812,6 tys. ton (23,1%) i ładunki masowe ciekłe – 1 045,2 tys. ton (13,3). Kontenery stanowiły 5,9% wszystkich ładunków (462,1 tys. ton). W sumie przeładowano w 2013 r. 26 117 kontenerów (42 763 TEU).

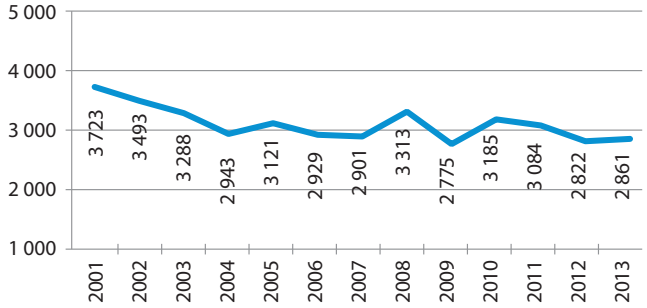
Biorąc zaś pod uwagę grupy towarowe, w porcie w Szczecinie przeładowywano przede wszystkim w 2013 r.:

- chemikalia, produkty chemiczne, włókna sztuczne, produkty z gumy i tworzyw sztucznych oraz paliwo jądrowe – 1 334,1 tys. ton (17,0%),
- rudy metali i inne produkty górnictwa i kopalnictwa oraz torf i uran – 1 269,7 tys. ton (16,2%),
- węgiel kamienny i brunatny, ropa naftowa i gaz ziemny – 1 224,8 tys. ton (15,5%),
- metale podstawowe, wyroby metalowe gotowe, z wyłączeniem maszyn i urządzeń – 1 059,6 tys. ton (13,5%),
- produkty rolnictwa, łowiectwa i leśnictwa oraz ryby i pozostałe produkty rybołówstwa i rybactwa – 1 010,8 tys. ton (12,9%).
- 10,7% to ładunki tranzytowe (839,8 tys. ton). W Szczecinie wystąpił spadek ładunków tranzytowych w 2013 r. w stosunku do roku 2012 o 30,6%

Niepokojący jest niewielki udział ładunków skonteneryzowanych (z tendencją malejącą) w grupie ładunków drobnicowych. Przyczyną takiego niskiego udziału ładunków intermodalnych jest brak szybkich połączeń kolejowo-drogowych portu z jego naturalnym zapleczem. W obsłudze portu największe znaczenie ma transport kolejowy oraz drogowy. Udział transportu wodnego śródlądowego jest niewielki w stosunku do potencjalnych możliwości, jakie stwarza Odrzańska Droga Wodna.

Do portu szczecińskiego w 2013 roku wpłynęło 2 861 statków o pojemności netto 4 772,8 tys. ton, w tym 2 441 w ruchu międzynarodowym o pojemności 4 564,9 tys. ton. Najwięcej, bo 432 statki przybyły z Holandii, 426 z Antigui i Barbudy, 148 z Cypru, 142 z Niemiec, 130 z Malty, 129 z Gibraltaru i 99 z Bahamów.

Wykres 5.2.
LICZBA STATKÓW WCHODZĄCYCH DO PORTU W SZCZECINIE W LATACH 2001-2013

Źródło: Rocznik Statystyczny Gospodarki Morskiej 2013 – GUS i Gospodarka morska w Polsce 2013 – GUS.

Morskie przewozy pasażerskie nie są mocną stroną portu szczecińskiego. Miasto odwiedziło w 2013 r. jedynie 6,3% turystów, którzy przybyli do kraju drogą morską.

PRZEMYSŁ STOCZNIOWY

Szczecińska Stocznia Remontowa „GRYFIA" S.A. to jeden z największych na rynku szczecińskim zakład, który zajmuje się remontami, przebudową oraz budową nowych statków. W 2012 roku zadłużona stocznia, w ramach prowadzonego procesu restrukturyzacji, sprzedała część swych terenów, aby spłacić długi. Na pozyskanym terenie (który w 2013 roku powiększył specjalną strefą ekonomiczną Euro-Park Mielec) konsorcjum KSO (niemiecka Bilfinger Berger, gdyńska stocznia Crist oraz Fundusz Inwestycyjny Mars należący do Agencji Rozwoju Przemysłu) buduje fabrykę kratownic/fundamentów morskich elektrowni wiatrowych. Buduje również, przy wsparciu dotacji unijnych, most na stoczniową wyspę. Stocznia sprzedała również południową część wyspy (15 ha). Po finalizacji obu transakcji SSR Gryfii zostało 5,6 ha (z 40) oraz pływające doki. We wrześniu 2012 roku rozpoczęła działalność **Morska Stocznia Remontowa „Gryfia"** z siedzibą w Szczecinie, która powstała z połączenia Morskiej Stoczni Remontowej w Świnoujściu i Szczecińskiej Stoczni Remontowej „Gryfia". Fuzja miała na celu wzmocnienie pozycji konkurencyjnej obu przedsiębiorstw na rynku morskich usług remontowych. MSR „Gryfia" S.A. zatrudnia łącznie ponad 800 pracowników (w Szczecinie 500). Kapitał własny nowej spółki wynosi 67,9 mln zł. Największym akcjonariuszem jest MARS Fundusz Inwestycyjny Zamknięty (80,29% akcji). Do pracowników należy 12,24% akcji, w posiadaniu skarbu państwa pozostaje 7,46%. Nowa Stocznia posiada 17,7 ha terenów w Szczecinie i w Świnoujściu, nabrzeża o łącznej długości 1 493,7 m w Szczecinie i 661 m w Świnoujściu, 6 doków pływających, 3 pływające doko-pontony i podnośnik pontonowy. Według wstępnych szacunków MSR Gryfia 2013 rok zakończyła zyskiem ok. 1 mln zł.

Po upadku Stoczni Szczecińskiej Nowa, jej majątek przejęło Towarzystwo Finansowe Silesia (spółka należąca do Skarbu Państwa). Do zarządzania tymi terenami TF Silesia powołała własną spółkę Szczeciński Park Przemysłowy Sp. z o.o., która podpisuje wieloletnie umowy dzierżawy z lokalnymi firmami produkcyjno-usługowymi. Obecnie działalność gospodarczą prowadzi tu ok. 14 spółek z branży morskiej (zatrudniających ok. 1 500 osób) np.: Cermar (zatr. 90 osób), Stalkom (zatr. 400 osób), JVP Steel (zatr. 80 osób), PTS (ok. 100 osób), Dynpap (ok. 50 osób), Kedat i inne. Większość z nich jest członkami Stowarzyszenia Zachodniopomorski Klaster Morski, którego członkiem jest również Miasto. Ponadto na terenie Szczecina działają firmy zajmujące się remontami statków, produkcją sekcji stoczniowych, produkcją wyposażenia, projektowaniem i wykonawstwem stoczniowych (i nie tylko) konstrukcji stalowych, budową i remontami jachtów: Navicor, ZUR Perfekt Service, Polship, Pomerania Service.

Przy nabrzeżu Arsenał o długości 340 m działa Finomar Sp. z o.o. zatrudniająca prawie 300 osób i specjalizująca się w produkcji złożonych konstrukcji spawanych oraz świadcząca usługi na rzecz przemysłu okrętowego i energetycznego.

Znaczącym podmiotem na rynku stoczniowym jest Partner Stocznia Sp. z o.o. budująca (głównie na potrzeby kontrahentów holenderskich i niemieckich) całe statki lub same kadłuby i elementy zarówno statków wielozadaniowych, do ładunków ciężkich jak i masowców czy tankowców, a także kadłuby śródlądowych barek oraz konstrukcje pontonów morskich. Spółka zatrudnia ok. 500 osób i działa przy dwóch nabrzeżach: na terenie byłej Fabryki Papieru Skolwin (o długości 200 m) i w porcie barkowym w Policach (o długości 180 m).

Działalność gospodarczą na terenach postoczniowych prowadzi międzynarodowa spółka Teleskop z Kostrzyna zajmująca się produkcją m.in. części dźwigów, wyposażenia technicznego, elementów wielkogabarytowych i która po włączeniu terenów w Stołczynie do specjalnej strefy ekonomicznej zadeklarowała zbudować fabrykę do produkcji elementów dźwigów, żurawi itd.

13 sierpnia 2013 roku Rada Ministrów podjęła decyzję o rozszerzeniu granic Specjalnych Stref Ekonomicznych: Kostrzyńsko-Słubickiej i Mieleckiej o kolejne tereny w Szczecinie przy ul. Stołczyńskiej oraz na Ostrowie Brdowskim. Tym samym interesujące spółkę Teleskop 38 ha terenów inwestycyjnych wprowadzone zostało do specjalnej strefy ekonomicznej, wobec czego Firma Teleyard (powołana w celu realizacji inwestycji) w listopadzie 2013 r. rozpoczęła budowę nowoczesnego zakładu. Fabryka powstanie między papiernią a hutą Skolwin i zatrudniać będzie ok. 1 000 osób.

W Podstrefie Szczecin Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec, przeznaczonej w założeniach pod zabudowę przemysłową, Miasto podjęto działania w zakresie uzbrojenia terenów w Dunikowie i Trzebuszu przy wsparciu funduszy unijnych. Na tym terenie pierwszy inwestor pojawił się już na początku 2012 roku. To spółka Garo Polska (wchodząca w skład szwedzkiej Grupy Garo), która na powierzchni 12 tys. m^2 przy ul. Szymborskiej wybudowała zakład produkujący wyroby elektrotechniczne (m.in. stacje do ładowania

samochodów elektrycznych, stacje do ogrzewania postojowego oraz panele dystrybucyjne energii elektrycznej).

Również przy ul. Szymborskiej szczecińska spółka HKL Dekoracja Okien zakończyła budowę hali produkcyjnej o powierzchni 8 tys. m^2 i dwukondygnacyjnego budynku biurowo-socjalnego o powierzchni 800 m^2. Natomiast Spółka Sanger Metal ze Szczecina nabyła w 2012 r. działkę, na której planuje budowę hali produkcyjnej o powierzchni 2 500 m^2 z częścią biurową i socjalną. Firma specjalizuje się w produkcji wszelkiego rodzaju urządzeń służących do podnoszenia i zabezpieczania ładunków.

Obecnie łączna powierzchnia wszystkich terenów objętych statusem specjalnej strefy ekonomicznej w Szczecinie wynosi ponad 130 ha.

ŻEGLUGA ŚRÓDLĄDOWA

Województwo zachodniopomorskie posiada bogatą i rozległą sieć zasobów wodnych oraz naturalnego układu dróg wodnych eksploatowanych przez żeglugę. Do głównych akwenów województwa należy dolny odcinek Odry wraz z Odrą Zachodnią, Odrą Wschodnią i Regalicą oraz szczeciński węzeł wodny z Jeziorem Dąbie. Odrzańska Droga Wodna, stanowiąc element Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego CETC–ROUTE65, wiąże aglomerację szczecińską oraz morsko-rzeczne porty i przeładownie ujścia Odry z aglomeracją wrocławską i górnośląską, z wielkopolskim obszarem gospodarczym i pozostałą siecią polskich dróg wodnych, a poprzez kanały Odra–Hawela i Odra–Szprewa z aglomeracją berlińską oraz zachodnią częścią kontynentu europejskiego.

Niepełne wykorzystanie ruchu żeglugowego spowodowane jest zbyt małymi głębokościami tranzytowymi oraz prześwitami pionowymi i poziomymi przęseł żeglugowych mostów szczecińskiego węzła wodnego (most kolejowy na Odrze Zachodniej, most drogowy „Portowy" oraz most kolejowy na Parnicy), co często uniemożliwia dostęp do portu szczecińskiego oraz pozostałych portów ujścia Odry.

Największe jednak utrudnienie dla śródlądowego taboru wodnego na tej trasie stanowią warunki hydrometeorologiczne, tzn. zalodzenie, mgła, wiatr i towarzyszące mu falowanie.

W obrębie dolnego odcinka rzeki Odry nie ma po stronie polskiej portów śródlądowych jako wyłączonych obiektów administracyjnych. Żegluga korzysta z urządzeń i nabrzeży portów morskich i przeładowni zakładowych. Port szczeciński nie zapewnia korzystnych warunków dla obsługi barkowej. Żegluga śródlądowa napotyka też na szereg innych trudności: brak wyznaczonych nabrzeży, brak urządzeń specjalistycznych do za – i wyładunku jednostek żeglugi śródlądowej, brak wyznaczonych miejsc postojowych. To jedna z głównych przyczyn spadku wielkości i udziału przewozów żeglugi śródlądowej, na który wpływ miały również uwarunkowania gospodarcze i koniunkturalne na rynku usług portowych.

Żegluga śródlądowa wykonuje przewozy w obrębie Szczecina i Świnoujścia (przewozy lokalne), związane głównie z obsługą przemysłu przyportowego oraz przewozy wewnątrzkrajowe między portami wzdłuż rzeki Odry, a także wzdłuż granicznego odcinka Odry po stronie niemieckiej, jak również na niemieckich i zachodnioeuropejskich drogach wodnych (przewozy zagraniczne).

W tzw. przewozach trasowych[10] żegluga śródlądowa obsługuje głównie węgiel oraz ładunki z grupy „inne masowe", natomiast w przewozach mostowych węgiel oraz sporadycznie zboże i drobnicę. Przewozy długotrasowe wiążą się na ogół z przewozami międzynarodowymi w odniesieniu do portów niemieckich.

Zdecydowanym liderem wśród armatorów śródlądowych jest OT Logistic S.A. (dawniej Odratrans S.A.), posiadająca obecnie szereg spółek zależnych stanowiących Grupę OT Logistic. Spółka realizuje ponad 80% przewozów trasowych. Przedmiotem działalności firmy jest śródlądowy transport wodny pomiędzy Wisłą a Renem, z dorzeczem Łaby w kierunku Hamburga oraz kanałami żeglugowymi w kierunku Bremy. Statki firmy pływają także po Renie. Spółka zatrudnia ok. 800 pracowników, posiada ponad 800 jednostek pływających o łącznej ładowności 325 tys. ton.

SZKOLNICTWO MORSKIE I ŚRÓDLĄDOWE ORAZ BADANIA NAUKOWE

Dla potrzeb gospodarki morskiej w Szczecinie kształci się studentów na trzech uczelniach publicznych: Akademia Morska (Wydział Inżynieryjno-Ekonomiczny Transportu, Wydział Mechaniczny, Wydział Nawigacyjny), Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny (Wydział Mechaniczny, Wydział Techniki Morskiej i Transportu, Wydział Nauk o Żywności i Rybactwa), Uniwersytet Szczeciński (Wydział Nauk o Ziemi, Wydział Nauk Przyrodniczych). Oferta kształcenia jest bogata i odpowiada potrzebom gospodarki morskiej.

Wysoki poziom wyszkolenia oficerów marynarki handlowej w szczecińskiej Akademii Morskiej skutkuje uznawalnością dyplomów ukończenia studiów na całym świecie oraz bardzo dobrymi opiniami pracodawców na międzynarodowym rynku pracy.

Wychodząc naprzeciw potrzebom w zakresie doskonalenia zawodowego załóg, Akademia Morska w Szczecinie uruchomiła nowoczesne centra kształcenia marynarzy i rybaków: Ośrodek Szkoleniowy Ratownictwa Morskiego, Europejskie Centrum Szkolenia LNG oraz Centrum Szkoleniowe Rybołówstwa Bałtyckiego w Kołobrzegu.

Natomiast w zakresie kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym funkcjonują na terenie miasta: Policealna Szkoła Morska przy Akademii Morskiej w Szczecinie (szkoła niepubliczna dla absolwentów techników i liceów, gdzie nauka trwa ok. 3 lata) kształcąca w zakresie: technik nawigator morski i technik mechanik okrętowy oraz Technikum Morskie i Politechniczne – szkoła ponadgimnazjalna, gdzie kształci się kadry dla potrzeb gospodarki morskiej i branż pokrewnych, głównie dla floty handlowej, portów morskich, stoczni remontowych, spółek okrętowych i innych zakładów mechanicznych.

10 Przewozy trasowe – przewozy towarów do/z portów morskich do odbiorcy lub od nadawcy zewnętrznego; dzielą się na przewozy lokalne i długotrasowe (krajowe i międzynarodowe)

Całokształt badań naukowych prowadzonych w obszarze gospodarki morskiej jest prowadzony na państwowych uczelniach. Potencjał naukowo-badawczy reprezentowany przez środowisko akademickie nie jest w zadowalający sposób wykorzystany do badań w szeroko pojętej gospodarce morskiej. Wiele jest przyczyn takiego stanu rzeczy: mała liczba grupowych zespołów naukowo-badawczych, zwłaszcza zespołów interdyscyplinarnych, ograniczona współpraca z partnerami zagranicznymi, niewielki udział w międzynarodowych projektach i programach badawczych, brak nowoczesnej bazy laboratoryjnej uczelni (za wyjątkiem Akademii Morskiej), brak strategii rozwoju badań naukowych, brak ścisłej współpracy podmiotów gospodarczych z uczelniami w celu tworzenia zbiorów „najlepszych praktyk", benchmarkingu, wprowadzania rozwiązań innowacyjnych i nowych technologii, niedoskonałe narzędzia promowania osiągnięć naukowych.

TURYSTYKA MORSKA I ŚRÓDLĄDOWA

Głównym atutem całego regionu, poza dostępem do morza, jest Dolina Dolnej Odry, a najbardziej charakterystycznym zbiornikiem wodnym w okolicach Szczecina jest Jezioro Dąbie. Występują tu dogodne warunki do tworzenia i użytkowania szlaków wodnych, z których najbardziej charakterystycznym, międzynarodowym, transgranicznym szlakiem jest „Szlak wodny Berlin–Szczecin–Bałtyk" o długości ok. 370 km. Problemem dla turystów jest jednak możliwość dotarcia do obiektów i szlaków turystycznych. Szlak ten jest bardzo atrakcyjny nie tylko dla żeglarzy, ale również dla jachtów motorowych. Jachtów płynących tranzytem nie zniechęcają niedostatecznie przygotowane mariny i przystanie. Dużym utrudnieniem jest niewystarczająca liczba miejsc przeznaczonych do zimowania łodzi, zwłaszcza turystów z Niemiec zainteresowanych rezydenckim postojem jachtów, szczególnie w pobliżu Szczecina.

Od 1 stycznia 2010 r. dostępna jest droga wodna na rzece Odrze przez całą dobę dzięki zainstalowaniu oświetlenia na znakach nawigacyjnych. Obecnie w Szczecinie rocznie obsługiwanych jest kilkadziesiąt turystycznych statków śródlądowych i kilka statków morskich. Są to w większości statki z Niemiec, które zabierają średnio 80-90 pasażerów. Zachodni operatorzy coraz częściej traktują Szczecin jako miejsce docelowe podróży pasażerów, a nie – jak do niedawna – j przystanek w drodze do Berlina. Aktualnie przy Wałach Chrobrego mogą cumować jedynie jednostki do 6,5 metra zanurzenia oraz zabierające na swój pokład do 400 pasażerów. Przy większej ilości brak jest niestety możliwości przewożenia gości przez autobusy.

5.5. INNOWACYJNOŚĆ GOSPODARKI SZCZECINA

5.5.1. DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZA I ROZWOJOWA W REGIONIE POMORZA ZACHODNIEGO

Innowacje pełnią wiele istotnych funkcji o charakterze ekonomicznym, społecznym, techniczno-produkcyjnym i ekologicznym w kształtowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego miast i regionów. Aktualnie funkcjonujący system innowacji w regionie zachodniopomorskim (brak danych statystycznych odnoszących się do miast) jest mało efektywny i niewystarczający do poprawy konkurencyjności regionu we współzawodnictwie na arenie krajowej i międzynarodowej. Słabość regionalnego systemu innowacji jest potęgowana uzależnieniem go od kilku tradycyjnych dziedzin przemysłowych silnie podatnych na zewnętrzne wahania koniunkturalne. Działalność ukierunkowana na wzrost skłonności do wprowadzania innowacji jest dzisiaj koniecznością ze względu na: rosnącą lukę technologiczną w odniesieniu do innych regionów w kraju i za granicą, zmiany, jakie dokonywane są pod wpływem procesów innowacyjnych, wysokie bezrobocie i stopień dekapitalizacji majątku trwałego oraz konieczność poprawy efektywności gospodarowania przedsiębiorstw.

W Polsce nakłady na działalność B+R, w porównaniu z pozostałymi krajami zaliczanymi do grupy OECD, osiągają jeden z najniższych poziomów, a region Pomorza Zachodniego zajmuje 13 miejsce wśród województw w Polsce (wskaźnik GERD[11]/PKB wyniósł w 2011 r. 0,34; wskaźnik krajowy – 0,9). Jednak od 2009 roku wskaźnik wzrósł o prawie 55%. Głównym źródłem zasilania tych nakładów jest budżet państwa, a tylko w niewielkim stopniu partycypuje w nich sektor biznesu.

Nakłady na działalność badawczą i rozwojową w regionie zachodniopomorskim w 2012 r. wyniosły 224,5 mln zł (2008 r. – 125,2 mln zł), z czego 140,7 mln zł stanowiły wydatki bieżące, a 83,8 mln zł nakłady inwestycyjne. Wielkość ta stanowi 1,56% wydatków na badania i rozwój w kraju, plasując województwo zachodniopomorskie na 11 miejscu.[12] Największy udział w tych wydatkach przypada w 2012 roku na szkoły wyższe – 78,7 mln zł. Jednak udział szkół wyższych od 2008 roku systematycznie spada na korzyść przedsiębiorstw.

Najwięcej środków na działalność B+R było przeznaczonych na nauki inżynieryjne i techniczne, których udział w latach 2008-2012 wahał się w przedziale od 50,2% do 58,5%. Na drugim miejscu uplasowały się nakłady na B+R związane z naukami medycznymi i naukami o zdrowiu (od 14,9% do 23,3%).

Dla jednostek zajmujących się działalnością B+R z województwa zachodniopomorskiego w 2012 roku przypadało jedynie 1,7% wszystkich środków przyznanych z budżetu państwa na działalność B+R.

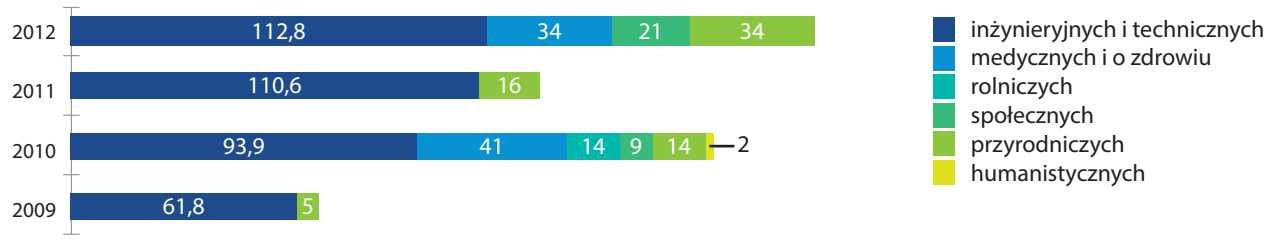
Na terenie województwa zachodniopomorskiego w roku 2012 zlokalizowane zostało 2,4% polskiej aparatury naukowo-badawczej (10 pozycja w skali Polski), a jej 67,3% zużycie było niższe niż krajowe.

W latach 2004-2012 działalnością B+R zajmowało się w województwie od 2 991 osób do 3 843 (2012 r., w tym 40,9% kobiet), tj. 3,4 osoby na 1000 aktywnych zawodowo mieszkańców w 2012 r. (10 miejsce w Polsce). W zależności od badanego okresu stanowiło to od 2,5% do 3,2% wszystkich pracowników zajmujących się działalnością B+R na terenie Polski. W większości są to pracownicy naukowi związani z uczelniami wyższymi (od 81,5% do 97,1% w omawianym przedziale czasowym). Przedsiębiorstwa działalność B+R realizują sporadycznie, najczęściej związana jest ona z konkretnym projektem. Taka sytuacja miała miejsce w 2006, 2008, a od 2011 roku utrzymuje się na coraz wyższym poziomie. W tych latach licz-

11 wydatki na badania i rozwój ogółem

12 pod względem nakładów na B+R przypadających na 1 mieszkańca województwo zajęło 12 miejsce w kraju

Wykres 5.3.
STRUKTURA NAKŁADÓW NA B+R W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM W LATACH 2008-2012 [MLN. ZŁ]

Źródło: Funkcjonowanie systemu innowacji w regionie Pomorza Zachodniego i mieście Szczecinie – A. Świadek, K.Szopik-Depczyńska, M. Tomaszewski.

ba osób zatrudnionych w branży B+R rosła. Warto zauważyć, że udział pracowników naukowo-badawczych w ogólnej liczbie pracowników zajmujących się działalnością B+R był jednym z wyższych w Polsce (2012 r. – 82,1%).

Na terenie województwa zachodniopomorskiego nie ma ani jednego instytutu naukowego PAN oraz resortowego instytutu badawczego. Natomiast zlokalizowanych jest tu sześć publicznych uczelni wyższych, podległych Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego[13]. Są to: Akademia Morska w Szczecinie, Akademia Sztuki w Szczecinie, Politechnika Koszalińska, Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie, Uniwersytet Szczeciński i Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie. Ponadto można wyróżnić przynajmniej piętnaście niepublicznych szkół wyższych, z których dwanaście zlokalizowanych jest w samym Szczecinie. Na terenie województwa w 2012 roku zlokalizowanych było również 59 podmiotów badawczych (11 miejsce w kraju). Przeważająca ich liczba skoncentrowana jest w Szczecinie.

Analizując aspekt współpracy i ewentualnego transferu technologii, przedsiębiorstwa przemysłowe z województwa zachodniopomorskiego interesuje jedynie praktyczny wymiar tej współpracy, tj. z innymi przedsiębiorstwami w postaci dostępu do nowych produktów czy innych nieformalnych kontaktów, które umożliwiają osiągnięcie sukcesu rynkowego. Natomiast w przypadku współpracy ze szkołami wyższymi – w postaci gotowych prototypów. Spotkania i prezentacje przedsiębiorstwa chciały odbywać jedynie z zagranicznymi jednostkami naukowo-badawczymi, od których również pozyskiwały nowe technologie.

Województwo zachodniopomorskie pod względem liczby zgłoszonych wynalazków plasowało się na dziesiątej pozycji pośród wszystkich regionów w Polsce z liczbą 137 w 2012 r. W latach 2009-2012 na terenie Polski liczba zgłoszonych wynalazków zwiększyła się o 52%, natomiast na terenie województwa o 25,7%. Udział przedstawionych wynalazków powstałych na terenie województwa zachodniopomorskiego w stosunku do liczby zgłoszeń na terenie całej Polski w roku 2012 wyniósł 3,1%.

W 2012 r. udzielono na terenie województwa zachodniopolskiego 85 patentów, plasując nasze województwo na ósmej pozycji wśród wszystkich województw Polski. W 2012 roku na terenie województwa zachodniopomorskiego powstało 4,6% wszystkich udzielonych patentów w Polsce. W latach 2009-2012 przyrost ich liczby na terenie województwa wyniósł 97,7% w porównaniu do 20% przyrostu, jaki miał miejsce na terenie Polski.

Pod względem liczby zgłoszonych wzorów użytkowych województwo zajmowało 11 pozycję (22, tj. 2,3% wszystkich wzorów użytkowych w Polsce w 2012 r.). W badanym okresie na terenie województwa zachodniopomorskiego nastąpił przyrost liczby zgłoszonych wzorów użytkowych o 22,2%, natomiast w skali ogólnopolskiej przyrost ten wyniósł 28%. Praw ochronnych na wzory użytkowe udzielono 5 (1% wielkości krajowej).

5.5.2. AKTYWNOŚĆ INNOWACYJNA PRZEMYSŁU

Działalność innowacyjna w przemyśle polega na uruchamianiu produkcji nowych lub istotnie ulepszonych (zmodernizowanych) wyrobów, a także na wdrażaniu nowych lub istotnie ulepszonych procesów.

Nakłady na działalność innowacyjną obejmują nakłady na: prace badawcze i rozwojowe (B+R) wykonane przez własne zaplecze badawcze przedsiębiorstw, jak również nabyte od innych jednostek, zakup gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw (patenty, wynalazki nieopatentowane, licencje, ujawnienia know-how, znaki towarowe itp.), nakłady inwestycyjne na środki trwałe niezbędne do wprowadzenia innowacji (maszyny i urządzenia techniczne oraz budynki, budowle i grunty), prace wdrożeniowe poprzedzające uruchomienie produkcji na skalę przemysłową, szkolenie personelu oraz marketing. Nakłady te w regionie zachodniopomorskim podlegają silnym wahaniom w zależności od zmian koniunktury gospodarczej kraju, regionu i w układzie międzynarodowym.

Tabela 5.14.
STRUKTURA NAKŁADÓW NA INNOWACJE W REGIONIE ZACHODNIOPOMORSKIM W ROKU 2012 [TYS. ZŁ]

SPECYFIKACJA	NAKŁADY	UDZIAŁ%
nakłady łącznie	**1 011 968**	**x**
w tym na:		
działalność badawczo-rozwojową	29 347,1	2,9%
oprogramowanie	12 143,6	1,2%
inwestycje w budynki, budowle i grunty	115 364,4	11,4%
inwestycje w maszyny i urządzenia techniczne	811 634,2	80,5%

Źródło: Funkcjonowanie systemu innowacji w regionie Pomorza Zachodniego i mieście Szczecinie – A. Świadek, K.Szopik-Depczyńska, M. Tomaszewski.

13 Z wyłączeniem Państwowych Wyższych Szkół Zawodowych.

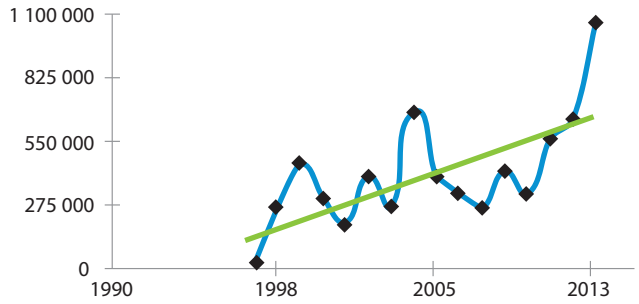
W badanych podmiotach przemysłowych wydatkowano łącznie 1 012 mln. zł na prowadzenie działalności innowacyjnej. 80,5% tych środków przypadła na wydatki inwestycyjne na maszyny i urządzenia techniczne, 2,9% – na działalność B+R, 1,2% to nakłady na zakup oprogramowania komputerowego, a 11,4% – nakłady inwestycyjne na budynki i budowle związane z prowadzoną działalnością innowacyjną. Sektor publiczny wydatkował 16,3% nakładów na działalność innowacyjną. Pozostałe 83,7% przypadło na sektor prywatny.

W 2012 roku udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w województwie zachodniopomorskim ukształtował się na poziomie 3,98%, a największy z udziałów, bo 5,37% przypada na przedsiębiorstwa duże (zatrudniające 250 i więcej pracowników).

Mimo stabilnych warunków gospodarczych w regionie pogarsza się zarówno stopień wartości sprzedaży wyrobów nowych i zmodernizowanych, jak i eksportu tych produktów. Brakuje technologii zapewniających intensywny rozwój przemysłowy z obszaru średnio-wysokich technologii, rozwiniętych stosunkowo dobrze w innych regionach.

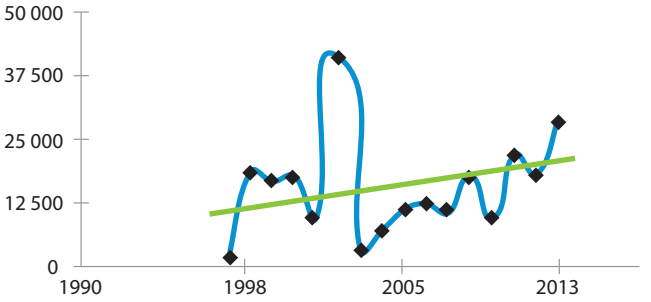
W badanym okresie ogólnokrajowe nakłady na innowacje wzrosły dwukrotnie i ukształtowały się na poziomie 21 535,4 mln zł, gdy w województwie zachodniopomorskim ich dynamika była znacznie wyższa (wzrost siedmiokrotny). Wpłynęło to istotnie na udział regionu w wydatkach krajowych, ponieważ aktualnie już blisko 5% przypada na Pomorze Zachodnie. To lokuje nasz region na 8 miejscu i w dalszym ciągu sporo jeszcze odbiega od czołówki krajowej. Przyczyny rozbieżności (dywergencji) leżą po stronie regionu i jego wewnętrznej słabości – płytkość systemu innowacyjnego. W trakcie prowadzonych wieloletnich badań już parokrotnie obserwowano silną zależność wysokości tych nakładów w województwie od niewielkiej liczby przedsiębiorstw.

Wykres 5.4.
NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ PRZEDSIĘBIORSTW PRZEMYSŁOWYCH W REGIONIE ZACHODNIOPOMORSKIM W LATACH 1997-2012 [TYS. ZŁ]

Źródło: Funkcjonowanie systemu innowacji w regionie Pomorza Zachodniego i mieście Szczecinie – A. Świadek, K.Szopik-Depczyńska, M. Tomaszewski.

Wykres 5.5.
NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZO-ROZWOJOWĄ INNOWACYJNĄ PRZEDSIĘBIORSTW PRZEMYSŁOWYCH W REGIONIE ZACHODNIOPOMORSKIM W LATACH 1997-2012 [TYS. ZŁ]

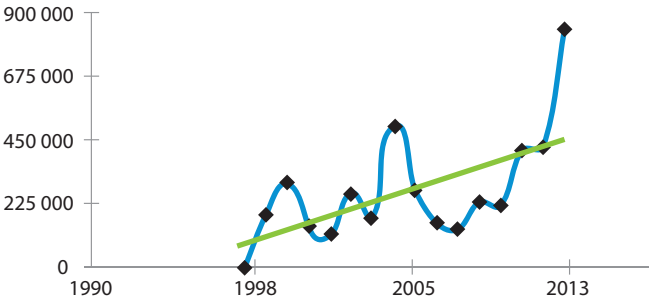

Źródło: Funkcjonowanie systemu innowacji w regionie Pomorza Zachodniego i mieście Szczecinie – A. Świadek, K.Szopik-Depczyńska, M. Tomaszewski.

Udział nakładów na B+R w łącznych nakładach na innowacje w regionie wynosi zaledwie 2,9%, gdy w Polsce na działalność B+R w roku 2012 poniesiono ponad 17% łącznych nakładów, co stawia województwo zachodniopomorskie na bardzo odległej pozycji w rankingach ogólnopolskich w obszarze badań i rozwoju.

Nakłady inwestycyjne na maszyny i urządzenia techniczne od 2007 roku przyjęły tendencję wzrostową i aktualnie sytuują się na najwyższym odnotowanym w historii poziomie.

Wykres 5.6.
NAKŁADY INWESTYCYJNE NA MASZYNY I URZĄDZENIA TECHNICZNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH PRZEMYSŁOWYCH W REGIONIE ZACHODNIOPOMORSKIM W LATACH 1997-2012 [TYS. ZŁ]

Źródło: Funkcjonowanie systemu innowacji w regionie Pomorza Zachodniego i mieście Szczecinie – A. Świadek, K.Szopik-Depczyńska, M. Tomaszewski.

Systematycznie wzrasta wyposażenie przedsiębiorstw w linie produkcyjne i centra obróbkowe. Na przestrzeni szesnastu lat odnotowano ponad czterokrotny wzrost liczby automatycznych linii produkcyjnych, ponad 8,5-krotny wzrost linii produkcyjnych sterowanych komputerem i ponad ośmiokrotny wzrost ilości centrów obróbkowych.

Korzystne zmiany w środkach automatyzacji produkcji nie idą w parze z rezultatami w sprzedaży i eksporcie wyrobów nowych i zmodernizowanych, która w badanym okresie spadła o ponad 70%, co może świadczyć o niewłaściwym kie-

runku rozwoju technologicznego działającego w województwie przemysłu.

Niemalże wszystkie atrybuty aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw przemysłowych województwa zachodniopomorskiego zapewniły im wejście na nowe rynki, poprawę jakości oferowanych produktów, ograniczanie jednostkowej materiało – i energochłonności czy obniżenie negatywnego oddziaływania na środowisko naturalne, co świadczy o tym, że przedsiębiorstwa zaangażowane w tę działalność osiągają stawiane sobie cele.

Decyzje o wejściu na drogę realizacji procesu innowacyjnego często napotykają na szereg ograniczeń. Najbardziej istotny, destymulujący czynnik to nazbyt wysokie koszty wprowadzania nowych, innowacyjnych (według 55,8% badanych przedsiębiorstw) rozwiązań. W połączeniu z niewystarczającą ilością środków własnych (44,4%) i brakiem informacji na temat potencjalnego popytu oraz ograniczeniami związanymi z zewnętrznymi źródłami finansowania (odpowiednio 34,3 i 20,1%) uniemożliwiają one podejmowanie działań o charakterze innowacyjnym. Jednak ograniczenia te nie obniżają aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw przemysłowych, wręcz przeciwnie, przyczyniają się do ponoszenia ryzyka i zwiększonego wysiłku dla osiągnięcia określonych celów, traktując taką sytuację raczej jako wyzwanie, niż czynnik hamujący rozwój nowych technologii.

5.6. FUNKCJONOWANIE SYSTEMU WSPARCIA BIZNESU W SZCZECINIE

Inwestorzy, pragnący realizować swoje projekty na terenie Szczecina mogą liczyć na wsparcie ze strony Miasta, począwszy od obsługi one stop shop (indywidualna opieka nad inwestorem), aż po ofertę miejskich spółek działających na rzecz inwestorów. Mogą ubiegać się o pożyczki kredytowe oraz poręczenia, których udziela Szczeciński Fundusz Pożyczkowy i Fundusz Wspierania Rozwoju Gospodarczego Miasta Szczecin. Z kolei Park Naukowo-Technologiczny, wspierający działalność branży informatycznej, tworzy dogodne warunki do rozwoju innowacyjności. Szeroki wachlarz usług na rzecz pracodawców i przedsiębiorców świadczy Powiatowy Urząd Pracy (przygotowanie zawodowe, szkolenia, refundacja kosztów wyposażenia miejsc pracy). Z tych wszystkich udogodnień mogą korzystać nie tylko inwestorzy, ale też lokalni przedsiębiorcy.

W 2012 roku **Fundusz Wspierania Rozwoju Gospodarczego Miasta Szczecina** Sp. z o.o. udzielił 101 poręczeń na kwotę 13 203,6 tys. złotych (w tym 93 umowy zabezpieczone przez Menadżera Inicjatywy Jeremie), zabezpieczając udzielone kredyty bankowe o wartości 23 908,0 tys. zł dla 98 przedsiębiorców posiadających siedzibę lub prowadzących działalność w Szczecinie. Natomiast w 2013 roku udzielono 77 poręczeń na łączną kwotę 11 165,1 tys. zł (68 umów zabezpieczonych przez Menadżera Inicjatywy Jeremie), z przeznaczeniem na zabezpieczenie kredytów w wysokości 26 998,5 tys. zł. Z tej formy pomocy korzystają najczęściej mikroprzedsiębiorstwa (w 2012 r. – 67, w 2013 r. – 55), ale również przedsiębiorstwa małe (2012 r. – 32, 2013 r. – 21) i przedsiębiorstwa średnie (2012 r. – 2, 2013 r. – 1). Są to w przeważającej większości kredyty obrotowe (2012 r. – 99, 2013 r. – 59), a korzystają z nich głównie przedsiębiorstwa budowlane, handlowe i produkcyjne. Co roku Fundusz podpisuje umowę z Bankiem Gospodarstwa Krajowego na pośrednictwo na terenie województwa zachodniopomorskiego w ramach inicjatywy Jeremie.

Natomiast **Szczeciński Fundusz Pożyczkowy** Sp. z o.o. w 2012 r. udzielił 33 pożyczek w sektorze MŚP o łącznej wartości 4 225,7 tys. zł, a w 2013 roku – 49 pożyczek na kwotę 8 040,6 tys. zł. Większość tych środków przedsiębiorcy przeznaczyli na cele inwestycyjne, odpowiednio: 88,4% i 92,7%. Najczęściej wspierane są mikroprzedsiębiorstwa z branży usługowej i handlowej.

Realizując swoje zadania, SFP korzysta z dofinansowania ze środków Inicjatywy Jeremie Joint European Resources for Micro-to-Medium Enterprises[14]. Dynamika udzielonych pożyczek wzrasta, a korzystne oprocentowanie i uproszczona procedura powodują coraz większe zainteresowanie nimi.

Mikro, mali i średni przedsiębiorcy szczecińscy, którzy mają utrudniony dostęp do kredytów, mogą zabiegać o wsparcie regionalnych i subregionalnych funduszy prowadzonych przez **Polską Fundację Przedsiębiorczości**:

1. Regionalny Fundusz Pożyczkowy Pomeranus uruchomiony dla mikro – i małych przedsiębiorców (zatrudniających do 50 pracowników) z terenu województwa zachodniopomorskiego (pożyczki do 500 tys. zł na cele inwestycyjne i obrotowe oraz szkolenia).
2. Fundusz Pożyczkowy Pomeranus-Jeremie dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorców (zatrudniających do 250 pracowników) z województwa zachodniopomorskiego (pożyczki inwestycyjne lub inwestycyjno-obrotowe do 500 tys. zł).
3. Fundusz Innowacyjno-Inwestycyjny Pomeranus II, którego celem jest dostarczanie kapitału (200-1 200 tys. zł) mikro-, małym i średnim przedsiębiorcom mającym potencjał szybkiego wzrostu; inwestycje Funduszu koncentrują się na wdrażaniu nowych technologii oraz przemysłowych patentów i wzorów użytkowych w fazie początkowej (3-6 lat).
4. Fundusz Mikropożyczkowy Klon przeznaczony dla nowych firm na realizację planów związanych z rozpoczęciem działalności: inwestycyjne, obrotowe, inwestycyjno-obrotowe (niskooprocentowane pożyczki w wysokości max 50 tys. zł na okres max 60 miesięcy) – dzięki pożyczkom powstało 7 nowych firm w regionie.
5. Fundusz Poręczeń Kredytowych Polfund działający na rzecz mikro-, małych i średnich przedsiębiorców zatrudniających do 250 pracowników, których roczny obrót nie przekracza 50 mln zł, poprzez udzielanie poręczeń oraz prowadzenie działalności szkoleniowej w celu dostarczenia profesjonalnych umiejętności i wiedzy niezbędnej do prowadzenia firmy.

14 Środki otrzymane w ramach inicjatywy mogą być przeznaczone na cele inwestycyjne, m.in. na zakup, budowę lub modernizację obiektów produkcyjno – usługowo – handlowych, tworzenie nowych miejsc pracy, wdrażanie nowych rozwiązań technicznych i technologicznych, zakup maszyn, urządzeń, aparatów, środków transportu oraz inne cele gospodarcze przyczyniające się do rozwoju MŚP.

Zachodniopomorski Regionalny Funduszu Poręczeń Kredytowych, wspierający mikro – i małe przedsiębiorstwa (zatrudniające do 50 pracowników) z województwa zachodniopomorskiego ubiegające się o pożyczkę z Programu Regionalnego Funduszu Pożyczkowego POMERANUS do wysokości 60% wnioskowanej pożyczki i max na 3 lata.

Polska Fundacja Przedsiębiorczości dla nowo powstałych firm świadczy usługi doradcze oraz organizuje szkolenia (w 2012 r. – 175, a w 2013 r. – 180 szkoleń, w których wzięło udział 4,5 tys. mokro-, małych i średnich przedsiębiorców). PFP w ramach Działania 3.1 „Inicjowanie działalności innowacyjnej" w okresie od sierpnia 2009 r. do końca 2013 r. realizowała projekt Pomeranus – Seed – Fundusz Kapitału Zalążkowego, którego celem było zwiększenie liczby przedsiębiorstw działających w oparciu o innowacyjne rozwiązania. Natomiast w okresie styczeń 2000 – grudzień 2012 realizowany był przy współudziale innych podmiotów projekt **Amber – Sieć Aniołów Biznesu** w Polsce Północno-Zachodniej, mający na celu zwiększenie liczby inwestycji osób prywatnych (Aniołów Biznesu) w innowacyjne polskie przedsięwzięcia.

PFP jest głównym partnerem Gali podczas przyznawania statuetki i wyróżnienia w konkursie Osobowość Biznesu i Wydarzenie Gospodarcze Roku „**Perły Biznesu**". W 2012 r. kapituła konkursowa przyznała statuetkę Mirosławowi Sobczykowi, prezesowi Grupy Reklamowej Zapol oraz firmie Espol, a w 2013 r. Arkadiuszowi Wójcikowi, prezesowi UniBalticu oraz Zachodniopomorskiemu Uniwersytetowi Technologicznemu za oddanie do użytku Centrum Dydaktyczno-Badawczego Nanotechnologii. Podczas Gali przyznano również dodatkowe wyróżnienie dla Miasta Szczecin za organizację finału The Tall Ships Races w Szczecinie w sierpniu 2013 roku.

Rozdane zostały również nagrody w konkursie **Przystanek Sukces**. W 2012 r. I nagrodę zdobył Biznesplan firmy eventowej Lascar – Teatr Ognia, II miejsce zdobyła Joanna Gradek, która zorganizowała i prowadziła centrum ogrodnicze z doradztwem w zakresie architektury krajobrazu, a III miejsce Małgorzata Kaczorowska i Agnieszka Borto – trenerka ds. żywienia. Z kolei w 2013 r. w kategorii do 18 roku życia zwyciężyła Zofia Kłeczek z I LO w Szczecinie, autorka projektu Kocitsu – Zrzeszenie Młodego Handmade (sklep z ozdobami i biżuterią robioną ręcznie), a w kategorii powyżej 18 roku życia zwyciężyły Zuzanna Hofman, Patrycja Chlibyk i Agata Maksymiuk za projekt Liczi – nowopowstająca marka ubrań dla dzieci.

Laureatem **Global Startup Challenge** 2012 został zespół Solpeo Gaming Platform – platforma do tworzenia gier w technologii HTML5, a edycję 2013 wygrał zespół Ace Stream P2P TV.

Polska Fundacja Przedsiębiorczości została uhonorowana Nagrodą Gospodarczą Stowarzyszenia na rzecz Rozwoju Szczecina i Pomorza Zachodniego „Business Club Szczecin" za wspieranie regionu zachodniopomorskiego w zakresie oferowania największej gamy pozabankowych produktów finansowych dla MSP, a projekt Re:start realizowany przez Fundację, jako jeden z trzech w kraju został uhonorowany i zdobył tytuł „Lidera innowacji POKL".

Ważnym elementem wspierania działalności gospodarczej przez Miasto jest udzielanie przedsiębiorcom **pomocy publicznej** w różnych formach, z których najczęściej stosowanymi są ulgi w podatkach i opłatach lokalnych. W roku 2012 tego typu pomocy udzielono 47 przedsiębiorcom o wartości 12 021,9 tys. zł (9 230,6 – odroczenia i raty; 604,7 tys. zł – zwolnienia; 186,6 tys. zł – umorzenia), a w 2013 roku 43 przedsiębiorcom o wartości 1 404,6 tys. zł (951,3 tys. zł – odroczenia i raty; 400,5 tys. zł – zwolnienia; 52,8 tys. zł umorzenia).

Utworzenie Podstrefy Szczecin w Specjalnej Strefie Ekonomicznej Euro-Park Mielec i SSE Kostrzyńsko Słubickiej oraz możliwość skorzystania ze zwolnienia z podatku od nieruchomości przysługujące przedsiębiorcom zamierzającym realizować nowe inwestycje spowodowało wzrost zainteresowania tą formą pomocy. W 2012 r. wpłynęły 4, a w 2013 roku 2 takie zgłoszenia.

Od początku 2012 roku działa **Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej** (gminna baza została zmigrowana do CEIDG) prowadzona w systemie teleinformatycznym przez Ministra Gospodarki, wobec czego Urząd Miasta nie wydaje już poświadczeń prowadzenia działalności gospodarczej. Złożony do CEIDG przez przedsiębiorcę wniosek w formie elektronicznej weryfikowany jest w Ministerstwie Gospodarki, wpisany do ewidencji i wysłany (również elektronicznie) do urzędu statystycznego, właściwego urzędu skarbowego i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych („jedno okienko").

W 2013 roku dokonano 4 925 (2012 r. – 4 535) wpisów do ewidencji działalności gospodarczej, 4 925 (2012 r. – 4 033) wykreśleń, wydano 116 (2012 r. – 385) zaświadczeń i ich duplikatów, dokonano 4 795 (2012 r. – 4 888) zawieszeń i 2 543 (2012 r. – 2 254) wznowień działalności.

Miasto udziela dotacji **organizacjom pozarządowym**, również tym działającym w sferze gospodarczej m.in. na promocję przedsiębiorczości oraz działalność szkoleniową, informacyjną i wydawniczą. W analizowanym okresie dotacje otrzymały: Fundacja Rozwoju Branży Internetowej „Netcamp", Polska Fundacja Społeczeństwa Przedsiębiorczego, Polska Fundacja Przedsiębiorczości.

Dotacje otrzymało również Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego – Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości na przygotowanie przedsiębiorców, studentów i absolwentów do prowadzenia działalności gospodarczej oraz na prowadzenie Centrum Integracji Społecznej, a także Polska Fundacja Społeczeństwa Przedsiębiorczego na projekt „Przedsiębiorczość społeczna. Lubię to!".

Szczecin aspiruje, aby stać się jedną z ważniejszych lokalizacji BPO w Polsce. Stąd zintensyfikowane działania na rzecz przyrostu w mieście nowoczesnej powierzchni biurowej. Rekordowa ilość obiektów powstała w 2013 r., powiększając powierzchnie biurowe do 90 tys. m^2. Jednak strategia rozwoju BPO to także działania na rzecz wspierania innowacyjnej przedsiębiorczości, rozwoju biznesu oraz transferu i komercjalizacji nowoczesnych technologii. Na tym polu wyróżnia się **Szczeciński Park Naukowo-Technologiczny**, realizujący nowoczesny kompleks Technopark Pomerania

Budowa Technoparku Pomerania

przeznaczony dla firm ICT i nowych technologii w regionie. Celem jego działalności jest stwarzanie dogodnych warunków do rozwoju innowacyjności w Szczecinie i regionie ze szczególnym ukierunkowaniem na technologie informacyjne i komunikacyjne. Obok funkcjonującego od 2010 r. Inkubatora Przedsiębiorczości, główne działania koncentrują się na powstawaniu nowoczesnych obiektów biurowych i serwerowni dla firm z obszaru szeroko rozumianej informatyki i telekomunikacji.

Wspólne kontakty między firmami działającymi w Technoparku zaowocowały rozwojem partnerstwa, łączeniem sił w celu realizacji wspólnych zadań i inicjowania nowych przedsięwzięć. Powstają też nowe przedsiębiorstwa z połączenia dotychczasowych. Lokatorzy Technoparku uczestniczą w wielu wydarzeniach, podczas których poszerzają wiedzę i nawiązują nowe kontakty. Wspólne działania skupiają się również na uczestnictwie w kształceniu przyszłych kadr w lokalnych szkołach. Na terenie Technoparku działa klaster IT, którego członkowie w ramach partnerstwa często realizują wspólne przedsięwzięcia.

Swoje siedziby w Technoparku mają zarówno firmy młode – dopiero rozpoczynające biznes, jak i te o mocnej pozycji na rynku. Dzięki takiemu połączeniu, małe firmy mogą rozwijać się w oparciu o zlecenia i wymianę wiedzy, a firmy doświadczone łatwiej znajdują podwykonawców/ zleceniobiorców.

Oprócz firm w Technoparku działają również organizacje i środowiska branżowe takie jak: Klaster ICT Pomorze Zachodnie (zrzeszający kilkadziesiąt firm informatycznych z województwa), Szczecińska Grupa Użytkowników Unixa i Linuxa (SZLUUG), Fundacja AEGIS, Fundacja Netcamp, Fundacja Rozwoju Menedżerów i Biznesu FROME oraz pierwszy w regionie Hackerspace – inicjatywa, gdzie młodzi ludzie, których łączy duch kultury hackerskiej, w pozytywnym jego znaczeniu, mogą spotykać się i tworzyć, pracować nad wspólnymi projektami.

Wiodącymi branżami w województwie zachodniopomorskim są turystyka, transport, sektor chemiczny, morski, rolno-spożywczy oraz przemysł drzewno-meblarski. Z myślą o ww. sektorach na terenie województwa zachodniopomorskiego utworzono kilkanaście **klastrów**, wśród których na terenie miasta Szczecin funkcjonują:

1. Klaster firm informatycznych **ICT POMORZE ZACHODNIE**, zrzeszający ponad 50 firm, jednostki badawczo-rozwojowe i instytucje otoczenia biznesu działające w branży informatyczno – telekomunikacyjnej. Współpracuje z jednostkami samorządu terytorialnego, administracją publiczną oraz środowiskiem naukowo – badawczym.
2. Zachodniopomorski Klaster Chemiczny **„ZIELONA CHEMIA"**, który skupia 27 firm chemicznych, dwie uczelnie, dwie instytucje administracji publicznej i jedną fundację.
3. Klaster Metalowy **„METALIKA"**, który skupia przedsiębiorstwa z branży metalowej oraz branż komplementarnych z województw zachodniopomorskiego, wielkopolskiego oraz pomorskiego, ale także Starostwo Powiatowe w Wałczu, Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Wałczu oraz Powiatowy Urząd Pracy, a jego partnerami są: Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, Regionalne Centrum Innowacji i Transferu Technologii w Szczecinie oraz Poznański Park Naukowo-Technologiczny, Klaster Metalowy Berlin-Brandenburg. Koordynatorem klastra jest spółka MP Polskie Klastry Sp. z o.o.
4. **Zachodniopomorski Klaster Morski.**
5. **Klaster Morski Pomorza Zachodniego.**
   Jednym z celów, jakie stawiają sobie oba powyższe klastry morskie to integracja firm z sektora morskiego. Brak możliwości porozumienia i różne funkcjonowanie dwóch klastrów podważa jednak ich wiarygodność. Powoduje również rozproszenie ograniczonych środków na większą liczbę przedsięwzięć, które są realizowane niezależnie od siebie, bez żadnej koordynacji z zewnątrz. Absurdalność sytuacji zwiększa fakt, iż do obu klastrów należą te same przedsiębiorstwa i instytucje wspierające np. Akademia Morska i Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny. Nawet zarządy obu klastrów częściowo się pokrywają. Gmina miasto Szczecin jest członkiem Zachodniopomorskiego Klastra Morskiego, natomiast patronat honorowy nad klastrem Morskim Pomorza Zachodniego objął marszałek województwa zachodniopomorskiego.
6. **Klaster Budowlany** działający przy Północnej Izbie Gospodarczej to porozumienie 22 firm budowlanych działających na terenie Szczecina.
7. **Klaster Kreatywny Szczecin**, w ramach którego działa kilkadziesiąt firm z obszaru marketingu, multimediów, grafiki, design'u, mediów, architektury, sztuki i kultury.
8. **Klaster Szlak Wodny Berlin-Szczecin-Bałtyk.**
9. **Klaster Rybny.**

Klastry dążą do integracji środowiska, w jakim działają i ochrony jego interesów oraz oferują firmom z branży m.in.: audyt technologiczny, pomoc w znalezieniu partnera w biznesie, organizację szkoleń, konferencji, targów i giełd, doradztwo, wsparcie informacyjne i promocję.

W 2012 i 2013 roku Prezydent Miasta wręczył szczecińskim przedsiębiorcom, ustanowione w 2006 r., **Nagrody**

Busole Biznesu 2013

Gospodarcze, od 2012 r. zwane Busolami Biznesu. Celem przedsięwzięcia jest promowanie najlepszych firm Szczecina, inspirowanie rozwoju przedsiębiorstw oraz promowanie postaw proinwestycyjnych. Nagrody przyznawane są obecnie w czterech kategoriach: firma roku, firma dla Szczecina, inwestycja roku i innowacja roku.

W 2012 roku (za 2011 rok) Busolę Biznesu otrzymały szczecińskie firmy:

- w kategorii firma roku – kk-elektronic Polska,
- w kategorii firma dla Szczecina – Przedsiębiorstwo Budowlane Calbud,
- w kategorii inwestycja roku – ECE Projektmangement Polska,
- w kategorii innowacja roku – Dom Lekarski S.A.

Wyróżnienia przypadły firmom:

- w kategorii firma roku – NET MARINE Marine Power Service Sp. z o.o. i IT Serwis,
- w kategorii firma dla Szczecina – Zachodniopomorskie Centrum Onkologii i Portal Internetowy nachStettin.com Katarzyna Jackowska,
- w kategorii inwestycja roku – Spółka Turzyn i Przedsiębiorstwo Budowlane CALBUD,
- w kategorii innowacja roku – TEONITE Robert Olejnik i Zachodniopomorska Szkoła Biznesu – BTC.

Natomiast w 2013 roku (za rok 2012) Busole Biznesu otrzymali:

- w kategorii firma roku – Unibaltic,
- w kategorii firma dla Szczecina – kk-elektronic Polska,
- w kategorii innowacja roku – Xcomp,

Poza trybem konkursowym Prezydent Miasta Szczecin przyznał Nagrodę Specjalną firmie **SwedeCenter.**

Ponadto wyróżniono firmy:

- w kategorii firma roku – Metro Services PL i Milex,
- w kategorii firma dla Szczecina – Portal Internetowy nachStettin.com Katarzyna Jackowska i Przedsiębiorstwo Usług Specjalistycznych mvb Sylwester Krzywiec,
- w kategorii innowacja roku – Espol i Horsepower Tuning HPT.

W **Konkursie Gospodarczym Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego**, którego celem jest wyróżnienie najlepszych firm, instytucji, inicjatyw i podmiotów gospodarczych województwa, Kapituła Konkursu w 2013 roku w kategorii „firma roku" przyznała 3 Złote Rybki, w tym firmie **DGS Poland ze Szczecina. Natomiast w 2012 roku wyróżnionych zostało 5 firm,** laureatem konkursu w kategorii „społeczna odpowiedzialność biznesu" było szczecińskie Przedsiębiorstwo Budowlane CALBUD.

Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego osobiście przyznaje nagrody w ramach Konkursu **Animator Regionalnej Przedsiębiorczości**. W 2012 roku Laureatami byli: Dariusz Więcaszek – Prezes Północnej Izby Gospodarczej oraz Wiceprezesi PIG: Andrzej Lebdowicz i Andrzej Martuś, a spośród instytucji, wg Marszałka, Północna Izba Gospodarcza wyróżniła się aktywną działalnością na rzecz swoich członków oraz wspieraniem i inicjowaniem regionalnej przedsiębiorczości.

Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego wspiera gospodarkę miasta, zwłaszcza rozwój małych i średnich przedsiębiorstw za pośrednictwem instytucji, wobec których wykonuje zadania nadzoru właścicielskiego:

Zachodniopomorski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych. Jego głównym celem jest ułatwianie przedsiębiorcom oraz osobom rozpoczynającym działalność gospodarczą dostępu do zewnętrznego finansowania kredytów bankowych oraz pożyczek na prowadzenie działalności gospodarczej. Fundusz poręcza zobowiązania finansowe przedsiębiorcom, mającym swoją siedzibę i/lub prowadzących działalność na terenie województwa zachodniopomorskiego, którzy mają wprawdzie zdolność kredytową, nie mają natomiast wymaganych przez instytucję finansową zabezpieczeń. Dotychczas udzielono ok. 3000 poręczeń dla prawie 2000 podmiotów o wartości ok. 300 ml zł, co umożliwiło udzielenie kredytów na kwotę ok. 600 mln zł. Kapitał zakładowy Funduszu wynosi 10,4 mln zł, a kapitał poręczeniowy na koniec 2012 roku wyniósł 27,8 mln zł.

Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego, która świadczy usługi z zakresu informacji, doradztwa i szkoleń, pośredniczy w kojarzeniu partnerów i w udzielaniu dotacji dla MSP w regionie oraz prowadzi działalność analityczno-badawczą i promocyjną. ZARR realizuje projekty współfinansowane ze środków EFS: „Paszport dla przedsiębiorczości 2010" (wsparcie dla 60 uczestników, 36 dotacji), „Paszport dla przedsiębiorczości 2012" (wsparcie dla 40 uczestników, 27 dotacji), „Spółdzielnie dla przedsiębiorczych" (dla kandydatów na członków spółdzielni socjalnej), „Dorosłość, samodzielność, praca" (dla wychowanków domów dziecka i młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym), „Bezpieczny Klient" (szkolenia), „Budowa sieci Punktów Konsultacyjnych w ramach KSU" (usługi informacyjne i doradcze). Pełni również funkcję Regionalnego Ośrodka Europejskiego Funduszu Społecznego (szkolenia, doradztwo, konferencje) i Regionalnej Instytucji Finansującej (665 dotacji na kwotę 599,7 mln zł) i w tym zakresie jest regionalnym partnerem Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości. Od 2012 r. ZARR jest realizatorem pożyczek na cele inwestycyjne w ramach Zachodniopomorskiego Funduszu Wsparcia Przedsiębiorczości – Pożyczka Globalna dla „Przedsiębiorczości Akademickiej" (w ramach Inicjatywy Jeremie) i w tym celu podpisała umowę operacyjną z Bankiem Zachodnim WBK na kwotę 2 mln zł. Natomiast w ramach programu PO IG ZARR udzieliła 301 dotacji na kwotę 410,2 mln zł, a w ramach programu PO KL dotacji na łączną kwotę 16,9 mln zł.

Wydział Turystyki, Gospodarki i Promocji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego, w zakresie inicjowania współpracy z instytucjami i organizacjami samorządu gospodarczego i zawodowego oraz otoczenia biznesu, a także na rzecz współpracy między tymi podmiotami organizował w latach 2012-2013 z różnymi partnerami debaty gospodarcze, konferencje naukowe, Raut Europejski, Dni Techniki i inne wydarzenia.

W ogólnopolskim konkursie PKPP „Lewiatan" nominacje do galerii „Biznes. Dobry wybór" zdobyło 5 firm zachodniopomorskich, a ze Szczecina: Tomasz Adamczyk – wiceprezes i współzałożyciel spółki EPA oraz Ireneusz Miski – prezes spółki Tieto Poland.

Na terenie miasta Szczecin funkcjonują **dwa inkubatory technologiczne** (w Polsce 29): Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości (SCP) prowadzone przez Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego i inkubator Technoparku Pomerania (o którym mowa wyżej). Ich rola sprowadza się do wspomagania rozwoju nowo powstałych firm oraz optymalizacji warunków dla generowania, transferu i komercjalizacji technologii poprzez: kontakty z instytucjami naukowymi i ocenę przedsięwzięć innowacyjnych, usługi wspierające biznes, pomoc w pozyskiwaniu środków finansowych, tworzenie właściwego klimatu dla podejmowania działalności gospodarczej i realizacji przedsięwzięć innowacyjnych (tzw. efekty synergiczne), dostarczanie odpowiedniej do potrzeb powierzchni na działalność gospodarczą.

Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego – Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości to jedna z najstarszych instytucji tego typu w kraju. W latach 2012-2013 Stowarzyszenie realizowało projekty: „Twoja firma – Twój sukces", „Fabryka sukcesu", „Języki i komputery szansą dla mojej zawodowej kariery". W tym czasie Stowarzyszenie zorganizowało 33 szkolenia i innych imprez informacyjnych dla 712 osób, zorganizowało 12 imprez kojarzących partnerów, w których uczestniczyło 86 przedsiębiorców, promowało 2 188 ofert kooperacyjnych, udzieliło 1 512 usług informacyjno-doradczych, wydało 2 publikacje, zorganizowało 22 spotkania dla 704 studentów, udostępniło pomieszczenia 36 firmom w 2012 r. i 35 firmom w roku 2013.

W Szczecinie zlokalizowane są dwa **akademickie inkubatory przedsiębiorczości** (preinkubatory):

- Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Uniwersytecie Szczecińskim (17 beneficjentów),
- Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości funkcjonujący w ramach Regionalnego Centrum Innowacji i Transferu Technologii (26 beneficjentów).

Oferta ich działalności obejmuje: szkolenia z zakresu przedsiębiorczości dla studentów i pracowników, akcje informacyjne i promocyjne w zakresie przedsiębiorczości, udostępnienie infrastruktury AIP dla początkujących przedsiębiorców, otwarte konkursy na biznesplany, zajęcia dydaktyczne z przedsiębiorczości na miejscowych uczelniach i mentoring. Oferują również pomoc w obszarze: tworzenia firmy, opracowania biznesplanu, zadań księgowo-rachunkowych, podatkowo-finansowych, dostępu do funduszy europejskich, ochrony własności intelektualnej, pośrednictwa kooperacyjnego, analizy rynku, a od strony infrastrukturalnej: obsługę sekretariatu, internet szerokopasmowy, salę seminaryjną i ewentualnie dostęp do bazy danych. Pomoc finansowa dotyczy głównie funduszy poręczeniowych, kapitału zalążkowego, pośrednictwa kredytowego i współpracy z „aniołami biznesu".

W Szczecinie funkcjonuje jedno **Regionalne Centrum Innowacji i Transferu Technologii** przy Zachodniopomorskim Uniwersytecie Technologicznym. Oferuje ono doradztwo, szkolenia lub kursy w obszarach: przedsiębiorczość i tworzenie firmy, opracowanie biznesplanu, ochrona własności intelektualnej, pośrednictwo kooperacyjne, wdrażanie nowych usług i produktów, zarządzanie biznesem, jakością i zasobami ludzkimi, współpraca międzynarodowa, dostęp do funduszy unijnych.

Sieci aniołów biznesu zrzeszają prywatnych inwestorów, chcących za pomocą funduszy własnych sfinansować lub dokapitalizować projekty o dużym potencjale rozwoju, w tym często o charakterze wysoce innowacyjnym. Tym samym są to organizacje wspierające innowacyjne projekty biznesowe, będące we wczesnych fazach rozwoju. Stworzona przez Polską Fundację Przedsiębiorczości w 2009 roku Sieć Aniołów Biznesu **AMBER** składa się z pięciu instytucji i skupiona jest na przedsięwzięciach typu *start-up i first-stage* na terenie województw: zachodniopomorskiego, pomorskiego, kujawsko-pomorskiego, wielkopolskiego, dolnośląskiego oraz lubuskiego.

Ośrodki Szkoleniowo-Doradcze uczestniczą we wszelkich inicjatywach mających na celu rozbudowanie potencjału gospodarczego oraz poprawę jakości życia społeczności lokalnej. W województwie zachodniopomorskim w roku 2012, odnotowano działalność czternastu ośrodków szkoleniowo-doradczych, z czego osiem zlokalizowanych jest w Szczecinie:

- Centrum Rozwoju Biznesu, Biuro Konsultingu i Szkoleń (ZSB),
- Enterprise Europe Network (ZSRG – SCP),
- Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego (ZARR),
- Polska Fundacja Przedsiębiorczości,
- Ośrodek Szkoleniowy ZSRG – SCP,
- Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego,
- Izba Rzemieślnicza Małej i Średniej Przedsiębiorczości,
- Wojewódzki Klub Techniki i Racjonalizacji.

Na rzecz rozwoju szczecińskiej gospodarki duży wpływ mają także Izba Rzemieślnicza Małej i Średniej Przedsiębiorczości oraz Północna Izba Gospodarcza. Izba Rzemieślnicza Małej i Średniej Przedsiębiorczości zrzesza na zasadzie dobrowolności (poprzez cechy i spółdzielnie) zakłady rzemieślnicze wszystkich branż zawodowych z terenu 11 powiatów województwa. Północna Izba Gospodarcza skupia ok. 1,5 tys. firm z Pomorza Zachodniego i Niemiec, a jej celem jest tworzenie warunków rozwoju i unowocześniania życia gospodarczego, wspieranie inicjatyw członków oraz działanie na rzecz rozwoju międzyregionalnych i międzynarodowych kontaktów gospodarczych. PIG corocznie przyznaje Buławy Nestora Przedsiębiorczości dla najlepszych przedsiębiorców

w regionie. W 2013 roku nagrody przyznano: Krzysztofowi Bobrykowi (właścicielowi firmy PHT), Adolfowi Bogackiemu (założycielowi firmy MABO) oraz Genowefie Piwońskiej, założycielce Węglobudu S.A. i szefowej Stowarzyszenia Kupcy dla Szczecina

W ostatnich latach (w warunkach kryzysu gospodarczego) dało się zaobserwować zwiększone zainteresowanie przedsiębiorców uzyskaniem wsparcia (w różnej formie) służącego wzrostowi przedsiębiorczości. Jednak nie mogły to być takie formy pomocy, której skutki wiązałyby firmy na dłuższy okres czasu lub wymagały spełnienia dodatkowych warunków.

Województwo zachodniopomorskie pod względem uprzemysłowienia należy do słabiej rozwiniętych regionów w Polsce. Niemniej jednak, obserwując wpływ instytucji wsparcia biznesu na aktywność innowacyjną przedsiębiorstw, zauważa się kilka pozytywnych zmian.

W wyniku współpracy z instytucjami wsparcia przedsiębiorstwa przemysłowe implementują nowe rozwiązania. Przyczyniają się do tego nie tylko same instytucje, ale także ich wspieranie przez samorządy regionalne, a także dotacje z Unii Europejskiej przeznaczane na realizację projektów wspierających podmioty innowacyjne. Wpływ tych instytucji opiera się o trzy atrybuty innowacyjności: wydatki poniesione na działalność badawczą i rozwojową, inwestycje w środki trwałe, innowacje produktowe i procesowe oraz współpraca innowacyjna.

Biorąc pod uwagę dwie pierwsze grupy atrybutów innowacyjności w regionie zachodniopomorskim, w największym stopniu aktywność innowacyjną przedsiębiorstw determinują ośrodki szkoleniowo-doradcze. Do implementowania nowych rozwiązań w dużej mierze zachęcają centra transferu technologii. Natomiast skuteczność parków technologicznych, inkubatorów technologicznych oraz akademickich inkubatorów przedsiębiorczości na aktywność innowacyjną jest o połowę mniejsza w porównaniu do ośrodków szkoleniowo-doradczych i centrów transferu technologii. W przypadku zaś sieci aniołów biznesu, lokalnych lub regionalnych funduszy pożyczkowych oraz funduszy poręczeń kredytowych nie zauważono żadnych tendencji.

Nie bez znaczenia jest również zaangażowanie władz samorządowych w proces pobudzania potencjału innowacyjnego. Słabym ogniwem są jednak same przedsiębiorstwa z uwagi na brak znaczącej kooperacji między nimi. Taki stan przyczynia się osłabiania potencjału regionu, ponieważ firmy rywalizują ze sobą i poświęcają swoje zasoby na konfrontację.

Niezależnie od negatywnych tendencji obserwowanych w regionie, o których mowa wyżej, w ostatnich latach zauważyć jednak można obszary poprawiającej się sytuacji:

- silny i trwający niezmiennie trzy lata wzrost nakładów na działalność innowacyjną w przemyśle,
- wysoki i rosnący udział eksportu wyrobów nowych i zmodernizowanych w produkcji przemysłowej,
- powolną, ale stabilną poprawę automatyzacji procesów produkcyjnych przedsiębiorstw przemysłowych,
- dominujące znaczenie sektora MSP w środkach automatyzacji produkcji,
- postępującą specjalizację ośrodków wsparcia biznesu.

ŹRÓDŁA INFORMACJI

1. Analiza sytuacji gospodarczej, społecznej i przepływu zatrudnienia w mikroprzedsiębiorstwach centrum Szczecina – Centrum Rozwoju Społeczno – Gospodarczego, Szczecin 2013.
2. Bank Danych Lokalnych – GUS.
3. Biuletyn Informacyjny Nr 12/2013 – NBP 2014.
4. Biuletyn statystyczny województwa zachodniopomorskiego, IV kwartał 2013, Szczecin, marzec 2014.
5. Biuro Obsługi Interesantów, Urząd Miasta Szczecin.
6. Dane Urzędu Statystycznego w Szczecinie.
7. Fundusz Wspierania Rozwoju Gospodarczego Miasta Szczecina Sp. z o.o.
8. Funkcjonowanie systemu innowacji w regionie Pomorza Zachodniego i mieście Szczecinie – dr hab. Arkadiusz Świadek, prof. UZ, dr Katarzyna Szopik-Depczyńska, dr Marek Tomaszewski, Szczecin, kwiecień 2014.
9. Gospodarka morska w Polsce w 2013 r. – GUS. Urząd Statystyczny w Szczecinie.
10. Informacja o świadczeniach pieniężnych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz o niektórych świadczeniach z zabezpieczenia społecznego za okres I – XII 2013 r. – Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Departament Statystyki i Prognoz Aktuarialnych, Warszawa 2014.
11. Miesięczna informacja o wybranych świadczeniach pieniężnych wypłacanych przez ZUS – 2014 r.
12. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie zachodniopomorskim. Stan na koniec 2013 r. – Urząd Statystyczny w Szczecinie.
13. Polski rynek ubezpieczeniowy 2012 – GUS, Warszawa 2013.
14. Portfel należności polskich przedsiębiorstw. Projekt badawczy Konferencji Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce oraz Krajowego Rejestru Długów. Informacja sygnalna. Styczeń 2014 r.
15. Przedsiębiorcy na Pomorzu Zachodnim. Fakty, liczby, przykłady. Polska Konfederacja Pracodawców prywatnych Lewiatan, Warszawa 2013.
16. Raport Roczny 2012 NBP, Warszawa, 2013.
17. Rocznik Statystyczny Gospodarki Morskiej 2013 – GUS, Urząd Statystyczny w Szczecinie.
18. Szczeciński Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.
19. Środki trwałe w gospodarce narodowej w 2012 roku – Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2013.
20. Unibaltic.
21. Ważniejsze informacje z zakresu ubezpieczeń społecznych. 2012 r. Warszawa, czerwiec 2013 r.
22. Województwo Zachodniopomorskie. Podregiony, powiaty, gminy. Szczecin 2013.
23. www.emerytura.gov.pl.
24. www.euroafrica.com.pl.
25. www.gryfia.com.pl.
26. www.irszczecin.pl.
27. www.krs-online.com.pl.
28. www.navicor.pl.
29. www.nbp.pl.
30. www.otlogistics.com.pl.
31. www.perfektservice.pl.
32. www.pfp.com.pl.
33. www.polship.com.pl.
34. www.polsteam.com.pl.
35. www.spnt.pl.
36. www.zus.pl.
37. Wydział Obsługi Inwestorów i Biznesu, Urząd Miasta Szczecin.

38. Wydział Podatków i Opłat Lokalnych, Urząd Miasta Szczecin.
39. Wydział Turystyki, Gospodarki i Promocji, Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego.
40. Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego.
41. Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego – Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości.
42. Zatory finansowe w branży budowlanej – Materiały budowlane 3/2014.
43. Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze regon, 2013 r. – GUS, Warszawa 2014.

6.1. ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA MIASTA

Opracowany w styczniu 2013 r. przez firmę edytorsko-doradczą PwC (PricewaterhouseCoopers) we współpracy z Ambasadą Brytyjską ranking atrakcyjności inwestycyjnej potwierdził, iż Polska znalazła się w gronie państw Europy Środkowo-Wschodniej oferujących najlepsze perspektywy dla inwestorów. Raport wykazał, iż możliwości rozwojowe Polski oraz rozmiar jej gospodarki czynią ją najatrakcyjniejszym rynkiem w tej części Europy. Najważniejszymi czynnikami, które wpływają na taką opinię, są stabilna sytuacja makroekonomiczna i polityczna oraz konkurencyjność rynku pracy, na którą składa się dobra jakość kapitału ludzkiego przy niskich kosztach pracy. Analogiczne wnioski wynikają z raportu Konferencji Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju (UNCTAD), w którym transnarodowe korporacje uznały Polskę za czternasty na świecie kraj pod względem atrakcyjności dla inwestycji na lata 2013-2015. Według Ankiety Koniunkturalnej 2013 Polsko-Niemieckiej Izby Przemysłowo-Handlowej (AHK Polska) Polska znalazła się również na pierwszym miejscu w Europie Środkowo-Wschodniej pod względem atrakcyjności inwestycyjnej. Przedmiotową Ankietę przeprowadzono wśród 151 przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym działających w Polsce, głównie z sektora usługowego, handlowego, budowlanego i energetycznego. Polska na sześć możliwych punktów uzyskała 4,87, Czechy 4,17. Dalej znalazły się Słowacja, Estonia, Słowenia. Badanie przeprowadzono na podstawie 21 czynników determinujących napływ kapitału zagranicznego. Na naszą atrakcyjność inwestycyjną wypłynęły: członkostwo w UE, kwalifikacja pracowników, jakość kształcenia akademickiego, jakość i dostęp do podwykonawców czy stabilność polityczna.

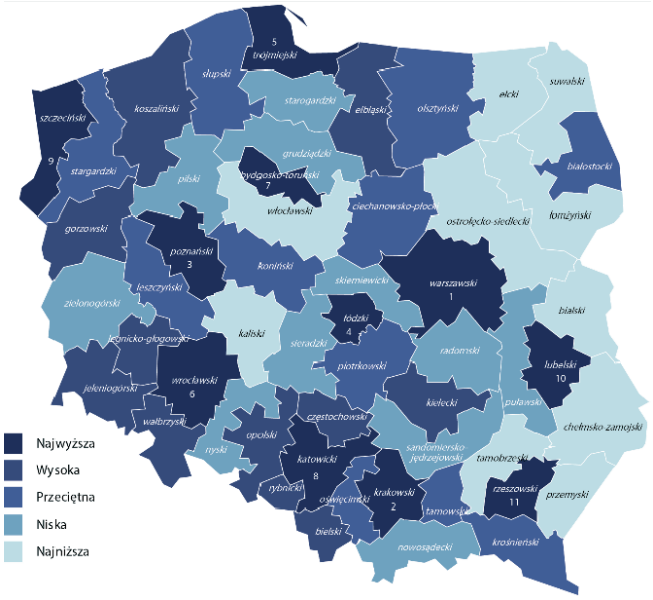
Zdaniem analityków firmy doradczej CBRE na wizerunek Polski, jako miejsca atrakcyjnego dla inwestycji, wpłynęła duża ilość inwestycji infrastrukturalnych, zrealizowanych częściowo dzięki EURO 2012, przy wsparciu funduszy Unii Europejskich. Przyczyniło się to do powstania nowych powierzchni handlowych, biurowych, a także centrów przemysłowych. Wśród funduszy inwestujących w nieruchomości komercyjne najpopularniejsze transakcje związane są z obiektami biurowymi i handlowymi. Najmniej transakcji odnotowanych zostało w sektorze hotelowym. Największy udział w rynku inwestycyjnym w Polsce mają fundusze z Niemiec, Wielkiej Brytanii i USA.

Głównymi motywami stojącymi za podjęciem decyzji o inwestowaniu kapitału zagranicznego w naszym kraju według Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych są: wielkość i chłonność rynku, stosunkowo niskie koszty pracy, rosnąca integracja ze światową gospodarką oraz sukces programu prywatyzacji. Ponadto wdrożone zarówno przez polski rząd, jak i lokalne władze liczne programy pomocowe (m.in. zwolnienia podatkowe czy wsparcie w zakresie dofinansowania wspólnej infrastruktury) zachęcają do realizacji inwestycji.

Pozytywne opinie uzyskiwane przez Polskę w różnych międzynarodowych rankingach sprzyjają napływowi inwestycji także do **regionu szczecińskiego**. Obszar Szczecina jest najbogatszym i najbardziej uprzemysłowionym regionem w województwie zachodniopomorskim.

W układzie przestrzennym, zespół miejski Szczecina (miasto i jego strefa podmiejska), posiada wyróżniające się walory położenia, dostępności, zagospodarowania i środowiska, stwarzające wyjątkowo korzystne warunki do dynamizowania rozwoju gospodarczego, kulturalnego i społecznego. Miasto tradycyjnie dysponuje szerokimi i stale rosnącymi powiązaniami z zagranicą, zróżnicowaną strukturą gospodarczą, wykwalifikowaną w pełnym przekroju zawodowym siłą roboczą, korzystnym środowiskiem dla działalności gospodarczej oraz dobrze ukształtowanym i rozwojowym zapleczem naukowo-badawczym i akademickim. Jako ważny węzeł komunikacji drogowej, kolejowej, morskiej i lotniczej Szczecin jest istotnym ośrodkiem współpracy międzynarodowej oraz przygranicznej. Szczecin jako miasto graniczne i największy ośrodek miejski w regionie (również po stronie niemieckiej) ma szansę stać się atrakcyjnym ośrodkiem gospodarczym również dla północno-wschodniej części Niemiec. Wychodząc naprzeciw tym wyzwaniom, władze miasta Szczecin wspierają przedsiębiorców zainteresowanych lokowaniem inwestycji na jego terenie. Inwestorzy otrzymują informacje oraz pomoc w realizacji obowiązujących procedur, mogą skorzystać z różnorodnych form wsparcia (w tym róż-

Mapa 6.1.
ATRAKCYJNOŚĆ PODREGIONÓW DLA DZIAŁALNOŚCI ZAAWANSOWANEJ TECHNOLOGICZNIE

Źródło: Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2013 r., Raport opracowany przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową we współpracy z Fundacją Konrada Adenauera

nych typów pomocy publicznej), które ułatwiają rozpoczęcie lub rozwinięcie działalności gospodarczej. Szczególny nacisk kładzie się na stworzenie dogodnych warunków do lokowania firm oraz zaistnienia nowych przedsiębiorców z sektora IT i BPO. Miasto intensywnie współpracuje w tym zakresie z gminami sąsiednimi oraz prowadzi aktywną akcję promocyjną również poza granicami kraju.

Z liczbą ludności powyżej 408 tys. osób Szczecin jest siódmym największym miastem Polski. Wraz z sąsiednimi gminami tworzy Aglomerację Szczecińską, w której mieszka ok. 690 tys. ludzi. O poziomie rozwoju gospodarczego miasta decydują przede wszystkim sektor usługowy, edukacja oraz przemysł. Wśród pozostałych sektorów zwiększających liczbę zatrudnionych należy wyróżnić opiekę zdrowotną oraz budownictwo. Na koniec roku 2013 w Szczecinie zarejestrowanych było ponad 67 tys. podmiotów gospodarczych, co daje blisko 165 podmiotów na tysiąc mieszkańców. W przedstawionym w 2013 roku rankingu Newsweeka, w zakresie liczby firm, Szczecin zajął trzecie miejsce po Warszawie i Poznaniu, wyprzedzając m.in. takie miasta, jak Wrocław, Kraków czy Gdańsk.

Raport opracowany przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową we współpracy z Fundacją Konrada Adenauera określa atrakcyjność podregionów dla działalności zaawansowanej technologicznie. Podregion szczeciński został zaliczony do grupy podregionów o najwyższej atrakcyjności. Raport potwierdza potencjał Podregionu szczecińskiego w realizacji koncepcji specjalizacji regionalnych w innowacyjnych gałęziach gospodarki (w biogospodarce, działalności morskiej i logistycznej, sektora metalowego i maszynowego, usługach opartych na wiedzy oraz turystyce).

Na końcowy wynik badania przeprowadzonego przez IBnGR składa się kilka czynników, takich jak: dostępność transportowa, zasoby i koszty pracy, rynek zbytu, infrastruktura gospodarcza, infrastruktura społeczna, bezpieczeństwo powszechne i aktywność wobec inwestorów. Województwo zachodniopomorskie pod względem atrakcyjności inwestycyjnej plasuje się w połowie stawki (siódme miejsce). Wysoko oceniona została dostępność transportowa – ze względu na bliskość granicy, wysoki poziom rozwoju sektora transportu i logistyki oraz porty morskie w Szczecinie i Świnoujściu. Trzecim miejscem doceniona została aktywność regionu i jego władz wobec inwestorów, przejawiająca się m.in. intensywną działalnością informacyjną Regionalnego Centrum Obsługi Inwestora.

Województwo zachodniopomorskie prezentuje przeciętny poziom rozwoju gospodarczego, co wynika z przedstawionej analizy wskaźników. Niemniej jednak Województwo dysponuje rezerwami terenowymi umożliwiającymi lokalizację przemysłu, gospodarki morskiej i usług. Walory naturalne sprawiają, że łatwiej zadbać o dynamiczny rozwój turystyki. Szczecin, ze względu na intensywnie wzrastającą ilość powierzchni biurowych, może w przyszłości stać się centrum BPO w Polsce północno-zachodniej. Aby tak się stało, konieczne jest skoordynowanie i skoncentrowanie działań promocyjnych skierowanych do potencjalnych inwestorów, przy wcześniejszym staraniu o obranie i utrzymanie właściwego kierunku rozwoju regionu. Dlatego też władze miasta prowadzą aktywną politykę wspierania inwestycji. W celu stworzenia dogodnych warunków dla inwestorów, Miasto podjęło działania na rzecz powołania w Szczecinie specjalnej strefy ekonomicznej.

Według opracowanego przez firmę CBRE raportu poświęconego szczecińskiemu rynkowi nieruchomości komercyjnych, Szczecin posiada olbrzymi potencjał przyciągania nowych inwestycji zarówno w kontekście sytuacji ekonomicznej, jak i demograficznej. Miasto systematycznie zmienia swoje oblicze – z tradycyjnego miasta przemysłowego ukierunkowuje się na sektor usług BPO/ICT oraz nowoczesne branże, takie jak biotechnologia czy odnawialne źródła energii.

O atrakcyjności miasta, jako centrum biznesu, świadczy wybór Szczecina na miejsce lokalizacji nowoczesnych centrów outsourcingowych (BPO/SSC), a także siedzib przedsiębiorstw z branży ICT. Wśród nich znajdują się: BL Stream, UniCredit Group, Coloplast, Arvato Services, Tieto, Stream, Metro Services, Genpact czy Mobica.

Zgodnie z raportem CBRE z 2013 r. prognozowany wzrost inwestycji zagranicznych w sektorze usług oraz polepszające się nastroje inwestorskie w Szczecinie w związku z nową, otwartą polityką władz sprawiają, iż Szczecin ma olbrzymi potencjał na awans do rangi ważnego centrum biznesowo-kulturalnego Europy. Kluczowymi atutami miasta są duży potencjał wykwalifikowanych pracowników oraz dogodne położenie w bezpośrednim sąsiedztwie granicy z Niemcami. Raport podaje również, iż według prognoz Oxford Economics to właśnie sektor usług oraz badania i rozwój będą generować wzrost zatrudnienia w Szczecinie.

Tabela 6.1.
ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA WOJEWÓDZTW W 2013 R.

WYSZCZEGÓLNIENIE	DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA		ZASOBY I KOSZTY PRACY		RYNEK ZBYTU		INFRASTRUKTURA GOSPODARCZA		INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA		BEZPIECZEŃSTWO POWSZECHNE		AKTYWNOŚĆ WOBEC INWESTORÓW		ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA	
	WARTOŚĆ	RANGA	WARTOŚĆ	RANGA	WARTOŚĆ	RANGA	WARTOŚĆ	RANGA	WARTOŚĆ	RANGA	WARTOŚĆ	RANGA	WARTOŚĆ	RANGA	WARTOŚĆ	RANGA
Wagi	20		25		15		10		5		5		20		–	
Śląskie	0,35	6	1,40	1	1,35	2	1,02	2	2,14	1	-1,02	15	0,32	6	0,85	1
Dolnośląskie	0,40	5	0,07	4	0,40	4	1,40	1	0,82	3	-1,27	16	1,10	1	0,50	2
Mazowieckie	0,60	1	-0,25	13	1,81	1	0,57	3	0,41	4	-0,55	13	0,42	5	0,46	3
Małopolskie	0,07	10	0,60	2	0,38	5	0,54	4	1,91	2	-0,15	9	-0,13	8	0,34	4
Wielkopolskie	0,59	2	0,17	3	0,10	7	0,21	6	-0,47	10	0,51	5	0,59	4	0,32	5
Pomorskie	-0,23	11	-0,1	8	0,77	3	-0,16	9	0,13	5	-0,64	14	1,02	2	0,21	6
Zachodniopom.	**0,45**	**3**	**-0,17**	**10**	**-0,11**	**9**	**-0,08**	**8**	**-0,06**	**6**	**-0,47**	**11**	**0,91**	**3**	**0,18**	**7**
Łódzkie	0,33	7	0,05	5	-0,11	8	-0,06	7	-0,07	7	-0,39	10	0,16	7	0,07	8
Opolskie	0,12	8	-0,19	11	0,20	6	0,32	5	-0,73	14	0,03	7	-0,45	11	-0,09	9
Kujawsko-Pomorskie	0,10	9	0,04	6	-0,60	12	-0,59	14	-0,17	8	-0,04	8	-0,20	9	-0,17	10
Lubuskie	0,44	4	-0,24	12	-0,36	10	-0,37	11	-0,65	13	-0,50	12	-0,54	13	-0,23	11
Podkarpackie	-0,84	16	-0,04	7	-0,72	13	-0,34	10	-0,51	11	1,29	1	-0,57	14	-0,40	12
Warmińsko-Mazurskie	-0,62	13	-0,31	14	-0,89	16	-0,47	12	-0,53	12	0,47	6	-0,25	10	-0,44	13
Świętokrzyskie	-0,36	12	-0,12	9	-0,83	14	-0,72	15	-0,47	9	1,01	2	-0,88	15	-0,45	14
Lubelskie	-0,66	14	-0,39	15	-0,89	15	-0,50	13	-0,94	16	0,90	3	-0,51	12	-0,52	15
Podlaskie	-0,73	15	-0,52	16	-0,50	11	-0,78	16	-0,80	15	0,82	4	-0,99	16	-0,63	16

Źródło: Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2013 r., Raport opracowany przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową we współpracy z Fundacją Konrada Adenauera

6.2. BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE

W opinii inwestorów zagranicznych Polska jest zdecydowanie najatrakcyjniejszą lokalizacją dla nowych projektów inwestycyjnych w Europie Środkowo-Wschodniej. Takie wnioski przedstawia przeprowadzone przez firmę konsultingową Ernst&Young badanie Atrakcyjności Inwestycyjnej w Europie Środkowo-Wschodniej z 2013 r. Korzystną percepcję inwestorów potwierdzają dane za rok 2012, w którym Polska odnotowała najwyższy w Europie wzrost liczby projektów inwestycyjnych oraz miejsc pracy utworzonych za sprawą bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ).

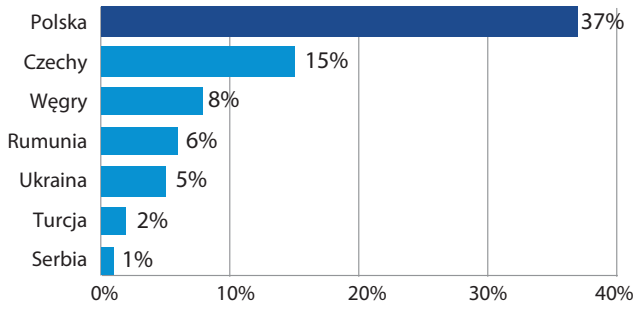
Po akcesji do UE bezpośrednie inwestycje zagraniczne stały się ważnym czynnikiem wspierającym wzrost w Polsce oraz przyczyniły się do zwiększenia konkurencyjności polskiej gospodarki. BIZ pobudzają również aktywność inwestycyjną krajowych producentów. Są źródłem napływu nowych technologii produkcji i technik zarządzania, a także przyczyniają się do tworzenia nowych miejsc pracy. W 2013 r. w kontekście stworzenia nowych miejsc pracy Polska zajęła trzecie miejsce w Europie po Wielkiej Brytanii i Rosji, przed Niemcami i Francją. Dzięki BIZ zostało stworzonych 13 111 etatów (67% więcej niż w roku 2012). 148 nowych projektów inwestycyjnych zagwarantowało Polsce siódmą pozycję w rankingu (wzrost o 22% w stosunku do roku 2011).

W rankingu Polsko-Niemieckiej Izby Handlowej na temat atrakcyjności inwestycyjnej wśród krajów Europy Środkowo-Wschodniej po raz pierwszy od 2006 r., po siedmiu latach nieprzerwanej hegemonii Republiki Czeskiej, Polska zajęła pierwsze miejsce. Wyniki raportu przedstawiają nasz kraj jako najbardziej atrakcyjne miejsce dla niemieckich inwestorów w całej Europie Środkowo-Wschodniej. 94% ankietowanych inwestorów zainwestowałoby w Polsce ponownie.

Z raportu UNCTAD wynika, że w 2012 roku wartość globalnych bezpośrednich inwestycji zagranicznych spadła o prawie 1/5. Najsilniejsze spadki miały miejsce w krajach rozwiniętych, głównie w Unii Europejskiej (ok. 2/3 spadku światowego). Zanotowano je w 22 z 38 gospodarek rozwiniętych, w tym w 16 europejskich. Poziom BIZ w tej grupie krajów spadł o 32% – jest to najniższy poziom od prawie 10 lat (0,56 bln USD). Kryzys dosięgnął niemal wszystkie gałęzie gospodarki. Najmniejsze spadki dotknęły branże produkcyjne, takie jak spożywcza, tytoniowa, farmaceutyczna oraz usługi dla biznesu, sektor komunikacji, transportu i logistyki.

Pomimo spadku wartości bezpośrednich inwestycji zagranicznych w kraju, zdaniem Pol-

Wykres 6.1.
NAJATRAKCYJNIEJSZE KIERUNKI INWESTYCJI W EUROPIE ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ

Źródło: European Investment Monitor oraz Ernst & Young European attractiveness survey 2013

skiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych rok 2013 był całkiem korzystny dla BIZ. W 2013 r. do Polski napłynęło ponad 902 miliony euro bezpośrednich inwestycji zagranicznych. W roku 2012 ich wartość wynosiła ponad miliard 236 milionów euro. Wpływ na ten wynik miała specyfika tych inwestycji – duża część z nich to nowoczesne centra usług biznesowych i centra badawczo-rozwojowe, które nie wymagają wielkich kosztownych urządzeń. PAIiIZ podkreśla również, iż wśród największych inwestorów zagranicznych w Polsce są Amerykanie, którzy w ubiegłym roku realizowali 17 projektów w różnych sektorach naszej gospodarki. Drugie miejsce zajmują Niemcy, kolejne Wielka Brytania, Belgia oraz Finlandia. W 2013 roku PAIiIZ zrealizował 53 projekty, czyli tyle samo, ile rok wcześniej. Na 2014 rok plany obejmują 150 projektów. Początek tego roku zaowocował ulokowaniem kapitału w Polsce przez 16 inwestorów zagranicznych obsługiwanych przez PAIiIZ. Najpopularniejszym sektorem wśród obecnie obsługiwanych przez PAIiIZ inwestorów jest BPO, motoryzacja, sektor badawczo-rozwojowy oraz lotniczy.

FDI Intelligence (grupa Financial Times) w raporcie FDI Report 2013 wskazuje, że w 2012 r. w Polsce liczba projektów greenfield wzrosła o 5%. Wśród państw europejskich oprócz Polski tylko Hiszpania zanotowała przyrost.

W edycji z 2014 roku raportu Banku Światowego Doing Business, Polska uplasowała się na 45 pozycji, stając się krajem najbardziej przyjaznym przedsiębiorcom w Europie Środkowej. To najlepszy wynik Polski w historii rankingu. W porównaniu do wyników opublikowanych w 2013 r. nasz kraj awansował o 10 miejsc. Na awans Polski wpłynęły dwie istotne zmiany wprowadzone w państwie w ciągu ostatniego roku – w zakresie zakładania przedsiębiorstwa oraz zdobywania pozwolenia na budowę. Ponadto Polska zajęła 14 miejsce w rankingu państw, które od roku 2005 najbardziej zmniejszyły dystans do czołówki rankingu. Nasz kraj jest również szczególnie wysoko oceniany pod względem łatwości uzyskania kredytu (3 miejsce).

Atrakcyjność inwestycyjną Szczecina potwierdza udział w rozwoju gospodarczym miasta, wielu firm zagranicznych, lokujących kapitał w szeregu branż gospodarczych. Na koniec 2013 roku w Szczecinie zarejestrowanych było 2191 podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego. W przeliczeniu na jednego mieszkańca kapitał podstawowy zagraniczny w roku 2011 wynosił 1 774 zł, a w 2012 roku 1 825 zł.

Tabela 6.2.
KAPITAŁ ZAGRANICZNY PRZEDSIĘBIORSTW W SZCZECINIE WEDŁUG KRAJU POCHODZENIA UDZIAŁOWCA W 2012 ROKU

NAZWA KRAJU	LICZBA PODMIOTÓW	KAPITAŁ ZAGRANICZNY STAN NA KONIEC [TYS. ZŁ]	UDZIAŁ DANEGO KRAJU W KAPITALE OGÓŁEM=100
ogółem, w tym:	**589,00**	**794 761,40**	**100,00**
Nlemcy	262,00	279 640,40	35,19
Dania	72,00	55 093,70	6,93
Norwegia	31,00	50 849,00	6,40
Cypr	13,00	41 810,00	5,26
Szwecja	37,00	15 381,20	1,94
Pozostałe	174,00	351 987,10	44,30

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji PAIiIZ

Jak wynika z powyższej tabeli, w Szczecinie dominuje kapitał niemiecki i duński. W odróżnieniu od pozostałych inwestorów kapitał ten jest bardzo rozdrobniony (PAIiIZ uwzględnia tylko inwestycje powyżej 1 mln USD), zatem faktyczny jego poziom może być znacznie wyższy. Trudno jest określić globalną wielkość bezpośrednich inwestycji zagranicznych skumulowanych w samym Szczecinie z uwagi na to, że wiele działających na rynku szczecińskim jednostek to oddziały czy przedstawicielstwa podmiotów z siedzibą poza miastem, a zainwestowane środki powiększają wartość ogólną przypisaną do miasta ulokowania siedziby. Są to banki, firmy ubezpieczeniowe, hiper – i supermarkety, stacje benzynowe, hotele i restauracje, kina, firmy telekomunikacyjne. Zaangażowanie kapitałowe o znaczącym udziale w ogólnej strukturze podstawowego kapitału zagranicznego w Szczecinie cechowało również inwestorów z Norwegii, Cypru oraz Szwecji.

Bezpośrednio na rynku szczecińskim zainwestowały zagraniczne firmy nastawione na produkcję: drewna i wyrobów z drewna, artykułów żywnościowych, metali i wyrobów z metali, urządzeń elektrycznych, precyzyjnych instrumentów medycznych i optycznych, wyrobów skórzanych i skóropodobnych, chemicznych, z tworzyw sztucznych, niemetalowych i ropopochodnych, maszyn i części do maszyn. Inwestycje podjęły również firmy budowlane, instytucje finansowe, firmy świadczące usługi materialne i niematerialne, handlowe, ale też zajmujące się dystrybucją i zaopatrywaniem w energię, elektryczną, gaz i wodę (tabela 6.3.).

Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje duże zróżnicowanie rozmieszczenia inwestycji zagranicznych. Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego skoncentrowane są przede wszystkim na obszarze podregionu szczecińskiego. Tu działają parki przemysłowe: Goleniowski

Tabela 6.3.
BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE – LISTA NAJWIĘKSZYCH INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH W SZCZECINIE WG STANU NA 31.12.2013 R.

INWESTOR	FIRMA	KRAJ	SEKCJA PKD	BRANŻA
FAST LINES BELGIUM N.V.	Fast Baltic Sp. z o.o. – Szczecin	Belgia	Transport i gospodarka magazynowa	Transport morski, przybrzeżny. Magazynowanie, spedycja.
FastHercoGroup	Fast Terminals Sp. z o.o. – Szczecin	Belgia	Produkcja metali i wyrobów metalowych	Produkcja wyrobów metalowych
Telemond Holding	Teleyard Sp. z o. o. – Szczecin	Belgia	Produkcja	Produkcja pojazdów. Przyczep i naczep
Jan Stjernebjerg	JVP Steel Poland Sp. z o. o. – Szczecin	Dania	Przetwórstwo przemysłowe. Produkcja metali i wyrobów z metali	Konstrukcje stalowe
kk-electronic a/s	kk-electronic Polska Sp. z o.o. – Szczecin	Dania	Produkcja urządzeń elektrycznych i aparatur	Produkcja przewodów izolowanych i kabli
LM Wind Power Service & Logistics	LM Wind Power Services (Poland) Sp. z o. o. – Szczecin	Dania	Przetwórstwo przemysłowe. Produkcja maszyn I urządzeń mechanicznych	Produkcja narzędzi
Shiptrans Holding A/S	Scanwood Sp. z o. o. – Szczecin	Dania	Przetwórstwo przemysłowe. Produkcja drewna i towarów z drewna	Produkcja mebli
Sonion A/S	Sonion Polska Sp. z o. o. – Szczecin	Dania	Przetwórstwo przemysłowe. Produkcja elektrycznych urządzeń i aparatów	Produkcja sprzętu medycznego (chirurgicznego i ortopedycznego)
BLStream	BLStream Sp. z o.o – Szczecin	Finlandia	Obsługa rynku nieruchomości, działalność związana z prowadzeniem interesów	Działalność związana z doradztwem i oprogramowaniem
Tieto Corporation	Tieto Poland Sp. z o.o. – Szczecin	Finlandia	Obsługa rynku nieruchomości, działalność związana z prowadzeniem interesów	Informatyka i działalność pokrewna
Groupe CEMOI	PPC Gryf S.A. – Szczecin	Francja	Przetwórstwo przemysłowe. Produkcja artykułów żywnościowych, napojów i wyrobów tytoniowych	Produkcja artykułów żywnościowych
Altrad-Baumann GmbH	ALTRAD-Pomorze Spółka z o.o. – Szczecin	Niemcy	Przetwórstwo przemysłowe. Produkcja metali i wyrobów z metali	Rusztowania. Konstrukcje metalowe
Bilfinger Berger AG	Bilfinger Crist Offshore Sp. z o.o. – Szczecin	Niemcy	Sprzedaż detaliczna i hurtowa. Naprawa pojazdów silnikowych. Konstrukcje	Konstrukcje
EHRLE Reinigungstechnik GmbH	Ehrle Polska Sp. z o.o. – Przecław /k.Szczecina	Niemcy	Handel hurtowy i detaliczny. Naprawa pojazdów samochodowych i motocykli	Handel detaliczny w specjalistycznych sklepach
EMSOLD-GESELLSCHAFT GERT HELMERS GMBH&CO.	Emsold-Polen Sp. z o.o. – Szczecin	Niemcy	Przetwórstwo przemysłowe. Produkcja skór i wyrobów skórzanych	Produkcja obuwia
Germanischer Lloyd	Germanischer Lloyd Polen Sp. z o.o. – Szczecin	Niemcy	Transport. Magazynowanie i logistyka. Obsługa rynku Nieruchomości. Działalność związana z prowadzeniem interesów	Działalność wspomagająca transport. Testy technologiczne i analizy
Ingenious Technologies	Ingenious Technologies Polska Sp. z o. o. – Szczecin	Niemcy	Profesjonalna działalność naukowa i techniczna	Reklama. Badania rynku
MUEHLHAN AG	Muehlhan Polska Sp. z o.o. – Szczecin	Niemcy	Przetwórstwo przemysłowe. Produkcja metali i wyrobów z metali	Konstrukcje stalowe
PHW-Gruppe LOHMANN & CO. AG	Drobimex Sp. z o. o. – Szczecin	Niemcy	Przetwórstwo przemysłowe. Produkcja artykułów żywnościowych, napojów i wyrobów tytoniowych.	Produkcja artykułów żywnościowych

VOSSCHEMIE GMBH	Chemical Alliance Poland sp. z o.o. – Szczecin	Niemcy	Przetwórstwo przemysłowe. Produkcja produktów chemicznych.	Produkcja farb, lakierów, tuszy do drukarek itp.
Yara International ASA	Yara Poland Sp. z o.o. – Szczecin	Norwegia	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów mechanicznych, włączając motocykle.	Handel hurtowy nawozami mineralnymi, odpadami i złomem
Trade Trans Invest A.S.	Rentrans Cargo Sp. z o.o – Szczecin	Słowacja	Transport, magazynowanie i logistyka.	Działalność agencji transportowych
B&B TOOLS	B&B Tools Poland Sp. z o.o. – Szczecin – Szczecin	Szwecja	Produkcja metali i wyrobów metalowych.	Produkcja wyrobów metalowych
Macrobond Financial AB	Macrobond Financial Polska sp z o.o – szczecin	Szwecja	Produkcja pozostałych wyrobów niemetalicznych, produkcja masy włóknistej oraz papieru. Działalność poligraficzna.	Produkcja palnych wyrobów ceramicznych, innych niż dla celów budowlanych, produkcja ogniotrwałych wyrobów ceramicznych, produkcja szkła i wyrobów szklanych, wyrobów z papieru i tektury.
Nynas AB	NYNAS Sp. z o.o. – Szczecin	Szwecja	Przetwórstwo przemysłowe. Produkcja nawierzchni asfaltowych i wyrobów z asfaltu.	Produkcja asfaltu i artykułów ropopochodnych.
Mondi International Holdings B.V.	Mondi Szczecin sp. z o.o. – Szczecin	Holandia	Produkcja masy włóknistej oraz papieru. Działalność poligraficzna.	Produkcja masy włóknistej, papieru i tektury, Produkcja wyrobów z papieru i tektury.
Natel Investment BV	McLean Brothers Poland Sp. z o. o. – Szczecin	Holandia	Przetwórstwo przemysłowe Produkcja artykułów żywnościowych, napojów i wyrobów tytoniowych.	Produkcja, przetwórstwo rybne.
StanleyBlack&Decker	B&B Tools Poland Sp. z o.o. – Szczecin	USA	Produkcja metali i wyrobów metalowych.	Produkcja narzędzi i wyrobów metalowych ogólnego przeznaczenia.
Stream International INC	Stream International Sp. z oo – Szczecin	USA	Działalność z obsługą rynku nieruchomości.	Działalność outsourcingowa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji PAIiIZ

Park Przemysłowy, Policki Park Przemysłowy, Stargardzki Park Przemysłowy a także Szczeciński Park Naukowo-Technologiczny, oferujące atrakcyjne warunki realizacji inwestycji. Szczecin powinno się postrzegać w układzie metropolitarnym, a więc jako miasto wraz z przyległymi do niego obszarami stanowiącymi jego gospodarcze zaplecze. Dotychczasowa współpraca Szczecina i innych ośrodków podregionu szczecińskiego, w tym skupionych w Stowarzyszeniu Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego, przejawia się nie tylko podejmowaniem wspólnych przedsięwzięć, ale również wspieraniem rozwoju gospodarczego całego obszaru oraz wspólnej polityki gospodarczej i promocji osiągnięć i programów realizowanych przez pozostałe samorządy, w tym również w odniesieniu do działających w obszarze podregionu parków przemysłowych. Strategia Miasta w tym zakresie polegająca na zachęcaniu potencjalnych inwestorów do lokowania działalności na terenie parków przyczynia się do rozwoju nie tylko regionu, ale i samego Szczecina występującego tu w roli regionalnego centrum przedsiębiorczości.

6.3. INWESTYCJE KOMERCYJNE

Szczeciński rynek inwestycji komercyjnych rozpoczął 2012 rok przy zdecydowanie rosnącej koniunkturze. Po prawie trzech latach stagnacji spowodowanej ogólnym spowolnieniem gospodarczym zaczęto wznawiać zawieszone dotąd projekty, pojawiły się liczne nowe inwestycje, a miasto w zdecydowany sposób zaczęło przyciągać zagraniczny kapitał. Co ważniejsze potencjał ten został dostrzeżony przez zagraniczne firmy, w szczególności inwestorów skandynawskich, dla których Szczecin stał się naturalnym partnerem w tej części Europy. Lata 2012 i 2013 to przede wszystkim czas pierwszych efektów poczynionych w tamtym czasie inwestycji.

6.3.1. INWESTYCJE BIUROWE

Widoczne jest to przede wszystkim w obszarze rynku biurowego, którego potencjał przez wiele lat pozostawał niewykorzystany. Do niedawna Szczecin cierpiał na deficyt nowoczesnej przestrzeni biurowej. W szczególności brakowało przestrzeni klasy A, czyli budynków spełniających najwyższe standardy techniczne, przez co miasto znajdowało się poza obszarem zainteresowania międzynarodowych najemców. W 2012 roku spółka **Swede Center** stanowiąca rozwinięcie Property Division Grupy Inter IKEA – jednego z większych inwestorów na rynku nieruchomości w Europie – oddała do użytku kompleks biurowy składający się z dwóch niezależnych budynków: **Brama Portowa I i II**. Budynki zlokalizowane są po

Brama Portowa II (Fot. Łukasz Szełemej)

przeciwnych stronach Al. Niepodległości u zbiegu Pl. Bramy Portowej (Brama Portowa II) i ul. Kardynała Wyszyńskiego (Brama Portowa I). Wraz z otwarciem tej inwestycji Szczecin zyskał 13 000 m^2 nowoczesnej powierzchni biurowej. Brama Portowa to pierwszy komercyjny projekt w Szczecinie zrealizowany zgodnie z zasadami zrównoważonego budownictwa. Dodatkowym atutem jest lokalizacja w atrakcyjnej części miasta zapewniająca łatwy dostęp do całej jego infrastruktury. Atuty inwestycji przyniosły już pierwsze efekty, umowy najmu podpisał PKO Bank Polski oraz firma Deloitte specjalizująca się w kompleksowej obsłudze przedsiębiorstw. W gronie najemców znaleźli się również m.in. LUX MED, Bank ING, Genpact, Starbucks oraz ZDiTM.

W tym samym roku szczecińska firma developerska SGI będąca członkiem Polskiego Związku Firm Deweloperskich oddała do użytku nowoczesny sześciopiętrowy biurowiec o łącznej powierzchni 13 400 m^2. **Biurowiec Lastadia Office** ulokowany jest bezpośrednio nad Odrą, na terenie tzw. Łasztowni, która stanowi obecnie jeden z atrakcyjniejszych terenów pod nowe inwestycje w Szczecinie. Oferowana przestrzeń biurowa cieszy się sporą popularnością, pod koniec 2013 roku ponad 60% powierzchni zostało już wynajęte. Największą transakcję najmu podpisał polski internetowy gigant – firma Home.pl, która na czwartym piętrze zajęła powierzchnie 2 400 m^2.

W sierpniu 2012 roku zakończono pierwszy etap budowy **Baltic Business Park,** którego inwestorem jest **Koncepta Sp. z o.o.** Do użytku oddano ok. 20 000 m^2 nowoczesnej powierzchni biurowej zlokalizowanej przy ul. 1 Maja. Szacuje się, że w Baltic Business Park znajdzie zatrudnienie około 1600 osób. Dodatkowym udogodnieniem dla pracowników kompleksu biurowego jest przeznaczenie części przestrzeni na lokal gastronomiczny oraz przedszkole. Jak dotąd głównym najemcą jest bank UniCredit, który ma zająć aż cztery kondygnacje. Wśród najemców znalazł się także duński koncern handlowy Dansk Supermarked, właściciel m.in. sieci handlowej Netto oraz Ergo Hestia i JVP STEEL Poland. Zakończenie kolejnego etapu inwestycji planowane jest na IV kwartał 2014 roku. Obejmie on następne dwa budynki składające się na cały kompleks, oferując łącznie ok. 22 000 m^2 dodatkowej przestrzeni. Po zakończeniu inwestycji będzie to jeden z największych kompleksów biurowych w całej północnej Polsce.

W 2013 roku **Norweski inwestor Realkapital** oddał do użytku jeden z trzech biurowców kompleksu zlokalizowanego przy skrzyżowaniu al. Piastów i ul. Bohaterów Warszawy. **Piastów Office Park** to 2 100 m^2 nowoczesnej powierzchni biurowej z powierzchnią handlowo-usługową na parterze i 550 miejsc parkingowych. Kompleks spełnia wymagania certyfikatu BREEAM, który jest jedną z najczęściej stosowanych metod oceny budynków pod kątem ich ekologiczności w Europie. W biurowcu ma znaleźć pracę około 2000 osób. Aktualnie w gronie najemców znalazła się miedzy innymi firma Arvato Polska będąca liderem w dziedzinie kompleksowych rozwiązań outsourcingowych oraz Geomar S.A. cieszący się ugruntowaną pozycją na rynku Polskiej Geodezji Komercyjnej.

Należy zaznaczyć, że nie wszystkie inwestycje z ubiegłych lat udało się już zakończyć. W trakcie realizacji od 2011 roku pozostaje prestiżowy biurowiec **Hanza Tower**. Inwestycja firmy **J.W. Construction** jednego z największych developerów w Polsce to nowoczesny 22-kondygnacyjny biurowiec, który ma stanowić najwyższy komercyjny obiekt pomiędzy Berlinem a Trójmiastem i dostarczać miastu blisko 21 000 m^2 nowej przestrzeni biurowej. Obiekt będzie zlokalizowany przy ul. Wyzwolenia i ma szansę stać się jednym z najbardziej rozpoznawalnych budynków w regionie.

Zdecydowanie jednym z ciekawszych projektów jest **Storrady Park Offices.** Firma **Gryf Deweloper** rozpoczęła realizacje obiektu na terenie dawnej elektrowni położonej u zbiegu ul. Storrady Świętosławy i ul. Jana z Kolna. Kompleks będzie składał się z trzech obiektów stanowiących połączenie nowoczesnej architektury z odtworzeniem historycznej linii zabudowy. W budynkach znajdą się wysoka powierzchnia użytkowa w zakresie 3,65 m na parterze i 4,40 m na 1 piętrze, parterowe pawilony o charakterze handlowo-usługowym oraz trzypiętrowa nowoczesna przestrzeń biurowa o szacowanej powierzchni 15 000 m^2. Rewitalizacyjny charakter inwestycji spowodował, że jest ona realizowana przy współudziale Funduszu Rozwoju Obszarów Miejskich Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego dzięki pożyczce w ramach programu **JESSICA** (wspólne europejskie wsparcie na rzecz trwałych inwestycji na obszarach miejskich).

Kolejną inwestycją biurową realizowaną przy współfinansowaniu z pożyczki JESSICA jest wybudowanie energooszczędnego budynku biurowo-usługowo-naukowego wraz z zagospodarowaniem terenu w ramach projektu **Centrum Kosmos** realizowanego przez **Mark Invest Sp. Z o.o.** Jest to próba odtworzenia historycznej zabudowy pierzei przy al. Wojska Polskiego naprzeciwko dawnego kina Kosmos. Budynek o powierzchni 1 909 m^2 zostanie wyposażony zgodnie z aranżacją odpowiednią dla biur klasy A+, a poza częścią komercyjną, zaoferuje także przestrzeń kulturalną nastawioną na promocję sztuki oraz edukacyjną przeznaczoną do badań i prezentacji nowych technologii.

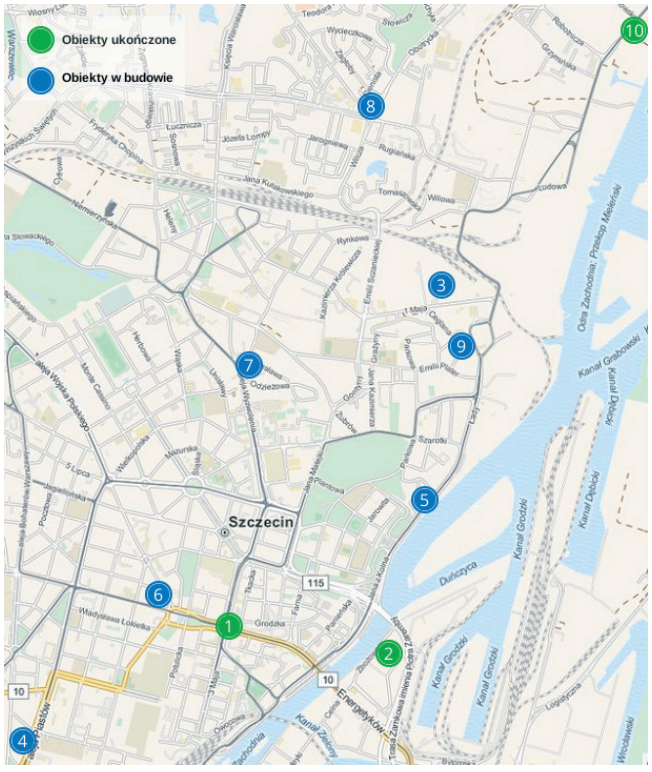
Ostatnią większą inwestycją biurową rozpoczętą w latach 2012-2013 jest **Centrum Biznesowe Wilcza** zlokalizowane u zbiegu ulic Bandurskiego i Przyjaciół Żołnierza. Inwe-

storem jest szczecińska spółka cywilna **MPM.** CB Wilcza to trzykondygnacyjny biurowiec o podwyższonym standardzie o łącznej powierzchni biurowej 2 000 m^2. W centrum obok biur znajdą się między innymi banki oraz kawiarnia. Całość będzie przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych, a dla klientów i pracowników powstanie parking na 40 samochodów. Stanowi to pewne dopełnienie zabudowy obszaru, w którym w ciągu kilkunastu lat powstały między innymi wieżowiec Widok, targowisko Wilcza, Lidl, McDonald's. Planowane zakończenie projektu to I kwartał 2014 roku.

Okres ostatnich dwóch lat to także czas mniejszych inwestycji biurowych o bardziej indywidualnym charakterze. W 2013 roku **Biuro Ochrony Osób i Mienia Alkon** rozpoczęło budowę czterokondygnacyjnego budynku biurowo-handlowo-usługowego o powierzchni biurowej 2 139 m^2 w miejscu swojej dawnej siedziby przy ulicy Firlika. Obiekt pełniący funkcje na rzecz spółki zostanie również wyposażony w powierzchnie do wynajęcia, lokal handlowy oraz sale konferencyjne, które będą nieodpłatnie udostępniane organizacjom wspierającym osoby niepełnosprawne. Projekt jest realizowany przy współudziale pożyczki JESSICA.

W 2013 roku przy ul. Dębogórskiego powstał nowy biurowiec szczecińskiego oddziału **IMS-Gryffin**, spółki, która od ponad 20 lat działa na rynku morskim, oferując przede wszystkim podkłady dla statków i jachtów oraz specjalistyczne wyposażenie ratunkowe. Inwestycja to nowoczesny budynek o nietypowej architekturze w kształcie żagla z zapleczem serwisowo-magazynowym zaprojektowany w oparciu najwyższe standardy.

Mapa 6.2.
INWESTYCJE BIUROWE REALIZOWANE W LATACH 2012-2013

Źródło: CRSG PS sp. z o.o.

Na koniec ubiegłego roku całkowity zasób nowoczesnej powierzchni biurowej wyniósł ok. 145 000 m^2 z widoczną przewagą obiektów klasy B i B-. W latach 2012-2013 na rynek trafiło około 40 000 m^2 nowoczesnej przestrzeni biurowej. Dostarczenie na rynek nowej powierzchni wpłynęło pozytywnie na wzrost aktywności najemców, którzy w minionym roku wynajęli 16 000 m^2 powierzchni. Na koniec grudnia 2013 roku współczynnik pustostanów wyniósł 28%, co wiązało się z faktem pojawienia się nowej przestrzeni, jednak należy oczekiwać, że początek roku 2014 wpłynie znacznie na obniżenie tego wskaźnika. Szacuje się, że w najbliższych latach wraz z rozwojem miasta, rynek biurowy powiększy się o kolejne 200 000 m^2. Wśród najemców największą aktywność przejawiały firmy z sektora BPO, IT oraz bankowego. Aktywna polityka inwestycyjna w sektorze biurowym zaczęła przynosić pierwsze efekty. Szczecin po raz pierwszy wyraźnie zaistniał na mapie sektora PBO w Polsce, co w perspektywie ma szanse przynieść wiele nowych miejsc pracy. Ponadto realizowane inwestycje miały pozytywny wpływ także na pozostałe sektory (w szczególności operatorów hotelowych) oraz zaowocowały szeregiem inwestycji infrastrukturalnych (ulice, przystanki itp.), które w sposób pośredni przyczyniają się do poprawy warunków życia wszystkich mieszkańców miasta – szczególnie w części centralno-południowej oraz wzdłuż brzegów Odry, gdzie koncentrują się zasoby powierzchni biurowej klasy A.

Tabela 6.4.
INWESTYCJE BIUROWE REALIZOWANE W LATACH 2012-2013

NR	INWESTYCJE BIUROWE
1	Brama Portowa I i II (SwedeCenter)
2	Lastadia Office (SGI)
3	Baltic Business Park (Koncepta)
4	Piastów Office Park (Realkapital)
5	Storrady Park Offices (Gryf Deweloper)
6	Kosmos Art & Business Center (Mark Invest)
7	Hanza Tower (J. W. Construction)
8	Centrum Biznesowe Wilcza (MPM)
9	Alkon Officies (Alkon Scriuritas)
10	Biurowiec IMS-Gryffin (IMS-Gryffin)

Źródło: opracowanie własne CRSG PS sp. z o.o.

6.3.2. INWESTYCJE PRZEMYSŁOWE

Pomimo pewnego zwrotu polityki inwestycyjnej Miasta w kierunku usług BPO, IT oraz nowych technologii lata 2012-2013 to okres wyraźnego powrotu inwestycji przemysłowych do Szczecina. Do niedawna inwestycje tego typu skutecznie omijały teren miasta, trafiając do gmin ościennych lub dalszych rejonów województwa zachodniopomorskiego. W roku 2012 region szczeciński znalazł się w grupie podregionów Polski o najwyższej atrakcyjności dla działalności przemysłowej. Istotne w tym kontekście okazało się szersze wykorzystanie środków unijnych, w szczególności w postaci dogodnych pożyczek, jednak wysoką atrakcyjność regionu zapewniało przede wszystkim funkcjonowanie Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec działającej w Szczecinie od lipca

Firma Teleskop (Fot. Piotr Jasina)

2010 roku. W 2012 roku sprzedano trzy tereny inwestycyjne zlokalizowane przy ulicy Wisławy Szymborskiej, w rejonie ul. Struga o łącznej powierzchni 4,6 ha. W najbliższych latach na tym stosunkowo niewielkim terenie wysokość planowanych nakładów wyniesie 26 mln zł, a w skutek poczynionych inwestycji pracę znajdzie blisko 350 osób.

W marcu 2012 roku firma **Garo Polska**, wchodząca w skład szwedzkiej Grupy Garo, jako pierwsza w Szczecinie otrzymała zezwolenie na prowadzenie działalności w obszarze SSE. Obecnie firma matka GARO AB posiada najwyższy rating solidności finansowej AAA nieprzerwanie od 2003 roku i jest jednym z liderów sprzedaży osprzętu dla elektroinstalatorów. Na powierzchni 12 000 m^2 przy ul. W. Szymborskiej szwedzki inwestor wybudował halę produkcyjno-magazynową o powierzchni 2 882 m^2, gdzie będzie produkował między innymi stacje do ładowania samochodów elektrycznych, stacje do ogrzewania postojowego oraz panele dystrybucyjne energii elektrycznej. Firma docelowo ma zatrudnić 120 osób.

Kolejnym inwestorem w ramach szczecińskiej SSE jest firma **Sanger Metal Sp. z o.o.** ze Szczecina specjalizująca się w produkcji urządzeń służących do podnoszenia i zabezpieczania ładunków. Inwestor nabył działkę o powierzchni około 5 000 m^2 w rejonie ul. Struga, gdzie wybuduje halę produkcyjną wraz z częścią biurową i socjalną o całkowitej powierzchni 2 500 m^2. Początek działalności w nowym zakładzie produkcyjnym przewidziano na połowę 2014 roku. Do końca 2016 r. firma ma zatrudnić około 50 osób.

Trzeci i zarazem największy inwestor szczecińskiej specjalnej strefy ekonomicznej, **HKL Dekoracja Okien Sp. z o.o.** we wrześniu 2013 roku zakończył budowę hali produkcyjnej o powierzchni 8 000 m^2 oraz towarzyszącego jej budynku biurowo-socjalnego o powierzchni 899 m^2. Firma planuje wprowadzić pierwszy w Polsce innowacyjny system automatyki budowlanej dopasowany do specyfiki branży wewnętrznych przesłon okiennych. Do końca 2016 roku w fabryce ma znaleźć zatrudnienie około 180 osób.

W 2013 roku Rada Ministrów RP podjęła decyzję dotyczącą rozszerzenia granic Kostrzyńsko-Słubickiej i Mieleckiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej o nowe tereny w Szczecinie. Poszerzona strefa to łącznie 58 hektarów, na których ma znaleźć zatrudnienie około 2000 osób. Powiększenie obszaru oraz wysoka aktywność programu pożyczkowego JESSICA przyniosły już pierwsze efekty. Przede wszystkim uruchomiono inwestycje, dzięki którym nieobecny od lat nowoczesny przemysł na rzecz gospodarczego wykorzystania morza zaczął powracać do Szczecina.

Od kwietnia 2013 roku trwa rewitalizacja **papierni Skolwin** przy ul. Stołczyńskiej. Inwestorem jest **PW „APIS" Spółka jawna.** Projekt obejmuje renowację budynku w celu ponownego uruchomienia produkcji papieru i tektury, przy której zatrudnienie ma znaleźć około 100 osób. To pierwsza od wielu lat inwestycja komercyjna na Skolwinie, która daje szanse na trwały i zrównoważony rozwój zaniedbanych dotąd obszarów Szczecina.

Kolejną inwestycją przemysłową, uruchomioną dzięki inicjatywie unijnej JESSICA, jest trwająca od 2013 roku budowa **Zakładu Wielkogabarytowych Konstrukcji Stalowych** na terenie wyspy Gryfia. Międzynarodowy inwestor **Bilfinger Crist Offshore Sp. z o.o.** w miejscu obiektów Szczecińskiej Stoczni Remontowej „Gryfia" postawi halę produkcyjną o powierzchni 29 760 m^2 oraz malarnię o powierzchni 4 200 m^2. Zakresem działalności zakładu będzie produkcja fundamentów morskich i wież wiatrowych, które następnie montowane będą na maszty i turbiny wiatrowe. W pierwszym etapie inwestycji spółka zobowiązana jest do utworzenia 462 nowych miejsc pracy, także w dziedzinie badań i rozwoju. Nowo powstała fabryka ze względu na atrakcyjną lokalizację i zastosowanie najnowszych technologii ma szansę odegrać znaczącą rolę na rynku wielkogabarytowych konstrukcji stalowych dla sektora energetyki morskiej. Zakończenie prac planowane jest na 31 grudnia 2015 roku.

Kolejną znamienną inwestycją w tej części miasta jest rozpoczęta w listopadzie 2013 **budowa nowoczesnego zakładu produkcji elementów dźwigów i żurawi** realizowana przez firmę **Teleskop**. Fabryka powstanie pomiędzy papiernią a hutą Skolwin, zajmując obszar blisko 40 hektarów. Realizację projektu umożliwi uzbrojenie przez gminę Szczecin terenów przy ul. Stołczyńskiej, gdzie mają stanąć hale. Miejska część przedsięwzięcia została dofinasowana z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013. Dzięki 4,7 mln zł unijnego dofinansowania, teren inwestycji zostanie wyposażony w niezbędną infrastrukturę techniczną – drogi dojazdowe, oświetlenie ulic oraz sieć wodno-kanalizacyjną. Fabryka Teleskopu ma działać jako spółka **Teleyard**, powołana w celu realizacji inwestycji. W obiekcie początkowo ma znaleźć zatrudnienie około 300-400 osób, a docelowo w perspektywie 10 lat nawet 1000.

Osobną kategorię inwestycji przemysłowych stanowią koncepcje w obszarze obrotu portowo-morskiego. Należy przede wszystkim wymienić tu projekty realizowane przy współudziale **Zarządu Morskich Portów Szczecin i Świnoujście S.A**. Spółka jest podmiotem zarządzającym dwoma portami o podstawowym znaczeniu dla polskiej gospodarki – portem w Szczecinie oraz w Świnoujściu. Na przestrzeni ostatnich lat w szczecińskim porcie rozpoczęto inwestycje mające na celu dostosowanie go do wymagań współczesnego rynku oraz nowoczesnych systemów transportowych.

W 2012 roku na nabrzeżu Fińskim firma **DB Port Szczecin** uruchomiła nowy **Terminal Kontenerowy**. Budowa terminalu była spowodowana niemal 100-procentowym wykorzystaniem dotychczasowego miejsca do obsługi kontenerów zlokalizowanego na Nabrzeżu Czeskim. W latach 2012-2013 spółka DB-Port Szczecin w partnerstwie z **ZMPSiŚ S.A.** prowadziła inwestycję dostosowującą przygotowaną infrastrukturę do potrzeb funkcjonowania terminalu. Nowy terminal kontenerowy stanowi odpowiedź portu w Szczecinie na zapotrzebowania rynku i w przyszłości umożliwi wzrost obrotów kontenerowych.

W tym samym roku legnicka **spółka KGHM Metraco,** otworzyła jedyny w Polsce **terminal przeładunkowy kwasu siarkowego**. Przy Nabrzeżu Katowickim zlokalizowano między innymi front kolejowy, stanowisko załadowcze, zbiorniki o łącznej pojemności około 33 tys. ton kwasu oraz infrastrukturę do załadunku statków. Terminal usprawni eksport polskiego kwasu do zagranicznych odbiorców, między innymi z Ameryki i Azji, którzy stanowią perspektywiczny rynek zbytu dla legnickiego inwestora.

W 2013 roku firma **Cronimet PL Sp. z .o.o**. zdecydowała się na wybudowanie w szczecińskim porcie **nowego terminalu do obsługi metali żelaznych i nieżelaznych**. Spółka stanowi polski odział koncernu Cronimet, światowego lidera w dziedzinie surowców do produkcji wtórnych oraz mineralnych stali stopowych. Koncern zrzesza 56 firm w kilkunastu krajach i zatrudnia około 5 tys. pracowników. Inwestor wybuduje w szczecińskim porcie nabrzeże o długości 150 m i głębokości technicznej 8 m, która szacunkowo ma rocznie obsługiwać do 150 tys. ton ładunku.

Powyższe inwestycje wpisują się w strategię rozwoju portu prowadzoną przez ZMPSiŚ S.A., która oprócz przyciągania nowych inwestorów zakłada również realizację własnych inwestycji, z wykorzystaniem środków unijnych, w obszarze infrastruktury portowej miasta.

Od 2010 roku trwa **rozbudowa infrastruktury portowej w północnej części Półwyspu Ewa w porcie Szczecin**. W ramach projektu przebudowie ulegnie Nabrzeże Zbożowe w celu przystosowania go do obsługi statków o długości do 230 m lub równoczesnej obsługi 2 statków mniejszych o długości do 100 m każdy. Projekt przewiduje również budowę nabrzeża postojowego zlokalizowanego w północnej części Półwyspu Ewa. Przewidywany termin zakończenia inwestycji to II kwartał 2015 roku.

W 2010 roku ruszyła **przebudowa infrastruktury drogowej w portach w Szczecinie i Świnoujściu**. Zakres rzeczowy szczecińskiej części projektu obejmuje przebudowę dróg wewnątrzportowych o łącznej długości 5794,78 m w celu zwiększenia dopuszczalnego nacisku pojedynczej osi pojazdu na nawierzchnię jezdni i nawierzchnię przeznaczoną do postoju ciężkich pojazdów. Przewidywany termin zakończenia inwestycji to I kwartał 2014 roku.

W tym samym roku rozpoczęto również **przebudowę infrastruktury kolejowej w portach w Szczecinie i Świnoujściu**. Szczecińska część inwestycji obejmuje dostosowanie parametrów torów kolejowych w portach „Szczecin Port Masówka" i „Szczecin Port Drobnica" do wymogów taboru eksploatowanego na trasach międzynarodowych magistrali kolejowych E-59 oraz CE-59. Przewidywany termin zakończenia inwestycji to II kwartał 2014 roku.

W 2013 roku ZMPSiŚ S.A. podpisała w Centrum Unijnych Projektów Transportowych umowę na dofinansowanie projektu „**Budowa infrastruktury terminali portowych w Szczecinie i Świnoujściu – miejsca postojowe**". W Szczecinie, w ramach zaplanowanej inwestycji, powstaną trzy place postojowe, a realizacja całego projektu ma przyczynić się do zwiększenia konkurencyjności portu Szczecin-Świnoujście w aspekcie obsługi transportu drogowego.

Dzięki wspomnianym inwestycjom oraz dogodnej lokalizacji Port Szczecin-Świnoujście ma szansę stać się istotnym węzłem logistycznym dla wymiany handlowej Chin z Europą Środkowo-Wschodnią oraz Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego. Należy również zaznaczyć, że spółka ZMPSiŚ od lat prowadzi kampanie oraz inwestycje cząstkowe na rzecz pogłębienia toru wodnego Świnoujście-Szczecin do głębokości technicznej 12,5 m, co stanowi jedną z najważniejszych inwestycji nie tylko dla miasta, ale i dla całego regionu, oferując w przybliżeniu około 4 tys. nowych miejsc pracy.

North-West-Logistic – Park (materiały inwestora)

6.3.3. INWESTYCJE MAGAZYNOWE

Szczecin od lat stanowi najmniejszy rynek magazynowy w Polsce. Do niedawna miasto dysponowało tylko jednym parkiem magazynowym Prologis Park Szczecin o powierzchni 42 000 m^2. W czerwcu 2013 roku **Trasko-Inwest Sp. z o.o.** w ramach pierwszego etapu inwestycji **North-West Logistic Park** oddała do użytku nowoczesną halę magazynową o powierzchni 7 000 m^2. W 2014 roku inwestor odda do użytku drugi etap inwestycji – halę o powierzchni 13 380 m^2. Inwestycja North-West Logistic Park idealnie wpisała się w zapotrzebowanie szczecińskiego rynku. Udostępniona do tej pory przestrzeń magazynowa została wynajęta w 100%, częściowo jeszcze przed zakończeniem budowy. Taka sytuacja wskazuje na wysokie zapotrzebowanie na profesjonalne obiekty magazynowe w Szczecinie. Na koniec 2013 r. niewynajęte pozostawało jedynie 7,5% powierzchni magazynowej.

O atrakcyjności miasta dla inwestycji logistycznych decyduje przede wszystkim jego korzystna lokalizacja i z tego powodu cześć firm postanawia zainwestować we własną

przestrzeń magazynową. Tak uczyniły spółki **Raben Polska i Fresh Logistics** otwierając w 2013 roku nowe centrum logistyczne przy ul. Pomorskiej. Koszt inwestycji wyniósł ponad 11 milionów złotych. Nowo otwarty obiekt posiada trzykondygnacyjny budynek biurowy o powierzchni 715 m^2 oraz halę magazynowo-tranzytową o powierzchni blisko 3 885 m^2. Grupa Raben zatrudnia w nowej placówce łącznie ok. 50 pracowników etatowych oraz ponad 70 podwykonawców.

Wysoki popyt na przestrzeń magazynową w Szczecinie stanowi zarówno szansę jak i wyzwanie dla miasta. Wiele obszarów nadal pozostaje niewykorzystanych, między innymi tereny wzdłuż drogi ekspresowej S10, która połączy zespół portów morskich Szczecin-Świnoujście z aglomeracją warszawską. Niestety obecnie nie są planowane jakiekolwiek inwestycje magazynowe w Szczecinie, jednak należy spodziewać się, że pewne ożywienie w tym zakresie przyniosą inwestycje realizowane w obrębie Portu Szczecin-Świnoujście

Mapa 6.3.
INWESTYCJE PRZEMYSŁOWO-TRANSPORTOWE I MAGAZYNOWE REALIZOWANE W LATACH 2012-2013

Źródło: CRSG PS sp. z o.o.

Tabela 6.5.
INWESTYCJE PRZEMYSŁOWO-TRANSPORTOWE I MAGAZYNOWE REALIZOWANE W LATACH 2012-2013

LP.	INWESTOR
1	Garo Polska
2	Sanger Metal
3	HKL Dekoracja Okien
4	PW "Apis"
5	Teleyard (Teleskop)
6	Bilfinger Crist Offshore
7	DB Port Szczecin
8	KGHM Metraco
9	Croniment PL
10	ZMPSIŚ
11	Trasko-Inwest
12	Raben Polska, Fresh Logistics

Źródło: opracowanie własne CRSG PS sp. z o.o.

Outlet Park Szczecin (materiały inwestora)

6.3.4. INWESTYCJE HANDLOWE

Wbrew powszechnej opinii szczeciński rynek powierzchni handlowych jest najmniejszy wśród ośmiu głównych aglomeracji Polski i na koniec 2013 roku oferował ok. 275 000 m^2. Jednocześnie wskaźnik powierzchni niewynajętej również utrzymuje się na stale niskim poziomie i na przestrzeni dwóch lat wynosił około 2%. Niemalejące zainteresowanie przestrzenią tego typu w Szczecinie związane jest głównie z bezpośrednim sąsiedztwem Niemiec, dla których miasto stanowi atrakcyjny cel zakupów. W stosunku do lat poprzednich, okres 2012-2013 nie przyniósł spektakularnych inwestycji handlowych w mieście. Główne inwestycje w tym sektorze skoncentrowały się przede wszystkim na rejonach dotąd niezagospodarowanych, wypełniając tym samym luki handlowo-usługowe na mapie Szczecina.

Do najważniejszych inwestycji tego typu należy zaliczyć otwarty pod koniec 2012 roku przy ul. Struga **Outlet Park Szczecin** – pierwsze w Szczecinie centrum wyprzedażowe. To także pierwsza inwestycja grupy **Echo Investment** w seg-

mencie centrów handlowo-wyprzedażowych. Outlet Park Szczecin oferuje łącznie 130 najemców, 24 000 m² powierzchni wynajmu, 1400 miejsc parkingowych, 7 sal kinowych i supermarket. To pierwszy tego typu obiekt z tak szeroką ofertą w Polsce, łączący centrum outletowe z centrum regularnym, wpasowując się w potrzeby mieszkańców Prawobrzeża.

Również w 2012 roku otwarto **Galerię Północ** u zbiegu ul. Szosa Polska, Policka i Ostoi Zagórskiego. Głównym inwestorem jest spółka **Tomaszewicz Development**, renomowany szczeciński deweloper. Galeria to dwukondygnacyjny obiekt o powierzchni 2 475 m² i 69 miejscach parkingowych.

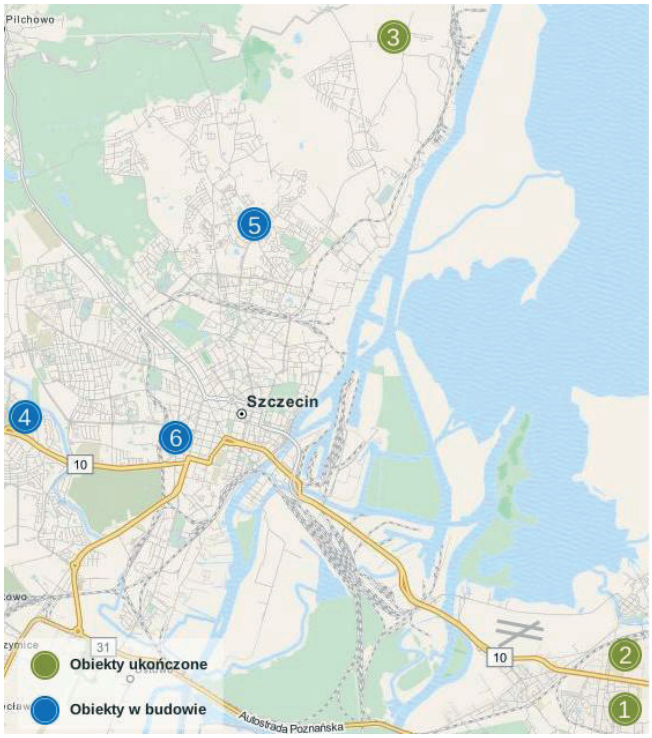
Po koniec 2013 roku Szczecin wzbogacił się o park handlowy **Marcredo Center Szczecin** powstały przy ul. Struga. Inicjatorem inwestycji jest spółka **Elbfonds Development** specjalizująca się w obszarze wielkopowierzchniowych nieruchomości handlowych. Marcredo Center Szczecin to retail park o powierzchni najmu około 14 000 m². Wśród najemców znalazło się między innymi Media Markt, Decathlon, Jula, Czerwona Torebka. Dla klientów dostępny jest parking na około 400 miejsc. Docelowo w parku znajdzie zatrudnienie ok. 200 pracowników.

Pod koniec grudnia 2013 roku nie było w Szczecinie żadnych wielkopowierzchniowych obiektów handlowych w budowie. Trwały jedynie prace modernizacyjne powstałego 14 lat temu **Centrum Handlowego Ster** o powierzchni użytkowej prawie 32 000 m², mieszczącego się przy ul. Ku Słońcu. Warta 3,7 milionów euro inwestycja spółki **Valad Europe** składa się z dwóch etapów obejmujących kolejno remont wnętrz oraz przebudowę fasady. Planowane działania mają przekształcić tradycyjne centrum handlowe w lokalne centrum rozrywki. Planowane zakończenie inwestycji to początek 2014 roku.

Do mniejszych inwestycji handlowych realizowanych w ciągu ostatnich dwóch lat należy powstający od sierpnia 2013 roku przy ul. Rostockiej na Warszewie pierwszy w Szczecinie sklep francuskiej marki **E.Leclerc**. Inwestycja stanowi oddzielny budynek o powierzchni 5 000 m², w którym znajdzie się pasaż z butikami i restauracją. Zakończenie inwestycji planowane jest na początek 2014 roku. Docelowo w obiekcie znajdzie pracę ok. 80 osób.

Od 2013 roku spółka **Rynek Centrum** złożona przez 87 kupców z targowiska mieszczącego się przy al. Bohaterów Warszawy jest w trakcie przygotowań do przebudowy rynku. Na około 13 000 m² powierzchni ma powstać zadaszone targowisko o 12 pawilonach wraz z przylegającym parkingiem. Aktualnie prace są na etapie usuwania zbędnych zabudowań oraz pomieszczeń handlowo-usługowych. Wstępnie inwestycja ma zostać zakończona do końca czerwca 2014 r. Ogólnie dzięki inwestycjom w latach 2012-2013 Szczecin zyskał 45 474 m² nowoczesnej powierzchni handlowej.

Mapa 6.4.
INWESTYCJE HANDLOWE REALIZOWANE W LATACH 2012-2013

Źródło: CRSG PS sp. z o.o.

Tabela 6.6.
INWESTYCJE HANDLOWE REALIZOWANE W LATACH 2012-2013

NR	INWESTYCJE HANDLOWE
1	Outlet Park Szczecin
2	Marcredo Center Szczecin
3	Galeria Północ
4	C.H. Ster (modernizacja)
5	E. Leclerc
6	Rynek Centrum

Źródło: opracowanie własne CRSG PS sp. z o.o.

6.3.5. INWESTYCJE MIESZKANIOWE

W ostatnim czasie można zaobserwować intensywny rozwój rynku mieszkaniowego w Szczecinie, co przekłada się na wzrost zainteresowania zarówno inwestorów krajowych jak i zagranicznych. W Szczecinie w latach 2012-2013 działało około 33 deweloperów realizujących w przybliżeniu 54 inwestycji mieszkaniowych na terenie miasta. Wśród najbardziej aktywnych inwestorów znalazły się przede wszystkim lokalne i krajowe przedsiębiorstwa, tj. **Alsecco Deweloper**, **Calbud**, **Modehpolmo**, **BEST Deweloper**, **SGI**, **Siemaszko**. Wśród inwestorów zagranicznych szczególnie aktywnie na terenie miasta działała spółka **Vastbouw Polska**, widoczna była również działalność takich developerów jak **Realkapital Partners** czy **Ronson Development**. Wzmożona aktywność inwestorów spowodowała, że w zdominowanej przez budynki

Osiedle Ku Słońcu (materiały dewelopera)

powstałe przed 1990 rokiem zabudowie miasta pojawia się coraz więcej nowoczesnych obiektów mieszkalnych. Wśród szczecińskich inwestycji mieszkaniowych najbardziej widoczne jest budownictwo wielorodzinne, nowoczesne osiedla powstające na obrzeżach miasta oferują od 400 do 700 lokali mieszkalnych, a zakres prac obejmuje także uzupełnienie luk w lokalnej infrastrukturze. Istotnym segmentem rynku są także mniejsze inwestycje od 200 do 300 lokali mieszkalnych zlokalizowane bliżej centrum. Pozostałe inwestycje mieszkaniowe to przede wszystkim tak zwane punktowce, czyli pojedyncze budynki wielorodzinne rozproszone po całym mieście. W tym segmencie deweloperskim rosnącą popularnością w Szczecinie cieszą się przede wszystkim wille miejskie, budynki o niskiej zabudowie, w którym każda z kondygnacji stanowi jedno mieszkanie, zaś wyraz architektoniczny całości zbliżony jest do zabudowy jednorodzinnej. Stosunkowo najmniejszą aktywność inwestycyjną odnotowano w segmencie budownictwa jednorodzinnego. Poniżej przedstawiono kilkanaście wybranych inwestycji mieszkaniowych realizowanych w Szczecinie w latach 2012-2013. Pełen wykaz inwestycji mieszkaniowych zamieszczono na mapie nr 4.1., na końcu rozdziału 4.

OSIEDLA WIELORODZINNE

Budownictwo wielorodzinne koncentruje się przede wszystkim w północnej oraz zachodniej części miasta. Zdecydowanie największą inwestycją mieszkaniową jest realizowane od 2011 roku osiedle **Ku Słońcu** znanego polskiego developera **Polnord.** W latach 2012-2013 inwestor oddał do użytku kolejne etapy osiedla – **Ku Słońcu II.** Osiedle to kompleks dwu, trzy i czteropokojowych mieszkań wyposażonych w taras, balkon, ogródek lub loggię. Całkowita powierzchnia użytkowa inwestycji Ku Słońcu to 44 000 m^2, 760 lokali użytkowych i 817 miejsc parkingowych. Zakończenie budowy planowane jest na wrzesień 2014 roku.

Firma **SIEMASZKO** od 2013 roku realizuje inwestycję **Nowe Forty** obejmującą kwartał ograniczony ulicami: Narutowicza, Kusocińskiego, Sowińskiego i Głowackiego, gdzie w ciągu dwóch lat docelowo ma powstać 5-6 kondygnacyjny kompleks mieszkalny o średniowysokim rodzaju zabudowy. Ponadto, na najniższych kondygnacjach zaplanowana jest powierzchnia z przeznaczeniem na lokale handlowo-usługowe. Łącznie planowane jest wybudowanie 674 mieszkań.

Realkapital Partners Sp. z o.o. to skandynawski developer, który od 2009 roku realizuje inwestycję mieszkaniową **Park Ostrowska**. Osiedle powstaje na jednym ze Wzgórz Warszewskich przy ul. Ostrowskiej, obejmując czterokondygnacyjne lokalne mieszkalne. W 2012 roku zakończono 2 z 5 etapów inwestycji, tym samym oddając do użytku 127 mieszkań od jedno – do pięciopokojowych. Łącznie do 2014 roku ma zostać oddanych około 625 lokali mieszkalnych.

W maju 2012 roku **Ronson Development**, będący częścią holenderskiej spółki Ronson Europe, zakończył pierwszy etap inwestycji **Osiedla Panoramika** w dzielnicy Warszewo przy ul. Duńskiej i Krasińskiego. W ramach pierwszego etapu inwestycji powstały 82 mieszkania. Docelowo inwestycja obejmie 499 lokali mieszkalnych. Całość ma zostać zakończona pod koniec 2015 roku.

W latach 2012-2013 ogólnopolska grupa deweloperska **Mak Dom** zakończyła realizację osiedla **Warszewo Przylesie**. Inwestycja położona jest w okolicy ul. Podbórzańskiej, w bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się tereny leśne Puszczy Wkrzańskiej oraz liczne polany rekreacyjne. Osiedle jest jak dotąd największą inwestycją developera, na obszarze 44 385 m^2 powstało 29 budynków (Przylesie I) trzykondygnacyjnych w wysokim standardzie wraz z pełną infrastrukturą towarzyszącą. Ogółem inwestycja oferuje 439 lokali mieszkalnych. Dodatkowo kompleks mieszkaniowy objął realizację kilku nowych kwartałów ulic wraz z parkingami i przestrzenią przeznaczoną do wypoczynku.

Od 2011 roku trwają prace budowlane przy ul. Maciejkowej, gdzie powstaje **Osiedle Podbórzańska** ogólnopolskiego dewelopera **Noraco,** znanego już w Szczecinie dzięki inwestycji Centrum Handlowe Piast (obecnie Atrium Molo). W ramach osiedla powstanie osiemnaście dwupiętrowych apartamentowców oferujących łącznie 294 mieszkania. Deweloper planuje zakończyć realizację całego kompleksu do końca 2016 roku.

W 2013 roku firma **Rezydent** zrealizowała w śródmieściu przy ul. Potulickiej inwestycje **Osiedle Pionierów I**. Deweloper oddał do użytku cztery budynki mieszkalne o łącznej ilości 263 mieszkań. W tym samym roku uruchomiono także drugi etap inwestycji **Osiedle Pionierów II**, które do końca 2016 roku ma zaoferować kolejne 304 lokale mieszalne.

W 2012 firma **Comfortime** realizowała ogrodzony i monitorowany kompleks **Cztery Ogrody** na działce o powierzchni 14 000 m^2, położony na osiedlu Warszewo przy ul. Duńskiej 18-30. Projekt Cztery Ogrody to dwa pięcio – i sześciokondygnacyjne budynki o łącznej liczbie 238 lokali mieszalnych. Elementem charakterystycznym osiedla są cztery ogrody: różany, kamienny, wiśniowy i iglasty, które stanowią integralną część osiedla.

W 2013 roku przy ul. Podbórzańskiej powstał nowy kompleks budynków wielorodzinnych **Maciejkowe Wzgórze**. Inwestycja należy do zagranicznego dewelopera **Vastbouw Polska** i cechuje się niską 2,5-kondygnacyjna zabudową. Do mieszkań na parterze przylegają ogródki przydomowe, a w kondygnacji podziemnej budynków znajdują się garaże oraz komórki lokatorskie. Osiedle oferuje 232 mieszkania.

W 2012 roku znany szczeciński deweloper, firma **SGI** realizowała budowę nowoczesnego osiedla **Krakowska II** przy ul. Barbakan. W skład inwestycji wchodzą 84 różnej wielkości mieszkania rozlokowane w czterech budynkach z garażami w części podziemnej. U zbiegu ulic Rapackiego i Ks. Warcisława przedsiębiorstwo od 2011 roku zrealizuje **Osiedle Poziomkowe** – dwa wielorodzinne budynki o powierzchni użytkowej 9 100 m^2, których ukończenie planowane jest na 2014 rok. Nieopodal ulic Księżnej Salomei, Gontyny oraz Emili Plater, trwa kolejna inwestycja dewelopera w tym segmencie – **Osiedle Nautica.** Inwestycja to monitorowany kompleks budynków o układzie kaskadowym z mieszkaniami o różnej wielkości oraz z miejscami parkingowymi w części podziemnej i na terenie osiedla. Planowana powierzchnia użytkowa osiedla wynosi 24 515 m^2. Prace budowlane zostaną zakończone w 2014 roku.

Firma **Idea Invest** w latach 2012-2013 realizowała budowę kompleksu o powierzchni użytkowej 3 600 m^2 mieszczącego się przy ul. Mickiewicza. Inwestycja stanowi interesujące połączenie przedwojennej zabudowy z nowoczesnymi, atrakcyjnymi rozwiązaniami architektonicznymi. Kompleks składa się z dwóch budynków połączonych kameralnym, zielonym dziedzińcem.

W lutym 2013 roku firma **Modepholmo** zakończyła budowę trzeciego etapu osiedla **Za Sterem** mieszczącego się przy ul. Kopańskiego. Całkowita powierzchnia użytkowa ostatniego etapu inwestycji to około 6493 m^2,na której znalazło się 79 mieszkań i 56 garaży. W latach 2012-2013 inwestor realizował dwie kolejne inwestycje – **Park Przygoda II i III**. Inwestycje zlokalizowane są przy ul. Polskich Marynarzy, z czego każda zaoferuje 2792,8 m^2 powierzchni użytkowej, 24 mieszkania i tyle samo garaży. Zakończenie każdego z etapów planowane jest kolejno na 2014 i 2015 rok.

INWESTYCJE PUNKTOWE

W latach 2011-2012 przedsiębiorstwo **Mak Dom** zrealizowało prace inwestycyjne dotyczące kameralnego domu o powierzchni użytkowej 1511 m^2 – **Arkońska Park**. Obiekt stojący na ogrodzonym terenie mieści się przy ul. Franciszka Gila w zachodniej części Szczecina, w dzielnicy Arkońskie-Niemierzyn i oferuje 25 mieszkań typu studio o zróżnicowanej powierzchni.

W 2012 roku firma **Calbud** zakończyła budowę 8-piętrowego budynku mieszkalno-usługowego – **Tarasy Manhattanu**. Budynek posiada 76 mieszkań oraz lokal usługowy położony na parterze. Pod budynkiem znajduje się garaż z miejscami postojowymi dla 26 aut. Inwestycja jest położona u zbiegu ulic Kadłubka i Ofiar Oświęcimia. W tym samym roku deweloper oddał do użytku podobną inwestycję. Nowoczesny budynek mieszkalno-usługowy **Dębowy Skwer** przy ul. Dembowskiego oferuje 74 mieszkania, 6 lokali usługowych oraz 23 miejsca postojowe.

W 2013 roku **Steed Developer** realizował inwestycje **Pod Sześcioma Lipami**. Pięciokondygnacyjny budynek ulokowany przy ul. Hożej oferuje 63 mieszkania o zróżnicowanej powierzchni i ilości pomieszczeń – ostatnie dwie kondygnacje stanowią mieszkania dwupoziomowe.

Firma **Modepholmo II** w połowie 2014 zakończy prace na inwestycji **Witkiewicza 10**, piętrowego budynku mieszczącego się na rogu ulic Santockiej i Witkiewicza (Świerczewo). Inwestycja „Witkiewicza" to wielofunkcyjny budynek mieszkalny, który będzie posiadać 11 kondygnacji nadziemnych i 1 kondygnację podziemną. Parter oraz I piętro budynku zostaną przeznaczone na lokale handlowo-usługowe oraz biurowe.

Ciekawym trendem wśród mniejszych inwestycji wymagającym osobnego omówienia jest proces stopniowego uzupełniania historycznej zabudowy centrum miasta o nowe obiekty z podwyższonym standardem. W 2012 roku przedsiębiorstwo **Calbud** realizowało zespół mieszkalno-usługowy **Kamienica Nova**. Inwestycja położona jest u zbiegu ulic Langiewicza i Księcia Bogusława X i stanowi uzupełnienie części kwartału w samym centrum Szczecina. Parter budynku został w całości przeznaczony na usługi. Pozostałą cześć budynku zajmuje 97 lokali mieszkalnych. W 2013 roku deweloper rozpoczął realizację podobnej inwestycji **Kamiennicy Vossa** przy ul. Swarożyca 15 obok Teatru Polskiego. Podobnie jak w przypadku Kamiennicy Nova parter budynku przeznaczono na usługi, a całość wpisuje się w linię otaczającej zabudowy. Kamienica zostanie oddana do użytku we wrześniu 2014 roku.

Kolejną ciekawą inwestycją mieszkaniową wpisującą się w nurt rewitalizacji Śródmieścia jest **Szczeciński Monciak** koszalińskiego przedsiębiorstwa **Lechbud**. Budynek usługowo-mieszkalny został oddany do użytku w 2012 roku i stanowi plombę po zlikwidowanym sklepie sieci Społem przy ul. Monte Cassino 38. Kamienica oferuje 51 lokali mieszkalnych oraz 63 miejsca parkingowe.

Stosunkowo najnowszą inwestycją w tym segmencie jest **Kamienica Krzywoustego 14** szczecińskiego developera **Neptun Developer**, który od 14 lat działa na lokalnym rynku. Prace nad inwestycją ruszyły w 2013 roku i mają potrwać do grudnia 2015 roku. Budynek ma oferować kompaktowe jedno – i dwupokojowe mieszkania, a elewacja ma nawiązywać do Paryża i przedwojennego Szczecina.

OSIEDLA DOMÓW JEDNORODZINNYCH

Obszar budownictwa jednorodzinnego zdecydowanie nie należy do najpopularniejszych w Szczecinie. Większość inwestycji tego typu koncertuje się w gminach sąsiednich jak Mierzyn, czy Dobra Szczecińska, gdzie tereny rolne przekształcane są na osiedla domów jednorodzinnych. Szczecińskie budownictwo jednorodzinne to zdecydowanie domena suburbiów, w szczególności tych usytuowanych w północno-zachodniej części miasta. Widoczne jest to na przykładzie dzielnicy Krzekowo, która w ostatnich latach systematycznie powiększa się o nowe osiedla.

W 2013 roku spółka komandytowa **Alsecco sp. z o. o.** rozpoczęła realizację inwestycji składającej się z 13 domów jednorodzinnych w zabudowie bliźniaczej ulokowanych przy ul. Szerokiej. Łączna powierzchnia użytkowa domów wynosi 97,75 m^2. W tym samym okresie podobną inwestycję na Krzekowie uruchomił również inny deweloper – spółka Murbud Invest. W trakcie realizacji znajduje się 8 budynków jednorodzinnych dwulokalowych w zabudowie wolnostoją-

cej przy ul. Żniwnej. Firma realizuje także inną inwestycje w tym segmencie zlokalizowaną na szczecińskim Osowie – 5 budynków w zabudowie wolnostojącej przy ul. Mokrej.

Stara Rzeźnia (fot. Marek Hołowacz)

6.3.6. INWESTYCJE REKREACYJNO-WYPOCZYNKOWE

Inwestycje rekreacyjno-wypoczynkowe podejmowane na terenie Szczecina w ciągu ostatnich dwóch lat dotyczą głównie obszaru turystyki wodnej oraz atrakcji jej towarzyszących, co związane jest przede wszystkim z długoletnią strategią rozwoju miasta Floating Garden 2050. Organizacja prestiżowej imprezy Tall Ship Races oraz inicjatywa Zachodniopomorskiego Szlaku Żeglarskiego pokazały realny potencjał Szczecina w tym zakresie. Niestety potencjalnych inwestorów nadal odstrasza zaniedbana przez lata infrastruktura nabrzeża, która wymaga sporych nakładów na rewitalizację. Lata 2012-2013 to czas strategicznych inwestycji mających na celu symboliczny powrót Szczecina nad Odrę poprzez zwiększenie atrakcyjności terenów nabrzeżnych. Widoczne jest to przede wszystkim w bezpośrednich inwestycjach Urzędu Miasta oraz spółek miejskich. W ubiegłym roku włączyły się w ten proces także inwestycje komercyjne, w szczególności te realizowane przy współudziale środków ze wspomnianego już funduszu pożyczkowego JESSICA.

Od maja 2013 roku trwa renowacja nieruchomości pod nazwą **„Stara Rzeźnia"** przy ul. Wendy 14. Inwestycja zakłada przebudowę zespołu nieruchomości znajdujących się na terenie Łasztowni w centrum społeczno-kulturalno-biznesowe. W starej oborze powstanie szklany hol odsłaniający fundamenty, galeria, sale spotkań kulturalnych, kino, restauracje oraz pub kapitański. Prace mają zostać zakończone w marcu 2014 roku. Inwestycja jest strategicznie powiązana z realizowaną przez Urząd Miasta budową Portu Jachtowego na Wyspie Grodzkiej, gdzie docelowo ma cumować do 80 jachtów. Cały obszar Starej Rzeźni to ok. 5 ha ziemi czekającej na inwestorów. Plany zagospodarowania przestrzennego miasta zakładają przekształcenie terenu poprzemysłowego w dzielnicę portową z typowymi funkcjami miejskimi.

W 2013 roku firma **DANA Invest Sp. z o.o.** – spółka córka **J.W. Construction** – przystąpiła do prac modernizacyjnych oraz wykończeniowych byłych zakładów odzieżowych Dana przy ul. Wyzwolenia z przeznaczeniem na cele hotelowe. Inwestycja **Hotel Stara Dana** obejmuje wyposażenie budynku w pokoje hotelowe, restaurację, pomieszczenia rekreacyjne oraz zaplecze socjalno-magazynowe. W hotelu znaleźć się mają łącznie 102 pokoje, w tym 18 w wersji LUX oraz jeden apartament prezydencki. Ważną częścią kompleksu hotelowego będzie centrum konferencyjne złożone z trzech sal. W podziemiach budynku znajdzie się miniSPA oraz parking. Zakończenie inwestycji planowane jest na 2015 rok.

6.4. DZIAŁALNOŚĆ INWESTYCYJNA MIASTA

Prowadzenie działalności inwestycyjnej stanowi niezwykle ważną sferę zadań będących przedmiotem szczególnego zainteresowania władz Miasta. Skuteczna polityka planowania i realizacji inwestycji jest jednym z gwarantów wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju Miasta. Szczecin w ciągu ostatnich lat wypracował taki system planowania inwestycji, umocowany odpowiednimi aktami prawnymi, w którym obowiązujące procedury umożliwiają rozpoznanie wszystkich rzeczywistych potrzeb inwestycyjnych, jak też minimalizują polityczne naciski na dobór zadań przewidzianych do realizacji. Podstawowe akty prawne związane z procesem inwestycyjnym:

- Uchwała Nr XIV/320/11 Rady Miasta Szczecina z dnia 19 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Szczecina 2025,
- Uchwała Nr XVII/470/12 Rady Miasta Szczecin z dnia 26 marca 2012 roku w sprawie uchwalenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Szczecin",
- Uchwała Nr XXV/727/12 z 19 grudnia 2012 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta Szczecin na lata 2013-2045.
- Uchwała Nr XXV/730/12 Rady Miasta Szczecin z dnia 19 grudnia 2012 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniego Programu Rozwoju Szczecina,
- Zarządzenie Nr 83/13 Prezydenta Miasta Szczecin z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia Programów strategicznych wynikających z realizacji Strategii Rozwoju Szczecina 2025.

6.4.1. WIELOLETNIE PLANOWANIE INWESTYCYJNE

Potrzeba podjęcia długookresowego planowania wynika z konieczności określenia długofalowej perspektywy warunków technicznych, technologicznych oraz finansowych do realizacji zadań inwestycyjnych. Jednocześnie należy wziąć pod uwagę czas i nakłady związane z procesem przygotowania zadań do realizacji obejmujące konieczność uregulowania spraw terenowo-prawnych, sporządzenia dokumentacji, uzyskania niezbędnych opinii i ocen oraz decyzji administracyjnych. Określenie długoterminowej perspektywy czasowej zamiarów inwestycyjnych w ujęciu rzeczowym i finansowym pozwala na ocenę zdolności finansowej budżetu Miasta w konfrontacji z potrzebami. Również pozwala na podjęcie w odpowiednio wyprzedzającym terminie starań o pozyskanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych, co w najbliższej perspektywie stanowić powinno główny warunek

utrzymania wysokiego udziału inwestycji w wydatkach ogółem. Planowanie przedsięwzięć inwestycyjnych odbywa się w dwóch wymiarach czasowych:

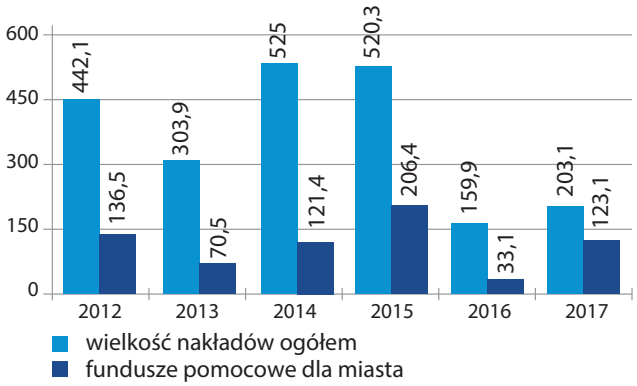
- planowanie wieloletnie – długofalowa prognoza finansowa, w tym wydatki na długookresowe przedsięwzięcia, Wieloletni Program Rozwoju Szczecina.
- planowanie roczne – budżet miasta.

Roczne planowanie zakresu inwestycji przeznaczonych do realizacji w roku budżetowym odbywa się z uwzględnieniem zapisów wieloletniej prognozy finansowej w części wydatków na przedsięwzięcia. Weryfikacji poddawane są koszty planowanych przedsięwzięć oraz zakres prac do zrealizowania, zgodnie ze stanem zaawansowania w roku poprzednim i ewentualnymi innymi zmianami. Planowanie roczne zadań inwestycyjnych odbywa się zgodnie z procedurą budżetową, która określa sposoby przedstawienia planów, terminy realizacji poszczególnych etapów oraz precyzuje odpowiedzialność za przesłanie dokumentów. Elementem rozstrzygającym w planowaniu inwestycyjnym stały się szczegółowe analizy dochodów i wydatków budżetu Miasta oraz prognozy możliwości finansowych Miasta w okresie najbliższych dziesięciu lat.

W latach 2011-2012 dokumentem, który w sposób długookresowy planował rozwój miasta, był Wieloletni Program Inwestycyjny Miasta Szczecina na lata 2012-2017 (WPI). W przedmiotowym dokumencie dokonano identyfikacji najważniejszych zadań inwestycyjnych w horyzoncie czasowym 2012-2017, a także określono najważniejsze przedsięwzięcia w poszczególnych sferach. W kolejnej części raportu w każdej ze sfer opisano najistotniejsze inwestycje planowane do realizacji w latach 2012-2017, zgodnie z informacjami przedłożonymi w budżecie Miasta i WPI. Natomiast najważniejsze inwestycje w aglomeracji szczecińskiej zostały szczegółowo opisane w poszczególnych rozdziałach Raportu.

Największe nakłady inwestycyjne dominują w sferze **Transport i komunikacja**, co obrazuje poniższa tabela. W latach 2012-2017 łączna wielkość nakładów przeznaczonych na zadania inwestycyjne w obszarze transportu i komunikacji wynosi ok. 1 098,2 mln zł, natomiast całkowite wydatki poniesione w tych sferach w 2011 roku to koszt 191 405 tys. zł , w 2012 roku 211 792 tys. zł, a w 2013 roku 72 454 tys. zł.

Wykres 6.2.
WIELKOŚĆ PLANOWANYCH NAKŁADÓW NA INWESTYCJE W LATACH 2012-2015 [MLN ZŁ]

Źródło: Sprawozdania z wykonania Budżetu Miasta Szczecin za rok 2013

Podpisana w 2010 roku umowa na dofinansowanie projektu **Modernizacja dostępu drogowego do Portu w Szczecinie** pozwoliła na kontynuowanie prac na miejskim odcinku drogi krajowej Nr 10. Przedsięwzięcie zostało wpisane na listę projektów indykatywnych dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (wpisuje się w cele Działania 7.2 Rozwój Transport Morskiego). Projekt polegał na modernizacji dostępu drogowego do portu w Szczecinie poprzez przebudowę ulicy Struga, stanowiącej element szlaku komunikacyjnego, łączącego port z krajowym i międzynarodowym systemem drogowym. Zakres prac dotyczył przebudowy ulicy Struga na odcinku ok. 2,6 km, obejmującym zagłębienie jezdni głównej na długości ok. 800 m (w celu umożliwienia budowy wiaduktów na wysokości skrzyżowań z ul. Jasną i Łubinową – Wiosen-

Tabela 6.7.
INWESTYCJE – WIELKOŚĆ NAKŁADÓW W LATACH 2012-2017 WG SFER [TYS. ZŁ]*

WYSZCZEGÓLNIENIE	WYKONANIE		PLAN	PROGNOZA			RAZEM
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2012-2017
bezpieczeństwo i porządek w mieście	2 819	1 492	10 074		500	500	15 385
edukacja i nauka	11 467	15 758	33 794	17 454	19 700	19 900	118 072
gospodarka komunalna	27 363	15 547	35 588	23 032	12 900		114 429
gospodarka mieszkaniowa	28 608	24 582	28 957	5 180	11 230	13 841	112 398
kultura fizyczna, turystyka i rekreacja	84 422	60 041	121 297	18 554	21 650	19 250	325 213
kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego	34 215	57 575	35 562	360	19 030		146 742
ład przestrzenny i gospodarka nieruchomościami	6 497	3 640	6 925		9 000		26 063
pomoc społeczna i ochrona zdrowia	6 123	2 437	15 306	3 188	1 449		28 502
rozwój społeczeństwa obywatelskiego	22 729	5 889	10 998	1 000			40 616
transport i komunikacja	211 792	72 455	167 359	450 496	47 400	148 700	1 098 201
wspieranie rozwoju gospodarczego	1 976	38 555	53 711	80			94 322
zarządzanie strukturami samorządowymi	4 110	5 965	5 450	1 000	17 137	1 000	34 662
wydatki ogółem	**442 120**	**303 935**	**525 020**	**520 343**	**159 995**	**203 191**	**2 154 605**

* Zestawienie zawiera wyłącznie środki własne Miasta na inwestycje oraz środki, których beneficjentem jest Miasto

Źródło: Sprawozdania z wykonania Budżetu Miasta Szczecin za rok 2013

ną). Prace obejmowały budowę estakad w ciągu ul. Struga nad skrzyżowaniem z ul. Pomorską (bezkolizyjny przebieg jezdni głównych ul. Struga na odcinku objętym zadaniem), budowę wiaduktów nad ul. w ciągu ul. Jasnej i Łubinowej – Wiosennej, budowę ronda na skrzyżowaniu z ul. Pomorską (pod estakadami jezdni głównych), przebudowę jezdni wspomagających ul. Struga, roboty towarzyszące (m.in. usunięcie kolizji z istniejącym uzbrojeniem, nasadzenia zieleni itp.). Wzdłuż modernizacji odcinka ul. Struga, od skrzyżowania z ul. Jasną do włączenia w ul. Zwierzyniecką została wybudowana ścieżka rowerowa o łącznej długości ok. 2,5 km. Zadanie zakończono w 2013 roku. Całkowity koszt wyniósł 117,71 mln zł, zaś kwota dofinansowania z UE 89,06 mln zł.

Realizowany był również V etap **Obwodnicy Śródmieścia** Szczecina obejmującej odcinek o długości około 1 200 m, od ulicy Duńskiej – Krasińskiego do ulicy Arkońskiej wraz ze skrzyżowaniem z ul. Chopina. Zakres projektu dotyczył budowy ulicy dwujezdniowej, przebudowy skrzyżowania z ulicą Chopina wraz z odcinkiem około 470 m tej ulicy. Nastąpiło też podłączenie skrzyżowania ulic Niny Rydzewskiej i Wszystkich Świętych, przebudowa skrzyżowania z ulicami Arkońska i Niemierzyńska z odcinkiem około 530 m ciągu tych ulic wraz ze skrzyżowaniem oraz modernizacja istniejącego wiaduktu kolejowego nad ulicą Niemierzyńską. Ponadto dostosowano istniejący układ drogowy do nowoprojektowanej drogi tj. zapewniono dojazdy do terenów przyległych, wykonano parkingi i zatoki autobusowe. Wybudowano przejście podziemne pod Obwodnicą w rejonie ul. Łabędziej, utworzono chodniki i ścieżki rowerowe. Zostały rozebrane nawierzchnie istniejących ulic, utworzono kanalizację deszczową, wykonano sygnalizację świetlną i oświetlenie uliczne. Oprócz tego wybudowano mury oporowe, usunięto kolizje z istniejącymi sieciami, rozebrano budynki mieszkalne – szt. 5, oraz budynki gospodarcze i inne (stacja LPG, garaże). Dokonano rozbiórki budynków zlokalizowanych na terenie ogródków działkowych, wycięto kolidujące drzewa i krzewy, nasadzono zieleń. Wykonane też zostały elementy bezpieczeństwa ruchu tj. oznakowania pionowego oraz poziomego.

Całkowity koszt etapu V wyniósł 79,02 mln zł, zaś kwota dofinansowania z UE 50,93 mln zł.

Kolejne bardzo ważne zadanie realizowane przez miasto w latach 2012-2013 to **„Przebudowa ulic: Niemierzyńska, Arkońska do Al. Wojska Polskiego w Szczecinie"**. Inwestycja została podzielona na trzy etapy realizacyjne. Etap I – ul. Krasińskiego (odcinek od ul. Słowackiego do ul. Niemierzyńskiej), skrzyżowanie ulic: Krasińskiego – Niemieczyńska – Niemcewicza, ul. Niemierzyńska do Obwodnicy Śródmiejskiej etap V (skrzyżowanie ul. Niemierzyńska, Arkońska, Wszystkich Świętych) – długość 1 230 m. Etap II – ul. Arkońska na odcinku od Obwodnicy Śródmiejskiej etap V do pętli tramwajowej „Las Arkoński" wraz z przebudową cieku „Osówka" dla odprowadzenia wód deszczowych – długość 850 m. W ramach obu etapów dokonano przebudowy torowisk tramwajowych oraz przebudowy nawierzchni jezdni i chodników wraz z infrastrukturą naziemną i podziemną, w ramach etapu II przebudowano ciek „Osówka". Całkowity koszt wyniósł 66,81 mln zł, zaś kwota dofinansowania z UE 25,44 mln zł.

W połowie 2010 roku Miasto rozpoczęło realizację **Trasy Północnej**, która docelowo połączy Niebuszewo z ul. Szosa Polska i odciąży drogę do Polic. Całą inwestycję podzielono na etapy (Ia, Ib, II oraz III). W 2012 roku zakończono etap Ia polegający na przebudowie i budowie ulicy Warcisława od ul. Przyjaciół Żołnierza do ul. Bocianiej – długość 1050 m. Całkowity koszt etapu Ia wyniósł 30,61 mln zł. Obecnie w trakcie realizacji jest etap II dotyczący budowy ulicy Wkrzańskiej od ul. Bocianiej do ul. Łącznej – długość ok. 1000 m oraz przebudowy ul. Łącznej od ul. Hożej do ul. Rostockiej wraz ze skrzyżowaniem – długość ok. 1 500 m. Przewidywany koszt etapu II wynosi 35,31 mln zł, zaś kwota dofinansowania z UE 17,70 mln zł.

Jedną z najważniejszych inwestycji mających wpływ na poprawę funkcjonowania komunikacji zbiorowej miała **przebudowa węzła Brama Portowa** wykonana przez Tramwaje Szczecińskie Sp. z o.o. kosztem ok. 22 mln zł. W wyniku przebudowy powstały m.in. pierwsze w Szczecinie przystanki autobusowo – tramwajowe. Zadanie to stanowi pierwszy etap projektu „Budowa i przebudowa torowisk w Szczecinie" dofinansowanego ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ).

13 listopada 2013 r. podpisano umowę o wartości 44,5 mln zł na realizację kolejnego etapu tego projektu obejmującego przebudowę torowisk tramwajowych i sieci trakcyjnych na al. Piastów, na ul. Wawrzyniaka oraz na skrzyżowaniu al. Bohaterów Warszawy i ul. Jagiellońskiej. Inwestycja zostanie zakończona w połowie 2014 r.

Kosztem 8,2 mln zł wykonano **pierwszy etap systemu zarządzania ruchem w Szczecinie**, w ramach zadania wykonano m.in.: serwerownię, centrum sterowania, 5 tablic informacyjnych o wymiarach 5x6 m. W 2012 r. zakończono budowę kładek dla pieszych w ciągu ul. Gdańskiej, budowę ścieżki rowerowej z lewobrzeża do Puszczy Bukowej nad Jezioro Szmaragdowe, modernizację skrzyżowania ulic Niepodległości, Obrońców Stalingradu i Pl. Żołnierza Polskiego oraz przebudowę ul. Łukasińskiego.

Ważną dziedziną w działalności inwestycyjnej Miasta jest sfera dotycząca **gospodarki komunalnej** obejmująca: gospodarkę ściekową i ochronę wód, gospodarkę odpadami, ciepłownictwo, urządzenia komunalne, oświetlenie ulic i utrzymanie zieleni miejskiej. Łączna wielkość nakładów w tej sferze w latach 2012-2017 wynosi ok. 114,5 mln zł. W latach 2011-2013 z budżetu Miasta wydatkowano odpowiednio 54 006 tys. zł, 28 608 tys. zł oraz 24 582 tys. zł na realizację zadań w sferze gospodarki komunalnej.

Na kontynuację **budowy nowego cmentarza komunalnego przy ul. Bronowickiej** przeznaczono w roku 2012 – 1 823 tys. zł, natomiast w 2013 – 216 tys. zł. Cała nekropolia na Redzie ma mieć aż 70 ha. Zbudowana pierwsza część cmentarza na obszarze 16,8 ha zapewnia 12,4 tys. miejsc na pochówki urnowe oraz 12,5 tys. miejsc na tradycyjne groby. Dotychczasowe koszty to 31,6 mln zł. Koszt zagospodarowania całego cmentarza szacowany jest na 37,2 mln zł.

Na budowę **Zakładu Termicznego Unieszkodliwiania Odpadów** dla Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego wydano w latach 2010-2011 łącznie 28 730 tys. zł. Przewidywany całkowity koszt inwestycji to 711 mln zł, w tym dofinansowanie unijne z Funduszu Spójności wynosi 255 mln zł, pożyczka na preferencyjnych warunkach z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska stanowi 281 mln zł, środki własne to 60 mln zł. Szczecińska spalarnia powstanie do końca 2015 r. na terenach portowych na wyspie Ostrów Grabowski niedaleko oczyszczalni ścieków należącej do spółki Międzyodrze. Przeprowadzeniem inwestycji zajmie się powołana przez radnych w grudniu 2010 roku spółka o nazwie Zakład Unieszkodliwiania Odpadów.

Promenada z widokiem na Odrę (przebudowa szczecińskich bulwarów: Gdyńskiego, Piastowskiego i Elbląskiego) – na realizację tej inwestycji z budżetu Szczecina wydatkowano kwotę 21,1 mln zł. Przebudowywane bulwary zostaną przystosowane do uprawiania turystyki wodnej, uzupełniając braki miejsc do postoju jednostek sportowych i turystycznych oraz statków białej floty. Ponadto projekt zakłada przebudowę nabrzeża wraz z budową nowej infrastruktury niezbędnej do obsługi jednostek pływających (na Wyspie Grodzkiej powstanie marina). Nastąpi modernizacja ponad 1,5 km nabrzeża, które ma stać się jedną z wizytówek Szczecina. Przebudowa Szczecińskich bulwarów to koszt 38,5 mln złotych. 19,2 mln zł pochodzi ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, przyznanych przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego.

W Szczecinie realizowany jest **program przebudowy basenów przeciwpożarowych** (stanowiących element obrony miasta z okresu II wojny światowej) na fontanny. W roku 2012 kosztem 2,1 mln zł w miejscu basenu p.poż. na pl. Zwycięstwa wybudowano fontannę. Jej nietypowa, otwarta bryła oraz podświetlenie strumieni wody sprawiło, że stała się ona jedną z atrakcji turystycznych Miasta. Również w roku 2012 rozpoczął się remont najbardziej znanej szczecińskiej fontanny zlokalizowanej na Wałach Chrobrego. Remont zakończono w roku 2013, a jego łączny koszt wyniósł ok. 4 mln zł. Realizacja obu zadań została dofinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach RPO WZ na lata 2007-2013.

W roku 2012 rozpoczęła się przebudowa największego szczecińskiego kąpieliska odkrytego – **Arkonka**, wydatki wyniosły 12 mln zł, w roku 2013 wydatkowano 8,5 mln zł. Zadanie zakończy się w połowie 2014 r., a łączne koszty inwestycji zamkną się kwotą ok. 34 mln zł. Zadanie uzyskało dofinansowanie w wysokości 40% wydatków kwalifikowalnych ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach RPO WZ na lata 2007-2013.

W sferze **mieszkalnictwa** duży nacisk kładzie się na rozwój budownictwa mieszkaniowego, realizowanego przez podmioty z udziałem Miasta. Ważniejsze zadania w zakresie budownictwa kubaturowego to budowa budynków mieszkalnych przy ulicy Łącznej – Kukułeczki. Przewidziano również realizację uzbrojenia terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną na osiedlach: Warszewo, Kijewo, w rejonie ulic Wkrzańska-Łączna. Zakłada się kontynuację rozpoczętych zadań renowacyjnych w kwartałach Śródmieścia. Zaplanowano rozpoczęcie procesu tworzenia, remontów lokali socjalnych i zamiennych. W celu poprawy warunków życia mieszkańców, w tym warunków mieszkaniowych kontynuowane będą prace związane z modernizacją zasobów mieszkaniowych, w tym przyłączanie budynków do nowej sieci wodno-kanalizacyjnej wraz z wykonaniem instalacji wewnętrznej w budynkach. Łączna wielkość nakładów w tej sferze w latach 2012-2017 wynosi ok. 112,4 mln zł. Całkowite wydatki poniesione w sferze mieszkalnictwa wyniosły w 2011 roku 24 721 tys. zł , w 2012 roku 28 608 tys. zł, w 2013 roku 24 581 tys. zł.

W sferze **edukacja i nauka** realizowano zadania związane z modernizacją basenów, budową i modernizacją sali gimnastycznych, poprawą stanu technicznego obiektów oświatowych, przystosowaniem obiektów dla potrzeb dzieci niepełnosprawnych, budowę małych boisk w przedszkolach, rozbudową budynku SP Nr 59. Realizowano też rządowy program „Radosna szkoła". Łączna wielkość nakładów w tej sferze w latach 2012-2017 wynosi ok. 50,4 mln zł. W latach 2011-2013 wydatkowano odpowiednio 24 396 tys. zł, 11 467 tys. zł oraz 15 758 tys. zł.

W sferze **bezpieczeństwo i porządek publiczny w mieście** przewidziano realizację zadań, takich jak: modernizacja i wyposażenie obiektów komisariatów Policji i Straży Miejskiej, Portal Bezpieczni Razem. W ramach środków utworzono rezerwę celową na inwestycje z zakresu zarządzania kryzysowego. Łączna wielkość nakładów w sferze bezpieczeństwo w latach 2012-2017 wynosi ok. 15,4 mln zł. W latach 2011-2013 wydatki w tej sferze przedstawiały się odpowiednio 4 264 tys. zł, 2 819 tys. zł oraz 1 492 tys. zł.

Suma nakładów pieniężnych w sferze **pomoc społeczna i ochrona zdrowia** w latach 2012-2017 wynosi ok. 21,3 mln zł. Przewidziano realizację takich zadań jak: przebudowa budynku przy ul. Strzałowskiej 16 na potrzeby domu pomocy społecznej, współfinansowanie wydatków majątkowych szpitala w Zdrojach, budowa nowych oddziałów żłobków (żłobek przy ul. Niedziałkowskiego). W latach 2011-2013 wydatkowano na zadania o charakterze majątkowym z zakresu pomocy społecznej i ochrony zdrowia odpowiednio 9 717 tys. zł, 6 123 tys. zł oraz 2 436 tys. zł.

Budowa Filharmonii Szczecińskiej, Europejski Szlak Gotyku Ceglanego, modernizacja miejskich domów kultury, budowa Trafostacji Sztuki Szczecin, modernizacja willi Lentza to zadania zaplanowane do realizacji w sferze Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego. Łączna wielkość nakładów w tej sferze w latach 2012-2017 wynosi ok. 146,7 mln zł.

W latach 2011-2013 wydatkowano na zadania z tej sfery odpowiednio 16 924 tys. zł, 34 215 tys. zł oraz 57 574 tys. zł z przeznaczeniem głównie na budowę Filharmonii Szczecińskiej, renowację i konserwację obiektów sakralnych oraz Trafostację Sztuki Szczecin.

W sferze **Kultura fizyczna, turystyka i rekreacja** zaplanowane zadania w znaczący sposób powinny poprawić sytuację w zakresie zaspokajania potrzeb mieszkańców związanych z kulturą fizyczną. Łączna wielkość nakładów w tej sferze w latach 2012-2017 wynosi ok. 325,2 mln zł. W la-

tach 2011-2013 wydatkowano odpowiednio 70 204 tys. zł, 84 422 tys. zł oraz 121 296 tys. zł. W tym okresie m.in. zakończono przebudowę basenu na krytą pływalnię, kontynuowano zaś modernizację stadionów przy ul. Litewskiej i Stadionu im. F. Krygiera, program „Moje boisko – Orlik 2012", rozbudowę Międzyszkolnego Ośrodka Sportowego „Euregionalne Centrum Edukacji Wodnej i Żeglarskiej, przebudowę kąpieliska Arkonka. Ponadto rozpoczęto przygotowanie części Wyspy Grodzkiej pod budowę transgranicznej bazy turystyki żeglarskiej.

Łączna wielkość nakładów w sferze **Rozwój społeczeństwa obywatelskiego** w latach 2012-2017 to ok. 40,6 mln zł. Do realizacji zaplanowano następujące zadania: Portal edukacyjny województwa zachodniopomorskiego – Szczecin, System Informacji Miejskiej – SIM, Program Społecznych Inicjatyw Lokalnych.

Istotny jest również fakt, iż w roku 2012 Miasto Szczecin rozpoczęło realizację cyklicznego programu pn. „Współfinansowanie inwestycji Rad Osiedli", którego roczny budżet wynosi 3,7 mln zł. W ramach zadania każda z 37 szczecińskich rad osiedli wskazuje do realizacji zadania o wartości do 100 tys. zł, które następnie realizowane są przez wyspecjalizowane jednostki Gminy. W latach 2012-2013 udało się zrealizować m.in.: ogrodzenie placu zabaw w Parku Chopina, budowę chodnika w ciągu ulic Goplańskiej i Puckiej w Szczecinie, instalację lamp solarnych hybrydowych przy ul. Koszalińskiej oraz Rolnej, remont chodnika w ciągu ulicy Szerokiej, modernizację boiska sportowego przy ul. Zajęczej, budowę placu zabaw przy ul. Heyki Maklerskiej wraz z ogrodzeniem, oświetlenie boiska i placu zabaw przy ul. Zawiłej, zabezpieczenie cieków wodnych niszczących domy i ulice przy ul. Celulozowej, Stołczyńskiej, Inwalidzkiej. W latach 2011-2013 wydatki na realizację zadań w tej sferze wyniosły odpowiednio 5 044 tys. zł, 22 729 tys. zł oraz 5 888 tys. zł.

W sferze **Wspieranie rozwoju gospodarczego** przewidziano następujące zadania: realizację projektu Parku Naukowo – Technologicznego „Pomerania" przez SPNT, doprowadzenie niezbędnej infrastruktury technicznej do stref inwestycyjnych Trzebusza i Dunikowa oraz przy ul. Stołczyńskiej, przygotowanie terenów pod inwestycje komercyjne. Łączna wielkość nakładów w tej sferze w latach 2012-2017 to ok. 94,3 mln zł. W latach 2011 – 2013 koszt wydatków wynosi 20 614 tys. zł, 1 976 tys. zł oraz 38 554 tys. zł.

Łączna wielkość nakładów w sferze **Zarządzanie strukturami samorządowymi** w latach 2012-2017 wynosi 34,6 mln zł. W przedmiotowej sferze przewidziano realizację zadań związanych z termomodernizacją obiektów użyteczności publicznej, modernizacją gmachu Urzędu Miasta i informatyzacją. Lata 2011 – 2013 to wydatki w wysokości odpowiednio 11 623 tys. zł, 4 110 tys. zł oraz 5 964 tys. zł.

W sferze **Ład przestrzenny i gospodarka nieruchomościami** planowane są zadania związane z efektywnym zarządzaniem mieniem komunalnym. Suma nakładów w tej sferze w latach 2012-2017 to ok. 26,1 mln zł. Ogółem wydatki w tej sferze w 2011 roku wyniosły 5 517 tys. zł, w 2012 roku 6 497 tys. zł, a w 2013 roku 3 640 tys. zł.

6.4.2. WIELOLETNI PROGRAM ROZWOJU SZCZECINA 2013-2017 (WPRS)

Wieloletni Program Rozwoju Szczecina (WPRS) jest bezpośrednim narzędziem realizacji Strategii Rozwoju Szczecina 2025 (Strategia) i tworzą go zadania strategiczne mające wpływ na realizację celów Strategii. Są przewidziane do zrealizowania w okresie pięcioletnim. WPRS jest dokumentem kroczącym, aktualizowanym w cyklu rocznym. Sporządzanie WPRS wynika z zapisów Strategii Rozwoju Szczecina 2025, przyjętej uchwałą Rady Miasta Szczecin dnia 19 grudnia 2011 roku.

Po raz pierwszy dokument ***WPRS 2013-2017*** został uchwalony przez Radę Miasta Szczecin 19 grudnia 2012 roku. Przedmiotowy dokument przygotowywano na okres pięciu lat. Obejmował on *projekty, zadania* uznane za *strategiczne* i realizowane bądź przewidziane do realizacji przez **Miasto Szczecin.**

Punktem wyjścia przygotowania *WPRS 2013-2017* było zgłoszenie strategicznych projektów i zadań przez *Koordynatorów programów strategicznych* (Zastępcy Prezydenta Miasta), *dysponentów* wyodrębnionych części w budżecie Miasta (wydziały i biura Urzędu Miasta Szczecin) do ***Biura Strategii***, które jest jednostką odpowiedzialną za koordynację rozwoju Miasta. Zgłoszeń zadań realizowanych przez Miasto Szczecin dokonano przy użyciu *Zintegrowanego Systemu Informatycznego (MS Dynamics AX 2009).* Zgłoszenia do WPRS były przyjmowane zarówno na etapie prac nad *„Modelem budżetu"*, jak i samym *„Projektem budżetu Miasta Szczecin na rok 2013 (i lata następne)"*.

Projekty i zadania uznane za strategiczne (realizujące Strategię) dysponenci Urzędu Miasta przypisali do jednego z celów operacyjnych *Strategii Rozwoju Szczecina 2025*.

Podział projektów i zadań według celów operacyjnych miał charakter umowny i wynikał z demarkacji wyznaczonej zakresem celów Strategii, zgodnie z ich opisem i kierunkami podejmowanych działań. W przypadku, gdy projekt bądź zadanie realizowało więcej niż jeden cel Strategii, określono *cel nadrzędny* (ranga 1), do którego w sposób umowny „przypisano" dany projekt lub zadanie.

Następnie *Biuro Strategii* przeprowadziło wstępną weryfikację przedstawionych projektów i zadań strategicznych, która polegała na analizie ich istoty i celów pod kątem zgodności ze *Strategią Rozwoju Szczecina 2025*, a także poprawności przypisania zgłoszonych pomysłów do poszczególnych celów Strategii.

Propozycje projektów i zadań strategicznych wstępnie ocenione przez *Biuro Strategii* trafiły pod obrady ***Rady Strategii***, która dokonała wyboru konkretnych inicjatyw do *WPRS 2013-2017* roku. *Prezydent Miasta Szczecin* (będący jednocześnie Przewodniczącym Rady Strategii) powołał Radę Strategii w składzie: *Zastępcy Prezydenta Miasta* (Koordynatorzy programów strategicznych), *Pełnomocnicy Prezydenta*, *Sekretarz Miasta, Skarbnik Miasta, Dyrektor Biura Strategii*.

Rada Strategii rekomendowała konkretne projekty i zadania strategiczne do *WPRS 2013-2017* w oparciu o następujące kryteria:

- wpływ na realizację celu strategicznego,
- efektywność finansowa i ekonomiczna,

- możliwość pozyskania środków bezzwrotnych,
- komplementarność i spójność z innymi projektami,
- stopień przygotowania projektu do realizacji.

Preferowane były inwestycje, które uzyskały dofinansowanie zewnętrzne, w tym zwłaszcza ze środków bezzwrotnych, tym niemniej kryterium to nie było kryterium rozstrzygającym. *Rada Strategii,* wybierając zadania do *WPRS,* kierowała się także priorytetami rozwoju, jakie przyjęła w horyzoncie *WPRS* na najbliższe lata. Rada Strategii uznała wszystkie *zadania* (wydatki) *majątkowe* Miasta Szczecin na lata 2013-2017 za *strategiczne*.

Środki finansowe przeznaczone na **realizację *Strategii Rozwoju Szczecina 2025* przez *Miasto Szczecin*** w roku *2013* to **około 488 mln zł**, przy czym zdecydowanie większe zaangażowanie środków miejskich przypada na zadania *majątkowe* (około 74%) w porównaniu z wydatkami *bieżącymi* uznanymi za strategiczne (ponad 26%). Warto zaznaczyć, iż przedstawiona powyżej wartość nakładów Miasta Szczecin (488 mln zł) w 2013 roku uwzględnia planowane dokapitalizowanie spółek miejskich na poziomie około 4 mln zł.

Zestawienie nakładów Miasta Szczecin oraz ich strukturę na realizację Strategii w roku 2013, prezentuje poniższa tabela.

Z kolei poniższa tabela prezentuje zadania strategiczne Miasta według nakładów (wraz ze strukturą) na poszczególne cele *strategiczne* i *operacyjne* Strategii Rozwoju Szczecina 2025 w roku 2013.

Jak wynika z przedstawionych informacji największa część środków rozwojowych *Miasta* w roku 2013 przeznaczona była na realizację celu IV: Szczecin – atrakcyjne miasto metropolitalne – **205 mln zł**, co stanowi 42% ogółu środków zaplanowanych w 2013 roku na zadania i projekty Miasta Szczecin uznane za strategiczne. Kwota ta nie jest zaskoczeniem, bowiem realizacja tego celu odbywa się zarówno poprzez *inwestycje rozwijające metropolitalne funkcje Szczecina, w tym inwestycje w projekty budujące prestiż miasta* (cel IV.3), a także *poprawę dostępności transportowej miasta oraz jego układu komunikacyjnego* (cel IV.2). Nakłady na inwestycje tego typu, w porównaniu do nakładów na inne zadania, cechuje *wysoka kapitałochłonność*. W 2013 r. Miasto Szczecin przeznaczyło łącznie na cel IV.3 oraz IV.2 ponad 202 mln zł (99% ogółu środków rozwojowych Miasta). W tej grupie znalazła się większość *dużych inwestycji miejskich* (cel IV.3), tj. Filharmonia Szczecińska, hala widowiskowo-sportowa, organizacja finału Regat Żaglowców. Były to także inwestycje w *infrastrukturę transportową* (cel IV.2), w tym m.in. zadania: Budowa Trasy Północnej w Szczecinie – etap II i Obwodnica Śródmieścia Szczecina – etap V, Przebudowa ulic: Potulicka, Narutowicza, Modernizacja dostępu drogowego do portu w Szczecinie oraz inwestycje w komunikację tramwajową (Budowa i przebudowa torowisk w Szczecinie, Budowa Szczecińskiego Szybkiego Tramwaju – SST – etap I). W grupie wydatków metropolitalnych Szczecina znalazły się także wydatki związane z tworzeniem *„miękkiej" oferty metropolitalnej* (w odróżnieniu od tworzących tę ofertę wydatków *„twardych"*, tj. na inwestycje majątkowe). Zaliczono tu środki przeznaczane na ważne wydarzenia, takie jak organizacja finału Regat Żaglowców w 2013 w ramach prestiżowej imprezy The Tall Ships' Races, czy projekty „morskiego Szczecina". Natomiast relatywnie najmniej kapitałochłonny w ramach IV celu strategicznego w roku 2013 jest *wzrost efektywności współpracy międzynarodowej* (cel IV.1 z nakładami ponad 2 mln. zł), co w zasadniczym stopniu wynika z charakteru działań, jakie mogą sprzyjać wspieraniu takiej współpracy. W przeważającej mierze będą to bowiem wydatki na działania miękkie, które nie są wydatkami na kosztowną infrastrukturę np.: Projekt „Marriage", Festiwal filmowy, Transgraniczne osieciowanie muzeów.

Drugie co do wielkości środki rozwojowe w 2013 r. przeznaczone były na cel **I: Szczecin – miasto wysokiej jakości życia**. Nakłady Miasta Szczecin na ten cel wynosiły ponad **161 mln zł**, tj.: 33,21% ogółu środków przeznaczonych na realizację Strategii przez Miasto. Największą część stanowiły wydatki w wysokości ponad 101 mln zł i były przeznaczone na *cel I.3: wspieranie rozwoju efektywnych usług społecznych*. Zaliczono do nich wydatki na: *kulturę*, w tym wydatki na mecenat kulturalny, wspieranie wybitnych twórców kultury związanych ze środowiskiem Miasta, a także budowę galerii sztuki współczesnej Trafostacja Sztuki. Ponadto w tej grupie znajdują się działania związane ze sportem i upowszechnianiem kultury fizycznej i sportu, w tym m.in. modernizacja stadionu miejskiego im. F. Krygiera, organizacja wypoczynku dzieci i młodzieży, nagrody i wyróżnienia dla sportowców, program przygotowań olimpijskich. Natomiast w sferze ochrony zdrowia i pomocy społecznej znalazły się środki m.in. na budowę nowych oddziałów żłobków, programy społeczne (np. Program „Szczecin przyjazny rodzinie"). Kolejną (według nakładów) grupę wydatków w celu I stanowią wydatki związane z *celem I.2: rewitalizacja i rozwój przestrzeni miejskiej* (ponad 58 mln zł). Do najważniejszych zadań pla-

Tabela 6.8.
ZESTAWIENIE NAKŁADÓW MIASTA SZCZECIN (WRAZ ZE STRUKTURĄ) NA REALIZACJĘ STRATEGII ROZWOJU SZCZECINA 2025 [TYS. ZŁ]

LP.	WYSZCZEGÓLNIENIE	NAKŁADY MIASTA 2013-2017	NAKŁADY MIASTA 2013	STRUKTURA NAKŁADÓW 2013-2017	STRUKTURA NAKŁADÓW 2013
1	Nakłady Miasta na SRS 2025, w tym:	1 900 120	487 554	100,00%	100,00%
1.1	wydatki majątkowe Miasta na SRS 2025	1 331 054	359 117	70,06%	73,66%
1.2	wydatki bieżące Miasta na SRS 2025	569 065	128 436	29,94%	26,34%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały nr XXXV/1090/13 Rady Miasta Szczecin z dnia 16 grudnia 2013 r. w sprawie zmiany Wieloletniego Programu Rozwoju Szczecina 2013-2017

Tabela 6.9.
ZESTAWIENIE NAKŁADÓW MIASTA SZCZECIN WRAZ ZE STRUKTURĄ NA REALIZACJĘ STRATEGII ROZWOJU SZCZECINA 2025 – WEDŁUG CELÓW OPERACYJNYCH [TYS. ZŁ]

LP.	WYSZCZEGÓLNIENIE	NAKŁADY MIASTA 2013-2017	NAKŁADY MIASTA 2013	STRUKTURA WYDATKÓW 2013-2017	STRUKTURA WYDATKÓW 2013
1	**I. Szczecin – miasto wysokiej jakości życia**	**570 845 443**	**161 926 087**	**30,04%**	**33,21%**
1.1	I.1 Ochrona oraz wykorzystanie walorów przyrodniczych	27 141 298	2 646 441	4,75%	2,00%
1.2	I.2. Rewitalizacja i rozwój przestrzeni miejskiej	109 937 673	58 237 865	19,25%	36,00%
1.3	I.3. Wspieranie rozwoju efektywnych usług społecznych	433 766 472	101 041 781	76,00%	62,00%
2	**II. Szczecin – miasto nowoczesnej, konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki**	**197 496 635**	**81 942 380**	**10,40%**	**16,81%**
2.1	II.1. Wspieranie rozwoju biznesu lokalnego i dopływu inwestycji zewnętrznych	84 949 211	42 298 748	43,00%	52,00%
2.2	II.2. Podnoszenie innowacyjności przedsiębiorstw	21 500 000	0	11,00%	0%
2.3	II.3. Zdynamizowanie rozwoju turystyki z wykorzystaniem zasobów przyrodniczych i dziedzictwa historyczno-kulturowego	91 047 424	39 643 632	46,00%	48,00%
3	**III. Szczecin – miasto o wysokim potencjale kapitału intelektualnego**	**144 606 488**	**38 918 620**	**7,61%**	**7,98%**
3.1	III.1. Budowanie kapitału społecznego szczecinian, wzrost zaufania między ludźmi, poprawa relacji Miasto-Obywatel oraz pobudzanie aktywności społecznej	33 952 246	11 940 736	23,50%	31,00%
3.2	III.2. Wspieranie rozwoju szczecińskiego ośrodka naukowego oraz współpracy środowisk nauki, gospodarki, kultury, sportu oraz lokalnych elit	4 866 435	1 332 425	3,50%	3,00%
3.3	III.3. Poszerzanie zakresu, dostępności i jakości edukacji	105 787 807	25 645 459	73,00%	66,00%
4	**IV. Szczecin – atrakcyjne miasto metropolitalne**	**987 171 577**	**204 766 924**	**51,95%**	**42%**
4.1	IV.1. Intensyfikacja i wzrost efektywności współpracy międzynarodowej	2 793 329	2 060 470	0,30%	1,00%
4.2	IV.2. Poprawa dostępności transportowej i układu komunikacyjnego miasta	681 315 004	86 418 600	69,00%	42,00%
4.3	IV.3. Wspieranie rozwoju i harmonizacja metropolitalnych funkcji Szczecina oraz realizacja projektów budujących prestiż miasta	303 063 244	116 287 854	30,70%	57,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały nr XXXV/1090/13 Rady Miasta Szczecin z dnia 16 grudnia 2013 r. w sprawie zmiany Wieloletniego Programu Rozwoju Szczecina 2013-2017

nowanych do realizacji w tym celu można zaliczyć uzbrajanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe, Promenadę z widokiem na Odrę – przebudowa szczecińskich bulwarów (Modernizacja Bulwaru Gdyńskiego, Piastowskiego, Elbląskiego). Natomiast najniższe nakłady w ramach I celu strategicznego planowane są na *ochronę i wykorzystanie walorów przyrodniczych* (cel I.1). Obecnie znalazły się tu przede wszystkim działania z zakresu edukacji ekologicznej, w tym utworzenie „Centrum Edukacji Ekologicznej Szmaragdowe – Zdroje", a także ciekawa inwestycja zwiększająca dostępność i atrakcyjność szczecińskich akwenów – Pogłębianie nabrzeży na rzece Odrze Zachodniej i Duńczycy.

Na niższym poziomie w porównaniu z opisanymi celami, kształtują się w roku 2013 wydatki na cel **II: Szczecin – miasto nowoczesnej, konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki**. Miasto Szczecin planuje przeznaczyć na ten cel ponad **81 mln zł** (16,81% ogółu środków rozwojowych Miasta). W ramach tego celu najwięcej środków przypada na *rozwój gospodarczy* w ogólnym rozumieniu, tj. cel II.1: *wspieranie rozwoju biznesu lokalnego i dopływu inwestycji zewnętrznych* (ponad 42 mln zł). Wśród nich wartościowo zdecydowanie dominują kapitałochłonne wydatki na infrastrukturę techniczną specjalnej strefy ekonomicznej Trzebusz–Dunikowo oraz terenów inwestycyjnych przy ul. Stołczyńskiej. Pozostałe środki przeznaczane są przede wszystkim na działania „*miękkie*" związane z obsługą inwestorów i promocją gospodarczą Szczecina (m.in. analizy branżowe, przygotowanie ofert inwestycyjnych, promocja gospodarcza). Nieco niższe środki zostały zaplanowane na rozwój *turystyki* (cel II.3) – 39,64 mln zł. Wśród nich znajdą się nakłady na infrastruktu-

rę turystyki, m.in. Przebudowa kąpieliska Arkonka, budowa ścieżek rowerowych, utworzenie Alei Ludzi Morza (Żeglarzy) na Bulwarze Piastowskim. Wydatki mają być przeznaczone również na inwestycje związane z turystyką wodną (np. budowa mariny miejskiej na Wyspie Grodzkiej), a także na rozwój systemu informacji turystycznej (m.in. budowa Systemu Informacji Miejskiej).

Najniższe nakłady przeznaczane są na cel **III Szczecin – miasto o wysokim potencjale kapitału intelektualnego,** aczkolwiek należy podkreślić, że jest on realizowany w przeważającej mierze przez zadania o charakterze wydatków „*miękkich*" (poza wydatkami na rozwój nowej infrastruktury placówek oświatowych i naukowych). Są one zatem zdecydowanie mniej kapitałochłonne od wydatków na pozostałe cele, w których dominują zadania majątkowe. Miasto przeznaczyło w roku 2013 na realizację tego celu ponad **38 mln zł** (około 8% ogółu środków na realizację Strategii). Z tej kwoty największa pula środków (ok. 26 mln zł) skierowana jest na zadania poszerzające zakres, dostępność i jakość *edukacji* (III.3). Znalazły się tu wydatki na programy jakościowe w szczecińskiej oświacie, w tym także na edukację morską i sportową dzieci i młodzieży oraz na doskonalenie zawodowe nauczycieli. Druga co do wielkości pula środków (ponad 11 mln zł) przypada na budowanie *kapitału społecznego* szczecinian (cel III.1), w tym aktywizowanie społeczności lokalnych (współpraca z organizacjami pozarządowymi, społeczne inicjatywy lokalne, wspieranie inicjatyw rad osiedli), a także aktywizowanie i szkolenia dla przedsiębiorców, studentów i absolwentów, programy „kapitału społecznego" w szkołach (np. Program Bezpieczne Miasto – bezpieczna Szkoła). Relatywnie najniższa pula środków w ramach realizacji III celu strategicznego przeznaczona została na zadania z zakresu rozwoju szczecińskiego *ośrodka naukowego* oraz *współpracy środowisk i elit miasta* (cel III.2). Zaliczono tu środki przeznaczane na stypendia naukowe, a także działania z zakresu inicjowania współpracy szczecińskich środowisk.

W podsumowaniu prowadzonych rozważań poniżej prezentowane jest zestawienie **największych inwestycji rozwojowych** realizowanych w Szczecinie przez Miasto w 2013 roku.

Tabela 6.10.
ZESTAWIENIE NAJWIĘKSZYCH WYDATKÓW MAJĄTKOWYCH MIASTA SZCZECIN NA REALIZACJĘ STRATEGII ROZWOJU SZCZECINA 2025 W 2013 ROKU [TYS. ZŁ]

LP.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2013
1	Filharmonia Szczecińska im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie	49 481
2	Ogólnomiejska hala widowiskowo – sportowa przy ul. Szafera w Szczecinie	37 537
3	Doprowadzenie niezbędnej infrastruktury technicznej do stref inwestycyjnych Trzebusza i Dunikowa przeznaczonych pod funkcje przemysłowo-składowe	35 000
4	Modernizacja dostępu drogowego do Portu w Szczecinie	33 133
5	Budowa Międzyszkolnego Ośrodka Sportowego Euroregionalne Centrum Edukacji Wodnej i Żeglarskiej	18 599
6	Modernizacja budynków zasobu Wspólnot Mieszkaniowych z udziałem Gminy Miasto Szczecin objętego funduszem remontowym	13 200
7	Budowa Trasy Północnej w Szczecinie – etap II – wraz z dojazdem przez ul. Łączną	13 082
8	Przebudowa kąpieliska Arkonka w Szczecinie dla potrzeb sportu i rekreacji	11 199
9	Poprawa stanu technicznego obiektów oświatowych	10 859
10	Poprawa spójności komunikacyjnej na obszarze SOM poprzez przebudowę układu torowego w ramach realizacji zadania Przebudowa ulic: Niemierzyńska,	8 609
	Największe inwestycje razem	230 704

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały nr XXXV/1090/13 Rady Miasta Szczecin z dnia 16 grudnia 2013 r. w sprawie zmiany Wieloletniego Programu Rozwoju Szczecina 2013-2017

Największe wartościowo inwestycje realizowane w 2013 roku przez Miasto (wymieniono 10 największych inwestycji) to **prawie połowa miejskiego budżetu na realizację Strategii.** Wśród nich dominują przedsięwzięcia na rzecz poprawy dostępności transportowej i układu komunikacyjnego Szczecina (cel IV.2). Zalicza się tu 3 z 10 największych inwestycji i dotyczą m.in. infrastruktury tramwajowej (Poprawa spójności komunikacyjnej na obszarze SOM poprzez przebudowę układu torowego w ramach realizacji zadania – Przebudowa ulic: Niemierzyńska, poprawa dostępu drogowego do portu w Szczecinie, czy budowa Trasy Północnej w Szczecinie – etap II.) Te trzy inwestycje to wydatek ok. 55 mln zł (całkowite nakłady Miasta Szczecina na Strategię w 2013 r. to prawie 488 mln zł). Kolejna grupa największych inwestycji to przedsięwzięcia dotyczące funkcji metropolitalnych Szczecina (cel IV.3), czyli nakłady na filharmonię i halę widowiskowo-sportową w kwocie 87 mln zł. Pozostałe dwie duże inwestycje to Doprowadzenie niezbędnej infrastruktury technicznej do stref inwestycyjnych Trzebusza i Dunikowa przeznaczonych pod funkcje przemysłowo-składowe (35 mln zł) oraz Budowa Międzyszkolnego Ośrodka Sportowego Euroregionalne Centrum Edukacji Wodnej i Żeglarskiej (18,6 mln zł).

6.4.3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII ROZWOJU SZCZECINA

Źródła finansowania wydatków na realizację *Strategii Rozwoju Szczecina 2025* w roku 2013 można podzielić na dwie podstawowe grupy:

- środki w dyspozycji Miasta Szczecin, w tym:
- środki własne Miasta Szczecin
- dotacje oraz środki z budżetu państwa
- środki pomocowe UE
- kredyty
- partycypacja inwestorów zewnętrznych
- środki podmiotów zewnętrznych, angażowane w rozwój Miasta.

Tabela 6.11.
ZBIORCZE ZESTAWIENIE WYDATKÓW MIASTA SZCZECIN NA REALIZACJĘ STRATEGII ROZWOJU SZCZECINA 2025 W ROKU 2013 W PODZIALE NA ŹRÓDŁA FINANSOWANIA [TYS. ZŁ]

LP.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2013-2017	2013
1	Nakłady MIASTA:	1 900 120 143	487 554 011
1.1	dotacje	27 561 811	6 445 863
1.2	kredyt Banku Rozwoju Rady Europy (CEB)	31 705 266	31 705 266
1.3	kredyt Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI 2012)	48 148 100	19 046 477
1.4	kredyt Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI)	85 178 499	69 518 499
1.5	partycypacja	11 368 000	1 186 968
1.6	środki pomocowe UE oraz EOG	445 028 636	93 606 908
1.7	własne	1 251 029 831	265 944 030
1.8	Własne-dofinansowanie zleconych	100 000	100 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały nr XXXV/1090/13 Rady Miasta Szczecin z dnia 16 grudnia 2013 r. w sprawie zmiany Wieloletniego Programu Rozwoju Szczecina 2013-2017

Najważniejsze źródła finansowania wydatków rozwojowych w Szczecinie w roku 2013 to środki własne Miasta Szczecin. Ich wysokość to ponad **265 mln zł** (około **55%** ogółu środków na realizację Strategii) Drugim, co do wielkości, źródłem finansowania są ***fundusze pomocowe UE oraz EOG***, planowane na zadania realizowane przez Miasto Szczecin w kwocie **94 mln zł**, które w roku 2013 stanowiły ok. 20% środków planowanych na realizację Strategii.

Kolejnym istotnym źródłem finansowania rozwoju Szczecina są także ***kredyty***: (1) *Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI)*, oraz (2) *Banku Rozwoju Rady Europy (CEB)*. Zatem łączne finansowanie rozwoju kapitałami pochodzącymi z kredytów bankowych, zaciąganych przez Miasto Szczecin w 2013 roku, szacowane było na 120 mln zł.

Pozostałe źródła finansowania, w wysokości ok. **8 mln zł** to dotacje i środki z budżetu państwa (m.in. środki z programów rządowych oraz *dotacje samorządu województwa*), jak również środki inwestorów prywatnych (*partycypacja*).

6.5. INWESTYCJE Z BUDŻETU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

W latach 2012-2013 największe nakłady budżetu województwa zachodniopomorskiego przeznaczane były na sfery tj.: rolnictwo i łowiectwo, kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, polityka społeczna i najistotniejsza – transport i łączność. Większość inwestycji została zrealizowana dzięki wsparciu środkami zewnętrznymi.

27 czerwca 2013 r. podpisano umowę na modernizację ***7 używanych elektrycznych zestawów trakcyjnych***, które Województwo Zachodniopomorskie kupiło w 2012 r. od spółki Przewozy Regionalne. 7 elektrycznych zespołów trakcyjnych (EZT) typu EN57, które zostaną poddane modernizacji, wyprodukowano w latach 1972-85 i przeznaczono je do obsługi połączeń w relacjach Szczecin – Koszalin, Kołobrzeg – Szczecinek, Kołobrzeg – Koszalin i Białogard – Słupsk.

W czerwcu 2013 r. nastąpiła inauguracja połączenia kolejowego do regionalnego portu lotniczego Szczecin-Goleniów. Projekt pn. ***„Modernizacja regionalnej linii kolejowej nr 402 na odcinku Kołobrzeg – Goleniów wraz z budową łącznicy do portu lotniczego Szczecin-Goleniów”*** wpisany został w 2006 roku na Indykatywną Listę Projektów Indywidualnych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 (RPO WZ), w ramach osi 2 Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej. Inwestycję zrealizowały PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. – Oddział Realizacji Inwestycji w Szczecinie. Jej koszt całkowity wyniósł 67 159 mln PLN, z czego 41 314 mln PLN zł to dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W ramach zadania zrewitalizowano odcinek Kołobrzeg – Goleniów na linii nr 402 oraz wybudowano dwie nowe linie kolejowe łączące stację Port Lotniczy Szczecin-Goleniów z linią nr 402 w taki sposób, by umożliwiały one dojazd zarówno ze Szczecina, jak i od strony Kołobrzegu oraz Koszalina. Dzięki wykonanym pracom, czas przejazdu pociągu regionalnego na trasie Kołobrzeg – Szczecin Główny uległ skróceniu o 30 minut.

W latach 2012-2013 przebudowano duże odcinki dróg wojewódzkich przy wsparciu ze środków Unii Europejskiej: *„Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 203 na odcinku Koszalin – Iwięcino”, „Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 151 na odcinku Węgorzyno – Ińsko”, „Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 205 na odcinku Krupy – Sławno”, „Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 109 na odcinku Mrzeżyno – Trzebiatów” itp.* W lipcu 2013 roku rozpoczęła się również ***budowa węzła Tczewska***, nowego połączenia ***autostrady A6 z dzielnicą Szczecina Dąbie***. Została wyburzona połowa starego wiaduktu w ciągu ulicy Tczewskiej, powstały filary i przyczółki. Utworzono również łącznice węzła, trwa budowa najazdów na nowe wiadukty. Węzeł Tczewska będzie łączył się z budowaną przez Miasto Szczecin ulicą Nowoprzestrzenną.

Rok 2013 był równie ważny pod względem przygotowania do realizacji nowych odcinków dróg. W kwietniu i w czerwcu 2013 zostały podpisane umowy na opracowanie koncepcji programowych ***dla drogi S6*** w naszym województwie. Dodatkowo Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad wyremontowała ***36 kilometrów dróg krajowych***. Najwięcej zmieniło się na DK nr 11 między Bobolicami a Szczecinkiem, gdzie wymieniono nawierzchnię na odcinkach o długości 12,8 km i na DK 20 w Stargardzie Szczecińskim i na odcinku do Dalewa, gdzie nową nawierzchnię zyskały odcinki o długości 7,6 km. Wyremontowano również sześć obiektów mostowych, m.in. w Stargardzie Szczecińskim i w rejonie Trąbek, oba na DK 20. Odnowiono południowe mosty nad Odrą Zachodnią i Wschodnią w ciągu autostrady A6 i kil-

ka obiektów na odcinku od Kijewa do Rzęśnicy – mosty nad rzeką Płonią, wiadukty nad linią kolejową Szczecin – Poznań i przejazd nad autostradą w ciągu drogi leśnej w rejonie Załomia. Pod koniec roku 2013 do ruchu oddano przebudowane mosty w Chwarszczanach na DK nr 31. Oprócz tego przebudowano odcinek drogi miedzy nimi, zostały wykonane nowe chodniki i ciąg pieszo – rowerowy. W roku 2013 wyremontowano następujące fragmenty dróg: DK nr 6 Gorzebądz – Sianów (dł. 0,48 km), DK nr 11 w Kołobrzegu (dł. 1,634 km), DK nr 11 Wierzchowo – Szczecinek (dł. 4,3 km), DK nr 11 Łozice – Wierzchowo (dł. 8,5 km), Skrzyżowanie DK 11 i DK 20 w Szczecinku (dł. 0,65 km), DK nr 20 Stargard Szczeciński, ulice Curie – Skłodowskiej i Gdyńska (dł. 2,23 km), DK nr 20 Stargard Szczeciński – Dalewo (dł. 5,4 km), DK nr 22 Stare Osieczno – Szczuczarz (dł. 5,7 km), DK nr 23 w Ostrowcu (dł. 0,8 km), DK nr 23 Dębno – Sarbinowo (dł. 4,84 km), DK nr 37 w Darłowie (dł. 1,04 km).

W roku 2013 kontynuowano w Szczecinie modernizację systemu cieplno-energetycznego i termomodernizację budynków Szpitala w Szczecinie – Zdunowie o całkowitej wartości 29 755 mln zł. Przedmiotowa inwestycja została dofinansowana z środków: **Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej** i swoim zakresem objęła termomodernizację budynków Szpitala Zdunowo, przebudowę budynku starej kotłowni na kotłownię geotermalno-gazową oraz wykonanie zewnętrznych sieci i wymianę wewnętrznych instalacji sanitarnych.

W 2012 roku w Szczecinie podpisano umowę na realizację inwestycji pod nazwą ***„Przebudowa Opery na Zamku w Szczecinie”*** w ramach RPO WZ na dofinansowanie w wysokości 40 910 mln złotych. Pozostała kwota na realizację inwestycji pochodziła z Dotacji Celowej Województwa Zachodniopomorskiego. Koszt całkowity przedsięwzięcia wynosi 67 139 mln złotych. Jego celem głównym jest przebudowa Opery na Zamku w Szczecinie, dzięki czemu poprawie ulegnie jakość infrastruktury (kubaturowej) związanej z działalnością kulturalną w Szczecinie. Za sprawą realizacji projektu możliwe będzie również poszerzenie spectrum działań podejmowanych przez Operę na Zamku w Szczecinie, a co za tym idzie rozbudowa oferty kulturalnej miasta i regionu Pomorza Zachodniego. Zakończenie rzeczowe realizacji inwestycji planuje się na lato 2015 r.

W roku 2013 Zamek Książąt Pomorskich w Szczecinie otrzymał dotacje ze środków Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej na ***cyfryzację kina Zamek*** oraz z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego na realizację dwóch zadań: ***„Cyfryzacja kina Zamek”*** i ***„Modernizacja kina Zamek”***. Ze środków otrzymanych w ramach dotacji z Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej w kinie Zamek zainstalowany został projektor cyfrowy umożliwiający projekcje w standardzie cyfrowym DCI, w którym nagrywana jest obecnie większość filmów. Dzięki dofinansowaniu ze środków finansowych budżetu Województwa Zachodniopomorskiego możliwe było zakończenie prac związanych z cyfryzacją kina, w tym zakup ekranu do projekcji 3D. Wykonano także prace związane z adaptacją sali kinowej do działalności teatralnej. Istotnym elementem modernizacji była również wymiana rozdzielni działającej w kinie od 1972 r. Ponadto ponownie zmieniona została kolorystyka sali, wycyklinowano parkiet.

Gaz-System buduje ponad 1 tys. km nowych gazociągów przesyłowych. Najważniejsze z nich powstaną w północno-zachodniej i środkowej Polsce, min.: ***Szczecin – Lwówek, Świnoujście – Szczecin, Szczecin – Gdańsk***. Rozbudowa sieci gazociągów w Polsce może stanowić ważny element gazowego Korytarza Północ – Południe łączącego terminal LNG w Świnoujściu z planowanym terminalem Adria LNG za pomocą wewnętrznej infrastruktury przesyłowej krajów Europy Środkowej. Na części lądowej powstającego gazoportu w Świnoujściu rozpoczęto 8 sierpnia 2011 r. drugi etap betonowania pierwszego zbiornika gazu. Oddanie do eksploatacji obiektu ma nastąpić do 30 czerwca 2014 roku. Terminal pozwoli na odbiór w pierwszym etapie ok. 5 mld m^3 gazu ziemnego rocznie, co stanowi ok. 35% aktualnego krajowego zużycia tego surowca (ok. 14 mld m^3). W miarę wzrostu zapotrzebowania możliwe będzie zwiększenie zdolności odbiorczej terminalu do 7,5 mld m^3.

ŹRÓDŁA INFORMACJI

1. Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2013, Raport opracowany przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową we współpracy z Fundacją Konrada Adenauera.
2. Biuletyn Informacji Publicznej Urzędu Miasta Szczecin.
3. Szczecin – Przewodnik po rynku nieruchomości 2013, CBRE, Szczecin 2013.
4. Przegląd rynku nieruchomości – Podsumowanie 2013, Colliers International, Polska 2014.
5. Uchwała nr XIV/320/11 Rady Miasta Szczecin z dnia 19 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Szczecina 2025.
6. Uchwała nr XXV/730/12 Rady Miasta Szczecin z dnia 19 grudnia 2012 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniego Programu Rozwoju Szczecina 2013-2017.
7. Uchwała nr XXXV/1090/13 Rady Miasta Szczecin z dnia 16 grudnia 2013 r. w sprawie zmiany Wieloletniego Programu Rozwoju Szczecina 2013-2017. Załącznik 1: Zestawienie projektów i zadań WPRS 2013-2017 realizowanych przez Miasto Szczecin.
8. Informacje Urzędu Statystycznego, Oddział w Szczecinie.
9. Memorandum Finansowe Miasta Szczecin 2013.
10. Sprawozdanie z wykonania Budżetu Miasta Szczecin za lata 2012, 2013.
11. Państwowa Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych.
12. Raport Inwestorzy Zagraniczni w Polsce – Centralny Ośrodek Informacji Gospodarczej – (www.coig.com.pl).
13. Raport o stanie miasta Szczecin 2012
14. Serwis internetowy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego (www.rpo.wzp.pl).
15. Sprawozdanie z wykonania budżetu Województwa Zachodniopomorskiego 2013.
16. www.alsecco.szczecin.pl.
17. www.artbud.szczecin.pl.
18. www.bbidevelopment.pl/male-blonia.
19. www.best-sa.com.pl.
20. www.calbud.com.pl.
21. www.centrumdi.com.pl.
22. www.ciroko.com.pl.

23. www.coliseum.pl.
24. www.comfortime.pl.
25. www.dolcan.com.pl.
26. www.ece.com/pl/geschaeftsfelder/office.
27. www.echo.com.pl.
28. www.eko-park.com.
29. www.genferhomes.com.
30. www.graz.com.pl.
31. www.gryfdeveloper.pl.
32. www.inwestor.jwconstruction.com.pl.
33. www.jwconstruction.pl/pl/powierzchnie_komercyjne/biurowiec_w_szczecinie.
34. www.jedynka-sa.pl.
35. www.koncepta.com.pl.
36. www.lechbud.szczecin.pl.
37. www.makdom.pl.
38. www.malkowskiego.dolcan.com.pl.
39. www.modehpolmo.pl.
40. www.murbud-invest.pl.
41. www.nd.com.pl.
42. www.noweosiedla pl.
43. www.osiedlepionierow.pl.
44. www.polnord-szczecin.gratka.pl.
45. www.raiffeisenevolution.com/pl.
46. www.realkapital.eu.
47. www.rezydent.waw.pl.
48. www.ronson.pl.
49. www.sanix-tur.pl.
50. www.sgi.pl.
51. www.siemaszko.com.pl.
52. www.skarbonkadevelopment.pl.
53. www.softelektronic.com.pl.
54. www.stanbud.pl.
55. www.statusdom.pl.
56. www.steed.pl.
57. www.swedecenter.pl.
58. www.szybowcowa.pl.
59. www.technoprogres.pl.
60. www.tembudbis.pl.
61. www.tomaszewicz.pl.
62. www.turzyn.pl.
63. www.urbanity.pl/miasto2214/szczecin.
64. www.vastbouw.pl.
65. www.bankier.pl.
66. www.wprost.pl.
67. Wydział Inwestycji Miejskich, Urząd Miasta Szczecin.
68. Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska, Urząd Miasta Szczecin.
69. CRSG PS sp. z o.o.

7.1. WYBRANE ATRAKCJE TURYSTYCZNE MIASTA SZCZECIN

7.1.1. TRASY PIESZE

Szczecin, jako stolica i zarazem największe miasto województwa zachodniopomorskiego stanowi ośrodek turystyczny, który ma do zaoferowania wiele atrakcji i ciekawych miejsc. Można podążać szlakami pieszymi, do których należą m.in. Miejski Szlak Turystyczny, Jednodniowy Szlak Turystyczny, Złoty Szlak, Trasa śladami niezwykłych szczecinian i ich kamienic.

Do najczęściej uczęszczanych szlaków należą:

1. **Miejski Szlak Turystyczny**

   Miejski Szlak Turystyczny (czerwona przerywana linia na chodniku) rozpoczyna się przy dworcu kolejowym Szczecin Główny (ul. Kolumba1), liczy 7 km, prowadzi do 42 zabytków i obiektów wartych obejrzenia, w tym m.in.:
   - wzgórza Wałów Chrobrego – tarasy widokowe o długości ok. 500 metrów, z których do brzegów Odry prowadzą szerokie schody. Na Wałach zlokalizowany jest kompleks budynków Akademii Morskiej, Teatru Współczesnego i Muzeum Narodowego,
   - Bazyliki Archikatedralnej pw. św. Jakuba – jednego z najstarszych szczecińskich kościołów, którego początki sięgają XII wieku,
   - Bramy Królewskiej – jednej z dwóch (obok Bramy Portowej) zachowanych bram miejskich, wzniesionej w latach 1725-27 przez Prusaków z okazji zajęcia przez nich miasta. Wewnątrz bramy znajduje się restauracja-kawiarnia.
2. **Złoty Szlak**

   Wiedzie z centrum miasta, począwszy od Zamku Książąt Pomorskich, przez aleję Jana Pawła II, Jasne Błonia, aż do ogrodu różanego. Jest to jedyny taki szlak spacerowy w kraju.

   Na trasie „Złotego Szlaku" napotkamy m.in.:
   - Zamek Książąt Pomorskich.
   - Pomnik Bogusława X i Anny Jagiellonki.
   - „Domki Profesorskie".
   - Maszt z parowca s/s Konstanty Maciejewicz.
   - Kościół p.w. św. Piotra i Pawła.
   - Pomnik Anioł Wolności.
   - Bramę Królewską.
   - Tablicę poświęcona polskim harcerzom w Szczecinie z okresu międzywojennego.
   - Pomnik Wdzięczności.
   - Pomnik Colleoniego.
   - Budynek Urzędu Miar i Wag.
   - Archiwum Państwowe.
   - Pomnik Marynarza na Alei Fontann (w ciągu ul. Jana Pawła II).
   - Plac Grunwaldzki wraz z tablicą pamiątkową.
   - Budynek Rektoratu Uniwersytetu Szczecińskiego.
   - Gmach Urzędu Miasta Szczecin.
   - Pomnik Chłopca z Harmonią.
   - Jasne Błonia im. Jana Pawła II, Pomnik Papieża Jana Pawła II, Aleje Platanowe.
   - Pomnik Czynu Polaków.
   - Rzeźbę „Ptaki" Hasiora".
   - Teatr Letni.
   - Ogród Różany.

Jasne Błonia

Od niedawna najciekawsze miejsca Złotego Szlaku są oznakowane specjalnymi tablicami, które powstały w ramach Systemu Informacji Miejskiej.

3. **Niezwykli szczecinianie i ich kamienice**
   Szlak dotyczy trzynastu śródmiejskich kamienic i ich lokatorów okresu przed – i powojennego. Mapa szlaku z wyznaczoną trasą, opisami architektonicznymi kamienic oraz biogramami mieszkańców jest do pobrania na stronie internetowej projektu (http://www.kamieniceszczecina.pl/).

7.1.2. WARTO BYĆ I ZOBACZYĆ

Do najciekawszych historycznych miejsc należą:

1. **Zamek Książąt Pomorskich** – jest to pięcioskrzydłowy gmach zamku, dawnej siedziby książąt z pomorskiej dynastii Gryfitów. Kształtował się od XIV do XVII wieku, a jego dzisiejszy wygląd ukształtował się przede wszystkim w czasach renesansu. Do najchętniej odwiedzanych zamkowych atrakcji należą szesnastowieczny zegar astronomiczny (z 1693 r.) oraz punkt widokowy na Wieży Dzwonów z wahadłem Foucaulta – doświadczalnie udowadniające wirowy ruch ziemi. Zamek jest szczecińskim ośrodkiem kulturalnym, który przygotowuje i organizuje koncerty, przedstawienia teatralne, wystawy, konferencje oraz spotkania naukowe i popularno-naukowe.
2. **Podziemne trasy Szczecina** to rekonstrukcja schronu przeciwlotniczego z II Wojny Światowej oraz przeciwatomowego z okresu Zimnej Wojny. Jest to największy cywilny schron w Polsce z okresu II wojny, umieszczony na głębokości ok. 5 pięter w skarpie opasanej murem oporowym. Różnica wysokości od najwyższego wyjścia (Plac Zawiszy) do podłogi dolnego poziomu wynosi 17 metrów. **W schronie udostępnione są dwie tematyczne trasy turystyczne**: **Trasa „II Wojna Światowa”** i **Trasa „Zimna Wojna**”.

Cmentarz Centralny

3. **Cmentarz Centralny** – największy i najpiękniejszy w Polsce cmentarz o charakterze parkowym, projektu architekta miejskiego Wilhelma Meyer-Schwartau. W 2010 roku utworzono dwa trakty turystyczne: historyczny i dendrologiczny. Oba mają przywoływać dawną tradycję traktowania tego miejsca jako atrakcji turystycznej.
4. **Kino Pionier – najstarsze kino na świecie;** zostało przyjęte do prestiżowej sieci **Europa Cinemas** oraz sieci **Kin Studyjnych**. W 2005 roku Pionierowi został przyznany tytuł najstarszego, nieprzerwanie działającego kina na świecie.
5. **Muzeum Techniki i Komunikacji** – zabytkowa zajezdnia tramwajowa to żelazobetonowa konstrukcja z 1912 r., ze spadzistym dachem i przeszkloną ścianą frontową z zegarem. Od 2006 r. jest tu jedno z największych w Polsce muzeów o profilu technicznym. W zbiorach muzeum są m.in. tramwaje, autobusy, samochody, motocykle, rowery, pojazdy nietypowe, sprzęt elektroniczny, telekomunikacyjny i gospodarstwa domowego.
6. **Bulwary Nadodrzańskie** – ciągi spacerowe wzdłuż Odry, znajdujące się po obu stronach rzeki. Ozdobą jest Łódź Wyszaka, rzeźba powstała w ramach Alei Żeglarzy. Aleja łączy funkcjonalność nabrzeży z historią i tradycją miasta portowego, jednocześnie nadając nadodrzańskim bulwarom charakteru rekreacyjnego i artystycznego, tworząc nowe miejsce spotkań szczecinian.

Bulwary Nadodrzańskie

7. **Filharmonia** – nowobudowana siedziba Filharmonii w Szczecinie stanie się jednym z najnowocześniejszych gmachów w Polsce, który ma szansę otrzymać status współczesnej ikony architektury. Wyróżnia się niezwykle oryginalną strzelistą bryłą, zaprojektowaną przez hiszpańskich architektów ze studia Barozzi Veiga z Barcelony. Gmach, który wznoszony jest w miejscu przedwojennego Domu Koncertowego – Konzerthaus, łączy historię i nowoczesność, inspirując się dawną lokalizacją i historyczną zabudową.

Filharmonia Szczecińska

7.1.3. TRASY ROWEROWE

W Szczecinie jest aż 95 km ścieżek rowerowych. Do najpopularniejszych tras rowerowych należą:

- „Jezioro Głębokie" – ulice nadodrzańskie,
- „Śladami Quistorpów",
- „Złoty Szlak",
- „Zamkowa – Kijewo",
- „Zamkowa – Jezioro Szmaragdowe".

7.2. ZARZĄDZANIE TURYSTYKĄ

Koncepcja rozwoju gospodarki turystycznej w regionie została zawarta w „Strategii Rozwoju Turystyki w Województwie Zachodniopomorskim do 2015r.", w projekcie „Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020", a także w dokumencie o charakterze programowym: „Program rozwoju turystyki wodnej na obszarze dorzecza rzeki Odry oraz Jeziora Dąbie i Jeziora Miedwie". W roku 2013 rozpoczęto pierwszy etap prac nad „Strategią Rozwoju Turystyki w Województwie Zachodniopomorskim do roku 2020".

Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego jest realizatorem projektów finansowanych lub współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, w ramach których realizowane są działania obejmującego swoim zakresem także Gminę Miasto Szczecin, w tym:

1. „RECReate – Rewitalizacja Europejskiego Szlaku Kulturowego na obszarze Południowego Bałtyku – Pomorska Droga Św. Jakuba", w ramach Programu Południowy Bałtyk, którego celem jest włączenie regionu do sieci najstarszego i największego szlaku uznanego przez Radę Europy jako szlak o szczególnej wartości dla rozwoju i promocji Europy.
2. „MARRIAGE – Lepsze zarządzanie mariną, konsolidacja sieci przystani i marketingu turystyki wodnej na obszarze Południowego Bałtyku", w ramach Programu Południowy Bałtyk.
3. „Zachodniopomorskie Morze Przygody. Promocja turystyczna Województwa Zachodniopomorskiego" w ramach RPOWZ. Projekt ma na celu podniesienie atrakcyjności i konkurencyjności województwa zachodniopomorskiego wśród odbiorców oferty turystycznej w kraju i poza jego granicami.

W ramach projektów prowadzone były telewizyjne, internetowe, banerowe i prasowe kampanie promocyjne. Ponadto uczestniczono w krajowych i zagranicznych targach turystycznych na rynku niemieckim, skandynawskim, brytyjskim, irlandzkim, które miały na celu prezentację walorów turystycznych Pomorza Zachodniego i ich promocję w mediach tych krajów. W ramach tych wizyt uczestnicy poznali także atrakcje turystyczne miasta Szczecin.

Wydane zostały również foldery w języku polskim, niemieckim i angielskim, w których znalazły się także informacje obejmujące atrakcje w mieście Szczecin:

- mapa turystyczna województwa,
- „Zachodniopomorski Szlak Żeglarski",
- „Zachodniopomorska kraina wodna",
- „Zachodniopomorska Turystyka Campingowa",
- „Zachodniopomorskie dla dzieci i młodzieży",
- Turystyka kajakowa w WZP,
- Informator Turystyczny Pomorza Zachodniego,
- Atlas znakowanych szlaków rowerowych w województwie zachodniopomorskim.

Niektóre działania, odbywające się we współpracy z organizacjami pozarządowymi, pomimo zasięgu wojewódzkiego, są częściowo realizowane na terenie Gminy Miasto Szczecin i na jej rzecz, m.in.:

- W roku 2012:
  - Fundacja Flis Odrzański (Flis Odrzański),
  - Zachodniopomorska Regionalna Organizacja Turystyczna (Wydawnictwo „Zachodniopomorskie Spa&Wellness").
- W roku 2013:
  - Regionalny Oddział Szczeciński PTTK (Zachodniopomorski Rajd Miłośników Turystyki i Krajoznawstwa im. Stefana Kaczmarka),
  - Zachodniopomorska Regionalna Organizacja Turystyczna (Wydawnictwo „Odkryj Region. Zachodniopomorskie"),
  - Zachodniopomorska Izba Turystyki – spotkanie z przedstawicielami branży turystycznej związanych z wykorzystaniem potencjału turystycznego regionu,
  - Wojewódzkie Obchody Międzynarodowego Dnia Przewodników Turystycznych.

Również Gmina Miasto Szczecin w latach 2012-2013 podejmowała działania w zakresie promocji turystyki, w tym m.in.:

- uczestniczyła w targach turystycznych (cel: promocja wydarzenia Finału Zlotu Wielkich Żaglowców):
  - ITB Berlin,
  - TUR Goeteborg,
  - Tour Salon,
  - GTT Gdańsk.
- organizowała stoiska miasta podczas Pikniku nad Odrą oraz Sail Szczecin – Dni Morza i innych imprez lokalnych,
- współorganizowała study tour dla dziennikarzy oraz touroperatorów m.in. z Niemiec i Belgii,
- nawiązała aktywną współpracę z branżą turystyczną – powstała inicjatywa pn.„Turystyczny Szczecin"(konsultacje, cykliczne comiesięczne spotkania),
- opracowała i wydała nowe pozycje wydawnicze: „Wodne atrakcje miasta", „Mówią, że to niezwykłe miasto" oraz Przewodnik dla dzieci wraz z kolorowanką,
- prowadziła promocję w ramach projektu Marriage – uczestniczyła w targach w Hamburgu i Berlinie, wydała przewodnik dla żeglarzy,
- nawiązała stałą współpracę z Polskim Ośrodkiem Informacji Turystycznej w Berlinie – udział w imprezie WeltSpielTag (stoisko promocyjne Miasta Szczecin na imprezie odbywającej się na Alexanderplatz),
- zorganizowała ogólnopolską kampanię billboardową;
- nawiązała stałą współpracę z Wydawcą Kalendarium w powiecie Uckermark,
- obsługuje w zakresie promocyjnym wycieczkowce w sezonie letnim,
- otworzyła Centrum Informacji Turystycznej na nabrzeżu przy ul. Jana z Kolna,
- rozpoczęła promocję szlaku „Niezwykli szczecinianie i ich kamienice" (2012),

- promowała oraz współpracowała przy organizacji cyklicznej akcji „Pokaż Szczecin swoim gościom" (podczas Pikniku nad Odrą),
- opracowała folder turystyki biznesowej (2012, przy współpracy z Fundacją Convention Bureau Szczecin),
- odnowiła oznakowania Miejskiego Szlaku Turystycznego,
- wprowadziła oznakowanie atrakcji turystycznych systemem informacji miejskiej (SIM).

Gmina Miasto Szczecin w roku 2013 realizowała także projekt Portu Jachtowego na wyspie Grodzkiej oraz rozpoczęła inwestycję budowy sieci zakątków wodnych w rejonie Jeziora Dąbie w Szczecinie.

The Tall Ships' Races

7.3. THE TALL SHIPS' RACES 2013

W dniach 3-6 sierpnia 2013 r. w Szczecinie odbył się finał regat The Tall Ships' Races 2013, którego organizatorami byli: Miasto Szczecin, Sail Training International, Międzynarodowe Targi Szczecińskie oraz Szczecińska Agencja Artystyczna.

W trakcie finału Regat, oprócz możliwości zwiedzania jednostek cumujących przy nabrzeżach, odbywały się koncerty (m.in. Nelly Furtado, Hey, Big Day i Piotr Banach) oraz wydarzenia towarzyszące (m.in. wystawy, wernisaże, wesołe miasteczka, jarmarki, zawody sportowe, pokazy rzemiosła, sztuk walki).

W finale The Tall Ships' Races 2013 uczestniczyło ok. 3 200 żeglarzy z 36 krajów, którzy przypłynęli do Szczecina na 91 żaglowcach. Odwiedzający mogli skorzystać z ok. 500 punktów handlowych i poruszać się po powierzchni imprezy liczącej ok. 75 tys. m^2.

Zgodnie z szacunkami Komendy Wojewódzkiej w Szczecinie, w imprezie przez wszystkie dni jej przebiegu uczestniczyło ok. 2,25 miliona osób (Szacunek ten dotyczy liczby osób, które odwiedziły finał Regat, nie zaś liczby „unikalnych" uczestników).

Szczegółowe informacje na temat finału Regat The Tall Ships' Races zawarte są w Raporcie wpływu organizacji finału Regat The Tall Ships' Races 2013 na gospodarkę Miasta Szczecin.

7.4. BAZA NOCLEGOWA

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2012 r. w Szczecinie było 7211 miejsc noclegowych w 51 obiektach ogółem.

Tabela 7.1.
OBIEKTY NOCLEGOWE W SZCZECINIE W 2013 ROKU

OBIEKTY NOCLEGOWE	OGÓŁEM	CAŁOROCZNE
hotele	19	19
inne obiekty hotelowe	11	11
hostele	4	4
zespoły domków turystycznych	1	1
szkolne schroniska młodzieżowe	3	2
kempingi	1	1
pozostałe obiekty niesklasyfikowane	12	4
razem	**51**	**42**

Źródło: GUS.

Zgodnie z danymi GUS, w strukturze bazy noclegowej Szczecina dominują hotele, które stanowią 40,4% obiektów ogółem i 48,7% obiektów całorocznych. W hotelach w 2012 r. znajdowało się 2 967 miejsc noclegowych, co stanowi 46,4% sumy miejsc noclegowych.

Tabela 7.2.
HOTELE ZLOKALIZOWANE W SZCZECINIE WEDŁUG KATEGORII W 2012 ROKU

HOTELE WG KATEGORII	2012
hotele 4*	4
hotele 3*	6
hotele 2*	4
hotele 1*	5

Źródło Biuro Komunikacji Społecznej i Marketingowej UM

W roku 2012 w porównaniu do roku 2009 zauważalny jest znaczny spadek udziału gości zagranicznych w ogólnej liczbie turystów nocujących w hotelach (odpowiednio w 2009 roku: 41%, a w roku 2012 – 36%). Zauważalny wzrost liczby turystów w Szczecinie odnotowano w miesiącach letnich w roku 2013. Miało to związek z organizacją finału The Tall Ships' Races 2013, który opisany został w punkcie 7.3.

Tabela 7.3.
KORZYSTAJĄCY Z TURYSTYCZNYCH OBIEKTÓW NOCLEGOWYCH LATACH 2012-2013 W SZCZECINIE

	2012	2013*
razem	**371 812**	**295 891***
turyści krajowi	240 137	187 789*
turyści zagraniczni	131 575	108 102*

* dane za rok 2013 odnoszą się do okresu styczeń – wrzesień

Źródło: badanie KT-1

7.5. DZIAŁALNOŚĆ BIUR TURYSTYCZNYCH

W rejestrze prowadzonym przez Marszałka Zachodniopomorskiego, według stanu na koniec 2013 roku, zewidencjonowanych jest 68 organizatorów i pośredników turystycznych.

W zachodniopomorskiej Izbie Turystycznej zrzeszonych jest 19 biur podróży mających swoją siedzibę w Szczecinie, będących organizatorami i pośrednikami turystycznymi posiadającymi zezwolenie. Część biur zrzeszonych w ZIT deklaruje chęć przygotowania oferty zwiedzania Szczecina na potrzeby grup, które się do nich zgłoszą. Dodatkowo program

związany z turystyką przyjazdową oferuje Fair-Play Travel oraz Centrum Wynajmu i Turystyki (niezrzeszone w ZIT)

7.6. RUCH TURYSTYCZNY

Na podstawie danych pozyskanych z badania KT-1 można stwierdzić, że w 2012 r. Szczecin odwiedziło łącznie 37 1712 turystów (o 6 271 więcej, niż w roku 2010). Turyści polscy stanowili 64,6% ruchu turystycznego ogółem. Turyści zagraniczni stanowili mniej niż 40% turystów ogółem.

Szczyt sezonu turystycznego przypada na okres wakacyjny, a ruch turystyczny w miesiącach czerwiec – sierpień stanowi 30,5% ruchu turystycznego ogółem.

STRUKTURA TURYSTÓW ZAGRANICZNYCH W PODZIALE NA NARODOWOŚCI

W 2012 r. Szczecin odwiedziło 131 575 turystów zagranicznych. Do Szczecina przyjeżdżają turyści z całego świata. Na podstawie danych stwierdzić można, że dominującą nacją wśród turystów zagranicznych w rejestrowanej bazie noclegowej byli Niemcy. Szczecin odwiedziło 60 706 turystów niemieckich, co stanowi 46,1% turystów zagranicznych ogółem. Kolejną najliczniej reprezentowaną nacją okazali się Duńczycy, którzy odwiedzili Szczecin w liczbie 26 212 osób i spędzili tu średnio ponad dwie doby. Na kolejnych miejscach wśród nacji najczęściej odwiedzających Szczecin znaleźli się Szwedzi (5,5% w ogólnej liczbie turystów zagranicznych) oraz Norwegowie (3,9%).

Turyści duńscy średnio przebywali najdłużej w Szczecinie, spośród najczęściej odwiedzających nasze miasto nacji (średnia liczba noclegów na poziomie 2,10). Poza Duńczykami także Norwegowie, Finowie i Włosi spędzali w naszym mieście średnio prawie dwie doby hotelowe.

Tabela 7.4.
ŚREDNIA DŁUGOŚĆ POBYTU TURYSTÓW ZAGRANICZNYCH W 2012 R. SZCZECINIE

KRAJ	KORZYSTAJĄCY	UDZIELONE NOCLEGI	ŚREDNIA LICZBA NOCLEGÓW
razem	**131 575**	**226 856**	**1,72**
Niemcy	60 706	83 425	1,37
Dania	26 212	55 020	2,10
Szwecja	7300	12 348	1,69
Finlandia	1 512	2 787	1,84
Norwegia	5 153	10 276	1.95
Niderlandy (Holandia)	3 922	6 150	1,57
Wielka Brytania	3 047	5 396	1,77
Rosja	2 709	4 003	1,48
Włochy	1 868	3 498	1,87

Źródło: Bank danych lokalnych

7.7. OCENA ZMIAN W SFERZE TURYSTYKI W LATACH 2012-2013 ORAZ ZDIAGNOZOWANIE GŁÓWNYCH PROBLEMÓW

Obecne działania związane z turystyką ograniczają się do rynku wewnętrznego, gdzie polityka turystyczna utożsamiana jest głównie z rekreacją i zagospodarowaniem czasu wolnego mieszkańców, a nie jest skierowana na ruch przyjazdowy. Istnieją jednak pozytywne sygnały dla rozwoju turystyki w Szczecinie, w tym m.in. modernizacje ośrodków żeglarskich między Regalicą a jeziorem Dąbie. Cieszyć może prowadzona inwestycja budowy mariny na wyspie Grodzkiej, a także plan czterech zakątków wodnych, które w roku 2015 powstaną w rejonie rzeki Świętej. Nie bez znaczenia dla turystów, szczególnie dla grupy korzystającej z oferty kulturalnej miasta, jest budowa Filharmonii Szczecińskiej, modernizacja Opery na Zamku czy budowa „Centrum Przełomów". Ponadto atrakcją są także coroczne imprezy o charakterze kulturalnym, festynowym czy turystycznym, np. Dni Morza Szczecin Sail wraz z towarzyszącym Zlotem Oldtimerów, festiwal Pyromagic, festyn i targi turystyczne Piknik nad Odrą, a także Nocny Mityng Skoków o Tyczce.

ŹRÓDŁA INFORMACJI

1. Główny Urząd Statystyczny.
2. Sprawozdanie z wykonania budżetu Miasta Szczecin za lata 201-2013.
3. Zaktualizowana Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Zachodniopomorskim do 2015 r.
4. Strategia Rozwoju Województwa do 2020.
5. Strategia Rozwoju Szczecina 2025.
6. Urząd Statystyczny w Szczecinie.
7. Ustawa z dnia 29 sierpnia o usługach turystycznych.
8. szczecin.pttk.pl.
9. www.zamek.szczecin.pl.
10. www.forumturystyki.pl.
11. Wydział Turystyki, Gospodarki i Promocji, Urząd Marszałkowski WZ.
12. Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska, Urząd Miasta Szczecin.
13. Wydział Komunikacji Społecznej i Marketingowej, Urząd Miasta Szczecin.

Sfera
społeczna

8.1. LICZBA I STRUKTURA LUDNOŚCI

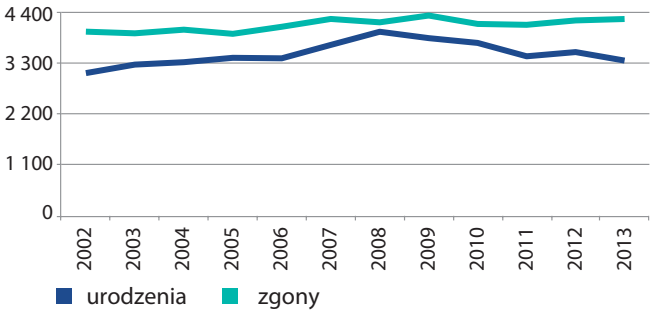
Według stanu na dzień 31.12.2012 r. ludność Szczecina liczyła 408 913 mieszkańców, co stanowiło około 23,7% mieszkańców województwa zachodniopomorskiego i około 1,1% mieszkańców kraju. Liczba ludności nieznacznie spadła w stosunku do poziomu roku 2011 (409 596). Tendencja spadkowa ludności Szczecina utrzymuje się od 1995 roku, który zapoczątkował nieznaczne, lecz stałe obniżanie się poziomu przyrostu naturalnego. Prognoza Głównego Urzędu Statystycznego dla powiatów i miast na prawach powiatu oraz podregionów na lata 2011-2035 przewiduje ciągły spadek liczby ludności w Szczecinie do 383 917 w 2035 roku. Jest to wynikiem ujemnego przyrostu naturalnego oraz migracji mieszkańców. Wg wstępnych danych Urzędu Statystycznego w Szczecinie na koniec 2013 roku liczba ludności miasta obniżyła się do poziomu **408 172** osób.

W dniu 31.12.2013 roku Szczecin nadal znajdował się na 7 miejscu pod względem liczby mieszkańców wśród miast wojewódzkich w Polsce (za Warszawą, Krakowem, Łodzią, Wrocławiem, Poznaniem i Gdańskiem), a województwo zachodniopomorskie było na 10 miejscu.

Wg danych Urzędu Statystycznego, liczba mieszkańców Szczecina na koniec 2012 roku obniżyła się o 594 osoby (przyrost naturalny był ujemny: -818, saldo migracji dodatnie: +224), a w 2013 roku o dalsze 741 osób (przyrost naturalny był ujemny: -900 osób).

Od 1995 roku (418 156 osób) do 2013 roku liczba ludności Szczecina obniżyła się o 9 984 osoby.

Wykres 8.1.
URODZENIA I ZGONY W LATACH 1990-2013

Źródło: GUS

Tabela 8.1.
SYTUACJA DEMOGRAFICZNA SZCZECINA. STAN NA 31.12.

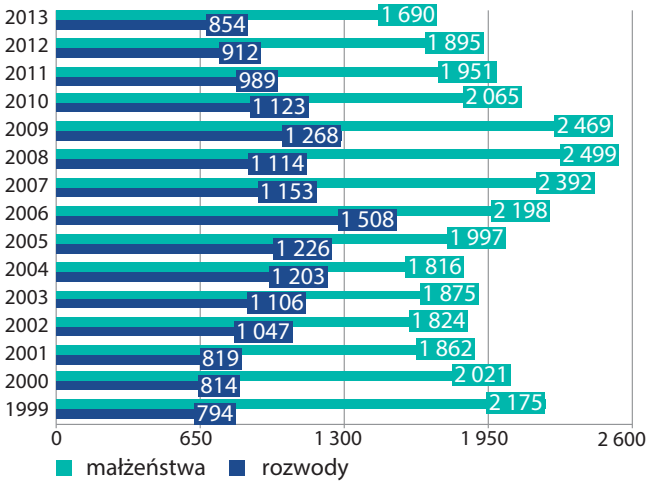
ROK	PRZYROST NATURALNY	SALDO MIGRACJI	LICZBA LUDNOŚCI	MĘŻCZYŹNI	KOBIETY
1990	578	801	413 437	200 635	212 802
1995	-344	-53	418 156	201 128	217 028
2000	-662	515	416 485	199 243	217 242
2005	-525	58	411 119	195 433	215 686
2006	-683	-61	409 068	194 524	214 544
2007	-562	-676	407 811	193 744	214 067
2008	-204	-783	406 941	193 055	213 886
2009	-489	-365	406 307	192 666	213 641
2010	-411	-290	410 245	195 439	214 806
2011	-820	32	409 596	194 850	214 746
2012	-818	224	408 913	194 358	214 555
*2013	-900	159	408 172	194 002	214 170

* Informacja sygnalna

Źródło: GUS i obliczenia własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego

Wskaźnik zawieranych małżeństw na 1 000 mieszkańców w kraju wynosił w 2013 roku 4,7, zaś w województwie zachodniopomorskim wskaźnik ten wynosił 4,5. W Szczecinie był niższy od średniej krajowej i średniej w regionie i wyniósł 4,6 w 2012 roku, a w 2013 roku – 4,1.

Wykres 8.2.
LICZBA ZAWIERANYCH MAŁŻEŃSTW I ROZWODÓW W SZCZECINIE W LATACH 1999-2013

Źródło: GUS

Liczba zawieranych małżeństw w Szczecinie spadała do roku 2004, kiedy to osiągnęła poziom 1 816. Od tego czasu ich ilość rosła do 2008 roku (2 499), po którym obserwujemy stałą tendencję malejącą do poziomu 1 690 w roku 2013. Natomiast liczba rozwodów utrzymywała tendencję rosnącą do roku 2006 (1 508), w którym nastąpiła zmiana trendu, by spaść w roku 2013 do poziomu 854. Wskaźnik rozwodów (na 1 000 mieszkańców) w 2013 roku w Szczecinie wyniósł 2,09, w województwie 1,91, w kraju 1,71.

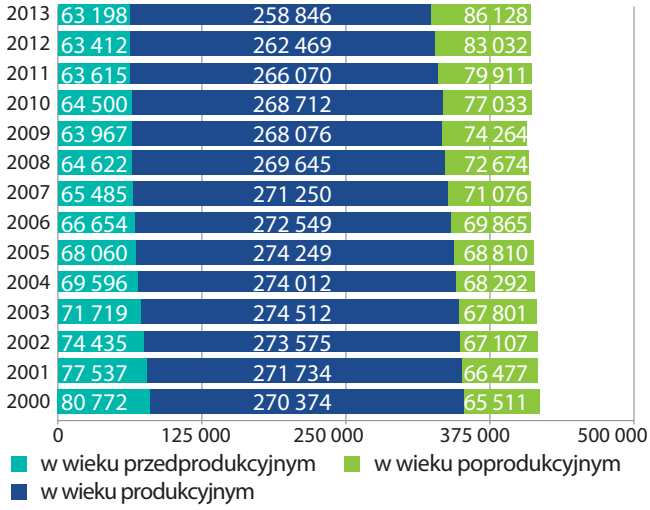
Średni wskaźnik gęstości zaludnienia dla całego miasta na koniec 2012 roku wynosił 1 361 osób na 1 km^2, w województwie zachodniopomorskim 75, a w Polsce 123 osoby. W 2013 r. gęstość zaludnienia w Szczecinie wyniosła 1 358 osób na 1 km^2, w województwie 75.

Saldo migracji stałej na koniec 2012 roku było dodatnie – wynosiło 224 osób; odpływ ludności stanowił w tym czasie 3 286, a napływ 3 510 osób. Ruch wędrówkowy mieszkańców nadal wskazuje na przemieszczenia ludności poza miasto do większych ośrodków miejskich (1 293), na wieś (1 988) i za granicę (5). Napływ migracyjny ma miejsce w największym stopniu z innych miast (2 027 osób – są to w większości studenci i ludzie młodzi poszukujący pracy), w nieco mniejszej ilości ze wsi (1 331) i z zagranicy (152). Przemieszczenia wewnątrz miasta polegają na odpływie mieszkańców do nowo powstających osiedli w dzielnicach oddalonych od centrum miasta.

Jedną z przyczyn przenoszenia się ludności, poza migracjami do innych miast, jest osiedlanie się mieszkańców w gminach podszczecińskich, wchodzących w skład Szczecińskiego Obszaru Metropolitarnego. W 2012 roku przyrost naturalny w SOM był ujemny i wynosił 273 osoby. Liczba mieszkańców SOM wzrosła w latach 2010-2012 o 1 395 osób, co było skutkiem dodatniego salda migracji (965). Do tego wzrostu przyczynili się również mieszkańcy Szczecina, którzy wyemigrowali z miasta i zamieszkali na terenie SOM, a pracują w Szczecinie. Nadal utożsamiają się z miastem poprzez swoją pracę, naukę i powiązania rodzinne. Problem ten dotyczy wszystkich większych miast w Polsce.

Analiza struktury ludności Szczecina ze względu na wiek ekonomiczny wskazuje na negatywne tendencje: następuje starzenie się populacji, co wynika ze zwiększania się odsetka mieszkańców w wieku poprodukcyjnym i zmniejszania się części ludności w wieku przedprodukcyjnym. Odsetek mieszkańców w wieku produkcyjnym nieznacznie obniżył się, jednak liczba osób w wieku produkcyjnym niemobilnym rośnie, co również jest zjawiskiem negatywnym. Na proces starzenia się społeczeństwa wpływ ma przede wszystkim przedłużające się trwanie życia, ale także poziom urodzeń, który pomimo wzrostu w 2008 roku, systematycznie od tego czasu spada, co powoduje, że miasto nie jest w stanie wyjść z recesji demograficznej.

Wykres 8.3.
STRUKTURA EKONOMICZNA LUDNOŚCI W LATACH 200-2013 [TYS.]

Źródło: GUS

Utrzymuje się stały spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, w 2013 roku liczba ta wyniosła 63 198 osób. Następuje też stały spadek ilości osób w wieku produkcyjnym – w latach 2000-2013 o 11 528 osób. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wykazywała tendencję wzrostową, osiągając w 2013 roku poziom 86 128 osób.

Wskaźnik feminizacji w 2013 roku wynosił 110. Jednak przewagę kobiet nad mężczyznami odnotowuje się dopiero w wieku powyżej 49 roku życia, a w grupie wiekowej do 49. roku życia występuje większa ilość mieszkańców płci męskiej.

8.2. SYTUACJA EKONOMICZNA LUDNOŚCI

8.2.1. DOCHODY I WYDATKI GOSPODARSTW DOMOWYCH

Przeciętne wynagrodzenie brutto w Szczecinie w podmiotach średnich i dużych w 2013 r. wyniosło 3 912,12 zł (2012 r. – 3 774,29 zł).

W 2013 r. przeciętne wynagrodzenie w województwie wyniosło 3 697,14 zł, zaś kwota ta w gospodarce narodowej w Polsce osiągnęła poziom 3 650,06 zł.

W relacji do średniego krajowego wynagrodzenia brutto w 2013 roku, przeciętne zarobki szczecińskie były wyższe o 7,2%, natomiast w relacji do wynagrodzenia w województwie zachodniopomorskim, kwoty te w Szczecinie były wyższe o 5,8%.

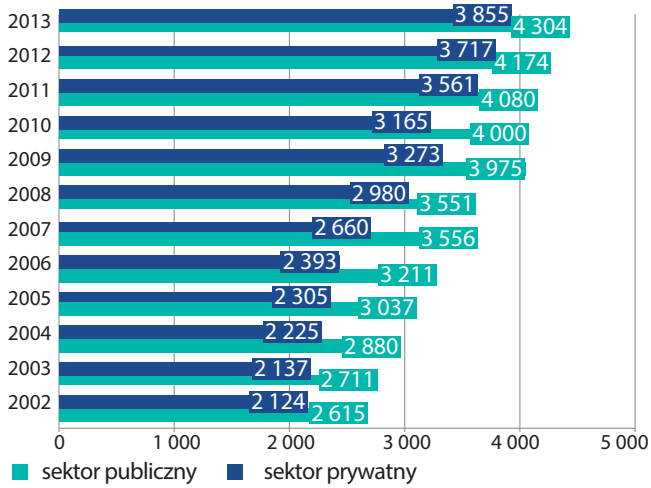
Najwyższe przeciętne wynagrodzenia w 2012 roku były w Warszawie (5 077,53 zł) oraz w Katowicach (4 966,80 zł) i w Gdańsku (4 411,71 zł). Szczecin znalazł się na szóstym miejscu wśród miast wojewódzkich.

Tabela 8.2.
PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W PRZEDSIĘBIORSTWACH W LATACH 2011-2012 W MIASTACH WOJEWÓDZKICH

MIASTO	2011	2012	DYNAMIKA
	W ZŁ		2011 = 100
Warszawa	4936,36	5077,53	102,86
Katowice	5013,92	4966,80	99,06
Gdańsk	4327,35	4411,71	101,95
Poznań	3987,13	4119,68	103,32
Wrocław	3827,68	3923,93	102,51
Szczecin	**3761,89**	**3881,46**	**103,18**
Kraków	3722,48	3877,57	104,17
Opole	3714,16	3771,22	101,54
Lublin	3606,97	3710,80	102,88
Olsztyn	3546,91	3649,18	102,88
Rzeszów	3220,79	3361,22	104,36
Łódź	3427,06	3568,84	104,14
Białystok	3360,36	3493,98	103,98
Kielce	3381,09	3467,85	102,57
Bydgoszcz	3363,68	3468,51	103,12
Zielona Góra	3247,30	3351,95	103,22
Woj. zachodniopomorskie	3289,56	3417,76	103,90
Polska	3625,21	3744,38	103,29

Źródło: GUS.

Wykres 8.4.
PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIE BRUTTO W SEKTORZE PUBLICZNYM I PRYWATNYM W SZCZECINIE W LATACH 2002-2013 [ZŁ]

Źródło: GUS

Wyższe wynagrodzenia utrzymują się w podmiotach sektora publicznego, różnica w wynagrodzeniach w latach 2001-2013 wahała się w granicach od 34,2% w 2006 r. do 11,6% w roku 2013.

W 2013 roku w stosunku do 2012 roku najwyższy wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w Szczecinie odnotowany został w sekcji „Pozostała działalność usługowa" – o 10,4% i „Usługi administrowania i działalność wspierająca" – o 8,5%. Najmniejszy wzrost wynagrodzeń wystąpił w sekcjach: „Budownictwo" – o 1,4% i „Handel i naprawy" – o 1,4%

Tabela 8.3.
PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W PRZEDSIĘBIORSTWACH WG WYBRANYCH SEKCJI PKD [ZŁ]

SEKCJA PKD	2012	2013	DYNAMIKA 2012=100%
przemysł	3 759,42	3 953,61	105,2
budownictwo	4 048,90	4 105,41	101,4
handel i naprawy	3 279,30	3 324,37	101,4
transport i gospodarka magazynowa	3 824,85	3 884,72	101,6
zakwaterowanie i gastronomia	2 807,61	2 856,38	101,7
informacja i komunikacja	5 784,31	6 078,99	105,1
obsługa rynku nieruchomości	4 855,92	4 956,72	102,1
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	3 670,63	3 845,93	104,8
usługi administrowania i działalność wspierająca	2 754,26	2 987,26	108,5
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3 063,24	3 188,02	104,1
pozostała działalność usługowa	3 968,08	4 378,95	110,4

Źródło: Urząd Statystyczny Szczecin

Najniższe średnie wynagrodzenia miesięczne w 2013 roku wystąpiły w sekcjach: „Zakwaterowanie i gastronomia" – **2 856,38 zł, „Usługi administrowania i działalność wspierająca" – 2 987,26** zł i „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją" – 3 188,02 zł, najwyższe zaś w sekcjach: „Informacja i komunikacja" – 6 078,99 zł, „Obsługa rynku nieruchomości" – 4 956,72 zł, „Pozostała działalność usługowa" – 4 378,95zł i „Budownictwo" – 4 105,41zł.

Zwiększanie się liczby ludności w wieku poprodukcyjnym wskazuje, jak duże znaczenie dla miasta mają dochody tej grupy mieszkańców. Liczba emerytów i rencistów w Polsce wykazywała stałą tendencję rosnącą do 2009 roku. W 2012 roku przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów wyniosła 7 350,6 tys. osób (w tym 4 959,7 tys. emerytów), a w 2013 r. – 7 306,8 tys. osób (w tym 4 963,9 emerytów), czyli ich liczba obniżyła się o 0,6%. W województwie zachodniopomorskim przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów wyniosła w 2012 roku 331 852, a w 2013 roku spadła o 0,4% do poziomu 330 429. osób.

Przeciętne miesięczne świadczenie emerytalno-rentowe brutto pochodzące z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w 2013 roku w województwie zachodniopomorskim wynosiło 1 793,88 zł (emerytura: 1 904,20 zł, renta z tyt. niezdolności do pracy:

1 457,61 zł, renta rodzinna: 1 642,16 zł) i było niższe o 3,3% od przeciętnego świadczenia w kraju wynoszącego 1 855,54 zł. W 2012 roku przeciętne świadczenie emerytalno-rentowe w województwie wyniosło 1 707,94 zł, i było niższe o 2,9% od przeciętnego świadczenia w kraju wynoszącego 1 759,87 zł.

Przeciętne świadczenie emerytalno-rentowe w kraju stanowiło w 2013 roku 50,8% przeciętnego wynagrodzenia (w 2012 r. – 50,0%), z tego emerytura – 54,0%, renta z tyt. niezdolności do pracy – 40,8%, renta rodzinna – 47,1%. Rośnie liczba dni absencji chorobowej (o 3,9% w 2013 r.) i wypłaconych zasiłków chorobowych (o 8,4% w 2013 r.), szczególnie tych finansowanych z funduszu zakładów pracy, które stanowią 63,8% wszystkich wypłat.

W województwie zachodniopomorskim udział przeciętnego miesięcznego dochodu na jedną osobę w gospodarstwie domowym w stosunku do średniej krajowej w 2012 roku wynosił 98,84%, natomiast wydatków – 98,42%. Nasze województwo znalazło się w grupie 10 województw, w których dochody i wydatki gospodarstw domowych były niższe od średniej krajowej.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na jedną osobę w gospodarstwach domowych w 2012 roku w kraju wyniósł około 1 278,43 zł, a poziom przeciętnych miesięcznych wydatków w gospodarstwach domowych na osobę wyniósł około 1 050,78 **zł**. Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym wyniósł 82,19%. Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne wynosiły w 2012 roku 1 005,19 zł i stanowiły 95,66% wydatków ogółem.

W województwie zachodniopomorskim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na jedną osobę w gospodarstwach domowych w 2012 roku wynosił 1 263,56 zł, a przeciętne miesięczne wydatki osiągnęły poziom 1 034,23 zł, z czego 992,12 zł przeznaczono na towary i usługi konsumpcyjne (95,93%). Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym wyniósł 81,85%. Oznaczać to może z jednej strony możliwość oszczędzania nadwyżek, z drugiej zaś konieczność zabezpieczenia środków na spłatę wcześniej zaciągniętych kredytów, zwłaszcza mieszkaniowych. Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym w 2012 roku w województwie zachodniopomorskim wynosiła 2,79, w tym osób pracujących 1,06 i pozostających na utrzymaniu 0,86.

Tabela 8.4.
PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOŚCIOWYCH W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM W LATACH 2010-2012

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012
pieczywo i produkty zbożowe – w kg	6,78	6,40	6,42
mięso – w kg	5,89	5,74	5,68
ryby – w kg	0,46	0,41	0,44
mleko, napoje mleczne – w l	3,49	3,40	3,34
sery – w kg	0,99	0,94	0,95
jaja – w szt.	13,39	12,6	12,9
owoce – w kg	3,68	3,53	3,64
warzywa – w kg	5,33	10,31	9,91
cukier – w kg	1,13	1,05	1,05

Źródło: US Szczecin.

Przeciętny mieszkaniec województwa zachodniopomorskiego w 2012 roku najwięcej wydał na żywność i napoje bezalkoholowe (265,70 zł) oraz użytkowanie mieszkania i nośniki energii (213,08 zł). Na rekreację i kulturę wydał 86,20 zł, a na transport 88,99 zł. Najmniejsze wydatki poniesione zostały na edukację – 9,89 zł. Struktura wydatków mieszkańców naszego województwa zachowuje podobne proporcje jak w 2010 r. Przeciętne miesięczne wydatki na osobę w 2012 roku wynosiły 1 034,23 zł. W stosunku do 2011 r. wydatki w województwie wzrosły przeciętnie o 5,6%.

Utrzymuje się wzrost poziomu życia mieszkańców naszego województwa, o czym świadczy wzrost wyposażenia gospodarstw domowych w środki trwałego użytkowania. Prawie połowa gospodarstw posiada samochód osobowy, wzrosła ilość zaopatrzenia się w grupę towarów związanych z gospodarstwem domowym i elektroniką. Obecnie są to środki techniczne, bez których trudno wyobrazić sobie życie codzienne, ale wzrost liczby gospodarstw domowych posiadających to wyposażenie świadczy o poprawie jakości życia.

Tabela 8.5.
WYPOSAŻENIE W NIEKTÓRE ŚRODKI TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA GOSPODARSTW DOMOWYCH W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM W LATACH 2010-2012

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012
	% OGÓŁU GOSPODARSTW DOMOWYCH		
samochód osobowy	49,4	51,4	52,1
komputer osobisty	62,7	64,0	67,4
telefon komórkowy	89,4	91,4	92,3
zmywarka do naczyń	16,0	18,0	21,0
drukarka	41,1	36,6	33,8
automat pralniczy	93,1	93,5	95,3

Źródło: US Szczecin.

Przeciętne polskie gospodarstwo domowe zajmowało w 2012 roku mieszkanie o powierzchni 72,8 m^2. Na jedną osobę w gospodarstwie przypadało 25,9 m^2 powierzchni użytkowej. W województwie zachodniopomorskim przeciętna powierzchnia mieszkania wyniosła 69,9 m^2, a na jedną osobę przypadało 25,3 m^2. W Szczecinie natomiast przeciętna powierzchnia jednego mieszkania wynosiła w 2012 roku 63,7 m^2, tj. 26,2 m^2 na jedną osobę.

W subiektywnej ocenie sytuacji materialnej w 2013 r. w Polsce, podobnie jak w roku 2012, ponad połowa badanych gospodarstw domowych oceniła swoją sytuację materialną jako przeciętną, niemal co czwarte gospodarstwo postrzegało ją jako raczej dobrą albo bardzo dobrą, a co piąte jako raczej złą lub bardzo złą. Najlepiej oceniali swoją sytuację materialną pracujący na własny rachunek (42%) oraz gospodarstwa domowe pracowników (25,4%). Zdecydowanie najgorzej ocenili swoją sytuację materialną gospodarstwa rencistów (41,5%). W województwie zachodniopomorskim 2,4% gospodarstw domowych ocenia swoją sytuację jako bardzo dobrą.

Tabela 8.6.
PRACUJACY* W SZCZECINIE W LATACH 2010-2012 (STAN W XII)

SEKCJE	2010	2011	2012		
	PRACUJĄCY	PRACUJĄCY	PRACUJĄCY	STRUKTURA%	DYNAMIKA% 2011=100
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1 457	1 480	1 519	0,98	102,64
przemysł i budownictwo	30 671	30 835	31 302	20,23	101,51
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	51 290	52 201	52 200	33,73	100,00
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	8 827	9 306	8 741	5,65	93,93
pozostałe usługi	60 998	60 852	60 996	39,41	100,24
ogółem	**153 243**	**154 674**	**154 758**	**100,00**	**100,05**

* podmioty gospodarcze, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według faktycznego miejsca pracy.

Źródło: US w Szczecinie

8.3. RYNEK PRACY

Od 2010 do 2012 roku na szczecińskim rynku pracy utrzymywała się tendencja stopniowego wzrostu liczby pracujących. W Szczecinie na koniec 2012 roku zatrudnionych było 154 758 osób, w stosunku do 2011 roku nastąpił niewielki wzrost o 0,05%. Spadek zanotowany został w działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz obsłudze rynku nieruchomości – o 6,7%.

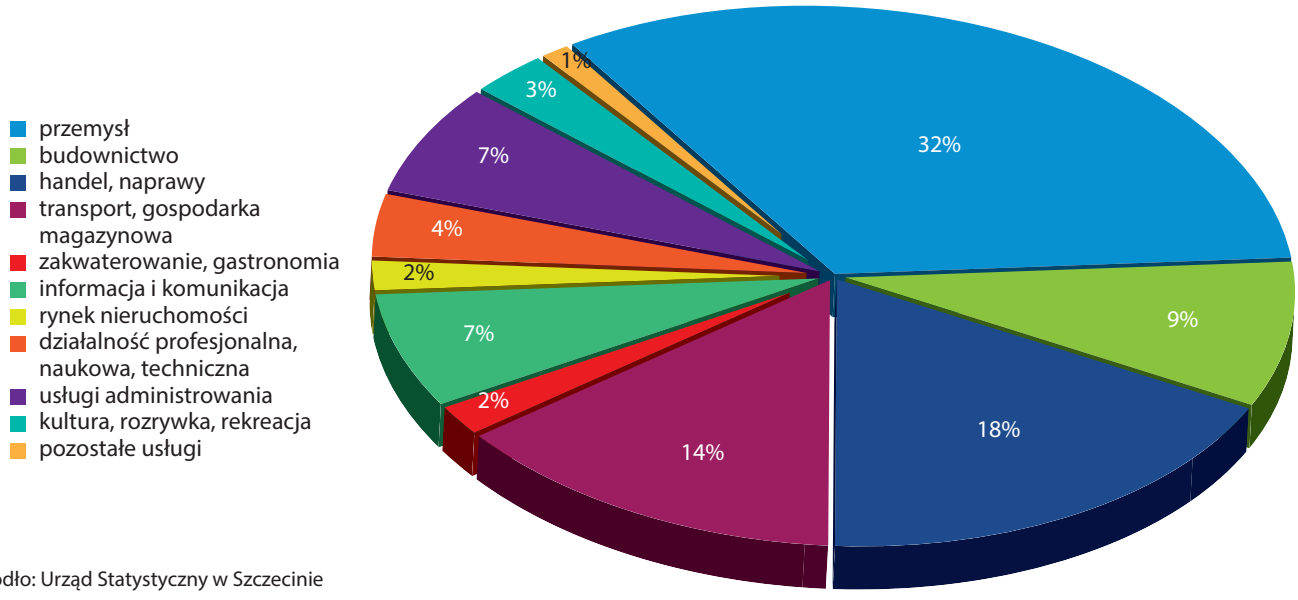
Największy wzrost liczby pracujących nastąpił w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (o 2,64%), lecz jest to sekcja o marginalnym wpływie na rynek pracy w mieście. Niewielkim wzrostem zatrudnionych charakteryzował się przemysł i budownictwo – 1,51%.

W 2013 roku w Szczecinie w sektorze przedsiębiorstw (średnich i dużych) zatrudnionych było 45 659 osób, tj. o 1,8% mniej niż rok wcześniej. Największą grupę stanowią pracujący w przemyśle – 14 583 osoby, handlu i naprawie pojazdów samochodowych – 8 192, transporcie i gospodarce magazynowej – 6 602, budownictwie – 4 065 osób, usługach administrowania i działalności wspierającej – 3 405 oraz informacji i komunikacji 7%. W 2013 roku odnotowano wzrost zatrudnienia w przemyśle (o 6,3%), hotelach i gastronomii (o 4,1%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 1,8%), handlu i usługach (o 1,7%) oraz informacji i komunikacji (o 0,5%). W pozostałych sekcjach nastąpił spadek zatrudnienia, w największym stopniu w budownictwie (o 26,7%).

8.4. CHARAKTERYSTYKA BEZROBOCIA W MIEŚCIE

Na stan bezrobocia w całym kraju wpłynęła sytuacja gospodarcza po 2008 roku, po światowym kryzysie gospodarczym oraz sytuacja ekonomiczna państw Unii Europejskiej w latach następnych. Kryzys nie odbił się w znaczący sposób na polskiej gospodarce, ale od 2009 roku pogorszyła się sytuacja na rynku pracy – nastąpił wzrost liczby bezrobotnych i dotknęło to w mniejszym lub większym stopniu wszystkie regiony i miasta wojewódzkie w Polsce. Odnotowują one – często niewielki – wzrost liczby bezrobotnych i stopy bezro-

Wykres 8.5.
STRUKTURA OSÓB ZATRUDNIONYCH W SEKTORZE PRZEDSIĘBIORSTW W SZCZECINIE W 2013 R. [%]

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie

bocia. Na koniec grudnia 2013 roku w urzędach pracy zarejestrowanych było 2 157,9 tys. osób, a stopa bezrobocia w kraju wyniosła 13,4%.

W dniu 31.12.2013 r. w województwie zachodniopomorskim zarejestrowane były 11 063 osoby bezrobotne. Nasze województwo należało do regionów o najwyższej stopie bezrobocia w kraju, zajęło trzecie miejsce ze stopą bezrobocia 18,0% za województwem warmińsko-mazurskim o stopie 21,7% i województwie kujawsko-pomorskim – 18,1%. Najniższa stopa bezrobocia charakteryzowała województwa: wielkopolskie – 9,6%, mazowieckie – 11,0%, śląskie – 11,2% i małopolskie – 11,3%.

Stopa bezrobocia[1] w Szczecinie zaczęła rosnąć od 2009 roku, osiągając w grudniu 2012 roku 11,0%. Na koniec 2013 roku obniżyła się do 10,6%. Poziom bezrobocia w 2013 roku stanowił 131% stopy bezrobocia z 2009 roku W większości miast wojewódzkich nastąpił jego wzrost, spadek odnotowano tylko w czterech. Stopa bezrobocia poniżej 5% w grudniu 2013 roku wystąpiła jedynie w Poznaniu i Warszawie. Szczecin znalazł się na trzynastym miejscu wśród miast wojewódzkich pod tym względem.

Tabela 8.7.
STOPA BEZROBOCIA W MIASTACH WOJEWÓDZKICH W LATACH 2009-2013, STAN W DNIU 31.12.

MIASTO	2009	2010	2011	2012	2013
Poznań	3,2	3,5	3,7	4,2	4,1
Warszawa	2,9	3,4	3,8	4,4	4,8
Katowice	3,3	3,8	4,3	5,2	5,4
Wrocław	5	5,4	5,0	5,8	5,6
Kraków	4,2	4,7	4,9	5,9	5,9
Gdańsk	4,9	5,4	5,5	6,4	6,6
Opole	5,9	6,3	6,2	7,1	6,9
Zielona Góra	7,5	7,6	8,2	8,3	7,8
Rzeszów	7,2	7,9	7,7	8,2	8,3
Olsztyn	7,1	6,9	7,2	8,3	8,5
Bydgoszcz	7,3	7,9	7,9	8,5	8,8
Lublin	9,3	9,6	9,5	10,0	10,1
Szczecin	**8,5**	**9,7**	**9,9**	**11,0**	**10,6**
Kielce	10,3	10,6	10,0	10,7	11,1
Łódź	9,5	9,9	10,8	12,1	12,3
Białystok	11,6	12,4	12,4	13,1	13,7

Źródło: GUS

Wskaźnik bezrobocia, stanowiący procentowy udział ilości bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, podobnie jak stopa bezrobocia, po stałym spadku do 2008 roku, wzrastał do grudnia 2012 roku, osiągając poziom 7,2%, ale już w 2013 roku nastąpiło jego obniżenie (6,5%). W Szczecinie w latach 2006-2013 kształtował się następująco:

Tabela 8.8.
WSKAŹNIK I STOPA BEZROBOCIA W SZCZECINIE W LATACH 2006-2013

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
wskaźnik bezrobocia %	7,9	4,2	2,7	5,3	6,2	6,4	7,2	6,5
stopa bezrobocia %	11,8	6,5	4,3	8,5	9,7	9,9	11,0	10,6

Źródło: WUP Szczecin

Po wzrostach liczby osób bez pracy w większości grup bezrobotnych do 2012 roku, w 2013 r. odnotowano ich spadek do poziomu **18 478 osób**. Najliczniejszą grupę w 2013 roku stanowili bezrobotni z grupy wiekowej 25-34 lata (26,5%), 55 i więcej lat (22,2%) oraz 35-44 lata (21,5%). Pozytywnym zjawiskiem jest spadek liczby osób bezrobotnych w niemal wszystkich grupach wiekowych, za wyjątkiem osób powyżej 55 roku życia. Niepokojącym zaś jest stały wzrost liczby bezrobotnych z wyższym wykształceniem (2013 r. – 3 246 osób) oraz ciągle rosnąca ilość osób pozostających bez pracy dłużej niż 24 miesiące (2013 r. – 3 698 osób).

W 2013 roku 49,5% ogółu bezrobotnych stanowiły kobiety (9 150), ale była to liczba tylko o 1% mniejsza od ilości mężczyzn pozostających bez pracy (9 328).

Najliczniejszą grupą wśród bezrobotnych w 2013 roku były osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym – 5 076 oraz zasadniczym zawodowym – 4 435. Stanowiły one 51,5% bezrobotnych. Mieszkańcy z niskimi kwalifikacjami nadal mają największe problemy na rynku pracy.

Natomiast, biorąc pod uwagę czas pozostawania bez pracy, w dalszym ciągu najliczniejszą grupą są osoby zarejestrowane w PUP od 1 do 6 miesięcy (42,5% w 2013 roku). Liczba osób bezrobotnych pozostająca bez pracy powyżej 24 miesięcy wzrosła w 2013 roku o 21,2%.

W latach 2008-2009 wystąpiła spadkowa tendencja podejmowania pracy przez bezrobotnych, co stało się jedną z przyczyn wyłączeń z ewidencji bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Szczecinie. W latach 2010-2011 sytuacja się zmieniła na korzyść bezrobotnych: w 2010 roku pracę podjęły 9 594 osoby, a w 2011 roku 9 624 osoby. W 2012 roku było ich 9 491, a w 2013 r. aż 11 136.

Jedną z przyczyn negatywnych zmian zachodzących na szczecińskim rynku pracy są zwolnienia grupowe w tutejszych zakładach pracy. Powiatowy Urząd Pracy jest każdorazowo powiadamiany o zamiarze oraz fakcie dokonywania zwolnień grupowych w szczecińskich firmach, co powoduje uruchamianie procedur umożliwiających realizację usług przez urząd pracy. Mają one na celu wsparcie osób objętych zwolnieniami grupowymi w nowej dla nich sytuacji oraz pomoc w jak najszybszym powrocie do aktywności zawodowej. Do najważniejszych należą spotkania informacyjne z pracownikami, usługi pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego realizowane w punktach konsultacyjno-informacyjnych organizowanych na terenie zakładów pracy, rejestracja bezrobotnych czy szkolenia zawodowe. W 2012 roku zwolnienia grupowe zgłosiły 22 firmy (w odniesieniu do

1 stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo

Tabela 8.9.
LICZBA BEZROBOTNYCH WG WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY I PŁCI W LATACH 2010-2013

WYSZCZEGÓLNIENIE		2010	2011	2012 OGÓŁEM	2013		
					STRUKTURA %	DYNAMIKA % 2012=100	
WG WIEKU	18–24	2 095	1 843	2 116	1 798	9,4	85,0
	25–34	5 008	4 934	5 373	4 889	26,5	91,0
	35–44	3 123	3 449	4 008	3 967	21,5	99,0
	45–54	3 740	3 769	3 981	3 719	20,1	93,4
	55 i więcej	2 534	2 947	3 665	4 105	22,2	112,0
WG WYKSZTAŁCENIA	wyższe	2 776	2 887	3 239	3 246	17,6	100,3
	policealne i średnie zawodowe	3 176	3 370	3 693	3 675	19,9	99,5
	średnie ogólnokształcące	1 698	1 731	2 013	2 046	11,1	101,6
	zasadnicze zawodowe	3 822	3 975	4 589	4 435	24,0	96,6
	gimnazjalne i niższe	5 028	4 979	5 609	5 076	27,5	90,5
WG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY	1–6 miesięcy	7 592	7 893	8 490	7 860	42,5	92,6
	6–12 miesięcy	3 226	3 598	3 847	3 367	18,2	87,2
	12–24 miesiące	3 037	3 436	3 754	3 553	19,2	94,6
	powyżej 24 miesięcy	915	2 015	3 052	3 698	20,0	121,2
WG PŁCI	kobiety	8 005	8 507	9 344	9 150	49,5	97,9
	mężczyźni	8 495	8 435	9 799	9 328	50,5	95,2
Ogółem		16 500	16 942	19 143	18 478	x	96,5

Źródło: WUP Szczecin, PUP Szczecin

255 pracowników), w 2013 roku liczba ta wzrosła do 18 (148 pracowników).

W latach 2010-2013 Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinie realizował i współrealizował programy oraz projekty finansowane z różnych środków, m.in.:

- „Program zwiększający aktywność zawodową osób w wieku 45/50 Plus",
- „Program zwiększający aktywność zawodową osób w wieku do 30 lat",
- „Program związany z rozwojem małej i średniej przedsiębiorczości",
- Program i działania na rzecz bezrobotnych, zwolnionych z pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, związanych z trudnościami gospodarczymi lub niewypłacalnością pracodawcy w warunkach kryzysu,
- „Szansa na pracę",
- „Wiedza i doświadczenie daje mi zatrudnienie",
- „Szansa na lepsze jutro",
- Program aktywizacji zawodowej bezrobotnych zwolnionych z pracy z przyczyn niedotyczących pracowników oraz pracowników objętych zwolnieniami monitorowanymi, w tym w ramach programów współfinansowanych z wkładu finansowego Europejskiego Funduszu Dostosowania do Globalizacji (EFG),
- programy realizowane z dodatkowych środków Funduszu Pracy z rezerwy Ministra na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej.

Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinie uczestniczył również w projektach partnerskich, m.in.:

- „Piramida kompetencji",
- „Zielona Linia – Centrum Informacyjno-Konsultacyjne Służb Zatrudnienia",
- „Aktywna integracja w Szczecinie",
- „Odpracuj dług",
- „Alimenty uregulowane, obiekty sportowe posprzątane",
- Akademia Badań Lokalnego Rynku Pracy,
- „Nowa Szansa – wdrożenie Klubu Integracji Społecznej w Szczecinie",
- J&B II Elita spółka cywilna Catering i Gastronomia Jolanta Zagrodny-Kuczer, Grzegorz ZagrodnyKuczer.

Tabela 8.10.
DZIAŁANIA POŚREDNICTWA PRACY REALIZOWANE PRZEZ PUP W LATACH 2012-2013

	2012	2013
liczba osób przyjętych do pracy za skierowaniem PUP	998	1 666
łączna liczba wolnych miejsc pracy, jakie wpłynęły do PUP	5 298	9 909
giełdy pracy zorganizowane na terenie PUP	20	25

Źródło: PUP Szczecin

W 2013 r. w ramach realizowanych staży dla bezrobotnych osób (SST) zawartych zostało z Funduszu Pracy 228 umów z 360 osobami, a z Europejskiego Funduszu pracy 313 umów obejmujących 386 osób. Staże kierowane są głównie do osób młodych, choć od kilku lat korzysta z niego coraz więcej bezrobotnych ludzi w pozostałych grupach wiekowych.

Pośrednictwo pracy działające w Powiatowym Urzędzie Pracy w Szczecinie prowadzone jest zgodnie z zasadami dostępności usług, dobrowolności, równości i jawności oraz za-

pisami zawartymi w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 marca 2007 r. w sprawie standardów usług rynku pracy i w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 marca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków prowadzenia przez publiczne służby zatrudnienia usług rynku pracy. Wszystkie oferty zgłaszane do urzędu są niezwłocznie rejestrowane w komputerowej bazie danych i zamieszczane w gablotach informacyjnych znajdujących się na terenie urzędu, a także na jego stronie internetowej i portalu ministra właściwego ds. pracy. Oferty pracy zachowują swoją aktualność do czasu ustalonego z pracodawcą lub do chwili ich realizacji, czyli podjęcia pracy przez osobę skierowaną przez urząd, bądź wycofania przez pracodawcę. W 2013 r. do PUP wpłynęły 9 942 oferty pracy (2012 r. – 5 298). W tym czasie PUP wydał 1 666 skierowań w celu podjęcia pracy (2012 r. – 3071). Usługi pośrednictwa zatrudnienia są poprzedzone szeregiem działań zmierzających do realizacji ofert pracy. Pośrednictwo prowadzone jest przez urząd w formie indywidualnych kontaktów pośrednika pracy z bezrobotnym lub poszukującym zatrudnienia, targów pracy i giełdy pracy. Urząd korzysta też z usług międzynarodowej sieci pośrednictwa pracy EURES.

Na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinie wydatkował w 2012 roku 14 700,9 tys. zł, w tym na:

- szkolenia – 1 733,3 tys. zł,
- prace interwencyjne – 387,3 tys. zł,
- roboty publiczne – 3 583,7 tys. zł,
- stypendia – 3 004,3 tys. zł,
- podjęcie działalności gospodarczej – 4 671,5 tys. zł,
- refundację wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy – 1 174,5 tys. zł,
- inne wydatki – 1 249,7 tys. zł.

Natomiast w 2013 roku PUP w Szczecinie wydał 22 509,2 tys. zł na aktywne formy zatrudnienia, w tym na:

- szkolenia – 2 438,3 tys. zł,
- prace interwencyjne – 458,3 tys. zł,
- roboty publiczne – 4 530,0 tys. zł,
- staże – 4 893,9 tys. zł,
- dotacje – 8 195,3 tys. zł,
- refundację wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy – 1 656,3 tys. zł,
- inne wydatki – 337,0 tys. zł.

Wydatki na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu pochodzą z Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego. Ilość środków przeznaczonych na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w 2013 roku wzrosły o 53,1% w stosunku do 2012 r. Przekłada się to na ilość osób bezrobotnych oraz przedsiębiorców, którzy skorzystali z obydwu funduszy w celu znalezienia miejsca pracy lub jego utworzenia.

W 2012 roku Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinie podpisał 1 088 umów, m.in. na: szkolenia (615), podjęcie działalności (245), prace interwencyjne (147), refundację wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy (52). Natomiast w 2013 roku umów tych było 1 480 (wzrost o 36%), głównie na: szkolenia (746), podjęcie działalności (405), prace interwencyjne (183), refundację wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy (76).

Podstawowymi instytucjami, wykonującymi swoje ustawowe zadania z zakresu rynku pracy i walki z bezrobociem są Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinie i Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, przy którym funkcjonuje Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej. Jego głównym zadaniem jest pomoc w planowaniu kariery zawodowej polegająca na udzielaniu informacji i poradnictwie zawodowym oraz otwartym pośrednictwie pracy.

Wiele działań prowadzonych jest w ramach odrębnych projektów, które są realizowane przez organizacje pozarządowe – fundacje lub stowarzyszenia w ramach programów obejmujących cały region. Organizacją pozarządową ściśle związaną od lat ze szczecińskimi inicjatywami związanymi z walką z bezrobociem jest Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego – Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości. Stowarzyszenie jest jedną z najstarszych organizacji pozarządowych w Polsce – funkcjonuje od 1996 roku, lecz powstało jako skutek rozszerzenia działalności istniejącego od 1991 roku Inkubatora Przedsiębiorczości. W inkubatorze tym rozpoczęło swoją działalność wiele znanych i cenionych obecnie na rynku szczecińskich firm. ZSRG-SCP jest instytucją promującą i wspierającą szeroko pojętą przedsiębiorczość. W ramach stowarzyszenia funkcjonują:

- Inkubator Przedsiębiorczości, mający na celu wspieranie młodych bądź rozpoczynających swoją działalność firm na rynku, poprzez udostępnienie im powierzchni do prowadzenia działalności gospodarczej (2012 r. – 36 firm, 2013 r. – 35 firm).
- Enterprise Europe Network – punkt sieci finansowanych przez Komisję Europejską,
- Ośrodek Szkoleniowy prowadzący kursy, szkolenia, seminaria i konferencje,
- Studencki Klub Przedsiębiorcy propagujący wśród studentów i absolwentów idee przedsiębiorczości (22 spotkania, w których uczestniczyło 704 studentów)
- Centrum Integracji Społecznej świadczące pomoc dla osób bezrobotnych pozostających bez pracy i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W latach 2012-2013 ZSRG-SCP zorganizowało 33 szkolenia i inne imprezy informacyjne dla 712 osób, 12 giełd pracy, w których uczestniczyło 86 firm z regionu. Stowarzyszenie prowadziło promocje 91 firm z regionu, udzieliło 274 usług informacyjno-doradczych, propagowało informacje w inicjatywach i programach 1 238 firm. W tym czasie ZSRG-SCP podejmowało różne działania w ramach programów: „Twoja firma – Twój sukces", „Fabryka sukcesu", „Języki i komputery szansą dla mojej zawodowej kariery".

Stowarzyszenie jest jedną z tych organizacji, które propagują ideę przedsiębiorczości i umożliwiają – przede wszystkim młodym ludziom – odnaleźć swoje miejsce na rynku poprzez własną działalność gospodarczą. W ciągu ostatnich lat organizacji takich pojawiło się więcej, podobną mobilizację prowadzą też stowarzyszenia i fundacje funkcjonujące na rynku od wielu lat, np. Federacja Stowarzyszeń Naukowo – Technicznych NOT czy Polska Fundacja Przedsiębiorczości.

Szczególną grupą, którą objęły swoją działalnością instytucje i organizacje pozarządowe są studenci i absolwenci

szczecińskich wyższych uczelni. Przy szczecińskich wyższych uczelniach funkcjonują Biura Karier i Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości. Działają też organizacje pozarządowe, np. Polska Fundacja Społeczeństwa Przedsiębiorczego, będąca organizatorem Targów Pracy i Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości. Są one skierowane do młodych osób poszukujących pracy i zamierzających rozpocząć działalność na własny rachunek. Dużą rolę w tej działalności odgrywa pomoc dla młodych innowacyjnych firm oraz osób mających pomysł na innowacyjne przedsięwzięcie.

Taką inicjatywą jest np. organizowany corocznie Global Startup Chalenge dla młodych zespołów z e-biznesowymi projektami. Na gruncie projektów związanych z e-biznesem i szeroko pojętą działalnością informatyczną funkcjonuje młoda Fundacja Rozwoju Branży Internetowej Netcamp, której głównymi odbiorcami są studenci i absolwenci szczecińskich uczelni. Przy Zachodniopomorskim Uniwersytecie Technologicznym działa Regionalne Centrum Innowacji i Transferu Technologii wspierające innowacyjne firmy wprowadzające efekty badań naukowych na rynek. Od 2000 roku funkcjonuje w mieście Szczeciński Park Naukowo-Technologiczny Sp. z o.o., działający na rzecz rozwoju lokalnego i regionalnego środowiska innowacyjnego. Jego działalność przyczynia się do tworzenia miejsc pracy i rozwoju gospodarczego w oparciu o relacje naukowo-gospodarcze. Od 2007 roku Park rozpoczął realizację inwestycji Technopark Pomerania przy ul. Niemierzyńskiej. Zakończony został pierwszy etap tego przedsięwzięcia. Powstaje tam centrum komputerowe, centrum innowacji oraz centrum inkubacji biznesu. Będzie to miejsce rozpoczynania działalności gospodarczej przez nowo powstające lub działające już na rynku małe podmioty gospodarcze w obszarze wysokich technologii. Znajdą się tam również: inkubator dla klastrów, lokalizacja dla firm spin-off i start-up, inkubator dla studentów i absolwentów, ośrodek dla doktorantów oraz laboratoria specjalistyczne. Takie działania umożliwiają znalezienie drogi kariery uzdolnionym absolwentom szczecińskich wyższych uczelni i młodym pracownikom naukowym.

ŹRÓDŁA INFORMACJI

1. Bank Danych Lokalnych – GUS.
2. Bezrobocie rejestrowane I – IV kwartał 2013 r., GUS, Warszawa 2014.
3. Budżety gospodarstw domowych w 2012r. – GUS, Warszawa 2013.
4. Główny Urząd Statystyczny.
5. Informacja o świadczeniach pieniężnych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych świadczeniach z zabezpieczenia społecznego, IV kwartał / okres I – XII 2012 r. – Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Departament Statystyki i Prognoz Aktuarialnych.
6. Informacja o świadczeniach pieniężnych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych świadczeniach z zabezpieczenia społecznego, IV kwartał / okres I – XII 2013 r. – Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Departament Statystyki i Prognoz Aktuarialnych.
7. Podstawowe informacje o rozwoju demograficznym Polski do 2013 roku – GUS, 2014.
8. Rynek pracy w mieście Szczecinie w 2012 roku – Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinie.
9. Rynek pracy w mieście Szczecinie w 2013 roku – Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinie.
10. Stan i ruch naturalny ludności w województwie zachodniopomorskim w 2013 r. – Urząd Statystyczny w Szczecinie, maj 2014 r.
11. Sytuacja gospodarstw domowych w 2013 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych – GUS, Departament Badań Społecznych i Warunków Życia, Warszawa 2014.
12. Szczeciński Obszar Metropolitalny – Statystyczne Vademecum Samorządowca 2013, Urząd Statystyczny w Szczecinie.
13. Urząd Statystyczny w Szczecinie.
14. Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie.
15. www.pupszczecin.pl.

9.1. UCZELNIE WYŻSZE

Szczecin jest największym ośrodkiem akademickim w województwie zachodniopomorskim. Spośród 22 uczelni w województwie, w Szczecinie działa 17, w tym 5 publicznych (Uniwersytet Szczeciński, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny, Pomorski Uniwersytet Medyczny, Akademia Morska, Akademia Sztuki) i 12 niepublicznych. Na uczelniach w Szczecinie studiuje 47 814 studentów (rok akademicki 2012/2013), to o 8,7% mniej w stosunku do roku akademickiego 2011/2012 (52 364). Spadła również liczba absolwentów

Tabela 9.1.
SZKOLNICTWO WYŻSZE W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012 I 2012/2013

UCZELNIA	2011/2012		2012/2013							
			STUDENCI				ABSOLWENCI**			
	STUDENCI	ABSOLWENCI*	OGÓŁEM	W TYM KOBIETY	Z LICZBY OGÓŁEM		OGÓŁEM	W TYM KOBIETY	Z LICZBY OGÓŁEM	
					STUDIA STACJONARNE	CUDZOZIEMCY			STUDIA DZIENNE	CUDZOZIEMCY
Uniwersytet Szczeciński	22 703	7 470	19 725	13 105	14 696	88	6 648	4 761	3 870	6
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny	12 940	2 991	12 851	5 418	10 257	29	2 855	1 452	2 269	2
Pomorski Uniwersytet Medyczny	4 169	1 004	4 361	3 179	3 010	599	1 037	832	659	58
Akademia Morska	3 933	612	4 056	1 076	3 137	253	554	201	339	7
Zachodniopomorska Szkoła Biznesu	1 795	536	1 370	824	49	-	503	338	13	–
Wyższa Szkoła Administracji Publicznej	591	261	406	348	–	1	234	203	26	–
Akademia Sztuki	473	90	488	323	488	5	135	98	135	3
Wyższa Szkoła Sztuki Użytkowej	–	18	–	–	–	–	–	–	–	–
Wyższa Szkoła Humanistyczna TWP	1 674	750	1 198	964	74	–	732	596	11	–
Wyższa Szkoła Zawodowa PTE „OECONOMICUS”	69	62	–	–	–	–	57	35	–	–
Wyższa Szkoła Integracji Europejskiej	423	185	218	64	–	–	167	61	18	–
Wyższa Szkoła Zarządzania	233	74	197	131	–	–	48	32	1	–
Szczecińska Szkoła Wyższa „Collegium Balticum”	2 288	509	2 133	1 711	102	6	490	411	19	–
Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Turystyczna	228	137	–	–	–	–	–	–	–	–
Wyższa Szkoła Języków Obcych	164	41	121	91	56	-	46	37	20	–
Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna	584	112	607	79	24	1	99	2	14	–
Wyższa Szkoła Kosmetologii i Promocji Zdrowia w Szczecinie	97	87	83	82	18	–	36	36	10	–
Ogółem	52 364	14 939	47 814	27 395	31 911	982	13 641	9 095	7 404	76

*absolwenci z roku akademickiego 2011/2012 ** absolwenci z roku akademickiego 2012/2013

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie

Tabela 9.2.
STUDENCI I ABSOLWENCI W FILIACH I PUNKTACH KONSULTACYJNYCH SZKÓŁ WYŻSZYCH W ROKU AKADEMICKIM 2012/2013

UCZELNIA	STUDENCI			ABSOLWENCI		
	OGÓŁEM	W TYM		OGÓŁEM	W TYM	
		KOBIETY	NA STUDIACH STACJONARNYCH		KOBIETY	NA STUDIACH STACJONARNYCH
Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu. Zamiejscowy Wydział Ekonomiczny w Szczecinie	1 507	972	126	231	159	37
Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie – Wydział Zamiejscowy w Szczecinie	217	183	–	80	72	–
Wyższa Szkoła Zdrowia, Urody i Edukacji w Poznaniu. Wydział Zamiejscowy w Szczecinie	276	276	107	131	131	61
Wyższa Szkoła Edukacji i Terapii w Poznaniu. Wydział Zamiejscowy w Szczecinie	440	291	46	176	125	45

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie

o 8,7% w porównaniu z rokiem 2011/2012 (14 939) – w roku 2012/2013 studia ukończyło 13 641 absolwentów.

Spadek liczby studentów jest bezpośrednim następstwem niekorzystnych tendencji demograficznych, przejawiających się w ogólnym spadku liczby ludności, w szczególności w grupie wiekowej potencjalnych studentów.

W Szczecinie działają również wydziały zamiejscowe uczelni z innych miast.

Z kolei szczecińskie szkoły wyższe prowadzą zamiejscowe wydziały i ośrodki dydaktyczne:

- Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny – Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Strzelcach Krajeńskich i Świdwinie,
- Uniwersytet Szczeciński – Wydział Zamiejscowy w Jarocinie, Zamiejscowy Wydział Ekonomii w Wałczu, Zamiejscowy Wydział Społeczno-Ekonomiczny w Gorzowie Wielkopolskim oraz Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Kołobrzegu,
- Zachodniopomorska Szkoła Biznesu – Wydział Zamiejscowy w Kołobrzegu, Świnoujściu, Gryficach, Stargardzie Szczecińskim i Berlinie,
- Szczecińska Szkoła Wyższa Collegium Ballticum – Wydział Zamiejscowy w Nowogardzie i Stargardzie Szczecińskim.

W roku akademickim 2012/2013 (według stanu na 31.12.2012 r.) w szczecińskich szkołach wyższych było zatrudnionych 3 333 nauczycieli akademickich, w tym 758 profesorów. W stosunku do roku akademickiego 2011/2012 liczba nauczycieli spadła o 3,3% do poziomu 3 447, natomiast liczba profesorów o 4,9% (797).

Szczecin jest stosunkowo liczebnym ośrodkiem akademickim, niemniej jednak pod względem liczby studentów na tle innych dużych miast wojewódzkich, nie wypadamy najlepiej. Dystans w stosunku do Poznania, Krakowa i Wrocławia jest duży, ale należy zaznaczyć, że są to ośrodki akademickie o wieloletnich tradycjach i ugruntowanej pozycji w kraju. Niższa liczba studentów, absolwentów oraz obcokrajowców uczących się w szczecińskich szkołach wyższych nie świadczy bezpośrednio o słabości Szczecina jako ośrodka naukowego, gdyż zdecydowanie dużo ważniejsza od liczby studentów jest jakość nauczania, niemniej jednak powinna być sygnałem do bardziej wytężonych działań uczelni i władz miasta m.in. w kierunku podniesienia atrakcyjności oferty kształcenia, standardu bazy dydaktycznej i pozyskania kandydatów.

9.2. OCENA SZCZECIŃSKICH UCZELNI

W ogólnopolskim „Rankingu uczelni akademickich 2013" przeprowadzonym przez dziennik „Rzeczpospolita" wraz z magazynem „Perspektywy" najwyższe miejsce w rankingu uczelni ze Szczecina, podobnie jak w latach poprzednich, zajmuje Pomorski Uniwersytet Medyczny. Uczelnia plasuje się na 31 miejscu. W rankingu tym brane były pod uwagę: prestiż, innowacyjność, potencjał naukowy, efektywność naukowa, warunki studiowania oraz umiędzynarodowienie. Pozostałe miejsca szczecińskich uczelni: Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie – 41. miejsce, Uniwersytet Szczeciński – 49., Akademia Morska – 75. Wśród niepublicznych uczelni magisterskich, Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie zajęła 22. miejsce, Wyższa Szkoła Humanistyczna TWP w Szczecinie – 56. Natomiast wśród niepublicznych uczelni licencjackich na miejscu 23. znalazła się Wyższa Szkoła Administracji Publicznej a Wyższa Szkoła Integracji Europejskiej na miejscu 28. Według tego rankingu w kategorii uniwersytety, Uniwersytet Szczeciński zajął miejsce 16., w kategorii uczelnie techniczne Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny 10. miejsce, a Akademia Morska 22. W kategorii uczelnie medyczne Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie zajął 10. miejsce.

Rankingi, pomimo, że często budzą wiele zastrzeżeń i wątpliwości i nie zawsze uwzględniają specyfikę uczelni, potrafią wskazać faktyczne mankamenty czy sygnalizować problemy. W Szczecinie – mieście położonym na styku Polski, Niemiec i Skandynawii problemem jest umiędzynarodowienie uczel-

ni, studiuje u nas zbyt mało obcokrajowców, a uczelnie oferują swoim studentom słabą ofertę wymiany międzynarodowej, jest również mało zajęć w językach obcych.

9.3. PROJEKTY INWESTYCYJNE ORAZ NAUKOWO-BADAWCZE REALIZOWANE PRZEZ UCZELNIE WYŻSZE

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie zrealizował w latach 2012-2013 wiele projektów inwestycyjnych, które znacznie podniosły jakość kształcenia, standard wyposażenia laboratoriów dydaktycznych na uczelni i wpłynęły na jej rozwój naukowo-badawczy. Dzięki realizacji projektów zapewniono bliską współpracę uczelni i jednostek sektora badawczo-rozwojowego z sektorem gospodarki, a w szczególności przemysłu wysokich technologii, otwartości i współpracy środowisk akademickich.

Jednym z najważniejszych projektów o strategicznym znaczeniu dla Szczecina i regionu był projekt pn. „Budowa Centrum Dydaktyczno-Badawczego Nanotechnologii", sfinansowany ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, w kwocie ponad 42 mln zł. Centrum zostało oddane do użytkowania w kwietniu 2013 roku i jest nowoczesnym ośrodkiem ogólnouczelnianym o łącznej powierzchni ponad 10 000 m^2, wyposażonym w aparaturę dydaktyczną i badawczą oraz rozwiązania ICT. Składa się z zespołu 72 laboratoriów dydaktycznych, w ramach których prowadzone są już od początku roku akademickiego 2013/2014 zajęcia praktyczne dla studentów z kierunków: nanotechnologia, technologia chemiczna, inżynieria chemiczna i procesowa, inżynieria materiałowa, biotechnologia, ochrona środowiska oraz budownictwo. W budynku znajduje się sala wykładowa dla 500 osób, pomieszczenia dydaktyczne, czytelnia, pokoje dla studentów i nauczycieli do prowadzenia konsultacji ze studentami. Centrum Dydaktyczno-Badawcze Nanotechnologii połączone jest siecią światłowodową z szerokopasmowym internetem i siecią ZUT. W holu głównym i na poszczególnych piętrach do dyspozycji studentów pozostają stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu. Zgromadzona, nowoczesna baza aparaturowa sprzyja również prowadzeniu badań naukowych na światowym poziomie, w obszarach związanych z technologią grafenu i innych nanomateriałów, w tym ditlenku tytanu, nanorurek węglowych, polimerowych biomateriałów do zastosowań jako implanty lub nośniki leków, nanokompozytów polimerowych oraz zagadnień z obszaru biotechnologii, mikrobiologii i genetyki. Centrum stanowi siedzibę dla kilku jednostek organizacyjnych z czterech wydziałów ZUT: Wydziału Technologii i Inżynierii Chemicznej – Zakład Nanotechnologii oraz Zakład Biomateriałów i Technologii Mikrobiologicznych, Wydziału Biotechnologii i Hodowli Zwierząt – Katedra Immunologii, Mikrobiologii i Chemii Fizjologicznej oraz Katedra Genetyki i Ogólnej Hodowli Zwierząt, Wydziału Inżynierii Mechanicznej i Mechatroniki – Zakład Tworzyw Polimerowych, Wydziału Budownictwa i Architektury – Katedra Inżynierii Sanitarnej.

W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko wyposażono również budynek dydaktyczny Wydziału Informatyki i Bibliotekę Główną ZUT (wartość projektu ponad 22 mln zł). Do osiągnięć i dokonań ZUT w wyżej wymienionym okresie można także zaliczyć, zrealizowaną w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego, przebudowę i modernizację (wartość projektu ponad 14 mln zł) opuszczonego budynku fabrycznego przy ul. Jagiellońskiej, należącego niegdyś do ZO Dana ze zmianą sposobu użytkowania na budynek biurowy Regionalnego Centrum Innowacji i Transferu Technologii, przystosowany do świadczenia nowych usług proinnowacyjnych. W zmodernizowanym obiekcie RCIiTT zostały ulokowane instytucje zajmujące się przede wszystkim budowaniem współpracy pomiędzy sferą nauki i przemysłu, a co za tym idzie transferem i komercjalizacją technologii, ochroną własności intelektualnej oraz promocją przedsiębiorczości. Część budynku przeznaczona została na Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości dla wszystkich szczecińskich uczelni i nowopowstałych firm.

W ramach programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka realizowany był projekt „Budowa i wyposażenie Centrum Bioimmobilizacji i Innowacyjnych Materiałów Opakowaniowych" o wartości ponad 23 mln zł. CBiIMO jest jednostką o charakterze badawczo-wdrożeniowym na Wydziale Nauk o Żywności i Rybactwa. Odbiorcami rezultatów projektu są m.in. podmioty ukierunkowane na produkcję, o niewyszczególnionym w swojej strukturze dziale B + R. Centrum jest wyposażone w urządzenia wykonujące procesy i operacje jednostkowe stosowane w liniach produkcyjnych spotykanych w przemyśle opakowaniowym oraz produkcji różnych układów do bioimmobilizacji.

Uniwersytet Szczeciński w latach 2012-2013 realizował 6 projektów inwestycyjnych:

- Zakończono przebudowę Morskiej Stacji Brzegowej Instytutu Nauk o Morzu w Międzyzdrojach. W skład nowej Stacji Morskiej w Międzyzdrojach wchodzi 3-kondygnacyjny budynek oraz 16-metrowa wieża obserwacyjna. Pomieszczenia w budynku przeznaczone zostały na laboratoria, salę konferencyjną oraz miejsca noclegowe dla prowadzących badania pracowników naukowych. W jednostce Stacji Morskiej US prowadzone są badania naukowe, przede wszystkim eksperymentalne, dotyczące monitoringu środowiska morskiej strefy brzegowej. Realizowane są również badania z zakresu meteorologii, klimatologii i fizyki atmosfery, oceanografii fizycznej, biologicznej, geologii i geomorfologii. Ważnym aspektem działalności Stacji Morskiej US jest możliwość prowadzenia edukacji ekologicznej z zakresu środowiska morskiego.
- Przebudowano i rozbudowano dwa budynki Wydziału Zarządzania i Ekonomiki Usług przy ul. Cukrowej i ul. Krakowskiej (koszt: 7,8 mln zł), co zapewniło lepszy dostęp i funkcjonalność budynków wydziału dla potrzeb dydaktyki oraz poprawiło warunki nauki i pracy badawczej.
- Trwała budowa Centrum Transferu Wiedzy i Innowacji dla Sektora Usług – Service Inter-Lab przy ul. Cukrowej (wartość projektu to 68 mln zł), którego celem jest wieloaspektowa i wielokierunkowa współpraca pomiędzy jednostkami naukowo-badawczymi, instytucjami otoczenia biznesu, przedsiębiorcami oraz jednostkami administracyjnymi poprzez wymianę wiedzy i doświadczenia. Cen-

trum świadczyć będzie usługi na rzecz przedsiębiorców, studentom umożliwi naukę przez praktykę, a naukowcom zapewni dostęp do najświeższych danych rynkowych.
- Realizowano budowę laboratoriów badawczych dla Wydziału Biologii w postaci Centrum Biologii Molekularnej i Biotechnologii (koszt: 13,4 mln zł). W ramach CBMiB utworzone zostało Laboratorium Biologii Molekularnej z Pracownią Cytogenetyki i Proteomiki oraz Laboratorium Badań Środowiskowych z kolekcją roślin i bankiem nasion w Małkocinie, wyposażone w wysokiej klasy aparaturę badawczą, najnowocześniejszą w północno-zachodniej Polsce. Powstanie CBMiB wyposażonego w nowoczesną infrastrukturę funkcjonalno-badawczą otworzyło możliwość prowadzenia szeroko zakrojonych badań w branży biologii molekularnej i biotechnologicznej oraz realizację na tym polu innowacyjnych projektów na wysokim poziomie.
- Trwała realizacja projektu „Laboratoria Badawczo-Rozwojowe (eLBRUS)" na Wydziale Matematyczno-Fizycznym (wartość projektu: 10,2 mln zł). Projekt ma na celu stworzenie centrum badawczo-rozwojowego dla badań materii twardej, miękkiej i ożywionej, wykorzystując akcelerator z ultra wysoką próżnią.
- Wykonano budowę systemu bezprzewodowego dostępu do Internetu wraz z instalacją interaktywnych terminali multimedialnych na terenie uczelni (koszt: 632,4 tys. zł). W ramach projektu na terenie budynków US przy ul. Krakowskiej, Cukrowej i Ogińskiego powstał system bezprzewodowego dostępu do Internetu oraz zostało zainstalowanych 19 terminali multimedialnych.

W ww. okresie Uniwersytet Szczeciński realizował 9 projektów naukowo-badawczych, w tym 4 międzynarodowe. Spośród krajowych należy wymienić następujące projekty:
- „Satelitarna kontrola środowiska Morza Bałtyckiego (SatBałtyk)" (wartość: 3,5 mln zł). Celem projektu jest przygotowanie i uruchomienie bazy technicznej oraz praktycznych procedur operacyjnych, umożliwiających sprawne, rutynowe określanie stanów środowiska Bałtyku, tj. tworzenie map jego charakterystyk strukturalnych i funkcjonalnych, w tym: dopływu i charakterystyk energii (PAR i UV), rozkładów temperatury, stanu dynamicznego powierzchni morza, stężenia chlorofilu i innych pigmentów fitoplanktonu, zakwitów sinic (potencjalnie toksycznych), występowania upwellingów, pojawiania się plam zanieczyszczeń, w tym rozlewów ropy oraz charakterystyk produkcji pierwotnej materii organicznej.
- „Restauracja rybacka zlewni Drawy z uwzględnieniem rekultywacji, ochrony i poprawy środowiska oraz rozwoju społeczno-gospodarczego regionu" (wartość: 1,74 mln zł). Głównym celem projektu jest stworzenie w wodach zlewni Drawy warunków dla naturalnego rozrodu ryb i odbudowa naturalnej infrastruktury rzek i jezior dla zapewnienia rybom naturalnej przestrzeni życiowej.
- „Rozmieszczenie i morfodynamika środowiska wydm przednich i fluktuacje roślinności – bioróżnorodne siedlisko polskiego wybrzeża" (wartość: 700 tys. zł). Celem projektu jest opracowanie charakterystyki fizyczno-geograficznej wydm przednich polskiego wybrzeża pod kątem czasowej i przestrzennej zmienności powierzchni, bioróżnorodności oraz stresorów środowiskowych. Powstanie platforma informacyjna, która wpłynie na podniesienie świadomości ekologicznej użytkowników oraz na zwiększenie wartości utylitarnej i ekonomicznej przyrody polskiego wybrzeża wydmowego.
- „Opracowanie wyników badań archeologicznych w jaskini Stajnia pow. Myszków" (wartość: 69,9 tys. zł). W jaskini odkryto bogate ślady osadnictwa neandertalskiego. Najcenniejszym znaleziskiem są trzy zęby trzonowe neandertalczyków żyjących na naszych ziemiach ponad 50 tysięcy lat temu. Opracowane wyniki znacząco pogłębią wiedzę o okresie schyłkowym dla neandertalczyków.
- „Program weryfikacji grobowców megalitycznych na terenie Pomorza Zachodniego" (wartość: 56 tys. zł). Program badawczo-konserwatorski, którego celem była weryfikacja wiedzy dotyczącej przejawów megalityzmu na terenie Pomorza Zachodniego.

Najważniejsze projekty międzynarodowe to:
- "BalticMuseums 2.0 Joint Development of Cross-Border Tourism Information Products by South Baltic Oceanograpihic Museums" (wartość: 27 tys. EURO), którego celem było opracowanie innowacyjnego narzędzia komunikacji oraz internetowej prezentacji dla muzeów i akwariów oceanicznych. Rezultatem projektu ma być przede wszystkim zwiększenie atrakcyjności muzeów w zakresie międzynarodowej turystyki nadbałtyckiej.
- "BalticMuseums 2.0 Plus Implementation of eGuides with cross-border shared content for South Baltic Oceanographic Museums" (wartość: 22,2 tys. EURO). Celem projektu jest opracowanie procesu współdzielenia i tłumaczenia treści przygotowanych przez muzea i wsparcie go odpowiednią technologią, która umożliwi w łatwy sposób wykorzystanie opracowanych treści.
- "Application of in situ observations, high frequency radars, and ocean color, to study suspended matter, particulate carbon, and dissolved organic carbon fluxes in coastal waters of the Barents Sea" (wartość: 3,8 mln zł). Celem projektu jest przeprowadzenie badań Morza Barentsa umożliwiających opisanie mechanizmów zachodzących przy wymianie wód między fiordem a otwartym morzem w zależności od pogody. Wyniki badań posłużą w przyszłości do analizy zjawisk zachodzących w Arktyce.
- "Climate forcing factors for marine environmental change during the mid and late Holocane – a link between the eastern Atlantic and the Baltic Sea" (wartość: 3,9 mln zł). W ramach projektu wybrane i przeanalizowane będą długie i krótkie rdzenie osadów morskich pod kątem charakterystycznych zespołów organizmów wskaźnikowych (okrzemki i otwornice), oraz przeanalizowany zostanie szeroki zakres parametrów środowiskowych i klimatycznych. Oczekiwane wyniki pozwolą na poznanie czynników wpływających na zmiany klimatyczne i umożliwią monitoring oraz przewidywanie kierunków zmian klimatycznych obecnie i w przyszłości.

Uniwersytet Szczeciński otrzymał nagrody krajowe dla pracowników za osiągnięcia naukowo-dydaktyczne oraz za

projekt międzynarodowy niewspółfinansowany pt. „Archeologiczne i paleośrodowiskowe badania krajobrazów zatopionych na Zalewie Szczecińskim i w Zatoce Pomorskiej".

Pomorski Uniwersytet Medyczny w latach 2012-2013 kontynuował realizację dwóch projektów inwestycyjnych dofinansowanych ze środków z Unii Europejskiej dotyczących rozbudowy Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego Nr 1 – Centrum Diagnostyki i Leczenia Nowotworów Dziedzicznych PUM. Obiekt ten przeznaczony będzie dla klinik onkologicznych ze wspólnym zespołem sal operacyjnych, powierzchnią pod nowoczesną diagnostykę – tomografię pozytronową PET oraz terapię izotopową (łączna wartość obu inwestycji: 94,5 mln zł). Docelowym efektem realizacji powyższych projektów będzie Centrum Diagnostyki i Leczenia Nowotworów Dziedzicznych, stanowiące nowoczesną bazę kliniczną dla onkologii. Lokalizacja w jednym obiekcie klinik onkologicznych z odpowiednim zapleczem operacyjnym i diagnostycznym w bezpośrednim sąsiedztwie zaplecza naukowego będzie miała wpływ na postęp w leczeniu chorób nowotworowych.

Wśród najważniejszych projektów naukowo-badawczych realizowanych w omawianym okresie wymienić należy:

- „Pomerania regionem modelowym ds. współpracy terytorialnej w zakresie badań przesiewowych noworodków", którego celem jest stworzenie międzynarodowego, transgranicznego systemu badań przesiewowych. Badania mają charakter prewencyjny – służą rozpoznaniu schorzeń z grupy wrodzonych wad metabolizmu oraz zaburzeń hormonalnych. Projekt powstał we współpracy z Uniwersytetem w Greifswaldzie i Instytutem Matki i Dziecka w Warszawie.
- „Innowacyjne metody wykorzystania komórek macierzystych w medycynie". W konsekwencji realizacja projektu ma doprowadzić do opracowania innowacyjnych metod leczenia opartych o wykorzystanie komórek macierzystych w medycynie. PUM jest liderem powstałego w tym celu Konsorcjum, do którego przystąpiły: Uniwersytet Jagielloński, Śląski Uniwersytet Medyczny, Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego w Warszawie i Instytut Biologii Doświadczalnej PAN im. M. Nenckiego w Warszawie.
- „Optymalizacja dostarczania świadczeń interwencyjnych w opiece zdrowotnej", którego celem (prowadzonego przez konsorcjum zrzeszające partnerów z dziewięciu państw Europy) jest wdrażanie skriningu i krótkich interwencji antyalkoholowych do codziennej praktyki lekarza rodzinnego. Założeniem i integralną częścią przedsięwzięcia jest zaplanowanie i przeprowadzenie kontrolowanego badania z doborem losowym, które podda ocenie sposoby zwiększania aktywności lekarzy rodzinnych w zakresie krótkiej interwencji antyalkoholowej, udzielanej pacjentom pijącym alkohol ryzykownie i szkodliwie. Oczekuje się, że identyfikacja najbardziej efektywnego sposobu umożliwi nie tylko redukcję ekonomicznego kosztu spożycia alkoholu, ale także poprawę stanu zdrowia populacji. Doświadczenia zdobyte podczas realizacji projektu posłużą opracowaniu przez pracowników podstawowej opieki zdrowotnej wytycznych przy postępowaniu z pacjentami spożywającymi alkohol ryzykownie i szkodliwie. Wartość całego projektu – 1,6 mln EURO, wartość części PUM – 122 000 EURO.

Pomorski Uniwersytet Medyczny i Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny kształcą absolwentów, którzy mają najmniejszy problem z podjęciem pracy, gdyż zgodnie z obecnymi tendencjami rynku najbardziej poszukiwani są absolwenci kierunków technicznych i medycznych. Niestety wciąż związek między potrzebami dzisiejszego i przyszłego rynku pracy, a ofertą szkół wyższych jest słaby. Należy podkreślić, że „poszukiwane przez pracodawców kierunki" wymagają bogatego zaplecza dydaktycznego, a co za tym idzie nakładów finansowych.

Akademia Morska w Szczecinie realizowała w latach 2012-2013 wiele priorytetowych projektów inwestycyjnych o dużym znaczeniu dla uczelni, w tym m.in.:

- „Budowa i uruchomienie Ośrodka Szkoleniowego Rybołówstwa Bałtyckiego w Kołobrzegu", który umożliwi poprawę kwalifikacji zawodowych osób związanych z sektorem rybołówstwa.
- „Morskie opowieści – stworzenie infrastruktury technicznej ogólnodostępnych sieci bezprzewodowych i punktów dostępu do Internetu" (tzw. Hotspotów oraz kiosków multimedialnych).
- „Zielona Energetyka – Rozwój bazy B+R dla energetyki wiatrowej w Akademii Morskiej w Szczecinie" – opracowane w ramach projektu rozwiązania techniczne wpłyną m.in. na minimalizację czasów przestojów eksploatacyjnych elektrowni wiatrowych oraz poprawią bezpieczeństwo użytkowania tych obiektów.
- „Budowa Centrum Naukowo-Badawczego Analizy Ryzyka Eksploatacji Statków w Akademii Morskej w Szczecinie" mającego na celu opracowanie i wdrożenie nowatorskich rozwiązań bezpieczeństwa żeglugi i eksploatacji statków LNG.
- Modernizacja zespołu obiektów przy ul. Willowej 2-4 w Szczecinie na prowadzenie działalności statutowej.

Uczelnia realizowała ponadto 22 krajowe projekty badawcze finansowane ze środków na naukę, na łączną kwotę dofinansowania 17,3 mln zł. Najważniejsze to:

- „Opracowanie prototypu i wdrożenie systemu zarządzania bezpieczeństwem transportu morskiego w Polsce",
- „Budowa zintegrowanego nieautonomicznego symulatora nawigacyjno-manewrowego jednostek śródlądowych",
- „Geoinformatyczny system zabezpieczenia działań operacyjnych związanych z ochroną portów od strony morza",
- „Plazmowo katalityczny układ oczyszczania spalin do silników okrętowych",
- „Kompozytowe piany metalowe – obróbka cieplna, cięcie, łączenie".

Spośród międzynarodowych projektów badawczych należy wymienić:

- „Badania eksperymentalne nad zmniejszeniem nieujawnionych odrzutów przy połowach dorsza bałtyckiego",

- „Przeprowadzenie audytów energetycznych dla grup statków rybackich w celu przygotowania systemu zarządzania eksploatacją w sposób przyjazny środowisku",
- „Przeprowadzenie ekspertyz planów restrukturyzacji i modernizacji polskiej floty rybackiej na przykładzie wybranych jednostek prowadzących do zmniejszenia negatywnego oddziaływania na ekosystemy wodne",
- „Zmniejszenie zużycia paliwa i obniżenie toksyczności gazów wylotowych silników rybackich jednostek pływających oraz opracowanie metod mikrofalowej diagnostyki".

Główną jednostką realizującą działania innowacyjne na uczelni jest Centrum Transferu Technologii Morskich Akademii Morskiej (CTTM). Do zadań Centrum należy stymulowanie rozwoju potencjału technologicznego uczelni oraz współpracy nauki z przemysłem i otoczeniem gospodarczym, wdrażanie oraz komercjalizacja wyników badań, promowanie osiągnięć, prowadzenie działań edukacyjnych z zakresu szeroko pojętej innowacji. W 2012 r. CTTM stworzył regulamin zarządzania własnością intelektualną, który reguluje proces komercjalizacji technologii stworzonych przez naukowców Akademii Morskiej. CTTM promował także technologie powstałe na uczelni podczas targów krajowych i międzynarodowych oraz konferencji. Centrum na bieżąco administruje zgłoszeniami patentowymi dla nowych wynalazków i chroni własność intelektualną.

W 2013 r. powołane zostało także Centrum Innowacji Akademii Morskiej w Szczecinie Sp. z o.o., którego głównym zadaniem jest sprzedaż wyników badań naukowych, prac rozwojowych oraz wynalazków powstałych w uczelni. Oferuje ono również możliwość skorzystania z nowoczesnych laboratoriów, zaplecza badawczego oraz wysoko wykwalifikowanej kadry (usługi badawcze) AM. W imieniu uczelni i jako podmiot gospodarczy obejmuje również udziały w spółkach kapitałowych (spin-off, spin-out) opartych na wynalazkach pracowników AM w Szczecinie.

Ponadto utworzono pierwsze ogólnouczelniane Studenckie Naukowe Koło Innowatora „Ordo ex Chao", opierające się na idei multidyscyplinarności. Celem Koła jest pogłębianie wiedzy, rozwijanie zainteresowań i umiejętności w zakresie kreatywnego rozwiązywania problemów technicznych oraz organizacyjnych w odniesieniu do układów Człowiek-Technika-Środowisko.

9.4. WSPÓŁPRACA MIASTA Z UCZELNIAMI WYŻSZYMI

Miasto Szczecin od lat aktywnie współpracuje ze środowiskiem naukowym Szczecina zarówno w realizacji zadań bieżących jak i tworzeniu i wdrażaniu długookresowych dokumentów programowych. Jednym z najważniejszych obszarów współpracy jest wdrażanie, wypracowanej wspólnie ze szczecińskimi uczelniami, Polityki wspierania rozwoju nauki i szkolnictwa wyższego (przyjętej Uchwałą Nr XXXII/620/05 Rady Miasta Szczecin). W 2007 roku Prezydent Miasta powołał Zespół ds. koordynowania realizacji Polityki wspierania rozwoju nauki i szkolnictwa wyższego oraz współpracy ze środowiskiem akademickim, w skład którego weszli przedstawiciele szczecińskich uczelni wyższych, środowiska gospodarczego oraz Urzędu Miasta Szczecin.

Uchwałą Nr L/1273/10 Rady Miasta Szczecin z dnia 6 września 2010 r. (ze zmianami) przyjęto Regulamin przyznawania i realizacji stypendiów naukowych Prezydenta Miasta Szczecin dla studentów i doktorantów. Celem funduszu stypendialnego jest tworzenie warunków do budowania w Szczecinie społeczeństwa wiedzy, a w szczególności pomnażanie i wykorzystanie wiedzy wspierającej priorytety rozwojowe miasta oraz regionu, wspieranie pracy naukowej studentów i doktorantów, zapobieganie odpływowi z terenu miasta młodych zdolnych absolwentów szkół wyższych i naukowców oraz pomoc w pozyskaniu dla szczecińskiego środowiska naukowego kadr spoza miasta.

Komisja Stypendialna[1] na posiedzeniach w 2012 i w 2013 roku rekomendowała do otrzymania stypendium 32 studentów i 36 doktorantów.

Wyrazem współpracy Miasta ze szczecińskimi uczelniami wyższymi są konkursy na najlepsze prace dyplomowe dotyczące problematyki przestrzenno-architektonicznej oraz kształtowania krajobrazu miasta Szczecin. Corocznie od 1993 r. Prezydent Miasta Szczecin przyznaje nagrody dla absolwentów kierunków architektonicznych: Architektura i Urbanistyka Wydziału Budownictwa i Architektury oraz Architektura Krajobrazu Wydziału Kształtowania Środowiska i Rolnictwa Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego. Do konkursu prac wykonanych w roku akademickim 2012/2013 po raz pierwszy zaproszono absolwentów Wydziału Sztuk Wizualnych Akademii Sztuki w Szczecnie. Za prace dyplomowe wykonane w roku akademickim 2011/2012 przyznana została jedna nagroda dla absolwentki Wydziału Budownictwa i Architektury oraz cztery wyróżnienia, w tym trzy dla absolwentów Wydziału Budownictwa i Architektury oraz jedno dla absolwenta Wydziału Kształtowania Środowiska i Rolnictwa. Za prace dyplomowe wykonane w roku 2012/2013 przyznano pięć wyróżnień, w tym trzy dla absolwentów Wydziału Budownictwa i Architektury, jedno dla absolwentki Wydziału Kształtowania Środowiska i Rolnictwa oraz jedno dla absolwenta Wydziału Sztuk Wizualnych Akademii Sztuki.

W 2013 r. wręczone zostały również dyplomy Prezydenta Miasta Szczecin dla laureatów konkursu studialnego na opracowanie koncepcji wykreowania wizji Alei Papieża Jana Pawła II na odcinku od Placu Armii Krajowej do Placu Solidarności. Konkurs zorganizowany został wspólnie z Zachodniopomorskim Uniwersytetem Technologicznym – Katedrą Projektowania Krajobrazu oraz Zakładem Usług Komunalnych. Zgłoszone prace oceniane były pod względem oryginalności i atrakcyjności założenia, reprezentacyjności wykreowanej przestrzeni publicznej, jej powszechnej dostępności i funkcjonalności, jak również kompozycji przestrzennej, spójności i czytelności. Komisja konkursowa przyznała jedną nagrodę główną oraz dwa wyróżnienia dla zespołów autorskich, w skład których wchodzili studenci z kierunku Architektura Krajobrazu na Wydziale Kształtowania Środowiska i Rolnictwa Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego.

1 jej funkcję pełni powołany przez Prezydenta Miasta Szczecin Zespół ds. koordynowania realizacji Polityki wspierania rozwoju nauki i szkolnictwa wyższego oraz współpracy ze środowiskiem akademickim

Tabela 9.3.
STUPENDIA NAUKOWE PREZYDENTA MIASTA SZCZECIN DLA STUDENTÓW I DOKTORANTÓW PRZYZNANE W LATACH 2012-2013

EDYCJA	STUDENCI		DOKTORANCI	
	LICZBA STYPENDYSTÓW	UCZELNIA/KIERUNEK KSZTAŁCENIA	LICZBA STYPENDYSTÓW	UCZELNIA/SPECJALNOŚĆ
Marzec 2012	6	ZUT: • elektronika i telekomunikacja • automatyka i robotyka biotechnologia • architektura i urbanistyka • budownictwo US: • matematyka	8	ZUT: • elektrotechnika • technologia chemiczna organiczna technologia chemiczna nieorganiczna • budowa i eksploatacja maszyn • inżynieria materiałowa
Październik 2012	8	ZUT: • informatyka • architektura i urbanistyka • elektronika i telekomunikacja AM: • zarządzanie i inżynieria produkcji PUM: • wydział lekarski AS: • grafika	9	ZUT: • technologia chemiczna organiczna technologia chemiczna nieorganiczna • informatyka • budowa i eksploatacja maszyn automatyka i robotyka PUM: • biologia medyczna
Marzec 2013	6	ZUT: • inżynieria środowiska • informatyka • elektronika i telekomunikacja nanotechnologia • mechatronika AS: • sztuki wizualne	10	ZUT: • biotechnologia • elektrotechnika • automatyka i robotyka • technologia chemiczna nieorganiczna inżynieria procesowa • energetyka • inżynieria materiałowa • chemia
Październik 2013	12	ZUT: • architektura i urbanistyka automatyka i robotyka • elektronika i telekomunikacja informatyka • biotechnologia • nanotechnologia US: • matematyka AS: • instrumentalistyka	9	ZUT: • technologia chemiczna organiczna technologia chemiczna nieorganiczna • budowa i eksploatacja maszyn • biotechnologia • informatyka • inżynieria materiałowa

Źródło: Protokoły z posiedzeń Komisji Stypendialnej w latach 2012-2013

Jednym z najważniejszych zadań stojących przed władzami miasta jest tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego uwzględniającego nowoczesne technologie i innowacje. Wyrazem tego są te osiągnięcia szczecińskiej nauki, które mają zastosowanie w gospodarce. Od 2008 r. organizowany jest konkurs dla pracowników naukowych i absolwentów szczecińskich uczelni na najlepszą pracę doktorską, magisterską lub dyplomową ukierunkowaną na nowoczesne technologie i innowacje oraz na pracę naukową z zastosowaniem komercyjnym. Celem konkursu jest stworzenie stałej platformy wymiany informacji pomiędzy studentami i absolwentami uczelni oraz młodymi naukowcami a przedstawicielami świata biznesu, przybliżenie szerokiemu gronu rozwiązań naukowych mających lub mogących mieć zastosowanie w działalności gospodarczej oraz promowanie autorów nagrodzonych prac. Partnerem konkursu od 2011 roku jest Polska Fundacja Przedsiębiorczości. W 2013 roku Kapituła Konkursu przyznała trzy nagrody za prace napisane w 2012 r., w tym jedną za pracę magisterską, jedną za doktorską oraz jedną za pracę naukową z zastosowaniem komercyjnym.

Więcej informacji na temat stypendiów, nagród oraz wyróżnień znajduje się na stronach Urzędu Miasta Szczecin.

9.5 .REALIZACJA PROJEKTU PN. „AKADEMICKI SZCZECIN"

Od grudnia 2012 r. Miasto Szczecin zaangażowało się, we współpracy ze szczecińskimi uczelniami wyższymi, w realizację projektu o charakterze promocyjno-informacyjnym pn. „Akademicki Szczecin". Celem projektu jest wsparcie działań na rzecz rozwoju szczecińskiego ośrodka naukowo – akademickiego, zgodnie z założeniami wynikającymi z celu III. Strategii Rozwoju Szczecina 2025: Szczecin – miasto o wysokim potencjalne kapitału intelektualnego. Działania podejmowane w ramach Akademickiego Szczecina dotyczyły w szczególności:

- skatalogowania inicjatyw prowadzonych przez Miasto Szczecin,
- oceny efektywności projektów realizowanych przez uczelnie wyższe,
- poszerzenia zakresu współpracy Miasta Szczecin z uczelniami wyższymi,
- przygotowania narzędzi oraz procedur związanych z procesem przepływu informacji w relacji Miasto-uczelnie wyższe.

Przykładem działań realizowanych w ramach Akademickiego Szczecina może być przeprowadzenie w 2013 r. warsztatów tematycznych poświęconych wypracowaniu wspólnych kierunków współpracy Miasta Szczecin ze środowiskiem akademickim oraz uczelniami wyższymi. Tematyka spotkań oscylowała wokół zagadnień związanych z obszarami tej współpracy, w tym m.in.:

- wypracowaniu wspólnego kierunku rozwoju wortalu internetowego „Akademickiego Szczecina" – zdefiniowanie oferty i jej promocja na stronach www,
- rozwoju talentów zdolnych uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz podejmowania inicjatyw zachęcających do pozostania i studiowania w Szczecinie, w tym rozwoju projektów ukierunkowanych na wsparcie kadr dla regionalnego biznesu,
- promocji oferty uczelni wyższych na Portalu edukacyjnym www.pe.szczecin.pl (zakładka: Rozwijaj pasje), prowadzonym przez Miasto Szczecin.

Przejawem aktywnej współpracy Miasta z uczelniami wyższymi w ramach projektu Akademicki Szczecin jest również uczestnictwo w targach edukacyjnych. W 2012 r. Miasto Szczecin oraz 4 uczelnie publiczne (Akademia Morska, Pomorski Uniwersytet Medyczny, Uniwersytet Szczeciński, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny), wzięły udział w 21 wydarzeniach targowych odbywających się na terenie 4 województw oraz w 3 miastach niemieckich. Natomiast w 2013 r. – w 27 targach na terenie 8 województw oraz 4 miast niemieckich. Uczestnicy projektu zaprezentowali ofertę edukacyjną m.in.: w Poznaniu, Katowicach, Wrocławiu, Gdańsku, we Frankfurcie nad Odrą, Hamburgu oraz Berlinie. Łącznie w targach w roku 2013 uczestniczyło około 50 tysięcy maturzystów.

Na szczególną uwagę zasługują działania podejmowane przez uczelnie wyższe ukierunkowane na rozwój indywidualny uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Inicjatywy te (warsztaty, wykłady otwarte, fora dyskusyjne i konkursy) wspierają pozyskanie przez młode zdolne osoby wiedzy oraz umiejętności znajdujących zastosowanie w przyszłej karierze zawodowej. Do ciekawych inicjatyw realizowanych w latach 2012-2013 należą m.in.:

- „Akademia Młodych. Liderzy Przyszłości." Program edukacyjny adresowany do uczniów II i III klas szczecińskich szkół ponadgimnazjalnych, realizowany przez Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego. Ideą programu jest zapoznanie młodzieży z podstawami współczesnych nauk ekonomicznych oraz zainteresowanie problematyką „economics & management". W planie nauki przewidziano liczne analizy przypadków oraz spotkania z liderami biznesu, co pozwala w praktyce wykorzystać zdobytą wiedzę, rozwinąć umiejętności oraz zaplanować dalszą edukację.
- „Program The Grade." Innowacyjny projekt prowadzony na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego, zakładający tzw. „otwieranie horyzontów" młodych ludzi poprzez inspirujące cykle spotkań z przedstawicielami środowiska biznesu, nauki, sportu oraz z liderami regionu. Głównym celem programu jest zainteresowanie uczestników wszechstronnym rozwojem kompetencji, wiedzy oraz motywowaniem do odpowiedniego ukierunkowania przyszłej kariery zawodowej. Program oferuje szeroki wybór zajęć oraz cykliczne spotkania oscylujące wokół tematyki przywództwa.
- „Gimnazjalista w świecie nauki." Projekt realizowany na Wydziale Biotechnologii i Hodowli Zwierząt Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego. Celem projektu było zainteresowanie gimnazjalistów nauką poprzez organizację cyklu warsztatów tematycznych. Uczniowie uczęszczali na zajęcia praktyczne, gdzie sami wykonywali doświadczenia naukowe i przeprowadzali konkretne projekty badawcze z różnych tematów związanych z biotechnologią. W maju 2013 roku zorganizowana została konferencja prezentująca sukces projektu – gimnazjaliści przygotowali interesujące prezentacje z przeprowadzonych badań. Projektowi towarzyszyło duże zainteresowanie.
- „Licealista w świecie nauki" – kontynuacja projektu „Gimnazjalista w świecie nauki". Projekt zapoczątkowany w grudniu 2013 r. skierowany do młodzieży licealnej oparty na prezentacjach, zajęciach laboratoryjnych i wykładach. Na zajęcia zgłosiło się 250 licealistów ze Szczecina oraz województwa zachodniopomorskiego. Uczniowie wybierali zaproponowane zagadnienie, zgodnie z zainteresowaniami. Tematy cieszące się największą popularnością, czyli „Biomateriały dla lepszego życia", „DNA – ewolucja życia" oraz „Pożyteczne mikroorganizmy" realizowane były w laboratoriach nowoczesnego Centrum Dydaktyczno-Badawczego Nanotechnologii.
- „Spotkania z nauką" – cykl spotkań tematycznych w formie wykładów organizowanych na Wydziale Biotechnologii i Hodowli Zwierząt Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego. Spotkania odbywały w trakcie trwania roku szkolnego. Dotyczyły tematyki naukowej, program adresowany był do gimnazjalistów i licealistów. Wykłady cieszyły się ogromnym zainteresowaniem.
- „Już dziś poczuj się studentem Wydziału Elektrycznego". Cykl wykładów o tematyce związanej z działalnością dydaktyczną i naukową WE, adresowanych do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych. Wśród wykładowców znajduje się kadra akademicka oraz studenci działający w Kołach Naukowych.

Więcej informacji o inicjatywach uczelni wyższych skierowanych do uczniów znajduje się na Portalu Edukacyjnym www.pe.szczecin.pl, w zakładce Rozwijaj pasje.

ŹRÓDŁA INFORMACJI

1. www.szczecin.eu; www.szczecin.pl.
2. Protokoły z posiedzeń Komisji Stypendialnej w latach 2012-2013.
3. Ranking uczelni akademickich 2013 – Rzeczpospolita i Perspektywy.
4. Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie.
5. Uniwersytet Szczeciński.
6. Pomorski Uniwersytet Medyczny.
7. Akademia Morska w Szczecinie.
8. Urząd Statystyczny w Szczecinie – Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2011/2012 i 2012/2013.

Lata 2012-2013 w szczecińskiej kulturze to finalizowanie wielkich przedsięwzięć inwestycyjnych. Część z tych zadań została ostatecznie zakończona (Trafostacja Sztuki), część będzie oddana w roku 2014 (nowy budynek Filharmonii im. M. Karłowicza, Centrum Dialogu „Przełomy" – oddział Muzeum Narodowego, gruntownie zmodernizowana i przebudowana Opera na Zamku, wyremontowane północne skrzydło Zamku Książąt Pomorskich). Wszystkie projekty radykalnie zmienią warunki funkcjonowania największych instytucji kultury w Szczecinie, a niektóre z nich, jak futurystyczny obiekt filharmonii, mają szansę stać się architektonicznymi ikonami miasta i regionu. Wielki program inwestycyjny w sferze kultury był możliwy głównie dzięki funduszom unijnym, z których zarówno miasto, jak i województwo umiejętnie i skutecznie korzystało. Praktycznie każda ze szczecińskich instytucji kultury stała się w minionej dekadzie beneficjentem środków inwestycyjnych, każda z siedzib, przynajmniej w jakiejś części, poddana została remontowi i modernizacji, zyskując przy okazji nowe wyposażenie, sprzęt bądź instrumenty. W ciągu stosunkowo krótkiego okresu Szczecin nadrobił dystans dzielący go od innych metropolii w Polsce pod tym względem, tworząc zupełnie nową jakość prezentacji oferty artystycznej i kulturalnej. Warto przy tej okazji wspomnieć przynajmniej o dwóch przedsięwzięciach inwestycyjnych podjętych w 2013 roku przez podmioty prywatne:

1. Spółka spedycyjna CSL rozpoczęła na Łasztowni przebudowę dawnej rzeźni, w której mają być ulokowane biura samej spółki, a także galeria sztuki, księgarnia, kino, klub literacki oraz minimuzeum Łasztowni;
2. Szczecińska firma deweloperska Mark Invest zainicjowała realizację projektu pod nazwą *Kosmos Art & Business Center*, w ramach którego powstanie nowoczesny biurowiec połączony ze zrewitalizowanym obiektem kina „Kosmos"; w dawnym kinie prowadzona będzie działalność kulturalna i artystyczna.

Wysiłkowi inwestycyjnemu towarzyszyła publiczna debata nad kierunkami rozwoju szczecińskiej kultury z udziałem przedstawicieli lokalnych środowisk twórczych, naukowych i gospodarczych. Ważną odsłoną tego procesu był I Kongres Kultury Pomorza Zachodniego (listopad 2013 r.). Wcześniej,

Stara Rzeźnia na Łasztowni

bo w maju 2013 r. Muzeum Narodowe w Szczecinie oraz Oddział Zachodniopomorski Stowarzyszenia Muzealników Polskich zorganizowały konferencję pt. „Nowoczesne muzea szansą rozwoju województwa zachodniopomorskiego", która rozpoczęła publiczną dyskusję w gronie ekspertów na temat sytuacji muzealnictwa na Pomorzu Zachodnim. Interesującym uzupełnieniem rozmów o kulturze była sesja „Kultura w rozwoju" zorganizowana we wrześniu 2013 r. w Trafostacji Sztuki w ramach Ogólnopolskich Spotkań Ekonomii Społecznej. Inicjatywa poświęcona była możliwościom prowadzenia oraz samofinansowania działalności kulturalnej przez przedsiębiorstwa społeczne w kontekście istniejących ram prawnych i realiów ekonomicznych.

Obok wspomnianych debat odbyło się wiele imprez artystycznych i wydarzeń kulturalnych, wśród których wiele miało wymiar co najmniej ogólnopolski. Z pewnością w pamięci szczecinian i turystów pozostanie przede wszystkim drugi w historii Szczecina finał The Tall Ships Races, zorganizowany w dniach 3-6 sierpnia 2013 r. W imprezie uczestniczyło ok. 3,2 tys. żeglarzy z 36 krajów, którzy przypłynęli do Szczecina na 91 żaglowcach. Zgodnie z szacunkami Komendy Wojewódzkiej Policji w Szczecinie, w imprezie przez wszystkie dni jej przebiegu uczestniczyło ok. 2,25 miliona osób. Finałowi Regat towarzyszyły liczne atrakcje, w tym również występ-

Tabela 10.1.
DOM KULTURY „13 MUZ"

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI		2012		2013	
		LICZBA IMPREZ, WYSTAW, SPOTKAŃ	LICZBA WIDZÓW/ UCZESTNIKÓW	LICZBA IMPREZ, WYSTAW, SPOTKAŃ	LICZBA WIDZÓW/ UCZESTNIKÓW
wystawy		61	95 890	86	155 000
koncerty		113	16 800	210	35 400
spotkania		41	5 300	8	1 150
spektakle		24	3 550	3	230
inne formy działalności	happeningi	0	0	0	0
	projekcje filmowe	6	11 450	10	1 220
	słuchowiska	0	0	0	0
	pozostałe	144	49 230	115	12 990
razem		**389**	**182 220**	**432**	**205 990**

Źródło: Wydział Kultury UM

py artystyczne z udziałem m.in. takich wykonawców, jak Nelly Furtado, Hey, Big Day. Organizacja TTSR 2013 przyniosła nie tylko korzyści gospodarce miasta Szczecin, lecz w długim okresie może okazać się korzystna dla finansów Gminy Miasto Szczecin.

10.1. MIEJSKIE INSTYTUCJE KULTURY

W latach 2012-2013 Gmina Miasto Szczecin była organizatorem dla 12 instytucji kultury, przy czym jedna spośród nich – Ośrodek Teatralny Kana – współprowadzona jest z samorządem Województwa Zachodniopomorskiego. Najmłodsza placówka to **Trafostacja Sztuki**, ośrodek prezentacji i promocji sztuki współczesnej, powołany do życia uchwałą Rady Miasta Szczecin w 2012 r.

Pod względem różnorodności form organizacyjnych oraz rodzajów prowadzonej działalności miejskie instytucje kultury w praktyce wypełniają większość potrzeb i oczekiwań potencjalnego odbiorcy oferty kulturalnej. Novum w porównaniu do lat poprzednich, wynikającym ze zmiany przepisów ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej stanowi konieczność zawierania przez samorząd od 2012 roku umów z dyrektorami instytucji kultury, w których strony zgodnie określają warunki organizacyjno-finansowe oraz program działania placówki. W latach 2012-2013 Miasto Szczecin zawarło 8 takich umów, a zarządzanie Trafostacją Sztuki powierzone zostało zewnętrznemu podmiotowi wyłonionemu w drodze przetargu.

Dom Kultury „13 Muz" od 2007 r. konsekwentnie realizuje głównie program instytucji o charakterze wystawienniczym, prezentującej rozmaite odmiany i aspekty współczesnych sztuk wizualnych. Jej „flagowe" projekty to interdyscyplinarne, międzynarodowe festiwale: inSpiracje, Digitalia, 13Sphere. Placówka buduje swoją markę także w oparciu o inne wydarzenia artystyczne (Kino Kultura, Sztuka Niepokorna, CONtemplacje Muzyki Novej, spektakle i koncerty) oraz organizowane na coraz szerszą skalę kampanie społeczne, których tematyka wykracza poza ramy stricte kulturalne. Cechą charakterystyczną placówki stała się współpraca z organizacjami pozarządowymi, które są partnerem wielu wspólnych przedsięwzięć, przy jednoczesnej aktywizacji wolontariatu.

Działalność **Domu Kultury „Słowianin"** skupia się przede wszystkim na współpracy z amatorskim ruchem artystycznym, organizowaniu różnorodnych form edukacji kulturalnej i wychowania przez sztukę (Mała Akademia Bluesa) oraz organizacji imprez rekreacyjno-sportowych dla dzieci i młodzieży. Od kilku lat instytucja prowadzi także Dziecięce Pogotowie Lekcyjne oraz Centrum Seniora, żywo angażując się w przedsięwzięcia mające na celu ograniczanie przejawów społecznego wykluczenia. „Słowianin" pozostaje

Tabela 10.2.
DOM KULTURY „SŁOWIANIN"

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	2012		2013	
	LICZBA IMPREZ, WYSTAW, SPOTKAŃ	LICZBA WIDZÓW/ UCZESTNIKÓW	LICZBA IMPREZ, WYSTAW, SPOTKAŃ	LICZBA WIDZÓW/ UCZESTNIKÓW
wystawy	1	50	3	1 500
koncerty	54	14 760	47	11 590
spotkania	18	2 800	45	4 120
spektakle	7	700	0	0
imprezy muzyczno-taneczne	25	2 800	34	5 340
zespoły artystyczne	11	180	13	255
koła zainteresowań	3	100	6	180
imprezy plenerowe	13	12 100	15	13 700
inne formy działalności	3	200	3	1 800
razem	**135**	**33 690**	**166**	**38 485**

Źródło: Wydział Kultury UM

Tabela 10.3.
KLUB „JANTAR" FILIA DOMU KULTURY „SŁOWIANIN"

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	2012		2013 (DO 30 CZERWCA)	
	LICZBA IMPREZ, KÓŁ, ZESPOŁÓW	LICZBA WIDZÓW/ UCZESTNIKÓW	LICZBA IMPREZ, KÓŁ, ZESPOŁÓW	LICZBA WIDZÓW/ UCZESTNIKÓW
koncerty	2	120	1	40
działalność edukacyjno-kulturalna	4	22	3	30
zespoły artystyczne	6	40	6	30
koła zainteresowań	1	16	1	14
inne formy działalności	4	1 824	4	100
razem	**17**	**2 022**	**15**	**214**

Źródło: Wydział Kultury UM

jedną z najciekawszych scen muzycznych w mieście, na której regularnie goszczą najważniejsi polscy wykonawcy rocka, bluesa, hip-hopu, rapu itd. Do września 2013 roku filią „Słowianina" był Klub „Jantar", który prowadził rożne formy zajęć z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi (warsztaty plastyczne, wokalne, instrumentalne, zajęcia świetlicowe), klub akwarystów „Molinezja", klub Seniora oraz koło PTTK. Uchwałą Nr XXXV/1041/13 Rady Miasta Szczecin z dnia 18 listopada 2013 r. dokonana została zmiana statutu Domu Kultury „Słowianin", w efekcie której „Jantar" uległ likwidacji, a jego dotychczasowa działalność jest kontynuowana w siedzibie instytucji przy ul. Korzeniowskiego 2.

Dom Kultury „Klub Skolwin" rozpoczął swoją działalność w 2004 r. i od początku istnienia realizuje zadania z zakresu upowszechniania kultury, edukacji kulturalnej, wspierania i rozwoju zainteresowań poznawczych i estetycznych, opieki nad amatorską twórczością artystyczną, rekreacji i aktywnych form wypoczynku, wspierania działalności lokalnych stowarzyszeń i organizacji pozarządowych, profilaktyki uzależnień i promowania zdrowego stylu życia oraz promocji kultury zdrowotnej. Do najważniejszych przedsięwzięć artystycznych zainicjowanych i prowadzonych przez „Klub Skolwin" należą m.in. artystyczna inscenizacja „Drogi Krzyżowej", Miejski Konkurs Twórczości Plastycznej „Moje miasto-Szczecin", Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Refleksy", Konkurs Twórczości Plastycznej „Trzeźwy umysł" oraz projekt „Scena na dachu".

Terenem działania **Miejskiego Ośrodka Kultury** jest głównie prawobrzeże Szczecina. Placówka pełni funkcję kulturalno-edukacyjną dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych. Odbywają się w niej regularnie koncerty, wystawy, projekcje filmowe, spotkania autorskie, spektakle, turnieje taneczne. MOK od wielu lat jest organizatorem Dąbskich Wieczorów Filmowych (impreza plenerowa na plaży miejskiej w Dąbiu), czy Jesiennego Turnieju Recytatorskiego „Romantycznie". Filią MOK-u jest **Klub „Delta"**, w którym działa m.in. Kino Klubowe, Klub Młodego Filmowca, Grupa Teatralna „Proscenium", a także prowadzone są warsztaty recytatorskie i taneczne. Dla dorosłych mieszkańców organizowane są kameralne spotkania muzyczne, warsztaty rękodzieła oraz spotkania w ramach Akademii Aktywnego Seniora.

Programowe i ideowe podwaliny pod działalność **Ośrodka Teatralnego Kana** położyło Stowarzyszenie „Teatr Kana" Uniwersytetu Szczecińskiego, którego założycielem i liderem był zmarły w 2006 roku Zygmunt Duczyński. Od 2007 roku Kana jest samorządową instytucją kultury, dla której organizatorem jest Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego oraz Gmina Miasto Szczecin. Dzisiaj Teatr realizuje rozmaite projekty o charakterze artystycznym, kulturotwórczym, edukacyjnym i badawczym. Rocznie organizuje kilkadziesiąt

Tabela 10.4.
DOM KULTURY „KLUB SKOLWIN"

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	2012		2013	
	LICZBA IMPREZ, KÓŁ, ZESPOŁÓW, SPOTKAŃ	LICZBA WIDZÓW/ UCZESTNIKÓW	LICZBA IMPREZ, KÓŁ, ZESPOŁÓW, SPOTKAŃ	LICZBA WIDZÓW/ UCZESTNIKÓW
wystawy	7	5 800	12	4 600
koncerty	9	460	10	500
spotkania	10	545	34	989
spektakle	37	2 340	44	3 010
imprezy plenerowe	5	1 158	6	1 620
działalność edukacyjno-kulturalna	3	37	2	43
zespoły artystyczne	3	11	3	14
koła zainteresowań	17	454	16	414
kursy	0	0	0	0
inne formy działalności	3	4 262	3	4 106
razem	**94**	**15 067**	**130**	**15 296**

Źródło: Wydział Kultury UM

Tabela 10.5.
MIEJSKI OŚRODEK KULTURY

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	2012		2013	
	LICZBA IMPREZ, SPOTKAŃ, PRACOWNI	LICZBA WIDZÓW/ UCZESTNIKÓW	LICZBA IMPREZ, SPOTKAŃ, PRACOWNI	LICZBA WIDZÓW/ UCZESTNIKÓW
wystawy	10	3 985	10	4 000
koncerty	26	2 970	15	1 750
spotkania	70	4 000	35	2 000
spektakle	11	920	7	600
prezentacje filmowe	75	7 000	33	4 500
konkursy	5	700	5	700
pracownie	13	469	13	315
kursy i warsztaty	21	1 763	17	245
inne formy działalności	93	5 681	72	4 200
razem	**324**	**27 488**	**207**	**19 010**

Źródło: Wydział Kultury UM

Tabela 10.6.
OŚRODEK TEATRALNY KANA

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	2012		2013	
	LICZBA IMPREZ, SPOTKAŃ	LICZBA WIDZÓW/ UCZESTNIKÓW	LICZBA IMPREZ, SPOTKAŃ	LICZBA WIDZÓW/ UCZESTNIKÓW
spektakle	51	6 720	34	6 340
koncerty	51	4 660	72	6 260
wystawy	9	1 800	11	1 000
spotkania	49	1 380	40	2 030
projekcje filmowe	7	480	8	360
warsztaty	35	437	58	1 080
inne formy działalności	39	2 750	0	0
razem	**241**	**18 227**	**223**	**17 070**

Źródło: Wydział Kultury UM

wydarzeń kulturalnych, jest aktywnym uczestnikiem międzynarodowej sieci współpracy łączącej europejskie ośrodki sztuki. Najważniejsze projekty Ośrodka Teatralnego Kana to m.in.: Międzynarodowy Festiwal-Spoiwa kultury, Międzynarodowe Spotkania Teatralne OKNO, W Poszukiwaniu Tożsamości Miejsca, Ćpanie Sztuki. W latach 2011-2013 był współorganizatorem Festiwalu Filmowego dokumentArt.

Miejska Biblioteka Publiczna należy do największych instytucji kultury w Szczecinie, z której usług korzysta rocznie najliczniejsza grupa odbiorców. Oprócz podstawowej działalności, polegającej na udostępnianiu książek i czasopism, biblioteka organizuje wiele imprez o charakterze promocyjnym, z których na szczególne wyróżnienie zasługują cykle: „Herbatka z…" oraz „Errata Literata" jako spotkania z najbardziej poczytnymi współczesnymi pisarzami polskimi, krytykami literackimi, badaczami literatury bądź wydawcami. W 2012 r. MBP pozyskała nowy lokal po dawnym empiku, który pełnić ma funkcje swego rodzaju salonu literackiego (jego otwarcie zaplanowano w 2014 r.). Na mocy umowy z Województwem Zachodniopomorskim Miasto Szczecin przejęło m.in. były obiekt Książnicy Pomorskiej przy pl. Matki Teresy z Kalkuty, który w 2013 r. przekazany został Miejskiej Bibliotece Publicznej.

Tabela 10.7.
MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA

DANE O ZBIORACH MBP	2012	2013
liczba książek (woluminów)	588 822	595 678
liczba zbiorów specjalnych (jednostek inwentarzowych)	40 526	41 772
razem	**629 348**	**637 450**
liczba zakupionych książek	24 201	20 922
liczba zakupionych jednostek zbiorów specjalnych	1 578	1 171
razem	**25 779**	**22 093**
liczba ubytkowanych książek	20 185	32 355
liczba ubytkowanych jednostek zbiorów specjalnych	102	619
razem	**20 287**	**32 974**

DANE O NAKŁADACH NA ZAKUPY NOWOŚCI		
dotacja Organizatora	536 266	450 197
dotacja MKiDN	43 118	42 222
razem	**579 384**	**492 419**
Działalność podstawowa MBP		
liczba zarejestrowanych czytelników	56 423	56 278
liczba odwiedzin w MBP	477 315	458 299
liczba wypożyczonych książek	949 946	913 174
liczba wypożyczonych jednostek zbiorów specjalnych	13 718	15 975
liczba stanowisk komputerowych dla czytelników	68	68
liczba filii bibliotecznych	34	33

POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ MBP				
RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	2012		2013	
	LICZBA LEKCJI, KURSÓW, SZKOLEŃ	LICZBA UCZESTNIKÓW	LICZBA LEKCJI, KURSÓW, SZKOLEŃ	LICZBA UCZESTNIKÓW
lekcje biblioteczne/prelekcje, kursy komputerowe, spotkania, wystawy	433	6 479	510	7 129
szkolenia biblioteczne	7 282	7 615	4 082	4 152
inne	3	77	5	144
razem	**7 718**	**14 171**	**4 597**	**11 425**

Źródło: Wydział Kultury UM

Muzeum Techniki i Komunikacji – Zajezdnia Sztuki w Szczecinie działa od 2006 r. a jego siedzibą stała się zabytkowa zajezdnia tramwajowa przy ul. Niemierzyńskiej, która dzięki środkom z funduszy norweskich została całkowicie zmodernizowana i przystosowana do funkcji wystawienniczych. Najważniejszym elementem merytorycznego programu Muzeum pozostaje wystawa stała, która powstała w oparciu o obiekty z własnych zasobów instytucji (ich podstawę stanowi zakupiona przez Miasto kolekcja Leszka Liszewskiego). Ekspozycja ukazuje w przekrojowy sposób wizerunek współczesnej i historycznej motoryzacji oraz dzieje miejskiego transportu zbiorowego, ujęte w kilka grup tematycznych. Wystawą stałą jest również „Eureka ruchu", interaktywna ekspozycja przygotowywana pod kierownictwem prof. Jerzego Stelmacha. Zaplanowane na rok 2013 zadanie inwestycyjne pn. „*Transgraniczne osieciowanie muzeów – wdrożenie wielojęzycznych systemów oprowadzania i cross marketing w obiektach muzealnych*" uzyskało ostateczne potwierdzenie dofinansowania ze środków UE w ramach programu Interreg IVA.

Teatr Współczesny od wielu lat cieszy się opinią jednej z najlepszych i najciekawszych scen teatralnych w Polsce, specjalizującej się w dramaturgii współczesnej, zarówno polskiej, jak i światowej. W dużej mierze jest to zasługą autorskiej koncepcji i konsekwencji programowej dyrektorki artystycznej teatru, Anny Augustynowicz oraz bardzo wysokiego i wyrównanego poziomu zespołu aktorskiego. TW regularnie bierze udział w najważniejszych ogólnopolskich przeglądach, konkursach i festiwalach teatralnych, na których zdobywa najwyższe laury i wyróżnienia. W roku 2013 Teatr Współczesny prezentował „Kaligulę" w reżyserii Anny Augustynowicz (spektakl zrealizowany w koprodukcji z Teatrem Jaracza w Łodzi) na XXIV Gliwickich Spotkaniach Teatralnych oraz „Utwór o Matce i Ojczyźnie" w reżyserii Marcina Libera na Międzynarodowym Festiwalu Teatromania w Bytomiu.

Tabela 10.8.
MUZEUM TECHNIKI I KOMUNIKACJI – ZAJEZDNIA SZTUKI

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	2012		2013	
	LICZBA IMPREZ, LEKCJI	LICZBA WIDZÓW/ UCZESTNIKÓW	LICZBA IMPREZ, LEKCJI	LICZBA WIDZÓW/ UCZESTNIKÓW
wystawy ogółem, w tym: • wystawy stałe • wystawy czasowe	17 1 16	35 325	15 1 14	52 370
warsztaty muzealne	4	271	14	279
lekcje muzealne	71	1 800	72	1 274
urodziny w Muzeum	34	452	23	290
koncerty	2	200	1	700
pozostałe rodzaje działalności (w tym pokazy)	5	2 143	9	4 058
Noc Muzeów	1	2 025	1	2 760
razem	**134**	**42 216**	**135**	**61 731**

Źródło: Wydział Kultury UM

Tabela 10.9.
TEATR WSPÓŁCZESNY

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	2012			2013		
liczba premier	5			7		
PRZEDSTAWIENIA, W TYM:	LICZBA PRZEDSTAWIEŃ	LICZBA WIDZÓW	FREKWENCJA [%]	LICZBA PRZEDSTAWIEŃ	LICZBA WIDZÓW	FREKWENCJA [%]
Duża Scena	140	37 109	80,13	176	40 503	77,76
Malarnia	30	1 212	57,93	55	2 211	64,26
Teatr Mały	71	2 928	69,46	99	4 277	80,18
przedstawienia poza siedzibą	31	3 924	100,00	7	989	86,00
razem	**272**	**45 183**	**76,88**	**337**	**47 980**	**77,05**

POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ TEATRU WSPÓŁCZESNEGO				
RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	2012		2013	
	LICZBA IMPREZ	LICZBA UCZESTNIKÓW	LICZBA IMPREZ	LICZBA UCZESTNIKÓW
warsztaty	29	432	25	898
festiwale	1	738	3	584
inne	8	231	4	1376
razem	**38**	**1 401**	**32**	**2 858**

Źródło: Wydział Kultury UM

Teatr Lalek „Pleciuga” to jedyna tego rodzaju placówka na Pomorzu Zachodnim i na obszarze polsko-niemieckiego pogranicza, a zarazem jedna z czołowych scen dziecięcych w kraju. W swojej ofercie posiada przede wszystkim spektakle dla dzieci (od kameralnych po duże sceniczne widowiska), a także przedstawienia dla widzów dorosłych. Od 2010 r. funkcjonuje Scena Etiud, w ramach której prezentowane są propozycje aktorów i reżyserów z młodego pokolenia twórców polskiego teatru. „Pleciuga” z powodzeniem realizuje również cykliczny programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Lato w teatrze”. Jest również organizatorem jednego z najstarszych festiwali teatralnych w Polsce, czyli Przeglądu Teatrów Małych Form Kontrapunkt. W roku 2013 „Pleciuga” obchodziła jubileusz 60-lecia istnienia, który ujęty został również w ramy projektu artystycznego pt. „Teatr i miasto: przestrzeń świętowania/przestrzeń codzienności”.

Fontanna przy Teatrze Lalek „Pleciuga”

Z okazji jubileuszu instytucja została uhonorowana medalem „Za zasługi dla Miasta Szczecina”.

Tabela 10.10.
TEATR LALEK „PLECIUGA”

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	2012			2013		
liczba premier	5			5		
PRZEDSTAWIENIA, W TYM:	LICZBA PRZEDSTAWIEŃ	LICZBA WIDZÓW	FREKWENCJA [%]	LICZBA PRZEDSTAWIEŃ	LICZBA WIDZÓW	FREKWENCJA [%]
sala główna	228	57 900	93	234	59 519	93
sala prób	50	2 486	99	46	2 234	97
sala kameralna	85	6 423	95	66	5 285	100
przedstawienia poza siedzibą	4	320	100	1	80	100
razem	**367**	**67 129**	**97**	**347**	**62 118**	**97**

POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ TEATRU LALEK „PLECIUGA”				
RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	2012		2013	
	LICZBA IMPREZ, LEKCJI	LICZBA UCZESTNIKÓW	LICZBA IMPREZ, LEKCJI	LICZBA UCZESTNIKÓW
warsztaty	107	1 930	144	2 432
festiwale	2	200	0	0
inne – lekcje teatralne	21	933	23	829
razem	**130**	**3 063**	**167**	**3 261**

Źródło: Wydział Kultury UM

Tabela 10.11.
FILHARMONIA IM. MIECZYSŁAWA KARŁOWICZA

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	2012			2013		
	LICZBA KONCERTÓW	LICZBA SŁUCHACZY	FREKWENCJA [%]	LICZBA KONCERTÓW	LICZBA SŁUCHACZY	FREKWENCJA [%]
koncerty symfoniczne ogółem	30	11 419	89,14	35	14 812	–
w tym: • we własnej sali koncertowej • poza własną salą koncertową	 30 –	 11 419 –	 89,14 –	 33 2	 10 797 4 015	 79,49 –
koncerty plenerowe	3	1 790	–	–	–	
koncerty familijne	3	1 194	93,20	3	1 053	77,06
koncerty szkolne	4	1 366	79,93	7	2 040	68,25
koncerty kameralne	7	1 062	–	6	852	–
recitale	–	–	–	1	223	52,22
koncerty zamknięte/ sprzedane (na zlecenie)	2	900	–	2	11 200	–
koncerty współorganizowane/ partnerskie	5	1 539	72,08	23	8 887	90,49
audycje szkolne/przedszkolne/ warsztaty	19	1 538	–	46	4 111	–
inne formy działalności	16	3 525	–	11	14 980	–
razem	**89**	**24 333**	**–**	**134**	**58 058**	

Źródło: Wydział Kultury UM

Filharmonia im. Mieczysława Karłowicza to jedna z największych i najstarszych instytucji artystycznych w Szczecinie. Lata 2012-2013 miały pod wieloma względami wymiar prekursorski i stanowiły rodzaj „pilotażowego" rozpoznawania preferencji odbiorców oferty tej placówki, zwłaszcza pod kątem planowanej na rok 2014 przeprowadzki do nowej siedziby przy ul. Małopolskiej. Nowy gmach Filharmonii, zaprojektowany przez barcelońskie studio Barozzi Veiga, ma szansę, aby stać się ikoną architektury miasta oraz ważnym elementem promocyjnym Szczecina. W budynku znajdą się dwie sale koncertowe: duża na 951 osób oraz sala kameralna na 192 osoby.

Poza atrakcyjną, ujmowaną w różnorodne cykle tematyczne, działalnością koncertową, na uwagę zasługuje w omawianym okresie niezwykle rozbudowana oferta edukacyjna Filharmonii, skierowana do różnych grup odbiorców, w tym zwłaszcza do dzieci i młodzieży. Forma i liczba tych zajęć, stosowane techniki i sposoby zachęcania do uczestnictwa w szeroko rozumianej kulturze muzycznej stanowią istotne novum w stosunku do lat poprzednich. Zauważalna była aktywność instytucji w zakresie działań promocyjnych, w dużej mierze nakierowanych na promowanie zarówno oferty artystycznej i edukacyjnej, jak i nowej siedziby.

Filharmonia Szczecińska

Wydarzeniem roku 2013 był wspólny koncert Orkiestry Symfonicznej Filharmonii z zespołem VooVoo podczas finału TTSR oraz koncert inauguracyjny w ramach Międzynarodowego Festiwalu Muzycznego *Sacrum Non Profanum,* w którym udział wziął gość honorowy maestro Krzysztof Penderecki.

Szczecińska Agencja Artystyczna to instytucja specjalizująca się w organizacji imprez masowych, w tym przede wszystkim plenerowych imprez artystycznych. Do najważniejszych organizowanych przez nią wydarzeń, które odbyły się w omawianym okresie należą m.in.: Finał WOŚP, Szczecińska Majówka, Festiwal Młodych Talentów Mikołajki, Sylwester Miejski, cykl koncertów w ramach projektu „Różany Ogród Sztuki", Szczecin Unplugged, Międzynarodowy Festiwal Jazzowy „ME.BA" (festiwal w ramach partnerskiej współpracy miast Szczecin-Bari), Wczasy z Kabaretem (przegląd najlepszych polskich grup kabaretowych). Od 2012 r. SAA bierze udział, jako współorganizator, w Festiwalu Literatury Kobiet i w Nagrodzie Literackiej dla Autorki „Gryfia". Na szczególne podkreślenie zasługuje zaangażowanie SAA w organizację artystycznej oprawy finału TTSR w sierpniu 2013 r.

Od 1 listopada 2012 r. rozpoczęła formalnie swoją działalność najmłodsza miejska instytucja kultury – **Trafostacja Sztuki** z siedzibą w zabytkowym budynku transformatorowi przy ul. Św. Ducha 4, który po gruntownym remoncie i modernizacji oddany został do użytku w czerwcu 2013 r. Trafostacja to największy ośrodek sztuki współczesnej na obszarze Euroregionu Pomerania, a jednocześnie prawdopodobnie

Tabela 10.12.
SZCZECIŃSKA AGENCJA ARTYSTYCZNA

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	2012		2013	
	LICZBA IMPREZ	LICZBA WIDZÓW/ UCZESTNIKÓW	LICZBA IMPREZ	LICZBA WIDZÓW/ UCZESTNIKÓW
koncerty	125	50 450	189	2 548 050
spektakle	20	3 620	32	5 020
wystawy	7	110 000	3	20 400
inne formy działalności	74	67 100	84	63 100
razem	**226**	**231 170**	**308**	**2 636 570**

Źródło: Wydział Kultury UM

pierwsza w Polsce instytucja kultury zarządzana w nowym modelu organizacyjno-biznesowym. Zewnętrzny zarządca tej instytucji – spółka Baltic Contemporary wybrany został w 2012 r. drodze przetargu nieograniczonego (będzie zarządzać do grudnia 2016 roku). Oficjalna inauguracja działalności Trafostacji w nowej siedzibie odbyła się 2 sierpnia 2013 r. wystawą prac Ryszarda Waśki.

Trafostacja Sztuki

10.2. WOJEWÓDZKIE INSTYTUCJE KULTURY

Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego jest organizatorem lub współorganizatorem łącznie sześciu instytucji kultury (Muzeum Narodowe jest współprowadzone przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a Ośrodek Teatralny Kana prowadzony jest wspólnie z Gminą Miasto Szczecin).

Zamek Książąt Pomorskich to jedna z największych instytucji kulturalnych Szczecina o ponadregionalnym znaczeniu, realizująca szeroki program upowszechniania kultury w Szczecinie i województwie. Zamek przygotowuje i organizuje koncerty, przedstawienia teatralne, wystawy, konferencje oraz spotkania naukowe i popularno-naukowe, w tym doty-

Zamek Książąt Pomorskich

Tabela 10.13.
TRAFOSTACJA SZTUKI

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI		LICZBA IMPREZ	LICZBA WIDZÓW/UCZESTNIKÓW
wystawy ogółem, w tym		10	27 172
koncerty		9	3 217
inne formy działalności	happeningi	1	212
	warsztaty	31	810
	projekcje filmowe	1	62
	spektakle	6	1 683
	panele / wykłady	8	484
	konferencje	12	145
	pozostałe	59	4 849
razem		**137**	**38 634**

Źródło: Wydział Kultury UM

Tabela 10.14.
ZAMEK KSIĄŻĄT POMORSKICH

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	2012		2013	
	LICZBA IMPREZ, LEKCJI, WYCIECZEK	LICZBA WIDZÓW/ UCZESTNIKÓW	LICZBA IMPREZ, LEKCJI, WYCIECZEK	LICZBA WIDZÓW/ UCZESTNIKÓW
koncerty cykliczne oraz inne imprezy	139	42 088	84	37 611
wystawy stałe i czasowe	40	65 199	31	40 545
spektakle	155	8 116	71	4 039
seanse filmowe w Kinie Zamek	430	11 087	316	11 523
diaporama	13	1 120	2	404
przeglądy amatorskiego ruchu artystycznego	19	3 859	33	2 768
wystawy, koncerty i inne imprezy poza siedzibą	139	33 710	94	48 184
zajęcia edukacyjne, w tym:				
• audycje muzyczne dla dzieci	176	29 655	7 cykli	21 801
• spotkania	36	3 053	36	2 217
• warsztaty	27	954	43	5 091
• wykłady	83	3 523	54	2 476
zwiedzanie, w tym:				
• wieży widokowej	1	14 223	remont	–
• serwisu internetowego	1	661 912	1	614 007
• zwiedzanie z przewodnikiem	1	2 080	1	1 000
• odwiedzający CIKiT	1	72 000	1	74 000
razem	**1 261**	**952 579**	**774**	**865 666**

Źródło: Wydział Kultury UM

Tabela 10.15.
OPERA NA ZAMKU

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	2012			2013		
	LICZBA PRZEDSTAWIEŃ	LICZBA WIDZÓW	FREKWENCJA (%)	LICZBA PRZEDSTAWIEŃ	LICZBA WIDZÓW	FREKWENCJA (%)
przedstawienia i koncerty	153	40 002	72,10	103	30 503	79,37
spektakle gościnne	8	b/d	b/d	13	b/d	b/d

Źródło: Wydział Kultury UM

cące upowszechniania wiedzy o dziejach Pomorza Zachodniego. Stałymi propo-zycjami są m.in.: Niedzielne Koncerty Południowe, Koncerty Kameralne, coroczne Wiosenne Koncerty Gitarowe, letnie Koncerty Promenadowe oraz współorganizacja Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Organowej i Kameralnej w Kamieniu Pomorskim i Międzynarodowego Festiwalu „Muzyka w Katedrze" w Kołobrzegu. Bogata działalność wystawiennicza oznacza średnio czterdzieści wystaw rocznie, wśród których znajdują się prezentacje malarstwa polskiego i europejskiego, wystawy sztuki nowoczesnej, wystawy fotograficzne i historyczne. Od 2009 roku w strukturze Zamku funkcjonuje Zachodniopomorski Fundusz Filmowy, działa Centrum Informacji Kulturalnej i Turystycznej, swoje sceny mają Teatr Krypta i Piwnica przy Krypcie. Do roku 2014 będzie trwała przebudowa Zamku Książąt Pomorskich (jego skrzydła północnego): zmieni się m.in. wygląd sali Bogusława, odnowiona zostanie wieża dzwonów, a na dachu Zamku powstanie taras widokowy. Koszt tej inwestycji szacowny jest na ok. 22 mln zł.

Opera na Zamku od lat prezentuje bogaty repertuar operowy, baletowy, operetkowy i musicalowy. Od roku 2011 trwa gruntowna przebudowa teatru; całkowita wartość inwestycji realizowanej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 wynosi prawie 70 mln zł. Projekt zakłada m.in. przebudowę funkcjonalną i akustyczną sceny oraz orkiestrionu i widowni, zwiększenie pojemności widowni do 600 widzów, dobudowę kieszeni scenicznej, oraz wymianę i rozbudowę instalacji i urządzeń (mechanika, akustyka i elektroakustyka, oświetlenie). Zakończenie remontu przewidywane jest w 2014 r. Tymczasową sceną Opery stał się wybudowany w 2011 r. obiekt przy ul. Energetyków 40.

Teatr Polski dysponuje szerokim repertuarem: od współczesnych utworów dramatycznych, poprzez lekkie komediowe widowiska teatralne, do produkcji kabaretowych, które wystawiane są na dużej i małej scenie oraz scenie kabaretowej zwanej „Czarny Kot Rudy". Teatr Polski prezentuje rocznie średnio 5 spektakli premierowych. Stałym gościem jest m.in. Stanisław Tym oraz Andrzej Poniedzielski, którego wieczory autorskie od paru lat goszczą na stałe w repertuarze.

Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica pełni funkcję centralnej biblioteki całego Pomorza Zachodniego i wojewódzkiej biblioteki publicznej, sprawując opiekę merytoryczną nad siecią 180 bibliotek samorządowych w województwie zachodniopomorskim. Ze względu na bogaty księgozbiór,

Tabela 10.16.
TEATR POLSKI

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI (PRZEDSTAWIENIA)	2012			2013		
	LICZBA PRZEDSTAWIEŃ	LICZBA WIDZÓW	FREKWENCJA (%)	LICZBA PRZEDSTAWIEŃ	LICZBA WIDZÓW	FREKWENCJA (%)
Duża Scena	144	33 310	77%	153	36 950	81%
Mała Scena	93	9 816	96%	109	10 968	91%
Czarny Kot Rudy (scena kameralna)	70	5 400	96%	79	5 837	92%
Scena na Scenie	-	-	-	12	764	78%
poza siedzibą	6	621	b/d	6	1 276	b/d
razem	**313**	**49 147**	**97%**	**359**	**55 795**	**95%**
liczba premier	6			4		

Źródło: Wydział Kultury

liczący około 1,5 mln jednostek książek, czasopism i zbiorów specjalnych, Książnica Pomorska stanowi ważny warsztat pracy naukowej i dydaktycznej szczecińskiego środowiska naukowego. To również miejsce wydarzeń ważnych dla rozwoju i promocji kultury. Organizowane są tu liczne przedsięwzięcia kulturalne: wystawy, wykłady, promocje książek, spotkania literackie, prezentowane są osiągnięcia twórców regionalnych. Corocznie Biblioteka wydaje kilka własnych publikacji: nieprzerwanie od 1959 r. kwartalnik „Bibliotekarz Zachodniopomorski", od 2001 r. serię „Monumenta Pomeranorum", a od 2004 r. serię „Bibliotheca Buddhica Polonica", prezentującą najważniejsze teksty kultury i filozofii Dalekiego Wschodu. Od 2010 r. w Książnicy funkcjonuje **Muzeum Literatury**. W jego zasobach znalazły się cenne zabytkowe zbiory, liczące ponad 400 tys. jednostek, w tym ok. 30 tys. starych druków z okresu XV-XVII wieku oraz ponad 100 tys. fotografii. Zgromadzono tu także unikatowe zbiory rękopiśmiennicze, muzyczne, ikonograficzne i kartograficzne.

Muzeum Narodowe w Szczecinie jest największą instytucją kultury na Pomorzu Zachodnim. Należy do grupy dziewięciu polskich muzeów wyróżnionych w nazwie tytułem „narodowe" – ze względu na rangę i ponadregionalne znaczenie posiadanych zbiorów. Jest klasycznym muzeum wielodziałowym, sprawującym opiekę nad ponad 150 tys. obiektów, wśród których są dzieła sztuki dawnej oraz współczesnej, zabytki archeologiczne, nautologiczne, etnograficzne, cenne numizmaty. Tutaj znajduje się także największy w Polsce zbiór świadectw kultury materialnej krajów pozaeuropejskich (Afryka, Ameryka, Oceania). W 2012 r. rozpoczęto na Placu Solidarności budowę pawilonu wystawowego MNS pod nazwą Centrum Dialogu Przełomy. Wartość zadania, dofinansowanego ze środków UE, wynosi ok. 25 mln zł. Celem ekspozycji ma być pokazanie przełomowych momentów historii zachodniopomorskiej, począwszy od włączenia Szczecina w granice państwa polskiego w wyniku porozumień poczdamskich w 1945 r., ze szczególnym uwzględnieniem momentów buntu społecznego (1970, 1980, 1989), które doprowadziły do odzyskania przez Polskę suwerenności w 1989 r. Datę otwarcia zaplanowano na 30 sierpnia 2014 r.

Do podstawowych zadań **Biura Dokumentacji Zabytków** należy dbałość o zachowanie wartości kulturowych województwa, prowadzenie prac w zakresie ewidencji i dokumentacji zabytków, kształtowanie świadomości kulturowej mieszkańców regionu, promowanie walorów kulturowych regionu, współpra-

Tabela 10.17.
KSIĄŻNICA POMORSKA IM. S. STASZICA

DZIAŁALNOŚĆ PODSTAWOWA	2012		2013	
liczba zarejestrowanych czytelników	24 648		25 572	
liczba odwiedzin	210 090		220 624	
liczba wypożyczeń w tym: • na zewnątrz • na miejscu	845 626 289 191 556 435		775 129 305 467 469 662	
stan księgozbioru (liczba jednostek)	1 697 757		1 403 201	
liczba zakupionych woluminów	9 413		6 349	
liczba ubytkowanych woluminów	20 399		417 728	
środki na zakup wszystkich materiałów bibliotecznych	**296 871 zł**		**245 319 zł**	
DZIAŁALNOŚĆ DODATKOWA	**LICZBA LEKCJI, WYSTAW**	**LICZBA UCZESTNIKÓW**	**LICZBA LEKCJI, WYSTAW**	**LICZBA UCZESTNIKÓW**
lekcje biblioteczne	526	13 613	436	13 682
wystawy	58	1 495	62	1 384
razem	**584**	**15 108**	**498**	**15 036**

Źródło: Wydział Kultury UM

Tabela 10.18.
MUZEUM NARODOWE W SZCZECINIE

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	2012		2013	
	LICZBA WYSTAW, LEKCJI	LICZBA WIDZÓW/ UCZESTNIKÓW	LICZBA WYSTAW, LEKCJI	LICZBA WIDZÓW/ UCZESTNIKÓW
wystawy ogółemw tym: • wystawy stałe • wystawy czasowe	 36 1 521	130 146 *	 47 1 631	107 290 *
lekcje muzealne i warsztaty	709	19 432	526	14 583
inne formy działalności edukacyjnej	281	14 550	256	12 834
razem	**1 026**	**164 128**	**829**	**134 707**

* z przyczyn organizacji przestrzeni MNS oraz wspólnego biletu na wystawy czasowe i stałe nie jest możliwy podział zwiedzających według wymienionych kategorii

Źródło: Wydział Kultury UM

ca z instytucjami i organizacjami w zakresie ochrony wspólnego dziedzictwa pogranicza. Aktualnie wiodącym tematem w działaniach Biura jest budownictwo ludowe i małomiasteczkowe. Prowadzone są prace ewidencyjne i dokumentacyjne zabytków architektury i elementów ich historycznego wystroju i wyposażenia – wykonywane są opracowania w postaci gminnych ewidencji zabytków, kart ewidencyjnych, studiów krajobrazu kulturowego, inwentaryzacji konserwatorskich. Efektem tych prac jest bogaty, kilkutysięczny zbiór naukowych opracowań historyczno-konserwatorskich, udostępniany pracownikom naukowym, projektantom i studentom oraz innym osobom zainteresowanym zagadnieniami dziedzictwa kulturowego regionu. Popularyzacji dziedzictwa kulturowego województwa służą także Europejskie Dni Dziedzictwa corocznie organizowane przez Biuro oraz Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków.

10.3. STOWARZYSZENIA I FUNDACJE

Skuteczna forma wykonywania przez Gminę Miasto Szczecin zadań publicznych w sferze kultury wymaga partnerstwa i współpracy między administracją samorządową a tzw. trzecim sektorem, czyli organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Współpraca ta stanowi nie tylko ważny element budowania społeczeństwa obywatelskiego, ale w istotny sposób wpływa na wzbogacenie oferty kulturalnej Szczecina.

W Szczecinie działa ponad 200 organizacji pozarządowych, które wskazują kulturę i sztukę jako główny cel i pole swojej aktywności. Ich oferta skierowana jest do bardzo szerokiego grona odbiorców. Niejednokrotnie są to imprezy o randze ogólnopolskiej bądź międzynarodowej, które przyciągają liczną publiczność oraz gwarantują najwyższy poziom artystycznego wykonania.

Z punktu widzenia wzmocnienia systemowego wsparcia dla organizacji pozarządowych istotne było powołanie przez Miasto Szczecin z dniem 1 września 2011 r. Szczecińskiego Inkubatora Kultury. Inkubator prowadzony w wyniku wygranego konkursu przez Stowarzyszenie Media Dizajn wspomaga przede wszystkim młode organizacje i animatorów kultury, oferując im m.in. powierzchnię na prowadzenie biura, pomoc marketingową, usługi doradcze (prowadzenie darmowych konsultacji księgowo-prawnych) i szkoleniowe. Siedzibę inkubatora ulokowano w budynku przy al. Wojska Polskiego 90 (w miejsce zlikwidowanej instytucji kultury Szczecin 2016). W latach 2012-2013 inkubator uzyskał dotację na swoją działalność z budżetu miasta w wysokości **740 tys. zł.**

Tabela 10.19.
WSPIERANIE PRZEZ MIASTO SZCZECIN ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH DZIAŁAJĄCYCH W SFERZE KULTURY W LATACH 2012-2013

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013
liczba otwartych konkursów ofert	4	4
liczba złożonych ofert w procedurze otwartego konkursu ofert	119	101
liczba złożonych ofert w procedurze małej dotacji	42	34
liczba podmiotów, które otrzymały dotację na realizację zadań publicznych w procedurze otwartego konkursu ofert	51	45
liczba podmiotów, które otrzymały dotację na realizację zadań publicznych w procedurze małej dotacji	20	23
ogólna kwota dotacji przekazana prowadzącym działalność pożytku publicznego, w trybie otwartego konkursu ofert	1 960 000 zł	1 915 000 zł
ogólna kwota dotacji przekazana podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego, w trybie małej dotacji	139 000 zł	152 000 zł
ogólna kwota wnioskowana przez podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, na wsparcie wykonania zadania publicznego w procedurze otwartego konkursu ofert	5 883 749 zł	5 435 955 zł

Źródło: Wydział Kultury UM

Tabela 10.20.
NAJCIEKAWSZE PRZEDSIĘWZIĘCIA ZORGANIZOWANE W LATACH 2012-2013 PRZEZ ORGANIZACJE POZARZĄDOWE, KTÓRE UZYSKAŁY FINANSOWE WSPARCIE MIASTA

NAZWA IMPREZY/WYDARZENIA	NAZWA ORGANIZACJI/ORGANIZATORA
dokumentART – Europejski Festiwal Filmów Dokumentalnych Stary cyfrowy Szczecin	Stowarzyszenie OFFicyna
Międzynarodowy Festiwal „Zmagania Jazzowe"	Stowarzyszenie Orkiestra Jazzowa
Jazz na rogatkach Scena Jazz Cafe	Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Jazzowe
KinoAkcja-KinoFikacja Czeski miesiąc w Szczecinie	Stowarzyszenie Twórców i Producentów Sztuki
premiery teatralne w Teatrze Kameralnym	Szczecińskie Towarzystwo Przyjaciół Sztuki
wydawanie kwartalnika literacko – kulturalnego „eleWator"	Fundacją Literatury im. Henryka Berezy
Szczeciński Festiwal Muzyki Dawnej	Fundacja Akademii Muzyki Dawnej
Salezjański Ogólnopolski Festiwal Teatralny SOFT	Fundacja Forum „Gryf"
Westival – sztuka architektury	Stowarzyszenie Architektów Polskich Oddział w Szczecinie
Międzynarodowy Festiwal Organowy w Bazylice Archikatedralnej w Szczecinie	Stowarzyszenie Rewaloryzacji Zabytków Sakralnych i Ochrony Dziedzictwa Kulturowego „Katedra"
Music Art – warsztaty muzyki rozrywkowej	Stowarzyszenie Promocji Kultury i Sztuki „Loft Art"
Dni Kultury Ukraińskiej Festiwal „Spotkanie Kultur"	Związek Ukraińców w Polsce Oddział w Szczecinie
Juwenalia	Stowarzyszenie Inspiracje Młodych
Szczeciński Przegląd Autorskich Kabaretów SZPAK	Stowarzyszenie Winda Kreatywnych
Jarmark Jakubowy	Fundacja Dzieło Świętego Jakuba
Międzynarodowy Konkurs Baletowy „Złote Pointy" Międzynarodowa Gala Gwiazd Baletu	Fundacja Balet
Top Europa Films	Stowarzyszenie Nasze Kino
Międzynarodowy Festiwal Teatrów Niezależnych ProContra	Stowarzyszenie Teatralne „nie ma"
Międzynarodowy Festiwal Muzyki Kameralnej	Fundacja Artelier
Organizacja Tygodnia Kresowego w Szczecinie Kaziuk Wileński	Stowarzyszenie Przyjaciół Wilna, Ziemi Wileńskiej, Nowogródzkiej i Polesia „Świteź"

Źródło: Wydział Kultury UM

10.4. NAJWAŻNIEJSZE WYDARZENIA KULTURALNE

Lata 2012-2013 stanowią potwierdzenie roli kultury w budowaniu i umacnianiu metropolitalnej pozycji Szczecina, jednym bowiem z jej wyznaczników jest silne lokalne środowisko twórcze, instytucje kultury o ugruntowanej renomie oraz atrakcyjna i wartościowa oferta artystyczna. W opisywanym okresie odbyło się w Szczecinie wiele imprez, których wymiar daleko wykraczał poza jedynie lokalne granice, a do najciekawszych z nich można zaliczyć:

MUZYKA, TANIEC:

1. **Akustyczeń** – festiwal muzyczny organizowany od 2009 r. przez Olka Różanka (Podparty Produkcja), składający się z serii projektów artystycznych (oprócz Akustycznia są to: Styczeń Lutuje, Klezmarzec, Maj Session), których cechą wspólną jest otwartość na rozmaite nurty, formę i styl. Festiwal odbywa się w różnych miejscach i przestrzeniach: filharmonii, teatrach, klubach. W edycji 2012 wystąpili: Chocolate City, Disparates, Keith Dunn Band, Daga Dana, Mitch&Mitch, Karbido, Tymon & Transistors, Trio M3+2, Bona Fides i Przyjaciele, Chorzy na Odrę, Wilukas. Z kolei w 2013 r. wystąpili: My z Delty, Cezik & Klejnuty, Trio M3, Jacek Zawadzki, Tortilla Flat, Jake Oc, Insynuacja, Miąższ, Feng Szuja & Sea+Air, Marcelina, Czesław Śpiewa Solo Act, Chorzy na Odrę & Baltic Neopolis Trio, duet Guitar Duo Andreas Kapsalis & Goran Ivanovic, duet Feng Szuja.
2. **Międzynarodowy Festiwal „Zmagania Jazzowe"** – organizowany od 2002 r. przez Stowarzyszenie Orkiestra Jazzowa całoroczny festiwal muzyki jazzowej. W koncertach, warsztatach, wydarzeniach kulturalnych, odbywających się w szczecińskich klubach muzycznych, Studiu Polskiego Radia i Filharmonii Szczecińskiej, udział biorą artyści ze ścisłej czołówki jazzowej w Polsce i na świecie. Finał Festiwalu odbywa się w październiku, kiedy przyznawane są nagrody dla uczestniczących w konkursie młodych zespołów jazzowych z całej Europy. Stałym przewodniczącym komisji konkursowej Festiwalu jest Billy Harper – jeden z najlepszych współczesnych muzyków jazzowych świata. W edycji 2012 wystąpili m.in. Maciej Sikała Trio, Angelika Anozie Quartet i Francesco Bruno Quartet, a w finałowym koncercie Piotr Wojtasik & Old Land. W roku 2013 Zmagania Jazzowe odbywały się pod hasłem *Poczuj puls miasta*! Ze swoimi koncertami wystąpili m.in. Jan ‚Ptaszyn' Wróblewski Quartet, Michał Wróblewski Trio, Terence Blanchard, Viktor Toth i przyjaciele, Tomasz Licak – Radosław Wośko Quintet, Carl

Winther, Agnieszka Wilczyńska i Andrzej Jagodziński Trio.

3. **Szczecin Music Fest** – cykl koncertów największych światowych sław muzyki world, etno i jazzu, organizowany przez Dariusza Startka. W 2012 wystąpili: Selah Sue, Lizz Wright, Leszek Możdzer, Zaz, Melody Gardot, a w 2013 r.: Triggerfinger, Imany, Tomasz Stańko, Nigel Kennedy, Stacey Kent, Sinead O'Connor, Firewater i Balkan Beat Box.
4. **Międzynarodowy Festiwal Muzyczny *Boogie Brain* Szczecin** – festiwal muzyczny odbywający się w Szczecinie od 2009 r., którego wyróżnikiem stylistycznym jest szeroka gama **propozycji wywodzących się z jazzu i nowej elektroniki.** Organizatorem jest Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Kulturalnych „Boogie Brain". W roku 2012 w ramach festiwalu można było usłyszeć i zobaczyć takich wykonawców, jak np. Grupa Tie Break, Michał Urbaniak, Jazzanova live band, duet **Chmara Winter, Public Lover,** Tom Encore czy Crayz P. Kolejna, szósta edycja festiwalu w roku 2013 nie została zorganizowana.
5. **Międzynarodowy Festiwal Saksofonowy** – warsztaty muzyczne oraz koncerty światowych sław saksofonu organizowane przez Fundację na Rzecz Instrumentów Dętych.
6. **Ogólnopolski Konkurs Baletowy „Złote Pointy" i Międzynarodowa Gala Gwiazd Baletu** – konkurs o miano najlepszego absolwenta szkół baletowych w Polsce organizowany przez Fundację Balet. W Gali Gwiazd Baletu występują zwycięzcy konkursu i znane gwiazdy baletu.
7. **Szczeciński Festiwal Muzyki Dawnej** – cykl koncertów i warsztatów muzyki dawnej, którego pomysłodawcą jest Paweł Osuchowski, szczeciński animator kultury, muzyk i dyrygent.
8. **Szczeciński Festiwal Młodych Talentów GRAMY** – coroczny ogólnopolski festiwal muzyczny zainicjowany w 2007 r., początkowo organizowany przez Polskie Radio Szczecin we współpracy z Miastem Szczecin, a od 2012 r. przez Szczecińską Agencję Artystyczną. Podobnie jak festiwale młodych talentów z lat 60. XX w., które zapoczątkowały kariery takich artystów, jak Czesław Niemen, Karina Stanek, Helena Majdaniec, Niebiesko-Czarni, Wojciech Gąssowski, Krzysztof Klenczon, Mira Kubasińska, Tadeusz Nalepa, Zdzisława Sośnicka, czy Halina Frąckowiak, tak i obecnie zasadniczą ideą festiwalu jest promocja polskiej piosenki z rozmaitych gatunków muzycznych. Rok 2012 był jednocześnie okazją do jubileuszu 50-lecia Festiwalu Młodych Talentów. Z tej okazji odbyła się w Teatrze Letnim Wielka Gala Polskiej Piosenki, którą poprowadził Jacek Fedorowicz (konferansjer I edycji z 1962 r.) oraz Artur Andrus. Zwycięzcą szóstej edycji konkursu muzycznego Festiwalu Młodych Talentów został zespół Maja Olenderek Ensemble z Warszawy, a w 2013 r. laureatem został szczeciński duet OHO!KOKO!
9. **Międzynarodowy Festiwal Jazzowy Me.Ba.** – to cykliczne wydarzenie artystyczne promujące jazzowe kultury muzyczne krajów basenów mórz śródziemnego i bałtyckiego. Nazwa festiwalu – Me.Ba to skrót od Mediterranean i Bałtyk, a idea imprezy narodziła się na bazie aktywnej współpracy artystycznej szczecińskiego Stowarzyszenia Orkiestra Jazzowa z jazzmanami z włoskiego regionu Apulia, której początek datuje się na rok 2007. W roku 2012 odbyła się druga edycja tego festiwalu, w ramach której wystąpili: Kasper Tom Christiansen Quartet, Gianni Lenoci, Steve Potts, Jolanta Szczepaniak, Joanna Gajda, Magda Wilento. Dopełnieniem całego programu był występ zespołu nestora polskiego jazzu, saksofonisty Zbigniewa Namysłowskiego. Z kolei w roku 2013 usłyszeć można było artystów jazzowych z Włoch, Łotwy, Niemiec i Polski: kwartet Beaty Przybytek, Marcin Jahr, Francesco Bruno, Angelika Anozie oraz trio Agity Rando.
10. **Szczecin Baltic Rock Meeting** to nowe przedsięwzięcie muzyczne, które w zamierzeniu organizatorów ma mieć cykliczny charakter, a którego pierwsza edycja odbyła się w roku 2012; przegląd prezentuje najlepsze polskie zespoły grające różne odmiany rocka. W 2012 r. wystąpili: Kult, Lipali, Chorzy na Odrę, Pomorzanie, Carpark North (Dania), Oedipus (USA), Muchy, Too Late, Bona Fide, Happysad, Strachy na Lachy, Hurt, Power of Trinity, Fortepian, Illusion, Coma, Quo Vadis, Damian Ukeje, Listopad.
11. **Muzyka na wodzie** – coroczne koncerty Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Szczecińskiej odbywające się w plenerze, na przystani żeglarskiej przy ul. Przestrzennej w Szczecinie, których organizatorem jest Jacht Klub AZS.
12. **Międzynarodowy Festiwal Muzyczny *Sacrum Non Profanum*** – koncert w Bazylice Archikatedralnej pw. Św. Jakuba Apostoła, który odbył się w sierpniu 2013 roku, z udziałem gościa honorowego Krzysztofa Pendereckiego; organizatorem było Pomorskie Stowarzyszenie Instrumentalistów „Academia" przy współudziale Miasta Szczecin.
13. **Baltic Neopolis Orchestra** – całoroczny cykl koncertów kameralnych, w ramach których muzyka klasyczna łączy się z innymi dyscyplinami artystycznymi, tworząc nową, innowacyjną, interdyscyplinarną jakość artystyczną. W koncertach BNO w latach 2012-2013 udział wzięli wybitni soliści i światowej sławy koncertmistrzowie: Wiesław Prządka, Jan Stanienda, Petr Nouzovský, Frank Cacher, Filip Lipski, Bernard Le Monnier, Tomasz Tomaszewski, Michael Süssmann, Daniel Stabrawa.
14. **Koncert Carl Loewe in memoriam** – koncert, który odbył się w rocznicę urodzin Carla Loewego – kompozytora, dyrygenta, śpiewaka i organisty związanego z życiem muzycznym Szczecina. Zwany przez współczesnych „Schubertem północnych Niemiec", kantor kościoła św. Jakuba, profesor gimnazjum miejskiego i dyrektor muzyczny miasta, Carl Loewe funkcje te sprawował przez ponad 45 lat, czyniąc ze Szczecina miejsce ważnych wydarzeń muzycznych na mapie Europy. Poprowadził szczecińskie prawykonania IX Symfonii Beethovena, pasji janowej i mateuszowej Johanna Sebastiana Bacha, światową premierę uwertury do „Snu nocy letniej" Felixa Mendelssohna. Jego serce spoczywa w filarze kościoła św. Jakuba, zgodnie z jego życzeniem, tuż przy organach. Na koncercie w Ka-

tedrze im. św. Jakuba Apostoła miało miejsce prawykonanie utworu Zbigniewa Kozuba „Carl Loewe in memoriam" z udziałem Orkiestry Symfonicznej Szczecińskiej Filharmonii i Chóru Akademickiego ZUT.

15. **Finał Regat The Tall Ships' Races 2013** – w dniach 2-6 sierpnia Szczecin po raz drugi był gospodarzem wydarzenia, wieńczącego zmagania największych żaglowców świata. Dla członków załóg jednostek, które przypłynęły do Szczecina, turystów i mieszkańców miasta przygotowano szereg atrakcji artystycznych. Program artystyczny rozpoczął koncert Filharmonii Szczecińskiej & Voo Voo. Następnego dnia odbyła się Gala Eska Music Awards, transmitowana na antenie TVP1, podczas której wystąpili najbardziej popularni artyści polskiej sceny muzycznej: Ewelina Lisowska, Feel, LemON, Sylwia Grzeszczak, Margaret, Honorata Skarbek, laureaci dorocznych nagród EMA, oraz gościnnie gwiazda światowej sceny pop Nelly Furtado, która otrzymała nagrodę specjalną EMA 2013. W trakcie imprezy odbył się specjalny koncert gwiazdy „ESKA MUSIC AWARDS" – kanadyjskiej wokalistki Nelly Furtado oraz koncert szczecińskiego Zespołu HEY z okazji 20-lecia debiutu scenicznego z gościnnym udziałem Piotra Banacha, Titusa z Acid Drinkers, Marcina Macuka oraz Smolika.

Finał Regat The Tall Ships' Races 2013

Na scenie na Łasztowni odbyły się koncerty z udziałem muzycznych Ambasadorów Szczecina: Ukeje, Chorzy, Skamboma-mbo, Big Fat Mama, Listopad, Baltic Neopolis Orche-stra, Heaven, Bona Fides, Sklep z Ptasimi Piórami, Joanna & The Forests, Lord Sound of Quenn. Na scenie folkowej na Łasztowni prezentowała się czołówka wykonawców z gatunku folk-rockowego: Sąsiedzi, Lesja i Muzyky, Stary Szmugler, Bubliczki, Stonehenge, Eme-rald, Megitza, a w ramach projektu „Muzyczne przystanie" odbył się koncert wieńczący doroczny cykl spotkań muzycznych realizowanych przez Miasto Szczecin i Radio Szczecin pod hasłem „Sail Szczecin – Płyńmy do Szczecina" z udziałem wykonawców: Stare Dzwony, Dominika Żukowska i Andrzej Korycki, Ryczące Dwudziestki, Mechanicy Shanty, Babana Boat, Klang, Prawdziwe Perły, Formacja, Qftry. Również w Różanym Ogrodzie odbyła się impreza w ramach TT-SR pn. Międzynarodowa Fiesta Muzyczna, w ramach której odbyły się koncerty muzyków pochodzących z Łotwy, Meksyku, Finlandii, Danii, Włoch, Anglii, Niemiec. Ideą muzycznych spotkań było przybliżenie kultur muzycznych krajów, które brały udział w regatach. Natomiast w Trafostacji Sztuki odbył się koncert Kari Bremnes z zespołem „Jazzmania Marek Niedźwiecki prezentuje".

SZTUKI WIZUALNE:

1. **Międzynarodowy Festiwal Sztuki Wizualnej inSPIRACJE** – coroczny festiwal organizowany od 2005 r. przez Dom Kultury „13 Muz" przy współudziale Stowarzyszenia Make It Funky. Impreza już po kilku edycjach uznana została za jedno z najważniejszych wydarzeń w sferze sztuki nowych mediów w Polsce. Kolejne edycje organizowane są pod wybranym tematem przewodnim, w roku 2012 był to „Apocalypse", zaś w 2013 – „Genssis". Projektom artystycznym towarzyszą tematyczne kampanie społeczne: w 2012 r. była to kampania „Jesteś stary!", a rok później – „Przepraszam! Tworzę się". Artyści Festiwalu w latach 2012-2013 to m.in.: DJ Metrobox, Jakub Rebelka, Przemysław Truściński, Wojciech Łowicki, Isao Hashimoto, Gregor Grafem, grupa Democracia, Satyam Dave, Cad Camouonem, Gregora Schneider, Maurycy Gomulicki, Ryszard Waśko, Elias Tobares.
2. **XXIV Festiwal Polskiego Malarstwa Współczesnego** – jeden z największych w kraju festiwali malarstwa współczesnego (biennale), organizowany przez Związek Polskich Artystów Plastyków, Oddział w Szczecinie. Laureatką Grand Prix edycji festiwalu w 2012 roku została Katarzyna Szeszycka.
3. **Festiwal Sztuki Digitalnej Digitalia** – jeden z czołowych festiwali prezentujący najnowszą sztukę mediów w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem najnowszych osiągnięć technologii i elektroniki, którego organizatorem jest Dom Kultury „13 Muz".
4. **13 Sphere Festiwal Sztuki Aktualnej** – coroczna prezentacja rozmaitych, najbardziej aktualnych zjawisk w sztuce współczesnej; organizatorem jest Dom Kultury „13 Muz".

TEATR, SZTUKA PERFORMATYWNA:

1. **Festiwal „Spoiwa Kultury" – Międzynarodowy Festiwal Artystów** to prezentacje teatrów plenerowych i indywidualnych artystów organizowane od 2000 roku przez Ośrodek Teatralny Kana. Otwarta formuła imprezy angażuje zarówno świadomie uczestniczącą w wydarzeniach publiczność, jak i przypadkowych przechodniów. Rokrocznie na festiwal zapraszani są artyści z całego świata. W każdej edycji odbywa się ok. 30 wydarzeń artystycznych, które przyciągają po kilkanaście tysięcy widzów. W 2012 r. na festiwalu wystąpili artyści z Belgii, Czech, Hiszpanii, Francji, Gruzji i Rosji. W edycji roku 2013 r. wystąpiło ponad 100 artystów (m.in. z Austrii, Finlandii, Norwegii, Francji, Korsyki, Litwy, Czech, Węgier, Słowacji, Ukrainy, Albanii oraz z Polski.
2. **Przegląd Teatrów Małych Form Kontrapunkt** – jeden z najstarszych, cyklicznych festiwali teatralnych w Polsce, któremu towarzyszą koncerty, wystawy oraz panele dyskusyjne.Od 2007 roku „Kontrapunkt" gości w Ber-

linie, dzięki czemu polska publiczność ogląda spektakle konkursowe na najważniejszych deskach teatralnych stolicy Niemiec. W 2013 roku po raz pierwszy w prawie półwiecznej historii Przeglądu członkami jury zostali także eksperci z zagranicy: norweski dramaturg Per Ananiassen oraz niemiecki krytyk i publicysta Thomas Irmer.
W programie Kontrapunktu w 2012 znalazło się 14 spektakli konkursowych i 7 przedstawień pozakonkursowych, nagrodę Grand Prix otrzymał spektakl „Basard!" w reżyserii i choreografii Paula Selwyna Nortona i wykonaniu DudaPaiva Company. W programie Kontrapunktu w 2013 r. znalazło się 12 spektakli konkursowych i 4 pozakonkursowe. Nagrodę Grand Prix otrzymał „The Table" stworzony przez Blind Summit Theatre z Wielkiej Brytanii.

3. **Międzynarodowe Spotkania Młodego Teatru Okno** – cykliczny Festiwal organizowany co roku przez Ośrodek Teatralny Kana ukierunkowany na budowanie sytuacji spotkania i wymiany doświadczeń. Oprócz prezentacji artystycznych realizowane są otwarte pokazy metod pracy, projekcje filmów, warsztaty, prezentacje ośrodków sztuki, wykłady, seminaria, a także koncerty i wystawy. W 2012 roku spotkania teatralne – OKNO odbywały się pod hasłem „Zbliżenia", a w 2013 r.: „Zbliżenia. Spotkanie teatru".
4. **Kabareton (Kulturalne Lato z Dwójką oraz Wczasy z kabaretem)** – cykliczna impreza z udziałem największych gwiazd polskiego kabaretu, realizowana wspólnie z TVP 2, transmitowana na żywo.
5. **Szczeciński Przegląd Autorskich Kabaretów „Szpak"** – coroczny przegląd kabaretowy odbywający się w Szczecinie od 2007 r. Laureatem konkursu w roku 2012 został kabaret K2, natomiast zwycięzcą edycji roku 2013 – Karol Kopiec, a koncert finałowy zwieńczył występ kabaretu Jurki, kabaretu Słuchajcie oraz – milczącego jak zawsze – Ireneusza Krosnego.

FILM:

1. **DokumentART – European Film Festival** – europejski festiwal filmowy organizowany od lat w Neubrandenburgu przez Stowarzyszenie Latucht. Od 2006 roku dzięki zaangażowaniu Stowarzyszenia OFFicyna pokazy filmów można oglądać również w Szczecinie. W latach 2011-2013 współorganizatorem festiwalu był Ośrodek Teatralny Kana.
2. **Zachodniopomorski Fundusz Filmowy „Pomerania Film"** to wspólne przedsięwzięcie Województwa Zachodniopomorskiego, Miasta Szczecin i Miasta Koszalin, którego celem jest wspieranie produkcji filmowej i promocja regionu. W 2012 r. dofinansowano filmy fabularne pełnometrażowe („Wyprawa na Księżyc", reż. Jacek Bromski, „Antyterapia", reż. Bartosz Brzeskot), film fabularny krótkometrażowy („The Waking", reż. Bartosz Świniarski), filmy dokumentalne („Wielka ucieczka na północ", reż. Andrzej Fader, „Uwierzcie w koniec świata", reż. Monika Pawluczuk, „Iskierka", reż. Wiesława Piećko). Z kolei w roku 2013 dofinansowanie otrzymały: film fabularny („Obietnica", reż. Anna Kazejak), filmy dokumentalne („Skrzynie Willego Beermanna", reż. Adam Zadworny, „Siwy Dym", reż. Jędrzej Niestroj, „Ogród po drugiej stronie rzeki", reż. Paweł Kulik, „Salon", reż. Jakub Stożek, „Historie z celuloidu", reż. Małgorzata Frymus) oraz filmy animowane („Sex dla opornych", reż. Izabela Plucińska, „Uczta Kinomana", reż. Paweł Prewencki, „Łów", reż. Radosław Kościukiewicz, „Furious", reż. Dagmara Pochyła).
3. **Dąbskie Wieczory Filmowe** organizowane są przez Miejski Ośrodek Kultury w Szczecinie. Idea przedsięwzięcia opiera się na promocji kina w wakacyjnych warunkach, na plaży nad czwartym co do wielkości jeziorem w Polsce. W programie DWF w 2012 r. znalazły się m.in.: filmy pełnometrażowe (m.in.: "Wygrany" w reż. Wiesława Saniewskiego, "Niezawodny system" w reż. Izabeli Szylko), animacje TV Studio Filmów Animowanych oraz spotkania z zaproszonymi gośćmi. W 2013 r. zaprezentowano filmy pełnometrażowe (m.in. „Supermarket" w reż. Macieja Żaka, „Prosta historia o miłości" w reż. Arkadiusza Jakubika) oraz filmy animowane Moniki Kuczynieckiej.

WYKŁADY, PANELE DYSKUSYJNE, NAUKI HUMANISTYCZNE:

1. **Westival – Sztuka Architektury** – cykliczne przedsięwzięcie obejmujące spotkania filmowe i dyskusje na temat architektury. Organizatorem jest Stowarzyszenie Architektów Polskich Oddział w Szczecinie. W 2012 r. ideą festiwalu było „Miasto – hologram świadomości". Edycja 2013 roku odbyła się w siedzibie Trafostacji Sztuki, a jej temat przewodni brzmiał *„Made in… architektura narodowa"* **i dotyczył** kwestii tożsamości architektury w zglobalizowanym świecie.
2. **I Kongres Kultury Pomorza Zachodniego** – w listopadzie 2013 r. twórcy, artyści, przedstawiciele samorządowych instytucji kultury, organizacji pozarządowych, środowiska naukowego oraz sektora prywatnego uczestniczyli w debatach, panelach i prezentacjach, poszukując rozwiązań w dziedzinie zarządzania, edukacji kulturalnej, tożsamości regionalnej, świadomości i aktywności kulturalnej mieszkańców. Dyskutowano o możliwościach i barierach w rozwoju kultury oraz o oczekiwaniach mieszkańców w zakresie oferty kulturalnej.
3. **Konferencja „Nowoczesne muzea szansą rozwoju województwa zachodniopomorskiego"**, która odbyła się w **maju 2013 r. w Muzeum Narodowym, a c**elem jej było zainicjowanie publicznej debaty o problemach muzealnictwa zachodniopomorskiego w gronie przedstawicieli środowiska, dyrektorów muzeów, samorządów nadzorujących ich działalność oraz zaproszonych ekspertów.
4. **Sesja „Kultura w rozwoju"** – od 7 lat są organizowane w Polsce Ogólnopolskie Spotkania Ekonomii Społecznej, które gromadzą przedstawicieli przedsiębiorstw społecznych, kreatorów polityki i nowych rozwiązań w zakresie rozwoju ekonomii społecznej, ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, naukowców, bankowców, przedsiębiorców, samorządowców. Spotkania te odbyły się w Gdańsku, Krakowie, Warszawie, Poznaniu i Lublinie, a w 2013 roku w Szczecinie i Nowym Warpnie – sesja „Kultura

w rozwoju" zorganizowana została w Trafostacji Sztuki w Szczecinie.

5. **Międzynarodowe Dni Bonhoefferowskie** – coroczne wydarzenie organizowane w czerwcu przez Międzynarodowe Centrum Spotkań i Studiów im. Dietricha Bonhoeffera i parafię Ewangelicko-Augsburską p.w. Świętej Trójcy w Szczecinie. Od 2012 roku część uroczystości odbywa się w Ogrodzie Ciszy i Medytacji im. ks. Dietricha Bonhoeffera w Zdrojach, tam gdzie działało Seminarium Kaznodziejskie dla młodych teologów. Dni Bonhoefferowskie składają się z cyklu imprez – spotkań, koncertów muzycznych i konferencji i wykładów prowadzonych między innymi przez duchownych, które są poświęcone postaci ks. Dietricha Bonhoeffera.
6. **Literatura i róże – kiermasz książki, Festiwal Literatury Kobiet, Nagroda Literacka dla Autorki „Gryfia" 2013**. Festiwal organizowany od dwóch lat na początku czerwca, gromadzi szczecińskich miłośników książki i literatury. Głównym wydarzeniem festiwalu jest wyłonienie laureatki Ogólnopolskiej Nagrody Literackiej dla Autorki „Gryfia". W 2012 roku otrzymała ją Magdalena Tulli za „Włoskie Szpilki", natomiast w 2013 wyróżniona została Zyta Oryszyn za książkę pt. „Ocalenie Atlantydy". Poza spotkaniami z finalistami konkursu odbywają się także konferencje, panele dyskusyjne oraz warsztaty pisarskie. Przyznaniu nagrody towarzyszy Szczeciński Kiermasz Książki, koncert Audiobook na żywo, blok zabaw z książką dla dzieci, stoisko wymiany książek.

SZTUKA I KULTURA TRADYCYJNA, LUDOWA I MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH:

1. **Dni Kultury Kresowej – Kaziuki** – impreza organizowana corocznie w pierwszym tygodniu marca przez Stowarzyszenie Przyjaciół Wilna, Ziemi Wileńskiej, Nowogródzkiej i Polesia – „Świteź", integrująca środowisko dawnych mieszkańców kresów wschodnich – Wilna i okolic. Impreza Tygodnia Kresowego obejmuje wystawy, wykłady, tradycyjny Kiermasz Kaziukowy oraz Wieczór Kaziukowy, na którym rokrocznie goszczą znani artyści folklorystyczni.
2. **Dni Kultury Ukraińskiej** – coroczna impreza organizowana w czerwcu przez Związek Ukraińców w Polsce Oddział Szczecin, której celem jest prezentacja współczesnej sztuki ukraińskiej oraz ukazanie jej jako żywego, interesującego zjawiska kulturowego, poznania aktualnych trendów w kulturze ukraińskiej, oraz sztuce. Istotą tych spotkań jest budowa dialogu kulturowego oraz integracja środowisk twórczych. W ramach wydarzenia odbywają się koncerty, wystawy, kiermasze rękodzieła, prezentacje kuchni ukraińskiej. W 2013 roku organizatorzy przygotowali specjalny upominek dla dzieci z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka. Udział w zabawie wzięły dzieci polskie, ukraińskie, greckie, litewskie, białoruskie, ormiańskie i niemieckie.
3. **Dni Kultury Francuskiej** – cykliczna impreza mająca na celu popularyzację języka i kultury francuskiej w Polsce, w ramach której odbywają się wystawy, koncerty, spotkania i prelekcje w języku francuskim, spektakle teatralne, pokazy filmów w oryginalnej wersji językowej. Impreza służy promocji współpracy polsko-francuskiej, upowszechnianiu idei integracji europejskiej, nawiązywaniu kontaktów międzynarodowych i budowaniu sieci partnerskiej między organizacjami działającymi w sferze współpracy polsko-francuskiej. Hasłem wiodącym Dni Kultury Francuskiej w 2012 r. była „Literatura i sztuka francuska XX wieku", a w 2013 r. „Francja między przeszłością a przyszłością". Organizatorem jest Stowarzyszenie Alliance Française w Szczecinie, Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Francuskiej oraz Konsul Honorowy Francji w Szczecinie.
4. **Japan Fest** – wydarzenie organizowane od 2008 roku, związane z kulturą azjatycką, a przede wszystkim z japońską, którego celem jest popularyzacja wiedzy o tradycjach i kulturze krajów Azji południowo-wschodniej. W latach 2012-2013 odbywały się wykłady, prelekcje, warsztaty, treningi wschodnich sztuk walki oraz spotkania z ludźmi kultury. Festiwal skierowany jest do młodzieży szkolnej i studentów oraz wszystkich, którzy interesują się kulturą Wschodu. Organizator wydarzenia to stowarzyszenie ENSO, a Patron Honorowy – Ambasada Japonii w Polsce.
5. **Dni Kultury Żydowskiej „Adlojada"** – pierwsza edycja tej imprezy odbyła się w 2012 r. i dotyczyła próby odniesienia się do żydowskiej historii naszego miasta, a w programie znalazły się wykłady poświęcone historii Żydów powojennego i przedwojennego Szczecina, jak i spotkania poświęcone twórczości szczecińskich pisarzy pochodzenia żydowskiego: Annie Frajlich i Alfredowi Döblinowi. Wydarzeniem była prezentacja obrazu Leopolda Gottlieba „Portret damy" z kolekcji Muzeum Narodowego w Szczecinie. Temat przewodni drugiej edycji (2013 r.) to „Biografia i świadectwo"; dużym zainteresowaniem cieszyły się sympozja związane z 70. rocznicą powstania w warszawskim getcie oraz poświęcone biografiom żydowskich artystów i naukowców.
6. **Międzynarodowy Tydzień Języka Włoskiego** – cykliczna, coroczna impreza **kulturalna objęta patronatem Prezydenta Republiki Włoskiej, obchodzona w krajach, w których działają Włoskie Instytuty Kultury.** Organizatorem w Szczecinie jest Katedra Italianistyki Uniwersytetu Szczecińskiego przy współudziale Miasta Szczecin.

LITERATURA:

1. **Kalendarz „365 rysunków Piotrka na 365 dni w roku"** to efekt ponad rocznej pracy Piotra Gęglawego, podopiecznego Fundacji Pod Sukniami. Jego rysunki przedstawiają wyjątkowe spojrzenie na otaczający świat, a opowiadania to pełne ciepła absurdalne historie o różnorodnej tematyce.
2. **Kultura i polityka w Polsce lat 1945-2011 z perspektywy Pomorza Zachodniego**, dr Bolesława Szargut – monograficzne opracowanie poświęcone przemianom w sferze kultury i jej związkom z polityką na przestrzeni ostatniego półwiecza, ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań regionu zachodniopomorskiego.

3. **Fotografia zbliża, tom 2** – teksty o fotografii Krystyny Łyczywek.
4. **Grabowo-Drzetowo,** Marek Łuczak – publikacja poświęcona dzielnicom Szczecina.
5. **Między Stettinem a Szczecinem. Metamorfoza miasta od 1945 do 2005 r.**, dr Jan Musekamp – książka poświęcona tożsamości historycznej i kulturowej powojennego Szczecina.
6. **Kronika powrotu,** Artur Daniel Liskowacki – wybór szkiców z ostatnich dziesięciu lat, publikowanych głównie na łamach „Twórczości" oraz innych czasopism literackich: „Czasu Kultury", „Odry", „Toposu", „Pograniczy", a także tekstów, które nie były jeszcze drukowane.
7. **Popiół,** Krzysztof Niewrzęda.
8. **Kanibale lubią ludzi**, Leszek Szaruga – zbiór aforyzmów.
9. **(Po)między**, Mirosława Piaskowska-Majzel – tomik poetycki.
10. **Falowanie nowoczesności. Szkice krytyczne**, dr Andrzej Skrendo – zbiór esejów literackich.
11. **Łodzią jest i jest przystanią**, Anna Frajlich – tom poetycki.
12. **Kopuła**, Paweł Jakubowski – mini powieść.
13. **Czarny wodewil,** Konrad Wojtyła – poezja.
14. **Helena Majdaniec. Jutro Będzie dobry dzień**, Rafał Podraza – opowieść o życiu i karierze jednej z najważniejszych artystek polskiego big-beatu.
15. **Filipinki to my! Ilustrowana historia pierwszego polskiego girls bandu,** Marcin Szczygielski – książka o legendarnym szczecińskim zespole wokalnym; wyjątkowy album, zawierający setki zdjęć, artykułów prasowych, reprodukcji afiszy, plakatów, ulotek i programów oraz mnóstwo unikalnych dokumentów, w tym listów od fanów zespołu. Jest to także historia polskiej muzyki rozrywkowej lat 60. XX wieku w jej najlepszym artystycznym wydaniu.
16. **Mocne uderzenie po szczecińsku**, Wojciech Rapa – książka o historii szczecińskiego big-beatu, barwny przewodnik po najważniejszych postaciach tego kulturowego fenomenu.
17. **eleWator. Kwartalnik literacko-kulturalny** – nowe pismo powstałe w 2012 roku, wydawane przez Fundację Literatury im. Henryka Berezy stworzoną przez Pawła Nowakowskiego oraz Cezarego Sikorskiego. Kwartalnik publikuje teksty literackie, szkice, eseje, felietony i recenzje autorstwa zarówno uznanych już twórców jak i debiutantów z całego kraju. Znajdują się w nim także informacje z dziedziny filmu, muzyki, malarstwa, architektury czy teatru (po likwidacji Dwumiesięcznika Kulturalnego „Pogranicza" w 2012 r. „eleWator" stał się najważniejszym czasopismem kulturalnym Szczecina).
18. **Katalogi i albumy** (Agata Zbylut, Krzysztof Ked Olszewski, Jarosław Eysymont, Jan Szewczyk, Wiesława Markiewicz, Stanisław Biżek, Wojciech Zieliński, Przemysław Cerebież-Tarabicki, Zbigniew Romańczuk, Krzysztof Krzywiński, Erazm Kalwaryjski, Arkadiusz Gacparski).
19. **Przewodnik po Szczecinie dla dzieci – Szczecin kids guide** – pierwsza na świecie książka z funkcją przewodnika po mieście dla dzieci, wykorzystująca Augmented Reality (rozszerzona rzeczywistość). Pozycja wydana przez szczecińską Fundację ARTmosphere, sfinansowana ze środków Miasta Szczecin.

10.5. NAGRODY I TYTUŁY

Nagroda Artystyczna Miasta Szczecin to najważniejsze samorządowe wyróżnienie, przyznawane już od ponad 20 lat najwybitniejszym szczecińskim twórcom i artystom. Jego pierwszymi laureatami byli: wirtuoz skrzypiec, Bartłomiej Nizioł oraz znakomity rysownik i satyryk, Henryk Sawka. Za osiągnięcia w **roku 2012 Nagrodą uhonorowany został** duet muzyczny Adam Zieliński (Łona) i Andrzej Mikosz (Webber), **natomiast za rok 2013 laur ten przypadł w udziale malarce** Natalii Szostak, której prace pokazywane były w berlińskiej galerii Monumentum/Kunstquartier Bethanien i w Amsterdamie. Szczecinianie mogli obejrzeć jej indywidualną wystawę w Inkubatorze Kultury.

W ciągu minionych dwóch dekad zasady przyznawania Nagrody Artystycznej ewoluowały, zmieniał się jej regulamin i skład gremiów opiniujących zgłaszanych kandydatów. W latach 90. ubiegłego wieku Nagrodę przyznawał Prezydent na wniosek Komisji ds. Kultury Rady Miasta. Od 2000 r. kandydatów opiniowała Kapituła Nagrody Artystycznej, w skład której wchodzili wszyscy dotychczasowi laureaci i która swoje propozycje przedstawiała Komisji Kultury, a ta składała własny wniosek Prezydentowi. W roku 2008 Kapitułę zastąpiła Prezydencka Rada Kultury. W posiedzeniach Prezydenckiej Rady Kultury mogli brać udział z prawem głosu laureaci Nagrody Artystycznej z co najmniej czterech poprzednich edycji. W lutym 2011 roku Rada Miasta przyjęła nowe zasady przyznawania Nagrody Artystycznej oraz tytułu Mecenasa Kultury. Zgodnie z nimi do zgłaszania kandydatur uprawnieni są pełnoletni mieszkańcy Szczecina jako osoby fizyczne oraz osoby prawne i podmioty nieposiadające osobowości prawnej z siedzibą w Szczecinie. Każdego roku można przyznać tylko jedną Nagrodę, której wysokość wynosi 40 tys. zł, a jej laureatami mogą być wyłącznie twórcy i artyści związani ze Szczecinem za wybitne osiągnięcia artystyczne w minionym roku. Wyłonienie osób rekomendowanych do Nagrody odbywa się na wspólnym posiedzeniu Komisji Kultury Rady Miasta i Prezydenckiej Rady Kultury w trybie głosowania tajnego. Ostatecznego wyboru laureata Nagrody Artystycznej dokonuje Prezydent Miasta spośród rekomendowanych kandydatów, którzy uzyskali największą liczbę głosów.

Honorowy tytuł **Mecenasa Kultury Miasta Szczecina** przyznany został po raz pierwszy w roku 1997. Tytuł ten przyznawany jest firmom, instytucjom bądź osobom, które w najbardziej znaczący sposób wspierały swym mecenatem przedsięwzięcia kulturalne i artystyczne, odbywające się w naszym mieście. Wyróżnienie początkowo przyznawane było w dwóch kategoriach: za największy finansowy wkład we współfinansowanie podmiotów lub przedsięwzięć kulturalnych i artystycznych związanych ze Szczecinem oraz za najciekawszą formę i efektywność mecenatu (najlepszy pomysł, ciągłość mecenatu). Pierwszymi Mecenasami Kultury (za rok 1996) zostali: firma Browar Szczecin oraz dr Stanisław Flejterski. W roku 2008 Rada Miasta zdecydowała, że tytuł Mecena-

Tabela 10.21.
STYPENDIA ARTYSTYCZNE MIASTA SZCZECIN

	2012	2013
liczba ubiegających się o stypendium ogółem	67	65
liczba przyznanych stypendiów ogółem	30	30
liczba przyznanych stypendiów w zakresie sztuk wizualnych	13	14
liczba przyznanych stypendiów w zakresie muzyki	17	16

Źródło: Wydział Kultury

sa Kultury Szczecina może być przyznany osobie fizycznej lub prawnej bądź jednostce organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej (zarówno polskiej, jak i zagranicznej) wspierającej przedsięwzięcia kulturalne lub działającej na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego, w szczególności ochrony zabytków. Do 2011 r. tytuł ten przyznawał Prezydent Miasta na wniosek Prezydenckiej Rady Kultury. W lutym 2011 roku Rada Miasta przyjęła nowe zasady, zgodnie z którymi może być przyznane tylko jedno wyróżnienie. Z prawa kandydowania wyłączone zostały podmioty, które statutowo działają w sferze kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego. Ustalono, że wkład finansowy kandydata nie może być niższy niż 10 tys. zł. Wyłonienie osób rekomendowanych do tytułu Mecenasa odbywa się na wspólnym posiedzeniu Komisji Kultury Rady Miasta i Prezydenckiej Rady Kultury w trybie głosowania tajnego. Ostatecznego wyboru Mecenasa Kultury dokonuje Prezydent Miasta spośród rekomendowanych kandydatów, którzy uzyskali największą liczbę głosów.

Za rok 2012 tytuł Mecenasa Kultury nie został nadany, natomiast za rok 2013 tytułem tym wyróżniona została firma EPA sp. z o.o., która od 25 lat działa na rynku produktów i usług związanych z elektroniką morską, farmami wiatrowymi oraz zaawansowanymi systemami IT. W roku 2013 EPA sfinansowała spektakl „Opera za trzy grosze" Bertolda Brechta i Kurta Weilla w reżyserii Adama Opatowicza, wystawiony przez Teatr Polski oraz udzieliła wsparcia finansowego stowarzyszeniu „POMIEŚCIENOGA" z przeznaczeniem na projekt pn. „Kamienice Szczecina". Łączny wkład finansowy firmy EPA w roku 2013 na rzecz szczecińskiej kultury wyniósł 60 tys. zł.

10.6. EDUKACJA KULTURALNA I ARTYSTYCZNA

W Szczecinie od lat przywiązuje się wielką wagę do edukacji artystycznej dzieci i młodzieży. Edukacja, podobnie jak niemal we wszystkich krajach Europy, odbywa się na każdym etapie kształcenia: od przedszkola po szkołę wyższą, a uzupełnieniem systemu jest pozaszkolna edukacja artystyczna, realizowana w Szczecinie m.in. przez liczne organizacje pozarządowe, a także samorządowe instytucje kultury, dla których organizatorem jest zarówno Gmina Szczecin, jak i samorząd Województwa Zachodniopomorskiego.

Szkolnictwo artystyczne na poziomie wyższym odbywa się w Akademii Sztuki, pierwszej w Szczecinie samodzielnej państwowej uczelni artystycznej, która zainaugurowała swoją działalność w 2010 r. Obecnie uczelnia kształci ok. 500 studentów na wydziałach: malarstwa i nowych mediów, instrumentalnym, sztuk wizualnych oraz edukacji muzycznej, na których prowadzone są studia I i II stopnia. Edukacja artystyczna na poziomie ponadgimnazjalnym realizowana jest głównie w placówkach państwowych nadzorowanych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego: Liceum Plastycznym i w Zespole Szkól Muzycznych im. Feliksa Nowowiejskiego. Edukację muzyczną zapewnia Społeczna Szkoła Muzyczna prowadzona przez Szczecińskie Towarzystwo Kształcenia Artystycznego. Najbogatszą sieć tworzą podstawowe szkoły muzyczne, zarówno publiczne: Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia i Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna I stopnia w Zespole Szkół nr 2, jak i niepubliczne. Pozostałą kategorię stanowią szkoły prywatne, które nie są objęte nadzorem ministerialnym i nie figurują w jego rejestrze szkół niepublicznych, ale organizując kursy muzyczne, przygotowują adeptów do egzaminów wstępnych na wyższe studia. Placówki edukacji artystycznej pełnią często rolę centrów kultury, w których odbywają się koncerty i wystawy. Warto dodać, że w niektórych szczecińskich szkołach podstawowych funkcjonują klasy z tzw. innowacjami pedagogicznymi w zakresie profili artystycznych, co oznacza, że ich uczniowie realizują autorskie programy kształcenia artystycznego w dziedzinie edukacji teatralnej, plastycznej i muzycznej.

Gmina Miasto Szczecin wspiera edukację artystyczną na każdym poziomie kształcenia m.in. poprzez fundowanie stypendiów artystycznych dla najlepszych uczniów i studentów. Od roku 2010 na stypendia artystyczne Miasto przeznacza po 80 tys. zł rocznie.

Od 2010 r. w ramach mecenatu Miasta nad kulturą funkcjonuje program wspierania rozwoju edukacji artystycznej. Miasto przeznaczyło na ten program w roku 2012 kwotę 377,6 tys. zł, a w 2013 roku – 300 tys. zł na współfinansowanie rozmaitych projektów i imprez kulturalnych (koncerty, konkursy, festiwale, wystawy itp.) zgłaszanych przez poszczególne szkoły i uczelnie. Ich celem jest podniesienie poziomu edukacji artystycznej, wspólne działania w dziedzinie sztuki, wzajemne inspiracje i wymiana doświadczeń, rozwój umiejętności artystycznych dzieci i młodzieży, promocja uzdolnionych młodych osób i nauka współpracy grupowej oraz podnoszenie poziomu umiejętności. W konkursach ogólnopolskich uczniowie szczecińskich szkół mają możliwość skonfrontować swoje umiejętności z rówieśnikami z Polski.

1. **Zespół Szkół Muzycznych im. Feliksa Nowowiejskiego w Szczecinie:**
   - **Kurs improwizacji organowej** zorganizowany w lutym 2013 r. w Zamku Książąt Pomorskich dla uczniów gimnazjalnych oraz licealnych klas organów muzycznych,
   - coroczny **koncert muzyczny z cyklu „Mistrz i uczeń" pn. „Wiosenne Impresje Muzyczne"**, który w 2013 r. odbył się w marcu w Filharmonii Szczecińskiej,

- **III Zachodniopomorski Konkurs Pianistyczny** – cykliczny projekt muzyczno-edukacyjny o zasięgu ogólnopolskim odbył się w kwietniu 2013 r. w Zespole Szkół Muzycznych. Jest to pierwszy w Szczecinie konkurs pianistyczny skierowany do uczniów szkół muzycznych I i II stopnia,
- **IX Kurs Interpretacji Muzyki Organowej** zorganizowany w czerwcu 2013 r. w Angermunde i Gartz,
- **III Międzynarodowe Warsztaty Muzyki Kameralnej**, które odbyły się w czerwcu 2013 r. w Akademii Sztuki oraz w Zespole Szkół Muzycznych dedykowane były uczniom muzycznych szkół średnich oraz studentom akademii i uniwersytetów muzycznych grających na różnych instrumentach,
- **Koncert i wystawa stypendystów** – laureatów Stypendium Artystycznego Miasta Szczecin zorganizowany w czerwcu 2013 r. w Filharmonii Szczecińskiej,
- **Szczecińskie Warsztaty Saksofonowe** odbyły się we wrześniu 2013 r. w siedzibie Zespołu Szkół Muzycznych.

2. **Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. Tadeusza Szeligowskiego w Szczecinie:**
   - **„Muzyczna edukacja – przyszłość jest w moich rękach"** to cykl audycji muzycznych realizowany od stycznia do listopada 2013 r. Jest to druga edycja projektu, którego adresatem byli najmłodsi odbiorcy,
   - **„Ferie w muzycznej"** zorganizowane w na przełomie stycznia i lutego 2013 r., które polegały na twórczym i edukacyjnym zagospodarowaniu czasu wolnego dzieci,
   - **Cykl warsztatów muzycznych „Spotkanie z Mistrzem"**, w ramach których odbyły się w marcu 2013 r. zajęcia pianistyczne i lekcje otwarte dla uczniów i nauczycieli szkół muzycznych I i II stopnia, a w maju 2013 r. warsztaty wokalno-perkusyjne „Śpiewaj, Graj i Tańcz" z Jose Torresem, obejmujące pracę z chórem dziecięcym, pracę z 10 osobowym zespołem perkusyjnym oraz szkolnym Big Bandem.
3. **Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna I stopnia im. prof. Marka Jasińskiego w Szczecinie:**
   - **II Ogólnopolski Konkurs Skrzypcowy Sonat**, który odbył się w marcu 2013 r. i był skierowany do uczniów klas IV, V i VI szkół muzycznych I stopnia,
   - **III Ogólnopolski Konkurs Pianistyczny** „*Muzyka ilustracyjna i programowa w świecie dziecka*", który odbył się w maju 2013 r.,
   - **Koncert dla mieszkańców Szczecina**, który odbył się 18 maja 2013 r. w Filharmonii Szczecińskiej, a wystąpili w nim najlepsi uczniowie OSM I stopnia, laureaci konkursów i Stypendyści Artystyczni Prezydenta Miasta Szczecin.
4. **Akademia Sztuki:**
   - **Orkiestra Akademii Sztuki w Szczecinie** – projekt muzyczny zorganizowany na przełomie września i października 2013 r. oparty był na warsztatowych i sesyjnych programach pracy Orkiestry AS z zapraszanymi do współpracy dyrygentami (Paweł Kotla); warsztaty zakończyły się koncertami w sali Filharmonii Szczecińskiej i podczas Międzynarodowego Konkursu Wokalnego im. Giulio Perottiego w Ueckermunde,
   - **Akcja – Muralizacja. „Burząc mury garffiti"** – przedsięwzięcie kulturalno-artystyczno-edukacyjne, zrealizowane w okresie od maja do grudnia 2013 r., poświęcone fenomenowi street-artu, którego celem było uzyskanie wielu przedstawień street-art. i form, w jakich jest on obecny w różnych krajach europejskich i amerykańskich,
   - **Studenci Akademii Sztuki na Biennale w Wenecji 2013**. Prof. Tomasz Wendland, jako kurator pawilonu "O", stworzył osobom związanym z Akademią Sztuki w Szczecinie unikalną okazję zaprezentowania swoich prac na najbardziej prestiżowej tegorocznej imprezie artystycznej. Swoje prace zaprezentowała Małgorzata Goliszewska – studentka III roku kierunku Multimedia oraz wykładowca dr Andrzej Wasilewski; w panelu dyskusyjnym dotyczącym kondycji sztuki współczesnej w warunkach globalnych udział wziął również wykładowca AS, Jarosław Lubiak.

EDUKACJA ARTYSTYCZNA W MIEJSKICH INSTYTUCJACH KULTURY

Edukacja artystyczna prowadzona jest przez wszystkie instytucje kultury, dla których organizatorem jest Gmina Miasto Szczecin oraz instytucje podległe samorządowi Województwa Zachodniopomorskiego: Opera na Zamku, Muzeum Narodowe, Zamek Książąt Pomorskich. Najciekawsze przykłady tego rodzaju aktywności:

1. Od 2012 roku **Filharmonia im. Mieczysława Karłowicza** zrealizowała kilkanaście projektów adresowanych do różnych odbiorców, w zróżnicowanym wieku, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, np.:
   - **Muzyczna menażeria (muzyczne Zoo) –** cykl zajęć skierowanych do rodzin z dziećmi w przedziale wiekowym 2-6 lat,
   - **Audycje muzyczne** (12-15 zajęć w sezonie) *Muzyczne ABC* – pierwszy stopień wtajemniczenia dla najmłodszych grup dzieci (klasy 0–III szkoły podstawowej), żywy i bliski kontakt z muzykami i instrumentami, poznanie instrumentów muzycznych połączone z zabawą (ciuciubabka muzyczna – rozpoznawanie głosów instrumentów); *Muzyczni czarodzieje* – cykle 45-minutowych spotkań kameralnych z kolejnymi grupami instrumentów,
   - **Genius Lutos** – w związku z obchodzonym w 2013 r. rokiem Lutosławskiego Filharmonia przygotowała projekt z udziałem osób niepełnosprawnych intelektualnie, w ramach którego odbywały się próby i koncerty orkiestry perkusyjnej „Gamelan", warsztaty muzyczne i wspólne koncerty z muzykami Filharmonii Szczecińskiej,
   - **Lutofonia –** projekt skierowany do najmłodszych dzieci oraz ich rodziców, polegający na bezpośrednim obcowaniu z muzyką, włącznie z rozbieraniem utworu na części, wyciąganiem pojedynczych motywów lub ele-

mentów dzieła, w których wykonaniu mogą uczestniczyć odbiorcy,
- **International Lutosławski Youth Orchestra** – międzynarodowy projekt popularyzujący twórczość Witolda Lutosławskiego, promujący zarazem polską muzykę współczesną; uczestnikami tego przedsięwzięcia byli młodzi muzycy w wieku 18-26 lat z Polski i Niemiec,
- **OFFilharmonia** – cykl spotkań, koncertów i akcji prezentujących najciekawsze zjawiska w muzyce niezależnej lub z pogranicza gatunków muzycznych, obudowanych prezentacjami edukacyjnymi,
- **REC.enzje** – oferta polegająca na zachęceniu młodzieży akademickiej do pisania recenzji, felietonów i innych form dziennikarskich z wydarzeń artystycznych organizowanych w Szczecinie; w ramach tego projektu odbyły się warsztaty oraz konkurs, którego rozstrzygnięcie połączone z uroczystym wręczeniem nagród nastąpiło 21 czerwca 2013 r.

2. Edukacja artystyczna stanowi w **Teatrze Lalek „Pleciuga"** jeden z kluczowych elementów oferty programowej, z której korzystają przede wszystkim dzieci w wieku szkolnym, np.:
   - cotygodniowe **warsztaty teatralne** dla dzieci w wieku 7-11 lat, które obejmują m.in. ćwiczenia usprawniające aparat mowy, wyobraźnię i orientację przestrzenną, a także naukę prawidłowego oddychania, emisji głosu, zasad prawidłowej intonacji, interpretacji tekstu i kultury żywego słowa; dzieci uczą się też tworzyć proste scenariusze teatralne w oparciu o znane teksty literackie, nabywają umiejętności współpracy i współdziałania oraz tworzenia i zagospodarowania przestrzeni scenicznej i pracują nad realizacją przedstawienia,
   - **warsztaty teatralne dla grup zorganizowanych (szkolnych i przedszkolnych)**, podczas których dzieci poznają budynek Teatru wraz z jego zapleczem, uczą się podstawowej terminologii teatralnej oraz historii teatru w zakresie dostosowanym do ich możliwości percepcyjnych, zdobywają wiedzę na temat technik lalkowych oraz uczą się zasad zachowania w instytucjach kultury;
   - **warsztaty teatralne dla przedszkolaków (widzów indywidualnych)** w dwóch grupach wiekowych: od 2 do 4 lat oraz od 5 do 6 lat; warsztaty mają charakter ogólnorozwojowy, w których dzieci realizują zadania z zakresu muzyki, plastyki, działań scenicznych,
   - **warsztaty muzyczne (dla widzów indywidualnych)** przeznaczone dla dzieci przedszkolnych i w młodszym wieku szkolnym, których istotą jest wyzwalanie twórczej aktywności i ekspresji ruchowej poprzez różne formy ćwiczeń przy muzyce,
   - **Lato w teatrze** to projekt zainicjowany w 2008 r. przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, koordynowany przez Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego w Warszawie, polegający na organizacji teatralnych półkolonii i warsztatów w instytucjach kultury w całej Polsce.
3. Za sprawą Anny Augustynowicz **Teatr Współczesny** organizuje:
   - **Otwieracz – warsztaty teatralno-terapeutyczne** – comiesięczne, jedyne w Polce warsztaty realizowane w teatrze zawodowym (Teatr Mały) dla młodzieży niepełnosprawnej i kończące się pokazem spektaklu w czerwcu na dużej scenie; w roku 2013 był to spektakl „Uff…"; w poprzednich sezonach: „Robopiraki na start!", „Dżamble", „Co może król?",
   - **Letnie warsztaty teatralne dla dzieci i młodzieży w Teatrze Małym „Miasto wyobraźni"** – w sierpniu 2013 roku w Teatrze Małym odbyła się trzecia edycja letnich, dwutygodniowych warsztatów teatralnych (zajęcia teatralno-ruchowe, muzyczne i plastyczne) dla dzieci i młodzieży w wieku od 10 do 15 lat, które zakończyły się wspólnie przygotowanym pokazem pt. „Miasto wyobraźni"; uczestnicy otrzymali certyfikat ukończenia warsztatów teatralnych.
4. Program działalności merytorycznej **Domu Kultury** „Klub Skolwin" ze względu na peryferyjne położenie instytucji ma szczególne znaczenie dla rozbudzania i kształtowania twórczych zainteresowań wśród dzieci i młodzieży zamieszkujących północne dzielnice Szczecina, dla których jest to niekiedy jedna z niewielu okazji do bezpośredniego kontaktu ze sztuką. Edukacja artystyczna odbywa się poprzez różnego rodzaju koła zainteresowań, warsztaty i kursy, m.in.: koło plastyczne, studio witrażu, koło modelarskie, warsztaty muzyczne, koło fotograficzne. Ponadto „Klub Skolwin" organizuje cykliczne przedsięwzięcia: Artystyczna Inscenizacja Drogi Krzyżowej, Miejski Konkurs Twórczości Plastycznej *Moje miasto Szczecin, Teatr w Skolwinie, Teatr dla dzieci,* Miejski Konkurs Twórczości Plastycznej *Trzeźwy umysł, Scena na dachu i Scena plenerowa, Jazz na rogatkach,* Przegląd Piosenki Polskiej *Skolwińskie przeboje.*
5. **Miejski Ośrodek Kultury** oferuje dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym wiele możliwości rozwoju własnych pasji i zainteresowań twórczych, przede wszystkim w oparciu o pracownie funkcjonujące w jego strukturze (jak np. Akademia Aktywnego Seniora, pracownia instrumentalna, plastyczna, wokalno-instrumentalna, teatralna, filmowa oraz Regionalny Ośrodek Ceramiki). Wartym wspomnienia novum jest próba dostosowania oferty MOK do oczekiwań jej potencjalnych odbiorców.
6. Cechą wyróżniającą **Dom Kultury „13 Muz"** jest angażowanie młodych osób w organizację przedsięwzięć festiwalowych na zasadach wolontariatu oraz uzupełnianie programu tych festiwali o rozmaite warsztaty tematyczne dedykowane głównie dzieciom, np.: *Festiwal Designu dla Dzieci*, *Przepraszam! Tworzę się!* (kampania społeczno-artystyczna kierowana do dzieci, towarzysząca Festiwalowi inSPIRACJE 2013/genesis), spektakl interaktywny dla dzieci pt. *„Mikołaj marzyciel"* (impreza przeznaczona dla dzieci przebywających w szczecińskich Domach Samotnej Matki.) W „13 Muzach" funkcjonuje też Strefa Młodych Muzyków, której celem jest promocja młodych muzyków w ramach współpracy ze szczecińskimi szkołami i uczelniami muzycznymi (koncerty w Sali Kominkowej).

7. Jednym z zasadniczych kierunków działalności **Domu Kultury „Słowianin”** jest współpraca z amatorskim ruchem artystycznym oraz edukacja artystyczna, w ramach której prowadzone są różne formy zajęć z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi: warsztaty plastyczne, wokalne, instrumentalne, zajęcia świetlicowe i klub Seniora.
8. **Ośrodek Teatralny Kana** realizuje różne projekty o charakterze artystycznym, kulturotwórczym, edukacyjnym i badawczym:
   - **Okno-Zbliżenia. Spotykanie teatru. Dekonstrukcja** dla twórców niezależnego ruchu teatralnego, animatorów kultury oraz grupy warsztatowej działającej przy Teatrze, polegający na realizacji czterech spotkań poświęconych metodom pracy w teatrze alternatywnym, a jego celem było podniesienie kompetencji i kwalifikacji w dziedzinie tworzenia i odbioru wartości edukacyjnych, kulturotwórczych i artystycznych, a także praktycznego zastosowania praktyk teatralnych w animacji kulturalnej,
   - **Wokół tradycji** to projekt artystyczny i edukacyjno-badawczy, stanowiący próbę ukazania i udokumentowania zanikających systemów zachowań, obrzędów i praktyk tradycyjnych,
   - **Sąsiedzki ogród** – cykl warsztatów i spotkań poświęconych sztuce i ekologii realizowanych od czerwca do września 2013 r. w plenerowym ogrodzie obok budynku Teatru Kana (warsztaty florystyczne, **bębniarskie, fotografii architektury, filmowe**, **permakultury, fotografii reportażowej, ceramiki**, **plastyczne i muzyczne dla dzieci** w wieku 7-13 lat).
9. **Muzeum Techniki i Komunikacji – Zajezdnia Sztuki** realizuje m.in. lekcje muzealne dla dzieci i młodzieży (historia, matematyka, fizyka, wychowanie techniczne, wychowanie zintegrowane, przedmioty językowe), warsztaty muzealne, zajęcia plastyczne, zabawy ruchowe i projekcje filmów, koncerty i spektakle oraz Kino muzealne. Najciekawsze przedsięwzięcia zrealizowane w latach 2012-2013 to: warsztaty florystyczne, warsztaty rękodzieła, zajęcia przyrodniczo-chemiczne, warsztaty fotograficzne towarzyszące wystawie BZWBK PRESS PHOTO, warsztaty ceramiczne w ramach projektu „Edukacja i popularyzacja białej ceramiki szczecińskiej (malowanie naczyń biskwitowych) – stowarzyszenie „Glino-Kolektyw”, Walentynkowe warsztaty plastyczne, warsztaty kultury japońskiej.
10. Jednym z najważniejszych statutowych zadań **Trafostacji Sztuki** ma być organizowanie i prowadzenie edukacji kulturalnej w zakresie sztuki współczesnej. W 2013 roku odbyły się:
    - **Artfull Guide Seminar** – seminaria do młodzieży szkolnej powiązane z wystawami,
    - **Artist Talks** – wykłady poświęcone prezentowanym wystawom,
    - **warsztaty** edukacyjne dla dzieci,
    - **Akademia Pana Kleksa** – lekcje dla uczniów szczecińskich szkół – od zerówki po klasę licealną.

W roku 2013 Miasto przyznało dotacje w trybie otwartych konkursów ofert na realizację różnego rodzaju projektów edukacyjnych podejmowanych przez organizacje pozarządowe (tabela nr 10.22).

10.7. MECENAT MIASTA NAD MUZEUM NARODOWYM W SZCZECINIE

Mecenat Miasta Nad Muzeum Narodowym w Szczecinie realizowany jest w oparciu o u**chwałę Nr XLVI/953/01 Rady Miasta Szczecin z dnia 26 listopada 2001 r.** w sprawie przyjęcia Mecenatu Miasta nad Muzeum Narodowym w Szczecinie. W ramach Mecenatu dofinansowano w roku 2012 przygotowanie do druku i wydanie katalogu pomników, rzeźb

Tabela 10.22.
INICJATYWY ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W ZAKRESIE EDUKACJI ARTYSTYCZNEJ DOFINANSOWANE PRZEZ MIASTO

NAZWA PODMIOTU	NAZWA ZADANIA	DZIAŁANIA WYKONYWANE W RAMACH ZADANIA
Fundacja „Balet”	Droga na baletowe szczyty	Warsztaty tańca i baletu, warsztaty wokalne i teatralne dla dzieci i młodzieży
Fundacja „Artmosphere”	Design Festival 2013 – Kids Love Design	Warsztaty designu, projektowania mody, warsztaty typografii, tworzenia animacji dla dzieci
Stowarzyszenie Aktywności Kulturalnej „Gamba”	Muzyczne ARFIKołki – trzecia edycja	Warsztaty artystyczne (wokalne, taneczne, aktorskie, plastyczne) dla dzieci i młodzieży oraz prezentacja spektakli „Trampki w pałacu” i „Potwór”
Fundacja „Pod Sukniami”	Kulturalna wiosna Pod Sukniami	Warsztaty dla osób niepełnosprawnych: bębniarskie, didżejskie, ceramiczne, plastyczne, malarskie, teatralne (do spektaklu „Pan Maluśkiewicz”); warsztaty aktorskie do filmu „Weekend w Szczecinie”; warsztaty literackie
Fundacja Kultury i Sportu „Prawobrzeże”	Kulturalne Prawobrzeże – jesień 2013	Festiwal Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej „Piosenka na dobre i na złe”, na który zapraszani są uczestnicy amatorskiego ruchu artystycznego placówek kulturalnych i oświatowych całej Polski
Stowarzyszenie Teatralne „nie ma”	Teatr – nieodłączna część życia kulturowego	Otwarte warsztaty teatralne i ruchowe dla dzieci i młodzieży
Stowarzyszenie Glino – Kolektyw	Noc ogniowa – ceramika w Szczecinie	Warsztaty ceramiczne dla dzieci, warsztaty malowania biskwitów (zdobienie naczyń ceramicznych)
Fundacja „Akademia Sztuki”	SZTUKAaTAK!	Warsztaty muzyczne dla uczniów ZS Nr 9 w Stołczynie

Źródło: Wydział Kultury UM

i tablic pamiątkowych Szczecina. Publikacja pt. „Pomniki, akcenty rzeźbiarskie, tablice pamiątkowe Szczecina" ukazała się w roku 2013. Zaprezentowano w nim ponad 500 obiektów wraz z ich opisami i zdjęciami. Uwzględniono przy tym układ topograficzny Szczecina, dzięki czemu czytelnikowi łatwiej będzie odnaleźć interesujące ślady przeszłości miasta.

Mecenat Miasta objął ponadto organizację IX Bałtyckiego Biennale Sztuki Współczesnej. Wystawa pt. „Ciemna strona księżyca" była prezentowana od października 2012 r. do końca 2012 r. w Muzeum Sztuki Współczesnej ul. Staromłyńskiej 1 oraz w Gmachu Głównym na Wałach Chrobrego 3. Wysokość środków przekazanych przez Miasto w roku 2012 w ramach mecenatu nad Muzeum Narodowym wyniosła ogółem 90 tys. zł.

10.8. WSPÓŁPRACA KRAJOWA I MIĘDZYNARODOWA

Współpraca krajowa i międzynarodowa w sferze szeroko pojętej kultury odbywała się w latach 2012-2013 zarówno przy udziale miasta, instytucji kultury, szkół i uczelni, organizacji pozarządowych, jak i przez samych twórców, artystów oraz zespołów artystycznych. Wiele z wydarzeń zrealizowanych we współpracy z partnerami zagranicznymi uzyskało finansowe wsparcie ze środków pozabudżetowych, w tym zwłaszcza ze środków unijnych. Do najciekawszych inicjatyw w tego rodzaju kooperacji można zaliczyć przedsięwzięcia zorganizowane przez następujące ośrodki kultury:

1. **Akademia Sztuki w Szczecinie** – jej powstanie otworzyło nowe możliwości współpracy i wymiany międzynarodowej, szczególnie na obszarze polsko-niemieckiego pogranicza. To nie tylko atrakcyjna oferta edukacyjna, ale przede wszystkim okazja do realizacji szeregu wspólnych przedsięwzięć o charakterze artystycznym (wystawy, koncerty). Uczelnia w roku 2013 w ramach programu Erasmus+ podpisała na lata 2014-2020 umowę partnerską z **Wydziałem Sztuki i Designu na Zachodnioczeskim Uniwersytecie w Pilznie. Jej dotychczasowymi partnerami w tym programie są:** Universidad de Castilla-La Mancha, Cuenca (Hiszpania), Jāzeps Vītols Latvian Academy of Music, Ryga (Łotwa), Caspar-David-Friedrich-Institut, Universität Greifswald (Niemcy), Hochschule für Grafik und Buchkunst Leipzig – Lipsk (Niemcy), Hochschule Bremen – University of Applied Sciences Fakultät Elektrotechnik und Informatik – Brema (Niemcy), Faculdade de Belas-Artes da Universidade de Lisboa Largo da Academia Nacional de Belas-Artes, Lizbona (Portugalia), Universitatea De Artă Şi Design Din Cluj-Napoca (Rumunia), Hochschule für Musik und Theater Rostock (Niemcy), Vysoká škola múzických umení v Bratislave (Słowacja).
2. **Trafostacja Sztuki** – jej kluczowym kierunkiem i obszarem współpracy międzynarodowej jest Berlin. Znaczna część przedsięwzięć wystawienniczych zrealizowanych w 2013 r. odbywała się przy wykorzystaniu ośrodków berlińskich jako partnerów strategicznych. Swoją działalność, jeszcze przed pierwszą wystawą we własnej siedzibie, instytucja miała okazję zaprezentować w czerwcu 2013 r. podczas festiwalu „Kontejnery k světu" ("Kontenery na świat") w Pilźnie w Czechach. W listopadzie 2013 r. Trafostacja zainaugurowała program rezydencji artystycznej (Artist in Residence) realizowany we współpracy z MOMENTUM Berlin. W ramach wymiany pomiędzy instytucjami w Szczecinie zaprezentowano prace niemieckiego rzeźbiarza, Andreasa Blanka oraz holenderskiego malarza, Jarika Jongmana. Przy współpracy z podmiotami zagranicznymi zorganizowano m.in. pokaz prac szczecińskich artystów w ramach 13 MusraraMix Festival w Jerozolimie oraz prezentacje prac wideo w ramach projektu Sky Screen i Mass&Mess. Instytucja organizowała także międzynarodowe spotkania studentów i artystów oraz partnerskie wizyty studyjne. Liczne wizyty zagranicznych dziennikarzy i Glogerów owocowały publikacjami bądź materiałami filmowymi na temat Trafostacji i prezentowanych w niej wystaw.
3. **Ośrodek Teatralny Kana** w 2013 r. zrealizował m.in. projekt pod nazwą *Sąsiedzki Ogród,* który polegał na zagospodarowaniu otwartej przestrzeni przy siedzibie Ośrodka i w którego zakładaniu pomagali twórcy słynnego berlińskiego Prinzessinnengarten – ogrodu miejskiego w Kreuzbergu, w którym od czerwca do września odbywały się polsko-niemieckie warsztaty i wydarzenia artystyczne. Kana bierze udział także w Theatre University (przy współpracy ze szczecińskim środowiskiem akademickim, współdziałaniach z Uniwersytetem Viadrina we Frankfurcie nad Odrą, Uniwersytetem Warszawskim oraz Ernst-Moritz-Arndt-Universität w Greifswaldzie), Teatry Świata (prezentacja ważnych zjawisk współczesnej sztuki teatru inspirowanych różnymi kulturami), **OFFenes Berlin** (projekt prezentujący zwycięzców Festiwalu 100° Berlin – festiwalu teatrów niezależnych).
4. **Teatr Lalek „Pleciuga"** jako organizator Przeglądu Teatrów Małych Form Kontrapunkt stał się inicjatorem włączenia do tej imprezy parterów zagranicznych, dzięki czemu Przegląd jest dzisiaj największym międzynarodowym festiwalem teatralnym północno-zachodniej Polski. Od 2007 r. Kontrapunkt gości również w Berlinie, co sprawia, że widzowie mają szansę obejrzeć najgłośniejsze spektakle sezonu na najlepszych scenach stolicy Niemiec. W 2013 r. po raz pierwszy w prawie półwiecznej historii Przeglądu członkami jury zostali także eksperci z zagranicy: norweski dramaturg Per Ananiassen oraz niemiecki krytyk i publicysta Thomas Irmer.
5. **Muzeum Narodowe w Szczecinie oraz Muzeum Techniki i Komunikacji – Zajezdnia Sztuki** znalazły się w 2013 r. wśród instytucji kultury wyróżnionych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego za realizację projektów uznanych za najlepsze przykłady przedsięwzięć dbających o kulturę i tradycję współfinansowanych ze środków zewnętrznych. Projekt MNS *„Razem jesteśmy silni – centralne muzea pomorskie wspólnie tworzą nowoczesne wystawy stałe promujące historięi kulturę Pomorza"* zrealizowany razem z Pommersches Landesmuseum w Greifswaldzie obejmował szereg działań zmierzających do popularyzacji dziedzictwa kulturowego Pomorza wśród mieszkańców regionu. W jego ramach powsta-

ły dwie wystawy: „Złoty wiek Pomorza. Sztuka na dworze książąt pomorskich w XVI i XVII wieku" (Szczecin) oraz „Historia Pomorza XVII–XIX wieku" (Greifswald), a także towarzyszące im publikacje i system audioprzewodników. Z kolei *„Zajezdnia Sztuki"* Muzeum Techniki i Komunikacji prezentowała muzealne środki komunikacji. W 2013 r. Muzeum Techniki rozpoczęło realizację projektu inwestycyjnego *„Transgraniczne osieciowanie muzeów – wdrożenie wielojęzycznych systemów oprowadzania i Cross marketing"*, we współpracy z Deutsches Meeresmuseum i Ozeaneum w Stralsundzie oraz Wolińskim Parkiem Narodowym w Międzyzdrojach.

6. **Dom Kultury „Klub Skolwin"** nawiązał kontakt z Domem Społecznym w Moisling z Lubeki oraz ze Stowarzyszeniem *Städtepartner Stettin z Berlina.*
7. **Dom Kultury „13 Muz"** przy realizacji Międzynarodowego Festiwalu Sztuki Wizualnej inSpiracje współpracował w kolejnych edycjach z londyńską galerią White Cube, berlińskim muzeum Helmut Newton Foundation, moskiewskim Muzeum Sztuki Multimedialnej, galerią fotografii C/O Berlin oraz Uniwersytetem Technologicznym w Massachusets.
8. **Stowarzyszenie OFFicyna** jest od 2006 r. inicjatorem i organizatorem szczecińskiej odsłony Europejskiego Festiwalu Filmów Dokumentalnych dokumentArt – najważniejszego wydarzenia filmowego polsko-niemieckiego pogranicza, a Neubrandenburg (niemieckie stowarzyszenie Latücht – Film & Medien) i Szczecin co roku stają się stolicami europejskiego dokumentu w jego najróżniejszych odmianach. Edycja roku 2013 to ostatni, finałowy etap trzyletniego projektu, który uzyskał finansowe wsparcie ze środków Unii Europejskiej w ramach współpracy transgranicznej Meklemburgii-Pomorza Przedniego, Brandenburgii i Województwa Zachodniopomorskiego.
9. **„Klub Storrady" Stowarzyszenie na Rzecz Wzbogacania i Rozwoju Życia Kulturalno – Społecznego Szczecina** prowadzi aktywną współpracę transgraniczną, głównie z ośrodkami kulturalnymi i artystycznymi z Niemiec, szczególnie w zakresie literatury i wymiany rezydencjalnej.
10. **Fundacja Międzynarodowe Centrum Studiów i Spotkań im. Dietricha Bonhoeffera** jest organizatorem licznych konferencji, seminariów, warsztatów, wystaw poświęconych działalności Dietricha Bonhoeffera, w których udział bierze młodzież z Polski i Niemiec.
11. **Jan Musekamp, *Między Stettinem a Szczecinem. Metamorfozy miasta od 1945 do 2005,*** Poznań 2013 – to przykład bezpośredniego zaangażowania Gminy Miasto Szczecin w działania na rzecz polsko-niemieckiego dziedzictwa kulturowego; z budżetu miasta sfinansowano wydanie książki Jana Musekampa, młodego niemieckiego historyka, w której autor bada skutki, jakie wywołał rok 1945 i co oznaczał dla Szczecina i szczecinian – dawnych i nowych.
12. **Sylwester Ostrowski** wraz z towarzyszącym mu zespołem w składzie: trębacz – Piotr Wojtasik, kontrabasista – Essiet Okon Essiet, perkusista – Newman T. Baker oraz pianista – Makoto Kuriya wystąpił w 2013 r. w Yamaha Ginza Studio na festiwalu Takasaki Music Festival *„Everybody Loves The Sunshine"* w Tokio, gdzie wspólnie z Makoto Kuriyą nagrał nowy album pt. „Just Music" (zaprezentowany w listopadzie 2013 r. w warszawskim **Teatrze Studio**).
13. Powstały w 2011 roku **Szczeciński Inkubator Kultury i Stowarzyszenie Media Dizajn** działa przede wszystkim na rzecz lokalnych organizacji pozarządowych, zwłaszcza nowych, oferując im powierzchnie biurowe, szkolenia, warsztaty, konsultacje, pomoc w aplikowaniu o środki finansowe. W tym czasie nawiązano sieć partnerstw międzynarodowych, m.in.: regionalne partnerstwo na rzecz projektów ze Stowarzyszeniem Schloss Bröllin, Partnerstwo Wymiaru Północnego w Zakresie Kultury – The Northern Dimension Partnership on Culture (NDPC) oraz Service Design Polish Chapter, którego Stowarzyszenie Media Dizajn jest członkiem.
14. Powołana w 2008 r. **Fundacja Akademia Muzyki Dawnej** konsekwentnie poszerza krąg partnerskiej współpracy międzynarodowej, której efektem są cykle koncertowe z udziałem zagranicznych wykonawców. W 2012 r. zorganizowano *„Koncert Narodów"*, **w** ramach którego wystąpili artyści z Niemiec i Polski skupieni w Orkiestrze FAMD pod dyrekcją Pawła Osuchowskiego, a w roku 2013 była to jubileuszowa, 10 edycja Festiwalu Muzyki Dawnej, w której udział wziął m.in. chór Byzantion z Rumunii, poprowadzony przez Adriana Sarbu.

10.9. PROMOCJA KULTURY

Polityka promocji miasta związana z marką „Floating Garden" wykorzystuje kulturę jako trwały element pozytywnego wizerunku Szczecina, mający z jednej strony odzwierciedlać jego dotychczasowy dorobek i potencjał, a z drugiej – umacniać metropolitalny status stolicy województwa. Od kilu lat Gmina Miasto Szczecin w sposób spójny, systemowy i przy wykorzystaniu nowoczesnych narzędzi promocyjno-marketingowych buduje swój obraz m.in. jako prężnego ośrodka kultury, oddziałującego na cały region polsko-niemieckiego pogranicza. W tym celu w latach 2012-2013 stosowano cały wachlarz działań, np.:

- systematyczne informowanie mediów o planowanych wydarzeniach kulturalnych, organizacja konferencji prasowych, briefingów, indywidualnych spotkań i wywiadów,
- przyznawanie honorowych patronatów Prezydenta Miasta i Mecenatu Miasta tym przedsięwzięciom, których charakter, ranga i zasięg stwarzały możliwość kreowania pożądanego wizerunku Szczecina,
- akcentowanie partnerstwa z organizacjami pozarządowymi działającymi w sferze kultury i sztuki,
- organizowanie reklamowych kampanii medialnych.

W przypadku udzielenia finansowego wsparcia organizatorom wydarzeń kulturalnych i artystycznych przyjęto zasadę, zgodnie z którą organizatorzy zobowiązani są do wykonania określonego planu promocyjnego. Plan ten zawiera szczegółowo opisany przedmiot, zakres i harmonogram działań promocyjnych, uwzględniający założenia marki Floating Garden oraz strategię komunikacyjną *Odkryj na dobre Szczecin* i związane z nim hasła: *Ludzie – Szczecin z całego serca polecam; Miejsca*

–Wyjątkowa przestrzeń, która się zmienia; Wydarzenia – Poczuj puls. W każdym przypadku organizator – beneficjent dofinansowania zobowiązuje się do kreowania pozytywnego wizerunku Miasta Szczecin oraz do informowania, że dane przedsięwzięcie jest współfinansowane ze środków gminy.

Kultura stała się również ważnym elementem innych działań społecznych podejmowanych przez Miasto Szczecin. Uchwałą Nr XXI/588/12 Rady Miasta z dnia 16 lipca 2012 r. wprowadzono program pn. *Szczecin Przyjazny Rodzinie*. Celem tego programu jest m.in. niwelowanie różnic pomiędzy mieszkańcami Szczecina, stwarzanie warunków do korzystania z różnych form preferencji, ulg i udogodnień wspierających rodzinę, zwiększenie ich dostępności do różnego rodzaju dóbr kultury, wypoczynku, sportu, rekreacji, turystyki, oświaty oferowanych przez jednostki organizacyjne gminy, miejskie instytucje kultury oraz do towarów i usług oferowanych przez inne instytucje publiczne i inne podmioty zainteresowane udziałem w programie. Obecnie w programie udział bierze 6 miejskich instytucji kultury, oferując zniżki posiadaczom Szczecińskiej Karty Rodzinnej oraz Szczecińskiej Karty Seniora.

10.10. OCHRONA ZABYTKÓW

Najcenniejsze obszary i obiekty znajdujące się na terenie Szczecina zostały objęte różnymi formami ochrony konserwatorskiej, zgodnie z zapisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Część terenów oraz obiektów o walorach historycznych, w tym również zabytki archeologiczne, objęto ochroną na podstawie zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Najbardziej cenne obiekty oraz zespoły architektoniczne są wpisane do rejestru zabytków województwa zachodniopomorskiego. Obecnie w rejestrze tym znajduje się 199 obiektów oraz 28 pomp ulicznych. Ponadto prowadzona jest gminna ewidencja zabytków, obejmująca na koniec 2013 roku 3 596 obiektów (wśród nich są obiekty użyteczności publicznej, obiekty sakralne, architektura przemysłowa, kamienice, wille oraz nekropolie i parki). Podstawowym dokumentem wspierającym realizację ustawowych zadań Gminy Miasto Szczecin dotyczących opieki nad zabytkami jest Gminny program opieki nad zabytkami. Działania wskazane w tym programie mają na celu m.in. upowszechnianie wiedzy o zabytkach, podnoszenie edukacji związanej z opieką nad dziedzictwem kulturowym Szczecina i budowaniem tożsamości mieszkańców.

W latach 2012-2013 z budżetu Gminy Miasto Szczecin sfinansowano wykonanie sześciu ekspertyz, dotyczących m.in. określenia stanu technicznego obiektów, projektu robót budowlanych, kolorystyki wnętrz. W tym czasie aktualizowano Plan Ochrony Zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, zakończono prace nad Gminną Ewidencją Zabytków i opracowano nowy Gminny Program Opieki nad Zabytkami. Wykonane zostały również białe karty ewidencyjne dla wybranych historycznych obiektów i zespołów zabudowy. W ramach działań promocyjnych Stowarzyszenie Europejski Szlak Gotyku Ceglanego wydało broszurę dotyczącą architektury gotyckiej. Ważnym elementem polityki ochrony zabytków jest finansowe wsparcie prac remontowych. W omawianym okresie wykonane zostały odkrywki konserwatorskie, rekonstrukcja i aranżacja oryginalnej polichromii we wnętrzu Kościoła p.w. Św. Józefa przy ul. Połabskiej 1. Wykonano prace renowacyjne dziesięciu zabytkowych pomp przy ulicach: Grodzka 2 i 13, Boh. Getta Warszawskiego 24, Jana Pawła II 36, Rayskiego, Niepodległości, Śląska/Plac Grunwaldzki, Plac Żołnierza, Trasa Zamkowa, Plac Zamenhoffa. Ponadto zinwentaryzowano i przekazano w depozyt do Muzeum Narodowego pozostałości mozaiki z dawnego budynku Zakładów Odzieżowych „Dana", zagospodarowano teren wokół pomnika „Pamięci Młodzieży Wileńskiej" na Cmentarzu Centralnym, przeprowadzono renowację fontanny na Placu Orła Białego, pomnika Bogusława X i Anny Jagiellonki posadowionego przy ul. Korsarzy. Odnowiono opierzenia blacharskie dachu Pawilonu Północnego tarasów przy Wałach Chrobrego, odświeżono pomnik Ogniste Ptaki Władysława Hasiora w Parku Kasprowicza. Odrestaurowana została rzeźba plenerowa „Kobieta w długiej sukni" i posadowiona w Parku Kasprowicza.

Fontanna przy pl. Orła Białego

Ogniste Ptaki Władysława Hasiora

Ogółem wysokość środków z budżetu Gminy Miasto Szczecin na ochronę i opiekę nad zabytkami wyniosła w roku 2012 – **1 255,1 tys. zł** (w tym majątkowe 1 100 tys. zł), a w roku 2013 – **1 393 tys. zł** (w tym majątkowe 1 325 tys. zł).

W latach 2012-2013 roku Gmina Miasto Szczecin przyznała dziesięć dotacji celowych na prace remontowo-konserwatorskie (na łączną kwotę 2 338 tys. zł) przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, w tym na cztery obiekty sakralne (kościół p.w. św. Jana Ewangelisty, katedra p.w. św. Jakuba Apostoła, kościół p.w. św. Piotra i Pawła, kościół p.w. św. Józefa Oblubieńca), budynek przy ul. Storrady i willę przy ul. Piotra Skargi.

10.11. WYDATKI NA KULTURĘ

W latach 2012-2013 wydatki bieżące Gminy Miasto Szczecin na sferę kultury wyniosły odpowiednio: **34 989,7** tys. zł i **35 081,7** tys. zł, co stanowiło: 1,93% i 2,38% ogólnych wydatków budżetowych Miasta. Największa część wydatków bieżących dotyczy finansowania działalności instytucji kultury, dla których organizatorem jest Miasto Szczecin. Procentowy udział dotacji podmiotowych w stosunku do łącznych wydatków na kulturę wyniósł 83,31% w roku 2012 i 86,31% w roku 2013.

Z kolei udział procentowy dotacji podmiotowej przekazywanej z budżetu Miasta na utrzymanie i finansowanie działalności poszczególnych instytucji kultury jest zróżnicowany. Najniższy wskaźnik w roku 2013 zanotował Dom Kultury „Słowianin" (43,60%) i Ośrodek Teatralny Kana (65,05%), najwyższy zaś Miejska Biblioteka Publiczna (95,82%) i Trafostacja Sztuki (90,14%).

Miasto przekazuje też dotacje celowe z przeznaczeniem na realizację wskazanych zadań i programów. W roku 2012 z budżetu Miasta wypłacono instytucjom kultury łącznie jedenaście dotacji celowych na kwotę 1 535,7 tys. zł, a w roku 2013 – siedemnaście dotacji na kwotę 1 285 tys. zł.

Wydatki majątkowe w latach 2012-2013 zrealizowane w sferze kultury i finansowane ze środków, których dysponentem był Wydział Kultury, ilustrują tabele nr 10.24 i 10.25:

W analizowanym okresie zauważyć można rosnącą liczbę wydarzeń kulturalnych organizowanych zarówno przez podmioty wspierane przez Miasto, jak i podmioty prywatne. Spośród nowych przedsięwzięć na szczególne wyróżnienie zasługuje całkowicie oryginalna szczecińska inicjatywa związana z powołaniem Festiwalu Literatury Kobiet i Nagrodą Literacką „Gryfia" za najlepszą polską książkę napisaną przez kobietę. W latach 2012-2013 odbyły się dwie edycje tej nagrody – pierwszą laureatką została Magdalena Tulli za zbiór opowiadań „Włoskie szpilki", a drugą Zyta Oryszyn za książkę „Ocalenie Atlantydy".

Swoją pozycję systematycznie umacnia Szczeciński Inkubator Kultury – podobnie zresztą jak większość działających w naszym mieście organizacji pozarządowych, które coraz skuteczniej pozyskują środki z różnych dostępnych źródeł na realizację swoich projektów. Na tym polu aktywnością wyróżniała się również Filharmonia im. M. Karłowicza.

Wydarzeniem 2013 roku stała się wystawa inauguracyjna w nowo otwartej Trafostacja Sztuki, zatytułowana „Genesis", prezentująca twórczość Ryszarda Waśki. Była to zarazem pierwsza (w Polsce i na świecie) monograficzna prezentacja twórczości tego wybitnego konceptualisty.

Warto zaznaczyć, że niedawno przybyła Szczecinowi nowa – i całkiem odmienna od pozostałych – filia Miejskiej Biblioteki Publicznej – salon literacki połączony z mediateką (ProMedia). W nieco dalszej perspektywie planowane jest uruchomienie kolejnej filii w obiekcie po Książnicy Pomorskiej przy pl. Matki Teresy z Kalkuty, który Miasto nabyło w 2013 r.

W porównaniu do lat poprzednich intensyfikacji uległa współpraca i wymiana międzynarodowa w dziedzinie kultury. Duża w tym zasługa instytucji kultury, organizacji pozarządowych i indywidualnych twórców oraz artystów. Wiele wskazuje na to, że coraz ważniejszą rolę w tej mierze odgrywać będzie Akademia Sztuki.

Rośnie liczba wydarzeń kulturalnych, które konsekwentnie przebijają się do świadomości ekspertów kultury i krajowej publiczności. Festiwale, przeglądy i innego rodzaju impre-

Tabela 10.23.
WYDATKI MIASTA NA KULTURĘ W LATACH 2012-2013 [TYS. ZŁ]

NAZWA ZADANIA	2012	2013
Festiwal filmowy DokumentArt – przekraczanie granic	26,1	28,4
Mecenat kulturalny Miasta Szczecin	2 124,2	1 601,2
Mecenat Miasta nad Muzeum Narodowym	90,0	0,0
podnoszenie poziomu edukacji kulturalnej	80,0	80,0
współpraca z organizacjami pozarządowymi	1 943,0	1 766,9
wspieranie wybitnych twórców związanych ze środowiskiem miasta	40,0	40,0
prowadzenie działalności kulturalnej przez instytucje kultury, w tym:	29 150,6	30 280,0
• Dom Kultury „Słowianin"	75,1	727,0
• Dom Kultury „Klub Skolwin"	643,3	664,0
• Dom Kultury „13 Muz"	1 481,3	1 366,0
• Miejski Ośrodek Kultury	892,7	900,0
• Ośrodek Teatralny Kana	821,6	728,0
• Filharmonia im. M. Karłowicza	5 416,0	5 700,0
• Miejska Biblioteka Publiczna	6 182,8	6 183,0
• Muzeum Techniki i Komunikacji – Zajezdnia Sztuki	2 079,9	2 055,0
• Szczecińska Agencja Artystyczna	1 743,8	1 467,0
• Teatr Lalek „Pleciuga"	3 700,5	3 750,0
• Teatr Współczesny	5 234,1	5 450,0
• Trafostacja Sztuki	198,4	1 290,0
razem	**34 989,7**	**35 081,4**

Źródło: Wydział Kultury UM

Tabela 10.24.
WYDATKI MAJĄTKOWE NA KULTURĘ W LATACH 2012-2013 [TYS. ZŁ]

LP	NAZWA ZADANIA	OPIS ZADANIA	2012	2013
1	Akademia Sztuki	wsparcie finansowe dla Akademii Sztuki w Szczecinie	709,0	–
		remont i modernizacja obiektów przy ul. Kuśnierskiej, Śląskiej i Grodzkiej oraz zakup sprzętu akustyczno-dydaktycznego	–	348,8
2	Teatr Lalek Pleciuga"	dokumentacja na budowę amfiteatru i skateparku przy pl. Teatralnym oraz zagospodarowania przyległego placu zabaw	42,0	18,0
3	Teatr Kana	kompleksowa modernizacja Ośrodka Teatralnego Kana	36,5	–
4	DK„Klub Skolwin"	modernizacja Sali teatralnej w Domu Kultury„Klub Skolwin"	100,0	–
		przyłączenie budynku do sieci kanalizacyjnej	–	13,0
5	Szczecińska Agencja Artystyczna	modernizacja budynku Szczecińskiej Agencji Artystycznej	307,1	–
6	Miejski Ośrodek Kultury	remont dachu i tarasu przy ul. Goleniowskiej 67	80,0	–
7	Muzeum Techniki i Komunikacji – Zajezdnia Sztuki	zakup symulatora jazdy tramwajem	60,0	–
		transgraniczne osieciowanie muzeów – wdrożenie wielojęzycznych systemów oprowadzania i cross-marketing	–	6,0
8	Zachodniopomorski Fundusz Filmowy „Pomerania Film"	wspieranie produkcji filmowej – zadanie realizowane wspólnie z samorządem Województwa Zachodniopomorskiego oraz Miastem Koszalin	100,0	100,0
9	DK„Słowianin"	remont elewacji budynku	–	49,9
10	Trafostacja Sztuki	zakup wyposażenia niezbędnego do działalności instytucji	–	100,0
11	Miejska Biblioteka Publiczna	przebudowa lokalu usługowego na filię biblioteczną przy al. Wojska Polskiego 2	–	200,0
12	Teatr Współczesny	zakup sprzętu multimedialnego	–	96,0
13	Filharmonia im. M. Karłowicza	zakup instrumentów muzycznych	–	87,0
14	Gmina M. Szczecin	pogłębianie nabrzeży na Odrze Zachodniej i Duńczycy	–	740,5
15	Gmina M. Szczecin	zagospodarowanie terenu stacji pilotowej	–	35,0
razem			**1 434,6**	**1 794,1**

Źródło: Wydział Kultury UM

zy cykliczne organizowane przez miejskie instytucje kultury mają swoją stałą pozycję zarówno w lokalnym, jak i ogólnopolskim kalendarzu wydarzeń. Większość spośród nich organizowana jest w kooperacji międzynarodowej. Wizytówka szczecińskiej kultury, którą od lat jest Teatr Współczesny, pod artystycznym kierownictwem Anny Augustynowicz, regularnie bierze udział w najważniejszych ogólnopolskich konkursach teatralnych. W roku 2013 prezentował „Kaligulę" w reżyserii Anny Augustynowicz na XXIV Gliwickich Spotkaniach Teatralnych oraz „Utwór o Matce i Ojczyźnie" w reżyserii Marcina Libera na międzynarodowym Festiwalu Teatromania w Bytomiu. Swoją artystyczną jakość i jednocześnie ogromną popularność wśród widzów (nie tylko najmłodszych) potwierdzał Teatr Palek „Pleciuga", który obchodził w 2013 roku jubileusz 60-lecia istnienia. Klamrą spinającą obchody jubileuszowe był projekt pn. „Teatr i miasto: przestrzeń świętowania/przestrzeń codzienności". W jego ramach odbyła się m.in. sesja teatrologiczna „Teatr lalek: gdzie jesteśmy, dokąd zmierzamy, jak tam dojść?", której towarzyszyła promocja najnowszych publikacji „Pleciugi". W części artystycznej odbył się specjalny pokaz filmu lalkowego „Colargol zdobywcą kosmosu", spektakl „Don Juan, czyli…" w reż. Aleksieja Leliavskiego, jednak najważniejszym wydarzeniem stała się premiera spektaklu „Bajki samograjki" Jana Brzechwy w reżyserii Anny Augustynowicz.

Największym wydarzeniem plenerowym był kolejny finał The Tall Ships Races. Zorganizowane na początku sierpnia 2013 r. kilkudniowe święto żeglarzy okazało się także znakomitą imprezą artystyczną, a koncerty z udziałem gwiazd przyciągnęły tłumy pod sceny na Wałach Chrobrego i na Łasztowni.

Komplementarnym zjawiskiem w stosunku do działalności instytucji kultury oraz organizowanych przez najrozmaitsze podmioty wydarzeń kulturalnych pozostaje szeroko rozbudowana edukacja artystyczna. Szkolnictwo artystyczne każdego stopnia, ze szczególnym uwzględnieniem Akademii Sztuki, miejski system stypendialny dla uzdolnionej młodzieży oraz liczne koncerty, festiwale i przeglądy z udziałem młodych wykonawców stanowią potwierdzenie ogromnej wagi, jaką Miasto przykłada do tej dziedziny aktywności.

ŹRÓDŁA INFORMACJI

1. Aktualizacja Strategii Rozwoju Szczecina. Diagnoza społeczno-gospodarcza Szczecina, 2010.
2. Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków UM.
3. Co z tą kulturą. Raport z badania eksploracyjnego stanu kultury w Szczecinie, 2010.
4. Dane własne Wydziału Kultury, Nauki i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.

5. Dane własne Wydziału Kultury Urzędu Miasta Szczecin.
6. Raport „*DNA MIASTA: Miejskie Polityki Kulturalne*”, Res Publica Nowa, 2013.
7. Raport „*Dwubiegunowe badania mające zdiagnozować z jednej strony świadomość kulturalną mieszkańców regionu oraz kondycję ich uczestnictwa w kulturze, z drugiej zaś funkcjonowanie instytucji kultury – od opinii pracowników na temat działalności tych instytucji przez kwestie finansowe po praktyki jakie stosują przy kreowaniu oferty kulturalnej*”, 2013.
8. Raport „*Pilotażowe badania rozpoczynające proces długoletniego monitorowania zachodniopomorskiego rynku przemysłów kreatywnych*”, 2012,
9. Raport o stanie miasta za lata 2011-2012.
10. Raport o Szczecinie. Kultura, „Gazeta Szczecin”, Szczecin, 2014.
11. Raport „*Wpływ organizacji finału regat The Tall Ships` Races 2013 na gospodarkę miasta Szczecin*”, oprac. sp. z o.o. Zarzecki, Lasota i Wspólnicy, Szczecin, 2013.
12. Strategia rozwoju Szczecina do 2025 r., Szczecin, 2011.
13. Szczecin, miasto mitów – Bogdan Twardochleb (*o książce i na marginesach książki Jana Musekampa*), 2012.
14. Wykonanie budżetu Miasta za 2012 r.
15. Wykonanie budżetu Miasta za 2013 r.

11.1. TWORZENIE WARUNKÓW DO ROZWOJU KULTURY FIZYCZNEJ

Działalność w zakresie uprawiania i organizowania sportu prowadzona jest w oparciu o ustawę o sporcie z dnia 25 czerwca 2010 r. (Dz. U. z 2010 r., Nr 127, poz. 857)[1]. Ustawa określa także sposób wspierania sportu przez organy władzy publicznej, w szczególności jednostki samorządu terytorialnego, rozszerzając tym samym ogólne zapisy ustaw kompetencyjnych[2]. Ustawy te nakładają na gminę, powiat i województwo obowiązek realizacji zadań z zakresu kultury fizycznej odpowiednio o charakterze lokalnym, ponadgminnym i wojewódzkim i mają na celu zaspokojenie potrzeb mieszkańców związanych z kulturą fizyczną (w tym ze sportem) oraz zapewnienie terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych. Miasto Szczecin zobowiązane jest, we współpracy z organami administracji rządowej i Samorządem Województwa Zachodniopomorskiego, do tworzenia warunków prawno-organizacyjnych i ekonomicznych do rozwoju kultury fizycznej, a dodatkowo, we współdziałaniu z organami administracji rządowej, klubami sportowymi oraz stowarzyszeniami kultury fizycznej i ich związkami, do organizowania działalności w dziedzinie rekreacji ruchowej oraz tworzenia odpowiednich warunków materialno-technicznych do jej rozwoju.

Miasto Szczecin posiada Politykę kultury fizycznej (Uchwała Nr LII/989/06 Rady Miasta Szczecin z dnia 14 marca 2006 r.) i konsekwentnie ją realizuje. Kieruje się przy tym zasadami: dbałości o prawidłowy rozwój psychofizyczny i zdrowie mieszkańców Szczecina, zaspokajania istniejących i pobudzania nowych potrzeb w zakresie kultury fizycznej, wspierania różnych form działalności sportowej dzieci i młodzieży, wspierania i pomocy środowiskom osób niepełnosprawnych, upowszechniania dostępu do terenów i obiektów oraz urządzeń sportowych i rekreacyjnych, promocji sportu wśród mieszkańców Szczecina, jak również promocji miasta Szczecin poprzez sport.

Tworzenie warunków do rozwoju kultury fizycznej przez Gminę Miasto Szczecin realizowane jest poprzez:

1. System nieodpłatnego udostępniania obiektów sportowych. Łączny koszt nieodpłatnie wynajmowanych obiektów sportowych przez Miejski Ośrodek Sportu Rekreacji i Rehabilitacji dla szczecińskich stowarzyszeń kultury fizycznej w 2012 r. wyniósł 6 891 112 zł. W 2013 r. Łączny koszt nieodpłatnie wynajmowanych obiektów wyniósł 7 007 517 zł.
2. Udzielanie pomocy finansowej dla podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie kultury fizycznej. Na realizowanie zadań z zakresu kultury fizycznej dla podmiotów, które się tym zajmują, Gmina Miasto Szczecin w 2012 przekazała 8 958 765 zł dla 180 klubów, a w 2013 r. 8 641 290 zł dla 227 klubów.
3. System nagród i wyróżnień za wybitne osiągnięcia i wyniki sportowe zawodników, trenerów i działaczy, osób prawnych i fizycznych w dyscyplinach olimpijskich i paraolimpijskich. W roku 2012 przyznano 106 nagród Prezydenta Miasta Szczecin na łączną kwotę 150 000 zł, a w 2013 r. na kwotę 180 000 zł.
4. Stypendia sportowe dla zawodników. W 2012 przyznano 485 321 zł na stypendia zwykłe i 373 646 zł na stypendia olimpijskie, a w 2013 kwota przeznaczona na stypendia zwykłe wynosiła 483 609 zł oraz 365 026 zł na stypendia olimpijskie. Dotacja dla klubów prowadzących zawodników w 2012 roku wyniosła 223 765 zł, a na zakup profesjonalnego sprzętu przeznaczono 150 000 zł. W roku 2013 przyznano dotacje dla klubów prowadzących zawodników w kwocie 207 500 zł.
5. Promocja miasta przez sport. Na promocję Miasta przez sport Gmina Miasto Szczecin w 2012 r. przeznaczyła dla różnych podmiotów realizujących zadania z zakresu kultury fizycznej (w tym kluby sportowe) środki w wysokości 2 645 000 zł brutto, w tym 2 300 000 zł na Pogoń Szczecin S.A., w roku 2013 kwota przeznaczona na ten cel wynosiła 4 640 400 zł brutto, z czego 4 013 000 zł na Pogoń Szczecin S.A.

1 Przedmiotowa ustawa zastąpiła ustawę z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej (Dz.U. z 2007 r. Nr 226, poz. 1675 ze zm.) oraz ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o sporcie kwalifikowanym (Dz.U. z 2005 r. Nr 155, poz. 1298 ze zm.).

2 Tzn. ustawy z dnia 05 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 j.t. ze zm.), ustawy z dnia 05 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 j.t.. ze zm.) oraz ustawy z dnia 08 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 j.t. ze zm.).

11.2. DZIAŁALNOŚĆ STOWARZYSZEŃ KULTURY FIZYCZNEJ

W sferze kultury fizycznej działa wiele podmiotów realizujących zadania z zakresu sportu, rekreacji oraz rehabilitacji ruchowej. Ich działalność skierowana jest do różnych środowisk oraz grup wiekowych. Podstawową jednostką organizacyjną realizującą zadania w zakresie kultury fizycznej są kluby sportowe, tworzone w formie stowarzyszeń kultury fizycznej bądź spółek akcyjnych. Kluby sportowe województwa zachodniopomorskiego zrzeszone są w 26. Okręgowych Związkach Sportowych poszczególnych dyscyplin, a te z kolei tworzą Zachodniopomorską Federację Sportową.

Tabela 11.1.
ORGANIZACJE SPORTOWE

2013	
stowarzyszenia kultury fizycznej (kluby sportowe)	254
związki sportowe	26
uczniowskie kluby sportowe	106
sportowe spółki akcyjne	2
razem	**388**

Tabela 11.2.
KLUBY SPORTOWE W SZCZECINIE*

2012	
kluby	93
członkowie	9 583
ćwiczący ogółem, w tym:	9 636
• mężczyźni	7 089
• kobiety	2 547
ćwiczący do lat 18 ogółem, w tym:	7 684
• chłopcy	5 490
• dziewczęta	2 194
sekcje sportowe	163
szkoleniowcy, w tym:	418
• trenerzy	164
• instruktorzy sportowi	254

* Dane dotyczące klubów sportowych (łącznie z klubami resortów obrony narodowej i spraw wewnętrznych, SALOS i UKS oraz wyznaniowymi) i ćwiczących w sekcjach sportowych wg dyscyplin – (spr. KFT-1)

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

W ramach sportu kwalifikowanego wyróżnić należy sport młodzieżowy, gdzie główny nacisk kładzie się na szkolenie młodzieży uzdolnionej sportowo. Corocznie młodzież objęta szkoleniem prowadzonym przez kluby sportowe bierze udział w rywalizacji sportowej prowadzonej i dofinansowywanej przez Ministerstwo Sportu i Turystyki (w ramach „Systemu Sportu Młodzieżowego"). Zawodnicy zrzeszeni w klubach sportowych biorą udział najpierw w eliminacjach wojewódzkich, międzywojewódzkich, a następnie, walczą o medale i najlepsze wyniki sportowe we współzawodnictwie ogólnopolskim w różnych grupach wiekowych. W ogólnopolskim współzawodnictwie sportowym dzieci i młodzieży w 2013 r. w ramach „Systemu Sportu Młodzieżowego" miasto Szczecin uplasowało się na 9 miejscu wśród powiatów, podobnie jak rok wcześniej. Wśród szczecińskich klubów sportowych w 2013 r. najwyższe pozycje zajęły: Międzyszkolny Klub Sportowy „Kusy", Miejski Klub Pływacki, Bokserski Klub Sportowy „Skorpion", SEJK Pogoń Szczecin, Bokserski Klub Sportowy Olimp, Klub Sportowy „Elektrobud-Bogo" Szczecin, Akademicki Związek Sportowy Szczecin, Miejski, Akademicki Związek Sportowy Szczecin, Klub Sportowy „Wiskord".

Nasze Miasto było reprezentowane na najważniejszych zawodach sportowych osób niepełnosprawnych: Mistrzostwach Polski, Europy i Świata oraz Paraolimpiada w Londynie. Reprezentanci Szczecina godnie reprezentowali Miasto, zdobywając liczne medale i tytuły najlepszych zawodników poszczególnych imprez. Większość zadań realizowana była na zlecenie Miasta przez Klub Sportowy Inwalidów START Szczecin, Szczeciński Klub Sportowy Głuchych KORONA oraz UKS Wiosło i UKS Iskierka. Największą ofertę zajęć sportowych na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych realizował KSI „Start". Najliczniejszy Klub realizujący zadania z zakresu dyscyplin paraolimpijskich liczy około 300 członków, którymi opiekuje się i szkoli 14-osobowa kadra instruktorska. Zawodnicy klubów wzięli udział w ponad 100 imprezach krajowych i zagranicznych. W minionych dwóch latach zostały zorganizowane w Szczecinie duże imprezy sportowe o zasięgu międzynarodowym:

- Zimowe i Letnie Mistrzostwa Polski w Pływaniu Osób Niepełnosprawnych,
- Puchar Świata w Strzelectwie Sportowym,
- Mityngi Lekkoatletyczne Osób Niepełnosprawnych.

Szczecińskie kluby sportowe prowadzą swoją działalność przede wszystkim w oparciu o obiekty udostępniane przez Miejski Ośrodek Sportu Rekreacji i Rehabilitacji (należące do Gminy Miasto Szczecin) oraz obiekty dzierżawione. Środowisko akademickie swoją działalność sportową realizuje w oparciu o Akademicki Związek Sportowy, ukierunkowany m.in. na upowszechnianie kultury fizycznej i turystyki oraz rozwijanie sportu wyczynowego w środowisku akademickim. AZS organizuje Ligi Międzyuczelniane (17 sekcji), Uniwersjady Lat Pierwszych (w dziewięciu dyscyplinach) oraz realizuje Program Rozwoju Sportu Akademickiego. AZS Organizacja Środowiskowa w Szczecinie zrzesza ponad 2 200 członków uprawiających sport i rekreację i rekrutujących się z młodzieży szkół średnich oraz studentów szkół wyższych miasta Szczecin i województwa zachodniopomorskiego AZS posiada 17 sekcji sportowych. Jednostkami organizacyjnymi AZS w Szczecinie są: kluby uczelniane (Akademii Morskiej, Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego, Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego, Uniwersytetu Szczecińskiego i Szczecińskiej Szkoły Wyższej „Collegium Balticum"), których działalność to przede wszystkim uczelniany sport masowy – udział w różnego rodzaju imprezach i studenckich rozgrywkach sportowych oraz kluby środowiskowe i sekcje wyczynowe, których działalność skupia się przede wszystkim na sporcie wyczynowym (Jacht Klub AZS, Akademicki Klub Karate „Szogun" oraz środowiskowa sek-

cja wioślarska). AZS swoją działalność prowadzi na bazie obiektów sportowych wyższych uczelni oraz SDS.

11.3. REKREACJA I SPORT AMATORSKI

Coraz większego znaczenia w dziedzinie upowszechniania sportu i kultury fizycznej nabierają Uczniowskie Kluby Sportowe (UKS). UKS-y. są stowarzyszeniami środowiskowymi działającymi w szkołach i zrzeszającymi uczniów, rodziców, nauczycieli i sympatyków na rzecz upowszechniania kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży. System uczniowskich klubów sportowych ma na celu wspomaganie realizacji szkolnego programu wychowania fizycznego, zachęcenie i zaangażowanie młodych ludzi do różnych form aktywności fizycznej, a także rozwój szczególnie uzdolnionych sportowo. Kluby te, o ile są członkami związków sportowych w określonej dyscyplinie, posiadają wszelkie uprawnienia i obowiązki klubów sportowych uczestniczących we współzawodnictwie sportowym. Realizując swoje zadania, UKS-y współpracują ściśle z klubami sportowymi, władzami samorządowymi i sportowymi. Na terenie Szczecina wg stanu na koniec 2013 r. zarejestrowanych było 106 uczniowskich klubów sportowych (w 24 dyscyplinach sportowych), zrzeszających ponad 3 800 członków).

Działalność w zakresie uprawiania sportu amatorskiego, oprócz klubów sportowych i uczniowskich klubów sportowych, prowadzona jest w osiedlowych klubach sportowych (OKS) działających w miejscu zamieszkania i skupiających społeczność lokalną osiedla. Wg. stanu na koniec 2013 r. na terenie Szczecina działało 10 OKS-ów a zdecydowana ich większość prowadzi zajęcia gry w piłkę nożną zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet.

Zorganizowana działalność rekreacyjna realizowana jest głównie poprzez posiadające osobowość prawną ogniska zrzeszone w Zachodniopomorskim Związku Towarzystw Krzewienia Kultury Fizycznej. ZZ TKKF skupia ogółem 32 ogniska (w tym 9 z terenu Szczecina), a jego celem jest upowszechnianie wszelkiego rodzaju form rekreacji ruchowej i profilaktyki zdrowotnej w różnych grupach wiekowych, jak również propagowanie i rozwijanie masowego, aktywnego wypoczynku. Działalność ognisk obejmuje m.in.: organizowanie różnego rodzaju imprez rekreacyjnych (festyny, zawody biegowe, mecze itp.), regularne zajęcia ruchowe (fitness, gimnastyka korekcyjna, itp.) oraz kursy i szkolenia (dla animatorów, instruktorów i menedżerów sportu oraz wolontariuszy).

Wyrazem rozwoju sportu masowego (rekreacyjnego) są dynamicznie działające na terenie Szczecina ligi amatorskie zarówno w grach zespołowych jak i indywidualnych. Najdłuższą tradycją może pochwalić się Szczecińska Amatorska Liga Piłki Siatkowej (SALPS) – w 1994 roku wystartowała pierwsza edycja, w której uczestniczyło 6 zespołów kobiecych i 17 męskich, obecnie gra ponad 60 drużyn. Najbardziej popularne są jednak rozgrywki piłkarskie. W Halowej Amatorskiej Lidze Piłkarskiej (HALP) uczestniczy blisko 100 drużyn, w dużej części drużyny biorą także udział w rozgrywkach Szczecińskiej Ligi Szóstek (SLS). Wszystkie mecze HALP i SLS rozgrywane są na obiektach przyul. Tenisowej. Konkurencją dla HALP jest m. in. Szczecińska Liga Piłki Nożnej Netto licząca ponad 500 osób, która od dwóch sezonów funkcjonuje na boisku ze sztuczną trawą przy ul. Witkiewicza. Swoje rozgrywki mają także koszykarze. Miejska Liga Basketu rozgrywa mecze w hali w Podjuchach. Frekwencją MLB nie dorównuje wprawdzie ani piłkarskiemu HALP, ani siatkarskiej SALPS, ale na uwagę zasługuje profesjonalna obsługa ligi. W grach indywidualnych działa Szczecińska Liga Squasha, która powstała w 2009 roku. Rozgrywki odbywają się na obiektach Squash Club Pilchowo, oraz ligi tenisowe: działająca od 2009 r. Amatorska Liga Tenisa Ziemnego (rozgrywana na kortach przy ul. Miodowej) i od 2011 r. Liga Amatorska Prestige (rozgrywana na kortach przy ul. Tenisowej).

Małgorzyta Wojtyra – kolarstwo

11.4. OSIĄGNIĘCIA SPORTOWE, OSIĄGNIĘCIA INDYWIDUALNE

W 2013 roku sportowcy z naszego regionu uczestniczyli w Mistrzostwach Europy, Mistrzostwach Świata, osiągając bardzo dobre wyniki i przywożąc aż 21 medali. Natomiast Reprezentacja Województwa w lipcu tego roku startowała w VIII Bałtyckich Igrzyskach Młodzieży w Vyborgu (Rosja), gdzie zdobyła 27 medali. Wśród wyróżniających sie zawodników nagrodzonych w Sportowym Podsumowaniu Roku 2013 byli:

- Rafał Wilk – zawodnik Klubu Sportowego Inwalidów „Start" Szczecin, zajął dwa pierwsze miejsca w Mistrzostwach Świata w Kolarstwie Niepełnosprawnych,

Tabela 11.3.
WYNIKI SPORTOWE ZAWODNIKÓW SZCZECINA ZA ROK 2012

MISTRZOSTWA EUROPY SENIORÓW 2012			
IMIĘ I NAZWISKO ZAWODNIKA	ZAJĘTE MIEJSCE	DYSCYPLINA SPORTOWA	NAZWA KLUBU
Damian Zieliński	II	kolarstwo tor	SSPS Piast Szczecin
Kamil Kuczyński	II	kolarstwo tor	SSPS Piast Szczecin
Maciej Bielecki	II	kolarstwo tor	SSPS Piast Szczecin
Małgorzata Wojtyra	II	kolarstwo tor	Grupa Kolarska BOGO Szczecin
MISTRZOSTWA POLSKI SENIORÓW 2012			
IMIĘ I NAZWISKO ZAWODNIKA	ZAJĘTE MIEJSCE	DYSCYPLINA SPORTOWA	NAZWA KLUBU
Monika Pyrek	I	tyczka	OSOT Szczecin
Przemysław Czerwiński	III	tyczka	OSOT Szczecin
Krzysztow Lewandowski	III	w dal	MKL Szczecin
Sylwia Maksym	I	boks k	BKS Skorpion Szczecin
Natalia Hollińska	I	boks k	BKS Skorpion Szczecin
Sylwia Kusiak	I	boks k	Niestowarzyszona Akt. BKS Skorpion Szczecin
Agnieszka Chuda	II	boks k	BKS Skorpion Szczecin
Damian Zieliński	I	kolarstwo tor	SSPS Piast Szczecin
Kamil Kuczyński	I	kolarstwo tor	SSPS Piast Szczecin
Maciej Bielecki	I	kolarstwo tor	SSPS Piast Szczecin
Kamil Kuczyński	I	kolarstwo tor	SSPS Piast Szczecin
Krzysztof Janicki	III	kolarstwo tor	SSPS Piast Szczecin
Małgorzata Wojtyra	2xI II, III	kolarstwo tor	Grupa Kolarska BOGO Szczecin
Marta Pihan-Kulesza	3xI	gimnastyka sportowa wielobój na poręczach, ćw. wolne	MKS Kusy Szczecin
Kinga Najmark	III	gimnastyka sportowa wolne	MKS Kusy Szczecin
Karol Niesterowicz Wojciech Niesterowicz	I	kajakarstwo	Wiskord Szczecin
Kacper Białkowski Konrad Wasielewski Marek Kolbowicz Piotr Licznerski	I	wioślarstwo	AZS Szczecin
Konrad Wasielewski	II	wioślarstwo	AZS Szczecin
Marek Kolbowicz Piotr Licznerski	II	wioślarstwo	AZS Szczecin
Grzegorz Mądry Kamil Tarnowski Tomasz Zagórski Paweł Cięszkowski	III	wioślarstwo	AZS Szczecin
Natalia Kozel	III	tenis – gra podw.	Promasters Szczecin
Natalia Kozel	II	tenis – mixt	Promasters Szczecin
Agnieszka Skrzypulec	I	żeglarstwo kl.470 K	SEJK Pogoń Szczecin
Kacper Zimiński	II	żeglarstwo kl. Laser	SEJK Pogoń Szczecin
Tadeusz Kubiak	II	żeglarstwo kl. Laser Radial M	SEJK Pogoń Szczecin
Paulina Żurawińska	III	zeglarstwo kl.420 K	SEJK Pogoń Szczecin
Miłosz Wojewski	II	żeglarstwo kl. FINN	SEJK Pogoń Szczecin
Hanna Zembrzuska	III	żeglarstwo kl. RSX	KS Centrum Żeglarskie Szczecin
Anna Brzozowska	III	żeglarstwo kl. Laser Radial K	KS Centrum Żeglarskie Szczecin

Źródło: Wydział Sportu

- Rafał Stefanow i Michał Wierzbicki – zawodnicy Uczniowskiego Klubu Sportowego „Sprawni Razem" zajęli I miejsce w Mistrzostwach Europy INAS – FID niepełnosprawnych w Futsalu,
- Rafał Ceglarek – zawodnik Uczniowskiego Klubu Sportowego „Sprawni Razem", zajął II miejsce w Mistrzostwach Europy Osób Niepełnosprawnych Intelektualnie w Lekkiej Atletyce (sztafeta 4x400),
- Sławomir Okoniewski – zawodnik Klubu Sportowego Inwalidów „Start" Szczecin, zajął II miejsce w Mistrzostwach Europy w Strzelectwie Osób Niepełnosprawnych,

Rafał Wilk – kolarstwo

- Kacper Białkowski – zawodnik Akademickiego Związku Sportowego Szczecin, zajął III miejsce w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata w wioślarstwie;
- Konrad Kuchta – zawodnik Akademickiego Związku Sportowego Szczecin, zajął III miejsce w Młodzieżowych Mistrzostwach Świata w wioślarstwie;
- Konrad Wasielewski – zawodnik Akademickiego Związku Sportowego Szczecin, zajął II miejsce w Mistrzostwach Europy Seniorów w wioślarstwie,
- Piotr Licznerski – zawodnik Akademickiego Związku Sportowego Szczecin, zajął II miejsce w Mistrzostwach Europy Seniorów w wioślarstwie.

Tabela 11.4.
WYNIKI SPORTOWE ZAWODNIKÓW SZCZECINA ZA 2013 R.

MISTRZOSTWA EUROPY SENIORÓW 2013			
IMIĘ I NAZWISKO ZAWODNIKA	**ZAJĘTE MIEJSCE**	**DYSCYPLINA SPORTOWA**	**NAZWA KLUBU**
Konrad Wasielewski Piotr Licznerski	II	Wioślarstwo 4x	AZS Szczecin
MISTRZOSTWA POLSKI SENIORÓW 2013			
IMIĘ I NAZWISKO ZAWODNIKA	**ZAJĘTE MIEJSCE**	**DYSCYPLINA SPORTOWA**	**NAZWA KLUBU**
Arkadiusz Szwedowicz	II	boks	BKS „Skorpion" Sz-n
Paweł Nowak	III	boks	BKS „Olimp" Sz-n
Tomasz Resól	III	boks	BKS „Skorpion" Sz-n
Krystian Kawalerski	III	boks	BKS „Olimp" Sz-n
Natalia Hollińska	I	boks	BKS „Skorpion" Sz-n
Sylwia Kusiak	I	boks	BKS „Skorpion" Sz-n
Hanna Solecka	II	boks	BKS „Skorpion" Sz-n
Sylwia Maksym	II	boks	BKS „Skorpion" Sz-n
Marta Pihan-Kulesza	3 x I	gimnastyka sportowa wielobój, równoważnia, ćw. wolne	MKS Kusy Szczecin
Kinga Najmark	III	gimnastyka sportowa ćw. wolne	MKS Kusy Szczecin
Nikola Krężelok	III	gimnastyka sportowa poręcze	MKS Kusy Szczecin
Roman Kulesza	2 x I II	gimnastyka sportowa wielobój drążek, poręcze	MKS Kusy Szczecin
Kamil Kuczyński	2 x I	kolarstwo tor keirin sprint drużynowy	SSPS Piast Szczecin
Maciej Bielecki	I	kolarstwo tor sprint drużynowy	SSPS Piast Szczecin
	III	sprint	
Damian Zieliński	I	kolarstwo tor sprint drużynowy	SSPS Piast Szczecin
	II	piłka wodna drużyna	Arkonia szczecin
Paulina Zachoszcz	3 x I II, III	pływanie	MKP Szczecin
Filip Zaborowski	3 x I 2 x II	pływanie	MKP Szczecin
Paweł Furtek	3 x I 1 x II 1 x III	pływanie	MKP Szczecin
Oskar Krupecki	3x II	pływanie	MKP Szczecin
Dawid Zielinski	3 x III	pływanie	MKP Szczecin
Mateusz Sawrymowicz	I	pływanie	MKP Szczecin
Paulina Czarnik	III	tenis, gra pojedyncza	AT Promasters Szczecin
Natalia Kołat	II	tenis, gra podwójna	SKT Szczecin
Paulina Czarnik	III	tenis, gra podwójna	AT Promasters Szczecin
Natalia Kozel	III	tenis, gra podwójna	AT Promasters Szczecin

Tabela 11.4. CIĄG DALSZY

Natalia Kołat	II	tenis, gra mieszana	SKT Szczecin
Konrad Wasielewski Piotr Licznerski	III	wioślarstwo, 2x ma	AZS Szczecin
Kacper Białkowski Paweł Ciężkowski Konrad Kuchta Tomasz Zagórski	III	wioślarstwo, 4 –	AZS Szczecin
Agnieszka Skrzypulec i Natalia Wójcik	I	żeglarstwo, 470	SEJK Pogoń Szczecin
Kacper Ziemiński	I	żeglarstwo, laser standard	SEJK Pogoń Szczecin
Miłosz Wojewski	III	żeglarstwo, finn	SEJK Pogoń Szczecin
Damian Jaskólski i Adam Sikora	III	żeglarstwo, 420	SEJK Pogoń Szczecin
Maksymilian Żakowski	I	żeglarstwo, kiteboarding-racing	KS Dobra Marina Szczecin
Agnieszka Grzymska	I	żeglarstwo, kiteboarding-racing	KS Dobra Marina Szczecin
Edyta Gwizdała	II	żeglarstwo, kiteboarding-racing	KS Dobra Marina Szczecin

Źródło: Wydział Sportu

11.5. OSIĄGNIĘCIA ZESPOŁOWE

W 2013 roku siatkarki Chemika Police i koszykarki King Wilków Morskich Szczecin awansowały do najwyższych klas rozgrywkowych. Natomiast piłkarze Pogoni – najpierw utrzymali się w ekstraklasie, a po rundzie jesiennej są na 6. miejscu w lidze. Flocie Świnoujście, wiosną do awansu do ekstraklasy zabrakło zaledwie jednego punktu, a jesienią spadli na 15. miejsce w tabeli I ligi. Powody do radości mają szczypiorniści Gaz-System Pogoń, którzy wiosną utrzymali się w Superlidze, a udana jesień spowodowała, że zakończyli rok na 3. miejscu w tabeli i dziś są postrzegani jako trzecia siła męskiego szczypiorniaka w Polsce. To był też udany rok dla piłkarzy Błękitnych Stargard Szczeciński. Uzyskali awans do II ligi, ale tam radzą sobie przeciętnie. Rok zakończyli na 10. pozycji. Szczypiornistki Pogoni Baltica Szczecin w mijającym roku nie zawiodły. Utrzymały się w Superlidze, a po 9 kolejkach sezonu 2013/14 są na 6. pozycji. W 2013 roku doszło też do fuzji King Wilków Morskich Szczecin i AZS-u Radex Szczecin. Póki co, zespół jest na 6 miejscu w I lidze koszykówki mężczyzn. Drugi klub z regionu grający w I lidze koszykówki – Spójnia Stargard Szczeciński – pierwsze pół roku miał korzystne i sezon 2012/2013 klub zakończył na 6. miejscu, jednak po 13 kolejkach sezonu i na koniec 2013 roku Spójnia jest przedostatnia w 14-zespołowej stawce. Sukces sportowy nie poszedł w parze z sukcesem finansowo-organizacyjnym w przypadku Husarii Szczecin – drużyny futbolu amerykańskiego. Zawodnicy wywalczyli awans do Top Ligi, ale do rozgrywek nie przystąpili z uwagi na problemy finansowe.

Tabela 11.5.
OSIĄGNIĘCIA SPORTOWE KLUBÓW 2012 R.

MISTRZOSTWA POLSKI					
LP.	STOWARZYSZENIE	MEDALE			
		I M	II M	III M	RAZEM
1	Akademicki Związek Sportowy	11	5	6	22
2	Miejski Klub Pływacki	17	17	18	52
3	Stowarzyszenie Euro Jachtklub Pogoń	3	3	2	8
4	Grupa Kolarska Piast	4		1	5
5	Klub Sportowy Biuro Podróży AS		2	1	3
6	MKL Szczecin	4	2	5	11
7	Klub Sportowy Dobra Marina		1	1	2
8	Klub Sportowy Wiskord	5		3	8
9	LKS „Olimpic" – Szczecin	1	1		2
10	Klub Sportowy Centrum Żeglarskie		2	2	4
11	Międzyszkolny Klub Sportowy Kusy	4	4	4	12
12	Klub Sportowy Inwalidów START	15	11	6	32
13	Akademia Tenisowa Promasters	4	7	3	14
14	Klub Tenisowy MASTERS		1		
15	Uczniowski Klub Tańca Towarzyskiego Shock Dance	9	2		11
16	Szczeciński Klub Tenisowy			1	1
17	Stowarzyszenie Tańca Towarzyskiego ASTRA	2			2
18	Akademicki Klub Tańca Towarzyskiego	2	2		4
19	Klub Karate Bodaikan Szczecin	14	9	34	57
20	Bokserski Klub Sportowy Olimp Szczecin	1		3	4

21	Bokserski Klub Sportowy Skorpion Szczecin	5	2	5	12
22	Szczeciński Klub Bokserski Sztorm	1		1	2
razem		**102**	**71**	**96**	**268**
	MISTRZOSTWA EUROPY				
1	Grupa Kolarska Piast	4		3	7
2	Klub Sportowy Inwalidów START		1	1	2
3	Międzyszkolny Klub Sportowy Kusy			2	2
4	Klub Karate Bodaikan Szczecin	2		1	3
5	Bokserski Klub Sportowy Skorpion		1		1
razem		**6**	**2**	**7**	**15**
	MISTRZOSTWA ŚWIATA				
1	Akademicki Związek Sportowy	2			2
2	Klub Sportowy Biuro Podróży AS		1		1
3	Uczniowski Klub Tańca Towarzyskiego Shock Dance		2	1	3
razem		**2**	**3**	**1**	**6**
	MEDALE MISTRZOSTWA PARAOLIMPIJSKIE LONDYN 2012 R.				
1	Klub Sportowy Inwalidów START	2		1	3
razem		**2**		**1**	**3**

Źródło: Wydział Sportu UM

Tabela 11.6.
OSIĄGNIĘCIA SPORTOWE KLUBÓW 2013 R.

MISTRZOSTWA POLSKI					
LP.	**STOWARZYSZENIE**	**MEDALE**			
		I M	**II M**	**III M**	**RAZEM**
1	Akademicki Związek Sportowy		3	6	9
2	Miejski Klub Pływacki	26	26	15	67
3	Stowarzyszenie Euro Jacht klub Pogoń	4	4	6	14
4	KK King Wilki Morskie	1			1
5	Grupa Kolarska Piast	5	1	1	7
6	Klub Sportowy Biuro Podróży AS	2			2
7	MKL Szczecin	1	1	1	3
8	Klub Sportowy Dobra Marina	4	1		5
9	Klub Sportowy Wiskord	3	4		7
10	Szczeciński Klub Sportowy Głuchych	1			1
11	LKS „Olimpic" – Szczecin		2		2
12	Klub Sportowy Centrum Żeglarskie	1	3		4
13	Miedzyszkolny Klub Sportowy Kusy	8	9	9	26
14	Klub Sportowy Inwalidów START	29	13	9	51
15	Akademia Tenisowa Promasters	10	5	13	28
16	Klub Tenisowy MASTERS	2	1	1	4
17	Uczniowski Klub Tańca Towarzyskiego Shock Dance	9	2	1	12
18.	Szczeciński Klub Tenisowy		2		2
19.	Stowarzyszenie Tańca Towarzyskiego ASTRA	1	1	1	3
20.	Akademicki Klub Tańca Towarzyskiego	1		2	3
21.	UKS Błękitna		1	4	5
22.	UKS Bushido Morus	1			1
23.	UKS Pogodno	1			1
24.	UKS Błyskawica			1	1
25.	MUKS Tornado	1			1
26.	Klub Karate Bodaikan Szczecin	18	14	25	57
27.	Bokserski Klub Sportowy Olimp Szczecin	1		6	7
28.	Bokserski Klub Sportowy Skorpion Szczecin	7	3	8	18
29.	Szczeciński Klub Bokserski Sztorm			2	2
razem		**138**	**96**	**111**	**344**

Tabela 11.6. CIĄG DALSZY

MEDALE MISTRZOSTWA EUROPY					
LP.	STOWARZYSZENIE	MEDALE			
		I M	II M	III M	RAZEM
1	Akademicki Związek Sportowy		2		2
2	Miejski Klub Pływacki	1	1		2
3	Grupa Kolarska Piast	5	1	1	7
4	Klub Sportowy Inwalidów START		2		2
5	Miedzyszkolny Klub Sportowy Kusy		1	1	2
6	Klub Karate Bodaikan Szczecin	1		1	2
razem		**8**	**7**	**3**	**17**
MEDALE MISTRZOSTWA ŚWIATA					
LP.	STOWARZYSZENIE	MEDALE			
		I M	II M	III M	RAZEM
1	Akademicki Związek Sportowy			2	2
2	Miejski Klub Pływacki			2	2
3	Klub Sportowy Inwalidów START	2	1	1	4
4	Uczniowski Klub Tańca Towarzyskiego Shock Dance			1	1
5	Stowarzyszenie Tańca Towarzyskiego ASTRA			1	1
6	UKS Sternik	1			1
7	Klub Karate Bodaikan Szczecin	1	1		2
razem		**4**	**2**	**7**	**13**

Tabela 11.7.
ZESPOŁY LIGOWE SEZON 2012-2103

LP.		DYSCYPLINA	WYNIKI 2012/2013
1	Pogoń Szczecin S.A	piłka nożna mężczyzn	awans do Ekstraklasy,
2	Miejski Klub Sportowy ,04 Szczecin	futsal	Ekstraklasa Futsalu 4. miejsce
3	SPR Pogoń Baltica Szczecin	piłka ręczna kobiet	Ekstraklasa 6. miejsce
4	KS GAZ-SYSTEM Pogoń Handball Szczecin	piłka ręczna mężczyzn	Ekstraklasa 7. miejsce
5	Klub Sportowy MORZE-BAŁTYK	piłka siatkowa mężczyzn	2 liga
6	Piast Szczecin	piłka siatkowa kobiet	2 liga
7	AZS Radex	koszykówka mężczyzn	1 liga
8	King Wilki Morskie Szczecin	koszykówka kobiet	1 liga 2. miejsce
9	Miejski Klub Sportowy OLIMPIA Szczecin	piłka nozna kobiet	1 liga 4. miejsce

11.6. BAZA SPORTOWO-REKREACYJNA

Jednym z podstawowych czynników decydującym o rozwoju sportu i rekreacji jest stan infrastruktury. Miejskimi obiektami zarządza Miejski Ośrodek Sportu, Rekreacji i Rehabilitacji (MOSRiR). Ośrodek udostępnia bazę sportową i rekreacyjną klubom i związkom sportowym, organizacjom kultury fizycznej, fundacjom, organizacjom sportowym i zawodowym, szkołom, uczelniom, zakładom pracy i osobom prywatnym. Obecnie MOSRiR zarządza następującymi obiektami sportowymi:

- Stadion Miejski im. Floriana Krygiera, ul. Karłowicza 28: stadion wraz z kompleksem boisk treningowych, 16 138 miejsc na widowni,
- Hala Miejska, ul. Twardowskiego 12: hala wielofunkcyjna posiadająca dwa pełnowymiarowe boiska do gry w piłkę ręczną i koszykówkę z wyposażeniem i zapleczem, 730 miejsc, zaplecze hotelowe,
- Szczeciński Dom Sportu, ul. Wąska 16: zespół obiektów z zapleczem hotelowym, w tym m.in.: kryta pływalnia sportowa 50 m spełniająca wymogi do przeprowadzania zawodów pływackich i meczy piłki wodnej (Floating Arena), 1 760 miejsc na trybunach; kryta pływania sportowa 25 m, 416 stałych miejsc na trybunach; wielofunkcyjna hala sportowa, 744 miejsca na trybunach, wioślarski basen treningowy,
- Miejski Stadion Lekkoatletyczny, ul. Litewska 20: stadion wraz zapleczem treningowym posiadający certyfikat PZLA do rozgrywania międzynarodowych zawodów lekkoatletycznych zgodnie z kryteriami IAAF, 1 638 miejsc na trybunach,
- Zespół Obiektów Sportowych „Tor Kolarski", al. Wojska Polskiego 246: tor zadaszony, 400 m obwodu, widownia na 2 000 miejsc, służy głównie do popularyzacji kolarstwa torowego; hala sportowa z wyposażeniem, przeznaczona dla sztuk walk dalekowschodnich,
- Młodzieżowe Centrum Sportowe, ul. Narutowicza 17: hala wielofunkcyjna, w tym sala do gier zespołowych; sala gimnastyczna z wyposażeniem przeznaczona do gimnastyki sportowej; sala z wyposażeniem przystosowana do uprawiania szermierki,
- Stadion Młodzieżowy, ul. Tenisowa 38: stadion wielofunkcyjny przeznaczony do rozgrywek i treningów piłki nożnej oraz rozgrywania niektórych konkurencji lekkoatletycz-

nych, 1 050 miejsc na trybunach; cztery korty tenisowe o nawierzchni z mączki ceglanej,
- Stadion Stal Stocznia, ul. Bandurskiego: stadion piłkarski z boiskami treningowymi, 2 500 miejsc, zaplecze socjalne,
- Kompleks Sportowo-Rekreacyjny ul. Nehringa 69: trzy boiska trawiaste, w tym największe z trybuną na 624 miejsca i sztucznym oświetleniem, dwa korty tenisowe asfaltowe, zaplecze socjalne,
- Boiska sportowe: ul. Witkiewicza, ul. Modra, Os. Kasztanowe, ul. Topolowa, ul. Stołczyńska, ul Studzienna, ul. Wesoła, ul. Potulicka, ul. Pomarańczowa.

W 2012 roku z obiektów sportowych zarządzanych przez MOSRiR bezpłatnie korzystało 102, a w 2013 łącznie 99 uprawnionych podmiotów (kluby, stowarzyszenia sportowe, szkoły). Koszty bezpłatnego udostępniania obiektów wyniósł odpowiednio: 6 891,1 tys. zł w 2013 r. i 7 007,5 tys. zł w 2013 r. Wszystkie obiekty sportowe wykorzystywane są zgodnie ze swoimi funkcjami i przeznaczeniem, a sporadycznie udostępniane na inne imprezy np.: targi, koncerty, wystawy itp.

Z analizy ogólnego stanu istniejącej, specjalistycznej bazy sportowej, wykorzystywanej dla potrzeb sportu wyczynowego (stadiony piłkarskie, stadiony lekkoatletyczne, tory kolarskie, baseny itp.) wynika, że wiele obiektów na skutek wieloletniej eksploatacji jest w znacznym stopniu zdekapitalizowanych i nie spełnia aktualnie obowiązujących standardów w zakresie rozwiązań funkcjonalno-technicznych, zarówno w stosunku do wymagań polskich, jak i międzynarodowych federacji sportu. Obecnie Szczecin dysponuje dwoma obiektami specjalistycznymi klasy międzynarodowej. Pierwszym z nich jest Miejski Stadion Lekkoatletyczny im. Wiesława Maniaka (1 628 miejsc), posiadający certyfikat drugiej klasy Międzynarodowego Stowarzyszenia Federacji Lekkoatletycznych (IAAF), uprawniający do prowadzenia na nim zawodów między-

Tabela 11.8.
OBIEKTY SPORTOWE NA TERENIE MIASTA SZCZECINA W ZARZĄDZIE MOSRIR (WG STANU NA 31 XII 2012 R. ORAZ 31 XII 2013 R.)

RODZAJ OBIEKTU	2012	2013
stadiony sportowe		
• wielofunkcyjne	–	–
• lekkoatletyczne	1	1
• piłkarskie	5	6
boiska piłkarskie	19	20
boiska do gier małych, w tym:		
• boiska do piłki koszykowej	1	1
• boiska do piłki ręcznej		
• boiska do piłki siatkowej	1	1
boiska uniwersalne – wielozadaniowe	1	2
korty tenisowe:		
• otwarte	7	17
• kryte	5	5
hale sportowe wielofunkcyjne o wym. od 44x22 m i większe		
hale sportowe o wym. od 36x18 m do 44x22 m		
sale gimnastyczne uniwersalne i pomocnicze	8	8
pływalnie sportowe		
• pływalnie kryte	1 (basen 25 m i 50 m)	1 (basen 25 m i 50 m)
• pływalnie otwarte		
kąpieliska		
tory sportowe, w tym:		
• tory kolarskie	1	1
urządzenia do sportów łodziowych, w tym:		
• przystanie wodne		
• baseny treningowe	1	1
urządzenia do sportów zimowych		
pozostałe obiekty:		
• strzelnice		
• skateparki	1	1
• siłownie, kluby fitness i aerobik	5	5
• obiekty do squasha		
• ściany wspinaczkowe		
• lodowiska sztuczne (przenośne)		1
• lotniska sportowe		
• inne (wymienić jakie) – gabinet odnowy biologicznej	1	1

Źródło: Wydział Sportu UM

narodowych do rangi młodzieżowych mistrzostw Europy włącznie. Drugim obiektem jest zadaszony basen olimpijski o długości 50 m w kompleksie Szczecińskiego Domu Sportu przy ul. Wąskiej (Floating Arena) spełniający wymogi do przeprowadzania zawodów pływackich i meczy piłki wodnej (1 760 miejsc na trybunach).

Szczecińskie stadiony piłkarskie nie odpowiadają podstawowym standardom, jakie powinny spełniać obiekty tego typu. Nie są one wyposażone w odpowiednie urządzenia sportowe, brakuje zespołów obiektów pomocniczych, właściwej nawierzchni, jak również odpowiedniej liczby miejsc dla widzów. Jedynym z liczbą miejsc na trybunach powyżej 3 000 jest Stadion Miejski im. Floriana Krygiera (16 138 miejsc). Obiekt objęty w całości systemem monitoringu posiada również elektroniczny system identyfikacji kibiców przyjezdnych, płyta główna jest podgrzewana i oświetlona.

Spośród wszystkich szczecińskich hal sportowych żadna nie posiada widowni powyżej 2 000 miejsc i odpowiedniej wysokości umożliwiającej prowadzenie rozgrywek międzynarodowych i krajowych. Blisko połowa obiektów wymaga pilnych remontów i modernizacji. Dla miasta aspirującego do roli ponadregionalnego ośrodka sportu oraz centrum ważnych wydarzeń, brak określonych typów obiektów, w szczególności bazy do prowadzenia imprez masowych przez długie lata stanowił barierę w rozwoju. W 2010 roku rozpoczęto budowę hali widowiskowo-sportowej przy ul. Szafera, o pojemności 5 300 widzów podczas imprez sportowych (7 300 widzów podczas koncertów). Wraz z budynkami towarzyszącymi oraz infrastrukturą zewnętrzną (boiskami, małym amfiteatrem) zagospodarowany zostanie teren o powierzchni 102 tys. m^2. W hali będzie możliwość rozgrywania meczów wszystkich dyscyplin halowych.

Rozwinięta infrastruktura sportowa stanowi zaplecze dla młodych sportowców i umożliwia osiągania najlepszych rezultatów, z pewnością może też przyczynić się do postępów w powstawaniu silnych zespołów sportowych i przyciągnąć rzesze kibiców.

W mieście znajduje się 12 przystani wodnych. Większość szczecińskich obiektów wodnych wymaga dodatkowych nakładów w celu poprawy standardu infrastruktury. Dotyczy to budowy zaplecza technicznego (np. w celu przechowywania sprzętu pływającego), bazy noclegowej, sanitariatów oraz modernizacji nabrzeży. Wieloletnie zaniedbania w zakresie infrastruktury związanej z uprawianiem sportów i turystyki wodnej, ograniczają realizację wizji Szczecina jako centrum jachtingu i ośrodka sportów wodnych.

Kąpieliska w mieście to pływalnie otwarte rekreacyjne, a ich powierzchnia i standard w dużym stopniu ograniczają możliwość wypoczynku i rekreacji. Realnego wymiaru nabiera zapowiadana od lat realizacja parku wodnego na terenie byłego kąpieliska Gontynka. Przewidywany termin zakończenia inwestycji to 2014 r.

Obiekty do sportów zimowych spełniają wyłącznie rolę obiektów rekreacyjnych.

Poza obiektami sportowo-rekreacyjnymi działalność rekreacyjna może być realizowana również w oparciu o naturalne obszary wypoczynkowe, szlaki oraz ścieżki rowerowe. W kompleksach leśnych w obrębie miasta znajduje się ok. 200 km pieszych znakowanych szlaków turystycznych. W Szczecinie istnieje ok. 200 km dróg pieszo-rowerowych oznakowanych, ok. 95,7 km ścieżek rowerowych oznakowanych i ok. 37 km szlaków rowerowo-pieszych w lasach komunalnych. Długość ścieżek systematycznie wzrasta przy okazji przeprowadzania modernizacji i przebudowy ciągów komunikacyjnych na terenie miasta.

11.7. IMPREZY SPORTOWE

Lata 2012-2013 obfitowały w liczne wydarzenia sportowe o zasięgu międzynarodowym, ogólnopolskim, jak i lokalnym, reprezentujące różne dyscypliny sportowe. Najważniejsze imprezy sportowe organizowane w Szczecinie w latach 2012-2013 to:

- Puchar Świata w Strzelectwie Sportowym Osób Niepełnosprawnych – kwiecień 2012 i 2013,
- Szczeciński Rajd Magnolii – styczeń 2012 i 2013 (ok. 1 000 widzów): 33 i 34 edycja zawodów samochodowych KJS z udziałem 80 załóg automobilklubów z całej Polski,
- Międzynarodowy Turniej Wiosny w Gimnastyce Artystycznej – marzec/kwiecień 2012 i 2014: 36 i 37 edycja turnieju z udziałem ekip z całego świata i wielu czołowych zawodniczek,
- VIII i IX Nocny Mityng Skoku o Tyczce – wrzesień 2012 i 2013; impreza z udziałem czołowych tyczkarzy z Polski i Europy,
- Międzynarodowy Bieg Uliczny "Szczeciński Półmaraton Gryfa" – sierpień 2012 i 2013: 31 i 32 edycja biegu na dystansie 21,097 km (test PZLA) z udziałem kilkuset biegaczy z kraju i świata,
- Turniej Tenisowy Pekao Open – wrzesień 2012 i 2013 (ok. 6 000 widzów): rozgrywany corocznie męski turniej tenisowy należący do cyklu ATP Challenger Series,
- Rajd Samochodowy Baja Cup – przełom sierpnia i września 2012 i 2013 (ok. 2 000): rajd jest rundą kandydacką Pucharu Świata FIA w Rajdach Terenowych,
- Gala Sportów Walki IRON FIST – listopad 2012 i 2013: międzynarodowa impreza z udziałem wielu czołowych zawodników,
- Letnie Mistrzostwa Polski w pływaniu Osób Niepełnosprawnych – maj 2012, czerwiec 2013,
- Międzynarodowy Memoriał Kusocińskiego – Szczecin Cup – czerwiec 2012 (ok. 4 000 widzów): 58 edycja, impreza z udziałem najlepszych lekkoatletów z kraju,
- Międzynarodowy Turniej w Piłce Wodnej Mężczyzn – czerwiec 2012 i 2013,
- Pajo Cup – Halowy Turniej w piłce nożnej kobiet – marzec 2012 i 2013,
- Memoriał Kołakowskich w gimnastyce sportowej – czerwiec 2012 i 2013,
- Mistrzostwa Europy w Pływaniu w Płetwach w 2013 r. – zmagania pływaków należących do ścisłej światowej czołówki.

Turniej Tenisowy Pekao Open

Rajd Samochodowy Baja Cup

ŹRÓDŁA INFORMACJI

1. Bank Danych Lokalnych, GUS, www.stat.gov.pl/bdl/.
2. www.ksbryza.cba.pl/.
3. www.ligowiec.net/.
4. www.mosrir.szczecin.pl/.
5. www.sport.wzp.pl/.
6. www.start.szczecin.pl/.
7. www.szczecin.eu/.
8. Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Szczecin.
9. Wydział Kultury, Edukacji, i Sportu, Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego.
10. Wydział Sportu Urzędu Miasta Szczecin.
11. Zachodniopomorska Federacja Sportu.
12. Zarząd Środowiskowego Akademickiego Związku Sportowego Szczecinie.

12.1. ORGANIZACJA SZKÓŁ I PLACÓWEK OŚWIATOWYCH

12.1.1. PRZEDSZKOLA

Podstawowym celem wychowania przedszkolnego jest zapewnienie dzieciom opieki, wspomaganie indywidualnego rozwoju oraz realizacja podstawy programowej. Zgodnie z ustawą o systemie oświaty edukacja przedszkolna obejmuje dzieci w wieku 3-6 lat i może być realizowana w różnych formach w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, w innych formach wychowania przedszkolnego.

W roku szkolnym 2012/2013 opieką przedszkolną objętych było łącznie **12 984** dzieci w wieku od **3 do 6** lat, natomiast w roku szkolnym 2013/2014 do szczecińskich przedszkoli przyjęto **13 467** dzieci.

Z uwagi na rosnące wśród rodziców zainteresowanie różnego rodzaju formami opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym edukacja przedszkolna stanowi jeden z podstawowych priorytetów Gminy Miasto Szczecin. Wychodząc naprzeciw rodzicom oraz w celu zapewnienia dzieciom w wieku przedszkolnym równych szans edukacyjnych, w roku szkolnym 2012/2013 utworzono 26 dodatkowych oddziałów w 25 przedszkolach publicznych dla 650 dzieci. Oferta edukacyjna w publicznych przedszkolach poszerzona została o dodatkowe zajęcia finansowane przez Miasto Szczecin. W ramach Miejskich Programów Jakościowych uruchomiony został projekt skierowany do przedszkolaków pn. „Ogrody wyobraźni", który ma na celu stwarzanie warunków do indywidualizowania procesu edukacyjnego oraz poszerzanie oferty działań edukacyjnych prowadzonych przez przedszkola o zajęcia, które nie są dodatkowo opłacane przez rodziców. W roku szkolnym 2012/2013 przeznaczono na ten cel 4 480

Tabela 12.1.
PRZEDSZKOLA DZIAŁAJĄCE W SZCZECINIE W ROKU SZKOLNYM 2012/2013 ORAZ 2013/2014

RODZAJE PLACÓWEK	ROK SZKOLNY 2012/2013		ROK SZKOLNY 2013/2014	
	LICZBA PRZEDSZKOLI	LICZBA DZIECI	LICZBA PRZEDSZKOLI	LICZBA DZIECI
przedszkola publiczne prowadzone przez Gminę Miasto Szczecin	51 oraz 6 filii	7 123	51 oraz 6 filii	7 122
publiczne przedszkola specjalne prowadzone przez Gminę Miasto Szczecin (w tym przedszkole publiczne wchodzące w skład specjalnego ośrodka szkolno – wychowawczego)	2	41	2	41
oddziały przedszkolne dla 3-latków i 4-latków w szkołach podstawowych	5	273	5	244
oddziały przedszkolne dla 5-latków i 6-latków w szkołach podstawowych	40	3 203	41	3 579
przedszkola niepubliczne (dotowane przez Gminę Miasto Szczecin)	27	1 761	28	1 730
niepubliczne punkty przedszkolne dotowane przez Gminę Miasto Szczecin	20	341	25	445
oddziały przedszkolne dla 5-latków i 6-latków w niepublicznych szkołach podstawowych	13	242	12	306
razem	**158 oraz 6 filii**	**12 984**	**164 oraz 6 filii**	**13 467**

Źródło: System Informacji Oświatowej

godzin, a w kolejnym roku szkolnym – 1 960 godzin w ramach programów projakościowych oraz 5 252 godziny na bezpłatne zajęcia dodatkowe – rytmikę, języki obce, gimnastykę i zajęcia sportowe.

W 12 przedszkolach publicznych realizowane jest kształcenie dwujęzyczne w ramach innowacji pedagogicznych równolegle z podstawą programową wychowania przedszkolnego. Projekt obejmuje 1 668 dzieci w 64 oddziałach w roku szkolnym 2012/2013 oraz 1 664 dzieci w 63 oddziałach z językiem angielskim, niemieckim, włoskim, hiszpańskim i francuskim w roku 2013/2014. W trzech przedszkolach publicznych funkcjonują oddziały integracyjne, do których uczęszczają dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego. We wszystkich przedszkolach publicznych dzieci korzystają z pięciogodzinnej bezpłatnej podstawy programowej. Opłaty pobierane są jedynie za każdą godzinę korzystania dziecka ze świadczenia i usługi opiekuńczo-wychowawczej wykraczającej poza podstawę programową wychowania przedszkolnego. Na mocy Uchwały Rady Miasta Szczecin, w związku z wprowadzeniem na terenie Miasta Szczecin programu „Szczecin Przyjazny Rodzinie", opłata za świadczenia i usługi opiekuńczo-wychowawcze wykraczające poza bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę ulega obniżeniu o 50% za drugie dziecko z danej rodziny, o 75% za trzecie dziecko z danej rodziny, o 100% za czwarte i każde następne dziecko z danej rodziny.

12.1.2. SZKOŁY PODSTAWOWE

W roku szkolnym 2012/2013 w Szczecinie funkcjonowało **65 szkół podstawowych** – 53 szkoły publiczne prowadzone przez Gminę Miasto Szczecin (w tym 43 szkoły ogólnodostępne oraz 10 szkół specjalnych), 10 szkół niepublicznych oraz 2 szkoły publiczne prowadzone przez inny organ, do których uczęszczało łącznie 20 237 uczniów. W roku szkolnym 2013/2014 liczba szkół podstawowych wzrosła o jedną placówkę niepubliczną dotowaną przez Gminę Miasto Szczecin. Liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych wynosiła natomiast 20 071.

Analiza wyników sprawdzianu umiejętności uczniów kończących naukę w sześcioletniej szkole podstawowej pozwala na sprawdzenie stopnia opanowania umiejętności przez uczniów kończących drugi etap edukacyjny w oparciu o krajowe standardy egzaminacyjne obejmujące czytanie, pisanie, rozumowanie, korzystanie z informacji oraz wykorzystywanie wiedzy w praktyce.

Do sprawdzianu w kwietniu 2013 r. przystąpiło w całym kraju 357 225 uczniów, z tego 15 169 z województwa zachodniopomorskiego, w tym 3 164 uczniów z Gminy Miasto Szczecin.

12 szkół (1 008 uczniów) uzyskało w przedziałach staninowych *(miara wyników stosowana w pomiarze dydaktycznym)* wynik wysoki, 22 szkoły (1 451 uczniów) wynik średni i 13 szkół (384. uczniów) wynik niski. Absolwenci szkół podstawowych najlepiej opanowali umiejętność czytania (78%) i korzystania z informacji (69%), najsłabiej opanowaną umiejętnością jest korzystanie z wiedzy w praktyce (52%).

12.1.3. GIMNAZJA

W roku szkolnym 2012/2013 w Szczecinie funkcjonowało **60 gimnazjów** – 50 publicznych prowadzonych przez Gminę Miasto Szczecin (w tym 38 gimnazjów ogólnodostępnych, 11 specjalnych oraz 1 dla dorosłych), 9 szkół niepublicznych oraz 1 gimnazjum publiczne prowadzone przez inny organ. Do gimnazjów uczęszczało łącznie 10 310 uczniów. W roku szkolnym 2013/2014 w 65 gimnazjach uczyło się łącznie 10 273 uczniów.

Egzamin gimnazjalny sprawdza stopień opanowania umiejętności i wiadomości istotnych dla przedmiotów hu-

Tabela 12.2.
SZKOŁY PODSTAWOWE DZIAŁAJĄCE W SZCZECINIE W ROKU SZKOLNYM 2012/2013 ORAZ 2013/2014

RODZAJE PLACÓWEK	ROK SZKOLNY 2012/2013		ROK SZKOLNY 2013/2014	
	LICZBA SZKÓŁ	LICZBA UCZNIÓW	LICZBA SZKÓŁ	LICZBA UCZNIÓW
szkoły podstawowe publiczne prowadzone przez Gminę Miasto Szczecin (ogólnodostępne, w tym Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna I st.)	43	17 803	43	17 858
szkoły podstawowe specjalne prowadzone przez Gminę Miasto Szczecin	10	415	10	394
niepubliczne szkoły podstawowe (dotowane przez Gminę Miasto Szczecin) w tym 2 publiczne szkoły podstawowe prowadzone przez inny organ	12	2 019	13	1 819
razem	**65**	**20 237**	**66**	**20 071**

Źródło: System Informacji Oświatowej

Tabela 12.3.
ŚREDNI WYNIK PUNKTOWY DLA SPRAWDZIANU UCZNIÓW SZCZECIŃSKICH SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

	ŚREDNI WYNIK PUNKTOWY
Miasto Szczecin	25,23
województwo zachodniopomorskie	22,98
kraj	24,03

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu

Tabela 12.4.
GIMNAZJA DZIAŁAJĄCE W SZCZECINIE W ROKU SZKOLNYM 2012/2013 ORAZ 2013/2014

RODZAJE PLACÓWEK	ROK SZKOLNY 2012/2013		ROK SZKOLNY 2013/2014	
	LICZBA SZKÓŁ	LICZBA UCZNIÓW	LICZBA SZKÓŁ	LICZBA UCZNIÓW
gimnazja publiczne prowadzone przez Gminę Miasto Szczecin (ogólnodostępne)	38	9 040	38	8 910
gimnazja specjalne prowadzone przez Gminę Miasto Szczecin	11	361	11	336
gimnazja publiczne dla dorosłych	1	169	1	179
niepubliczne gimnazja (dotowane przez Gminę Miasto Szczecin), w tym 1 publiczne gimnazjum prowadzone przez inny organ	10	740	15	848
razem	**60**	**10 310**	**65**	**10 273**

Źródło: System Informacji Oświatowej

Tabela 12.5.
OGÓLNE WYNIKI UCZNIÓW SZCZECIŃSKICH GIMNAZJÓW NA TLE KRAJU I WOJEWÓDZTWA – CZĘŚĆ HUMANISTYCZNA ORAZ MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZA

	CZĘŚĆ HUMANISTYCZNA (ŚREDNI WYNIK PROCENTOWY)		CZĘŚĆ MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZA (ŚREDNI WYNIK PROCENTOWY)	
	JĘZYK POLSKI	PRZEDMIOTY HUMANISTYCZNE	MATEMATYKA	PRZEDMIOTY PRZYRODNICZE
Miasto Szczecin	63,34%	59,76%	50,52%	60,27%
zachodniopomorskie	58,06%	55,36%	44,75%	56,17%
kraj	62,00%	58,00%	48,00%	59,00%

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu

Tabela 12.6.
OGÓLNE WYNIKI UCZNIÓW SZCZECIŃSKICH GIMNAZJÓW NA TLE KRAJU I WOJEWÓDZTWA – CZĘŚĆ JĘZYKOWA

	CZĘŚĆ JĘZYKOWA ZAKRES PODSTAWOWY (ŚREDNI WYNIK PROCENTOWY)				
	JĘZYK ANGIELSKI	JĘZYK NIEMIECKI	JĘZYK HISZPAŃSKI	JĘZYK WŁOSKI	JĘZYK FRANCUSKI
Miasto Szczecin	70,59%	62,20%	94,61%	83,07%	73,93%
zachodniopomorskie	61,36%	57,76%	73,93%	83,97%	73,93%
kraj	63,00%	58,00%	68,00%	65,00%	68,00%
	CZĘŚĆ JĘZYKOWA ZAKRES ROZSZERZONY (ŚREDNI WYNIK PROCENTOWY)				
	JĘZYK ANGIELSKI	JĘZYK NIEMIECKI	JĘZYK HISZPAŃSKI	JĘZYK WŁOSKI	JĘZYK FRANCUSKI
Miasto Szczecin	55,88%	49,29%	79,00%	96,50%	54,92%
zachodniopomorskie	45,41%	39,06%	54,92%	96,50%	54,92%
kraj	45,00%	40,00%	59,00%	84,00%	59,00%

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu

manistycznych, matematyczno-przyrodniczych oraz dla języka obcego nowożytnego. Egzamin w sesji 2013 został przeprowadzony po raz drugi na nowych zasadach. W części humanistycznej gimnazjaliści rozwiązywali odrębne zestawy zadań z języka polskiego oraz historii i wiedzy o społeczeństwie, a w części matematyczno-przyrodniczej z matematyki oraz z przedmiotów przyrodniczych (biologia, chemia, fizyka i geografia). W trzeciej części egzaminu uczniowie rozwiązywali zadania z języka obcego nowożytnego albo tylko na poziomie podstawowym albo na poziomie podstawowym i rozszerzonym.

Wyniki egzaminu pokazują, że gimnazjaliści opanowali umiejętności z poszczególnych zakresów na poziomie wyższym od średniego wyniku krajowego i województwa zachodniopomorskiego. W części egzaminu z języka polskiego 9 szkół (888 uczniów) uzyskało w przedziałach staninowych wynik wysoki, 19 szkół (1 636 uczniów) wynik średni i 14 szkół (502 uczniów) wynik niski. W części humanistycznej 10 szkół (975 uczniów) uzyskało w przedziałach staninowych wynik wysoki, 19 szkół (1 568 uczniów) wynik średni i 13 szkół (483 uczniów) wynik niski. W części egzaminu z matematyki 9 szkół (1 006 uczniów) uzyskało w przedziałach staninowych wynik wysoki, 17 szkół (1 343 uczniów) wynik średni i 15 szkół (677 uczniów) wynik niski. W części przedmiotów przyrodniczych 10 szkół (1 006 uczniów) uzyskało w przedziałach staninowych wynik wysoki, 16 szkół (1 319 uczniów) wynik średni i 16 szkół (701 uczniów) wynik niski.

12.1.4. SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE

Zgodnie z Ustawą o systemie oświaty szkoła ponadgimnazjalna realizuje zadania dydaktyczne na podbudowie programowej trzyletniego gimnazjum. Do szkół ponadgimnazjalnych

Tabela 12.7.
SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE DZIAŁAJĄCE W SZCZECINIE W ROKU SZKOLNYM 2012/2013 ORAZ 2013/2014

RODZAJE PLACÓWEK	ROK SZKOLNY 2012/2013		ROK SZKOLNY 2013/2014	
	LICZBA SZKÓŁ	LICZBA UCZNIÓW	LICZBA SZKÓŁ	LICZBA UCZNIÓW
SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE PUBLICZNE PROWADZONE PRZEZ MIASTO SZCZECIN				
licea ogólnokształcące	20	6 980	20	6 550
licea ogólnokształcące specjalne	2	83	2	61
licea dla dorosłych	3	86	3	191
licea uzupełniające specjalne	1	12	1	6
licea uzupełniające dla dorosłych	1	34	–	–
technika	14	5 097	14	4 933
technika uzupełniające	3	37	3	9
technika uzupełniające dla dorosłych	2	51	2	26
technika uzupełniające specjalne	1	4	1	4
zasadnicze szkoły zawodowe	10	1 073	10	937
zasadnicze szkoły zawodowe specjalne	5	243	5	211
zasadnicze szkoły zawodowe dla dorosłych	1	33	1	9
szkoły specjalne przysposabiające do pracy	2	93	2	102
specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze	5	194	5	159
młodzieżowe ośrodki socjoterapii	2	128	2	140
młodzieżowe ośrodki wychowawcze	1	48	1	53
SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE PROWADZONE PRZEZ INNY NIŻ JST ORGAN PROWADZĄCY				
licea ogólnokształcące	23	3 378	31	3 567
licea uzupełniające	9	561	9	65
technika	6	483	7	803
technika uzupełniające	1	100	4	55
zasadnicze szkoły zawodowe	2	475	5	348
szkoły policealne dotowane	27	4 846	37	4 098

Źródło: System Informacji Oświatowej

Tabela 12.8.
OGÓLNE WYNIKI UCZNIÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH Z EGZAMINU MATURALNEGO

	POZIOM PODSTAWOWY (ŚREDNI WYNIK PROCENTOWY)			
	JĘZYK POLSKI	MATEMATYKA	JĘZYK ANGIELSKI	JĘZYK NIEMIECKI
Miasto Szczecin	54,71%	60,24%	76,26%	66,46%
okręg	54,63%	55,96%	69,93%	56,68%
zachodniopomorskie	53,40%	54,50%	70,40%	55,60%
kraj	55,00%	55,00%	68,00%	58,00%
	POZIOM ROZSZERZONY (ŚREDNI WYNIK PROCENTOWY)			
	JĘZYK POLSKI	MATEMATYKA	JĘZYK ANGIELSKI	JĘZYK NIEMIECKI
Miasto Szczecin	66,81%	60,17%	74,83%	78,59%
okręg	60,65%	52,07%	68,34%	66,58%
zachodniopomorskie	60,22%	53,53%	70,84%	70,29%

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu

zalicza się następujące typy szkół: zasadnicze szkoły zawodowe, licea ogólnokształcące, technika oraz szkoły specjalne przysposabiające do pracy. Od roku 2012/2013 zgodnie z nowelizacją ustawy nie prowadzi się naboru do klas pierwszych liceów profilowanych oraz szkół uzupełniających dla młodzieży – liceów oraz techników, które będą stopniowo likwidowane lub przekształcane w licea ogólnokształcące dla dorosłych.

Od kilku lat systematycznie wzrasta zdawalność egzaminu maturalnego przez szczecińskich absolwentów.

Wśród 500 liceów ogólnokształcących z całego kraju notowanych w roku 2013 w Rankingu Liceów Ogólnokształcących miesięcznika „Perspektywy" znalazło się 8 liceów prowadzonych przez Miasto Szczecin. Na podium powróciło XIII LO zajmując 2 miejsce w rankingu ogólnym i dodatkowo zwyciężając w rankingu maturalnym jako szkoła z najlepszymi w kraju wynikami egzaminów maturalnych. W pierwszej setce odnotowano jeszcze: II Liceum Ogólnokształcące (38 miejsce), V Liceum Ogólnokształcące (59 miejsce), IX Liceum Ogólnokształcące (81 miejsce). Na

20 szczecińskich liceów ogólnodostępnych aż 12 zaistniało na liście najlepszych szkół w Polsce. W rankingu znalazły się również dwie szczecińskie szkoły prowadzone przez inne organy, tj. Katolickie Liceum Ogólnokształcące (247. miejsce) oraz Liceum Ogólnokształcące Towarzystwa Salezjańskiego (miejsce 500+). W Rankingu Techników znalazło się 7 szkół prowadzonych przez Miasto Szczecin. Są to technika w następujących szkołach: Zespół Szkół Nr 8 (43. miejsce), Zespół Szkół Elektryczno – Elektronicznych (50. miejsce), Zespół Szkół Budowlanych (138. miejsce), notowane na liście 300 najlepszych szkół. Ogromny sukces odniosło szczecińskie XIII Liceum Ogólnokształcące, zajmując I miejsce w podsumowaniu 15-letniej historii Rankingu. Szkoły oceniane były na podstawie 10 najlepszych wyników z 15 lat. Warto przypomnieć, że XIII LO w Szczecinie zwyciężyło siedmiokrotnie w Ogólnopolskim Rankingu Szkół Ponadgimnazjalnych, zajmując nieprzerwanie I miejsce w Polsce w latach 2004-2010.

12.1.5. PLACÓWKI ZAPEWNIAJĄCE OPIEKĘ I WYCHOWANIE UCZNIA W OKRESIE POBIERANIA NAUKI POZA MIEJSCEM ZAMIESZKANIA

W Szczecinie funkcjonuje 8 internatów przy szkołach ponadgimnazjalnych zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem zamieszkania oraz 1 Bursa Szkolna Integracyjna. W roku szkolnym 2012/2013 w placówkach tych utworzono 1 203 miejsca a w roku szkolnym 2013/2014 – 1 220 miejsc.

12.1.6. PLACÓWKI I OŚRODKI KSZTAŁCENIA SPECJALNEGO

W roku szkolnym 2012/2013 oraz 2013/2014 na terenie Miasta Szczecin funkcjonowało łącznie 13 placówek i ośrodków kształcenia specjalnego, tj. 5 zespołów szkół specjalnych, 5 specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, 2 młodzieżowe ośrodki socjoterapii oraz 1 młodzieżowy ośrodek wychowawczy. W strukturze tych placówek działały łącznie: 1 przedszkole specjalne, 10 szkół podstawowych specjalnych, 11 gimnazjów specjalnych, 7 ponadgimnazjalnych szkół specjalnych, w tym 5 zasadniczych szkół zawodowych specjalnych oraz 2 szkoły specjalne przysposabiające do pracy. W roku 2012/2013 w publicznych placówkach kształcenia specjalnego naukę pobierało 1 206 uczniów oraz 370 w grupach wychowawczych, a w roku szkolnym 2013/2014 – 1 100 uczniów oraz 352 w grupach wychowawczych.

Na terenie Szczecina działały również **niepubliczne placówki specjalne** wpisane do ewidencji prowadzonej przez Miasto Szczecin. Należy do nich: Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno – Wychowawczy Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Specjalny Dzienny Ośrodek Terapeutyczno-Edukacyjno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem „Razem" Szczecińskiego Stowarzyszenia Pomocy Autystom, Specjalny Dzienny Ośrodek Terapeutyczno-Edukacyjny dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem oraz Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii im. św. Brata Alberta.

12.1.7. WSPIERANIE UCZNIÓW Z RÓŻNEGO RODZAJU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Obok kształcenia specjalnego prowadzonego w ośrodkach i szkołach specjalnych dzieci niepełnosprawne (w zależności od stopnia niepełnosprawności) uczęszczają do szkół ogólnodostępnych lub też objęte są innymi formami wsparcia w procesie edukacji.

Kształcenie integracyjne jest formą organizacyjną wspólnej edukacji uczniów zdrowych i niepełnosprawnych na wszystkich etapach edukacyjnych. Uczniowie niepełnosprawni mogą skorzystać z oferty klas integracyjnych, które prowadzą 3 przedszkola, 5 szkół podstawowych, 4 gimnazja, w tym jedno w zespole szkół ogólnokształcących, 1 liceum ogólnokształcące oraz jedna zasadnicza szkoła zawodowa. W roku szkolnym 2012/2013 w 14 szczecińskich placówkach funkcjonowało łącznie 80 oddziałów integracyjnych. Naukę pobierało w nich 348 uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego. W roku szkolnym 2013/2014 w 74 oddziałach kształciło się 334 takich uczniów.

W roku szkolnym 2012/2013 indywidualnym nauczaniem objęto dzieci i młodzież, których stan zdrowia uniemożliwił lub znacznie utrudnił uczęszczanie do przedszkola lub szkoły. W związku z koniecznością organizacji indywidualnego

Tabela 12.9.
KSZTAŁCENIE W PLACÓWKACH SPECJALNYCH

RODZAJE PLACÓWEK	ROK SZKOLNY 2012/2013				ROK SZKOLNY 2013/2014			
	UCZNIOWIE		ODDZIAŁY		UCZNIOWIE		ODDZIAŁY	
	OGÓŁEM	W GRUPACH WYCHOWAWCZYCH	OGÓŁEM	GRUP WYCHOWAWCZYCH	OGÓŁEM	W GRUPACH WYCHOWAWCZYCH	OGÓŁEM	GRUP WYCHOWAWCZYCH
zespoły szkół specjalnych	515	–	64	–	462	–	60	–
specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze	510	194	65	25	445	159	60	25
młodzieżowe ośrodki socjoterapii, młodzieżowe ośrodki wychowawcze	181	176	19	16	193	193	20	16

Źródło: System Informacji Oświatowej

Tabela 12.10.
KSZTAŁCENIE INTEGRACYJNE W PLACÓWKACH OŚWIATOWYCH

SZKOŁA/PLACÓWKA	LICZBA ODDZIAŁÓW W SZKOLE		W TYM LICZBA ODDZIAŁÓW INTEGRACYJNYCH		UCZNIOWIE Z ORZECZENIEM O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA SPECJALNEGO W ODDZIAŁACH INTEGRACYJNYCH	
	2012/2013	2013/2014	2012/2013	2013/2014	2012/2013	2013/2014
Gimnazjum Nr 26 w ZSO Nr 9	9	8	6	5	30	19
VIII Liceum Ogólnokształcące w ZSO 9	12	11		1		5
Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Integracyjnymi	15	14	15	14	54	51
ZSZ Nr 10 w CEOgr	2	1	2		8	
Szkoła Podstawowa Nr 41	18	17	12	12	54	62
Szkoła Podstawowa Nr 45 z Oddziałami Integracyjnymi	29	28	6	5	26	25
Szkoła Podstawowa Nr 54	31	27	3	2	18	11
Szkoła Podstawowa Nr 63 z Oddziałami Integracyjnymi	17	16	10	10	46	48
Szkoła Podstawowa Nr 74	34	35	6	6	24	26
Gimnazjum Nr 18	15	15	6	6	29	27
Gimnazjum Nr 20	12	12	4	4	19	18
Gimnazjum Nr 29	15	15	2	2	7	9
Przedszkole Publiczne Nr 1	5	5	3	3	12	14
Przedszkole Publiczne Nr 3	10	10	3	3	15	15
Przedszkole Publiczne Nr 9	11	11	2	1	6	4
razem	**235**	**225**	**80**	**74**	**348**	**334**

Źródło: Wydział Oświaty Urzędu Miasta Szczecin

nauczania dla 689 uczniów realizujących obowiązek szkolny w szkołach prowadzonych przez Miasto Szczecin przeznaczono łącznie 5 999,5 godziny. Gmina Miasto Szczecin utworzyła dodatkowo około 333 etaty pedagogiczne. Całkowity koszt nauczania indywidualnego wyniósł 21 695 842 zł.

12.1.8. PORADNIE PSYCHOLOGICZNO -PEDAGOGICZNE

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne udzielają dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym logopedycznej, doradztwa w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, a także zapewniają rodzicom i nauczycielom wsparcie związane z wychowaniem i kształceniem dzieci oraz młodzieży. Na terenie Miasta Szczecin funkcjonuje pięć publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym jedna specjalistyczna. Placówki te w roku szkolnym 2012/2013 przyjęły łącznie **12 236** dzieci i młodzieży, które zostały poddane diagnozie oraz uzyskały bezpośrednią pomoc. Poradnie wydały łącznie **16 311** diagnoz. Pomocy udzielono również rodzicom, nauczycielom i wychowawcom. W publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych zatrudnieni byli w roku szkolnym 2012/2013 specjaliści w wymiarze 50,75 etatu pedagoga, 38,25 psychologa, 10,00 logopedy, 0,60 lekarza i 0,50 rehabilitanta, a w roku szkolnym 2013/2014 – 51,40 pedagoga, 38,10 psychologa, 10,00 logopedy, 0,60 lekarza i 0,75 rehabilitanta.

Na terenie Szczecina działały również **niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne** wpisane do ewidencji prowadzonej przez Gminę Miasto Szczecin. Należą do nich: Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Ośrodek Terapii Dysleksji, Niepubliczna Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Tęcza", Niepubliczna Poradnia Konsultacyjno-Szkoleniowa Terapii Mowy i Alternatywnej Komunikacji Językowej „Piktogramy", Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Carpe Diem", Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Tęczowa Przystań", Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „IQ Akademia".

12.1.9. PLACÓWKI OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZE

Do placówek oświatowo-wychowawczych prowadzonych przez Miasto Szczecin należą:

1. **Pałac Młodzieży – Pomorskie Centrum Edukacji w Szczecinie**
   Z oferty placówki korzysta rocznie około 1 500 stałych uczestników. Oferta Pałacu Młodzieży skierowana jest do różnych grup wiekowych. Zajęcia prowadzone są w Akademii Edukacji Przedszkolaka, w pracowniach artystycznych, plastycznych, naukowo-technicznych, sportu, turystyki i rekreacji. Organizowane są warsztaty wyjazdowe dla uczestników zajęć stałych oraz zajęcia dla dzieci i młodzieży na czas przerwy od nauki w szkole.
2. **Międzyszkolny Ośrodek Sportowy**
   Zadaniem Ośrodka jest wspieranie szkolnej działalności sportowej poprzez organizowanie współzawodnictwa sportowego szczecińskich szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień sportowych oraz nauczanie i doskonalenie umiejętności sportowych. W roku szkolnym 2012/2013

Ośrodek zorganizował 88 miejskich imprez sportowych z udziałem ponad 13 649 uczniów ze 112 szczecińskich szkół. Ponadto ośrodek prowadził szkolenia sportowe w 47 grupach ćwiczebnych zrzeszających 865 uczniów, z udziałem 47 instruktorów i trenerów. W roku szkolnym 2013/2014 utworzono 59 grup. Z zajęć korzystało 630 stałych uczestników oraz 9 321 w zajęciach okresowych.

3. **Szczeciński Chór Chłopięcy „Słowiki"**
   Funkcjonuje jako ognisko pracy pozaszkolnej. Jest to światowej klasy zespół skupiający utalentowanych muzycznie chłopców w wieku 6-16 lat. Chór kształci przyszłych śpiewaków reprezentujących Miasto Szczecin w szkołach i uczelniach muzycznych całej Polski. Zespół koncertuje w kraju i za granicą, odnosząc liczne sukcesy. W roku szkolnym 2012/2013 chór liczył 228 członków, a w roku szkolnym 2013/2014 – 215 osób.
4. **Międzyszkolny Ośrodek Sportowy Euroregionalne Centrum Edukacji Wodnej i Żeglarskiej**
   Ośrodek realizuje zadania edukacyjne, wychowawcze, profilaktyczne, ze szczególnym naciskiem na sporty wodne i żeglarstwo oraz wychowanie prozdrowotne w połączeniu z aktywnym wypoczynkiem i ekologią, w ramach zajęć pozalekcyjnych wśród dzieci i młodzieży ze szczecińskich szkół i placówek oświatowych. W roku 2012/2013 działało w nim 16 sekcji żeglarskich oraz sekcje szkółki żeglarskiej zrzeszające 520 uczniów. Ośrodek zorganizował zajęcia praktyczne dla 22 szkół i 480 uczniów w ramach Szczecińskiego Programu Edukacji Wodnej i Żeglarskiej. W roku szkolnym 2013/2014 utworzono 17 grup. Z zajęć korzystało 359 stałych uczestników oraz 260 w zajęciach okresowych.
5. **Szkolne Schroniska Młodzieżowe**
   Zadaniem placówek jest upowszechnianie krajoznawstwa i turystyki jako aktywnej formy wypoczynku, połączonej z edukacją turystyczną, ekologiczną, prozdrowotną, sportową i rekreacją, a także zapewnienie dzieciom i młodzieży taniego noclegu, informacji krajoznawczo-turystycznej oraz udzielenie pomocy przy organizowaniu pobytu i zwiedzaniu. Na terenie Szczecina funkcjonują 4 szkolne schroniska młodzieżowe prowadzone przez Miasto Szczecin: 2 całoroczne (174 miejsca) oraz 2 sezonowe działające w okresie wakacji (90 miejsc).

W Szczecinie działają również niepubliczne placówki szkolno-wychowawcze wpisane do ewidencji prowadzonej przez Gminę Miasto Szczecin. Należą do nich Ognisko Pracy Pozaszkolnej „Serduszka", Placówka Oświatowo-Wychowawcza „Dom Harcerza".

12.1.10. SZKOŁY I PLACÓWKI ARTYSTYCZNE PROWADZONE PRZEZ MIASTO SZCZECIN

Na podstawie porozumienia zawartego z Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego Miasto Szczecin pełni rolę organu prowadzącego szkoły i placówki artystyczne.

- **Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Szczecinie** jest szkołą o sześcioletnim i czteroletnim cyklu kształcenia (w zależności od wieku ucznia) oferującą podstawy wykształcenia muzycznego. Nauka gry odbywa się w systemie indywidualnym, na 17 różnych instrumentach. W roku szkolnym 2012/2013 szkoła kształciła 133 uczniów w cyklu czteroletnim oraz 239 w cyklu sześcioletnim, natomiast w roku szkolnym 2013/2014 – 135 uczniów w cyklu czteroletnim oraz 234 w cyklu sześcioletnim.
- **Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna I stopnia** to szkoła artystyczna o sześcioletnim cyklu kształcenia dająca podstawy wykształcenia muzycznego oraz wykształcenia ogólnego w zakresie szkoły podstawowej, łącząca naukę gry na instrumentach z nauką przedmiotów ogólnokształcących obowiązujących w szkole podstawowej. W roku szkolnym 2012/2013 do szkoły uczęszczało 396 uczniów, a w roku szkolnym 2013/2014 – 409 uczniów.
- **Państwowe Ognisko Baletowe w Szczecinie** jest placówką artystyczną, która umożliwia rozwijanie zainteresowań i uzdolnień tanecznych. Ognisko prowadzi dwa działy nauczania w cyklach czteroletnich: dział dziecięcy – 198 uczniów oraz dział młodzieżowy – 73 uczniów.

12.1.11. INNE FORMY KSZTAŁCENIA

Do publicznych placówek, które umożliwiają uzyskanie lub uzupełnienie wiedzy ogólnej oraz umiejętności i kwalifikacji zawodowych należą:

1. publiczne placówki kształcenia ustawicznego, którymi są centra kształcenia ustawicznego, ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego,
2. publiczne placówki kształcenia praktycznego, którymi są centra kształcenia praktycznego.

Placówki kształcenia ustawicznego prowadzą ustawiczne kształcenie, dokształcanie i doskonalenie osób dorosłych. W Ośrodku Kształcenia Kursowego przy Zachodniopomorskim Centrum Edukacji Morskiej i Politechnicznej podstawowymi formami kształcenia i dokształcania, a także doskonalenia w formach pozaszkolnych są kursy, szkolenia, seminaria, samokształcenie kierowane, staże zawodowe. Ośrodek umożliwia każdemu zdobywanie nowych kwalifikacji zawodowych i uzupełnianie ich zgodnie z zapotrzebowaniem rynku pracy.

Ośrodki Dokształcania i Doskonalenia Zawodowego prowadzą dokształcanie młodocianych pracowników oraz realizują zadania z zakresu doskonalenia zawodowego osób dorosłych.

Ośrodek Dokształcania i Doskonalenia Zawodowego przy Zespole Szkół Rzemieślniczych w Szczecinie prowadzi działalność dydaktyczno-wychowawczą i opiekuńczą jako placówka stała przez cały rok szkolny. Organizuje, prowadzi i koordynuje teoretyczne kształcenie zawodowe na kursach zawodowych realizowanych w stałych i sezonowych Ośrodkach Dokształcania Zawodowego powołanych przy szkołach na terenie województwa zachodniopomorskiego. W Mieście Szczecin są to:

- Sezonowy Ośrodek Dokształcania Zawodowego w Zespole Szkół Nr 3,
- Stały Ośrodek Dokształcania Zawodowego w Zespole Szkół Nr 6,
- Sezonowy Ośrodek Dokształcania Zawodowego w Zespole Szkół Elektryczno – Elektronicznych,

- Sezonowy Ośrodek Dokształcania Zawodowego w Zespole Szkół Samochodowych,
- Ośrodek Dokształcania i Doskonalenia Zawodowego w Zespole Szkół Rzemieślniczych,
- Ośrodek Dokształcania i Doskonalenia Zawodowego w Zespole Szkół Ogrodniczych.

Ośrodek przy Zespole Szkół Rzemieślniczych współdziała z innymi Wojewódzkimi Ośrodkami Dokształcania i Doskonalenia Zawodowego w celu organizowania nauki z przedmiotów zawodowych w unikalnych zawodach dla uczniów naszego województwa oraz kierowanych do tych ośrodków w celu realizacji dokształcania. Nauczanie w ośrodku realizowane jest we wszystkich zawodach i specjalnościach występujących w obowiązującej klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego wydanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Placówki Kształcenia Praktycznego:

- Centrum Kształcenia Praktycznego w Zachodniopomorskim Centrum Edukacji Morskiej i Politechnicznej,
- Centrum Kształcenia Praktycznego w Zespole Szkół Nr 6,
- Centrum Kształcenia Praktycznego w Zespole Szkół Nr 8.

Centrum Kształcenia Praktycznego realizuje zadania z zakresu przygotowania praktycznego uczniów, wynikające z programu nauczania dla danego zawodu. Centrum Kształcenia Praktycznego działalność swoją opiera na bazie nowocześnie wyposażonych warsztatów szkolnych.

Zadaniem Centrum Kształcenia Praktycznego jest organizowanie, udostępnianie i prowadzenie zajęć dydaktycznych, laboratoryjnych, warsztatowych i praktyk zawodowych dla młodzieży i słuchaczy, ze wszystkich szkół zawodowych z województwa zachodniopomorskiego. Centra przeprowadzają egzaminy potwierdzające kwalifikacje zawodowe oraz organizują egzaminy kwalifikacyjne dla uczestników pozaszkolnych form kształcenia. Do ich zadań należy również organizowanie specjalistycznego doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych i praktycznej nauki zawodu w zakresie nowoczesnych technik oraz technologii wytwarzania a także prowadzenie działalności gospodarczej z wykorzystaniem własnej bazy.

12.1.12. PLACÓWKI ZAPEWNIAJĄCE OPIEKĘ I WYCHOWANIE UCZNIA W OKRESIE POBIERANIA NAUKI POZA MIEJSCEM ZAMIESZKANIA

W Szczecinie funkcjonuje 8 internatów przy szkołach ponadgimnazjalnych zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem zamieszkania oraz 1 Bursa Szkolna Integracyjna. W roku szkolnym 2012/2013 w placówkach tych utworzono 1 203 miejsca a w roku szkolnym 2013/2014 – 1 220 miejsc.

12.2. KADRA PEDAGOGICZNA

W roku szkolnym 2012/2013 łączny wymiar zatrudnienia pracowników pedagogicznych we wszystkich typach szkół i placówek oświatowych wynosił 6 061,36 etatów a roku szkolnym 2013/2014 – 5 952,76 etatów.

Tabela 12.11.
LICZBA ETATÓW PEDAGOGICZNYCH

2012/2013	BEZ STOPNIA AWANSU	STAŻYŚCI	KONTRAKTOWI	MIANOWANI	DYPLOMOWANI
przedszkola	1,90	64,65	164,77	217,33	186,22
szkoły podstawowe	1,17	59,71	334,03	543,54	811,09
gimnazja	1,86	13,15	102,26	166,73	306,14
zespoły szkół (szkoły podstawowe + gimnazja)	0	3,56	44,13	72,23	142,74
licea ogólnokształcące	0,89	3,79	31,08	75,88	214,83
zespoły szkół ogólnokształcących	5,99	8,93	161,85	236,86	416,07
zespoły szkół zawodowych	13,08	20,68	179,67	277,69	378,96
ośrodki szkolno-wychowawcze i socjoterapii oraz zespoły szkół specjalnych	8,44	16,60	94,92	154,31	281,69
poradnie psychologiczno-pedagogiczne	0	1	8,25	18,00	78,75
placówki oświatowe	10,07	6,35	22,55	34,94	62,03
razem	**43,40**	**198,42**	**1 143,51**	**1 797,51**	**2 878,52**
2013/2014	**BEZ STOPNIA AWANSU**	**STAŻYŚCI**	**KONTRAKTOWI**	**MIANOWANI**	**DYPLOMOWANI**
przedszkola	1,23	33,86	177,10	218,22	189,36
szkoły podstawowe	2,09	47,93	313,57	513,49	808,42
gimnazja	0,22	11,66	83,26	166,75	327,42
zespoły szkół (szkoły podstawowe + gimnazja)	0	3,99	35,24	70,93	141,91
licea ogólnokształcące	1,26	2,94	24,04	77,45	207,77
zespoły szkół ogólnokształcących	3,43	11,81	113,23	207,89	385,28
zespoły szkół zawodowych	14,11	17,43	152,96	291,41	436,06

ośrodki szkolno-wychowawcze i socjoterapii oraz zespoły szkół specjalnych	9,18	8,44	82,77	146,44	281,00
poradnie psychologiczno-pedagogiczne	0	0	12,60	14,15	81,75
placówki oświatowe	8,30	6,53	37,88	66,73	103,27
razem	**39,82**	**144,59**	**1 032,65**	**1 773,46**	**2 962,24**

Źródło: System elektroniczny iArkusz

12.3. DZIAŁANIA JAKOŚCIOWE MIASTA SZCZECIN W KIERUNKU POSZERZENIA OFERTY KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA W SZKOŁACH I PLACÓWKACH OŚWIATOWYCH

12.3.1. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

Od kilku lat Miasto Szczecin z powodzeniem wdraża w szczecińskich przedszkolach i szkołach wszystkich typów program wspierania nauki języków obcych, przyznając na jego realizację dodatkowe godziny w ramach innowacji pedagogicznych (przedszkola i szkoły podstawowe) oraz tworząc oddziały dwujęzyczne (gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne). Kształcenie językowe odbywa się w języku angielskim, niemieckim, hiszpańskim, włoskim oraz francuskim. Kształceniem dwujęzycznym w roku szkolnym 2012/2013 objętych było 36 placówek, w których w 203 oddziałach uczyło się łącznie ponad 5 239 dzieci i młodzieży, natomiast w roku szkolnym 2013/2014 do oddziałów dwujęzycznych uczęszczało 5 652 uczniów.

W 12 szczecińskich przedszkolach publicznych realizowane są równolegle z podstawą programową wychowania przedszkolnego innowacje pedagogiczne dotyczące wczesnego nauczania języka obcego. W ramach tych innowacji prowadzone są grupy dwujęzyczne z językiem angielskim (4 przedszkola), z językiem niemieckim (3 przedszkola), z językiem włoskim (2 przedszkola), z językiem hiszpańskim (2 przedszkola) i z językiem francuskim (1 przedszkole). Innowacje prowadzone są w oparciu o autorskie programy nauczania języka obcego. Polegają one na włączaniu elementów języka obcego w trakcie codziennych, różnorodnych zajęć w grupie.

W szkołach podstawowych innowacje pedagogiczne dotyczące nauczania języka obcego funkcjonują w 15 placówkach, w których prowadzone są klasy dwujęzyczne z językiem angielskim, niemieckim oraz dodatkowo z językiem hiszpańskim, włoskim i francuskim. Wprowadzony w Mieście Szczecin elastyczny system umożliwia absolwentom szczecińskich szkół podstawowych kontynuację nauki języków obcych w oddziałach dwujęzycznych w gimnazjum. W roku szkolnym 2012/2013 oraz 2013/2014 w Szczecinie realizowane było kształcenie dwujęzyczne w 5 gimnazjach, które ich absolwenci mogli kontynuować w 4 liceach. Dzięki nauczaniu dwujęzycznemu młodzież ma możliwość zdawania matury w języku angielskim, niemieckim, francuskim i hiszpańskim. W roku szkolnym 2013/2014 przeprowadzono po raz pierwszy egzamin maturalny w języku włoskim.

12.3.2. KSZTAŁCENIE SPORTOWE

Kształcenie sportowe w szczecińskich szkołach odbywa się w formie zajęć wychowania fizycznego oraz zajęć dla młodzieży szczególnie uzdolnionej sportowo i o odpowiednich warunkach zdrowotnych. Zajęcia odbywają się w ramach klas sportowych lub klas mistrzostwa sportowego. Szkolenie sportowe mające na celu ujawnienie predyspozycji i uzdolnień kwalifikujących uczniów do szkolenia w określonej dyscyplinie sportu prowadzone jest w 23 szkołach podstawowych, 16 gimnazjach oraz 4 szkołach ponadgimnazjalnych, w sumie dla 4 675 uczniów. Stworzony system szkolenia sportowego zapewnia odpowiednie przygotowanie dzieci i młodzieży do uprawiania sportu kwalifikowanego.

W ramach szkolenia sportowego od wielu lat w Szczecinie realizowany jest program Powszechnej Nauki Pływania adre-

Tabela 12.12.
KSZTAŁCENIE DWUJĘZYCZNE W PRZEDSZKOLACH I SZKOŁACH

PLACÓWKA	LICZBA SZKÓŁ/ PLACÓWEK	LICZBA ODDZIAŁÓW	LICZBA UCZNIÓW	JĘZYK OBCY NOWOŻYTNY
ROK SZKOLNY 2012/2013				
przedszkole publiczne	12	64	1 668	angielski niemiecki włoski hiszpański francuski
szkoła podstawowa	15	92	2 274	
gimnazjum	5	34	968	
szkoła ponadgimnazjalna	4	13	329	
razem	**36**	**203**	**5 239**	
ROK SZKOLNY 2013/2014				
przedszkole publiczne	12	63	1 634	angielski niemiecki włoski hiszpański francuski
szkoła podstawowa	15	105	2 630	
gimnazjum	5	37	1 055	
szkoła ponadgimnazjalna	4	14	333	
razem	**36**	**219**	**5 652**	

Źródło: Wydział Oświaty Urzędu Miasta Szczecin

sowany do najmłodszych uczniów. Programem objęto 3 642 uczniów z 36 szkół i placówek oświatowych. Ponadto realizowany był m.in.: Program Edukacji Wodnej i Żeglarskiej, Program „Tenis 10", „Szczecińska Liga z Klasą".

12.3.3. KSZTAŁCENIE ARTYSTYCZNE

Profil kształcenia artystycznego został wyraźnie podkreślony w polityce edukacyjnej Miasta Szczecin. Rozwija się on prężnie m.in. dzięki funkcjonowaniu w Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej I stopnia oddziałów wychowania przedszkolnego prowadzących wczesne kształcenie muzyczne (2 oddziały). Ich zadaniem jest przygotowywanie przedszkolaków do podjęcia nauki w szkole muzycznej I stopnia i zapoznanie dzieci 5 i 6-letnich z nauką gry na wielu instrumentach.

W celu rozwijania umiejętności artystycznych oraz wdrażania uczniów do aktywności twórczej, w szkołach podstawowych kontynuowany jest program klas realizujących – w ramach innowacji pedagogicznej – podstawę programową kształcenia ogólnego i wczesnego kształcenia artystycznego. W roku szkolnym 2012/2013 oraz 2013/2014 klasy o takim profilu kształcenia prowadziło 10 szkół podstawowych.

12.3.4. MIEJSKIE PROGRAMY JAKOŚCIOWE

Celem działań jakościowych jest wspieranie zdolności i talentów uczniów oraz wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, stwarzanie im warunków indywidualnego rozwoju. Cel ten realizowany jest przede wszystkim poprzez miejskie programy jakościowe. Główne rodzaje Miejskich Programów Jakościowych to:

- Miejski Program Pracy z Uczniem Zdolnym, w tym: Międzyszkolne Koła Przedmiotowe, Indywidualny Tok Nauki, Indywidualny Program Nauki, Szkolne Koła Pracy z Uczniem Zdolnym, Edukacja Informatyczna, Klub Gimnazjalisty,
- Miejski Program Wspierania Nauki Języków Obcych,
- Program Wspierania Edukacji Uczniów z Trudnościami w Procesie Uczenia się, w tym: Programy Naprawcze, Szkolne Koła Pracy z Uczniem z Trudnościami, Program Wspierania Edukacji Zawodowej,
- Miejski program pracy z wychowankiem przedszkola – Ogrody Wyobraźni.

12.4. INNE DZIAŁANIA ZWIĄZANE Z DYDAKTYKĄ, WYCHOWANIEM I OPIEKĄ W SZKOŁACH I PLACÓWKACH OŚWIATOWYCH

12.4.1. POMOC MATERIALNA, WYŻYWIENIE

Pomoc materialna o charakterze socjalnym udzielana jest w formie stypendium szkolnego oraz zasiłków szkolnych przeznaczonych na pokrycie kosztów związanych z wydatkami na cele dedukcyjne dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Miasto Szczecin. Uczniowie mogą również otrzymać dofinansowanie do zakupu podręczników szkolnych. W roku szkolnym 2012/2013 z tych form pomocy skorzystało 4 982 uczniów. Łączna kwota dofinansowania wyniosła 4 027 692,70 zł.

Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, w szczególności gdy w rodzinie tej występuje bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe. W roku szkolnym 2012/2013 tą formą pomocy objęto 2 919 uczniów szczecińskich szkół i placówek. W roku szkolnym 2013/2014 stypendium szkolne otrzymało 3 105. uczniów.

Wyprawka szkolna – w roku szkolnym 2012/2013 i 2013/2014 realizowano Rządowy program pomocy uczniom w formie dofinansowania zakupu podręczników „Wyprawka szkolna", na który Gmina Miasto Szczecin otrzymała środki w wysokości 439 842,70 zł. Dofinansowanie w ramach projektu otrzymały 1 994 osoby w roku szkolnym 2012/2013 oraz 2 369 osób na łączną kwotę 632 435,45 zł w roku szkolnym 2013/2014.

Zasiłek szkolny może być przyznany uczniowi znajdującemu się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego, a w szczególności w razie klęski żywiołowej, bądź zdarzenia losowego powodującego istotny uszczerbek materialny, w razie śmierci rodzica lub opiekuna, utraty źródła utrzymania lub mieszkania, nagłej i ciężkiej choroby uprawnionego rodzica lub opiekuna. W roku szkolnym 2012/2013 z zasiłków szkolnych skorzystało 69 uczniów. Miasto Szczecin przeznaczyło na ten cel 22 600,00 zł.

12.5. WARUNKI KSZTAŁCENIA I ZARZĄDZANIA MIENIEM

12.5.1. OBIEKTY SPORTOWE

Szczecińskie szkoły i placówki oświatowe dysponują bogatą bazą obiektów sportowych, na którą składają się sale gimnastyczne, hale sportowe, boiska szkolne, w tym boiska wielofunkcyjne wybudowane w ramach programu Moje Boisko – Orlik 2012, place zabaw oraz baseny szkolne. Szczecińskie szkoły dysponują następującymi obiektami sportowymi: 94 salami gimnastycznymi, 9 halami sportowymi, 165 boiskami, 87 placami zabaw oraz 7 basenami. W szczecińskich przedszkolach publicznych wdrożono „Programu budowy małych boisk „Gryfuś". Utworzone w 7 placówkach boiska stanowią bazę dla realizacji zadań i celów prozdrowotnych wynikających z podstawy programowej i statutowych zadań przedszkola.

12.5.2. WARSZTATY SZKOLNE I PRACOWNIE PRAKTYCZNEJ NAUKI ZAWODU

W roku szkolnym 2012/2013 w szczecińskich szkołach zawodowych uczyło się 6 170 uczniów, a w roku szkolnym 2013/2014 – 5 870 osób. Kształcenie odbywało się w 41 zawodach w technikum i 14 na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej. W 11 zespołach szkół zawodowych uczniowie korzystali ze 144 nowocześnie wyposażonych pracowni. W Zespole Szkół Nr 6 kształcenie zawodowe w zawodach gastronomicznych prowadzone jest z wykorzystaniem stołów-

ki szkolnej, która stanowi jednocześnie pracownię zawodową. Jest to wyremontowany, nowocześnie wyposażony obiekt składający się z jadalni, kuchni oraz pomieszczeń pomocniczych traktowany łącznie jako jedna pracownia. Podobna sytuacja ma miejsce w Zespole Szkół Nr 8 specjalizującym się w branży hotelarskiej i turystycznej. Kształcenie zawodowe odbywa się w Hoteliku „Elka-sen" włączonym w strukturę zespołu szkół.

12.5.3. REALIZACJA RZĄDOWEGO PROGRAMU „RADOSNA SZKOŁA"

Gmina Miasto Szczecin uzyskała dofinansowanie w ramach Rządowego Programu „Radosna szkoła" na realizację w 2012 roku kolejnych trzynastu projektów, w tym: 4 projektów polegających na zakupie pomocy dydaktycznych w szkołach i 9 projektów polegających na utworzeniu i modernizacji szkolnych placów zabaw, w łącznej wysokości 932 250,00 zł.

W roku szkolnym 2013/2014 Gmina Miasto Szczecin złożyła wniosek o dofinansowanie budowy kolejnych trzech placów zabaw – w Zespole Szkół Nr 7 (Szkoła Podstawowa Nr 24), Szkole Podstawowej Nr 54 oraz Zespole Szkół Specjalnych Nr 9 (Szkoła Podstawowa Nr 25).

Ponadto w roku szkolnym 2012/2013 inwestycjami oraz remontami zrealizowanymi ze środków programu „Poprawa stanu technicznego obiektów oświatowych" objęto 130 placówek. Łączny koszt zrealizowanych inwestycji wyniósł 5 371 873,57 zł.

Pozostałe programy zrealizowane przez Miasto Szczecin to:

- Program budowy i modernizacji sal gimnastycznych – 230 637,36 zł
- Program modernizacji basenów w obiektach oświatowych – 6 150,00 zł
- Program przystosowania obiektów oświatowych dla potrzeb dzieci niepełnosprawnych – 337 648,51 zł
- Budowa i modernizacja osiedlowych i dzielnicowych centrów sportu i rekreacji – 2 166 495,70 zł
- Moje Boisko-Orlik 2012 – 1 109 661,27 zł
- Program modernizacji boisk szkolnych – 14 760,00 zł
- Program budowy małych boisk w przedszkolach – 7 872,00 zł
- Budowa Międzyszkolnego Ośrodka Sportowego Euroregionalne Centrum Edukacji Wodnej i Żeglarskiej – 2 539 888,00 zł
- Modernizacje jachtów dla Międzyszkolnego Ośrodka Sportowego Euroregionalne Centrum Edukacji Wodnej i Żeglarskiej – 150 000,00 zł.

Łączny koszt zadań zrealizowanych w ramach ww. programów wyniósł 6 563 112,84 zł.

12.6. ELEKTRONICZNY SYSTEM ZARZĄDZANIA OŚWIATĄ

Od 2012 roku konsekwentnie wdrażany jest **zintegrowany elektroniczny system zarządzania oświatą**. Obejmuje on wszystkie elementy pracy szkoły – rekrutację, finanse, dydaktykę. Pierwszą częścią tego systemu był program elektronicznego naboru do szkół ponadgimnazjalnych, a w dalszej kolejności do wszystkich typów szkół, przedszkoli i żłobków. Następnie uruchomiony został elektroniczny system opracowywania arkuszy organizacyjnych szkół i placówek oświatowych, umożliwiający dyrektorom sprawniejszy nadzór nad ich działalnością administracyjno-finansową. Kolejnym ele-

Tabela 12.13.
PROJEKTY ZREALIZOWANE W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU „RADOSNA SZKOŁA"

LP.	NAZWA SZKOŁY	KWOTA PRZYZNANA	FINANSOWY WKŁAD WŁASNY W ZŁ
ZAKUP POMOCY DYDAKTYCZNYCH			
1	Szkoła Podstawowa Nr 46	12 000	2 500
2	Zespół Szkół Nr 12 – Szkoła Podstawowa Nr 39	12 000	4 200
3	Szkoła Podstawowa Nr 18	12 000	4 800
4	Szkoła Podstawowa Nr 45 z Oddziałami Integracyjnymi	12 000	2 400
UTWORZENIE I MODERNIZACJA SZKOLNEGO PLACU ZABAW			
1	Szkoła Podstawowa Nr 71	63 850	65 877
2	Szkoła Podstawowa Nr 37	115 450	115 771
3	Szkoła Podstawowa Nr 45 z Oddz. Integracyjnymi	115 450	145 550
4	Szkoła Podstawowa Nr 42	115 450	115 450
5	Szkoła Podstawowa Nr 41	115 450	147 956
6	Zespół Szkół Nr 11 – Szkoła Podstawowa Nr 28	115 450	129 550
7	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1	63 850	72 921
8	Szkoła Podstawowa Nr 5	115 450	115 450
9	Sportowa Szkoła Podstawowa w Centrum Kształcenia Sportowego	63 850	63 850
razem		**932 250**	**986 275**

Źródło: Wydział Oświaty Urzędu Miasta Szczecin

mentem systemu był **Portal Edukacyjny** – nowoczesne narzędzie informatyczne w zakresie e-edukacji. Portal pełni funkcję elektronicznej platformy społecznościowej oraz edukacyjnej wspierającej proces dydaktyczny, zapewniającej wgląd do profesjonalnych materiałów dydaktycznych, zasobów cyfrowych oraz modułów usprawniających zarządzanie jednostkami oświatowymi. Jednym z elementów portalu jest **elektroniczny dziennik** ułatwiający rodzicom zarówno kontakt ze szkołą poprzez dostęp do ocen i nieobecności jak i z nauczycielem drogą elektroniczną.

12.7. SYSTEM MOTYWOWANIA I NAGRADZANIA OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW I NAUCZYCIELI

Prezydent Miasta Szczecin przyznaje corocznie nagrody dla nauczycieli za wybitne osiągnięcia w pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej. W roku szkolnym 2012/2013 uhonorowano nagrodami 131 pedagogów ze szczecińskich szkół i placówek oświatowych, w tym 19 dyrektorów i 112 nauczycieli.

W omawianym okresie Prezydent Miasta Szczecin już po raz ósmy przyznał prestiżową Nagrodę Oświatową „Pierwszy wśród równych" dla najwybitniejszego nauczyciela czynnego zawodowo spośród szkół i placówek oświatowych. Kandydaturę wyłania Kapituła Nagrody Oświatowej Miasta Szczecin, w skład której wchodzi Zastępca Prezydenta Miasta Szczecin, przedstawiciele środowiska oświatowego, Kolegium Rektorów uczelni wyższych oraz laureaci nagrody z poprzednich lat. „Pierwszy wśród równych" jest nagrodą indywidualną przyznawaną za osiągnięcia dydaktyczne i twórcze. W roku 2012/2013 za najlepszego pedagoga uznano nauczyciela języka polskiego w Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 7.

Nagrody Prezydenta Miasta Szczecin przyznawane są również dla uczniów szczecińskich szkół za osiągnięcia szkolne i naukowe. W roku szkolnym 2012/2013 wpłynęły 1 232 wnioski (976 wniosków ze szkół podstawowych i gimnazjów, 256 wniosków ze szkół ponadgimnazjalnych), z których Komisja pozytywnie rozpatrzyła 908 wniosków. Ze szkół podstawowych wpłynęło 626 wniosków, z których Komisja pozytywnie rozpatrzyła 459. Najwięcej punktów otrzymało dwoje uczniów Szkoły Podstawowej Nr 10 w Szczecinie. Z gimnazjów wpłynęło 350 wniosków, z których Komisja pozytywnie rozpatrzyła 279. Najwięcej punktów otrzymał uczeń Gimnazjum Nr 46 w Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 1 w Szczecinie. Ze szkół ponadgimnazjalnych wpłynęło 256 wniosków, z których Komisja pozytywnie rozpatrzyła 170. Najwięcej punktów otrzymał uczeń XIII Liceum Ogólnokształcącego w Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 7 w Szczecinie.

ŹRÓDŁA INFORMACJI

1. Raport o stanie realizacji zadań oświatowych za rok szkolny 2012/2013, Wydział Oświaty Urzędu Miasta Szczecin.
2. System Informacji Oświatowej.
3. System elektroniczny iArkusz.
4. Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu.
5. Opracowania własne Wydziału Oświaty Urzędu Miasta Szczecin.

13.1. ZAGROŻENIE PRZESTEPCZOŚCIĄ

Główną instytucją bezpieczeństwa i porządku publicznego w Szczecinie jest Miejska Komenda Policji. Składa się ona z 3 sekcji: ruchu drogowego, sekcji do walki z przestępczością oraz z sekcji prewencji, która oprócz pracy dzielnicowych podejmuje wspólne działania z samorządami lokalnymi i profilaktykę. Teren miasta Szczecin został podzielony na pięć obszarów: Śródmieście, Niebuszewo, Pogodno, Nad Odrą, Dąbie. Każdy obszar działania komisariatu dzieli się na sektory, a te z kolei na rejony, do których przyporządkowany jest dzielnicowy. Każdy dzielnicowy pełni dyżur w punkcie przyjęć kilka razy w miesiącu. Ponadto w Szczecinie zlokalizowano 20 wydziałów Komendy Wojewódzkiej Policji, oddział prewencji, laboratorium kryminalistyczne, a także sztab zachodniopomorskiej policji.

W 2013 r. policjanci KMP w Szczecinie przeprowadzili łącznie 93 418 interwencji. Daje to średnią 256 interwencji na dobę – w porównaniu z rokiem ubiegłym stanowi to spadek o 34 interwencje dziennie. W ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie policjanci KMP w Szczecinie przeprowadzili 11 006 interwencji domowych (wzrost o 477), sporządzili 696 Niebieskich kart (wzrost o 184) a 107 sprawcom przemocy przedstawiono zarzuty z art. 207 KK (znęcanie się fizyczne i psychiczne);

Odnotowano 11 811 wydarzenia o charakterze kryminalnym, co stanowi średnio 30 zdarzeń dziennie.

Funkcjonariusze pionu prewencji KMP Szczecin zatrzymali łącznie 4 599 sprawców przestępstw na gorącym uczynku, co stanowi spadek w stosunku do roku ubiegłego 313 osób. Daje to średnią w przybliżeniu 12 sprawców na dobę.

W kategoriach przestępczości kryminalnej (rozboje, bójki i pobicia, kradzieże z włamaniem, kradzieże cudzej rzeczy i kradzieże pojazdów, uszkodzenie mienia, przestępstwa narkotykowe) policjanci pionu prewencji KMP w Szczecinie zatrzymali łącznie 2 339 sprawców przestępstw, co stanowi nieznaczny spadek w stosunku do roku 2012 – o 4,3%.

W poszczególnych kategoriach sytuacja przedstawia się następująco:

- przestępstwa rozbójnicze – 138 sprawców na gorącym uczynku – spadek o 16,9%,
- bójki i pobicia – 728 sprawców – wzrost o 23,4%,
- kradzieże z włamaniem – 172 sprawców – spadek o 23,4%,

Tabela 13.1.
LICZBA WYBRANYCH KATEGORII PRZESTĘPSTW STWIERDZONYCH NA TERENIE DZIAŁANIA KMP SZCZECIN W LATACH 2012-2013

KMP SZCZECIN	LICZBA PRZESTĘPSTW STWIERDZONYCH*		ZMIANA ILOŚCIOWA	ZMIANA %
KATEGORIA PRZESTĘPSTWA	2012	2013		
przestępstwa kryminalne, w tym:	14 179	11 811	–2 368	–16,7%
• zabójstwo	13	8	–5	–38,5%
• zgwałcenie	14	19	+5	+35,7%
• kradzież cudzej rzeczy (bez samochodu)	3 663	3 403	–260	–7,1%
• kradzież samochodu	257	227	–30	–11,7%
• kradzież z włamaniem	2 453	2 239	–214	–8,7%
• przestępstwa rozbójnicze	306	207	–99	–32,4%
• uszczerbek na zdrowiu	222	195	–27	–12,2%
• bójki i pobicia	131	101	–30	–22,9%
• uszkodzenie rzeczy	1 005	919	–86	–8,6%
• przestępstwa gospodarcze	1 875	1 408	–467	–24,9%
• przestępstwa narkotykowe	924	676	–248	–26,8%

Źródło: Komenda Miejska Policji

- kradzieże cudzej rzeczy (bez samochodu) – 584 sprawców – spadek o 29,5%,
- kradzież pojazdu – 4 zatrzymanych – spadek o 75,0%,
- uszkodzenia mienia – 511 sprawców – spadek o 2,7%.

W 2013r. funkcjonariusze KMP w Szczecinie ujawnili łącznie 107 282 wykroczenia, co stanowi spadek o 4% w odniesieniu do roku poprzedniego, w tym:

- wobec 2 660 osób skierowano wnioski o ukaranie do sądu – spadek o 17,2%,
- odnotowano 37 czynów karalnych w sprawach skierowanych do sądu – spadek o 58,4%,
- 54 673 osoby ukarano mandatami karnymi – wzrost o 4,23%,
- wobec 46 622 osób zastosowano środek oddziaływania wychowawczego – spadek o 10,2%.

Stosunek liczby skierowanych wniosków o ukaranie do sądu i nałożonych mandatów karnych do liczby ogółu ujawnionych wykroczeń wyniósł 53,5%.

Spośród wszystkich wykroczeń ujawniono:

- 20 581 wykroczeń z art. 43 Ustawy o Wychowaniu w Trzeźwości i Przeciwdziałaniu Alkoholizmowi (spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych), co stanowi wzrost o 2,7% w stosunku do roku 2012,
- 17 534 wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu, co stanowi wzrost 2,1%,
- 8 675 wykroczeń przeciwko urządzeniom użytku publicznego, co stanowi spadek o 5,2%,
- 6 326 wykroczeń przeciwko mieniu, co stanowi spadek o 11,9%,
- 5 857 wykroczeń przeciwko obyczajności publicznej, co stanowi spadek o 15,9%,
- 406 wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia, co stanowi spadek o 22,9%.

Ujawniono 883 osoby dotknięte przemocą domową, w tym 623 kobiety, 182 małoletnich dzieci oraz 77 mężczyzn.

Według wstępnych danych w 2013 roku na terenie działania KMP Szczecin wydarzyło się 630 wypadków, w których zginęło 16 osób i 731 osób zostało rannych. Do Policji zgłoszono 4 934 kolizje drogowe.

W porównaniu do 2012 r. odnotowano:

- wzrost liczby wypadków o 46 (wzrost o 7,9%),
- wzrost liczby zabitych o 6 (wzrost o 60,0%),
- wzrost liczby rannych o 63 (wzrost o 9,4%),
- wzrost liczby wypadków śmiertelnych o 6 (wzrost o 60,0%),
- spadek liczby kolizji drogowych o 251 (wzrost o 4,8%).

Z winy kierującego w 2013 r. odnotowano 468 wypadków drogowych, tj. 74,3% ogółu wypadków (w porównaniu do ub. r. wzrost o 39, tj.9,1%), w których 7 osób poniosło śmierć, tj. 43,8% ogółu zabitych (w porównaniu do ub. roku wzrost o 2, tj. 40%) i 556 osób doznało obrażeń ciała, tj. 76,1% (wzrost o 49, tj. 9,7%).

Głównymi przyczynami wypadków spowodowanych przez kierujących było:

- nieudzielenie pierwszeństwa przejazdu – 135 wypadków tj. 28,8% ogółu wypadków z winy kierującego, w których 3 osoby poniosły śmierć, 167 osób zostało rannych.
- nieprawidłowe zachowanie wobec pieszych (niezgodne z przepisami przejeżdżanie przejść dla pieszych, nieudzielenie pierwszeństwa pieszemu) – 114 wypadków tj. 24,3% ogółu wypadków z winy kierującego, w których 2 osoby poniosły śmierć, 117 osób zostało rannych.

W 2013 roku na terenie działania KMP w Szczecinie w 630 wypadkach drogowych poszkodowanych zostało 747 osób, w tym 16 osób poniosło śmierć, a 731 osób zostało rannych. Na obszarze zabudowanym w wypadkach drogowych zginęło 16 osób i 723 osoby zostały ranne, poza obszarem zabudowanym 8 osób doznało obrażeń ciała.

Najwięcej ofiar wypadków drogowych odnotowuje się wśród kierujących i pasażerów samochodów osobowych oraz pieszych.

W 2013 roku w porównaniu do roku 2012, wśród pieszych odnotowano wzrost liczby ofiar śmiertelnych o 2 osoby.

W ciągu 2013 roku w Szczecinie najwięcej zdarzeń drogowych (przyjęto kryterium: 145 i więcej incydentów) było między innymi na ulicach :

- al. Piastów – ogółem 219 zdarzeń, w tym 15 wypadków (1 osoba zabita, 17 osób rannych), 204 kolizje (najwięcej zdarzeń notuje się w rejonie skrzyżowania z pl. Szarych Szeregów, pl. Kościuszki),
- ul. Wojska Polskiego – ogółem 218 zdarzeń, w tym 22 wypadki (1 osoba zabita, 22 osoby ranne), 196 kolizji, (najwięcej zdarzeń w rejonie skrzyżowania z pl. Szarych Szeregów, ul. Zaleskiego),
- ul. Struga – w sumie 215 zdarzeń, w tym 17 wypadków (1 osoba zabita, 20 osób rannych), 198 kolizji, (najwięcej zdarzeń notuje się w rejonie skrzyżowania z ul. Gryfińską, ul. Łubinową),
- al. Wyzwolenia – ogółem 214 zdarzeń, w tym 18 wypadków (1 osoba zabita, 21 osób rannych), 196 kolizji, (najwięcej zdarzeń zanotowanych w rejonie skrzyżowania z Rondem Giedroycia, pl. Żołnierza),
- ul. Ku Słońcu – ogółem 145 zdarzeń, w tym 13 wypadków (15 osób rannych),132 kolizje, (najwięcej zdarzeń nastąpiło w rejonie skrzyżowania z ul. Hrubieszowska, Rondem Gierosa),
- ul. Gdańska – ogółem 134 zdarzenia, w tym 19 wypadków (1 osoba zabita, 23 osoby ranne), 115 kolizji, (najwięcej zdarzeń w rejonie skrzyżowania z ul. Pieszą, ul. Estakadą Pomorską).

Tabela 13.2.
WYPADKI DROGOWE

LICZBA WYPADKÓW			LICZBA ZABITYCH			LICZBA RANNYCH			LICZBA WYPADKÓW ŚMIERTELNYCH		
2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
654	584	630	13	10	16	762	668	731	12	10	16

Źródło: Komenda Miejska Policji

13.2. DZIAŁALNOŚĆ STRAŻY MIEJSKIEJ

Straż wykonuje zadania w zakresie ochrony porządku publicznego wynikające z ustaw i aktów prawa miejscowego oraz inne czynności i zadnia określone przez Prezydenta Miasta Szczecin:

- działa samodzielnie bądź wspólnie z przedstawicielami innych organów w zakresie określonym przez Prezydenta i Komendanta Straży,
- współpracuje z Policją na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, wydanym z upoważnienia ustawy o strażach gminnych. Służbami, instytucjami prowadzącymi działalność na rzecz poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego, ekologii ochrony, opieki nad zwierzętami, ochrony zabytków i miejsc o szczególnym znaczeniu dla tradycji i historii narodu Polskiego.

Strażnik wykonujący zadania straży ma prawo do:

- udzielania pouczeń,
- legitymowania osób w uzasadnionych przypadkach w celu ustalenia ich tożsamości,
- ujęcia osób stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także mienia i niezwłocznego doprowadzenia do najbliższej jednostki Policji,
- nakładania grzywien w postępowaniu mandatowym za wykroczenie określone w trybie przewidzianym przepisami o postępowaniu w sprawach o wykroczenia,
- dokonywania czynności sprawdzających, kierowania wniosków o ukaranie do sądu, oskarżania przed sądem i wnoszenia środków odwoławczych – w trybie przewidzianym przepisami o postępowaniu w sprawach o wykroczenia.
- usuwaniu pojazdów i blokowania kół pojazdów w przypadkach określonych w przepisach o ruchu drogowym,
- wydawania poleceń,
- żądania niezbędnej pomocy od instytucji państwowych i samorządowych.

Strażnik może stosować, wobec osób uniemożliwiających wykonanie przez niego zadań określonych w ustawie, następujące środki przymusu bezpośredniego: siła fizyczna w postaci chwytów obezwładniających, kajdanki, pałki obronne wielofunkcyjne, psy obronne, paralizator elektryczny, broń gazowa i ręczne miotacze gazu.

W latach 2012-2013 do Straży Miejskiej wpłynęło 59 997 zgłoszeń. Do najczęstszych należały te związane z funkcjonowaniem miasta oraz stanem jego infrastruktury (4 431), nieprzestrzeganiem przepisów o bezpieczeństwie i porządku w komunikacji (23 520), utrzymaniem czystości i porządku (15 254), zakłócaniem spokoju i porządku publicznego (3 774), spożywaniem napojów alkoholowych w miejscach niedozwolonych.

Strażnicy Miejscy pełnili dyżury w rejonie Urzędu Miejskiego, w rejonie Cmentarza Centralnego i terenów przyległych (średnio 3 razy w tygodniu) oraz zabezpieczali porządek podczas wszystkich obrad sesji Rady Miasta (50 razy).

Straż Miejska zabezpieczała miejsca zdarzeń 209 razy w roku 2012 i 203 razy w roku 2013, w tym w szczególności: zabezpieczenie miejsc pożarów, wypadków drogowych, przestępstw, miejsc znalezienia niewybuchów i niewypałów, awarii itp.

W zakresie osób bezdomnych przeprowadzono 1 140 interwencji w roku 2012 i 1 189 w roku 2013. Łącznie w 1 598 przypadkach osoby bezdomne odmówiły przyjęcia pomocy, w pozostałych interwencjach bezdomni po uzyskaniu informacji udawali się do ośrodków pomocy, bądź byli do nich przewożeni przez pogotowie zimowe Stowarzyszenia „FENIKS". Osoby bezdomne były również odwożone do szpitali.

Ponadto działano wspólnie z administracjami mieszkaniowymi – uczestniczono w 81 asystach w roku 2012 i 84 asystach w roku 2013. Straż Miejska głównie udzielała asysty podczas wykonywania czynności służbowych przez pracowników administracji mieszkaniowych, Urzędu Miejskiego i przedstawicieli sądowych, tj. eksmisja, wejścia do lokali po zgonach mieszkańców, zabezpieczenia pustostanów, wydalania osób bez prawa do lokalu, ustalenia tożsamości osób przebywających w lokalu, sprawdzenie legalności poboru mediów (gazu, prądu), awarii w lokalach, sprawdzenia przewodów kominowych, oczyszczenia pomieszczeń z odpadów, kontroli ppoż., odkażania lokali itp.

Tabela 13.3.
PODSTAWOWE WYNIKI STRAŻY MIEJSKIEJ

RODZAJ		2012		2013	
		ILOŚĆ	KWOTA W ZŁ	ILOŚĆ	KWOTA W ZŁ
przyjęte zgłoszenia		29 453		30 544	
interwencje		50 245		49 307	
kontrole		32 166		18 004	
pouczenia		5 934		5 799	
mandaty gotówkowe		290	30 444	178	23 720
mandaty kredytowane		20 237	3 409 505	16 578	2 896 740
mandaty zaoczne		121	23 100	101	22 450
ogółem nałożono mandatów		20 648	3 463 045	16 857	2 942 910
wnioski do sądu	skierowane	1 760		1691	
	sprawy zakończone	1 751	370 520	1 506	307 520
	odroczono	67		182	

Źródło: Straż Miejska w Szczecinie

Podejmowano działania wspólne z firmami komunalnymi i instytucjami państwowymi (ZDiTM, WGKiOŚ, ZWiK, MOPR, ZUK), pogotowie zimowe Stowarzyszenie „Feniks"– udzielono pomocy w 257 przypadkach w roku 2012 i 978 przypadkach w roku 2013. Współpraca z w/w jednostkami polega m.in. na kontroli zajęcia pasa drogowego, zabezpieczeniu miejsc awarii wodno – kanalizacyjnych, wspólnych kontroli dotyczących przestrzegania przepisów uchwały Rady Miasta, wykroczeniach związanych z handlem w miejscach niewyznaczonych, udzielaniu asyst przy podejmowaniu działań wobec osób bezdomnych, potwierdzaniu danych osobowych dla kontrolerów ZDiTM, związanych z ustaleniem danych osobowych itp.

Współpraca z Radami Osiedli Miasta Szczecin realizowana była stosownie do oczekiwań i możliwości poszczególnych samorządów osiedlowych na różnych płaszczyznach:

- społecznej – realizacja spraw związanych z osobami w trudnej sytuacji bytowej, bezdomnymi itp.,
- porządku i spokoju publicznego – wykonywanie zadań w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego, realizacji wymogów prawa miejscowego, itp.,
- edukacyjnej.
- Sposób realizowania tych przedsięwzięć sprowadzał się najczęściej do następujących form:
- spotkania z członkami Rady Osiedla oraz mieszkańcami – 232 w roku 2012 i 271 w roku 2013,
- wspólne lustracje „dzikich" wysypisk, miejsc przebywania osób bezdomnych itp. – 15 w roku 2012,
- zabezpieczenie imprez i uroczystości organizowanych przez Rady Osiedli – 84 w roku 2012 i 42 w roku 2013,
- dyżury w siedzibach Rad Osiedli – 67 w roku 2012.

Zabezpieczono 847 imprez w roku 2012 i 962 w roku 2013. Były to uroczystości i wydarzenia o różnym charakterze: obchody państwowe, imprezy masowe (w tym imprezy sportowe – np. mecze). koncerty, imprezy rekreacyjne, kulturalno-rozrywkowe, uroczystości patriotyczne i religijne, obchody rocznicowe, manifestacje, protesty, itp.

Współpracowano z Wydziałami/Biurami Urzędu Miejskiego – w 2012 roku 70 razy, a w roku 2013 – 236 razy. Współdziałanie z wydziałami UM polegało m.in. na wspólnych kontrolach przestrzegania przepisów Uchwały Nr LXIII/1175/06 w sprawie wprowadzenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Miasto Szczecin. Ponadto ustalano bezumownych użytkowników terenów miejskich, przeprowadzono obserwację terenu wokół sklepów monopolowych pod kątem przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz w zakresie usuwania pojazdów nieużywanych.

Współpraca z Policją opiera się w szczególności na prowadzeniu wspólnych działań patrolowo-interwencyjnych w godzinach popołudniowych i nocnych. Zakres współdziałania uzgadniany jest na początku każdego miesiąca i korygowany na bieżąco. W sezonie letnim działają wspólne rowerowe patrole Straży Miejskiej i Policji. Terenem ich działania są przede wszystkim parki i tereny leśne będące w granicach administracyjnych miasta. Priorytetowym zadaniem tych patroli jest zapobieganie niszczeniu miejskiej zieleni, pokładanie dużego nacisku na wyprowadzanie psów przez ich właścicieli na smyczy, kontrola ścieżek rowerowych. Prowadzone są wspólne zabezpieczenia imprez masowych, uroczystości państwowych, akcji ratowniczych oraz protestacyjnych na terenie miasta.

W 2012 roku zrealizowano 1 139 patroli interwencyjno-prewencyjnych, a w 2013 roku 1 271 wspólnych patroli podczas działań rutynowych oraz w ramach wspólnych akcji: „Bezpieczne Osiedle", „Ogrody", „Złom", „Bezdomni", „Bezpieczne Święta", „Choinka", „Znicz", „Rolnik", „Mikołajki", „Markety", „Euro 2012".

Sprawy przekazane przez Straż Miejską Policji:

- ujawnione przestępstwa – 6 w roku 2012; 9 – w roku 2013
- osoby ujęte i przekazane Policji:
  - w roku 2012 – 5 osób (w tym 4 sprawców przestępstw),
  - w roku 2013 – 8 osób (w tym 8 sprawców przestępstw).

Wspólnie ze Strażą Ochrony Kolei przeprowadzono wspólne patrole pod kątem spokoju i porządku publicznego w miejscach o szczególnym natężeniu ruchu ludności, takich jak dworce kolejowe, przejazdy oraz tereny przyległe – w 2012 roku odbyło się 16 patroli, a w 2013 roku 4 patrole. Przeprowadzono również wspólne kontrole pociągów podczas powrotów uczestników koncertu „Przystanek Woodstock" oraz w trakcie Kampanii Społecznej „Bezpieczny przejazd".

W latach 2012-2013 roku kontynuowano program Prezydenta Miasta Szczecin „Bezpieczna szkoła – bezpieczne podwórko", w ramach którego funkcjonują patrole szkolne w placówkach oświatowych wskazanych przez Wydział Oświaty UM Szczecin. Celem patroli szkolnych jest poprawa bezpieczeństwa i eliminowanie zjawisk patologicznych na terenie szkół i w ich okolicy, a w szczególności:

1. Zapobieganie popełnianiu wykroczeń i przestępstw przez dzieci, młodzież i dorosłych, m.in. na terenach należących do placówek oświatowych, w ich pobliżu, w miejscach przebywania i gromadzenia dzieci i młodzieży, a także eliminacja występujących zagrożeń oraz zjawisk patologicznych.
2. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w placówkach oświatowych oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie; strażnik miejski ma zapobiegać popełnianiu wykroczeń i przestępstw na terenie szkoły oraz eliminować występujące tam zagrożenia i zjawiska niepożądane.

Jednocześnie w ramach prowadzenia działalności edukacyjnej realizowano:

- W roku 2012: 13 programów, w ramach których przeprowadzono 509 prelekcji; uczestniczyło w nich 36 079 dzieci i młodzieży.
- W roku 2013: 12 programów, w ramach których przeprowadzono 510 prelekcji; w zajęciach uczestniczyło 39 454 dzieci i młodzieży.

W trakcie przeprowadzonych lekcji przekazywano m.in. informacje na temat prawidłowych zachowań w przypadku zaatakowania przez niebezpiecznego psa, zagadnienia związane z bezpieczeństwem w szkole i podczas wakacji i ferii, skutków nieprawidłowego użycia środków pirotechnicznych, w sprawach związanych z dopalaczami przy udziale rodziców dzieci i młodzieży, oraz podstawowe informacje o prawach i zada-

niach Straży Miejskiej. Wdrożono również program edukacyjny na poziomie przedszkoli.

13.3. DZIAŁANIA MIASTA W ZAKRESIE BEZPIECZENSTWA PUBLICZNEGO

Jednym z ważniejszych zadań Władz Miasta jest zapewnienie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej a także zapobieganie innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska.

W latach 2012-2013 udział nakładów na realizację zadań z zakresu bezpieczeństwa publicznego wynosił, podobnie jak w latach ubiegłych, około 2% wydatków budżetu Miasta Szczecin. Około 65% to koszty utrzymania Państwowej Straży Pożarnej. Jest to zadanie zlecone Miastu, a zapisane w budżecie sumy to głównie wydatki na pokrycie bieżącej działalności. Z budżetu Miasta finansowana jest też Ochotnicza Straż Pożarna w Śmierdnicy wpisana do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Oprócz pokrywania kosztów bieżących jej działalności w 2013 roku Miasto, wykładając zdecydowaną większość środków, pomogło zakupić nowy samochód ratowniczo – gaśniczy.

W Miejskim Centrum Zarządzania Kryzysowego mieszczącym się w siedzibie Komendy Miejskiej PSP funkcjonuje kompleksowy systemem reagowania kryzysowego na zagrożenia bezpieczeństwa publicznego. Podstawowym jego zadaniem jest koordynowanie działań służb i podmiotów systemu reagowania kryzysowego oraz usprawnienie działania i wymiany informacji między poszczególnymi służbami biorącymi udział w likwidacji zagrożeń. Centrum posiada stanowiska, przy których na co dzień służbę pełnią funkcjonariusze Straży Pożarnej, a także Pogotowia Ratunkowego.

W omawianych latach kontynuowano realizację – przy wsparciu finansowym Miasta – programu modernizacji komisariatów Policji. Przebudowa prowadzona jest tak, aby osiągnąć wysoki standard obsługi klientów, a także poprawić warunki pracy funkcjonariuszy. Ma to szczególne znaczenie wobec realizowania wizji Miasta otwartego i przyjaznego dla odwiedzających nas gości. Choć we wszystkich budynkach jest jeszcze szereg prac do zrobienia, to do zakończenia etapu zdecydowanej poprawy warunków obsługi klientów pozostało jeszcze zmodernizowanie siedziby komisariatu Szczecin – Nad Odrą. Prace w tym budynku rozpoczęto w 2013 roku.

Kontynuowano zapoczątkowany w 2008 roku program „Patrole prewencyjne w środkach komunikacji miejskiej". Funkcjonuje on dzięki porozumieniu Komendanta Miejskiego Policji i Prezydenta Miasta. Dzięki jego realizacji poprawiło się znacznie bezpieczeństwo osób korzystających ze środków komunikacji publicznej. Zapobieganie i zwalczanie przestępstw i uciążliwych wykroczeń, zatrzymanie osób poszukiwanych i ujawnianie nieletnich sprawców czynów karnych to efekty prowadzenia tego programu. Działania przyczyniły się też do doskonalenia współpracy i wymiany informacji pomiędzy Policją a pracownikami ZDiTM i firm wykonujących usługi przewozowe. W dalszym ciągu Miasto finansowało działania Policyjnego Telefonu Zaufania, który jest jednym z elementów systemu współpracy ze społecznością Miasta. W omawianym okresie grupa początkujących policjantów odbywała w naszym Mieście służbę kandydacką, co przyczyniło się do zwiększenia ilości patroli. To zadanie możliwe było dzięki finansowemu wsparciu Miasta.

Kontynuowany jest program zwiększania możliwości operacyjnej Straży Miejskiej. Jest to jednostka całkowicie finansowana z budżetu Miasta. Koszty jej działania to ok. 27% wszystkich wydatków w sferze bezpieczeństwa. Działający w strukturach Straży Referat Komunikacji Społecznej przejął ciężar prowadzenia programów profilaktycznych. Funkcjonariusze z tego referatu posiadają przygotowanie pedagogiczne, resocjalizacyjne i doświadczenie w pracy z dziećmi i młodzieżą. Referat, realizując swoje zadania, ściśle współpracuje z Wydziałem Oświaty.

W roku 2012 uruchomiono specjalistyczny portal internetowy „Bezpieczni Razem" redagowany wspólnie przez wszystkie służby. Jest on coraz intensywniej wykorzystywany do informowania mieszkańców o istotnych wydarzeniach ze sfery bezpieczeństwa, a także do przekazywania wiedzy przydatnej w tej dziedzinie. Portal ma być stroną internetową, do której będą odwoływać się mieszkańcy w sytuacji „Nie wiesz, co zrobić – wejdź na stronę www.br.szczecin.pl i sprawdź".

Swoją przydatność w systemie bezpieczeństwa potwierdziło Centrum Zarządzania Bezpieczeństwem na Wyspie Bielawa. Z tego miejsca koordynowano działania wszystkich służb i instytucji zapewniających bezpieczeństwo w trakcie Finału Regat The Tall Ships' Races w sierpniu 2013 roku. Koncepcja zarządzania działaniami w trakcie imprez organizowanych na wodzie i nad wodą z jednego punktu kolejny raz zdała egzamin. Centrum służy w sezonie letnim jako baza dla jednostek wodnej Policji, Straży Miejskiej i WOPR realizujących zadania z zakresu zapewnienia bezpieczeństwa na obszarach wodnych.

W roku 2012 Miasto zostało ustawowo obciążone zadaniem polegającym na zapewnieniu bezpieczeństwa na obszarach wodnych. W przypadku takiego położenia jak nasze, jest to dziedzina o dużym znaczeniu. Ze względu na ilość akwenów realizacja zadania wymaga zaangażowania znacznych środków. Mimo iż zarówno w Policji jak i w Straży Miejskiej są wyodrębnione struktury działające na obszarach wodnych, to dla zapewnienia odpowiednio wysokiego poziomu stanu bezpieczeństwa zdecydowano powierzyć realizację tego zadania wyspecjalizowanej w tej dziedzinie organizacji, jaką jest WOPR. Ścisła współpraca z WOPR stwarza szansę na zbudowanie w przyszłości systemu bezpieczeństwa obejmującego cały obszar metropolitalny, w który włączone byłyby przystanie zlokalizowane wokół całego Jeziora Dąbskiego jak i Zalewu Szczecińskiego.

W mieście realizowanych jest wiele inicjatyw poprawiających bezpieczeństwo w określonych obszarach. Ścisła współpraca służb i instytucji sprawdza się w czasie działań o charakterze nadzwyczajnym. Wydarzenia tego typu jak Finał The Tall Ships Races 2013 czy też zdarzenia wyjątkowe, jak na przykład wydobywanie dużego niewybuchu z dna Odry, przebiegają bez poważnych i nieprzewidzianych incydentów. Prowadzone są w sposób jak najmniej uciążliwy dla mieszkańców. Nie oznacza to, że obecnego stanu nie można doskonalić. Jedną z istotnych trudności komplikujących i utrudniających współpracę pomiędzy przedstawicielami różnych instytucji jest niejednolity podział administracyjny miasta. Obecnie podział ten jest

Tabela 13.4.
WYDATKI Z BUDŻETU MIASTA SZCZECIN NA REALIZACJE ZADAŃ Z ZAKRESU BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO

WYDATKI Z BUDŻETU MIASTA SZCZECIN NA REALIZACJĘ ZADAŃ SFERY BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO I OCHRONY PRZECIWPOŻAROWEJ W LATACH 2012-2013		
WYSZCZEGÓLNIENIE	NAKŁADY W LATACH	
	2012	2013
Wydatki ogółem, w tym	**30 961 600**	**31 950 400**
wydatki bieżące	29 426 600	30 617 400
wydatki majątkowe	1 535 000	1 333 000
Komendy powiatowe Policji	**1 365 700**	**240 000**
wydatki bieżące	165 700	40 000
wydatki majątkowe	1 200 000	200 000
Komendy powiatowe Państwowej Straży Pożarnej	**20 258 800**	**20 867 100**
wydatki bieżące	20 082 700	20 844 100
wydatki majątkowe	176 100	23 000
Ochotnicze straże pożarne	**150 000**	**750 000**
wydatki bieżące	150 000	150 000
wydatki majątkowe		600 000
Obrona cywilna	**33 900**	**19 000**
wydatki bieżące	33 900	19 000
wydatki majątkowe		
Straż Miejska	**8 748 800**	**9 226 000**
wydatki bieżące	8 658 900	8 716 000
wydatki majątkowe	89 900	510 000
Zarządzanie kryzysowe	**310 100**	**209 700**
wydatki bieżące	241 100	209 700
wydatki majątkowe	69 000	
Zapewnienie bezpieczeństwa na obszarach wodnych	**85 000**	**628 600**
wydatki bieżące	85 000	628 600*
wydatki majątkowe		
Pozostała działalność	**9 300**	**10 000**
wydatki bieżące	9 300	10 000
wydatki majątkowe		

* W tym 408 600 zł – zapewnienie bezpieczeństwa podczas The Tall Ships' Races 2013

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Szczecin za lata 2012-2013.

inny dla każdego podmiotu. Np. powoduje to, że jeden dzielnicowy współpracuje z więcej niż jednym pracownikiem MOPR-u, więcej niż jednym kuratorem sądowym itd. Podobnie jest w przypadku, gdy każdy pracownik danej instytucji współpracuje z więcej niż jednym dzielnicowym. W ten sposób powstaje siatka przepływu informacji i współdziałania, która utrudnia wykonywanie zadań. Choć wprowadzenie zmiany podziału administracyjnego nie jest rzeczą prostą, to wydaje się, że będzie w przyszłości konieczną.

13.4. POZOSTAŁA DZIAŁALNOSĆ W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO

13.4.1. ZAGROŻENIA POŻARAMI

Ochrona przeciwpożarowa na terenie Miasta Szczecin opiera się na strukturach Państwowej Straży Pożarnej – Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Szczecinie (dalej KM) i Ochotniczej Straży Pożarnej.

Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Szczecinie dysponowała na dzień 31.12.2013 r. 293 etatami dla funkcjonariuszy PSP oraz 14 etatami dla pracowników cywilnych (w tym 5,5 etatu dla członków korpusu służby cywilnej).

Zgodnie z regulaminem organizacyjnym KM 262 etaty przydzielono Jednostkom Ratowniczo-Gaśniczym, a 31 etatów dla funkcjonariuszy pełniących służbę w KM (biuro i Miejskie Stanowisko Kierowania).

Na terenie miasta funkcjonuje jedna Zakładowa Straż Pożarna w Stoczni Remontowej „Gryfia" S.A. oraz Portowa Służba Ratownicza Zarządu Portu Szczecin – Świnoujście.

W ramach Komendy Miejskiej funkcjonuje 5 Jednostek Ratowniczo Gaśniczych:

- Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza Nr 1, przy ul. Grodzkiej 1/5,
- Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza Nr 2, przy ul. Struga 10a,
- Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza Nr 3, przy ul. Klonowica 4,
- Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza Nr 4, przy ul. Nad Odrą 10,
- Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza Nr 5, przy ul. Firlika 9/14.

Rok 2013 w stosunku do poprzedniego charakteryzuje się zmniejszeniem liczby zdarzeń. Na terenie działania komendy jednostki nasze uczestniczyły w 2703 zdarzeniach:

- pożary – 1 463,
- miejscowe zagrożenia – 1 103,
- alarmy fałszywe – 137.

Średnio w roku 2013 jednostki ochrony przeciwpożarowej interweniowały co 3 godziny i 14 minut. Do pożaru wyjeżdżano średnio co 5 godzin i 59 minut, do miejscowych zagrożeń co 7 godzin i 56 minut i do alarmów fałszywych co 2 dni 15 godzin i 56 minut.

W zakresie zdarzeń pożarowych najwięcej pożarów wystąpiło w grupie obiektów mieszkalnych (288) oraz pożarów trawy i trawników (352). Śmietniki i zsypy to łącznie 486 przypadków. Ilość zdarzeń w tych grupach od lat utrzymuje się na podobnym poziomie. W grupie miejscowych zagrożeń najwięcej zdarzeń wystąpiło w obiektach mieszkalnych (652) oraz środkach transportu (140). Jest to stan porównywalny do roku 2012. Usuwano również wiele zdarzeń powstałych w wyniku silnych wiatrów i gwałtownych opadów deszczu w liczbie 116 (w 2012 roku były to 192 przypadki – spadek o 60%), a także zdarzenia związane z nietypowym zachowaniem się zwierząt i owadów (85 wyjazdów).

Na terenie miasta działają 3 jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP) aktywnie uczestniczące w działaniach ratowniczych lub ćwiczeniach i szkoleniach, są to:

- OSP Śmierdnica.
- OSP „Szczecin".
- OSP „GRYF".

Spośród nich jedyną funkcjonującą w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego jest OSP Śmierdnica. W 2013 roku OSP Śmierdnica brała udział w 106 zdarzeniach na terenie Miasta Szczecin. Skutecznie wspomagała Komendę Miejską w okresie palności traw na Prawobrzeżu Szczecina, biorąc udział w gaszeniu 44 pożarów. Jest to jednostka, która jest w pełni dyspozycyjna bez względu na porę dnia. Ich czas wyjazdu od momentu zadysponowania mieści się w granicach do 5 minut.

W Komendzie Miejskiej funkcjonują cztery grupy specjalistyczne: ratownictwa wysokościowego, wodno-nurkowa stacjonujące w JRG 3 oraz ratownictwa chemiczno-ekologicznego i ratownictwa technicznego. Przeszkolonych w zakresie ratownictwa wysokościowego jest 21 strażaków. W grupie wodno-nurkowej podstawowe przeszkolenie posiada 21 strażaków. W skład grupy chemiczno-ekologicznej w obecnej chwili wchodzi ok. 40 strażaków. W 2013 roku grupa ratownictwa wodno-nurkowego była dysponowana do 20 zdarzeń, z czego do 11 poza terenem rejonu działania Komedy Miejskiej. Grupa ratownictwa wysokościowego brała udział w 6 zdarzeniach na terenie Szczecina. W roku 2013-2014 razy interweniowała również specjalistyczna grupa ratownictwa chemiczno-ekologicznego.

Głównym zadaniem w 2013 roku było przeszkolenie 20 nowo przyjętych do Komedy Miejskiej w zakresie szkolenia podstawowego strażaka jednostki ochrony przeciwpożarowej oraz po raz pierwszy przeszkolenie 6 osób na kursie jednoetapowym. W 2013 roku przeprowadzono egzamin weryfikujący z ratownictwa medycznego dla 113 strażaków.

Duża liczba sprzętu teleinformatycznego zakupionego w latach ubiegłych, szczególnie w ramach budowy Miejskiego Centrum Zarządzania Kryzysowego, wymaga systematycznej modernizacji. Braki w bieżącym finansowaniu modernizacji infrastruktury krytycznej powodują kumulacje wydatków w latach następnych oraz powodują wzrost niebezpieczeństwa awarii tego sprzętu i zgromadzonych na nim danych.

W ostatnich latach znacząco poprawiła się sytuacja w zakresie wykształcenia ogólnego strażaków. Znaczna ilość funkcjonariuszy podwyższyła wykształcenie do poziomu średniego, a do służby przyjmowani są funkcjonariusze posiadający minimum wykształcenie średnie. Wymogów kwalifikacyjnych w zakresie wykształcenia ogólnego nie spełnia 1% zatrudnionych strażaków.

Zagadnienia prewencyjne i ich sposób realizacji:

- W styczniu 2013 r. w ramach akcji „Bezpieczne Ferie Zimowe 2013" skontrolowano 13 placówek w których organizowane były półkolonie zimowe. W wyniku powyższych działań wydano 3 decyzje administracyjne.
- W miesiącu marcu 2013 r. w ramach upowszechniania wiedzy o ochronie przeciwpożarowej przeprowadzono kolejną edycję eliminacji miejskich Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Pożarniczej pn. „Młodzież zapobiega pożarom".
- W kwietniu 2013 odbyła się międzynarodowa konferencja pt. „Bezpieczeństwo pożarowe lasów w strefie przygranicznej oraz bezpieczeństwo obszarów chronionych – nowoczesne technologie i ćwiczenia Trzebież 2013", której współorganizatorem była Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Szczecinie.
- W czerwcu 2013 r. jednostka z Komendy Miejskiej uczestniczyła w akcji „Bezpieczny przejazd", w której udział wzięły też jednostki Policji oraz Służby Ochrony Kolei.
- W miesiącu czerwcu 2013 r. Komenda Miejska przyłączyła się do ogólnopolskiej akcji „Bezpieczne Wakacje" propagującej bezpieczne formy spędzania wolnego czasu.
- W ramach działań na rzecz bezpieczeństwa i porządku publicznego w okresie letniego wypoczynku pn. „Bezpieczne Wakacje 2013" na terenie miasta Szczecin przeprowadzono 20 kontroli w 25 obiektach, w których odbywały się półkolonie dzieci i młodzieży. Zaopiniowano 21 imprez masowych organizowanych na terenie miasta w okresie wakacyjnym. W wyniku powyższych działań wydano 2 decyzje administracyjne.
- Listopad 2012 – marzec 2013 udział w prewencyjno – informacyjnej akcji „NIE DLA CZADU"
- W grudniu 2013 r. przeprowadzono działania kontrolno-rozpoznawcze w 7 tzw. obiektach socjalnych, noclegowniach, domach (schroniskach) dla bezdomnych.
- W roku 2013 przekazano mediom łącznie 112 informacji dotyczących zdarzeń z udziałem straży pożarnej.

W ciągu całego roku przeprowadzono ogółem 23 pogadanki z zakresu bezpieczeństwa pożarowego oraz profilaktyki wypadków wśród dzieci, uczestniczono w 69 festynach, w których wzięło udział około 2000 dzieci i młodzieży. Wiele prelekcji odbyło się na terenie siedzib szczecińskich jednostek ratowniczo-gaśniczych. Zakres tematyczny spotkań obejmował zagadnienia ochrony przeciwpożarowej, bezpieczne-

go zachowania się w sytuacji zagrożeń (szczególnie omówiono zasady dotyczące bezpiecznego korzystania z akwenów wodnych czy prawidłowego udzielania pierwszej pomocy), przedstawiono charakter i specyfikę służby strażaka oraz zaprezentowano pokaz sprzętu i urządzeń ratowniczych.

Na stronie internetowej Komendy Miejskiej umieszczono informacje związane z zagrożeniami tlenkiem węgla, m.in. jak uniknąć zaczadzenia, w jaki sposób pomóc poszkodowanym, jakie są objawy zatrucia. Udostępniono też regulamin i materiały edukacyjne pomocne do przygotowania uczniów szczecińskich szkół do Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Pożarniczej pn. „Młodzież zapobiega pożarom".

13.4.2. BEZPIECZEŃSTWO NA WODZIE

Szczecińskie Wodno Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe współpracuje z innymi organizacjami społecznymi: Liga Obrony Kraju, Społeczna Straż Rybacka, Klub Sportowy „Świt Skolwin", WOPR Województwa Zachodniopomorskiego, Komenda Miejska Policji w Szczecinie, Portowa Służba Ratownicza.

Analizując wypadkowość związaną z korzystaniem z akwenów Miasta Szczecin, należy podkreślić, że w roku 2013 nie wystąpiły przypadki utonięć. Osiągnięty wynik jest efektem wielu czynników, do których zaliczyć należy: rozwijanie elementów systemu bezpieczeństwa, ciągłe podnoszenie kwalifikacji przez ratowników na kąpieliskach, wyposażenie w dodatkowy sprzęt ratowniczy, poprawę oznakowania kąpieliskowego, systemowe działania na rzecz bezpieczeństwa w obrębie całego obszaru wodnego Miasta Szczecin.

W 2012 oraz 2013 roku Szczecińskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe oraz Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Województwa Zachodniopomorskiego prowadziło Centrum Koordynacji Ratownictwa Wodnego, którego zadaniem jest zarządzanie akcjami ratowniczymi mającymi miejsce na akwenach Szczecina oraz Województwa Zachodniopomorskiego. System obejmował kąpieliska oraz grupy interwencyjne, oraz obszary wodne.

13.4.3. WYPADKI PRZY PRACY

W 2012 roku miało miejsce 1 096 wypadków przy pracy i traktowanych na równi z wypadkami przy pracy, w których poszkodowanych zostało 1 106 osób.

Państwowa Inspekcja Pracy zajmuje się badaniem okoliczności i przyczyn wypadków ciężkich, śmiertelnych i zbiorowych, o których pracodawcy zgodnie z dyspozycją art. 234 § 2 k.p. obowiązani są powiadomić właściwego okręgowego inspektora pracy. W indywidualnych przypadkach podejmowane są decyzje o badaniu okoliczności i przyczyn zgłaszanych wypadków lekkich.

W latach 2012-2013 inspektorzy pracy Okręgowego Inspektoratu Pracy w Szczecinie zbadali 48 wypadków, w tym 2 zdarzenia potencjalnie wypadkowe (bez ofiar w ludziach), które wydarzyły się terenie administracyjnym miasta Szczecina.

W wypadkach, które objęto badaniem, poszkodowanych zostało łącznie 50 osób, w tym 9 osób poniosło śmierć, a 17 doznało ciężkich obrażeń ciała.

Według sekcji gospodarki narodowej (PKD) najwięcej poszkodowanych w wypadkach w 2012 r.było w:

- w przetwórstwie przemysłowym – 199,
- działalności w zakresie usług administratora i działalności wspierającej – 180,
- transporcie i gospodarce magazynowej – 163,
- handlu i naprawach – 150.

W latach 2012-2013 inspektorzy pracy OIP w Szczecinie przeprowadzili w związku z zaistniałymi wypadkami 48 kontroli, w wyniku których wydano:

- 87 decyzji nakazowych, bezpośrednio związanych z zaistniałymi wydarzeniami wypadkowymi,
- 30 wystąpień zawierających 95 wniosków odnoszących się do stwierdzonych nieprawidłowości dotyczących bezpośrednio zaistniałych wypadków przy pracy.

Wobec osób winnych naruszeń przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy wszczęto postępowanie o wykroczenia przeciwko prawom pracownika, nakładając 32 mandaty na kwotę 43 400 zł, za ogółem 51 wykroczeń.

Okręgowy Inspektorat Pracy prowadzi także działalność prewencyjną, mającą na celu zwiększenie świadomości prawnej pracodawców i osób kierujących pracownikami oraz pracobiorców i przyszłych pracowników, tj. uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów. Podczas organizowanych seminariów, szkoleń i spotkań omawiane są zagrożenia występujące w zakładach pracy oraz zasady ich eliminowania lub ograniczania skutków. Omawiane są także przyczyny i okoliczności wypadków przy pracy w aspekcie oceny ryzyka zawodowego, do którego zobowiązani są pracodawcy.

Do zakładów pracy przesyłane są informacje o przyczynach i okolicznościach zdarzeń wypadkowych, które miały miejsce w zakładach podobnych branż w Polsce.

Najczęściej występujące przyczyny wypadków to:

- nieprawidłowe zachowanie się pracownika (brak koncentracji, zaskoczenie niespodziewanym zdarzeniem),
- niewłaściwy stan czynnika materialnego (wady konstrukcyjne),
- niewłaściwa ogólna organizacja pracy.

13.4.4. PRZESTĘPCZOŚĆ GRANICZNA ZA LATA 2012-2013

Placówka Straży Granicznej w Szczecinie została utworzona z dniem 01 października 2013 r. na mocy Zarządzenia nr 3 Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 31 stycznia 2013 r. na bazie trzech zniesionych placówek: Placówki Straży Granicznej w Szczecinie, Placówki Straży Granicznej w Szczecinie – Porcie i Placówki Straży Granicznej w Szczecinie – Goleniowie.

Z dniem 16 października 2013 r. nowoutworzona Placówka Straży Granicznej w Szczecinie została przeniesiona na mocy Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 marca 2013 r. *„w sprawie zniesienia niektórych oddziałów Straży Granicznej oraz zmiany rozporządzenia w sprawie utworzenia oddziałów Straży Granicznej"* w struktury organizacyjne Morskiego Oddziału Straży Granicznej w Gdańsku.

Stan faktyczny funkcjonariuszy w Placówce Straży Granicznej w Szczecinie na koniec 2013 roku wynosił 234 osoby

przy stanie etatowym 235, co stanowi ukompletowanie Placówki w 99,6%.

Tabela 13.5.
ZATRZYMANE OSOBY

	2012	2013	ZMIANA %
razem	**391**	**612**	**+56**
cudzoziemcy	270	520	+93
Polacy	121	92	–24

Źródło: Placówka Straży Granicznej w Szczecinie

Biorąc pod uwagę miejsca dokonanych zatrzymań osób, należy stwierdzić, że do rejonów najbardziej zagrożonych przestępczością w zasięgu terytorialnym Placówki Straży Granicznej w Szczecinie należą:

- autostrada A-6,
- południowy odcinek służbowej odpowiedzialności PSG Szczecin,
- Dworzec PKP Szczecin Główny.

W 2012 roku przeprowadzono 217 kontroli legalności pobytu (w 2013 odbyło się 141 kontroli) i 32 kontrole legalności zatrudnienia (w 2013 roku 21 kontroli). Nielegalna migracja przez terytorium Polski stanowi w dalszym ciągu jeden z najpoważniejszych rodzajów przestępczości granicznej. Jej podłożem są przede wszystkim konflikty narodowościowe, etniczne i religijne oraz niestabilna sytuacja polityczna, gospodarcza lub niski poziom ekonomiczny w krajach pochodzenia nielegalnych migrantów. Głównymi przyczynami zatrzymań cudzoziemców, w ramach działań mających na celu kontrolę legalności pobytu cudzoziemców na terytorium RP, były: brak dokumentów uprawniających do pobytu na terytorium Polski (w 2012 r. – 58, a w 2013 r. – 56 przypadków), przekroczenie granicy państwowej wbrew obowiązującym przepisom (w 2012 r. – 158, a w 2013 r. – 199 przypadków), podjęcie zatrudnienia lub wykonywania pracy zarobkowej bez wymaganego zezwolenia (w 2012 r. – 7, a w 2013 r. – 12 przypadków), prowadzenie działalności handlowej bez zezwolenia.

Spośród ogółu zatrzymanych, w ramach działań mających na celu kontrolę legalności pobytu cudzoziemców na terytorium RP, w 2013 r. skierowano 8 wniosków o wydalenie cudzoziemców z terytorium RP (w 2012 roku było 7 wniosków), wobec 43 cudzoziemców wydano decyzję zobowiązującą do opuszczenia terytorium RP (w 2012 roku – 28 decyzji). Wnioski skierowano do Sądu o umieszczenie 11 cudzoziemców w ośrodku strzeżonym (w 2012 r. były to 3 wnioski).

W roku 2013 w wyniku realizacji zadań na ochranianych szlakach komunikacyjnych, funkcjonariusze Placówki SG w Szczecinie samodzielnie oraz we współdziałaniu z innymi służbami, zrealizowali 999 działań na szlakach drogowych (747 samodzielnie). Dla porównania w roku 2012 działań takich było 1 422 (1 150 samodzielnych). W ramach tych działań podjęto następujące czynności:

Tabela 13.6.
DZIAŁANIA NA SZLAKACH KOMUNIKACYJNYCH

	2012	2013	ZMIANA%
wylegitymowano osoby	53 546	36 514	–32
pouczono osoby	530	242	–54
zatrzymano osoby/ ujawniono	289	129	–55
skontrolowano pojazdy osobowe	17 933	13 552	–24
skontrolowano pojazdy ciężarowe	1 217	1 529	+26
skontrolowano autobusy	512	564	+10
skontrolowano pociągi	2 824	962	–66

Źródło: Placówka Straży Granicznej w Szczecinie

Kolejną charakterystyczną kategorię przestępczości transgranicznej stanowią tzw. przestępstwa przemytnicze, związane głównie z nielegalnym obrotem towarów bez akcyzy, w tym alkoholu i papierosów oraz kradzionych samochodów. Przyczyną tego zjawiska jest słabe uprzemysłowienie terenu oraz duża skala bezrobocia, co skutkuje poszukiwaniem szybkiego zarobkowania poprzez obrót towarów pochodzących z nielegalnych źródeł.

W latach 2012/2013 w wyniku prowadzonych czynności funkcjonariusze PSG w Szczecinie samodzielnie oraz we współdziałaniu z innymi placówkami SG, z BPol Pasewalk i BPol Angermünde oraz z innymi służbami (Izbą Celną, Policją) zatrzymali/ujawnili:

Tabela 13.7.
PRZEMYT TOWARÓW AKCYZOWYCH I POJAZDÓW

	2012	2013	ZMIANA %
skradzione pojazdy	38 szt.	17 szt.	–55
narkotyki	13 377 g.	18 320,56 g	+37
sadzonki marihuany	–	572 szt.	+100
tytoń	5 533 kg	5 762,51 kg	+4
papierosy	–	284 820 szt.	+100
alkohol	141,5 l	–	–100
maszyna do cięcia tytoniu	1	2	+100
rowery	3 szt.	–	–100
odzież z podrobionymi znakami towarowymi	140 szt.	–	–100
naczepa typu chłodnia z ładunkiem kosmetyków	1	–	–
kolektory słoneczne	228 szt.	–	–100

Źródło: Placówka Straży Granicznej w Szczecinie

Ogólna wartość zajętych towarów w 2013 r. wynosiła 6 347 439,02 zł., a w 2012 r. było to 5 717 537 zł (wzrost o 11%). Najczęściej zajmowanymi towarami były narkotyki, tytoń, papierosy i samochody.

W zakresie czynności dochodzeniowo – śledczych w 2013 r. Grupa Operacyjno-Śledcza prowadziła 43 postępowania przygotowawcze (50 postępowań w 2012 r.), w tym 10 śledztw (4 śledztwa w 2012 r.), 29 dochodzeń (22 w 2012 r.) oraz 4 w trybie art. 308 kpk (24 w 2012 r.) dotyczące m. in. usiłowania przekroczenia granicy państwowej z RP do Niemiec, wyłudzeń polskich wiz i wwozu narkotyków na teren naszego kraju. Ponadto zrealizowano 37 pomocy prawnych (101 w 2012 r.).

Funkcjonariusze Placówki SG w Szczecinie w celu przeciwdziałania przestępczości granicznej oraz poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego, prowadzą wspólne działania z innymi służbami, tj.: Policją, Strażą Ochrony Kolei, Strażą Leśną, Urzędem Celnym, Inspektoratem Rybołówstwa Morskiego i innymi. Stan współpracy między tymi instytucjami uznać należy za zadowalający, a samą współpracę – za skuteczną.

13.4.5. WOJSKO

Na terenie miasta Szczecin funkcjonuje 28 jednostek i instytucji wojskowych. Do najważniejszych jednostek wojskowych należy zaliczyć 12. Szczecińską Dywizję Zmechanizowaną im. Bolesława Krzywoustego wraz z jej podległymi oddziałami tzn. 12. Brygadą Zmechanizowaną im. Gen. Józefa Hallera oraz 12. batalionem dowodzenia Ułanów Podolskich. Ponadto w Szczecinie Podjuchach stacjonuje 5. Pułk Inżynieryjny. gen Ignacego Prądzyńskiego, a przy ul. Łukasińskiego rozmieszczone jest Dowództwo Wielonarodowego Korpusu Północ – Wschód, w skład którego wchodzą żołnierze 13 krajów. Do Danii, Niemiec i Polski dołączyły Chorwacja, Czechy, Estonia, Łotwa, Litwa, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Stany Zjednoczone i Węgry.

12. Brygada Zmechanizowana im. Gen. Józefa Hallera otrzymała zadanie sformowania XII zmiany PKW w Afganistanie od października 2012 r.

Wielonarodowy Korpus Północno-Wschodni z Kwaterą Główną mieszczącą się w Koszarach Bałtyckich w Szczecinie jest częścią Struktury Wojskowej NATO. Warto zaznaczyć, że podczas codziennej działalności szczecińskie Koszary Bałtyckie są miejscem pracy jedynie personelu tzw. struktury okresu pokoju składającej się z żołnierzy i pracowników cywilnych. W czasie ćwiczeń oraz operacji liczba osób stacjonujących w koszarach zwiększa się znacznie. Ponadto, oprócz stale współpracującego Centrum Koordynacji Operacji Powietrznych i podległej Brygady Wsparcia Dowodzenia, inne formacje z Danii, Niemiec i Polski mogą również zostać przydzielone do Korpusu.

Wielonarodowy Korpus Północno-Wschodni podlega bezpośrednio Komitetowi Korpusu składającemu się z przedstawicieli Danii, Niemiec i Polski. Aktualnie Korpusem dowodzi polski generał broni Bogusław Samol. Podczas operacji oraz misji zwierzchnikiem Korpusu staje się Naczelny Dowódca Sił Sojuszniczych w Europie. Jako Kwatera Sił Niższej Gotowości (Wojsk Lądowych), sztab ma od 91 do 180 dni na przygotowanie się do udziału w misji. Dotychczas personel Korpusu brał udział w misjach w Afganistanie dwukrotnie w 2007 i 2010 roku. Od lutego do sierpnia 2010 roku, blisko 130 żołnierzy Korpusu brało udział w misji Międzynarodowych Sił Wsparcia Bezpieczeństwa (ISAF) w Afganistanie, zajmując różnorodne stanowiska w Kwaterze Głównej ISAF oraz w nowo utworzonym Połączonym Dowództwie ISAF.

W ciągu 15 lat swojej działalności, Korpus na dobre wrósł w środowisko Szczecina, tworząc jego integralną cześć. Z jednej strony to miasto stworzyło przyjazne warunki rozwoju Korpusu, gościnnie przyjmując wielonarodową społeczność, natomiast z drugiej strony żołnierze Korpusu i ich rodziny szybko zaaklimatyzowały się w Szczecinie, mając poczucie bycia u siebie i tworząc więzi przyjaźni z jego mieszkańcami.

ŹRÓDŁA INFORMACJI:

3. Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej.
4. Komenda Miejska Policji w Szczecinie.
5. Placówka Straży Granicznej w Szczecinie.
6. Wielonarodowy Korpus Północ – Wschód.
7. Garnizon Szczecin.
8. Okręgowy Inspektorat Pracy w Szczecinie.
9. Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Szczecin za lata 2012-2013.
10. Straż Miejska w Szczecinie.
11. Szczecińskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe.
12. Urząd Miasta Szczecin, Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności.

Zgodnie z definicją Światowej Organizacji Zdrowia (WHO, 2000) system ochrony zdrowia to *„całość działań, których podstawowym celem jest promowanie, poprawa i zachowanie dobrego stanu zdrowia członków populacji"*. Oparty na modelu ubezpieczeniowo-budżetowym, funkcjonujący obecnie w Polsce system opieki zdrowotnej wprowadzony został w życie z dniem 01 stycznia 1999 r. na podstawie ustawy z dnia 06 lutego 1997 r. *o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym*. Fundamentem systemu powszechnej publicznej opieki zdrowotnej w Polsce jest podstawowa opieka zdrowotna (POZ). Następnie występuje ambulatoryjna opieka specjalistyczna (AOS) oraz stacjonarna opieka zdrowotna (SOZ) w formie szpitali. Politykę zdrowotną w wymiarze strategicznym kreuje w kraju Ministerstwo Zdrowia. Wpływ na funkcjonowanie systemu opieki zdrowotnej ma także główny płatnik – Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ), instytucje i organy administracji państwowej, świadczeniodawcy i świadczeniobiorcy, organizacje pozarządowe i opinia publiczna. Nad prawidłowym funkcjonowaniem systemu opieki zdrowotnej w Polsce kontrolę sprawują: Państwowa Inspekcja Sanitarna (Sanepid), Państwowa Inspekcja Farmaceutyczna, Rzecznik Praw Pacjenta i wojewodowie.

Regulacje prawne polskiego systemu ochrony zdrowia zawarte są w szeregu akt legislacyjnych, począwszy od Konstytucji RP z 1997 r., poprzez różnorodne ustawy i rozporządzenia, do zarządzeń Prezesa NFZ. Artykuł 68 Konstytucji RP głosi, że *„Każdy ma prawo do ochrony zdrowia. Obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej, władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych"*. Z innych aktów prawnych regulujących na poziomie strategicznym i operacyjnym system opieki zdrowotnej w kraju należy wymienić:

- Ustawę z dnia 15 kwietnia 2011 r. *o działalności leczniczej*,
- Ustawę z dnia 30 sierpnia 1991 r. *o zakładach opieki zdrowotnej*,
- Ustawę z dnia 05 grudnia 1996 r. *o zawodach lekarza i lekarza dentysty*,
- Ustawę z dnia 15 lipca 2011 r. *o zawodach pielęgniarki i położnej*,
- Ustawę z dnia 06 września 2006 r. *o Państwowym Ratownictwie Medycznym*,
- Ustawę o dnia 06 listopada 2008 r. *o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta*,
- Ustawę z dnia 27 sierpnia 2004 r. *o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych*,
- Ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*,
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia. z dnia 20 października 2005 r. *w sprawie zakresu zadań lekarza, pielęgniarki i położnej podstawowej opieki zdrowotnej*,
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 02 lutego 2011 r. *w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia zakładu opieki zdrowotnej*.

14.1. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA MIASTA SZCZECIN

W I półroczu 2013 r. liczba ludności województwa zachodniopomorskiego wyniosła 1 719 626. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba mieszkańców Szczecina notuje niewielki trend spadkowy, malejąc o 1 094 osoby. W 2012 r. najliczniejszą grupą wiekową wśród mieszkańców miasta byli ludzie starsi w wieku 70 lat i więcej (46 417 osób), najmniej liczni w wieku 0 lat (3 473 osoby). Najliczniejsi są panowie w wieku 30 – 34 lat (17 867 mężczyzn) a panie w wieku 70 lat i więcej (29 734 kobiety).

W 2012 r. liczba urodzeń żywych wyniosła w Szczecinie 3 546. Wskaźnik ten na 1 tys. mieszkańców w mieście wynosił 8,7 i wzrósł o 0,3 w odniesieniu do roku poprzedniego. Statystycznie w mieście najwięcej dzieci rodzą matki w wieku 30-34 lat (1 221). Liczba zgonów wśród mieszkańców Szczecina w 2012 r. wynosiła 4 231 i nieznacznie wzrosła w porównaniu z 2011 r. Współczynnik zgonów na 1 tys. mieszkańców wyniósł 10,3, notując wzrost o 0,2 w stosunku do roku poprzedniego i był jednym z wyższych w całym województwie zachodniopomorskim (dla porównania w powiecie polickim wynosił 6,5).

Liczba zgonów wzrasta symptomatycznie wśród ludzi po 50. roku życia. Od kilku lat, podobnie jak w całym kraju, notuje się w Szczecinie spadek przyrostu naturalnego. W 2012 r. wynosił on 1,7 (taki sam jak w roku poprzednim). W odnie-

Tabela 14.1.
SYTUACJA DEMOGRAFICZNA MIASTA SZCZECINA W LATACH 2011-2013

LATA	LUDNOŚĆ OGÓŁEM	Z TEGO		URODZENIA ŻYWE	ZGONY OGÓŁEM	WSKAŹNIK NA 1000 LUDNOŚCI		
		MĘŻCZYŹNI	KOBIETY			URODZENIA ŻYWE	ZGONY	PRZYROST NATURALNY
2011	409 596	194 850	214 746	3 455	4 136	8,4	10,1	–1,7
2012	408 913	194 358	214 555	3 546	4 231	8,7	10,3	–1,7
I półrocze 2013	408 502	194 149	214 353	1 659	2 245	4,1	5,5	–1,4

Źródło: GUS: Rocznik Demograficzny 2013 r., Bank Danych Lokalnych, Baza Demografia.

Tabela 14.2.
URODZENIA ŻYWE WEDŁUG WIEKU MATKI W 2012 R.

JEDNOSTKA	OGÓŁEM	WIEK MATKI W LATACH						
		≤19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45≤
Miasto Szczecin	3 546	162	415	1 156	1 211	515	84	3
Województwo zachodniopomorskie	15 970	998	3 153	5 499	4 265	1 732	310	13

Źródło: GUS: Rocznik Demograficzny 2013 r.

Tabela 14.3.
ZGONY WEDŁUG PŁCI I WIEKU W 2012 R.

PRZEDZIAŁY WIEKOWE	MIASTO SZCZECIN			WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE		
	OGÓŁEM 4 231	MĘŻCZYŹNI 2 208	KOBIETY 2 023	OGÓŁEM 16 496	MĘŻCZYŹNI 8 849	KOBIETY 7 647
0-4	25	13	12	96	51	45
5-14	5	4	1	24	16	8
15-19	6	5	1	49	36	13
20-29	31	20	11	180	149	31
30-39	65	47	18	269	202	67
40-49	164	131	33	668	503	165
50-59	538	363	175	2 395	1 662	733
60-69	801	525	276	3 274	2 192	1 082
70+	2 596	1 100	1 496	9 541	4 038	5 503
Mediana*	75,8	69,9	80,1	74,3	67,4	79,7

* (wiek środkowy) – granica wieku, którą połowa osób zmarłych już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

Źródło: GUS: Rocznik Demograficzny 2013 r.

sieniu do całego województwa zachodniopomorskiego, największy przyrost naturalny w przeliczeniu na 1 tys. ludności odnotowany był w powiecie policki (3,7).

14.2. SYTUACJA ZDROWOTNA MIESZKAŃCÓW SZCZECINA

W 2013 r. z budżetu Gminy Miasto Szczecin na ochronę zdrowia wydano ogółem ponad 23,9 mln zł (to o 0,8 mln mniej niż w roku poprzednim), co stanowiło 1,35% całościowych wydatków. Światowe ustalenia wskazują, że do dobrej sytuacji zdrowotnej populacji w zasadniczym stopniu przyczyniają się: zdrowy i właściwy styl życia (50%), czynniki szeroko rozumianego środowiska fizycznego (20%) oraz właściwości organizmu człowieka mające podłoże genetyczne (20%). Zorganizowanie i funkcjonowanie systemu ochrony zdrowia stanowi tylko 10% udziału w kształtowaniu sytuacji zdrowotnej populacji. Badania wskazują, że u podstaw głównych przyczyn zachorowalności i umieralności wśród społeczeństwa leży tzw. triada zachowań antyzdrowotnych. Należą do nich: zła dieta, brak aktywności ruchowej oraz wszelkiego rodzaju używki (m.in. papierosy, alkohol, narkotyki). Składowe te są przyczyną największej liczby odnotowywanych zachoro-

Tabela 14.4.
ZGONY NIEMOWLĄT W LATACH 2011-2012

LATA	OGÓŁEM			WSKAŹNIK NA 1000 ŻYWYCH URODZEŃ		
	MIASTO SZCZECIN	WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE	POLSKA	MIASTO SZCZECIN	WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE	POLSKA
2011	21	97	1 836	6,1	6,1	4,9
2012	22	83	1 791	6,2	5,2	4,6

Źródło: GUS: Rocznik Demograficzny 2013 r., Bank Danych Lokalnych, Baza Demografia, Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego za 2012 r.

wań, stanowiących choroby układu sercowo – naczyniowego w tym udary mózgu oraz nowotwory. Powyższe schorzenia uważa się za przyczynę 1/3 wszystkich zgonów. Z prowadzonych badań zachowań zdrowotnych mieszkańców Szczecina wynika, że 1/4 młodzieży rozpoczyna palenie papierosów przed ukończeniem 11 roku życia. W wieku 12-16 lat palić zaczyna co piąty młody człowiek. Wynik jest bardzo niepokojący: co trzeci mieszkaniec Szczecina (33%) przyznaje się do palenia papierosów.

Tabela 14.5.
ZGONY WEDŁUG NAJCZĘSTSZYCH PRZYCZYN W LATACH 2011-2012

NAJCZĘSTSZE PRZYCZYNY ZGONÓW	MIASTO SZCZECIN		WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE	
	2011	2012	2011	2012
choroby układu krążenia	1 791	1 882	6 994	7 482
choroby nowotworowe	1 195	1 216	4 418	4 613
przyczyny zewnętrzne	218	224	1 116	1 038
choroby układu trawiennego	202	197	731	715
choroby układu oddechowego	236	224	797	798
objawy, cechy chorobowe i nieprawidłowe wyniki badań laboratoryjnych i klinicznych	241	202	1 090	847

Źródło: GUS: Bank Danych Lokalnych.

Dane statystyczne wskazują, że w przypadku 72% zgonów przyczyny leżą u podstaw chorób układu krążenia (43%) i schorzeń nowotworowych (29%). Są to współczesne choroby cywilizacyjne. Trzecią z głównych przyczyn zgonów są wypadki i urazy, samobójstwa oraz zgony w wyniku popełnienia przestępstwa. Główną przyczyną zgonów mężczyzn w Szczecinie są nowotwory układu oddechowego (krtani, tchawicy i płuca), jelita grubego i gruczołu krokowego. Wśród kobiet (podobnie jak u mężczyzn) z powodu rozpowszechnienia nałogu palenia tytoniu i diety wysokotłuszczowej zgony związane są głównie z chorobami układu oddechowego i trawiennego. Na trzecim miejscu wśród przyczyn zgonów kobiet plasuje się nowotwór piersi i jajnika. Stałemu obniżaniu podlegają również wskaźniki zachorowalności na choroby przenoszone drogą płciową (STI) za wyjątkiem rozpowszechnienia nosicielstwa wirusa HIV i związanej z tym choroby AIDS (od wdrożenia badań w 1985 r. do stycznia 2014 r. w Polsce wykryto 17 634 przypadków nosicielstwa tego wirusa, u 3 067 osób rozwinął się pełnoobjawowy AIDS, z czego zmarło aż 1 247 osób). Jak podaje Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, sytuację epidemiologiczną chorób zakaźnych za 2013 r. w Szczecinie można uznać za dobrą. W tym okresie zanotowano 38 przypadków chorób przenoszonych drogą płciową (w tym 15 kiły, 15 rzeżączki i 8 zakażeń chlamydiami) oraz 48 przypadków zachorowań na gruźlicę. W 2013 r. współczynnik zapadalności na choroby zakaźne przenoszone drogą płciową na 100 tys. mieszkańców wynosił w mieście 9,3.

Szacuje się, że osoby niepełnosprawne stanowią 10% ogólnej populacji mieszkańców Szczecina. W 2012 r. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności wydał 4 806 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności i 506 orzeczeń dla osób poniżej 16 roku życia. W 2013 r. było to odpowiednio: 7 604 i 752. Jeśli chodzi o stopień niepełnosprawności to najliczniejszą grupę stanowią osoby niepełnosprawne w stopniu umiarkowanym (3 337), następnie w stopniu lekkim (2 233) i w stopniu znacznym (2 034). Niepełnosprawność dotyczy częściej kobiet (3 818), niż mężczyzn (3 766). Najwięcej jest osób niepełnosprawnych w grupie wiekowej 41-60 lat (3 276), najmniej w grupie wiekowej 16-25 lat (458). Pod względem przyczyn chorobowych, orzeczenia o niepełnosprawności najczęściej występowały w powodu upośledzenia narządu ruchu (1 784), schorzeń układu oddechowego i krążenia (1 454) oraz chorób neurologicznych (1 306).

14.3. ZASOBY KADROWE SYSTEMU OPIEKI ZDROWOTNEJ W SZCZECINIE

W 2012 r. w województwie zachodniopomorskim na 10 tys. osób przypadało 22,1 pracujących lekarzy (najwięcej w Szczecinie 48,7), 3,1 pracujących lekarzy dentystów (najwięcej w Szczecinie 5,8), 37,7 pracujących pielęgniarek oraz 4,5 pracujących położnych. W 2012 r. w Szczecinie pracujący personel medyczny ogólnie kształtował się na poziomie 3 276 lekarzy (w tym 975 zatrudnionych na podstawie stosunku pracy), 433 lekarzy dentystów (w tym 100 zatrudnionych na podstawie stosunku pracy), 2 655 pielęgniarek i 239 położnych. W tym samym roku według podstawowego miejsca pracy pracowało 1 990 lekarzy, 236 lekarzy dentystów, 2 370 pielęgniarek oraz 192 położne. Wskaźniki dotyczące zatrudnienia personelu medycznego dla miasta Szczecina są korzystniejsze w porównaniu z latami wcześniejszymi. Składa się na to m.in. większa liczba łóżek szpitalnych, rozbudowana sieć przychodni specjalistycznych oraz obecność ośrodka kształcenia kadr medycznych – Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego. Zwrócić należy jednak uwagę, że większość zatrudnionego personelu lekarsko-pielęgniarskiego w 2012 r. kształtowała się w przedziale wiekowym 45-54 lata. Największą liczbę wśród pracujących pielęgniarek stanowiły panie w wieku 53 lat, a położnych 41 lat.

W 2012 r. w województwie zachodniopomorskim w podstawowej opiece zdrowotnej (POZ) pracowało ogólnie 769 lekarzy w tym: 349 lekarzy rodzinnych, 170 pediatrów i 180 innych specjalistów, 969 pielęgniarek i 217 położnych. W Szczecinie było to odpowiednio 177 lekarzy w tym: 111 lekarzy rodzinnych, 22 pediatrów i 34 innych specjalności, 226 pielęgniarek i 59 położnych. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wskaźniki kadry medycznej województwa zachodniopomorskiego kształtują się na poziomie 4,5 lekarzy, 5,6 pielęgniarek i 1,3 położnych. W Szczecinie na 10 tys. mieszkańców wskaźnik personelu medycznego wynosił: 4,3 lekarzy (spadek o 1,7 w stosunku do 2011 r.), 5,5 pielęgniarek (spadek o 2,8 w porównaniu z rokiem poprzednim) i 1,4 położnych (1,8 w 2011 r.)

Tabela 14.6.
PERSONEL MEDYCZNY W LATACH 2011-2012

LATA	PERSONEL PRACUJĄCY OGÓLNIE				PRACUJĄCY WG PODSTAWOWEGO MIEJSCA PRACY			
	LEKARZE	LEKARZE DENTYŚCI	PIELĘGNIARKI	POŁOŻNE	LEKARZE	LEKARZE DENTYŚCI	PIELĘGNIARKI	POŁOŻNE
MIASTO SZCZECIN								
2011	3 393	614	3 401	352	2 113	390	3 069	306
2012	3 276	433	2 655	239	1 990	236	2 370	192
WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE								
2011	7 332	1 228	8 860	1 117	4 186	893	7 830	960
2012	6 756	854	7 434	917	3 802	536	6 497	777

Źródło: GUS: Bank Danych Lokalnych. Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego za 2012 r. Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego za 2011 r.

Tabela 14.7.
PERSONEL MEDYCZNY PODSTAWOWEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ I PORADNI SPECJALISTYCZNYCH NA 10 000 MIESZKAŃCÓW W LATACH 2011-2012

LATA	PODSTAWOWA OPIEKA ZDROWOTNA			PORADNIE SPECJALISTYCZNE	
	LEKARZE	PIELĘGNIARKI	POŁOŻNE	LEKARZE	DENTYŚCI
MIASTO SZCZECIN					
2011	6,0	8,3	1,8	35,0	13,1
2012	4,3	5,5	1,4	32,8	8,4
WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE					
2011	5,5	7,6	1,6	15,4	5,8
2012	4,5	5,6	1,3	14,2	4,1

Źródło: Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego za 2012 r., Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego za 2011 r.

Tabela 14.8.
PERSONEL MEDYCZNY W SZPITALACH I OPIECE DŁUGOTERMINOWEJ W LATACH 2011-2012

LATA	SZPITALE OGÓLNE*					STACJONARNA OPIEKA DŁUGOTERMINOWA	
	LEKARZE	LEKARZE DENTYŚCI	PSYCHOLODZY	PIELĘGNIARKI	POŁOŻNE	LEKARZE	PIELĘGNIARKI
MIASTO SZCZECIN							
2011	1 698	b.d.	b.d.	2 579	235	22	57
2012	1 711	b.d.	b.d.	2 604	224	13	38
WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE							
2011	3 157	23	63	5 353	705	95	277
2012	3 202	16	78	5 387	692	71	225

* łącznie ze szpitalami Ministerstwa Obrony Narodowej (MON).

Źródło: Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego za 2012 r., Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego za 2011 r.

W 2012 r. w województwie zachodniopomorskim w poradniach specjalistycznych pracowało ogółem 2 440 lekarzy i 709 lekarzy dentystów. W Szczecie było odpowiednio 1 343 lekarzy i 345 lekarzy dentystów. Odnotowano tu również najwyższy wskaźnik pracujących lekarzy specjalistów oraz stomatologów w odniesieniu do powiatów: 32,8 lekarzy (spadek o 2,2 w stosunki do 2011 r.) i 8,4 lekarzy dentystów (spadek o 4,7 w porównaniu z 2011 r.) na 10 tys. ludności. W 2012 r. w Szczecinie pracowało w szpitalach 1 711 lekarzy, 2 604 pielęgniarki i 224 położne. W stacjonarnej opiece długoterminowej w tym samym roku było 13 lekarzy i 38 pielęgniarek.

14.4. OPIEKA ZDROWOTNA W SZCZECINIE

14.4.1. OPIEKA AMBULATORYJNA

Zakres ambulatoryjnej opieki zdrowotnej obejmuje udzielanie świadczeń zdrowotnych osobom niewymagającym leczenia w warunkach całodobowych lub całodziennych. Opieka ambulatoryjna składa się z podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (AOS).

Podstawowa opieka zdrowotna obejmuje świadczenia zdrowotne profilaktyczne, diagnostyczne, terapeutyczne, pielęgnacyjne oraz rehabilitacyjne z zakresu medycyny ogólnej, rodzinnej i pediatrii udzielane w ramach

Tabela 14.9.
PORADY MEDYCZNE UDZIELONE W LATACH 2011-2012

JEDNOSTKA	PORADY PODSTAWOWEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ		PORADY SPECJALISTYCZNE		PORADY STOMATOLOGICZNE	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Miasto Szczecin	1 634 065	1 707 965	1 753 274	1 510 257	567 717	355 059
Województwo zachodniopomorskie	7 210 771	7 403 751	3 766 780	3 456 172	1 512 407	1 013 911

Źródło: Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego za 2012 r., Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego za 2011 r.

ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Obowiązujące w Polsce limity podopiecznych dla lekarzy rodzinnych i pielęgniarek/położnych środowiskowych wynoszą 2 750 osób. Pod opieką położnej POZ może pozostawać do 6 600 osób populacji żeńskiej, w tym noworodki i niemowlęta obu płci, do ukończenia 2 miesiąca życia. Na terenie województwa zachodniopomorskiego w 2011 r. świadczenia medyczne związane z działalnością leczniczą wykonywało 75 podmiotów publicznych, 882 niepublicznych oraz 3 251 prywatnych praktyk (lekarskich, stomatologicznych i pielęgniarskich). W Szczecinie w 2011 r. zarejestrowano 1 646 podmiotów wykonujących działalność leczniczą (18 publicznych, 280 prywatnych i 1 348 praktyk prywatnych). Ogółem w 2012 r. w naszym województwie udzielono 7 403 751 porad medycznych w POZ, 3 456 172 porady specjalistyczne oraz 1 013 911 porad stomatologicznych. W Szczecinie porad tych było odpowiednio: 1 707 965 medycznych w POZ (o 73 900 więcej niż w roku ubiegłym), 1 510 257 specjalistycznych i 355 059 stomatologicznych. Na jednego mieszkańca udzielono 4,2 porad medycznych POZ, 3,7 specjalistycznych oraz 0,9 stomatologicznych. Dzieciom zdrowym w mieście za 2012 r. udzielono 3 917 porad, w tym 81,4% dzieciom do 4 tygodnia życia, zaś kobietom w ciąży 41 594 porady.

Ambulatoryjna opieka specjalistyczna (AOS) to świadczenia specjalistyczne udzielane ubezpieczonym na podstawie skierowania (za wyjątkiem stanów nagłych). Skierowania nie są wymagane do ginekologa – położnika, dentysty, dermatologa, wenerologa, onkologa, okulisty, psychiatry, dla chorych na gruźlicę, zakażonych wirusem HIV oraz dla uzależnionych od środków psychoaktywnych i alkoholu w zakresie lecznictwa odwykowego. Zgodnie z wykazem kolejek pacjentów oczekujących na udzielenie świadczeń zdrowotnych umieszczonej na stronie internetowej Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ), według stanu na luty 2014 r. na terenie Szczecina czas oczekiwania w kolejce wynosi: 5-20 dni w poradniach kardiologicznych (w tym do 40 dni w poradniach kardiologicznych dziecięcych), 0-16 dni w poradniach onkologicznych, 0-58 dni w poradniach alergologicznych, 0-52 dni w poradniach reumatologicznych oraz 0-7 dni w poradni endokrynologicznej. W poradniach ginekologicznych nie ma kolejek. Na zabieg endoprotezoplastyki stawu kolanowego liczba oczekujących w szczecińskich szpitalach wynosi od 135 do 1 766 osób, endoprotezoplastyki stawu biodrowego od 376 do 1 560 osób, zaś czas oczekiwania na te operacje określony jest jako trwający powyżej roku. SP SZOZ „ZDROJE" mający oddział/ośrodek terapii uzależnienia od alkoholu miał 95 oczekujących z czasem realizacji świadczenia wynoszącym 42 dni.

14.4.2. OPIEKA STACJONARNA

Stacjonarną opiekę zdrowotną sprawują szpitale, w których udziela się całodobowych i całodziennych świadczeń zdrowotnych, placówki posiadające oddziały szpitalne i pion diagnostyczny, zabiegowo-leczniczy oraz rehabilitacyjne i dysponujące zapleczem techniczno-gospodarczym, a także zakłady psychiatryczne, opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, zakłady lecznictwa uzdrowiskowego i opieki domowej. W 2012 r. na terenie województwa zachodniopomorskiego funkcjonowało 37 szpitali ogólnych (8 264 łóżek). W Szczecinie działa obecnie 10 szpitali publicznych (w tym 2 kliniczne i 2 resortowe MSWiA i MON) oraz 3 szpitale niepubliczne.

Wskaźnik liczby łóżek na 10 tys. mieszkańców w województwie zachodniopomorskim wynosił 48,0 w 2012 r. (w Szczecinie było to 84,5) ze średnim czasem hospitalizacji 5,6 dnia. Liczba leczonych w szczecińskich szpitalach w 2012 r. wyniosła 151 328. Największą ilość łóżek wykazywały szpitalne oddziały psychiatryczne (378), onkologiczne (213) oraz chirurgii ogólnej, najmniejszą zaś geriatria (6) i leczenia uzależnień (24). Najwyższa liczba leczonych pacjentów była na oddziałach chirurgii ogólnej (11 623) oraz kardiologicznych (11 427), najmniejsza natomiast na geriatrii (220) oraz leczenia uzależnień (785). Najdłuższy pobyt w dniach notuje się na oddziałach psychiatrycznym (27,9) oraz leczenia uzależnień (16,9), najkrótszy na pediatrii (3,4), chirurgii ogólnej (3,5) i kardiologii (3,9). Największe obłożenie i wykorzystanie łóżek mają oddziały leczenia uzależnień (103,9%) i geriatria (100,9%).

Stacjonarne lecznictwo niepubliczne mimo posiadania warunków o wysokich standardach, funkcjonuje bez kontraktów z Narodowym Funduszem Zdrowia. Zgodnie z Uchwałą Nr XLVIII/1229/10 Rady Miasta Szczecin z dnia 21 czerwca 2010 r. *w sprawie udzielenia pomocy finansowej przeznaczonej na zadania mające na celu rozwój opieki pediatrycznej oraz opieki długoterminowej w Szczecinie,* miasto dofinansowuje Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej *„ZDROJE"*. Środki finansowe przeznaczone na realizację tego zadania z Gminy Miasto Szczecin w latach 2011-2013 r. wyniosły łącznie 4 523 144 (po 2 mln zł w latach 2011-2012 oraz 523 144 zł w 2013 r.).

Na terenie województwa zachodniopomorskiego dla stacjonarnych podmiotów opieki długoterminowej w 2012 r. wskaźnik liczby łóżek na 10 tys. ludności wyniósł

Tabela 14.10.
DZIAŁALNOŚĆ SZPITALNEJ OPIEKI STACJONARNEJ W SZCZECINIE W LATACH 2011-2012

LATA	LICZBA ŁÓŻEK RZECZYWISTYCH	ŚREDNIE WYKORZYSTANIE ŁÓŻEK W %	WSKAŹNIK NA 10 000 LUDNOŚCI	LICZBA LECZONYCH	LICZBA LECZONYCH NA 1 ŁÓŻKO	ŚREDNI CZAS POBYTU CHOREGO W DNIACH
2011	3 519	68,4	86,8	149 808	38,6	5,9
2012	3 456	67,3	84,5	151 328	43,8	5,6

Źródło: Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego za 2012 r., Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego za 2011 r.

Tabela 14.11.
DZIAŁALNOŚĆ WYBRANYCH ODDZIAŁÓW SZCZECIŃSKICH SZPITALI W 2012 R.

ODDZIAŁ SZPITALNY	LICZBA ŁÓŻEK RZECZYWISTYCH	ŚREDNIE WYKORZYSTANIE ŁÓŻEK [%]	LICZBA LECZONYCH	LICZBA LECZONYCH NA 1 ŁÓŻKO	ŚREDNI CZAS POBYTU W DNIACH
pediatria	170	61,5	10 935	61,5	3,4
kardiologia	184	63,2	11 427	59,8	3,9
kardiochirurgia	34	72,9	1 262	37,1	7,2
neurologia	120	69,1	2 531	22,2	11,4
gruźlicy i chorób płuc	158	77,1	4 460	28,2	10,0
diabetologia	43	71,5	2 838	49,8	5,2
onkologia	213	56,9	7 881	39,8	5,2
psychiatria	378	96,8	4 710	12,7	27,9
geriatria	6	100,9	220	36,7	10,0
choroby wewnętrzne	170	64,4	6 610	40,6	5,8
choroby zakaźne	99	55,6	2 212	55,6	9,1
chirurgia ogólna	196	56,2	11 623	56,2	3,5
leczenie uzależnień	24	103,9	785	22,4	16,9
anestezjologia i intensywna terapia	87	65,7	1 658	20,5	11,7

Źródło: Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego 2012 r.

Tabela 14.12.
WYKAZ WYBRANEGO SPRZĘTU MEDYCZNEGO W PORADNIACH I SZPITALACH W 2012 R.

JEDNOSTKA	REZONANS MAGNETYCZNY	TOMOGRAF KOMPUTEROWY	ECHOKARDIOGRAF	MAMMOGRAF	STANOWISKA DIALIZACYJNE
Miasto Szczecin	3	10	50	9	62
Województwo zachodniopomorskie	5	23	87	20	182

Źródło: Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego 2012 r.

Tabela 14.13.
DZIAŁALNOŚĆ STACJONARNEJ OPIEKI DŁUGOTERMINOWEJ W 2012 R.

LICZBA ŁÓŻEK RZECZYWISTYCH			LICZBA LECZONYCH	WSKAŹNIK LECZONYCH NA 1 ŁÓŻKO
OGÓŁEM	WSKAŹNIK NA 10 000 MIESZKAŃCÓW	ŚREDNIE WYKORZYSTANIE [%]		
MIASTO SZCZECIN				
25	0,6	84,4	353	14,1
WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE				
537	3,1	86,8	1 772	3,2

Źródło: Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego 2012 r.

3,2. Wskaźnik wykorzystania łóżek kształtował się na poziomie 86,8%. Czas pobytu chorych w placówkach opieki długoterminowej wynosił 98,7 dni (w Szczecinie 21,8 dni). Ogólna liczba łóżek w mieście dla stacjonarnych podmiotów opieki długoterminowej wynosi 25. Liczba leczonych to 353 osoby, co daje wskaźnik 14,1 chorych leczonych na jedno łóżko. W 2011 r. w mieście działało 80 oddziałów pielęgnacyjno-opiekuńczych. Liczba pacjentów na tych oddziałach wynosiła 195, a średni czas pobytu na oddziale to 149,2 dni.

Tabela 14.14.
DZIAŁALNOŚĆ HOSPICJÓW W 2012 R.

JEDNOSTKA	LICZBA ŁÓŻEK	LICZBA LECZONYCH	LICZBA LECZONYCH NA 1 ŁÓŻKO	ŚREDNI CZAS POBYTU W DNIACH
Miasto Szczecin	25	353	14,1	21,8
Województwo zachodniopomorskie	35	434	12,4	24,1

Źródło: Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego 2012 r.

Tabela 14.15.
WSPIERANIE OPIEKI PALIATYWNEJ W SZCZECINIE W LATACH 2011-2013

LATA	WOLONTARIAT HOSPICYJNY	
	LICZBA ODBIORCÓW	NAKŁADY [ZŁ]
2011	1 000	58 843
2012	1 116	56 760
2013	978	60 000

Źródło: Urząd Miasta Szczecin: Wydział Spraw Społecznych.

Hospicjum to podmiot leczniczy lub jednostka organizacyjna przedsiębiorstwa, sprawująca wielodyscyplinarną opiekę medyczną, psychologiczną i społeczną nad chorymi znajdującymi się w terminalnym okresie choroby oraz opiekę nad rodzinami tych pacjentów. W Szczecinie funkcjonuje Hospicjum Św. Jana Ewangelisty wraz z Poradnią Paliatywną i Hospicjum Domowym oraz Zachodniopomorskie Hospicjum dla Dzieci wraz z Poradnią Paliatywną dla Dorosłych. Na przestrzeni ostatnich czterech lat liczba chorych korzystających z tej formy opieki zwiększa się systematycznie, przy czym należy podkreślić wsparcie finansowe Miasta Szczecin dla tych instytucji. W Szczecinie w 2012 r. liczba łóżek w hospicjach wynosiła 25, liczba leczonych to 353 osoby (14,1 osób leczonych na 1 łóżko). Średni czas pobytu pacjenta w hospicjum wynosił 21,8 dnia.

14.4.3. OPIEKA DORAŹNA I FARMACEUTYCZNA

Pomoc doraźna to świadczenie zdrowotne udzielane osobom w sytuacji nagłego zdarzenia zagrażającego zdrowiu lub życiu. Szpitalne oddziały ratunkowe to oddziały będące komórkami organizacyjnymi szpitali, ale stanowiące jednostkę systemu ratownictwa medycznego udzielającą świadczeń zdrowotnych osobom w okoliczności zagrożenia życia, spełniające kryteria określone w ustawie z dnia 08 września 2006 r. *o Państwowym Ratownictwie Medycznym*. Na terenie Szczecina Izby Przyjęć siedmiu szpitali mają zakontraktowane udzielanie świadczeń zdrowotnych w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia. Są to: 109 Szpital Wojskowy, Szpital MSWiA, szpitale w Zdunowie i Zdrojach (wraz ze szpitalem dziecięcym przy ul. Wojciecha) oraz Szpital Kliniczny Nr 2. Szpitalne Oddziały Ratunkowe funkcjonują w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym przy ul. Arkońskiej i Szpitalu Klinicznym Nr 1 przy ul. Unii Lubelskiej. W Szczecinie funkcjonuje jeden zakład opieki zdrowotnej świadczący pomoc doraźną. Jest to Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego posiadająca 19 filii na terenie całego województwa zachodniopomorskiego. W 2012 r. zanotowano w Szczecinie 42 606 interwencji medycznych, dające w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców wskaźnik 104,1. Wyjazdów do zachorowań było 33 823, a do wypadków 8 783. Podczas interwencji stwierdzono 905 zgonów przed podjęciem lub w trakcie czynności ratunkowych (2,1% w stosunku do ogólnej liczby interwencji). W Szczecinie działa również Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa z 12 oddziałami terenowymi. W 2012 r. w Szczecinie było 16 010 honorowych krwiodawców, od których pozyskano 21 454 jednostki krwi (1 jednostka to 450 ml krwi pełnej). W porównaniu z ubiegłym rokiem, liczba krwiodawców uległa zmniejszeniu o 2% (liczba krwiodawców w 2011 r. wynosiła 16 328 osób), a ilość pobranych jednostek krwi wzrosła o 6% (liczba pobranych jednostek w 2011 r. wynosiła 20 263).

W 2012 r. w Szczecinie funkcjonowało 141 aptek i 1 punkt apteczny. Wskaźniki dostępności ludności do opieki farmaceutycznej uległy stabilizacji i od kilku lat nie ulegają znacznym zmianom. Liczba ludności przypadająca na jedną aptekę w Szczecinie w 2012 r. wynosiła 2 900 osób (tyle samo, co w 2011 r.). W szczecińskich aptekach pracuje ogółem 766 osób, w tym 239 magistrów farmacji. W dni świąteczne oraz codziennie w godzinach nocnych czynne są na terenie miasta 2 apteki dyżurne. Wykaz dyżurów na bieżąco dostępny jest dla mieszkańców Szczecina na stronie internetowej:

Tabela 14.16.
DZIAŁALNOŚĆ POMOCY DORAŹNEJ W SZCZECINIE W LATACH 2011-2012

LATA	LICZBA KARETEK	LICZBA ZESPOŁÓW RATOWNICTWA	LICZBA LUDNOŚCI NA 1 ZESPÓŁ RATOWNICTWA	LICZBA INTERWENCJI	
				OGÓLNIE	NA 1 000 LUDNOŚCI
2011	20	14	29 000	38 731	95,4
2012	44	14	29 200	42 606	104,1

Źródło: Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego za 2012 r., Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego za 2011 r.

Tabela 14.17.
DZIAŁALNOŚĆ APTEK W SZCZECINIE W LATACH 2011-2012

LATA	APTEKI	PUNKTY APTECZNE	PRACUJĄCY W OSOBACH		LICZBA LUDNOŚCI PRZYPADAJĄCA NA 1 APTEKĘ [TYS.]
			OGÓŁEM	W TYM MGR FARMACJI	
MIASTO SZCZECIN					
2010	140	1	776	237	2,9
2012	141	1	766	239	2,9
WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE					
2011	493	39	2 491	807	3,4
2012	502	37	2 525	838	3,4

Źródło: Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego za 2012 r., Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego za 2011 r.

www.zoia.szczecin.pl. Aktualnie działają również 3 apteki całodobowe.

14.5. PROFILAKTYKA I PROMOCJA ZDROWIA

Profilaktyka obejmuje zespół działań mających na celu zapobieganie chorobom poprzez ich wczesne wykrycie i leczenie. Promocja zdrowia jest procesem umożliwiającym jednostkom i grupom społecznym zwiększenie kontroli nad uwarunkowaniami zdrowia w celu poprawy jego stanu, oraz sprzyjający rozwijaniu zdrowego stylu życia a także kształtowaniu innych środowiskowych i osobniczych czynników prowadzących do zdrowia.

Gmina Miasto Szczecin prowadzi liczne programy realizujące szeroką gamę tematów dotyczących głównych problemów zdrowotnych, m.in. wczesnego wykrywania raka płuc (1 500 odbiorców w 2013 r.), wczesnego wykrywania raka piersi u kobiet po 70. roku życia (769 odbiorców w 2011 r.), badania chorób odtytoniowych (program *„Papierosy nie są trendy. Mamo, tato nie pal”* miał w 2013 r. ok. 344 odbiorców), zapobiegania zachorowaniom i powikłaniom grypy, próchnicy i wad postawy u dzieci (z programu *„Zdrowy Uśmiech”* skorzystało w 2013 r. 500 dzieci). Realizowane są również kampanie edukacyjne z zakresu radzenia sobie ze stresem, zwłaszcza wobec młodzieży (3 454 odbiorców w 2013 r.) oraz zorganizowane działania kierowane do seniorów (w programie *Wszechstronna aktywizacja seniorów* wzięło w 2013 r. udział 6 098 osób). Wspierana jest też opieka paliatywna, łącznie z prowadzeniem grup wsparcia i pomocy indywidualnej (liczba odbiorców wolontariatu hospicyjnego w 2013 r. wyniosła 978 osób). Wspieranie opieki paliatywnej przez Gminę Miasto Szczecin polegało na finansowaniu działań z zakresu rehabilitacji fizycznej i psychicznej wobec osób będących w stanie terminalnym oraz pomocy ich rodzinom, zarówno w trakcie choroby członka rodziny jak i w żałobie. Środki przeznaczane na realizację tych programów pochodziły z Narodowego Funduszu Zdrowia, Gminy Miasta Szczecin i organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie Szczecina, a których zadania statutowe polegają na działaniach na rzecz profilaktyki i promocji zdrowia.

Ważnym problemem skutkującym konsekwencjami zdrowotnymi są używki tj. rozpowszechnienie picia alkoholu i zażywanie środków psychoaktywnych wśród mieszkańców. W tej sytuacji kontynuowany jest program powiększający dostępność nieodpłatnej pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu, jak i współuzależnionych. Udzielanie jest wsparcie środowiskom abstynenckim przez prowadzenie klubu abstynenta na terenie Gminy Miasto Szczecin, a także m.in. profilaktyka i wsparcie na rzecz rodzin oraz dzieci zagrożonych i dotkniętych Płodowym Zespołem Alkoholowym (skrót FAS). Poza tym realizowane też są zadania z zakresu rehabilitacji i reintegracji społecznej osób uzależnionych a także współuzależnionych od substancji psychoaktywnych. Programy dotyczyły trzeźwiejących alkoholików, bezdomnych – podopiecznych lokalnych schronisk, ofiar i sprawców przemocy oraz osób przejawiających syndrom Dorosłego Dziecka Alkoholika. Gmina Miasto Szczecin wydała ogólnie w 2013 r. na przeciwdziałanie alkoholizmowi 892 138 zł (z programów skorzystało łącznie 49 166 osób). Realizowane się również zadania polegające na przeciwdziałaniu narkomanii. Z budżetu miasta w 2013 r.

Tabela 14.18.
DZIAŁANIA NA RZECZ PROFILAKTYKI I PROMOCJI ZDROWIA W MIEŚCIE W LATACH 2011-2013

LATA	LICZBA PROWADZONYCH DZIAŁAŃ*	LICZBA OSÓB OBJĘTYCH PROGRAMAMI	ŚRODKI FINANSOWE PRZEZNACZONE NA REALIZACJĘ ZADANIA [ZŁ]
2011	31	37 959	1 433 080,40
2012	28	28 941	1 129 799,76
2013	29	27 765	829 147,81

* Obejmuje: programy zdrowotne, działania realizowane przez organizacje pożytku publicznego, działania edukacyjno-profilaktyczne z zakresu promocji i profilaktyki zdrowia, wspieranie Opieki Paliatywnej oraz wyrównywanie szans w dostępie do świadczeń zdrowotnych (medycznych) dla osób bezdomnych, w tym miedzy innymi: podopiecznych schronisk oraz innych osób bezdomnych skierowanych przez Dział Pomocy Osób Bezdomnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Szczecinie.

Źródło: Urząd Miasta Szczecin: Wydział Spraw Społecznych.

Tabela 14.19.
PROGRAMY ZDROWOTNE REALIZOWANE PRZEZ GMINĘ MIASTO SZCZECIN W LATACH 2011-2013

NAZWA PROGRAMU	ŚRODKI FINANSOWE PRZEZNACZONE NA REALIZACJĘ ZADANIA [ZŁ]			LICZBA ODBIORCÓW		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Wczesne wykrywanie wad i chorób u niemowląt	64 195	50 000	–	1 316	1 021	–
Wczesne Wykrywanie Nowotworów Płuc	499 873	484 275	237 974	1 622	2 500	1 500
Wczesnego wykrywanie raka piersi u kobiet po 70 roku życia	49 985	–	–	769	–	–
Zapobieganie grypie i jej powikłaniom dla osób po 65 roku życia – szczepienia ochronne	174 986	174 990	184 986	6 034	6 140	6 609
Profilaktyka i korekcja wad postawy u uczniów klas IV – VI szkół podstawowych	129 978	–	–	12 687	–	–
Profilaktyka próchnicy zębów i chorób przyzębia u dzieci i młodzieży	144 930	45 980	–	473	140	–

Źródło: Urząd Miasta Szczecin: Wydział Spraw Społecznych.

Tabela 14.20.
DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB BEZDOMNYCH W SZCZECINIE W LATACH 2011-2013

LATA	WYRÓWNYWANIE SZANS W DOSTĘPIE DO ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH (MEDYCZNYCH) DLA OSÓB BEZDOMNYCH	
	LICZBA ODBIORCÓW	NAKŁADY [ZŁ]
2011	433	60 000
2012	535	60 000
2013	500	60 000

Źródło: Urząd Miasta Szczecin: Wydział Spraw Społecznych.

Tabela 14.21.
DZIAŁANIA NA RZECZ PRZECIWDZIAŁANIA ALKOHOLIZMOWI I NARKOMANII W SZCZECINIE W LATACH 2011-2013

LATA	PRZECIWDZIAŁANIE ALKOHOLIZMOWI			PRZECIWDZIAŁANIE NARKOMANII		
	LICZBA DZIAŁAŃ	LICZBA OSÓB OBJĘTYCH DZIAŁANIAMI	NAKŁADY [ZŁ]	LICZBA DZIAŁAŃ	LICZBA OSÓB OBJĘTYCH DZIAŁANIAMI	NAKŁADY [ZŁ]
2011	9	20 630	1 042 000	11	10 345	386 113
2012	8	31 961	702 840	6	7 988	385 881
2013	8	49 166	892 138	8	9 963	398 343

Źródło: Urząd Miasta Szczecin: Wydział Spraw Społecznych.

na przeciwdziałanie narkomanii wydano 398 343 zł (z programów skorzystały łącznie 9 963 osoby).

14.6. DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Zadania na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych realizowane są w oparciu o Miejski Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych. Ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) realizowane są zadania dotyczące rehabilitacji zawodowej i społecznej, m.in. sfinansowano z nich stypendia stażowe, dofinansowano rozpoczęcie działalności gospodarczej, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, koszty działania warsztatów terapii zajęciowej. Większą część pieniędzy przeznacza się na rehabilitację społeczną. Ze środków PFRON w latach 2012-2013 realizowany był pilotażowy program *„Aktywny samorząd"*, w ramach którego osoby niepełnosprawne mogły uzyskać dofinansowanie do zakupu specjalistycznego sprzętu elektronicznego, zakupu wózka elektrycznego oraz specjalistycznych protez. W 2012 r. z programu skorzystało 56 osób, natomiast w 2013 r. – 326. Gmina Miasto Szczecin przeznacza środki własne na współpracę z organizacjami pozarządowymi w zakresie zapewnienia usług asystenckich, integracji i aktywizacji środowiska osób niepełnosprawnych oraz prowadzenia innowacyjnych działań zapobiegających ich izolacji i marginalizacji, prowadzenia kompleksowych form wsparcia w ośrodkach terapeutyczno-rehabilitacyjnych, wczesnej rehabilitacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. Dodatkowo środki budżetu przeznaczone są na prowadzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego. W 2013 r. z wypożyczalni skorzystało 113 osób (w 2013 r. – 111). Transport osób niepełnosprawnych realizowany jest przez Sekcję Obsługi Komunikacyjnej Osób Niepełnosprawnych (SOKON), która dysponuje 15 busami. Przewozy wykonywane są głównie do placówek oświatowych, na uczelnie wyższe, na rehabilitację, do pracy, do placówek służby zdrowia. W 2013 r. przewieziono 49 315 osób niepełnosprawnych wraz z opiekunami. Wydatki na funkcjonowanie specjalistycznego transportu wyniosły w 2013 r. 1 250 008 zł. (w 2012 r. było to 1 271 045 zł). W 2013 r. nakłady finansowe z budżetu

Tabela 14.22.
NAKŁADY FINANSOWE NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W SZCZECINIE W LATACH 2011-2013

LATA	NAKŁADY Z PFRON [ZŁ]	Z TEGO [ZŁ]		NAKŁADY Z BUDŻETU MIASTA [ZŁ]
	OGÓŁEM	REHABILITACJA ZAWODOWA	REHABILITACJA SPOŁECZNA	
2011	4 325 029	1 157 415	3 167 614	2 708 177
2012	6 439 525	1 661 702	4 777 823	2 727 666
2013	4 567 388	1 180 794	3 386 594	2 754 594

Źródło: Urząd Miasta Szczecin: Wydział Spraw Społecznych.

Miasta Szczecin na rzecz osób niepełnosprawnych wyniosły 2 754 594 zł i były o 26 927 zł większe niż w 2012 r.

14.7. SZCZECIŃSKA OCHRONA ZDROWIA NA TLE WOJEWÓDZTWA I POLSKI

Sytuacja zdrowotna populacji, a co za tym idzie wskaźniki ją mierzące, zależne są zarówno od wielu czynników i zachowań indywidualnych, ale też wielu innych niezależnych wyborów zdrowotnych. Wymieniane są tu m.in. te z zakresu społeczno – ekonomicznego. Na terenie kraju jest zauważalne pewne zróżnicowanie pod tym względem, dlatego porównania wskaźników są trudne i służyć mogą jedynie ocenom szacunkowym.

Do konfrontacji sytuacji zdrowotnej mieszkańców Szczecina na tle innych powiatów województwa zachodniopomorskiego kryterium porównania stanowi odniesienie do liczby mieszkańców. W 2012 r. w województwie zachodniopomorskim przypadały 2 porady specjalistyczne na 1 mieszkańca (największy wskaźnik był w Szczecinie – 3,7, a najmniejszy w powiecie drawskim – 0,6). W tym samym roku najwięcej porad stomatologicznych na 1 mieszkańca udzielono w Ko-

Tabela 14.23.
WYBRANE WSKAŹNIKI DOSTĘPNOŚCI USŁUG MEDYCZNYCH W POWIATACH WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO W 2012 R.

POWIATY	PARAMETRY NA 1 MIESZKAŃCA		PARAMETRY NA 10 000 MIESZKAŃCÓW					LICZBA LECZONYCH NA 1 ŁÓŻKO W SZPITALACH OGÓLNYCH
	LICZBA PORAD SPECJALISTYCZNYCH	LICZBA PORAD STOMATOLOGICZNYCH	LICZBA LEKARZY	LICZBA LEKARZY STOMATOLOGÓW	LICZBA PIELĘGNIAREK	LICZBA POŁOŻNYCH	LICZBA ŁÓŻEK W SZPITALACH OGÓLNYCH	
m. Koszalin	3,6	1,0	46,8	6,6	77,2	11,1	68,1	56,4
m. Szczecin	**3,7**	**0,9**	**80,1**	**10,6**	**64,9**	**5,8**	**84,5**	**43,8**
m. Świnoujście	1,6	0,4	37,1	5,5	37,1	4,3	28,2	45,9
białogardzki	3,1	0,6	30,9	3,7	57,9	6,9	64,5	25,5
choszczeński	0,7	0,3	16,7	1,4	11,0	3,0	77,2	22,5
drawski	0,6	0,3	16,7	2,0	25,5	3,9	29,1	34,7
goleniowski	0,7	0,6	28,8	3,5	33,6	4,9	33,9	34,2
gryficki	1,8	0,9	35,3	2,8	59,7	5,5	71,7	27,7
gryfiński	1,1	0,3	13,6	1,7	16,7	4,5	9,6	52,4
kamieński	0,8	0,5	14,8	1,7	17,0	0,8	19,3	47,7
kołobrzeski	1,7	0,8	44,6	4,8	71,1	4,5	53,2	40,1
koszaliński	–	–	5,3	–	7,0	0,3	–	–
łobeski	0,8	0,1	11,8	0,5	16,0	1,3	5,2	62,7
myśliborski	1,5	0,3	24,9	1,8	29,0	7,7	39,2	40,2
policki	1,1	0,4	37,4	5,6	22,1	8,7	26,0	59,4
pyrzycki	1,7	0,3	21,6	1,5	32,0	4,4	36,9	29,7
sławieński	1,1	0,2	15,9	0,9	24,3	4,1	28,6	39,8
stargardzki	1,5	0,5	24,6	3,9	32,7	5,5	25,4	41,0
szczecinecki	2,0	0,4	30,0	3,4	36,0	3,2	26,5	44,0
świdwiński	1,3	0,7	22,3	4,1	33,5	4,3	27,9	41,2
wałecki	1,2	0,8	25,9	4,2	50,7	6,7	61,1	34,7

Źródło: Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego za 2012 r.

szalinie (1,0), a najmniej w powiecie łobeskim (0,1). W odniesieniu do personelu medycznego na 10 tys. mieszkańców Szczecin znacząco wyprzedza inne powiaty, konkurując nieznacznie jedynie z Koszalinem. Również liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 10 tys. mieszkańców jest w Szczecinie najwyższa – 84,5 (nieznacznie niższy parametr notują powiaty: choszczeński – 77,2, gryficki – 71,7 oraz Koszalin – 68,1. Najwięcej leczonych w szpitalach ogólnych na 1 łóżko w 2012 r. zanotował powiat łobeski (62,7). Szczecin znajduje się na 8. miejscu z wskaźnikiem 43,8.

ŹRÓDŁA INFORMACJI

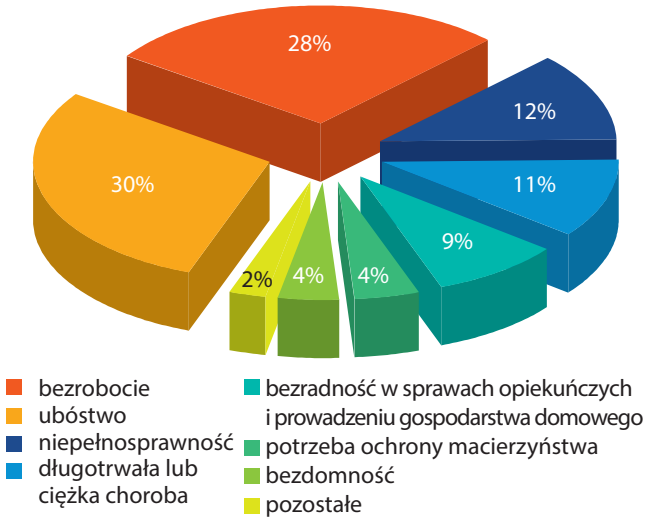
1. Główny Urząd Statystyczny: Bank Danych Lokalnych.
2. Główny Urząd Statystyczny: Baza Demografia.
3. Główny Urząd Statystyczny: *Rocznik Demograficzny 2013 r.* Warszawa 2013.
4. Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny: Sytuacja *zdrowotna ludności Polski i jej uwarunkowania.* Warszawa 2012.
5. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Szczecinie: *Ocena stanu bezpieczeństwa sanitarnego powiatu za 2013 r.*
6. Rejestr Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą.
7. Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego: *Kierunki rozwoju opieki długoterminowej i rehabilitacji leczniczej w Województwie Zachodniopomorskim na lata 2010-2015 Szczecin.*
8. Urząd Miasta Szczecin, Wydział Spraw Społecznych: Dane z zakresu Profilaktyki i promocji zdrowia w mieście za lata 2011-2013 r.
9. Urząd Statystyczny w Szczecinie. *Statystyczne Vademecum Samorządowca 2013 r.*
10. WHO: *The world health report 2000 – Health systems: improving performance.* Geneva 2000.
11. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Szczecinie: *Ocena Stanu Bezpieczeństwa Sanitarnego Województwa Zachodniopomorskiego za 2012 r.*
12. Zachodniopomorski Oddział Narodowego Funduszu Zdrowia.
13. Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki, Wydział Zdrowia Publicznego, Oddział Nadzoru i Kształcenia w Ochronie Zdrowia: *Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego za 2011 r.*
14. Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki, Wydział Zdrowia Publicznego Oddział Nadzoru i Kształcenia w Ochronie Zdrowia: *Informator Statystyczny Ochrony Zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego za 2012 r.*
15. www.darkrwi.info.pl.
16. www.nfz-szczecin.pl.
17. www.psseszczecin.pis.gov.pl.
18. www.pzh.gov.pl.
19. www.stat.gov.pl.
20. www.szczecin.uw.gov.pl.
21. www.rpwdl.csioz.gov.pl.

15.1. IDENTYFIKACJA PODSTAWOWYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Przedmiotem interwencji instytucji pomocy społecznej są występujące problemy społeczne i zjawiska patologiczne. Wynikają one przede wszystkim ze złej sytuacji materialnej rodzin i sytuacji na rynku pracy. Do podstawowych problemów społecznych w Szczecinie można zaliczyć:

- ubóstwo,
- bezrobocie,
- problemy wynikające z niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- dysfunkcjonalność rodzin, w tym często wyuczona bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,
- bezdomność.

Wykres 15.1.
WYSTĘPOWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W SZCZECINIE WG LICZBY OSÓB W RODZINACH KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ W 2013 R.

Zjawiska te są często silnie powiązane, wzajemnie warunkują się i przeplatają. Konsekwencją nakładania się na siebie zjawisk problemowych jest wykluczenie społeczne.

Natężenie występowania problemów społecznych w Szczecinie jest zróżnicowane przestrzennie. W osiedlach północnych występuje największe natężenie ubóstwa w mieście, silniejsze są natomiast więzi sąsiedzkie, niższy jest poziom ujawnianej – odnotowywanej w statystykach policji – przestępczości niż w centrum Szczecina. W Śródmieściu z kolei, gdzie gęstość zaludnienia jest większa, wyższy jest poziom przestępczości, a także uzależnień i wyuczonej bezradności.

15.2. SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ W MIEŚCIE

Obowiązek realizowania zadań pomocy społecznej spoczywa na instytucjach administracji rządowej i samorządowej, które współpracują w tym zakresie z organizacjami społecznymi, pozarządowymi, kościołami, zgromadzeniami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. W latach 2012-2013 zmianom ulegały instytucje systemu pomocy społecznej i zadania, które realizowały. Zmiany wynikały głównie z konieczności dostosowania się do nowych regulacji prawnych, jak i zmieniających się potrzeb.

Zadania i zasady szeroko rozumianego systemu pomocy społecznej określa Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej oraz inne akty prawne[1]. Szereg zmian w regulacjach prawnych wprowadziła obowiązująca od 1 stycznia 2012 r. nowa Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa ta reguluje kwestie prawne związane z pomaganiem rodzinom i sys-

1 M.in.: Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 poz. 182 ze zm.), Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tekst jednolity: Dz.U. z 2011 r. nr 231 poz. 1375 ze zm.), Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity: Dz.U. z 2011 r. nr 127 poz. 721 ze zm.), Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r. nr 1456 ze zm.), Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r. poz. 966 ze zm.), Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2008 Nr 164 poz. 1027 ze zm.), Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 Nr 180 poz. 1493 ze zm.), Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 poz. 135 ze zm.)

temami opieki zastępczej, do tej pory usytuowane w ustawie o pomocy społecznej.

Za wykonanie zadań pomocy społecznej na terenie Szczecina odpowiada samorząd miejski. Wielkość wydatków z budżetu Miasta Szczecin na realizację zadań w sferze pomocy społecznej wyniosła w 2012 roku 164 494 745 zł, co stanowiło 12,11% udziału w wydatkach budżetu miasta ogółem. W 2013 roku kwota ta wzrosła do 201 947 079 zł (12,82% udziału w wydatkach budżetu Miasta)[2].

W stosunku do lat 2010-2011 wielkość kosztów poniesionych w latach 2012-2013 wzrosła, natomiast nieznacznie zmalał ich udział w ogólnej kwocie wydatków budżetowych.

Tabela 15.1.
WYDATKI Z BUDŻETU MIASTA SZCZECIN NA ZADANIA W SFERZE OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA [ZŁ]

WYDATKI BIEŻĄCE	2012	2013
Szczecińskie Centrum Świadczeń	82 749 568	82 903 928
zapewnienie opieki dzieciom w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie szczecina	13 511 625	12 031 609
zapewnienie opieki dzieciom w placówkach opiekuńczo – wychowawczych poza miastem szczecin	1 267 976	1 264 815
opieka nad dziećmi w rodzinnych formach pieczy poza miastem	1 477 627	1 464 628
dodatki mieszkaniowe	14 455 901	15 838 489
program „posiłek dla potrzebujących"	5 762 425	5 774 117
domy pomocy społecznej i ośrodki wsparcia	23 321 784	23 169 593
koszty specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	303 211	402 221
zabezpieczenie opieki osobom bezdomnym	1 200 000	1 662 100

Źródło: Sprawozdania z wykonania Budżetu Miasta Szczecin za lata 2012-2013, dane Wydziału Spraw Społecznych UM Szczecin

Głównym realizatorem polityki społecznej Miasta jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie (MOPR), na którym spoczywa odpowiedzialność niesienia pomocy. Swoje działania MOPR realizuje przy wsparciu i pod nadzorem Wydziału Spraw Społecznych Urzędu Miasta Szczecina oraz we współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi Gminy Miasta Szczecin, ze służbami publicznymi (głównie sądami, prokuraturą, szkołami wyższymi, szeroko rozumianą oświatą, policją, strażą miejską), jak również z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W 2012 roku MOPR udzielił pomocy 22 272 osobom, w 2013 roku – 21 036 osobom, przy czym jedna osoba mogła korzystać z różnych form pomocy.

Według stanu na koniec 2012 roku w MOPR zatrudnione były 402 osoby, a na koniec 2013 roku – 410 osób. Około połowy zatrudnionych stanowią pracownicy socjalni. Pozostali to między innymi: psycholodzy, terapeuci, pedagodzy, asystenci rodziny, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, kierowcy Sekcji Obsługi Komunikacyjnej Osób Niepełnosprawnych, pracownicy zatrudnieni do realizacji projektów Europejskiego Funduszu Społecznego, osoby zatrudnione w administracji. Z roku na rok zwiększa się poziom wykształcenia pracowników MOPR. Pracownicy z wykształceniem wyższym stanowili pod koniec 2013 roku 74% ogółu zatrudnionych.

Ważnym partnerem Miasta w realizacji zadań społecznych są organizacje pozarządowe, którym samorząd przekazuje środki publiczne na realizację zadań publicznych zgodnie z ustawą o pożytku publicznym i wolontariacie. W porównaniu do lat ubiegłych w latach 2012-2013 wzrosła wysokość dotacji z budżetu Miasta, udzielanych w procedurze organizowanych przez Wydział Spraw Społecznych otwartych konkursów ofert. W 2012 r. wartość dotacji przekazanych dla organizacji wyniosła 9 650 219 zł, a w 2013 r. – 10 317 287 zł (w latach 2010-2011 odpowiednio 2 168 974 zł i 6 433 290 zł).

Do głównych organizacji współpracujących w tym zakresie z Miastem należą: Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej Ruchowo „Tęcza", Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Szczecinie, Polski Związek Głuchych Oddział Zachodniopomorski; Polski Związek Niewidomych Oddział Zachodniopomorski; Katolickie Stowarzyszenie Civitas Christiana Oddział w Szczecinie, Chorągiew Zachodniopomorska ZHP, Stowarzyszenie MONAR – Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna, Zachodniopomorski Oddział Towarzystwa Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych „Powrót z U", Stowarzyszenie Wolontariuszy „DA DU", Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej, CARITAS Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej, Zachodniopomorska Fundacja Pomocy Rodzinie „Tęcza serc", Polski Czerwony Krzyż Zachodniopomorski Oddział Okręgowy, Stowarzyszenie „Feniks", Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Okręgowy, Stowarzyszenie „Zrozumieć", Stowarzyszenie Duszpasterstwa Akademickiego „Razem".

Mimo wzrostu aktywności organizacji pozarządowych ich potencjał kadrowy, organizacyjny, materialny oraz poziom zaangażowania obywateli w działania na rzecz innych są wciąż niewystarczające dla rozwiązywania problemów społecznych w większym niż dotychczas zakresie.

15.3. PODSTAWOWE FORMY POMOCY

Pomoc oferowana mieszkańcom to zarówno liczne świadczenia pieniężne, jak i rozmaite formy wsparcia niefinansowego. Świadczenia pieniężne wypłacane są osobom i rodzinom, których dochód na osobę nie przekracza poziomu określonego w ustawie o pomocy społecznej, przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Świadczenia pieniężne odgrywają coraz mniejszą rolę, ponieważ nie rozwiązują kryzysów społecznych, a wręcz utrwalają społecz-

2 Wydatki wg sprawozdania z wykonania Budżetu Miasta Szczecin za lata 2012 i 2013 w dziale 852 klasyfikacji budżetowej.

ną niezaradność i uzależniają korzystających z zasiłków od otrzymywanej pomocy. Coraz większego znaczenia nabierają usługi aktywizujące, realizacja programów reintegracji społecznej i zawodowej.

Pomoc w formie pracy socjalnej udzielana jest niezależnie od sytuacji materialnej osoby lub rodziny. Pracownik socjalny świadczący tę pomoc osobie lub rodzinie, wyposażony jest w szczególne narzędzie, jakim jest kontrakt socjalny – pisemna umowa zawarta z osobą ubiegającą się o pomoc, określająca uprawnienia i zobowiązania stron umowy w ramach wspólnie podejmowanych działań, których celem jest przezwyciężenie trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny. Umowa ma na celu określenie sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów, umożliwienie aktywizacji społeczno-zawodowej, a także przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. W 2012 roku pomocy w formie pracy socjalnej udzielono 5 439 rodzinom składającym się z 9 278 osób, z czego 1 037 rodzin (1 678 osób) nie korzystało z innych form pomocy. W roku 2013 pomocy w formie pracy socjalnej udzielono 4 673 rodzinom (7 757 osób), z czego 677 (1 027 osób) korzystało wyłącznie z tej formy wsparcia.

Przyznanie lub odmowa przyznania świadczeń zarówno pieniężnych jak i niepieniężnych z zakresu pomocy społecznej następuje w formie decyzji administracyjnej, poprzedzonej rodzinnym wywiadem środowiskowym, który przeprowadza pracownik socjalny w miejscu zamieszkania lub pobytu klienta. Wystawienia decyzji administracyjnej nie wymagają świadczenia w formie pracy socjalnej, interwencji kryzysowej, specjalistycznego poradnictwa, uczestnictwa w zajęciach klubu samopomocy, a także przyznanie biletu kredytowanego.

15.3.1. POMOC OSOBOM I RODZINOM W TRUDNEJ SYTUACJI MATERIALNEJ – ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE

Osoby i rodziny w trudnej sytuacji materialnej mogą ubiegać się o wsparcie finansowe z pomocy społecznej w postaci zasiłków oraz pomocy w naturze. Prawo do takich świadczeń przysługuje osobom i rodzinom, których dochód netto nie przekracza dla osoby samotnie gospodarującej – 542 zł, a dla gospodarstw domowych wieloosobowych – 456 zł na osobę w rodzinie, przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów korzystania z pomocy, określonego w ustawie o pomocy społecznej.

Zasiłek stały jest świadczeniem pieniężnym, które przysługuje osobie pełnoletniej niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub – w przypadku osoby pozostającej w rodzinie – jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie, są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. **Zasiłek okresowy** przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. **Zasiłek celowy** wypłacany jest na zaspokojenie podstawowych potrzeb, w szczególności na pokrycie, w części lub w całości, wydatków związanych z zakupem żywności, odzieży, obuwia, leków i leczenia, opału, kosztów utrzymania mieszkania, drobnych remontów i napraw mieszkania, wydatków na świadczenia zdrowotne. W ciągu ostatnich dwóch lat liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej utrzymywała się na podobnym poziomie. Struktura świadczeń także nie uległa zasadniczym zmianom.

Tabela 15.2.
KORZYSTAJĄCY ZE ŚWIADCZEŃ WG RODZAJÓW UDZIELONYCH ŚWIADCZEŃ

WYSZCZEGÓLNIENIE	LICZBA OSÓB, KTÓRYM DECYZJĄ PRZYZNANO ŚWIADCZENIE	
	2012	2013
zasiłek stały	2 808	2 670
zasiłek okresowy	6 027	6 192
zasiłek celowy	9 157	8 794

Źródło: Dane MOPR

Obok świadczeń realizowanych na mocy ustawy o pomocy społecznej przyznawane są także, na podstawie odrębnych przepisów, inne formy finansowego wspierania osób i rodzin: dodatki mieszkaniowe, świadczenia rodzinne oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Dotyczą one osób, których dochód nie przekracza określonego progu. Realizacją tych świadczeń zajmuje się Szczecińskie Centrum Świadczeń.

Dodatek mieszkaniowy z zasady ma pokryć ze środków publicznych (gminnych) tę część wydatków na mieszkanie, która przekracza określony poziom, uznany w naszych warunkach za dopuszczalny. Ustawa o dodatkach mieszkaniowych reguluje, komu przysługuje dodatek mieszkaniowy i określa niezbędne przesłanki uprawniające do otrzymania dodatku, tj.: tytuł prawny, kryterium dochodowe i normatywną powierzchnię lokalu mieszkalnego w zależności od liczby członków gospodarstwa domowego. W 2012 roku dodatek mieszkaniowy otrzymało 10 056 gospodarstw domowych, a kwota wypłaconych dodatków wyniosła 13 466 916 zł. W roku 2013 dodatki mieszkaniowe w łącznej kwocie 14 708 849 zł wypłacono 10 039 gospodarstwom domowym (wzrosła średnia wysokość kwoty wypłaconego dodatku). Przyjęta w lipcu 2013 roku zmiana ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku Prawo energetyczne, wprowadziła możliwość ubiegania się o nowe świadczenie – zryczałtowany **dodatek energetyczny** na częściowe pokrycie kosztów ponoszonych z tytułu opłat za energię elektryczną. Od 1 stycznia 2014 roku o nowe świadczenie mogą ubiegać się osoby, którym przyznano dodatek mieszkaniowy.

Rodziny posiadające dzieci mogą ubiegać się o świadczenia rodzinne zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych. Wsparcie to obejmuje zasiłek rodzinny oraz rozmaite dodatki do zasiłku rodzinnego, świadczenia opiekuńcze, a także jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka. Natomiast świadczenia z **funduszu alimentacyjnego** to kwota wypłacana osobie uprawnionej do otrzymania takiego świadczenia, ustalonego na podstawie tytułu wykonawczego w sytuacji, gdy egzekucja tego świadczenia jest bezskuteczna. Wypłatę

świadczeń alimentacyjnych reguluje ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Łączna wysokość świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych wypłaconych w latach 2012-2013 utrzymywała się na poziomie kwoty wypłaconej w latach 2010-2011. Jednocześnie mniej środków wydano na świadczenia rodzinne, z których skorzystało też mniej rodzin (w 2012 roku średnio 14 404 rodziny, a w roku 2013 – 13 345), wzrosła natomiast kwota świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego oraz liczba osób uprawnionych do alimentów (średnio 2 444 osoby w 2012 roku i 2 347 w 2013 roku). W latach 2012-2013 nastąpił znaczny wzrost (o 63%) kwoty odzyskanych środków wypłaconych w ramach świadczeń alimentacyjnych (2 283 097 zł w 2012 roku i 2 496 231 zł w roku 2013).

Tabela 15.3.
ŚWIADCZENIA RODZINNE I ALIMENTACYJNE W LATACH 2012-2013 – KWOTY WYPŁACONE [ZŁ]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013
świadczenia rodzinne ogółem, w tym:	**46 835 867**	**44 547 210**
zasiłki rodzinne	13 052 757	13 709 685
dodatki do zasiłków rodzinnych	8 448 668	7 515 833
zasiłki pielęgnacyjne	14 454 818	13 979 916
świadczenia pielęgnacyjne	7 275 624	6 364 961
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	3 604 000	2 344 000
dodatki do świadczenia pielęgnacyjnego	–	405 800
specjalne zasiłki opiekuńcze	–	227 015
świadczenia z funduszu alimentacyjnego	15 493 856	15 543 904
razem	**62 329 723**	**60 091 114**

Źródło: Dane Szczecińskiego Centrum Świadczeń

15.3.2. WSPARCIE DZIECKA I RODZINY

Rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań oraz dziecku z tej rodziny przysługuje z mocy prawa wsparcie zarówno w formie świadczeń pieniężnych, jak i w formie pracy socjalnej, poradnictwa i mediacji, a w szczególnych sytuacjach – zapewnienia dzieciom opieki i wychowania poza rodziną. Głównym założeniem obowiązującej od 1 stycznia 2012 roku ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest maksymalizacja dostępnego wsparcia dla utrzymania dziecka w jego naturalnym środowisku. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej ma stanowić ostateczność.

W przypadku trudności w wypełnianiu funkcji wychowawczych, pomocy udzielają zatrudnieni w MOPR asystenci rodziny, specjaliści pracy z rodziną, pedagodzy, psycholodzy, pracownicy socjalni. Pracownicy MOPR współpracują z placówkami opiekuńczo-wychowawczymi wsparcia dziennego, kuratorami, ze szkołami w zakresie poprawy sytuacji rodziny, funkcjonowania dziecka w grupie rówieśniczej oraz zapewnienia gorącego posiłku, z organizacjami pozarządowymi udzielającymi wsparcia psychologicznego, pedagogicznego, rodzinnego, prawnego, prowadzącymi terapię indywidualną, małżeńską i rodzinną, warsztaty umiejętności psychospołecznych, zajęcia psychoedukacyjne, organizującymi dzieciom wypoczynek letni.

Jednym z istotnych problemów społecznych jest **przemoc w rodzinie.** Skala występowania tego zjawiska jest trudna do oszacowania z uwagi na nieujawniane przypadki przemocy. Koordynowanie i integrowanie działań przedstawicieli różnych podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie powierzono **Zespołowi Interdyscyplinarnemu do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**. Przewodniczącym Zespołu jest zatrudniony w MOPR **Koordynator Działań w Zakresie Przeciwdziałania Przemocy.** Podejmowane czynności to między innymi interwencje różnego typu, programy psychoedukacyjne, socjoterapeutyczne dla osób doznających przemocy, program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie.

W przypadku, gdy istnieje podejrzenie zaistnienia przemocy w rodzinie, wszczynana jest tzw. procedura Niebieskiej Karty (poprzez wypełnienie formularza „Niebieskiej Karty – A"). Obowiązek założenia Niebieskiej Karty mają policjanci, pracownicy socjalni, gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawiciele ochrony zdrowia i przedstawiciele oświaty. W 2013 roku do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 781 Niebieskich Kart (597 w 2012 roku), założonych w większości przez Policję (648 kart). Na podstawie „Niebieskich Kart" Koordynator Działań w Zakresie Przeciwdziałania Przemocy powołał 781 grup roboczych (422 w 2012 roku), które objęły wsparciem osoby w rodzinach dotkniętych przemocą, pomagały rozwiązywać problemy związane z występowaniem przemocy, monitorowały sytuację rodzin.

Udzielanie wsparcia osobom i rodzinom będącym ofiarami przemocy jest też jednym z zadań Działu Interwencji Kryzysowych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. Celem **interwencji kryzysowej** jest złagodzenie objawów reakcji kryzysowej, przywrócenie równowagi psychicznej, zapobieganie przejściu ostrego kryzysu w stan chroniczny oraz przywrócenie umiejętności samodzielnego radzenia sobie.

Tabela 15.4.
KATEGORIE INTERWENCJI WG LICZBY ZGŁOSZEŃ DO DZIAŁU INTERWENCJI KRYZYSOWEJ W LATACH 2012 I 2013

KATEGORIE ZGŁASZANYCH PROBLEMÓW	LICZBA ZGŁOSZEŃ W DANEJ KATEGORII	
	2012	2013
przemoc w rodzinie	2 302	1 794
kryzysy rodzinne	1 203	1 137
problemy socjalne	1 150	1 101
uzależnienia i współuzależnienia	974	890
problemy zdrowotne i emocjonalne	875	774
poszukiwanie informacji	723	730
kryzys partnerski	336	318
problemy wychowawcze	282	246
inne kryzysy sytuacyjne	107	108

przemoc poza rodziną	43	43
katastrofy i wypadki	50	33

Źródło: Dane MOPR w Szczecinie

W Dziale Interwencji Kryzysowych funkcjonują 3 sekcje:

- sekcja terapii i profilaktyki – terapie krótkoterminowe dla osób w kryzysie psychicznym i doznających przemocy,
- sekcja interwencji kryzysowej – prowadzi całodobowy punkt konsultacyjno-informacyjny wraz z telefonem interwencyjnym, udziela pomocy osobom i rodzinom doznającym przemocy lub będącym w kryzysie, inicjuje i podejmuje interwencje oraz koordynuje działania związane z podjętą interwencją, interweniuje w traumatycznych sytuacjach,
- hostel – udziela bezpiecznego schronienia i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie, organizuje i prowadzi grupy wsparcia, stanowi miejsce czasowego pobytu dla osób, które potrzebują czasowego odizolowania ich od sprawców przemocy.

W 2012 roku Dział Interwencji Kryzysowej udzielił wsparcia 4 245 osobom. W roku 2013 potrzeba podjęcia interwencji zmalała (wsparcia udzielono 3 725 osobom). Podmiotem udzielanego wsparcia są najczęściej kobiety w wieku 36-60 lat. Schronienie w hostelu znalazło w 2012 roku łącznie 95 osób (44 kobiety, 1 mężczyzna i 50 dzieci, w 2013 – 111 osób (54 kobiety i 57 dzieci).

Odrębną formę wsparcia udzielanego rodzinom stanowią **działania na rzecz wspierania rodzin z problemem alkoholowym**. W 2012 roku pracownicy socjalni przeprowadzili 636 wywiadów środowiskowych na potrzeby Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W 38 przypadkach podjęto działania, w tym 18 rodzin objęto stałym monitorowaniem z powodu podejrzenia nadużywania alkoholu oraz motywowano do podjęcia terapii w ośrodkach terapii uzależnień. Ponadto 20 rodzin, w których zaprzestano nadużywania alkoholu bądź nie stwierdzono faktów świadczących o szkodliwym spożywaniu alkoholu, objęto obserwacją i wsparciem w postaci pracy socjalnej. W 2013 roku pracownicy socjalni MOPR przeprowadzili 562 wywiady środowiskowe na potrzeby Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W 33 przypadkach podjęto działania dotyczące prowadzenia obserwacji, nadzoru oraz wsparcia środowisk zgłoszonych przez Gminną Komisję.

W latach 2012-2013 Miasto realizowało wieloletni program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania". Głównym celem programu jest wsparcie gminy w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym w zakresie **dożywiania dzieci oraz zapewnienia posiłku osobom jego pozbawionym**. MOPR w Szczecinie przyznał pomoc w formie posiłku lub zasiłku celowego dzieciom i młodzieży oraz osobom dorosłym, z której w 2012 roku skorzystało 10 756 osób, podobnie jak w roku 2013 (10 686 osób). Pomoc w formie zasiłku celowego na zakup lub przygotowanie gorącego posiłku skierowana jest do wszystkich członków rodziny, decyzja administracyjna wystawiana jest na głowę rodziny. Pilotażowo w 2012 roku zamiast wypłaty gotówkowej wprowadzono zasiłek celowy na zakup artykułów żywnościowych. Mając na celu prawidłową realizację zadania polegającego na zagwarantowaniu gorącego posiłku osobom starszym, które nie mogą go sobie zapewnić oraz uwzględnienie potrzeb osób niepełnosprawnych i w podeszłym wieku, wymagających szczególnej opieki i zapewnienia właściwej opieki, a także komfortu psychicznego przy świadczeniu pomocy polegającej na zapewnieniu gorącego posiłku, wdrożony został program **„Gorący posiłek dla seniora"**. Posiłki wydawano w Domu Pomocy Społecznej przy ul. Romera oraz w Dziale Wsparcia Dziennego Domu Pomocy Społecznej przy ul. Potulickiej (osoby wymagające wsparcia kierował MOPR). Koszt realizacji programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania" w 2012 roku wyniósł łącznie 5 710 525 zł, z czego 2 156 821 zł stanowiły środki własne gminy, a 3 553 704 zł wyniosła dotacja z budżetu państwa. Podobne kwoty wydatkowano na ten cel w 2013 roku.

Pomoc na rzecz rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych świadczona jest w jej środowisku lokalnym. Wsparcie prowadzone jest w formie pracy z rodziną, pomocy w opiece i wychowaniu dziecka, w szczególności jako: konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, terapia i mediacja, usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne, pomoc prawna, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego, organizowanie dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia" lub „grupami samopomocowymi". Rodzina może otrzymać wsparcie przez działania instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, placówek wsparcia dziennego oraz rodzin wspierających.

Podstawową formą pomocy jest praca socjalna, w ramach której podejmuje się m.in. działania wspierające rodziców. Ustawa z 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła m.in. funkcję asystenta rodziny, który pomaga rodzinie dziecka mającej trudności w prawidłowym funkcjonowaniu, udziela pomocy rodzinom zastępczym i rodzinnym domom dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej. Wsparcia udziela się rodzinie przeżywającej trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych za jej zgodą i przy jej aktywnym udziale, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Pracę z rodziną prowadzi **asystent rodziny**, do którego należy m.in.:

- opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, który wnioskował o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny,
- udzielanie pomocy rodzinie w poprawie jej sytuacji życiowej, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych wychowawczych z dziećmi,
- wspieranie aktywności społecznej rodzin, motywowanie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych jej członków.

W 2012 roku MOPR zatrudniał 28 asystentów rodziny, którzy wsparciem objęli 403 rodziny, z czego 13 do pracy z asystentem zobowiązał sąd. Ze 111 rodzinami pracę zakończono ze względu na: osiągnięcie celu (55 rodzin), zaprzestanie

współpracy przez rodzinę (35 rodzin), brak efektów (14 rodzin), zmianę metody pracy (7 rodzin). W 2013 roku 31 asystentów rodziny pracowało z 551 rodzinami, w tym 32 zobowiązane były do tej pracy przez sąd. Zakończono pracę z większą liczbą rodzin (189). Cel pracy uzyskały 74 rodziny, 55 zaprzestało współpracy, 39 rodzin nie uzyskało efektów, a 27 zmieniono metodę pracy.

W celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w **placówce wsparcia dziennego**, która może być prowadzona w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej. Forma opiekuńcza zostaje spełniona poprzez zapewnienie opieki i wychowania, pomocy w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę, zajęcia sportowe i rozwój zainteresowań. Forma specjalistyczna – poprzez prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych, terapeutycznych, korekcyjnych, kompensacyjnych oraz logopedycznych. W 2012 roku na terenie Gminy Miasto Szczecin działały 33 placówki wsparcia dziennego: 32 prowadzone przez organizacje pozarządowe i jedna prowadzona przez Centrum Opieki nad Dzieckiem im. Konstantego Maciejewicza w Szczecinie. Łącznie w placówkach tych ze wsparcia skorzystało 1 200 dzieci. W 2012 r. z budżetu Miasta na realizację tego zadania łącznie wydatkowano kwotę w wysokości 2 417 549 zł. W 2013 roku działało 36 placówek wsparcia dziennego, w tym 35 prowadziły organizacje pozarządowe, a jedną – Centrum Opieki nad Dzieckiem im. Konstantego Maciejewicza w Szczecinie. W sumie ze wsparcia w placówkach skorzystało 988 dzieci. Z budżetu Miasta na działalność placówek wydatkowano kwotę 2 065 477 zł.

W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców sprawowana jest **piecza zastępcza** w formie rodzinnej lub instytucjonalnej. Instytucjonalna piecza zastępcza w Szczecinie sprawowana jest przez placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym: jedną placówkę typu interwencyjnego, jedną typu specjalistyczno-terapeutycznego i dziewięć placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego. Kompleksową obsługę zadań Gminy Miasto Szczecin w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej, w tym obsługę ekonomiczno-administracyjną i organizacyjną tych placówek, zapewnia Centrum Opieki nad Dzieckiem im. Konstantego Maciejewicza.

Rodzinna piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców w formie rodzinnej lub instytucjonalnej. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- **rodzina zastępcza**:
  - spokrewniona,
  - niezawodowa,
  - zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;
- **rodzinny dom dziecka**.

Zadaniem rodziny zastępczej oraz rodzinnego domu dziecka jest zapewnienie dziecku całodobowej opieki i wychowania, a w szczególności: zapewnienie dostępu do przysługujących świadczeń zdrowotnych, zapewnienie kształcenia, wyrównywania braków rozwojowych i szkolnych, rozwoju uzdolnień i zainteresowań dziecka oraz zaspokojenie jego potrzeb emocjonalnych, bytowych, rozwojowych i społecznych.

Tabela 15.5.
LICZBA RODZIN, LICZBA DZIECI PRZEBYWAJĄCYCH W RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W LATACH 2012 I 2013

WYSZCZEGÓLNIENIE		LICZBA RODZIN		LICZBA DZIECI	
		2012	2013	2012	2013
rodzina zastępcza	spokrewniona	495	490	598	532
	niezawodowa	145	128	171	148
	zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	11	12	120	151
	zawodowa	2	2	11	3
	zawodowa specjalistyczna	2	2	3	11
rodzinny dom dziecka		0	8	0	58
razem		**655**	**642**	**903**	**903**

Źródło: dane MOPR

Funkcję **organizatora rodzinnej pieczy zastępczej** na terenie Gminy Miasto Szczecin pełni Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, który m.in.:

- prowadzi nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz kwalifikowanie osób kandydujących,
- organizuje szkolenia dla kandydatów oraz zapewnia rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka szkolenia mające na celu podnoszenie ich kwalifikacji,
- zapewnia pomoc i wsparcie osobom sprawującym pieczę zastępczą, w tym organizuje pomoc wolontariuszy, prowadzi poradnictwo i terapie, zapewnia pomoc prawną,
- dokonuje okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej oraz przedstawia staroście i radzie powiatu coroczne sprawozdania z efektów pracy,
- zgłasza do ośrodków adopcyjnych informacje o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.

Ważnym ogniwem wsparcia dla rodzinnych form pieczy zastępczej i osób usamodzielnianych z tych form są **koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej**, którzy udzielają pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej. Koordynatorzy przygotowują we współpracy z asystentem rodziny i rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka plan pomocy dziecku. Pomagają rodzinom zastępczym oraz osobom kierującym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu, zapewniają im dostęp do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej. Zadaniem koordynatorów jest też zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających. Ponadto koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej wspierają pełnoletnich wychowanków z rodzin zastępczych, którzy pozostali w tych rodzinach, jak i tych którzy rozpoczęli proces usamodzielnienia poza rodziną zastępczą. W roku 2013 koordynatorzy rodzin-

nej pieczy zastępczej współpracowali ze 170 osobami usamodzielnianymi (ze 109 w 2012 roku) oraz prowadzili 168 spraw dotyczących Indywidualnych Programów Usamodzielniania.

Po wejściu w życie Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj. z dniem 1 stycznia 2012 roku, organem prowadzącym bądź zlecającym zadania ośrodkom adopcyjnym jest samorząd województwa, który zastąpił w tej roli Miasto. Wszystkie działania nałożone na ośrodki adopcyjne mają na celu zmniejszenie liczby dzieci pozostających bez rodziny, właściwe przygotowanie rodzin adopcyjnych do przyjęcia dziecka biologicznie obcego oraz wspieranie tych rodzin w trakcie całego procesu adopcyjnego. W latach 2012-2013 w Szczecinie działały trzy ośrodki adopcyjne: Publiczny Ośrodek Adopcyjny, Ośrodek Adopcyjny Fundacji „Mam Dom" oraz Ośrodek Adopcyjny Stowarzyszenia Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej. Efekty działania ośrodków w latach 2012-2013 przedstawia tabela 15.6.

Liczba rodziców oczekujących na możliwość adopcji wciąż wielokrotnie przekracza liczbę dzieci zakwalifikowanych do przysposobienia. W 2012 r. w ośrodkach adopcyjnych w Szczecinie na wskazanie dziecka do adopcji oczekiwały 142 rodziny, a w 2013 r. – 157 rodzin. Podstawowymi przeszkodami w większej liczbie adopcji jest nieuregulowana sytuacja prawna wielu dzieci oraz mała liczba chętnych do przysposobienia dziecka z poważną chorobą przewlekłą lub niepełnosprawnością, dziecka starszego lub posiadającego liczne rodzeństwo.

W ramach swojej działalności ośrodki adopcyjne m.in.: prowadziły poradnictwo i wsparcie terapeutyczne dla rodzin adopcyjnych, adoptowanych dzieci i rodzin przygotowujących się do adopcji (warsztaty, grupy wsparcia), pozyskiwały granty i organizowały zbiórki publiczne w celu wsparcia i pomocy w niwelowaniu opóźnień rozwojowych dzieci zgłoszonych do adopcji, organizowały spotkania i zjazdy rodzin adopcyjnych, prowadziły akcje promujące rodzicielstwo adopcyjne. Publiczny Ośrodek Adopcyjny w Szczecinie został wyznaczony do prowadzenia Wojewódzkiego Banku Danych o dzieciach oczekujących na przysposobienie.

W ramach realizowanej polityki społecznej Gminy Miasto Szczecin funkcjonuje **Program „Szczecin Przyjazny Rodzinie"**. Głównym celem Programu jest wspieranie rodzin, w których jest co najmniej dwoje dzieci i osób po 65 roku życia zamieszkałych na terenie Gminy Miasto Szczecin. Przystąpienie do Programu umożliwia uczestnikom dostęp na preferencyjnych warunkach do miejskich instytucji kultury, obiektów sportowo-rekreacyjnych, komunikacji miejskiej oraz opieki nad dzieckiem w przedszkolach i żłobkach organizowanych przez Gminę Miasto Szczecin. Istnieje również możliwość wypożyczenia podręczników szkolnych w szkołach podstawowych dla rodzin posiadających troje i więcej dzieci. Zniżek w Programie udzielają również podmioty prywatne, na podstawie **Szczecińskiej Karty Rodzinnej**.

W 2012 r. z budżetu Miasta przeznaczono na zakup wyposażenia do obsługi programu 33 464 zł. W 2013 r. z budżetu WSS na realizację Programu przeznaczono 44 913 zł z czego 29 569 zł na obsługę programu w zakresie pozyskiwania partnerów biznesowych, promocję i rozpowszechnianie informacji o Programie przez Stowarzyszenie Akademia Wiedzy. Za pozostałą kwotę sfinansowano działania marketingowe i zakup wyposażenia na potrzeby Programu. W ramach programu działa również **Szczecińska Karta Seniora**, która umożliwia posiadaczom dostęp na preferencyjnych warunkach do miejskich instytucji kultury, rehabilitacji i odnowy biologicznej oraz zniżek, ulg i ofert bezpłatnych w wybranych punktach usługowo-handlowych na terenie Miasta.

Elementem polityki społecznej Miasta jest również wspieranie opieki nad dziećmi do lat trzech, realizowanej w żłobkach i klubach dziecięcych. Żłobek, klub dziecięcy to jednostki organizacyjne wpisane do rejestru prowadzonego przez Prezydenta Miasta, realizujące wobec dzieci do lat trzech funkcje opiekuńcze, wychowawcze, edukacyjne. W Szczecinie w kwietniu 2014 roku funkcjonowało 18 żłobków, z tego 10 niepublicznych oraz 2 kluby dziecięce. Gmina Miasto Szczecin prowadzi 8 żłobków, które stanowią filie jednostki budżetowej pod nazwą Żłobki Miejskie. Ogólna liczba miejsc w szczecińskich żłobkach w 2012 r. wynosiła 760. W przeliczeniu na liczbę dzieci w wieku 0-3 lat (10 800) daje to odsetek 7,04% dzieci uczęszczających do tych placówek. W Żłobkach Miejskich, według stanu na koniec 2013 r. liczba miejsc wynosiła 820 (wzrost o 140 miejsc w ostatnich 3 latach). Z po-

Tabela 15.6.
OŚRODKI ADOPCYJNE W SZCZECINIE – ZAKOŃCZONE I ZAAWANSOWANE PROCEDURY ADOPCYJNE

ROK	ADOPCJE KRAJOWE		ADOPCJE ZAGRANICZNE*		RAZEM
	ZAKOŃCZONE PRAWOMOCNYM POSTANOWIENIEM SĄDU (LICZBA PRZYSPOSOBIONYCH DZIECI)	NA ETAPIE ZŁOŻENIA WNIOSKU W SĄDZIE (LICZBA DZIECI)	ZAKOŃCZONE PRAWOMOCNYM POSTANOWIENIEM SĄDU (LICZBA PRZYSPOSOBIONYCH DZIECI)	NA ETAPIE ZŁOŻENIA WNIOSKU W SĄDZIE (LICZBA DZIECI)	
2012	73 (83 dzieci)	31 (35 dzieci)	0	2 (2 dzieci)	106 (120 dzieci)
2013	70 (83 dzieci)	22 (28 dzieci)	6 (9 dzieci)	1 (2 dziecko)	99 (122 dzieci)
razem	**143 (166 dzieci)**	**53 (63 dzieci)**	**6 (9 dzieci)**	**3 (4 dzieci)**	**205 (242 dzieci)**

* Procedurę adopcji zagranicznej przeprowadzają ośrodki w Warszawie, którym sprawę dziecka do adopcji ośrodki w regionach przekazują tylko wtedy, gdy jest to jedyny sposób, by zapewnić dziecku odpowiednie środowisko rodzinne.

Źródło: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Urząd Marszałkowski w Szczecinie

wyższych danych jasno wynika, że co 14. dziecko urodzone w Szczecinie i będące w wieku 0-3 lat korzysta z tego typu opieki. W wydatkach bieżących z budżetu miasta na żłobki miejskie na lata 2011 i 2013 ujęte są również środki z programu rządowego „*Maluch*" (dofinansowanie na rozwój i utrzymanie infrastruktury opieki nad dziećmi w wieku do lat 3) w wysokości 95 084 zł za 2011 r. oraz 653 333 zł za 2013 r.

Tabela 15.7.
DZIAŁALNOŚĆ ŻŁOBKÓW MIEJSKICH W SZCZECINIE W LATACH 2011-2013

ŻŁOBKI MIEJSKIE	2011	2012	2013
liczba działających placówek publicznych	7	8	8
średnie miesięczne zatrudnienie osób	155,3	174,3	180,3
dochody z tytułu wpłat rodziców [zł]	1 972 802	2 114 200	1 954 882
wydatki bieżące z budżetu miasta [zł]	7 769 609,38	8 555 258,68	8 967 742,66

Źródło: Urząd Miasta Szczecin: Wydział Spraw Społecznych.

15.3.3. POMOC OSOBOM WYMAGAJĄCYM OPIEKI Z POWODU WIEKU, CHOROBY LUB NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Osobom, które z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione, przysługuje pomoc w formie **usług opiekuńczych**. Świadczenie obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę, higienę, pielęgnację i zapewnienie kontaktu z otoczeniem. W 2012 roku pomoc w formie usług opiekuńczych przyznano 1 288 osobom 425 655 świadczeń na kwotę 4 354 200 zł, przy czym średnio na jedną osobę przypadało 331 godzin usług w ciągu całego roku. Odpowiednio w 2013 roku z usług opiekuńczych skorzystały 1 354 osoby, którym udzielono łącznie 533 305 świadczeń na kwotę 5 404 710 zł. Średnio na jedną osobę w ciągu roku przypadało 394 godzin usług. W porównaniu do lat ubiegłych liczba osób korzystających z usług pozostawała na podobnym poziomie, systematycznie natomiast rośnie średnia liczba godzin i koszt świadczenia usług przypadający średnio na jedną osobę.

Pomoc w formie **specjalistycznych usług opiekuńczych** świadczona jest osobom z zaburzeniami psychicznymi w miejscu zamieszkania. Po przeprowadzeniu przez pracowników socjalnych MOPR rodzinnego wywiadu środowiskowego wystawiana jest decyzją administracyjna określająca rodzaj, zakres, miejsce świadczenia usług oraz wysokość odpłatności za jedną godzinę usług. W 2012 roku pomoc w tej formie przyznano 47 osobom (12 030 świadczeń na kwotę 222 945 zł), a w 2013 roku – 52 osobom (11 232 świadczenia na kwotę 263 949 zł). Realizacją zadania zajmuje się Dom Pomocy Społecznej przy ul. Broniewskiego 4/6 w Szczecinie.

Osoby starsze, niewymagające indywidualnej opieki i zdolne do samoobsługi mogą korzystać z usług (opiekuńczych, rehabilitacyjnych, terapeutycznych, rekreacyjno-kulturalnych oraz wyżywienia) świadczonych w **ośrodkach wsparcia dziennego pobytu** (dwa Działy Wsparcia Dziennego prowadzone przez Dom Pomocy Społecznej przy ul. Romera).

Na terenie Szczecina działają następujące ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi: Dział Środowiskowych Form Pomocy Półstacjonarnej dla Osób z Chorobą Alzheimera przy Domu Pomocy Społecznej „Dom Kombatanta", trzy Zespoły Wsparcia Środowiskowego i Dom Klub „Pod Fontanną" prowadzone przez Środowiskowy Dom Samopomocy Szczecin przy ul. Tartacznej, Ośrodek Wsparcia dla Dzieci, Młodzieży i Dorosłych, Środowiskowy Dom Samopomocy prowadzony przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Szczecinie.

W 2013 roku wszystkie ośrodki wsparcia dziennego dysponowały łącznie 333 miejscami. Pod koniec 2012 roku na miejsce w ośrodku oczekiwało 57 osób, a pod koniec 2013 roku – 46 osób. W MOPR wystawiono w 2012 r. 650, a w 2013 478 decyzji administracyjnych kierujących do poszczególnych ośrodków wsparcia, określając jednocześnie odpłatność mieszkańców za pobyt.

Osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności mogą korzystać z usług bytowych, opiekuńczych, wspomagających, edukacyjnych świadczonych w **domach pomocy społecznej.**

Na terenie miasta funkcjonują trzy takie ośrodki:

- Dom Pomocy Społecznej „Dom Kombatanta" im. Generała Boruty Spiechowicza przy ul. Kruczej 17 – zapewniający całodobową opiekę i pielęgnację osobom w wieku podeszłym oraz przewlekle somatycznie chorym, dysponujący 235 miejscami,
- Dom Pomocy Społecznej „Dom Kombatanta i Pioniera Ziemi Szczecińskiej" przy ul. Romera 21-29 – zapewniający całodobową opiekę i pielęgnację osobom w wieku podeszłym oraz przewlekle somatycznie chorym, dysponujący 238 miejscami,
- Dom Pomocy Społecznej przy ul. Broniewskiego 4/6 – zapewniający całodobową opiekę osobom przewlekle psychicznie chorym, przeznaczony dla 68 mieszkańców.

W domach pomocy społecznej w Szczecinie przebywało łącznie 638 osób w 2012 roku i 658 osób w roku 2013. Potrzeby mieszkańców Szczecina w zakresie opieki całodobowej nie są zaspokojone – liczba oczekujących wciąż rośnie. W 2012 roku na miejsca oczekiwały 563 osoby, w roku 2013 – 595 osób. Ze względu na niewystarczającą liczbę miejsc w DPS w Szczecinie mieszkańcy umieszczeni byli w domach pomocy na terenie innych gmin. Niekorzystne trendy demograficzne (starzenie się społeczeństwa) pogłębią problem zapewnienia opieki niesamodzielnym osobom starszym.

15.3.4. POMOC OSOBOM BEZDOMNYM

Przyczyn bezdomności jest zwykle wiele w każdym przypadku, rzadko tylko jedna przyczyna ma wpływ i wyjaśnia sy-

tuację osoby bezdomnej. Głównymi formami oferowanej pomocy jest – obok zapewnienia noclegu, wyżywienia i niezbędnej odzieży – także pomoc w odtworzeniu dokumentów tożsamości, w uzyskaniu konsultacji lekarskich, bezpośrednia pomoc finansowa (zasiłki), praca socjalna. W 2012 roku MOPR objął pomocą 1 347 rodzin dotkniętych bezdomnością (1 632 osoby w tych rodzinach), w 2013 – 1 191 rodzin (1 450 osób).

Prowadzenie placówek dla osób bezdomnych Miasto zleca organizacjom pozarządowym otrzymującym dotacje z budżetu Miasta. Wysokość środków finansowych przekazanych organizacjom z przeznaczeniem na zapewnienie schronienia i rehabilitację społeczną osób bezdomnych wyniosła w 2013 roku 1 722 100 zł, w 2012 – 1 260 000 zł.

Na terenie Szczecina funkcjonuje 9 schronisk, w tym 4 dla mężczyzn, jedno dla kobiet i matek z dziećmi, jedno dla rodzin w sytuacji kryzysowej, a od 2013 roku – jedno schronisko dla chorych osób bezdomnych wymagających specjalistycznej opieki, przystosowane dla osób niepełnosprawnych. Podmioty prowadzące schroniska dla bezdomnych to: Stowarzyszenie „Feniks", Centrum Socjalne Caritas, zgromadzenie Sióstr Misjonarek Miłości, Stowarzyszenie „Złoty Wiek" oraz Polski Komitet Pomocy Społecznej. W 2013 roku we wszystkich schroniskach znajdowało się łącznie 575 miejsc dla bezdomnych (572 w 2012 roku), a ze schronienia w placówkach skorzystało 1 315 osób (1 300 w roku 2012).

W okresie zimowym – od 01 listopada do 31 marca – pracownicy MOPR wspólnie z przedstawicielami Policji, Straży Miejskiej i schronisk dla bezdomnych w ramach „Akcja Zima" podejmują działania mające na celu zlokalizowanie koczowisk, w których przebywają osoby bezdomne oraz ich identyfikację. Podczas monitorowania pustostanów, ogrodów działkowych, opuszczonych altan, bunkrów i okolic węzłów ciepłowniczych nawiązują kontakt z osobami bezdomnymi, informując o możliwości skorzystania ze schronisk wraz z podaniem adresów placówek. Ponadto w celu zabezpieczenia podstawowych potrzeb osób bezdomnych oferowana jest pomoc w formie gorącego posiłku w barze lub zapewnienie opału na trudny zimowy czas – w przypadku posiadania pieców.

Bezdomnym oferowane są różne formy pomocy zmierzające do usamodzielnienia i wyprowadzenia z bezdomności (uzyskania pracy, nawiązania kontaktu z rodziną, wyjścia z nałogu). W celu przygotowania osoby lub rodziny bezdomnej do samodzielnego życia i integracji ze społecznością lokalną MOPR prowadził w 2012 roku jedno, a w 2013 r. dwa mieszkania chronione. Warunkiem pobytu osoby bezdomnej w mieszkaniu chronionym było objęcie jej indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności. W roku 2012 i 2013 stała współpraca mieszkańców z opiekunami mieszkania chronionego przystosowanego dla 6 mężczyzn zapewniła szybkie i skuteczne rozwiązywanie problemów osób bezdomnych. W 2013 r. władze Miasta z myślą o bezdomnych kobietach i ich dzieciach udostępniły dwóm rodzinom mieszkanie zaadaptowane na mieszkanie chronione dla kobiet z dziećmi, które dotąd przebywały w schronisku lub na działce.

15.3.5. REALIZACJA PROJEKTÓW NA RZECZ INTEGRACJI ZAWODOWEJ I SPOŁECZNEJ OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

W latach 2012-2013 kontynuowano realizację programu pn. **„Aktywna integracja w Szczecinie"**, Program realizowany od 2008 r. finansowany jest z funduszy UE w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jego adresatem są osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Głównym celem projektu jest poprawa dostępu do rynku pracy i rozwój aktywnych form integracji społecznej. Działaniami wspierającymi objęto m.in. osoby długotrwale bezrobotne, niepełnosprawne, niewydolne wychowawczo oraz wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych. W roku 2012 w Programie „Aktywna integracja w Szczecinie" uczestnikami projektu były 342 osoby, w tym: młodzież w wieku 15–18 lat z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych (28 osób), młodzież w wieku 15-18 lat z rodzin biologicznych korzystających z pomocy społecznej (97 osób), osoby bezrobotne, zagrożone wykluczeniem społecznym w wieku aktywności zawodowej, charakteryzujące się niskimi kwalifikacjami zawodowymi bądź też ich brakiem

Tabela 15.8.
RODZAJE POMOCY UDZIELONEJ RODZINOM I OSOBOM BEZDOMNYM PRZEZ MOPR W LATACH 2012 I 2013

WYSZCZEGÓLNIENIE	LICZBA RODZIN		LICZBA OSÓB W RODZINIE		KWOTA PRZYZNANEJ POMOCY [ZŁ]	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
zasiłek stały	447	385	467	405	1 760 690	1 799 399
zasiłek okresowy	405	382	570	557	506 706	616 014
zasiłek celowy	1 072	957	1 276	1 176	664 018	708 118
zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	2	1	2	1	6 813	4 000
usługi opiekuńcze	17	16	18	18	42 873	44 002
posiłek	847	667	994	797	1 037 017	734 555
praca socjalna	719	897	883	1 072	x	x
indywidualny program wychodzenia z bezdomności	56	45	x	x	x	x

Źródło: Dane MOPR

(133 osoby) oraz osoby niepełnosprawne, które w większości nie pracowały zawodowo i nie są objęte kompleksowym systemem wsparcia rozwiązującym ich problemy psychofizyczne (84 osoby). Z uwagi na dość specyficzne potrzeby każda z grup miała własną ścieżkę aktywizacji. W związku z działaniami aktywizującymi na koniec 2012 r. wykorzystano 1 933 954,09 zł pochodzących z dofinansowania EFS oraz 245 129,50 zł ze środków własnych. W 2013 r. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Szczecinie na realizację projektu systemowego otrzymał dofinansowanie w kwocie 2 694 398 zł. Na podstawie umowy ramowej jednocześnie był zobligowany do wniesienia wkładu własnego w wysokości 299 378 zł.

Projekt **„Nowa szansa – wdrożenie Klubu Integracji Społecznej"** był kolejnym projektem realizowanym i współfnansowanym w latach 2102-2013 ze środków UE w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Projekt był skierowany do klientów Rejonowego Ośrodka Pomocy Rodzinie Śródmieście w wieku od 18 do 64 r.ż., długotrwale bezrobotnych, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy przez okres 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, osób samotnie wychowujących dzieci, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W 2012 roku w zajęciach brało udział 56 uczestników projektu. W II edycji, realizowanej w 2013 roku, uczestniczyło 59 osób.

Rezultatem kilkuletniej aktywności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Szczecinie w postaci projektów „Aktywna integracja w Szczecinie" i „Nowa szansa – wdrożenie Klubu Integracji Społecznej w Szczecinie" jest spadek liczby osób długotrwale korzystających z różnych form pomocy. W 2013 r. osób takich było 146, a 320 jest w trakcie procesu ich aktywizacji.

Od października 2012 r. do listopada 2013 r, MOPR realizował pilotażowy projekt **„Szczecińskie Partnerstwo na Rzecz Osób Starszych"**, finansowany ze srodków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Szczecinie podjął decyzję o udziale w przedsięwzięciu ze względu na możliwość realizacji pracy socjalnej z osobami starszymi, w oparciu o nowe rozwiązania metodyczne, jak również wniesienie własnego wkładu w zakresie wdrożenia, a tym samym wprowadzenia do systemu pomocy społecznej nowatorskich ważnych rozwiązań w pracy na rzecz osób starszych. Realizacja projektu umożliwiła podjęcie systematycznej pracy z osobami starszymi oraz ich aktywizację społeczną. Jednym z działań realizowanych w ramach projektu były zajęcia w ramach powołanego **„Senior Klubu"**, skierowane do 30 beneficjentów. Celem Klubu była aktywizacja seniorów. Dzięki uczestnictwu w zajęciach osoby stały się bardziej pewne siebie, otwarte na innych, aktywne w grupie.

Projekt **„Dorosłość, Samodzielność, Praca"** jest nowatorskim podejściem do problemu wejścia w samodzielność, związanego z poszukiwaniem pierwszej pracy przez wychowanków domów dziecka oraz młodzież zagrożoną wykluczeniem społecznym w wieku 15-25 lat. Odbywa się to poprzez stymulowanie odpowiednich zachowań w okresie bezpośrednio poprzedzającym wejście na rynek pracy, w trakcie tego procesu oraz w początkowym okresie zatrudnienia. Celem projektu jest pomoc w podjęciu zatrudnienia poprzez indywidualne i grupowe zajęcia dla uczestników projektu (poradnictwo psychologiczno-zawodowe, coaching, mentoring), spotkania Uczestników z przedsiębiorcami i z asystentami zawodowymi na etapie poszukiwania pracy i w pierwszych 6 miesiącach od momentu podjęcia zatrudnienia, wsparcie uczestników na poziomie rodziny poprzez współpracę z asystentem rodziny. Projekt realizowany jest przez Zachodniopomorską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. w partnerstwie ze Stowarzyszeniem „SOS dla Rodziny", Powiatowym Urzędem Pracy w Policach oraz Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Szczecinie. Realizacja projektu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego obejmuje okres od 01.07.2012 do 31.08.2014 roku. W 2013 roku zakończono działania rekrutacyjne uczestników projektu.

W latach 2012-2013 zrealizowano wiele programów i projektów w ramach **resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,** w tym m.in. przeprowadzono szkolenia rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych, sfinansowano pracę koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, zasilono pulę środków przeznaczonych na wsparcie wydatków rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka (z dofinansowania skorzystało ogółem 69 rodzin i 113 dzieci). Ponadto we współpracy z Fundacją Robinson Crusoe w Warszawie MOPR realizował Program „Wehikuł usamodzielnienia", kierowany do usamodzielniającej się młodzieży z różnych form pieczy zastępczej, a także uzyskano dofinansowanie na realizację zadań mających na celu rozwój sieci asystentów rodziny, przeprowadzono szereg szkoleń podwyższających kompetencje rodzicielskie i wychowawcze rodziców będących uczestnikami projektu.

ŹRÓDŁA INFORMACJI

1. Sprawozdania z wykonania Budżetu Miasta Szczecin za lata 2009–2013.
2. Wydział Spraw Społecznych, Urząd Miasta Szczecin.
3. Biuro do Spraw Organizacji Pozarządowych, Urząd Miasta Szczecin.
4. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Szczecinie.
5. Szczecińskie Centrum Świadczeń.
6. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Urząd Marszałkowski.
7. www.mopr.szczecin.pl.
8. www.swiadczenia.szczecin.pl.
9. http://www.centrumopieki.szczecin.pl.

Sfera
zarządzania

16.1. ADMINISTRACJA RZĄDOWA

Województwo zachodniopomorskie to jedno z szesnastu województw Rzeczypospolitej Polskiej. Podzielone jest na 21 powiatów i 114 gmin. Administracja publiczna w województwie wykonywana jest przez organy administracji rządowej (wojewoda sprawujący władzę administracji ogólnej, organy administracji zespolonej), organy administracji niezespolonej oraz organy samorządu województwa. Siedzibą Wojewody Zachodniopomorskiego oraz Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego jest Gmina Miasto Szczecin.

16.1.1. WOJEWODA, WOJEWÓDZKA ADMINISTRACJA ZESPOLONA

Wojewoda sprawuje funkcje przedstawiciela Rady Ministrów w województwie. Wykonuje zadania przy pomocy wicewojewody, kierowników zespolonych służb, inspekcji i straży wojewódzkich, dyrektora generalnego oraz dyrektorów Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego. Funkcję Wojewody Zachodniopomorskiego pełnił Marcin Zydorowicz (12 grudnia 2011 – 11 marca 2014).

Administracja zespolona jest elementem rządowej administracji terenowej. Organizację zespolonej administracji rządowej w województwie określa statut urzędu wojewódzkiego nadawany przez wojewodę i zatwierdzany przez Prezesa Rady Ministrów. Wojewoda jest zwierzchnikiem rządowej administracji zespolonej: kieruje nią, koordynuje jej działalność, zapewnia warunki do skutecznego działania oraz ponosi odpowiedzialność związaną z rezultatami jej funkcjonowania.

Tabela 16.1.
WOJEWÓDZKA ADMINISTRACJA ZESPOLONA NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO [STAN NA DZIEŃ 31.12.2013 R.]

JEDNOSTKA ORGANIZACYJNA
Komenda Wojewódzka Policji w Szczecinie
Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Szczecinie
Kuratorium Oświaty w Szczecinie
Wojewódzki Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Szczecinie
Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Koszalinie
Wojewódzki Inspektorat Farmaceutyczny w Szczecinie
Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie
Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Handlowej w Szczecinie
Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Szczecinie
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Szczecinie
Wojewódzki Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Szczecinie
Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego w Szczecinie
Wojewódzka Inspekcja Nadzoru Geodezyjnej i Kartograficznej w Szczecinie
Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Szczecinie

Źródło: opracowanie własne na podstawie ZUW.

16.1.2. WOJEWÓDZKA ADMINISTRACJA NIEZESPOLONA

Administracja niezespolona, określana czasem jako specjalna, to część administracji rządowej w terenie działającej jako organy podporządkowane właściwym ministrom bądź kierownikom państwowych osób prawnych i kierownikom innych państwowych jednostek organizacyjnych wykonujących zadania z zakresu administracji rządowej na obszarze województwa. W przeciwieństwie do administracji zespolonej, nie jest podległa wojewodzie. Ustanowienie tych organów może następować wyłącznie w drodze ustawy, jeżeli jest to uzasadnione ogólnopaństwowym charakterem wykonywanych zadań lub terytorialnym zasięgiem działania przekraczającym obszar jednego województwa. Mogą one wydawać akty prawa miejscowego (obowiązujące na terenie województwa lub jego części). Aktualny wykaz organów administracji niezespolonej znajduje się w Ustawie o wojewodzie administracji rządowej w województwie.

16.2. SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Województwo samorządowe to jednostka o charakterze korporacyjnym, wyposażona w osobowość prawną o charakterze publicznym i prywatnym, wypełniająca, poprzez wyłonione w drodze wyborów organy, zadania administracji publicznej na zasadach określonej prawnie niezależności,

podlegająca przy tym nadzorowi państwowemu, sprawowanemu na podstawie kryterium legalności, której samodzielność podlega ochronie sądowej[1]. Zakres działania samorządu województwa nie narusza samodzielności jednostek samorządu terytorialnego – powiatu i gminy.

Samorząd województwa wykonuje zadania publiczne określone ustawami w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność, w szczególności w zakresie określonym w art. 14, ust. 1 ustawy z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz.1590). Dysponuje mieniem wojewódzkim oraz prowadzi samodzielnie gospodarkę finansową na podstawie budżetu. Organami samorządu województwa są sejmik i zarząd województwa.

16.2.1. SEJMIK WOJEWÓDZTWA

Sejmik jest organem stanowiącym i kontrolnym województwa, jego kadencja trwa cztery lata. Do wyłącznej właściwości sejmiku należą zadania określone w art. 18 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1590). Na podstawie ustawy o samorządzie województwa oraz na podstawie upoważnień udzielonych w innych ustawach i w ich granicach sejmik stanowi akty prawa miejscowego obowiązujące na obszarze województwa. W skład Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego wchodzi 30 radnych wybranych w wyborach bezpośrednich. Przewodniczącym wybrany został Marek Tałasiewicz, który pełnił tę funkcję do kwietnia 2014 r.

Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego powołał ze swojego grona komisje stałe, tj.: Komisja Rewizyjna, Komisja Zdrowia, Opieki Społecznej i Bezpieczeństwa Publicznego, Komisja Oświaty, Kultury i Sportu, Komisja Gospodarki, Infrastruktury i Ochrony Środowiska, Komisja Rozwoju, Promocji i Współpracy Międzynarodowej, Komisja Budżetu i Spraw Samorządowych, Komisja Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich i trzy doraźne komisje: do spraw Statutu Województwa Zachodniopomorskiego, do spraw Rozwoju Gospodarki Morskiej w Subregionie Dolnej Odry i Zalewu Szczecińskiego oraz do spraw Odznaki Honorowej Gryfa Zachodniopomorskiego. Sejmik kontroluje działalność zarządu województwa oraz wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych.

16.2.2. ZARZĄD WOJEWÓDZTWA

Zarząd województwa wybierany jest przez sejmik województwa. Członkostwa w zarządzie nie można łączyć z członkostwem w organie innej jednostki samorządu terytorialnego oraz z zatrudnieniem w administracji rządowej, a także z mandatem posła i senatora. Marszałek, wicemarszałkowie i pozostali członkowie zarządu województwa mogą być wybrani spoza składu sejmiku województwa.

Zarząd województwa wykonuje zadania należące do samorządu województwa, niezastrzeżone na rzecz sejmiku województwa i wojewódzkich jednostek organizacyjnych, w szczególności określone w art. 41, ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1590). Zasady i tryb działania zarządu województwa określa statut województwa. Po upływie kadencji sejmiku województwa zarząd działa do dnia wyboru nowego zarządu województwa. Zarząd wykonuje zadania województwa przy pomocy urzędu marszałkowskiego i wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych lub wojewódzkich osób prawnych.

Marszałek województwa organizuje pracę zarządu województwa i urzędu marszałkowskiego, kieruje bieżącymi sprawami województwa oraz reprezentuje województwo na zewnątrz. Pełni funkcję kierownika urzędu marszałkowskiego oraz zwierzchnika służbowego pracowników urzędu oraz kierowników samorządowych jednostek organizacyjnych. Status prawny pracowników urzędu marszałkowskiego oraz wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych określa ustawa z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1593 ze zm.).

Tabela 16.2.
WŁADZE ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO	
FUNKCJA	**STAN NA DZIEŃ 31.12.2013**
Marszałek (Przewodniczący Zarządu)	Olgierd Tomasz Geblewicz
Wicemarszałek	Wojciech Drożdż
Wicemarszałek	Andrzej Jakubowski
Członek Zarządu	Jarosław Rzepa
Członek Zarządu	Anna Mieczkowska

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego

16.3. SAMORZĄD GMINNY I POWIATOWY

Gmina Miasto Szczecin jest jednym z trzech miast w województwie zachodniopomorskim na prawach powiatu.

Do zakresu działań Miasta Szczecin należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Gmina Miasto Szczecin realizuje zadania wynikające z ustaw, a w szczególności ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 ze zm.) oraz zadania o charakterze ponadgminnym określonymi w ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2013 r., poz.595 ze zm.).

Miasto wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność, ma osobowość prawną, a jego samodzielność podlega ochronie sądowej. Organami Gminy Miasta Szczecin jest Rada Miasta Szczecin (organ uchwałodawczy i kontrolny) i Prezydent Miasta Szczecin (organ wykonawczy).

16.3.1. RADA MIASTA SZCZECIN

Rada gminy jest organem stanowiącym i kontrolnym. Kadencja rady gminy trwa 4 lata, licząc od dnia wyboru. Rada gminy podejmuje uchwały w zakresie swojej właściwości oraz kontroluje działalność prezydenta, gminnych jednostek organizacyjnych oraz jednostek pomocniczych gminy.

1 Dolnicki Bogdan artykuł ST.1999.6.15 Koncepcja, województwa samorządowego. Teza nr 2 19929/2 – System informacji prawnej LEX dla samorządu terytorialnego.

Tabela 16.3.
PREZYDIUM RADY MIASTA SZCZECIN

STANOWISKO	STAN NA DZIEŃ 31.12.2012
Przewodniczący Rady Miasta	Jan Stopyra
Wiceprzewodniczący Rady Miasta	Henryk Jerzyk
Wiceprzewodniczący Rady Miasta	Urszula Pańka
Wiceprzewodniczący Rady Miasta	Artur Szałabawka

Źródło: Biuro Rady Miasta Urzędu Miasta Szczecin

Tabela 16.4.
KLUBY RADNYCH RADY MIASTA SZCZECIN (2012)

STAN NA DZIEŃ 31.12.2012 R.	
KLUB RADNYCH	LICZBA RADNYCH
Platforma Obywatelska	12
Prawo i Sprawiedliwość	7
Sojusz Lewicy Demokratycznej	6
„Szczecin dla pokoleń"	4
Radni niezrzeszeni	2

Źródło: Biuro Rady Miasta Urzędu Miasta Szczecin

Tabela 16.5.
KLUBY RADNYCH RADY MIASTA SZCZECIN (2013)

STAN NA DZIEŃ 31.12.2013 R.	
KLUB RADNYCH	LICZBA RADNYCH
Platforma Obywatelska	12
Prawo i Sprawiedliwość	7
Sojusz Lewicy Demokratycznej	6
„Szczecin dla pokoleń"	4
Radni niezrzeszeni	2

Źródło: Biuro Rady Miasta Urzędu Miasta Szczecin

W 2012 r. odbyło się 11 sesji zwyczajnych, 2 sesje uroczyste i 2 sesje nadzwyczajne, a Rada Miasta podjęła 410 uchwały. W 2013 r. odbyło się 11 sesji zwyczajnych, jedna sesja uroczysta i jedna sesja nadzwyczajna, zaś Rada Miasta podjęła 345 uchwał.

Rada Miasta ze swojego grona może powoływać stałe i doraźne komisje do określonych zadań, ustalając działania oraz skład osobowy komisji. Komisje pełnią funkcje o charakterze opiniodawczo-doradczym i podlegają Radzie Miasta. Przedkładają jej plan pracy oraz sprawozdanie z działalności. W posiedzeniach komisji mogą uczestniczyć radni niebędący jej członkami. Mogą oni zabierać głos w dyskusji i składać wnioski bez prawa udziału w głosowaniu. W 2012 r. komisje stałe Rady Miasta Szczecin odbyły 337 posiedzeń, podjęły: 84 stanowiska, 60 wniosków, 19 dezyderatów. W 2013 r. komisje stałe Rady Miasta odbyły 340 posiedzeń, podjęły: 107 stanowisk, 56 wniosków, 17 dezyderatów.

Tabela 16.6.
KOMISJE STAŁE RADY MIASTA SZCZECIN (2012)

STAN NA DZIEŃ 31.12.2012	
KOMISJA	PRZEWODNICZĄCY KOMISJI
ds. Budżetu i Finansów	Judyta Lemm
ds. Rozwoju, Promocji i Gospodarki Morskiej	Maria Magdalena Herczyńska
ds. Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska i Mienia	Leszek Duklanowski
ds. Budownictwa i Mieszkalnictwa	Piotr Kęsik
ds. Edukacji	Stefania Biernat
ds. Kultury	Jędrzej Wijas
ds. Zdrowia i Pomocy Społecznej	Jerzy Sieńko
ds. Bezpieczeństwa Publicznego i Samorządności	Tomasz Hinc
ds. Sportu	Dawid Krystek
ds. Inicjatyw Społecznych	Tomasz Grodzki
Rewizyjna	Bazyli Baran

Źródło: Biuro Rady Miasta Urzędu Miasta Szczecin

Tabela 16.7.
KOMISJE STAŁE RADY MIASTA SZCZECIN VI KADENCJI (2013)

STAN NA DZIEŃ 31.12.2013	
KOMISJA	PRZEWODNICZĄCY KOMISJI
ds. Budżetu i Finansów	Judyta Lemm
ds. Rozwoju, Promocji i Gospodarki Morskiej	Maria Magdalena Herczyńska
ds. Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska i Mienia	Leszek Duklanowski
ds. Budownictwa i Mieszkalnictwa	Piotr Kęsik
ds. Edukacji	Stefania Biernat
ds. Kultury	Jędrzej Wijas
ds. Zdrowia i Pomocy Społecznej	Jerzy Sieńko
ds. Bezpieczeństwa Publicznego i Samorządności	Tomasz Hinc
ds. Sportu	Dawid Krystek
ds. Inicjatyw Społecznych	Tomasz Grodzki
Rewizyjna	Bazyli Baran

Źródło: Biuro Rady Miasta Urzędu Miasta Szczecin.

Miejska Komisja Wyborcza, sprawująca nadzór nad składem rad osiedli odbyła w 2012 roku 8 posiedzeń, na których podjęła 18 uchwał i wystosowała 14 pism różnych, a w 2013 roku odbyła 7 posiedzeń, na których podjęła 16 uchwał i sporządziła 13 pism różnych. Podjęte uchwały dotyczyły stwierdzenia wygaśnięcia mandatów członków rad.

16.3.2. JEDNOSTKI POMOCNICZE

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym daje gminie możliwość tworzenia jednostek pomocniczych: sołectw oraz dzielnic, osiedli i innych. Jednostkę pomocniczą tworzy rada gminy w drodze uchwały, po przeprowadzeniu konsultacji z mieszkańcami lub z ich inicjatywy. Zasady tworzenia, łączenia, podziału oraz znoszenia jednostki pomocniczej określa statut gminy.

Jednostkami pomocniczymi na terenie Gminy Miasto Szczecin jest 37 osiedli.

Tabela 16.8.
WYKAZ RAD OSIEDLI NA TERENIE MIASTA GMINY MIASTO SZCZECIN [STAN NA 31.12.2013 R.]

DZIELNICA	RADY OSIEDLI
Śródmieście	Centrum, Drzetowo-Grabowo, Łekno, Międzyodrze-Wyspa Pucka, Niebuszewo-Bolinko, Nowe Miasto, Stare Miasto, Śródmieście-Północ, Śródmieście-Zachód, Turzyn
Północ Zachód	Bukowo, Golęcino-Gocław, Niebuszewo, Skolwin, Stołczyn, Warszewo, Żelechowa
	Arkońskie-Niemierzyn, Gumieńce, Głębokie-Pilchowo, Osów, Pogodno, Krzekowo-Bezrzecze, Pomorzany, Świerczewo: Zawadzkieqo-Klonowica.
Prawobrzeże	Bukowe-Kięskowo, Dąbie, Kijewo, Majowe, Płonia-Śmierdnica-Jezierzyce, Podjuchy, Słoneczne, Wielgowo-Sławociesze-Zdunowo, Załom – Kasztanowe, Zdroje, Żydowce-Klucz

Źródło: Biuro Rady Miasta Urzędu Miasta Szczecin

Organem uchwałodawczym osiedla jest rada, a organem wykonawczym zarząd. Funkcje w radach pełni się społecznie. W skład rady osiedla wchodzi 15 lub 21 radnych (zależnie od ilości mieszkańców osiedla). Głównym zadaniem rady osiedla jest reprezentowanie interesów mieszkańców osiedla wobec organów miasta, miejskich jednostek organizacyjnych oraz innych instytucji i organizacji działających na terenie osiedla. Rady mogą zgłaszać wnioski i opiniują projekty planu budżetu Miasta, wieloletnie programy inwestycyjne, plany, projekty, zabudowy i zagospodarowania terenu oraz realizację zadań w odniesieniu do terenu osiedla. Do budżetu miasta na 2012 r. Rady Osiedli złożyły 261 wniosków inwestycyjnych dotyczących głównie uzbrajania terenów, budowy i remontów dróg i budynków komunalnych, budowy i remontów placówek oświatowych, inwestycji o charakterze rekreacyjno-sportowym, a na 2013 r. 220 wniosków.

Wzorem lat ubiegłych, każda z Rad skorzystała z możliwości zdecydowania o przeznaczeniu kwoty 100 tys. zł na małe inwestycje na osiedlu. Rady złożyły wnioski o remonty boisk, ulic, chodników, zagospodarowanie terenów byłych cmentarzy, budowę i naprawy placów zabaw, rewitalizację skwerów i parków oraz nadzorowały realizację tych zadań przez służby miejskie.

W 2013 roku Rady Osiedli miały możliwość pozyskania dodatkowych środków na inwestycje na swoim terenie w ramach Szczecińskiego Budżetu Obywatelskiego. Inicjowały składanie przez mieszkańców projektów inwestycji i aktywizowały do udziału w głosowaniu na najlepszy projekt. Jednym z dwóch projektów, który wygrał w konkursie i został włączony do realizacji w ramach budżetu miasta na 2014 r. jest rewitalizacja Stawu Brodowskiego (skatepark, plac zabaw dla dzieci, strefa seniora z siłownią na świeżym powietrzu, wybieg dla psów, stoliki, ławki i oświetlenie) – inwestycja, którą Rada Osiedla Niebuszewo rozpoczęła w latach ubiegłych i szczególnie mocno wspierała w głosowaniu.

W ramach Szczecińskiego Budżetu Obywatelskiego Rady uczestniczyły również w konkursie projektów inwestycyjnych osiedli, gdzie rywalizowały o kwotę po 350 tys. zł na jedno zadanie inwestycyjne w każdej z czterech dzielnic miasta. Na liście projektów, które wygrały i zostały skierowane do realizacji w 2014 r. znalazła się przebudowa parku im. S. Nadratowskiego – projekt Rady Osiedla Drzetowo-Grabowo, budowa sceny na skwerze W. Pawłowskiego – projekt Rady Osiedla Pogodno, renowacja ronda w Zdrojach – projekt Rady Osiedla Zdroje i budowa ścieżki rowerowej w północnych osiedlach miasta – wspólny projekt Rad Osiedli w dzielnicy Północ.

16.3.3. PREZYDENT MIASTA SZCZECIN

Prezydent wybierany jest w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich oraz odbywających się w głosowaniu tajnym. Jest organem wykonawczym Miasta. Kadencja prezydenta trwa 4 lata.

Prezydentem Miasta Szczecin jest Piotr Krzystek, który 5 grudnia 2010 roku został ponownie wybrany na kolejną kadencję. Do zadań Prezydenta Miasta Szczecin należy szczególności przygotowywanie projektów uchwał, określanie sposobu wykonywania uchwał, gospodarowanie mieniem komunalnym, wykonywanie budżetu. Prezydent Miasta pełni funkcję Kierownika Urzędu Miasta, zwierzchnika służbowego w stosunku do pracowników Urzędu, kierowników miejskich jednostek organizacyjnych, zwierzchnika w stosunku do powiatowych służb, inspekcji i straży oraz kierowników jednostek organizacyjnych powiatu. Pełni funkcję organu samorządu terytorialnego przy rozstrzyganiu indywidualnych spraw z zakresu administracji publicznej, kieruje realizacją zadań Urzędu, a w szczególności określa kierunki polityki zagranicznej Miasta. Ponadto sprawuje nadzór nad zapewnieniem porządku publicznego, promocją i komunikacją społeczną, kontrolą i audytem wewnętrznym, zapewnieniem ochrony informacji niejawnych oraz danych osobowych, odpowiada za sprawy związane z obronnością kraju oraz obroną cywilną miasta, bezpieczeństwem i higieną pracy w Urzędzie.

Prezydent Miasta Szczecin wydał w 2012 r. 583 zarządzenia i tyle samo w 2013 r. Prezydent na podstawie art. 26a ustawy z dnia 8 marca 1999 r. o samorządzie gminnym w drodze zarządzenia powołuje oraz odwołuje swojego zastępcę lub zastępców, określa ich liczbę i wskazuje imiennie pierwszego i kolejnych zastępców. Prezydent Miasta Szczecin Piotr Krzystek powołał swoich zastępców i powierzył im prowadzenie określonych spraw w swoim imieniu. Na dzień 31 grudnia 2012 r. i 31 grudnia 2013 r. stanowiska zastępców prezydenta sprawowali:

Tabela 16.9.
ZASTĘPCY PREZYDENTA MIASTA SZCZECIN [STAN NA DZIEŃ 31.12.2012 R.]

LP.	ZASTĘPCY PREZYDENTA MIASTA	POWIERZONE SPRAWY, A W SZCZEGÓLNOŚCI:	OKRES SPRAWOWANIA FUNKCJI
1.	Krzysztof Soska	koordynowanie i integracja działań w sferze społecznej, w tym: sprawy oświaty, pomocy społecznej, ochrony zdrowia, sportu, kultury, ochrony konserwatorskiej zabytków, działania na rzecz osób niepełnosprawnych, oraz współpraca z organizacjami pozarządowymi	od 21.04.2010 r.

2.	Mariusz Kądziołka	zarządzanie infrastrukturą komunalną i bieżące utrzymanie miasta, w tym sprawy: lokalnego transportu zbiorowego, inżynierii i organizacji ruchu drogowego, gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami komunalnymi i utrzymanie porządku i czystości w mieście, sprawy gospodarki energetycznej i cieplnej, sprawy handlu, usług i targowisk, sprawy związane z nadzorem nad gospodarką nieruchomościami, sprawy ochrony i kształtowanie środowiska, administracji geologicznej, zieleni, gospodarki leśnej i cmentarzy, ochrony zwierząt	od 21.03.2011 r.
3.	Bogdan Jaroszewicz	realizacja i koordynacja inwestycji, w tym inwestycji miejskich, ładu budowlanego, administrację geodezyjną i kartograficzną oraz współpracę z radami osiedla	od 18.04.2011 r.
4.	Dariusz Wąs	pozyskiwanie i obsługa inwestorów oraz wspieranie przedsiębiorczości, w tym: aktywizację gospodarczą, przeciwdziałanie bezrobociu, sprawy planowania przestrzennego, ochronę praw konsumenckich	od 1.07.2011 r. do 21.02.2013 r.

Źródło: Wydział Organizacyjny Urzędu Miasta Szczecin

Tabela 16.10.
ZASTĘPCY PREZYDENTA MIASTA SZCZECIN [STAN NA DZIEŃ 31.12.2013 R.]

LP.	ZASTĘPCY PREZYDENTA MIASTA	POWIERZONE SPRAWY, A W SZCZEGÓLNOŚCI:	OKRES SPRAWOWANIA FUNKCJI
1.	Krzysztof Soska	koordynowanie i integracja działań w sferze społecznej, w tym oświata, pomoc społeczna, ochrona zdrowia, działania na rzecz osób niepełnosprawnych, kultura, sport, współpraca z organizacjami pozarządowymi	od 21.04.2010
2.	Mariusz Kądziołka	zarządzanie infrastrukturą komunalną i bieżące utrzymanie miasta, w tym sprawy: lokalnego transportu zbiorowego, inżynierii i organizacji ruchu drogowego, gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami komunalnymi oraz utrzymanie porządku i czystości w mieście, gospodarki energetycznej i cieplnej, handel, usługi i targowiska, nadzór nad gospodarką nieruchomościami, sprawy ochrony i kształtowania środowiska, administracji geologicznej, zieleni, gospodarki leśnej i cmentarzy, ochrony zwierząt	od 21.03.2011
3.	Bogdan Jaroszewicz	realizacja i koordynacja inwestycji, w tym inwestycji miejskich oraz administracji geodezyjnej i kartograficznej oraz współpracę z radami osiedla	od 18.04.2011
4.	Piotr Mync	koordynowanie tworzenia strategii i monitoringu rozwoju miasta, pozyskiwania i obsługi inwestorów oraz wspierania przedsiębiorczości, w tym sprawy polityki mieszkaniowej i rewitalizacji, aktywizacji gospodarczej, przeciwdziałaniu bezrobociu, sprawy planowania przestrzennego, ładu budowlanego, ochronę konserwatorską zabytków, ochronę praw konsumenckich	od 6.05.2013

Źródło: Wydział Organizacyjny Urzędu Miasta Szczecin

Szczegółowy zakres działania Zastępców Prezydenta Miasta, Sekretarza Miasta oraz Skarbnika Miasta określa Zarządzenie Nr 180/13 Prezydenta Miasta Szczecin z dnia 6 maja 2013 r. w sprawie podziału zadań i kompetencji oraz powierzenia prowadzenia określonych spraw Gminy Miasto Szczecin w imieniu Prezydenta Miasta Szczecin (ze zmianami).

Skarbnikiem Miasta jest Stanisław Lipiński. Pełni on tę funkcję nieprzerwanie od dnia 1 marca 2004 r. Stanisław Lipiński został powoływany na stanowisko Skarbnika Miasta na wniosek Prezydenta Miasta uchwałą Nr XVII/319/04 Rady Miasta Szczecina z dnia 23 lutego 2004 r. w sprawie powołania Skarbnika Miasta Szczecin.

Sekretarzem Miasta jest Ryszard Słoka. Pełni on tę funkcję od 1 stycznia 2007 r. Ryszard Słoka został powołany na stanowisko uchwałą Nr III/16/06 Rady Miasta Szczecin z dnia 28 grudnia 2006 r. w sprawie powołania Sekretarza Miasta Szczecin. Z dniem 1 stycznia 2009 r. związku ze zmianą przepisów ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 223, poz. 1458 ze zm.) stosunek pracy Sekretarza Miasta przekształcił się z powołania na umowę o pracę.

16.3.4. URZĄD MIASTA SZCZECIN

Urząd Miasta Szczecin jest jednostką budżetową i organizacyjną Miasta, przy pomocy, której prezydent wykonuje zadania, w szczególności z zakresu administracji publicznej, zadania własne Miasta, zadania zlecone z mocy ustaw lub przejęte przez Miasto w wyniku porozumień z organami administracji rządowej i samorządowej. Urząd Miasta działa na podstawie obowiązujących przepisów prawa. Organizację i zasad funkcjonowania Urzędu określa regulamin organizacyjny, nadany przez prezydenta w drodze zarządzenia.

Kierownikiem Urzędu jest Prezydent Miasta, który wykonuje czynności z zakresu prawa pracy na zasadach okre-

ślonych odrębnymi przepisami. Prezydent kieruje Urzędem poprzez wydawanie zarządzeń i pism okólnych oraz poleceń służbowych. Nadzór nad jednostkami organizacyjnymi Gminy Miasto Szczecin oraz spółkami z udziałem Miasta sprawowany jest przez prezydenta przy pomocy zastępców prezydenta oraz właściwych wydziałów i biur Urzędu. W celu zapewnienia realizacji przez Urząd zadań o szczególnym znaczeniu dla miasta, prezydent może w drodze zarządzenia powołać zespół zadaniowy lub pełnomocnika. W skład zespołów mogą wchodzić pracownicy oraz osoby spoza Urzędu.

Struktura wewnętrzna Urzędu Miasta Szczecin wynika z Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miasta Szczecin stanowiącego Załącznik do Zarządzenia Nr 96/12 Prezydenta Miasta Szczecin z dnia 1 marca 2012 r. w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miasta Szczecin z późn. zm.

Filia Urzędu Miasta znajduje się na Prawobrzeżu Szczecina. Do zadań filii należy w szczególności: rejestracja pojazdów, przyjmowanie wniosków i wydawanie praw jazdy, załatwianie spraw z zakresu ewidencji ludności i dowodów osobistych, przyjmowanie opłat z tytułu podatków wnoszonych przez mieszkańców, sprawy załatwiane przez Biuro Miejskiego Rzecznika Konsumentów, sporządzanie odpisów oraz zaświadczeń z aktów stanu cywilnego, aktualizacja aktów stanu cywilnego, prowadzenie spraw ze zmianą imion i nazwisk.

Szczegółowe informacje na temat funkcjonowania Urzędu Miasta Szczecin oraz działalności samorządu miejskiego znajdują się na stronie www.szczecin.pl.

16.3.5. FORMY WYKONYWANIA ZADAŃ MIASTA, WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

Miasto wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. W celu wykonywania tych zadań może tworzyć jednostki organizacyjne, zawierać umowy z innymi podmiotami, w tym z organizacjami pozarządowymi, oraz współdziałać z innymi jednostkami samorządu terytorialnego.

Wg stanu na dzień 31.12.2013 r. na terenie Miasta Szczecin zarejestrowanych jest 2 484 organizacji pozarządowych, natomiast liczba zarejestrowanych organizacji pożytku publicznego na terenie Miasta Szczecin wynosi 146.

Liczba lokali komunalnych na terenie Gminy Miasto Szczecin użytkowanych przez organizacje pozarządowe w ramach prowadzonej działalności pożytku publicznego wynosiła w 2011 r. – 168, a w 2012 r. – 163.

Współpraca Gminy Miasto Szczecin jako jednostki samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi opiera się głównie na zasadach uregulowanych Ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 ze zm.) oraz Uchwałą Nr XXIV/707/12 z dnia 26 listopada 2012 r. w sprawie „Programu współpracy Gminy Miasto Szczecin z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2013 rok" – corocznie opracowywanego i przyjmowanego przez Radę Miasta Szczecin, konsultowanego ze Szczecińską Radą Działalności Pożytku Publicznego. Zasady współdziałania Miasta Szczecin i organizacji pozarządowych określone są również w przyjętej Uchwałą Nr XXVIII/728/08 Rady Miasta Szczecin z dnia 24 listopada 2008 r. Szczecińskiej Karcie Współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, określającej formy wsparcia i współdziałania tych podmiotów z Miastem.

Głównymi formami pomocy udzielanej przez Miasto organizacjom pozarządowym są dotacje oraz przyznanie lokalu na działalność statutową organizacji.

W roku 2012 z budżetu Miasta Szczecin zrealizowano we współpracy z organizacjami pozarządowymi 442 zadania na kwotę dofinansowania wynoszącą 21 451 440,30 zł. Dominującą formą zlecania zadań publicznych było wsparcie, co oznacza, że zleceniodawca, jakim jest Miasto, oczekiwał wkładu własnego w realizowane przez organizacje pozarządowe zadania. Forma ta mobilizuje organizacje do poszukiwania alternatywnych źródeł finansowania zadań publicznych, co w praktyce wspiera same organizacje, jak i budżet Miasta.

Wspieranie działalności organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego na terenie Miasta Szczecin nie ogranicza się wyłącznie do zlecania zadań publicznych organizacjom wybranym, jako zleceniobiorcy w otwartych konkursach ofert oraz małych dotacjach. Gmina Miasto Szczecin w latach 2012-2013 praktykowała następujące formy współpracy z organizacjami pozarządowymi:

- realizacja programu wsparcia dla organizacji, które nie posiadają wkładu własnego, a które ubiegają się o wsparcie z funduszy zewnętrznych; w 2012 r. Miasto udzieliło wsparcia w tej formie w kwocie 106 499 zł, natomiast w roku 2013 w kwocie 68 989,50 zł,
- wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności i współdziałania w celu zharmonizowania tych kierunków poprzez publikowanie istotnych dla organizacji informacji w Biuletynie Organizacji Publicznej oraz na stronach internetowych Miasta, a także rozsyłanie Newslettera; w roku 2012 rozesłano do organizacji pozarządowych oraz aktywnych obywateli 54 wydania Newslettera, natomiast w roku 2013 było ich 57,
- organizacja szkoleń dla przedstawicieli organizacji pozarządowych,
- partycypacja przedstawicieli organizacji pozarządowych w działaniach programowych Miasta,
- tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym (Szczecińska Rada Działalności Pożytku Publicznego, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Szczecin, Prezydencka Rada Kultury w Szczecinie, Komisja ds. Przydziału Pracowni Artystycznych, „Szczecińskie Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych Sektor", „Szczeciński Inkubator Kultury"),
- działania promujące i wspierające organizacje pozarządowe, realizacja wspólnych przedsięwzięć i imprez na terenie Miasta, organizacja imprez o charakterze okolicznościowym i cyklicznym służącym rozwojowi sektora pozarządowego w Szczecinie. Są to m.in. kolejne edycje akcji „Nie-

wiele trzeba, by czuć się lepiej, wystarczy 1%", Szczecińskie Spotkanie Organizacji Pozarządowych „Pod Platanami", debaty i konferencje w ramach Tygodnia Inicjatyw Pozarządowych, Gala Obywatelska.

16.3.6. ZWIĄZKI MIĘDZYGMINNE I STOWARZYSZENIA

Gmina Miasto Szczecin należy do **ośmiu krajowych** organizacji, związków międzygminnych i stowarzyszeń gmin, w których opłaca coroczną składkę członkowską. Wysokość składek członkowskich w ostatnich latach kształtowała się na poziomie: 688 594,76 zł w 2012 roku; 693 851,53 zł w roku 2013.

O przystąpieniu do większości z nich zadecydowano poprzez przyjęcie odpowiednich uchwał Rady Miasta Szczecin, bądź Zarządu Miasta Szczecina. Przedstawicielami w większości związków i stowarzyszeń jest Prezydent Miasta Szczecin, do niektórych jednak są delegowani przez Radę Miasta Szcze-

Tabela 16.11.
PODZIAŁ SZCZECIŃSKICH ORGANIZACJI WG ICH TYPÓW

TYP ORGANIZACJI	2012 (STAN NA 31.12.2012)	2013 (STAN NA 31.12.2013)
fundacje	313	358
oddział fundacji	5	6
inna organizacja zarejestrowana w sądzie	20	20
jednostka terenowa stowarzyszenia	326	333
jednostka terenowa stowarzyszenia kultury fizycznej	0	1
ochotnicza straż pożarna	21	1
organizacja powstała na mocy umowy Państwo – Kościół	61	61
stowarzyszenie kultury fizycznej, nieprowadzące działalności gospodarczej	118	126
stowarzyszenie	877	905
stowarzyszenie kultury fizycznej	123	127
stowarzyszenie zwykłe	391	403
uczniowski klub sportowy	97	105
związek sportowy	26	26
związek stowarzyszeń	12	12

Źródło: Wydział Organizacyjny Urzędu Miasta Szczecin

Tabela 16.12.
ZESTAWIENIE DOTACJI UDZIELONYCH ORGANIZACJOM POZARZĄDOWYM OGÓŁEM W ROKU 2012 I 2013

ROK	ZESTAWIENIE DOTACJI UDZIELONYCH ORGANIZACJOM POZARZĄDOWYM OGÓŁEM		ZESTAWIENIE DOTACJI UDZIELONYCH ORGANIZACJOM POZARZĄDOWYM W FORMIE „MAŁEJ DOTACJI"	
	LICZBA UDZIELONYCH DOTACJI	LICZBA OGŁOSZONYCH OTWARTYCH KONKURSÓW OFERT	KWOTA DOTACJI OGÓŁEM [ZŁ]	LICZBA UDZIELONYCH DOTACJI
2012	442	68	21 451 440,30	87
2013	481	71	22 273 037,00	95

Źródło: Wydział Organizacyjny Urzędu Miasta Szczecin

Tabela 16.13.
ZESTAWIENIE OGÓLNE DOT. ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

ROK	2010	2011	2012	2013
LICZBA ZAREJESTROWANYCH ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	2177	2305	2390	2484
UDZIAŁ DOFINANSOWANIA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W WYDATKACH UM	1,58%	1,7%	1,38%	3,2 %
LICZBA WOLONTARIUSZY UCZESTNICZĄCYCH W PRACACH ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	7161	brak danych z UM (na podstawie informacji przekazanych przez Centrum Wolontariatu wolontariuszy skierowanych do pracy w organizacjach było 140)	brak danych z UM (na podstawie informacji przekazanych przez Centrum Wolontariatu wolontariuszy skierowanych do pracy w organizacjach było 178)	brak danych z UM (na podstawie informacji przekazanych przez Centrum Wolontariatu wolontariuszy skierowanych do pracy w organizacjach było 189)

Źródło: Wydział Organizacyjny Urzędu Miasta Szczecin

Tabela 16.14.
LICZBA LOKALI KOMUNALNYCH NA TERENIE GMINY MIASTO SZCZECIN UŻYTKOWANYCH PRZEZ ORGANIZACJE POZARZĄDOWE W RAMACH PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO W LATACH 2012-2013

NAZWA JEDNOSTKI ADMINISTRUJĄCEJ LOKALAMI KOMUNALNYMI UŻYTKOWANYMI PRZEZ ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	2012	2013
Zarząd Budynków i Lokali Komunalnych	107	120
Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego	4	7
Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Prawobrzeże"	22	22
Miejski Ośrodek Sportu, Rekreacji i Rehabilitacji w Szczecinie	30	33
Gmina Miasto Szczecin (użytkowanie)	–	2
razem	**163**	**184**

Źródło: Wydział Organizacyjny Urzędu Miasta Szczecin

cin przedstawiciele oraz koordynatorzy – Radni Rady Miasta Szczecin oraz pracownicy Urzędu Miasta Szczecin. Wszystkie krajowe organizacje, związki międzygminne i stowarzyszenia gmin, do których należy Gmina Miasto Szczecin, prowadzą działalność statutową na terenie całego kraju.

Tabela 16.15.
PRZEDSTAWICIELE GMINY MIASTO SZCZECIN W ZWIĄZKACH I STOWARZYSZENIACH

ORGANIZACJA	DZIEDZINY DZIAŁALNOŚCI	PRZEDSTAWICIEL
Unia Metropolii Polskich	Działalność organizacji opiera się na pracach w tematycznych komisjach i zespołach: ds. integracji europejskiej i spójności Polski z UE, ds. finansów, majątku i inwestycji publicznych, ds. edukacji i sportu oraz kultury i mediów, ds. ochrony zdrowia oraz polityki społecznej, ds. administracji miejskiej oraz bezpieczeństwa obywateli, ds. infrastruktury, rozwoju przestrzennego, polityki regionalnej oraz środowiska, ds. obszarów metropolitalnych, miast i dzielnic, ds. ochrony zdrowia i polityki społecznej, Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.	Piotr Krzystek
Związek Miast Polskich	Działalność związku opiera się na pracach w tematycznych komisjach: finansów, kultury, bezpieczeństwa i porządku publicznego, gospodarki komunalnej, integracji europejskiej, polityki mieszkaniowej i przestrzennej, polityki społecznej, promocji i ochrony zdrowia, edukacji, kultury fizycznej, polityki gospodarczej i promocji miasta, ochrony środowiska, komisji ustrojowej, turystyki oraz powiatowej.	Judyta Lemm
Związek Miast i Gmin Morskich	Działalność związku opiera się na dążeniu do gospodarczego i kulturowego rozwoju regionu nadmorskiego.	Piotr Jania
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania	Działalność stowarzyszenia polega na podejmowaniu inicjatyw, promowaniu oraz aktywnym popieraniu wszelkich działań mających na celu m.in. rozwój przedsiębiorczości samorządów w oparciu o środki Unii Europejskiej oraz innych krajowych i międzynarodowych instytucji finansowych oraz rozwój szeroko rozumianych kompetencji transgranicznych Miasta Szczecin.	Piotr Kęsik, Jerzy Sieńko, Artur Szałabawka, Krzysztof Soska, Ryszard Słoka, Patrycjusz Ceran
Stowarzyszenie na Rzecz Gmin Miast Nadodrzańskich	Statutowymi celami stowarzyszenia są m.in.: wspieranie rozwoju gospodarczego miast nadodrzańskich, kształtowanie świadomości ekologicznej, propagowanie walorów turystycznych regionów nadodrzańskich, podejmowanie działań skierowanych na rozwój korytarza transportowego północ – południe Europy, którego osią jest Odra, wspieranie rozwoju portów i żeglugi towarowo – pasażerskiej.	Piotr Krzystek
Stowarzyszenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego	Działania organizacji skupiają się na upowszechnianiu idei samorządności lokalnej i regionalnej oraz wspieranie jej rozwoju. Celem działań jest integracja JST na rzecz zintegrowanego rozwoju szczecińskiego obszaru metropolitalnego.	Piotr Krzystek
Zachodniopomorska Regionalna Organizacja Turystyczna	Celem działalności organizacji jest kreowanie wizerunku województwa zachodniopomorskiego jako regionu atrakcyjnego turystycznie, integrowanie środowisk samorządu terytorialnego i zawodowego oraz osób, instytucji i organizacji, zainteresowanych rozwojem turystycznym województwa, zwiększenie liczby turystów odwiedzających Województwo Zachodniopomorskie, działanie na rzecz wzrostu wpływów z turystyki.	Arkadiusz Pawlak
Stowarzyszenie Konwent Gmin i Powiatów RP współpracujących z samorządami Republiki Ukrainy	Celami Konwentu są: wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz współpracy i realizacji wspólnych interesów członków Konwentu; inicjowanie i realizacja na obszarach gmin i powiatów – członków Konwentu projektów służących współpracy z samorządami Republiki Ukrainy; informowanie opinii publicznej o idei i praktyce współpracy polskich i ukraińskich jednostek samorządu terytorialnego; pozyskiwanie środków z UE oraz innych źródeł dla realizacji idei współpracy.	Piotr Krzystek

Źródło: Wydział Organizacyjny Urzędu Miasta Szczecin

16.4. ORGANY NADZORU I KONTROLI

Nadzór nad działalnością samorządu gminnego sprawuje Prezes Rady Ministrów i wojewoda, a w zakresie spraw finansowych – regionalna izba obrachunkowa.

16.4.1. REGIONALNA IZBA OBRACHUNKOWA

Zgodnie z ustawą z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (Dz. U. z 2001 r., Nr 55, poz. 577 ze zm.) regionalne izby obrachunkowe są państwowymi organami nadzoru i kontroli gospodarki finansowej takich podmiotów, jak: jednostki samorządu terytorialnego, związki międzygminne, stowarzyszenia gmin oraz stowarzyszenia gmin i powiatów, związki powiatów, stowarzyszenia powiatów, samorządowe jednostki organizacyjne (w tym samorządowe osoby prawne) oraz inne podmioty (w zakresie wykorzystywania przez nie dotacji przyznawanych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego). Izby sprawują nadzór nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego w zakresie spraw finansowych oraz dokonują kontroli gospodarki finansowej, a także zamówień publicznych.

Od 2000 r. jedną z 16 regionalnych izb obrachunkowych działających w Polsce jest Regionalna Izba Obrachunkowa w Szczecinie. Jej działania obejmują województwo zachodniopomorskie.

Szczegółowe informacje na temat organizacji pracy i działalności Regionalnej Izby Obrachunkowej w Szczecinie znajduje się na stronie www.szczecin.rio.gov.pl.

16.4.2. SAMORZĄDOWE KOLEGIUM ODWOŁAWCZE

Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Szczecinie jest państwową jednostką budżetową. Działa głównie na podstawie ustawy z dnia 12 października 1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych (Dz. U. z 2001 r., Nr 79, poz. 856 ze zm.) oraz na podstawie innych ustaw zawierających przepisy prawa administracyjnego materialnego. Samorządowe Kolegium Odwoławcze jest właściwe w szczególności do rozpatrywania odwołań od decyzji, zażaleń na postanowienia, żądań wznowienia postępowania lub stwierdzenia nieważności decyzji wydanych w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej, należących do właściwości organów jednostek samorządu terytorialnego. Kolegium orzeka także w sprawach aktualizacji opłat rocznych z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości.

Obszar właściwości miejscowej Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Szczecinie obejmuje powiaty: choszczeński, goleniowski, gryficki, gryfiński, kamieński, łobeski, myśliborski, policki, pyrzycki i stargardzki oraz miasta na prawach powiatu: Szczecin i Świnoujście. Ponadto Kolegium – ze względu na swoją siedzibę – jest organem wyższego stopnia w stosunku do organów samorządu województwa zachodniopomorskiego.

Szczegółowe informacje na temat organizacji pracy i działalności Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Szczecinie znajdują się na stronie www.sko.szczecin.pl.

16.4.3. WOJEWÓDZKI SĄD ADMINISTRACYJNY

Sądy administracyjne (Dz. U. Nr 153, poz. 1269 ze zm.), sprawują wymiar sprawiedliwości poprzez kontrolę działalności administracji publicznej, rozstrzyganie sporów kompetencyjnych między organami jednostek samorządu terytorialnego, samorządowymi kolegiami odwoławczymi i między tymi organami a organami administracji rządowej . Sądami administracyjnymi są Naczelny Sąd Administracyjny (sąd II instancji) oraz wojewódzkie sądy administracyjne (sądy I instancji). Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie jest jednostką budżetową, obszarem właściwości obejmuje województwo zachodniopomorskie.

Szczegółowe informacje na temat organizacji pracy i działalności Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie znajdują się na stronie www.szczecin.wsa.gov.pl.

16.4.4. NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Najwyższa Izba Kontroli jest naczelnym organem kontroli państwowej podległym Sejmowi. Działa na podstawie przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli. Działalność NIK w szczególności obejmuje kontrole działalności organów administracji rządowej i samorządu, NBP a także innych jednostek organizacyjnych wykorzystujących majątek oraz wywiązujących się ze zobowiązań finansowych wobec państwa.

Podmiot zorganizowany jest w 16 delegaturach regionalnych. Delegatura Najwyższej Izby Kontroli w Szczecinie ma swoją siedzibę w gmachu Urzędu Miasta Szczecin.

16.5. STRATEGIA ROZWOJU SZCZECINA

Strategia rozwoju jest nadrzędnym dokumentem programującym rozwój miasta w długofalowej perspektywie czasowej. Wskazując te obszary, gdzie adresowanie środków i działań będzie najbardziej celowe i efektywne, strategia stanowi podstawowy instrument wspomagający władze samorządowe w procesie zarządzania rozwojem. Obecnie obowiązująca Strategia Rozwoju Szczecina z perspektywą do 2025 roku (SRS 2025) została uchwalona w dniu 19 grudnia 2011 r.[2] w następstwie zainicjowanego w 2008 r.[3] i rozbudowanego procesu aktualizacji Strategii przyjętej w 2002 r.[4]

Strategia Rozwoju Szczecina 2025 przedstawia wizję, misję miasta oraz wyznacza cele strategiczne i operacyjne oraz wskazuje na narzędzia jej realizacji i podmioty zarządzające i uczestniczące w procesie wdrażania. Dokument ten jest również wynikiem weryfikacji i akceptacji szczecinian, dokonanej w szerokim procesie konsultacji społecznych i eksperckich.

Zaprogramowanie długoterminowego i wielokierunkowego rozwoju społeczno-gospodarczego Szczecina wymagało zidentyfikowania najważniejszych wyzwań stojących przed miastem, przyjęcia pożądanej, długofalowej wizji, a następnie na tej podstawie sformułowanie misji Szczecina. Zawarta w dokumencie Strategii misja brzmi:

„Szczecin miastem otwartym i tolerancyjnym, atrakcyjnym miejscem do życia i pracy – wspólnotą mieszkańców wykorzystującą do trwałego rozwoju dziedzictwo kulturowe, walory środowiska przyrodniczego oraz nadbałtyckie i nadodrzańskie położenie."

2 Uchwała Nr XIV/320/11 Rady Miasta Szczecina z dnia 19 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Szczecina 2025.

3 Uchwała Nr XVIII/468/08 z dnia 28 stycznia 2008 r. w sprawie przystąpienia do aktualizacji Strategii Rozwoju Szczecina.

4 Uchwała Nr I/N/1155/02 Rady Miasta Szczecin z dnia 6 maja 2002 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Szczecina.

Tabela 16.16.
CELE STRATEGICZNE ROZWOJU MIASTA SZCZECIN

CELE STRATEGICZNE			
I. Szczecin – miasto wysokiej jakości życia	**II. Szczecin – miasto nowoczesnej, konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki**	**III. Szczecin – miasto o wysokim kapitale intelektualnym**	**VI. Szczecin – atrakcyjne miasto metropolitarne**
CELE OPERACYJNE			
I.1.	**II.1.**	**III.1.**	**IV.1.**
Ochrona oraz wykorzystanie walorów przyrodniczych	Wspieranie rozwoju biznesu lokalnego i dopływu inwestycji zewnętrznych	Budowanie kapitału społecznego szczecinian, wzrost zaufania między ludźmi, poprawa relacji Miasto-Obywatel oraz pobudzanie aktywności społecznej	Intensyfikacja i wzrost efektywności współpracy międzynarodowej
I.2.	**II.2.**	**III.2.**	**VI.2.**
Rewitalizacja i rozwój przestrzeni miejskiej	Podnoszenie innowacyjności przedsiębiorstw	Wspieranie rozwoju szczecińskiego ośrodka naukowego oraz współpracy środowisk nauki, gospodarki, kultury, sportu oraz lokalnych elit	Poprawa dostępności transportowej i układu komunikacyjnego miasta
I.3.	**II.3.**	**III.3.**	**VI.3.**
Wspieranie rozwoju efektywnych usług społecznych	Zdynamizowanie rozwoju turystyki z wykorzystaniem zasobów przyrodniczych i dziedzictwa historyczno-kulturowego	Poszerzanie zakresu, dostępności i jakości edukacji	Wspieranie rozwoju i harmonizacja metropolitarnych funkcji Szczecina oraz realizacja projektów, budujących prestiż miasta

Źródło: Strategia Rozwoju Szczecina 2025

Misja Miasta wdrażana jest przez cztery cele strategiczne i realizujące je cele operacyjne, zgodnie z zamieszczonym powyżej schematem.

Strategia Rozwoju Szczecina 2025 wskazuje na te obszary (w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej), których wsparcie, w ramach istniejących uwarunkowań budżetowych, przyczyni się do najbardziej efektywnego rozwoju społeczno-gospodarczego miasta w zakładanym horyzoncie czasu.

Dokument Strategii opiera się na czterech priorytetach rozwojowych. W ramach koncepcji zarządzania Strategią wprowadzono narzędzie zarządzania strategicznego rozwojem miasta, tj. Wieloletni Program Rozwoju Szczecina (WPRS), będący zbiorem projektów i zadań strategicznych, dedykowanych poszczególnym celom strategicznym Strategii Rozwoju Szczecina 2025. Za realizację poszczególnych celów strategicznych odpowiadają Koordynatorzy programów strategicznych (Zastępcy Prezydenta Miasta). Zadania oraz sposób i zakres współpracy jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta Szczecin, wynikające ze Strategii, znalazły swoje odzwierciedlenie w regulaminie organizacyjnym Urzędu Miasta Szczecin oraz w szczegółowym zakresie zadań realizowanych przez jednostki organizacyjne Urzędu Miasta Szczecin[5].

W zakresie układu wdrażania Strategii rozwoju Szczecina 2025, w dniu 28 lutego wprowadzono w życie Zarządzenie Prezydenta Miasta Szczecin w sprawie przyjęcia Programów strategicznych[6], wynikających z realizacji Strategii Rozwoju Szczecina 2025. Za koordynację realizacji Programów strategicznych odpowiada Biuro Strategii, zaś realizację powierzono dyrektorom wydziałów i kierownikom biur Urzędu Miasta. Przyjęto 4 programy strategiczne (pod względem nazw zgodne z celami strategicznymi SRS 2025[7] wymienionymi wyżej.)

Programy w pierwszej kolejności realizują konstytucyjną zasadę zrównoważonego rozwoju. Obok tej najważniejszej, realizacja Programów bazuje na zasadach tj. m.in. zasady partnerstwa, partycypacji społecznej, równych szans oraz spójności terytorialnej[8].

Począwszy od roku 2012 polityka realizowana przez władze Szczecina opiera się o zasadę zintegrowanego podejścia terytorialnego, tzn. jest ukierunkowana na wykorzystanie endogenicznego potencjału, zasobów terytorialnych i wiedzy oraz umożliwia realizację interwencji ukierunkowanych na wyzwania rozwojowe, a jednocześnie precyzyjnie dostosowanych do lokalnych uwarunkowań.

Strategiczna orientacja w zarządzaniu miastem i jego rozwojem opiera się na następujących aspiracjach:

- solidarność pokoleń szczecinian (solidarność międzypokoleniowa),
- tworzenie przestrzeni dla indywidualnych strategii wyboru mieszkańców, rodzin i wspólnot,
- oparcie zarządzania miastem na kapitale społecznym (zasada otwartości na wspólnotowy, grupowy kapitał rozwoju, rosnącą zdolność do współpracy, rozumienia się, zaufania, wspólnotowego patrzenia w przyszłość),
- sieciowy charakter relacji międzyludzkich,
- utrzymanie działań prorozwojowych, wspieranych środkami unijnymi, kontynuacją inwestycji innowacyjnych

5 Zarządzenie Nr 96/12 Prezydenta Miasta Szczecin z dnia 1 marca 2012 r. w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miasta Szczecin.

6 Zarządzenie Nr 83/13 Prezydenta Miasta Szczecin z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia Programów strategicznych wynikających z realizacji Strategii Rozwoju Szczecina 2025.

7 Program I: Szczecin – miasto wysokiej jakości życia; Program II: Szczecin – miasto nowoczesnej, konkurencyjnej i innowacyjnej Gospodarki; Program III: Szczecin – miasto o wysokim potencjale kapitału intelektualnego; Program IV: Szczecin – atrakcyjne miasto metropolitalne.

8 Zarządzenie wymienia łącznie 14 wspólnych zasad realizacji Programów strategicznych.

technicznie i nastawionych na poprawę kapitału intelektualnego – fundament miejskiej polityki rozwoju,
- wzmacnianie przewag konkurencyjnych miasta (w sferze gospodarczej – usługi; w sferze społecznej – edukacja; w sferze przestrzennej – środowisko naturalne),
- tworzenie takich narzędzi zarządzania rozwojem, aby minimalizować społeczne i rozwojowe skutki polaryzacji, nie niwecząc przy tym pojawiających się, nowych szans na dalsze zwiększenie lub podtrzymanie tempa wzrostu wykorzystującego reguły konkurencji i rynku – potencjał rozwojowy i wyrównywanie warunków życia,
- aktywizacja społeczna,
- delegowanie zadań i usług: środowiska, wspólnoty lokalne, NGOs,
- współdziałanie różnych instytucji w zakresie pomocy mieszkańcom potrzebującym tej pomocy,
- wzmacnianie przedsiębiorczości społecznej i upowszechnianie idei partnerstwa trójsektorowego (administracja, NGOs, biznes).

Perspektywa 2025 to objęcie wyobraźnią i prognozami, scenariuszami i dylematami co najmniej jednego pokolenia szczecinian więcej. Celem nadrzędnym realizowanych Programów strategicznych jest wzrost znaczenia transgranicznej metropolii szczecińskiej, jako ważnego i konkurencyjnego ośrodka miejskiego w obszarze południowego Bałtyku (wykreowanie nowego bieguna wzrostu gospodarczego), który skutecznie będzie w stanie konkurować z Regionem Öresund i stanie się jego przeciwwagą. Programy strategiczne mają przyczynić się do wzrostu znaczenia Szczecina w układzie ponadregionalnym, zwiększając wpływ miasta na rozwój społeczno-gospodarczy, regionalny i przestrzenny w obszarze Transgranicznego Regionu Metropolitalnego Szczecina.

Szczecin jako miasto rdzeniowe obszaru funkcjonalnego upatruje swoje szanse rozwoju i zwiększenia konkurencyjności we współpracy ze swoim otoczeniem funkcjonalnym, planując własny rozwój z uwzględnieniem potrzeb sąsiednich JST.

16.6. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

Współpraca międzynarodowa miasta Szczecin koncentruje się od wielu lat wokół trzech priorytetów: współpracy transgranicznej, międzyregionalnej i europejskiej. Zadania realizowane są poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi, siecią akademii europejskich i fundacji zagranicznych i krajowych, realizującymi projekty współfinansowane ze środków europejskich lub zewnętrznych. Działania odbywają się też przez współpracę ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi państw europejskich na forum organizacji międzynarodowych, w obszarze transgranicznym oraz z miastami partnerskimi na bazie podpisanych porozumień lub umów. Ponadto miasto współpracuje ze środowiskami i organizacjami polonijnymi oraz placówkami dyplomatycznymi i uczelniami wyższymi, realizującymi projekty wymiany.

Miasto Szczecin podejmuje działania promocyjne na forach międzynarodowych o różnym profilu (kulturalne, gospodarcze), w tym tych adresowanych specjalnie do zagranicznych mediów i dziennikarzy. Miasto wspiera międzynarodową współpracę europejską szczecińskich organizacji, instytucji i uczelni wyższych, np. w zakresie organizowania konferencji naukowych, animowania środowisk zawodowych i wymiany młodzieży w ramach współpracy transgranicznej. W kooperacji z władzami województwa promowane są zagadnienia rozwoju miasta i regionu w instytucjach europejskich oraz na forum organizacji międzynarodowych. W mieście organizowane są konferencje międzynarodowe, seminaria, imprezy, wizyty studyjne, itp. Rozwijane są również kontakty z miastami i regionami partnerskimi poprzez uczestnictwo w różnych projektach i wydarzeniach międzynarodowych. Miasto Szczecin i województwo zachodniopomorskie zaznacza swoją obecność na forum organizacji międzynarodowych, tj. np. Związek Miast Bałtyckich (UBC) i Sieć Europejskich Regionów i Obszarów Metropolitalnych METREX, BSSC, prowadząc wspólnie aktywny lobbing interesów regionalnych.

16.6.1. WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA

W latach 2012-2013 najaktywniej realizowane były zadania w zakresie **współpracy transgranicznej.** Odbyły się liczne spotkania branżowe z partnerami z Niemiec, konferencje i debaty transgraniczne. W połowie 2013 roku partnerzy szwedzcy opuścili Euroregion po 18 latach współpracy.

Gmina Miasto Szczecin wspólnie z parterami niemieckimi: Powiatem Uckermark i Powiatem Vorpommern-Greifswald organizuje cyklicznie konferencje, których celem jest podsumowanie bieżącej współpracy oraz zaprezentowanie tematów i projektów ważnych z punktu widzenia wymiaru europejskiego, krajowego, regionalnego i lokalnego. W trakcie wcześniejszych edycji konferencji zidentyfikowano różnego rodzaju wyzwań, z jakimi konfrontowani są zarówno przedstawiciele administracji publicznej, jak również organizacje pozarządowe, czy w końcu część mieszkańców żyjących i pracujących na terenie Euroregionu Pomerania. Wśród tematów poruszanych podczas debat transgranicznych należy wymienić specyfikę współpracy w transgranicznych obszarach metropolitalnych, główne wyzwania w zakresie edukacji dwujęzycznej, poprawy i dostępności komunikacyjnej, turystyki i planowania przestrzennego, a także możliwości współpracy w ramach Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej.

Zorganizowana w 2013 r. VI Konferencja Transgraniczna „Nasze pogranicze. Między wizją a praktyką – zbiór rekomendacji" obejmowała pracę w grupach warsztatowych w obszarze turystyki i komunikacji, edukacji, kultury oraz demografii i rynku pracy. Działania te są kontynuacją prac warsztatowych rozpoczętych w ramach V Konferencji Transgranicznej, zorganizowanej w 2012 r. Powołane zespoły tematyczne, w celu zapewnienia ciągłości i spójności podejmowanych działań, w trakcie trwania projektu spotkały się cztery razy w ciągu roku. Uczestnikami spotkań byli przedstawiciele administracji publicznej, organizacji pozarządowych, placówek edukacyjnych, instytucji kultury oraz niezależni eksperci. Główną osią VI Konferencji Transgranicznej była prezentacja wyników z poszczególnych warsztatów, połączona z dyskusją uczestników konferencji. Przedstawiono informacje dotyczące przyszłości Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz stanu aktualizacji Strategii Euroregionu Pomerania na lata 2014-2020. Ponadto uczestnicy konferencji mogli

zapoznać się również z wynikami wypracowanymi podczas warsztatów przedkonferencyjnych w czterech obszarach tematycznych: turystyka, komunikacja, edukacja i kultura.

W latach 2012-2013 kontynuowano realizację projektu sieciowego pn. „*Centrum Usługowo-Doradcze Euroregionu Pomerania*" (CUD), którego ramy otworzyły nowe możliwości intensyfikacji współpracy gospodarczej w euroregionie. W trakcie organizowanych w czasie trwania projektu warsztatów poruszano tematy dotyczące szans i trudności dla polskich przedsiębiorców na polskim rynku, kompetencji interkulturowych na pograniczu, itp. Podstawowe działania CUD objęły m.in. pomoc w nawiązywaniu pierwszych kontaktów i współpracy po obu stronach granicy w poszukiwaniu partnerów, kooperantów i kontrahentów do wspólnych przedsięwzięć i projektów, doradztwo dla obywateli polskich i niemieckich dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej, świadczenia usług oraz podejmowania pracy na terenie Szczecina oraz Euroregionu Pomerania.

W ramach działalności projektowej CUD zorganizowano kolejne seminaria dotyczące np. zarządzania przedsiębiorstwem oraz rozliczeń podatkowych oraz Fora Przedsiębiorców, poświęcone m.in. roli transgranicznych centrów

Tabela 16.17.
WYPRACOWANE PROPOZYCJE DZIAŁAŃ W RAMACH WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ NA KOLEJNE LATA

OBSZAR TEMATYCZNY	NAJWAŻNIEJSZE WYZWANIA	REKOMENDACJE	ZAPROPONOWANE PROJEKTY / DZIAŁANIA
1. Demografia i rynek pracy	• Sezonowość pracy; • Stygmatyzacja bezrobocia; • Odpływ wykwalifikowanych kadr pracowniczych do innych regionów Polski, za granicę; • Niedostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy; • Wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym; • Rosnące zapotrzebowanie na opiekę zdrowotną i społeczną nad osobami starszymi; • Niedostateczna promocja i informacja na temat potencjału gospodarczego oraz społecznego istniejącego w regionie transgranicznym;	• Wdrożenie idei flexicurity w zakresie elastycznego zatrudnienia (elastyczne formy zatrudnienia przy jednoczesnym zapewnieniu pracownikowi poczucia bezpieczeństwa socjalnego); • Zacieśnienie współpracy pomiędzy sektorem przedsiębiorstw, uczelniami wyższymi i samorządem lokalnym w celu wypracowania działań oraz instrumentów umożliwiających pokonanie zdiagnozowanego impasu rozwojowego; • Podejmowanie działań ukierunkowanych na pozyskiwanie i zatrzymanie odpływu wyspecjalizowanych kadr; • Zwiększenie jakości usług szkoleniowych w regionie; • Zwiększenie nakładów w sektorze badawczo-rozwojowym; • Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb pracodawców i możliwości wykorzystania zasobów pracodawców w procesie kształcenia; • Zwiększenie umiejętności komunikacyjnych w języku niemieckim i polskim wśród mieszkańców województwa i przygranicznych landów niemieckich ze względu na położenie, bliskie sąsiedztwo; • Ujednolicenie koncepcji, strategii rozwoju oraz polityk branżowych gmin i miast w obszarze transgranicznym, w tym na poziomie planowania przestrzennego, urbanizacji, ochrony środowiska, mobilności przestrzennej i zawodowej, edukacji i opieki zdrowotnej; • Zacieśnienie współpracy pomiędzy gminami i miastami w obszarze transgranicznym – kooperacja gmin, miast i regionów nastawiona na stworzenie konkurencyjnego, silnego obszaru transgranicznego; • Zapewnienie szerokiego dostępu do usług publicznych – dostęp ilościowy i jakościowy do tych usług jest kluczem do rozwoju regionalnego	• Program „Szczecin przyjazny rodzinie", w tym Szczecińska Karta Rodzinna oraz Karta Seniora rozszerzone o wymiar transgraniczny; • Analiza „Rynek pracy i kierunki wzrostu aktywności zawodowej w obszarze transgranicznym"; • Zacieśnienie współpracy Urzędów Statystycznych
2. Edukacja	• Niewielkie zainteresowanie językiem niemieckim po stronie polskiej wśród uczniów i studentów; • Problemy z tworzeniem klas niemieckojęzycznych (mała ilość chętnych);	• Popularyzacja dwujęzyczności, rozpowszechnianie korzyści płynących ze znajomości języka sąsiada, wymiana doświadczeń zawodowych nauczycieli oraz marketing edukacyjny;	• Powołanie „Centrum wspierania nauczania i promocji języka niemieckiego i polskiego";

	• Niewystarczający poziom rzeczywistej znajomości języka niemieckiego i polskiego w obszarze transgranicznym; • Problem niedostatecznej liczby osób władających językiem niemieckim na poziomach C1 i C2 zgłaszany prze firmy (np. BPO) lokujące inwestycje po stronie polskiej. Brak kadry niesie zagrożenie ograniczeń rozwojowych firm z kapitałem zagranicznym oraz „wojny o pracowników", a w dłuższym okresie czasu zahamowanie napływu nowych inwestorów czy nawet decyzji o zmianie lokalizacji firm już w Szczecinie działających.	• Organizacja wizyt studyjnych, których celem będzie poznanie systemu edukacji po obu stronach granicy, opracowanie programów dydaktycznych, wsparcie kadry zarządzającej oraz wprowadzenie dwujęzyczności do edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej; • Wymiana doświadczeń w zakresie kwalifikacji zawodowych nauczycieli po stronie polskiej i niemieckiej, mająca na celu ujednolicenie sposobu nauczania; • Stworzenie platformy współpracy pomiędzy regionami w dziedzinie kształcenia zawodowego; • Regularna komunikacja i współpraca pomiędzy przedsiębiorstwami a uczelniami i instytucjami edukacyjnymi celem zwiększenia liczby osób posługujących się biegle językiem niemieckim, tak, aby zapewnić firmom wystarczającą liczbę pracowników odpowiadających oczekiwaniom pracodawców (w tym: organizacja kursów doszkalających, specjalizacyjnych, branżowych, modyfikacja programów nauczania, tworzenie adekwatnych kierunków transgranicznych studiów podyplomowych).	• Projekt dot. dwujęzyczności w przedszkolach i szkołach podstawowych „Poznajmy swój język i swoje małe ojczyzny"; • Wielomodułowy projekt edukacyjny uwzględniający nauczanie dwujęzyczne, opracowanie autorskiego programu nauczania języka polskiego i niemieckiego wraz z pomocami dydaktycznymi.
3. Turystyka i komunikacja	• Brak wystarczającej liczby połączeń komunikacyjnych; • Słabo rozbudowana infrastruktura komunikacyjno-transportowa; • Brak wystarczającej/ właściwej promocji regionu; • Zbyt mała współpraca pomiędzy organizacjami turystycznymi a jednostkami samorządu terytorialnego; • Niewystarczająco rozbudowana infrastruktura turystyczno-usługowa w regionie, na obszarze transgranicznym, w tym: niedostatecznie rozbudowana sieć ścieżek rowerowych; • Brak zintegrowanych ofert biletowych lub ich niska atrakcyjność	• Współpraca pomiędzy partnerami projektu, stowarzyszeniami oraz podległymi jednostkami zajmującymi się turystyką i komunikacją; • Marketing produktu turystyki wodnej; • Promocja turystyki wodnej przez samorządy; • Ściślejsza i bardziej systematyczna współpraca polsko-niemiecka w dziedzinie edukacji wodnej i żeglarskiej; • Stworzenie infrastruktury wypoczynkowo-gastronomicznej na szlakach w obszarze transgranicznym; • Oznakowanie szlaków w obszarze transgranicznym; • Współpraca partnerów w sprawie uruchomienia połączenia rowerowego Berlin-Szczecin-Zalew Szczeciński; • Aktualizacja mapy ścieżek i tras rowerowych.	• Szczecińska Karta Turystyczna – możliwość korzystania przez turystów z Niemiec; • Bilet „Pomerania Ticket Plus" – rozszerzenie oferty biletu Pomerania Ticket o możliwość korzystania z komunikacji miejskiej na terenie Szczecina dla turystów z Niemiec; • Wspólny marketing oferty żeglarskiej wokół Zalewu Szczecińskiego z uwzględnieniem Marin położonych na Odrze; • Opracowanie aplikacji turystycznych; • Wspólna strona internetowa
4. Kultura	• Skorelowanie danych na temat podejmowanych działań i realizowanych projektów artystyczno – kulturalnych po stronie polskiej i niemieckiej; • Ustalenie zakresu danych, jakie będą zamieszczane na stronie internetowej; • Ustalenie warunków administrowania danymi (zamieszczania na stronie) • Określenie modelu finansowania projektu; • Brak dostatecznej promocji inicjatyw kulturalnych podejmowanych po stronie polskiej i niemieckiej.	• Współpraca pomiędzy informatykami wszystkich zainteresowanych stron; • Współpraca pomiędzy wydziałami kultury partnerów projektu	• Wspólny kalendarz imprez/ wydarzeń kulturalnych w regionie (SSOM, powiaty Uckermark i Vorpommern-Greifswald) – stworzenie strony internetowej w ramach funduszów z programu INTERREG V

logistycznych w rozwoju gospodarczym regionów przygranicznych. Kolejnym ważnym przedsięwzięciem realizowanym w ramach CUD i tym razem przy współpracy z Wielonarodowym Korpusem Północ Wschód była organizacja II edycji konferencji poświęconej kompetencjom międzykulturowym. Zagadnienie prezentowano przez pryzmat współpracy społecznej, gospodarczej i wojskowej. Samo przedsięwzięcie jest jednym z najważniejszych działań zacieśniających współprace UM Szczecin z korpusem NATO.

W Biurze Obsługi Interesantów Urzędu Miasta kontynuował swoją działalność Punkt Kontaktowo-Doradczy dla obywateli polskich i niemieckich w Biurze Obsługi Interesantów Urzędu Miasta (bliźniaczy Punkt Löcknitz) (INTRERREG IVA). Do najważniejszych zadań Punktu należą usługi wskazywania interesantom właściwych kompetencyjnie urzędów po polskiej i niemieckiej stronie i pomoc w rozwiązywaniu zawiłych spraw administracyjnych po obu stronach granicy. Punkt Kontaktowo-Doradczy jest również pośrednikiem pomiędzy urzędami w Polsce i Niemczech.

Więcej informacji na temat projektu na stronie Urzędu Miasta: www.szczecin.pl.

16.6.2. ORGANIZACJE MIĘDZYNARODOWE

Miasto prowadzi aktywność na forum organizacji międzynarodowych, tj. Związek Miast Bałtyckich (UBC) oraz Sieć Europejskich Regionów i Obszarów Metropolitalnych (METREX).

Na Forum UBC Bałtyckich Miast przedstawiciele Miasta uczestniczą w wymianie eksperckiej między miastami członkowskimi oraz w procesie ewaluacji zagadnień związanych z realizacją polityki spójności Unii Europejskiej. Wiodącym tematem współpracy jest zrównoważony rozwój regionu, przyszłość młodzieży, ochrona środowiska, współpraca z innymi organizacjami bałtyckimi i europejskimi, realizacja Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego oraz poprawa wizerunku i atrakcyjności regionu bałtyckiego. Pośród priorytetów UBC znajdują się również m.in zagadnienia społeczne, tj. zapobieganie przestępczości oraz bezpieczeństwo mieszkańców, promocja zdrowia i opieka nad ludźmi starszymi oraz zwalczanie dyskryminacji i równość płci. Istotna część działalności organizacji związana jest z promocją zaangażowania młodzieży w realizację polityki i działań sieciowych w Regionie Morza Bałtyckiego. Szczecin przystąpił do UBC uchwałą Rady Miasta Nr XVIII/214/91 z dnia 18 listopada 1991 r.

METREX w swoim programie działania (2012-2013) podejmował kwestie dotyczące przyszłości obszarów i regionów metropolitalnych w Europie, wpływu zmian klimatycznych na strukturę miast, przestrzennych relacji policentrycznych, przebiegu korytarzy transportowych w Europie, relacji miasto-wieś w układach regionalnych oraz mobilności. Organizacja promuje zagadnienia zrównoważonego rozwoju regionalnego Europy, realizuje założenia polityki regionalnej i spójności Unii Europejskiej. METREX oddziałuje na europejski rozwój terytorialny poprzez generowanie i analizowanie perspektyw i trendów rozwojowych aglomeracji miejskich. Sieć włączyła się aktywnie w europejską debatę na temat spójności terytorialnej, modernizacji sieci TEN-T oraz Europejską Politykę Sąsiedztwa. Szczecin uczestniczy w wymianie doświadczeń w dziedzinie planowania przestrzennego, kreowania rozwoju gospodarczego oraz wzmacniania funkcji metropolitalnych w miastach i regionach. Na forum organizacji Miasto zrealizowało zadania związane z mappingiem klastrów gospodarczych w obszarze metropolitalnym oraz promowało wspólnie z województwem zachodniopomorskim (członek METREX od 2011r.) Szczecin jako stolicę Euroregionu Pomerania i metropolię rozwijającą funkcje transgraniczne. RBGP WZ zrealizowało w ramach METREX projekt URMA dotyczący partnerstw miejsko-wiejskich.

16.6.3. MIASTA PARTNERSKIE

W zakresie współpracy z miastami partnerskimi i współpracy międzyregionalnej odbyły się spotkania z partnerami ze szwedzkiego Malmő. Z Sekretarzem Stanu Berlina p. Dunger Löper poruszono kwestie możliwościach intensyfikacji współpracy Szczecina z Berlinem, w szczególności połączenia kolejowego Szczecin – Berlin oraz współpracy w obszarze edukacji dwujęzycznej pomiędzy szkołami z obu miast.

Prezydent Szczecina dwukrotnie odbył „wizyty sąsiedzkie" u niemieckich partnerów, spotykając się z władzami powiatu Greifswald-Vorpommern i burmistrzami największych miast tego powiatu (Greifswald, Anklam, Pasewalk) oraz powiatu Ueckermark w celu omówienia bieżącej współpracy oraz uzgodnienia wspólnych tematów i potencjalnych projektów do realizacji w nowym okresie finansowania 2014-2020.

Więcej informacji na temat działań podejmowanych w ramach współpracy międzynarodowej Miasta można znaleźć na stronie internetowej: www.szczecin.pl.

16.6.4. INNE DZIAŁANIA

Prezydent Miasta, Piotr Krzystek otrzymał w maju 2013 r. Dyplom Europejski od władz kraju związkowego Brandenburgii za szczególny wkład na rzecz procesu integracji europejskiej. Zastępca Prezydenta, Krzysztof Soska został mianowany do zarządu nowo utworzonej Federacji Euroregionów Rzeczpospolitej Polskiej, która ma prowadzić przede wszystkim działania lobbingowe na rzecz Euroregionów.

Miasto uczestniczyło w organizacji uroczystości wręczenia nagrody Pomerania Nostra w Greifswaldzie, której laureatem w 2013 r. został prof. Eugeniusz Kus. W Szczecinie odbyła się również konferencja doroczna Programu Południowy Bałtyk, podczas której Prezydent Szczecina zaprezentował dotychczasowe praktyki współpracy transgranicznej z realizacji dwóch projektów i przedstawił rekomendację działań na nowy okres finansowania 2014-2020.

16.7. SZCZECIŃSKI OBSZAR METROPOLITALNY

Szczeciński Obszar Metropolitalny (SOM) jest miejskim obszarem funkcjonalnym o powierzchni 2 795 km^2, na którym zamieszkuje 687 tys. mieszkańców (2013). Jest układem osadniczym, ciągłym przestrzennie, złożonym z odrębnych administracyjnie jednostek i obejmuje zwarty obszar miejski oraz powiązaną z nim funkcjonalną strefę zurbanizowaną

Tabela 16.18.
LICZBA LUDNOŚCI OGÓŁEM W JST SOM

LICZBA LUDNOŚCI W JST SOM	1995	2000	2005	2009	2011	2012
Goleniów	31 176	31 757	33 029	34 090	34 364	35 381
Stepnica	4 495	4 634	4 687	4 746	4 737	4 858
Gryfino	31 283	31 061	31 296	31 469	31 442	32 177
Stare Czarnowo	3 858	3 864	3 885	3 781	3 812	3 864
Dobra (Szczecińska)	5 905	8 620	11 892	15 581	16 601	18 357
Kołbaskowo	5 265	7 155	8 595	10 061	10 349	11251
Nowe Warpno	1 826	1 616	1 559	1 641	1 651	1 692
Police	41 477	41 198	41 416	41 804	41 779	42 033
Stargard Szczeciński	73 254	71 374	70 639	69 870	69 633	69 724
Kobylanka	2 892	3 117	3 626	4 191	4 349	4 761
Stargard Szczeciński	10 827	11 027	11 293	11 673	11 822	12 380
M. Szczecin	**418 156**	**416 657**	**411 119**	**406 307**	**405 606**	**408 913**
M. Świnoujście	43 361	42 207	40 933	40 765	41 516	41 509

Źródło: GUS

wraz z ośrodkami bliskiego sąsiedztwa. Jego potencjał ludnościowy (40% ogółu mieszkańców województwa), przestrzenny (11,35% powierzchni województwa) i gospodarczy (45,8% ogółu podmiotów gospodarczych) określa rangę SOM w skali regionu zachodniopomorskiego, wskazuje także na skalę powiązań funkcjonalnych (społecznych, gospodarczych, przestrzennych, komunikacyjnych) w ramach obszaru. Gminy miejskie, wiejskie i wiejsko-miejskie SOM zajmują łącznie 12,2% obszaru województwa i stanowią 39,9% populacji regionu (2013).

SOM składa się z ośrodka centralnego – miasta wojewódzkiego Szczecina i powiązanego z nim funkcjonalnie najbliższego otoczenia. W planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego[9] za najsilniej powiązany ze Szczecinem uznano obszar gmin: Dobra (Szczecińska), Goleniów, Gryfino, Kobylanka, Kołbaskowo, Nowe Warpno, Stepnica, Police, Stare Czarnowo, Stargard Szczeciński, a także miasto Stargard Szczeciński i miasto Świnoujście.

Aglomeracja szczecińska w tak zdefiniowanym układzie terytorialnym stanowi od lat współdziałający organizm, a formalna współpraca realizowana jest przez jednostki samorządu terytorialnego w ramach zawiązanego w 2005 r. samorządowego stowarzyszenia.

Szczecin jest jednym z dziesięciu ośrodków metropolitalnych w Polsce wskazanych przez Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Pod wpływem oddziaływania Szczecina znajduje się jednak znacznie szerszy obszar o nieco słabszych, choć wciąż silnych powiązaniach funkcjonalnych (przyrodniczych i infrastrukturalnych) budujący wspólny potencjał społeczno-gospodarczy. Obszar ten określany, jako subregion metropolitalny[10] obejmuje dalszych 13 gmin (Międzyzdroje, Wolin, Dziwnów, Kamień Pomorski, Przybiernów, Nowogard, Osina, Warnice, Pyrzyce, Bielice, Kozielice, Banie i Widuchowa).

Obszarem tradycyjnie ciągnącym do Szczecina, jako centrum funkcjonalnego, są również tereny gmin po stronie Niemiec (część obszaru Meklemburgii Pomorza Przedniego), na które rozciąga się wpływ Szczecina, głównie jako ośrodka gospodarczego i kulturalnego, a dla których nie powstał ośrodek konkurencyjny. Obszar ten obejmujący gminy po stronie polskiej i niemieckiej stanowi strukturę przestrzenną określaną mianem transgranicznego regionu metropolitalnego Szczecina[11].

Szczeciński Obszar Metropolitalny jest ośrodkiem metropolitalnym o unikalnym w skali kraju nadgranicznym położeniu. Z uwagi na brak dużych ośrodków miejskich mogących pełnić funkcję metropolitalne we wschodnich regionach przygranicznych Niemiec istnieją realne szanse na ukształtowanie regionalnej strefy oddziaływania miasta rdzeniowego wychodzącej poza granice kraju poprzez rozszerzenie wpływu obszaru metropolitalnego Szczecina na przygraniczne gminy niemieckie (tj. Prenzlau, Schwedt, Pasewalk). Jednakże podkreślić należy, że obszary znajdujące się po niemieckiej stronie granicy są terenami o wyraźnej tendencji depopulacyjnej i niskiej kondycji gospodarczej. Istotne ograniczenie stanowi brak silnych powiązań funkcjonalnych i administracyjnych Szczecina i jego otoczenia z obszarem oddziaływania na terenie Niemiec. W minionych latach z różnorodnym nasileniem występuje zjawisko odbudowy powiązań w sferze podstawowej obsługi i korzystania z wybranych usług (zwłaszcza w zakresie handlu i gastronomii).

Położenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego determinuje znaczenie tego ośrodka funkcjonalnego w rozwo-

9 Do wyznaczenia delimitacji SOM posłużono się 3 rodzajami wskaźników: w. funkcjonalne (oparte o powiązania rdzenia MOF z obszarami przylegającymi (liczba osób dojeżdżających do pracy, liczba „przemeldowań" z rdzenia ośrodka na obszary przylegające); w. społeczno-gospodarcze: mierzące społeczno-gospodarczy aspekt urbanizacji (udział pracujących w zawodach pozarolniczych, liczba podmiotów gospodarczych, udział podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu); w. morfologiczne: mierzące gęstość zaludnienia oraz liczbę nowych mieszkań oddawanych do użytku.

10 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, 2010, str. 154-155.

11 Określenie istniejących powiązań funkcjonalnych pozwoliło na wstępną delimitację transgranicznego regionu metropolitalnego Szczecina (TRMS), obejmującego łącznie 12 968 km^2 powierzchni (w tym 7 835 km^2 po stronie polskiej), cały obszar znajduje się w granicach Euroregionu Pomerania. Więcej w: Koncepcja rozwoju transgranicznego regionu metropolitalnego Szczecina – część polska, 2011.

Tabela 16.19.
PRZYROST NATURALNY W JST SOM

PRZYROST NATURALNY W JST SOM	1995	2000	2005	2009	2012
Goleniów	132	84	64	115	82
Stepnica	10	15	8	-4	-5
Gryfino	143	91	91	105	61
Stare Czarnowo	24	0	2	4	-1
Dobra (Szczecińska)	9	44	76	56	99
Kołbaskowo	42	50	64	85	96
Nowe Warpno	3	-9	-5	0	-5
Police	215	103	120	136	79
Stargard Szczeciński	286	160	70	138	-36
Kobylanka	18	13	-9	11	26
Stargard Szczeciński	58	51	26	28	16
M. Szczecin	**-344**	**-662**	**-525**	**-489**	**-685**
M. Świnoujście	46	-39	-61	-23	-109

Źródło: GUS

ju Euroregionu Pomerania i współpracy transgranicznej oraz transnarodowej w Regionie Morza Bałtyckiego.

Stowarzyszenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (SSOM) jest stowarzyszeniem gmin, prowadzącym swoją działalność na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j.: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.) oraz ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. (Dz.U. z 2001 r., Nr 79, poz. 855 ze zm.) prawo o stowarzyszeniach. Stowarzyszenie gmin jest odrębną osobą prawną. Stowarzyszenie zawiązano na czas nieograniczony.

U podstaw powołania SSOM legło przeświadczenie, że obecny jednolity model gminy nie stwarza wystarczających możliwości rozwoju i realizacji ponadgminnych projektów infrastrukturalnych, których celem jest trwały i zrównoważony rozwój całego regionu, zwiększenie jego międzynarodowej roli oraz poprawa jakości życia wszystkich jego mieszkańców. Inicjatywa powstania Stowarzyszenia wynikła z oddolnej potrzeby integracji działań zmierzających do zaspokajania potrzeb mieszkańców na obszarze powiązanym funkcjonalnie.

Jako oddolna inicjatywa samorządów, Stowarzyszenie bazuje na solidarnej współpracy samorządów, koordynując prace zmierzające do stworzenia silnego ośrodka metropolitalnego. Wspólne prace polegają m.in. na przygotowaniu koncepcji zarządzania Szczecińskim Obszarem Metropolitalnym, strategii rozwoju, wprowadzeniu uregulowań legislacyjnych, lobbingu i innych działaniach eksponujących atrakcyjność inwestycyjną, gospodarczą i kulturową obszaru.

Działania Stowarzyszenia idą w kierunku stworzenia wspólnego obszaru metropolitalnego, oddziaływującego transgranicznie, rozwijającego się w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju, o silnych, wewnętrznych powiązaniach funkcjonalnych oraz świadczącego wysoki poziom usług publicznych, zapewniającego wysoką jakość życia i miejsca pracy swoim mieszkańcom.

Początkowo Stowarzyszenie działało pod nazwą Samorządowego Stowarzyszenia Współpracy Regionalnej, które powołano dnia 15 kwietnia 2005 roku na mocy Uchwały nr 1/2005 Zebrania Założycielskiego Samorządowego Stowarzyszenia Współpracy Regionalnej. W dniu 4 września 2009 roku Uchwałą RM Nr/XXXI/783/09 Stowarzyszenie zmieniło nazwę na Stowarzyszenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego.

Członkami założycielami Stowarzyszenia Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego są: Województwo Zachodniopomorskie, Gmina Miasto Szczecin, Gmina Dobra, Gmina Goleniów, Gmina Gryfino, Gmina Kobylanka, Gmina Kołbaskowo, Gmina Police, Gmina Stare Czarnowo.

W kolejnych latach do Stowarzyszenia dołączyły:

- Miasto Stargard Szczeciński – Uchwała nr XXI/235/08 Rady Miejskiej w Stargardzie Szczecińskim z dnia 27 maja 2008 r.,
- Gmina Stargard Szczeciński – Uchwała nr XVIII/125/08 Rady Gminy Stargard Szczeciński z dnia 13 czerwca 2008 r.,
- Gmina Miasto Świnoujście – Uchwała nr XXXIX/337/2008 Rady Miasta Świnoujście z dnia 26 czerwca 2008 r.; Gmina wystąpiła z SSOM 24 września 2009 r.,
- Gmina Nowe Warpno – Uchwała nr XX/119/2008 Rady Miejskiej w Nowym Warpnie z dnia 30 września 2008 r.,
- Starostwo Powiatowe w Policach – Uchwała XXXII/220/2009 Rady Powiatu z dnia 7 października 2009 r.,
- Gmina Stepnica – Uchwała nr 5/57/11 Rady Gminy Stepnica z dnia 31 maja 2011 r.,
- Miasto Świnoujście – Uchwała nr XXXIV/272/2013 Rady Miasta Świnoujście z dnia 17 stycznia 2013 r.

Województwo Zachodniopomorskie – samorząd regionalny, utworzony na mocy ustawy o samorządzie województwa; realizuje zadania związane z regionalnym kolejowym transportem publicznym oraz zarządzania drogami wojewódzkimi. Opracowuje i wdraża m.in. strategię rozwoju województwa, strategię rozwoju transportu w województwie oraz plan zagospodarowania przestrzennego województwa.

Gmina Miasto Szczecin – gmina na prawach powiatu utworzona na mocy ustawy o samorządzie gminnym i ustawy o samorządzie powiatowym. Szczecin to miasto rdzeniowe obszaru metropolitalnego, w którym mieszka blisko 410 tysięcy mieszkańców oraz w którym koncentruje się potencjał naukowy, gospodarczy i kulturalny regionu.

Gmina Dobra – samorząd lokalny utworzony na mocy ustawy o samorządzie gminnym. Położona w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Szczecin, w której mieszka ponad 17,5 tysiąca mieszkańców.

Gmina Goleniów – samorząd lokalny utworzony na mocy ustawy o samorządzie gminnym. Położona w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Szczecin. W gminie mieszka ponad 35,1 tys. mieszkańców i zlokalizowane są ważne dla rozwoju gospodarczego metropolii tereny inwestycyjno-przemysłowe oraz lotnisko.

Gmina Gryfino – samorząd lokalny utworzony na mocy ustawy o samorządzie gminnym. Położona na południu w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Szczecin. W gminie mieszka ponad 32,1 tys. mieszkańców i zlokalizowane są ważne dla rozwoju gospodarczego metropolii tereny inwestycyjne.

Gmina Kobylanka – samorząd lokalny utworzony na mocy ustawy o samorządzie gminnym. Położona od strony wschodniej w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Szczecin. W gminie mieszka ponad 4,6 tys. mieszkańców i zlokalizowane są ważne dla metropolii tereny rekreacyjne.

Gmina Kołbaskowo – samorząd lokalny utworzony na mocy ustawy o samorządzie gminnym. Położona od strony zachodniej w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Szczecin i granicy z RFN. W gminie mieszka ponad 11,2 tys. mieszkańców.

Gmina Police – samorząd lokalny utworzony na mocy ustawy o samorządzie gminnym. Położona od północy w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Szczecin. W gminie mieszka ponad 42,0 tys. mieszkańców i zlokalizowane są ważne dla rozwoju gospodarczego regionu zakłady przemysłowe.

Gmina Stare Czarnowo – samorząd lokalny utworzony na mocy ustawy o samorządzie gminnym. Położona na południu w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Szczecin. W gminie mieszka ponad 3,8 tys. mieszkańców.

Gmina miejska Stargard Szczeciński – samorząd lokalny utworzony na mocy ustawy o samorządzie gminnym. Położona od strony wschodniej w odległości 20 km od miasta Szczecin. W gminie mieszka ponad 69,7 tys. mieszkańców i zlokalizowane są ważne dla rozwoju gospodarczego metropolii tereny inwestycyjno-przemysłowe oraz ważne zakłady pracy dla regionu.

Gmina wiejska Stargard Szczeciński – samorząd lokalny utworzony na mocy ustawy o samorządzie gminnym. Położona od strony wschodniej w odległości 20 km od miasta Szczecin. W gminie mieszka ponad 12,3 tys. mieszkańców.

Gmina Nowe Warpno – samorząd lokalny utworzony na mocy ustawy o samorządzie gminnym. Położona od strony północnej w odległości 30 km od miasta Szczecin. W gminie mieszka ponad 1,7 tys. mieszkańców. Pełni ważną funkcję rekreacyjną.

Powiat Police – samorząd ponadlokalny, utworzony na mocy ustawy o samorządzie powiatowym. Realizuje m.in. zadania dotyczące transportu publicznego na terenie gmin: Nowe Warpno, Police, Kołbaskowo, Dobra. Pełni ważną funkcję portową.

Gmina Stepnica – samorząd lokalny utworzony na mocy ustawy o samorządzie gminnym. Położona w północno-wschodniej części obszaru metropolitalnego, w linii prostej 25 km od miasta Szczecin. W gminie mieszka ponad 4,9 tys. mieszkańców. Pełni ważną funkcję portową i rekreacyjną.

Miasto Świnoujście – gmina miejska na prawach powiatu utworzona na mocy ustawy o samorządzie gminnym i ustawy o samorządzie powiatowym. Jedno z najatrakcyjniejszych miast polskiego wybrzeża, położone jest na północno-zachodnim krańcu Polski; jedyne miasto w Polsce leżące na kilkudziesięciu wyspach. Jego granice stanowią: od południa Zalew Szczeciński, od północy Morze Bałtyckie, od zachodu granica państwowa z RFN, zaś od strony wschodniej gmina Międzyzdroje; liczy 41,1 tys. mieszkańców i zajmuje powierzchnię 19 723 ha.

Wymienione wyżej samorządy w naturalny sposób wchodzą w różnego rodzaju partnerstwa związane z realizacją zadań ustawowych gmin i powiatów SOM – realizowane samodzielnie lub w ramach Stowarzyszenia SOM. Oznacza to, że partnerstwo jest w pełni merytorycznie i instytucjonalnie ukształtowane; posiada zdolność organizacyjną do wdrożenia projektu. Na przestrzeni 8 lat partnerstwo zrealizowało i realizuje zarówno projekty krajowe, jak i transgraniczne (w tym współfinansowane ze środków pomocowych).

Delimitacja SOM bazuje na istniejących połączeniach funkcjonalnych, w szczególności gospodarczych i infrastrukturalnych. Przyjęto, że rdzeniem SOM jest obszar obejmujący gminy członkowskie Stowarzyszenia.

Zgodnie ze Statutem Stowarzyszenia Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (SSOM), ***celem Stowarzyszenia*** jest:

- upowszechnianie idei samorządności lokalnej i regionalnej oraz wspieranie jej rozwoju,
- podejmowanie i wspieranie wszelkich działań zmierzających do utworzenia Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego,
- realizacja i ochrona wspólnych interesów członków Stowarzyszenia,
- kształtowanie jednolitej polityki stowarzyszonych jednostek samorządu terytorialnego,
- reprezentowanie interesów Stowarzyszenia na forum krajowym i międzynarodowym,
- promowanie osiągnięć członków Stowarzyszenia,
- wspieranie gospodarczego i kulturowego rozwoju Stowarzyszenia, wspieranie współpracy zagranicznej członków Stowarzyszenia, zwłaszcza współpracy transgranicznej.

Dla realizacji swoich celów Stowarzyszenie wykonuje następujące zadania:

- inicjowanie na terenie jednostek samorządu terytorialnego członków Stowarzyszenia wspólnych przedsięwzięć, w szczególności w zakresie:
  - planowania przestrzennego,
  - rozwoju wspólnej przestrzeni, zwłaszcza infrastruktury gazowej, energetycznej, wodnej, kanalizacyjnej i drogowej, ochrony środowiska i gospodarki odpadami, a w tym ochrony wód, ziemi i powietrza oraz krajobrazu,

  - rozwoju gospodarczego i turystycznego gmin w oparciu o ich naturalne walory przyrodnicze przez wskazanie terenów inwestycyjnych,
  - komunikacji i transportu,
  - kultury, sportu i rekreacji,
  - promocji gospodarczej i turystycznej,
  - polityki edukacyjnej,
  - tworzenia sieci teleinformatycznych,
  - uzgadniania systemu zabezpieczenia medycznego,
- wykonywanie zadań określonych w podpisywanych przez Stowarzyszenie umowach i porozumieniach,
- prowadzenie działalności gospodarczej – usługowej, w szczególności: wydawniczej, szkoleniowej, konsultingowej i marketingowej,
- pozyskiwanie i wykorzystywanie środków pomocowych Unii Europejskiej oraz krajowych i międzynarodowych instytucji finansowych dla realizacji celów Stowarzyszenia,
- podejmowanie innych działań zgodnych z przepisami prawa zmierzających do osiągnięcia celów Stowarzyszenia.

W celu określenia potrzeb mieszkańców SOM odbyły się w latach 2011 i 2012 trzy konferencje mające na celu określenie kierunków rozwoju transportu publicznego w SOM: Warsztaty metropolitalne – 23.05.2011 – „Szczecińska Karta Metropolitalna"; I Forum Metropolitalne – 25.04.2012 – „Transport publiczny w SOM"; II Forum Metropolitalne –19.11.2012 – „Związek komunikacyjny – potrzeba czy konieczność?". Efektem końcowym tych spotkań było opracowanie Koncepcji rozwoju transportu publicznego w SOM oraz wytyczono zadania dla gmin-członków SSOM w zakresie jej realizacji.

W ramach opracowanej Koncepcji dokonano wstępnej diagnozy potrzeb obszaru w zakresie transportu publicznego w SOM, uwzględniającej badania: transport drogowy (stan aktualny oraz planowane inwestycje i plany rozwoju), dostępność komunikacyjna (z uwzględnieniem obszaru transgranicznego), szacunkowa liczba przemieszczających się między Szczecinem a gminami sąsiednimi, czas przejazdu transportem drogowym z gmin sąsiednich do centrum Szczecina, analiza gmin obsługiwanych przez komunikację miejską Szczecina, powiązania komunikacji miejskiej Stargardu Szczecińskiego z sąsiednimi gminami, plan rozwoju sieci drogowej w SOM; sieć linii kolejowych w SOM; docelowa sieć połączeń kolejowych w SOM; rozmieszczenie centrów i węzłów komunikacyjnych w granicach SOM.

Do najważniejszych projektów zrealizowanych przez Stowarzyszenie w latach 2010-2013 należą: „Koncepcja rozwoju transgranicznego regionu metropolitalnego Szczecina – cz. PL", „Polsko – niemieckie spotkania na szlakach rowerowych", „Koncepcja rozwoju transportu publicznego w SOM", Koncepcja metropolitalnego systemu ścieżek rowerowych w TRMS. Aktualnie Stowarzyszenie pracuje nad promocją rozwoju gospodarczego SOM, integracją transportu publicznego w SOM oraz planami gospodarki niskoemisyjnej w JST SOM.

Więcej informacji na temat zadań realizowanych przez SSOM na stronie internetowej: www.som.szczecin.pl.

16.7.1. WYZWANIA DLA SOM W KONTEKŚCIE NOWEJ PERSPEKTYWY FINANSOWEJ 2014-2020

Jednym z głównych wyzwań dla SOM jest **potrzeba dookreślenia i wzmocnienia funkcji metropolitalnych Szczecina**. Zawartość ich zbioru wynika przede wszystkim z przyjęcia ogólnego założenia dotyczącego określenia zasad integracji w logice istnienia miejskiego obszaru funkcjonalnego, wyznaczonego strefami oddziaływań i zasięgiem uzupełniających się działalności.

Przekraczanie granic administracyjnych, jakie znajdują się na obszarze szczecińskiego obszaru funkcjonalnego (SOF), należy uznać za główne wyzwanie, z jakim muszą się zmierzyć jednoczące się gminy aglomeracji. Wymaga ono szczególnego skoordynowania zasad współpracy gmin, aby była szansą na rozwijanie ich lokalnych kompetencji, określonych w obowiązujących aktach prawnych.

Inne wyzwania wiążą się z koniecznością **integracji, umacniania partnerstwa, ściślejszej** współpracy – dotyczy to przede wszystkim relacji pomiędzy JST tworzącymi SSOM, ale i współpracy instytucji publicznych prowadzących swoją działalność na jego obszarze. Potrzeba integracji i formalizowania współpracy jest w interesie wszystkich współtworzących obszar funkcjonalny, gdyż tylko tak zbudowana jedność będzie postrzegana na zewnątrz jako wyraz determinacji w działaniach mających zaowocować pożądanymi zmianami. Kolejno, **potrzeba podmiotowości szczecińskiego obszaru metropolitalnego** wynika z faktu istnienia znacznego rozdrobnienia interesów i słabego poczucia przynależności terytorialnej, jaką wyrażają podmioty tworzące obszar funkcjonalny. Ich przyszłe relacje powinny być rezultatem wypracowania nowej jakości układu terytorialnego, który zintegrowany będzie w założeniach miejskiego obszaru funkcjonalnego. **Rozpoznawalność szczecińskiego obszaru funkcjonalnego** związana jest z nowym wizerunkiem. Musi być ona wyrazem woli współdziałania gmin i wynikać z wyznaczenia i konsekwentnego wdrażania przedsięwzięć zorientowanych na realizację projektów rozwojowych, podkreślających nową atrakcyjność miejsc i zasobów. Jako jeden podmiot SOF ma szanse skuteczniej wdrażać przyjęte cele, pod warunkiem utożsamiania się z nimi wszystkich zainteresowanych zmianami JST.

Różnorodność JST członkowskich SOF wymaga koordynowania planów dotyczących użyteczności swoich walorów (**potrzeba komplementarności działań).** Konieczne jest rozpoznanie istniejących zamierzeń rozwojowych gmin oraz opracowanie zasad współpracy, przyczyniającej się do lepszego wykorzystania posiadanych możliwości, poprzez wyznaczenie specjalizacji obszarów. Ma to na celu ograniczenie konkurencji wewnętrznej, która mogłaby umniejszać potencjał i rangę całego obszaru funkcjonalnego, w tym dominacji miasta rdzeniowego. Projekty komplementarne powinny być przydatne w realizacji celów tworzenia nowoczesnego miejskiego obszaru funkcjonalnego (m.in. rozstrzygnięcia podejmowane w ramach planowania przestrzennego JST, wybór urządzeń infrastruktury komunalnej, itp). Istnieje **konieczność budowania tożsamości terytorialnej**, co oznacza podejmowanie wielu długookresowych przedsięwzięć zorien-

towanych na budowanie kapitału społecznego JST SOM. Potrzeba dokonywania zmian w obszarze społecznym wynika głównie z zaszłości historycznych, które jednak mimo upływu lat ciągle pozostają istotnym czynnikiem rozwoju. Pobudzanie procesów zakorzeniania i tworzenia społeczności lokalnych powinno być przedmiotem starań władz miast i gmin wiejskich oraz współpracujących z nimi organizacji pozarządowych, ale należy też pamiętać, że można skłaniać mieszkańców do pozostania, szczególnie na terenach zagrożonych bezrobociem. Migracje są częścią aktualnych realiów nie tylko Polski, ale wielu krajów Unii Europejskiej. Mobilność zasobów ludzkich jest ważnym czynnikiem budowania konkurencyjności miejsc i społeczny kontekst planów funkcjonowania szczecińskiego obszaru funkcjonalnego musi uwzględniać ten aspekt. Tożsamość lokalna to bogactwo obszaru, ale jego użyteczność wymaga szczególnych działań. Wyzwaniem rozwojowym będzie również zidentyfikowanie elementów integrujących jej mieszkańców w grupę społeczną i wspieranie inicjatyw oddolnych przyczyniających się do intensyfikacji takich przedsięwzięć.

16.7.2. ZINTEGROWANE INWESTYCJE TERYTORIALNE

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) to nowy sposób współpracy samorządów, za pomocą którego realizowane będą strategie terytorialne, przede wszystkim dotyczące zintegrowanych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich. Przy pomocy tego instrumentu partnerstwa jednostek samorządu terytorialnego miejskich obszarów funkcjonalnych mogą realizować zintegrowane przedsięwzięcia, łączące działania finansowe z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. ZIT będą realizowane przede wszystkim na terenie miast wojewódzkich i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO). Podstawowym warunkiem realizacji ZIT jest posiadanie dokumentu strategicznego (strategii ZIT) określającego cele, kierunki rozwoju, zasady współpracy oraz najważniejsze działania i przedsięwzięcia do realizacji wynikające z analizy barier i potencjałów rozwojowych. Prace nad przygotowaniem Strategii ZIT dla SOM rozpoczęły się w 2013 r.

Podstawę prawną wdrożenia instrumentu ZIT określają w szczególności:

- art. 36 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006,
- art. 7 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia" oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006.

Na poziomie krajowym uszczegółowienie przepisów UE w zakresie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych określa Umowa Partnerstwa.

16.7.3. CELE ZIT

ZIT jako nowe narzędzie wspierające rozwój terytorialny, ma przyczynić się do zwiększenia efektywności realizacji polityki spójności. Celem realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych jest: sprzyjanie rozwojowi współpracy i integracji na obszarach funkcjonalnych; promowanie partnerskiego modelu współpracy równych jednostek administracyjnych na miejskich obszarach funkcjonalnych, realizacja zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby i problemy miast i ich obszarów funkcjonalnych; zwiększenie wpływu miast i powiązanych z nimi obszarów funkcjonalnych na kształt i sposób realizacji działań wspieranych na ich obszarach w ramach polityki spójności. Realizacja zintegrowanych inwestycji terytorialnych daje nowe możliwości rozwoju SOM.

16.8. FINANSE SAMORZĄDU MIASTA

16.8.1. POLITYKA FINANSOWA MIASTA

Finanse Miasta są integralną częścią publicznego systemu finansowego, obejmującego procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz z ich rozdysponowaniem.

Gospodarka finansowa Miasta Szczecin prowadzona jest w oparciu o corocznie opracowywany i uchwalany przez Radę Miasta budżet, zawierający zestawienie prognozowanych dochodów, planowanych wydatków oraz przychodów i rozchodów. Przygotowanie i opracowanie budżetu odbywa się zgodnie z określonymi przepisami gminnymi – przede wszystkim uchwałami Rady Miasta w sprawie kierunkowych założeń polityki budżetowej Miasta oraz procedury tworzenia i uchwalania budżetu. Podstawowym aktem prawnym określającym zasady opracowania budżetu, jego uchwalanie oraz wykonywanie jest Ustawa o finansach publicznych.[12]

Od 2005 roku Szczecin pracuje nad budżetem zadaniowym. Takie ujęcie czyni budżet bardziej zrozumiałym dla mieszkańców, ponieważ u podstaw podejścia zadaniowego leży powiązanie konkretnego wydatku z zadaniem, które miasto realizuje na ich rzecz. Budżet w ujęciu zadaniowym ma umożliwić wybór optymalnego sposobu realizacji zadań Miasta poprzez określenie jasnych celów i wskaźników efektywności ich realizacji, a także wskazanie odpowiedzialności za wykonanie konkretnego zadania.

Budżet zadaniowy stanowi – obok wieloletniego planowania finansowego, wieloletniego planu inwestycyjnego, długu publicznego, oceny ratingowej oraz zarządzania płynnością – istotne narzędzie polityki finansowej prowadzonej przez Miasto. Z jej zasadami, narzędziami i celami można się zapoznać na stronach Biuletynu Informacji Publicznej w do-

12 Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885 z późn. zm.).

kumencie „Polityka Finansowa Miasta Szczecin" [13]. Do 2010 roku Polityka Finansowa była prezentowana jako samodzielna publikacja, obecnie stanowi integralną część dokumentu „Wieloletnia Prognoza Finansowa Miasta Szczecin".

Cele polityki finansowej Miasta Szczecin są sprzężone ze Strategią Rozwoju Miasta, w której określone zostały dążenia oraz perspektywy rozwoju Miasta. Założenia polityki dochodowej, pozyskiwania środków z funduszy unijnych oraz perspektywy polityki inwestycyjnej stanowią jej podwaliny. Zarządzanie finansami opiera się na wieloletnim planowaniu i ścisłej korelacji między rocznym budżetem, a wieloletnim programem rozwoju Szczecina. Określenie długoterminowej perspektywy czasowej zamiarów inwestycyjnych w ujęciu rzeczowym i finansowym pozwala na ocenę zdolności kredytowej budżetu Miasta w konfrontacji z potrzebami. Pozwala również na podjęcie w odpowiednio wyprzedzającym terminie starań o pozyskanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych.

Celem strategicznym polityki finansowej Miasta jest zabezpieczenie środków finansowych na realizację zadań bieżących Miasta przy jednoczesnym utrzymaniu wzrostu poziomu wydatków inwestycyjnych.

W 2013 roku budżet Miasta Szczecin zamknął się kwotami:
- po stronie dochodów kwotą 1 775 266 616 zł,
- po stronie wydatków kwotą 1 776 849 383 zł.

Deficyt budżetowy wyniósł 1 582 767 zł.

W latach budżetowych 2005 – 2008 budżet Miasta zamykał się nadwyżką. Od roku 2009 wynik budżetowy Miasta Szczecin jest ujemny. Deficyt budżetowy jest efektem zwiększonych wydatków inwestycyjnych finansowanych kredytami i obligacjami.

16.8.2. DOCHODY MIASTA

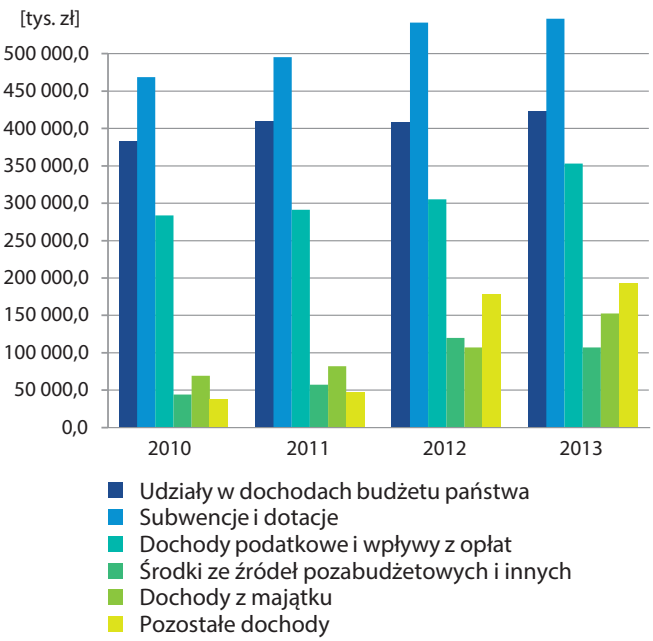
Miasto w celu realizacji zadań gromadzi dochody. Według zapisów ustawy z 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2010 r., Nr 80 poz. 526 j. t.) na dochody tych jednostek składają się trzy podstawowe elementy:
- dochody własne
- subwencja ogólna,
- dotacje z budżetu państwa.
- Dochodami jednostek samorządu terytorialnego mogą być także:
- środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi,
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej,
- inne środki określone w odrębnych przepisach.

Na wielkość dochodów budżetowych Gminy Miasto Szczecin w latach 2012 i 2013 znaczący wpływ miały następujące źródła:
- subwencje i dotacje na działalność związaną z realizacją zadań własnych i zleconych: w 2012 roku – 32,6%, w 2013 roku – 30,8%,
- udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa tj. wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych i fizycznych: w 2012 roku – 24,6%, w 2013 roku – 23,8%,
- podatki i opłaty lokalne: w 2012 roku – 18,4%, w 2013 roku – 19,9%,
- dochody z majątku Miasta: w 2012 roku – 6,4%, w 2013 roku – 8,6%.

Od 2007 roku dochody w budżecie Miasta są podzielone na bieżące i majątkowe. Do dochodów majątkowych zalicza się:
- dotacje i środki otrzymane na inwestycje,
- dochody ze sprzedaży majątku,
- dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności.

W strukturze dochodów Miasta Szczecin dominują dochody bieżące. Stanowiły one w 2013 roku 92,4% całkowitych dochodów Miasta. Dochody Miasta Szczecin według źródeł przedstawia tabela i wykres.

Wykres 16.1.
STRUKTURA DOCHODÓW MIASTA SZCZECIN W LATACH 2010-2013

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Szczecin w latach 2010-2013.

Poniższy ranking przedstawia wskaźnik zamożności na osobę w miastach wojewódzkich. Dochody budżetu samorządowego zostały pomniejszone o dotacje, które zwłaszcza w okresie tak intensywnego korzystania z funduszy unijnych, mają bardzo silny wpływ na wielkość dochodów. A jest to awans chwilowy, który nie ma związku z trwałym wzrostem zamożności budżetu.

13 Na stronie Biuletynu Informacji Publicznej www.bip.um.szczecin.pl, zakładka Finanse/ Finanse i majątek Miasta można zapoznać się z budżetem Miasta, sprawozdaniami z jego wykonania, oceną wiarygodności kredytowej Miasta. Zamieszczane są również dokumenty takie jak memorandum finansowe oraz informacja o stanie mienia komunalnego.

Tabela 16.20.
DOCHODY MIASTA SZCZECIN W LATACH 2012-2013 WEDŁUG GRUP [TYS. ZŁ]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012		2013	
	WYKONANIE	STRUKTURA%	WYKONANIE	STRUKTURA%
I. Dochody bieżące	**1 500 615,0**	**90,4**	**1 640 965,8**	**92,4**
1. Udziały w dochodach budżetu państwa (PIT, CIT)	408 098,0	24,6	422 702,3	23,8
2. Subwencje i dotacje	521 627,8	31,4	544 759,1	30,7
z tego:				
• subwencje	373 809,9	22,5	386 942,6	21,8
• dotacje	147 817,9	8,9	157 816,5	8,9
3. Dochody podatkowe, wpływy z opłat i pozostałe	483 998,1	29,2	546 402,3	30,8
z tego:				
• dochody podatkowe	243 857,2	14,7	258 291,4	14,5
• wpływy z opłat	61 535,7	3,7	94 848,4	5,3
• pozostałe dochody	178 605,2	10,8	193 262,5	10,9
4. Dochody z majątku	79 183,4	4,8	118 890,8	6,7
5. Środki ze źródeł pozabudżetowych i innych	7 707,7	0,5	8 211,3	0,5
II. Dochody majątkowe	**159 645,1**	**9,6**	**134 300,8**	**7,6**
1. Środki ze źródeł pozabudżetowych i innych	111 968,3	6,7	98 883,5	5,6
2. Dochody z majątku (sprzedaż majątku, przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności)	27 735,5	1,7	33 483,3	1,9
3. Subwencje i dotacje	19 941,3	1,2	1 934,0	0,1
III. Dochody ogółem	**1 660 260,1**	**100,0**	**1 775 266,6**	**100,0**
z tego:				
1. Udziały w dochodach budżetu państwa	408 098,0	24,6	422 702,3	23,8
2. Subwencje i dotacje	541 569,1	32,6	546 693,1	30,8
z tego:				
• subwencje	377 084,4	22,5	386 942,6	21,8
• dotacje	164 484,7	10,1	159 750,5	9,0
3. Dochody podatkowe i wpływy z opłat	305 392,9	18,4	353 139,8	19,9
z tego:				
• dochody podatkowe	243 857,2	14,7	258 291,4	14,5
• wpływy z opłat	61 535,7	3,7	94 848,4	5,3
4. Środki ze źródeł pozabudżetowych i innych	119 676,0	7,2	107 094,8	6,0
5. Dochody z majątku	106 918,9	6,4	152 374,1	8,6
6. Pozostałe dochody	178 605,2	10,8	193 262,5	10,9

Źródło: budżet Miasta Szczecin w latach 2010-2014

DOCHODY PODATKOWE I WPŁYWY Z OPŁAT

Podatki i opłaty lokalne (2012 rok – 305 393 tys. zł, 2013 rok – 353 140 tys. zł) to znaczące i zarazem stabilne źródło dochodów Miasta.

Największy udział w tej grupie dochodów posiada podatek od nieruchomości (2012 rok – 203 515 tys. zł, 2013 rok – 215 862 tys. zł), który jest najbardziej stabilnym źródłem dochodów własnych i najważniejszym z podatków lokalnych. Dochody z tego tytułu stanowiły w roku 2012 – 66,6%, w roku 2013 – 61,1% wszystkich wpływów z podatków i opłat lokalnych.

Inną znaczącą pozycją w grupie dochodów podatkowych są wpływy z podatków od czynności cywilnoprawnych. Do roku 2008 wpływy z tego tytułu były znaczące w związku ze znaczną liczbą zawieranych transakcji na rynku nieruchomości i ruchomości. Od 2009 roku nastąpił spadek wpływów z podatków od czynności cywilnoprawnych. Na koniec 2013 roku wpływy te kształtują się na poziomie 23 850 tys. zł, co stanowi 6,8% wszystkich wpływów z podatków i opłat lokalnych. Duże kwoty wpływają do budżetu Miasta z tytułu opłat za parkowanie i zajęcie pasa drogowego i stanowią 10,2% ogółu podatków i opłat lokalnych.

Nowym źródłem dochodu w budżecie Miasta jest opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Od lipca 2013 funkcjonuje nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi, dochody z tytułu opłaty wyniosły 32 299 tys. zł.

Do ważniejszych źródeł dochodów z tytułu opłat należą wpływy z tytułu wydawania zezwoleń na sprzedaż alkoholu, które w całości przeznaczane są na realizację Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Programu Przeciwdziałania Narkomanii zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Do budżetu Miasta wpływają również znaczne kwoty z tytułu opłaty skarbowej, komunikacyjnej oraz z podatku od środków transportowych.

Tabela 16.21.
RANKING MIAST WOJEWÓDZKICH POD WZGLĘDEM ZAMOŻNOŚCI NA 1 MIESZKAŃCA

2010	2011	2012	MIASTO
1	1	1	Warszawa
2	2	2	Wrocław
7	7	3	Poznań
5	4	4	Kraków
6	5	5	Gdańsk
3	3	6	Katowice
4	6	7	Opole
8	8	8	Kielce
10	9	9	Rzeszów
12	12	10	Olsztyn
11	11	11	Białystok
16	13	12	Łódź
9	10	13	Zielona Góra
13	14	14	Toruń
14	15	15	Lublin
18	**17**	**16**	**Szczecin**
15	16	17	Bydgoszcz
17	18	18	Gorzów Wlkp

Źródło: www.wspolnota.org.pl/rankingi/ najbogatsze-samorządy (2012).

Tabela 16.22.
WYBRANE DOCHODY Z PODATKÓW I OPŁAT W LATACH 2012-2013 [ZŁ]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013
podatek od nieruchomości	203 515 182	215 862 431
opłaty za parkowanie	24 580 977	25 430 879
podatek od czynności cywilnoprawnych	21 458 805	23 850 347
opłaty za zajęcie pasa drogowego	10 295 856	10 602 277
wpływy z tytułu wydawania zezwoleń na sprzedaż alkoholu	8 867 238	9 058 031
opłata skarbowa	6 866 326	6 997 718
podatek od środków transportowych	9 639 524	10 224 373
wpływy z opłaty komunikacyjnej i innych opłat związanych z ruchem pojazdów	6 712 499	7 118 119
podatek od spadków i darowizn	3 425 055	3 247 463
wpływy z karty podatkowej	1 554 336	1 559 655
opłata targowa	750 190	720 544
dochody z podatków i opłat ogółem	305 392 878	353 139 750
udział dochodów z podatków i opłat w dochodach budżetu Miasta (%)	18,4	19,9

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Szczecin w latach 2012-2013.

SUBWENCJE I DOTACJE

Subwencje i dotacje stanowiące dochód budżetu Miasta obejmują: subwencje, dotacje celowe na zadania własne, dotacje na zdania zlecone z mocy ustaw i porozumień oraz dotacje celowe na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST.

Najwyższe dochody w tej grupie stanowią subwencje, w tym subwencja na zadania oświatowe. W 2012 roku wyniosła ona 360 699 tys. zł, w 2013 roku – 375 368 tys. zł.

Na przestrzeni lat od 2000 roku udział subwencji i dotacji znacząco zmalał w wyniku zmiany systemu i wprowadzenia finansowania zadań jednostek udziałami PIT i CIT.

W zakresie subwencji oświatowej MEN corocznie określa w drodze rozporządzenia sposób podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego z uwzględnieniem w szczególności typów i rodzajów szkół i placówek prowadzonych przez te jednostki, stopnie awansu zawodowego nauczycieli oraz liczby uczniów. Kwota subwencji oświatowej przekazywana jest Miastu z budżetu państwa według ściśle określonego algorytmu podziału części oświatowej subwencji, stanowiącego załącznik do wyżej wymienionego rozporządzenia. Otrzymywana przez Miasto subwencja oświatowa pokrywa zaledwie 70% zadań nią objętych.

Również dotacje celowe z budżetu państwa nie pokrywają kosztów nałożonych ustawowo na Miasto zadań własnych i z zakresu administracji rządowej.

UDZIAŁY W DOCHODACH BUDŻETU PAŃSTWA

Udziały w dochodach budżetu państwa (2012 rok – 408 098 tys. zł, 2013 rok – 422 702 tys. zł) obejmują:

- udział w dochodach z tytułu podatku od osób prawnych (6,71% wpływów z tego tytułu od osób prawnych posiadających siedzibę na terenie gminy i 1,4% od posiadających siedzibę na terenie powiatu);
- udział w dochodach z tytułu podatku od osób fizycznych (37,26% w 2012 roku i 37,42% w 2013 roku wpływów z tego tytułu od osób fizycznych zamieszkałych na terenie gminy oraz 10,25% od zamieszkałych na terenie powiatu).

Wprowadzone w 2004 roku zmiany w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oznaczały dla budżetu Miasta Szczecin wzrost wpływów z udziałów w wyżej wymienionych podatkach. W 2012 roku wpływy te stanowiły 24,6% a w roku 2013 wynosiły 22,8% wszystkich dochodów budżetowych. Wpływy z tytułu udziałów w PIT i CIT należą do tych dochodów budżetu Miasta, które charakteryzują się wysoką wrażliwością na zmiany koniunkturalne. Istotny jest również fakt, że Miasto nie ma wpływu na system podatkowy (ulgi, stawki itp.). Od roku 2009 wprowadzono znaczącą zmianę w systemie podatkowym (zniesiono 3 stawki podatkowe, w zamian wprowadzono nowe 18% i 32%). Zmiana stawek podatkowych skutkowała dla jednostek samorządu terytorialnego obniżeniem wpływów z podatku PIT. W szczególności zmiana ta dotknęła duże miasta, gdzie znajdował się znaczny odsetek osób fizycznych, których dochody obejmowała najwyższa stawka podatkowa 40%. Z tytułu PIT w 2010 roku Miasto zrealizowało wpływy w wysokości 358 589 tys. zł. To rok najniższych wpływów z PIT do budżetu Miasta.

W 2011 roku następuje wzrost wpływów z PIT i CIT ogółem o 7% w stosunku do roku poprzedniego, w tym znaczny wzrost wpływów z CIT (o 18%). Dochód z tytu-

Tabela 16.23.
DOCHODY MIASTA Z TYTUŁU UDZIAŁU W PODATKU OD OSÓB FIZYCZNYCH I PRAWNYCH W LATACH 2010-2013 [ZŁ]

	2010	2011	DYN. 2011/2010	2012	DYN. 2012/2011	2013	DYN 2013/2012
Udziały w PIT	358 589 407	381 349 250	106%	380 753 421	100%	397 619 744	104%
Udziały w CIT	24 027 095	28 436 853	118%	27 344 605	96%	25 082 506	92%
razem	**382 616 502**	**409 786 103**	**107%**	**408 098 256**	**99%**	**422 702 250**	**104%**

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Szczecin w latach 2012-2013

łu podatku od osób fizycznych i prawnych w 2012 roku wyniósł 408 098 tys. zł, natomiast w 2013 roku zanotowano wpływ w wysokości 422 702 tys. zł, co stanowi wzrost wpływów w stosunku do roku poprzedniego o 4%. Porównanie wpływów w poszczególnych latach przedstawia tabela 16.23.

DOCHODY Z MAJĄTKU

Łączna wartość mienia komunalnego według stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku wyniosła 47 886 799 tys. zł, co oznacza przyrost majątku o 580 320 tys. zł, tj. o 1,2%, w stosunku do wartości na dzień 31 grudnia 2011 roku.

Przyrost wartości majątku nastąpił w aktywach trwałych, o kwotę 356 441 tys. zł (o 0,8%), z czego rzeczowe aktywa trwałe zwiększyły się o kwotę 349 890 197 zł, a pozostałe aktywa trwałe wzrosły o 6 551 tys. zł, tj. o 0,5%. Główną przyczyną zwiększenia wartości rzeczowych aktywów trwałych było zakończenie i rozliczenie inwestycji prowadzonych przez jednostki organizacyjne Miasta Szczecin.

W aktywach obrotowych nastąpił wzrost o kwotę 223 879 tys. zł, tj. o 58,9%.

Dochody, jakie Miasto Szczecin uzyskuje z tytułu gospodarowania majątkiem (106 919 tys. zł w 2012 roku, 152 374 tys. zł w 2013 roku), stanowiły 6,4% całkowitych dochodów Miasta w 2012 r. i 8,6% w roku 2013. Podział dochodów z gospodarowania majątkiem Miasta przedstawia tabela 16.24.

Do najbardziej stabilnych dochodów, a jednocześnie mających największe znaczenie dla budżetu Miasta, należą wpływy z opłat za użytkowanie wieczyste i zarząd (2012 rok – 28 875 tys. zł, 2013 rok – 31 514 tys. zł). Znaczące wpływy Miasto osiąga również z dzierżawy i najmu składników majątkowych (2012 rok – 30 322 tys. zł, 2013 rok – 69 536 tys. zł).

ŚRODKI ZE ŹRÓDEŁ POZABUDŻETOWYCH I INNYCH

W tej grupie dochodów (2012 rok – 119 676 tys. zł, 2013 rok – 107 095 tys. zł) znajdują się środki uzyskiwane ze środków pomocowych Unii Europejskiej, a także pochodzące z innych źródeł, w tym z różnego rodzaju funduszy krajowych np. Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej czy Funduszu Pracy. Większość środków przeznaczana jest na dofinansowanie zadań inwestycyjnych.

POZOSTAŁE DOCHODY

Grupa pozostałych dochodów (2012 rok – 178 605 tys. zł, 2013 rok – 193 262 tys. zł) obejmuje wszystkie inne wpływy niekwalifikujące się do wymienionych wcześniej grup. Są to dochody z różnych tytułów, realizowane przez Urząd Miasta i jednostki budżetowe Miasta, np. odpłatność za pobyt dzieci w przedszkolach i żłobkach, wpływy z tytułu odpłatności za pobyt w placówkach opieki społecznej, wpływy z grzywien i kar nakładanych przez Straż Miejską, różne dochody realizowane przez szkoły czy placówki oświatowe, dochody realizowane przez Miejską Izbę Wytrzeźwień. Do grupy tej zaliczane są również różne rozliczenia i nadwyżki zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych, rachunków dochodów własnych oraz udział w dochodach uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa (np. z tytułu wydawania dowodów osobistych, gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa).

Tabela 16.24.
WYBRANE DOCHODY Z GOSPODAROWANIA MAJĄTKIEM MIASTA SZCZECIN W LATACH 2012-2013 [ZŁ]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013
wpływy ze sprzedaży składników majątkowych	367 795	71 205
opłaty roczne za użytkowanie wieczyste i zarząd	28 875 336	31 514 040
dzierżawa i najem składników majątkowych	30 322 439	69 536 623
sprzedaż mieszkań	5 009 212	6 456 062
przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności	2 374 484	5 259 300
sprzedaż gruntów	15 705 925	18 173 810
oddanie gruntów w wieczyste użytkowanie (i opłata)	4 416 915	164 622
dochody z majątku ogółem	**106 918 933**	**152 374 10**
udział dochodów z majątku w dochodach budżetu Miasta (%)	6,4	8,6

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Szczecin w latach 2012-2013

16.8.3. WYDATKI MIASTA

Miasto Szczecin ponosi wydatki na realizację zadań przypisanych samorządowi terytorialnemu w zakresie zadań gminy i powiatu, które obejmują wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Zadania dzielą się na:

- własne – za które miasto samodzielnie odpowiada i finansuje je ze środków własnych budżetu;
- zlecone – należące do administracji rządowej i finansowane z budżetu państwa, lecz wykonywane przez Miasto, które na ten cel otrzymuje dotacje z mocy ustaw lub z mocy porozumień zawartych pomiędzy Miastem a organem administracji państwowej, określających wysokość dotacji i sposób finansowania zadań.

Szczegółowe zestawienie wydatków z podziałem kompetencji przedstawia tabela.

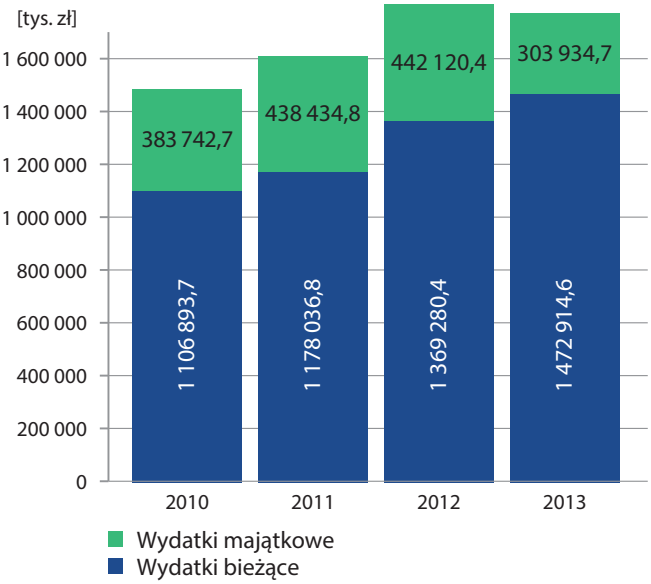
Tabela 16.25.
WYDATKI BUDŻETU MIASTA SZCZECIN W LATACH 2012-2013 [ZŁ]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013
Wydatki na zadania własne	1 699 504 771	1 663 328 432
Wydatki na zadania zlecone z mocy ustaw	106 299 830	107 175 589
Wydatki na zadania zlecone z mocy porozumień	387 187	183 456
Wydatki realizowane na mocy porozumień między JST	5 208 959	6 161 906
Wydatki ogółem	**1 811 400 747**	**1 776 849 383**

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Szczecin w latach 2012-2013

Zadania realizowane przez Miasto mają charakter bieżący (związane z bieżącym funkcjonowaniem Miasta) i majątkowy (związane ze zwiększeniem czy odtworzeniem majątku). Udział wydatków majątkowych w samorządach na poziomie 25% uważa się za wysoki i świadczący o prorozwojowym budżecie. W latach 2010-2013 Miasto Szczecin realizuje wydatki majątkowe na średniorocznym poziomie 23%, w tym w 2012 roku na poziomie 24,4%, a w 2013 roku na poziomie 17,1%. Udział wydatków majątkowych obrazuje poniższy wykres.

Wykres 16.2.
STRUKTURA WYDATKÓW MIASTA SZCZECIN W LATACH 2010-2013

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Szczecin w latach 2010-2013.

Sfery wydatkowania środków budżetowych odnoszą się do głównych dziedzin działalności Miasta, które skupiają zadania o podobnym charakterze. Każda ze sfer wydatkowania przedstawiona w tabeli ma wytyczone kierunki i priorytety określone w politykach branżowych powiązanych ze strategią rozwoju Miasta.

WYDATKI BIEŻĄCE

W strukturze wydatków bieżących Miasta największą część stanowią wydatki na finansowanie sfery edukacji i nauki. W 2012 roku wydatki na tę sferę wyniosły 540 162 tys. zł (39,4% wydatków bieżących). Rok 2013 przyniósł wydatki w wysokości 557 804 tys. zł (37,9% wydatków bieżących). Wzrost wydatków w tej dziedzinie nie jest rekompensowany wystarczającym wzrostem subwencji na zadania oświatowe, stąd Miasto finansuje znaczną cześć wydatków na edukację dochodami własnymi. Wysokość dofinansowania w latach 2012-2013 środkami własnymi Miasta kształtowała się na poziomie ok. 166 mln zł rocznie.

Poważny udział w wydatkach budżetu Miasta mają wydatki związane z ochroną zdrowia i pomocą społeczną. W latach 2012 i 2013 wydatki bieżące w tej sferze wyniosły kolejno 230 634 tys. zł i 240 819 tys. zł, stanowiąc kolejno 16,8% i 16,3% wydatków bieżących. W około 60% wydatki w tej dziedzinie finansowane są dotacjami z budżetu państwa.

Miasto ponosi również wysokie wydatki bieżące w zakresie gospodarki komunalnej, gospodarki mieszkaniowej, a także na transport i komunikację. Wydatki bieżące w tej sferze wyniosły w 2012 roku – 330 056 tys. zł (24,1% wydatków bieżących), w roku 2013 – 392 623 tys. zł (26,7%).

Tabela 16.26.
WYDATKI MIASTA SZCZECIN WEDŁUG SFER WYDATKOWANIA W LATACH 2012-2013 [TYS. ZŁ]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012		2013	
	WYKONANIE	STRUKTURA%	WYKONANIE	STRUKTURA%
ład przestrzenny i gospodarka nieruchomościami	**21 288,40**	**1,20**	**18 240,40**	**1,0**
wydatki bieżące	14 791,30		14 600,30	
wydatki majątkowe	6 497,10		3 640,10	
gospogarka komunalna	**98 921,50**	**5,50**	**99 673,70**	**5,6**
wydatki bieżące	71 558,60		84 126,70	
wydatki majątkowe	27 362,90		15 547,00	
gospogarka mieszkaniowa	**60 474,00**	**3,30**	**105 538,70**	**5,9**
wydatki bieżące	31 866,20		80 956,80	
wydatki majątkowe	28 607,80		24 581,90	
transport i komunikacja	**438 423,00**	**24,20**	**299 994,00**	**16,9**
wydatki bieżące	226 631,30		227 539,20	
wydatki majątkowe	211 791,70		72 454,80	
bezpieczeństwo i porządek publiczny w mieście	**32 395,60**	**1,80**	**32 216,50**	**1,8**
wydatki bieżące	29 576,80		30 724,30	
wydatki majątkowe	2 818,80		1 492,20	
edukacja i nauka	**551 628,50**	**30,50**	**573 562,00**	**32,3**
wydatki bieżące	540 162,00		557 804,00	
wydatki majątkowe	11 466,50		15 758,00	
pomoc społeczna i ochrona zdrowia	**236 756,40**	**13,10**	**243 255,40**	**13,7**
wydatki bieżące	230 633,70		240 818,50	
wydatki majątkowe	6 122,70		2 436,90	
kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego	**69 444,00**	**3,80**	**93 072,40**	**5,2**
wydatki bieżące	35 228,60		35 497,40	
wydatki majątkowe	34 215,40		57 575,00	
kultura fizyczna, turystyka i rekreacja	**113 140,90**	**6,20**	**88 938,50**	**5,0**
wydatki bieżące	28 718,50		28 897,90	
wydatki majątkowe	84 422,40		60 040,60	
rozwój społeczeństwa obywatelskiego	**27 014,80**	**1,50**	**10 126,40**	**0,6**
wydatki bieżące	4 285,60		4 237,50	
wydatki majątkowe	22 729,20		5 888,90	
wspieranie rozwoju gospodarczego	**9 877,90**	**0,50**	**47 020,60**	**2,6**
wydatki bieżące	7 902,00		8 465,90	
wydatki majątkowe	1 975,90		38 554,70	
działalność promocyjna i współpraca	**14 283,70**	**0,80**	**25 358,40**	**1,4**
wydatki bieżące	14 283,70		25 358,40	
zarządzanie strukturami samorządowymi	**92 318,00**	**5,10**	**93 564,30**	**5,3**
wydatki bieżące	88 207,90		87 599,60	
wydatki majątkowe	4 110,10		5 964,70	
finanse i różne rozliczenia	**45 434,20**	**2,50**	**46 288,10**	**2,6**
wydatki bieżące	45 434,20		46 288,10	
wydatki ogółem	**1 811 400,90**	**100,00**	**1 776 849,40**	**100,0**
wydatki bieżące	1 369 280,40		1 472 914,60	
wydatki majątkowe	442 120,50		303 934,80	

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Szczecin w latach 2012-2013

WYDATKI MAJĄTKOWE

Wyższy udział wydatków majątkowych w strukturze wydatków Szczecina, który można zaobserwować w ostatnich 5 latach, jest efektem między innymi dostępu Polski do środków pomocowych z Unii Europejskiej. Korzystanie z dofinansowania ze środków unijnych wymaga jednak posiadania w określonych rozmiarach własnych środków finansowych.

Do źródeł finansowania wkładu własnego należą:

- nadwyżki z lat ubiegłych,
- nadwyżka operacyjna,

- kredyty bankowe,
- obligacje,
- dochody ze sprzedaży majątku.

Dynamikę wydatków majątkowych wraz ze strukturą obrazują poniższe wykresy. Od roku 2007 nastąpił znaczący wzrost wydatków majątkowych. Wydatki majątkowe w roku 2004 stanowiły zaledwie 9,6% wydatków ogółem, natomiast w 2013 roku udziały wydatków majątkowych w wydatkach ogółem wynoszą już 17%. Miasto Szczecin znajduje się w czołówce miast przeznaczających znaczne środki na rozwój, co obrazuje tabela pokazująca strukturę wydatków wybranych miast.

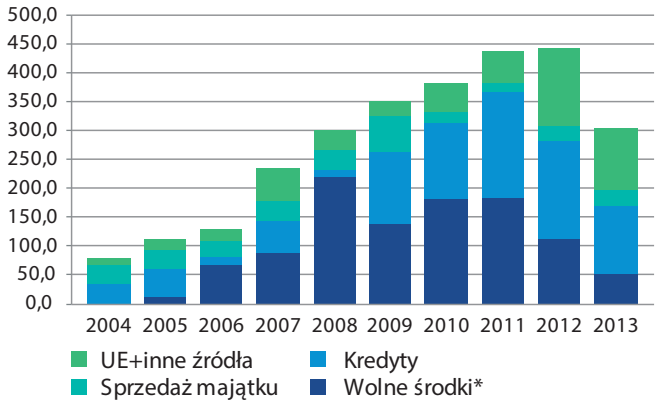
Prowadzenie działalności inwestycyjnej stanowi niezwykle ważną sferę zadań będących przedmiotem szczególnego zainteresowania władz Miasta. Skuteczna polityka planowania i realizacji inwestycji jest jedną z podstaw wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju Miasta. Szczecin w ciągu ostatnich lat wypracował system planowania inwestycji, umocowany odpowiednimi aktami prawnymi, w którym obowiązujące procedury umożliwiają rozpoznanie wszystkich rzeczywistych potrzeb inwestycyjnych, jak też minimalizują polityczne naciski na dobór zadań przewidzianych do realizacji.

Potrzeba podjęcia długookresowego planowania wynika z konieczności określenia długofalowej perspektywy warunków technicznych, technologicznych oraz finansowych realizacji zadań inwestycyjnych. Jednocześnie należy wziąć pod uwagę czas i nakłady związane z procesem przygotowania zadań do realizacji obejmujące konieczność uregulowania spraw terenowo-prawnych, sporządzenia dokumentacji, uzyskania niezbędnych opinii i ocen oraz decyzji administracyjnych.

Określenie długoterminowej perspektywy czasowej zamiarów inwestycyjnych, w ujęciu rzeczowym i finansowym, pozwala na ocenę zdolności finansowej budżetu Miasta w konfrontacji z potrzebami. Pozwala również na podjęcie, z odpowiednim wyprzedzeniem, starań o pozyskanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych, co stanowić powinno główny warunek utrzymania wysokiego udziału inwestycji w wydatkach ogółem.

Roczne i wieloletnie planowanie zakresu inwestycji odbywa się na podstawie Wieloletniego Programu Rozwoju Szczecina (WPRS). WPRS jest bezpośrednim narzędziem realizacji Strategii Rozwoju Szczecina 2025 i tworzą go zadania strategiczne (mające wpływ na realizację celów Strategii), przewidziane do realizacji w okresie pięcioletnim. WPRS jest dokumentem kroczącym, aktualizowanym w cyklu rocznym. Sporządzanie WPRS wynika z zapisów Strategii Rozwoju Szczecina 2025, przyjętej Uchwałą nr XIV/320/11 Rady Miasta Szczecin dnia 19 grudnia 2011 roku.

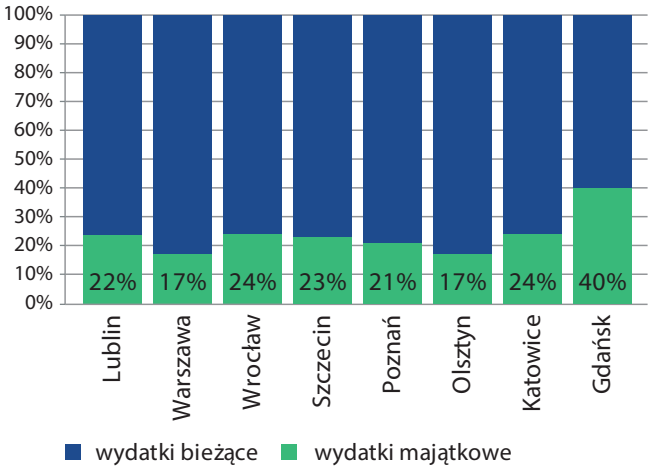
Wykres 16.3.
STRUKTURA ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA INWESTYCJI W LATACH 2004-2013 [MLN ZŁ]

*środki po obsłudze zadłużenia oraz nadwyżki z lat ubiegłych

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Szczecin w latach 2004-2013

Wykres 16.4.
STRUKTURA WYDATKÓW WYBRANYCH MIAST W ROKU 2012

Źródło: Dane na podstawie informacji z BIP poszczególnych miast

16.8.4. WYNIK BUDŻETOWY

W zależności od relacji między poziomem dochodów a poziomem wydatków mówimy o deficycie budżetowym bądź nadwyżce budżetowej.

Od 2005 do roku 2008 wynik budżetowy Miasta Szczecin zamykał się nadwyżką (w roku 2008 nadwyżka wyniosła 16 452 tys. zł). Rok 2009 i lata następne przyniosły deficyty, osiągając w 2013 roku poziom 1 583 tys. zł.

Tabela 16.27.
WYNIK FINANSOWY MIASTA SZCZECIN W LATACH 2010-2013 [TYS. ZŁ]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	2013
dochody ogółem	1 285 574	1 383 316	1 660 260	1 775 266
wydatki ogółem	1 490 636	1 616 471	1 811 401	1 776 849
– w tym wydatki majątkowe	383 743	438 435	442 120	303 935
wynik finansowy	-205 062	-233 155	-151 141	-1 583

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Szczecin w latach 2010-2013

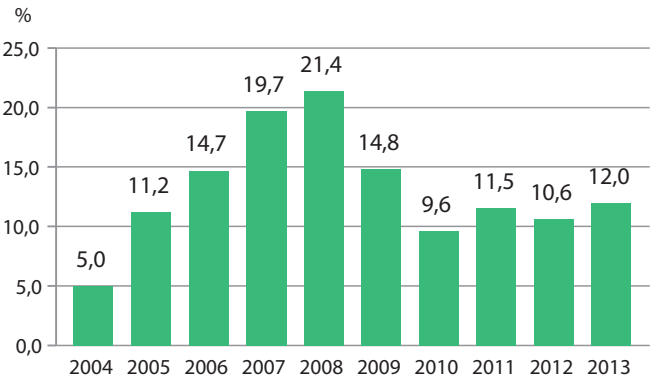
16.8.5. NADWYŻKA OPERACYJNA

Wyodrębnienie w budżecie dochodów i wydatków bieżących (bez wydatków na obsługę długu) pozwala na obliczenie nadwyżki operacyjnej. Jest to najbardziej syntetyczna (w krótkiej perspektywie) ocena kondycji finansowej samorządu, potencjału inwestycyjnego samorządu oraz zdolności kredytowej informacja o tym, jakimi środkami dysponuje jednostka po pokryciu najbardziej podstawowych potrzeb bieżących.

W ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych art. 242 określa, że Miasto nie może uchwalić budżetu, w którym wydatki bieżące są wyższe niż planowane dochody bieżące powiększone o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych i wolne środki.

Nadwyżka operacyjna Szczecina wyniosła w 2012 roku 158 484 tys. zł, w 2013 roku 196 168 tys. zł. Procentowy udział nadwyżki operacyjnej w dochodach bieżących Miasta kształtował się na poziomie 10,6% w 2012 roku, w 2013 roku na poziomie 12,0%. Miasto prowadzi konsekwentną politykę utrzymania wysokiej nadwyżki operacyjnej w celu poprawy i utrzymania wysokiej zdolności kredytowej. Polityka taka pozwala na sfinansowanie ambitnego programu inwestycyjnego.

Wykres 16.5.
NADWYŻKA OPERACYJNA MIASTA SZCZECIN – % DOCHODÓW BIEŻĄCYCH

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Szczecin w latach 2004-2013

16.8.6. PROGNOZA KWOTY DŁUGU

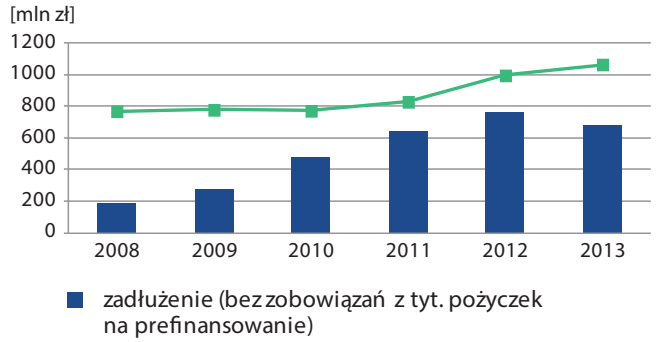
Od 1997 corocznie opracowywana jest w Mieście analiza zdolności kredytowej mająca na celu między innymi określenie możliwości inwestycyjnych, jak również dająca obraz zdolności kredytowej Szczecina. Analiza wskazuje przewidywane maksymalne pułapy zadłużenia, prognozuje koszty uzyskania i obsługi zewnętrznych, zwrotnych źródeł finansowania. Od roku 2003 analiza zdolności kredytowej przedstawiana jest w formie prognozy długu.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych wprowadza pojęcie wieloletniej prognozy finansowej, która obejmuje prognozę kwoty długu. Wieloletnia prognoza finansowa po raz pierwszy sporządzana została w roku budżetowym 2011.

Zgodnie z zapisami Ustawy z 27 sierpnia 2009 r. podstawą zadłużania się Miasta w latach 2010-2013 były zapisy Ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r., która określa maksymalny poziom zadłużenia i jego obsługi – ustalając te dwie wielkości jako% ogółu dochodów budżetowych danego roku – odpowiednio na 60% i 15% dochodów.

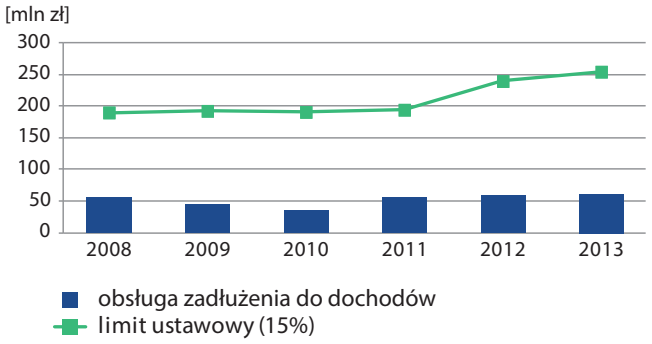
Począwszy od roku 2014, zaczną obowiązywać nowe reguły, u podstaw których leży założenie, że każdy samorząd gospodaruje w odmiennych warunkach, a każdy budżet charakteryzuje znaczny indywidualizm, stąd wyznaczenie jednolitych, sprawdzających się w każdej sytuacji zasad nie jest możliwe. Odchodzi się zatem od limitu odnoszącego się do wielkości dochodów budżetowych, a zdolność kredytową wiąże się z wielkością nadwyżki operacyjnej. Formuła nowego wskaźnika oparta jest na wyniku części bieżącej budżetu danej jednostki samorządu terytorialnego. Dodatkowo będą brane pod uwagę dochody ze sprzedaży majątku, co ma wpłynąć na prowadzenie przez samorządy aktywnej polityki w zakresie gospodarowania majątkiem. Zaletą nowego rozwiązania jest to, że samorząd, poprzez odpowiednią politykę finansową, może wpływać na wysokość nadwyżki bieżącej, co z kolei przekłada się na możliwości zadłużania się. Im wyższa nadwyżka, tym większa zdolność do spłaty zadłużenia. Wadą formuły jest jednak to, iż dane przyjmowane do analizy stanowią średnią trzech lat poprzedzających rok planowania. Ze względu na historyczny charakter oraz zjawisko opóźnienia występujące między stanem gospodarki a sytuacją finansową samorządów, nowy wskaźnik będzie bardziej wrażliwy na cykl koniunkturalny.

Wykres 16.6.
POZIOM ZADŁUŻENIA MIASTA SZCZECIN W LATACH 2008-2013 NA TLE LIMITU USTAWOWEGO 60%

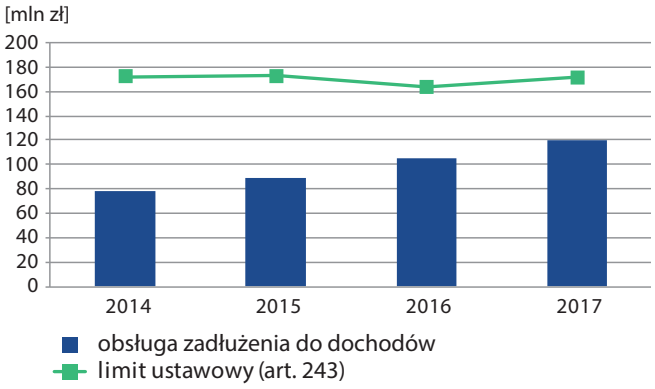
Źródło: Prognoza łącznej kwoty długu Miasta Szczecin sporządzona do WPF w latach 2011-2014

Wykres 16.7.
POZIOM OBSŁUGI ZADŁUŻENIA MIASTA SZCZECIN W LATACH 2008-2013 NA TLE LIMITU USTAWOWEGO 15%

Źródło: Prognoza łącznej kwoty długu Miasta Szczecin sporządzona do WPF w latach 2011-2014

Wykres 16.8.
PROGNOZOWANY POZIOMU OBSŁUGI ZADŁUŻENIA MIASTA SZCZECIN W LATACH 2014-2017 NA TLE LIMITU WYNIKAJĄCEGO Z ART. 243 USTAWY Z DNIA 27 SIERPNIA 2009 r. O FINANSACH PUBLICZNYCH

Źródło: Prognoza łącznej kwoty długu Miasta Szczecin sporządzona do WPF na 2014 rok i lata następne

W poniżej przedstawionym rankingu miast wojewódzkich Szczecin znalazł się na 7 miejscu pod względem wysokości zadłużenia na 1 mieszkańca w 2012 roku.

Tabela 16.28.
RANKING MIAST WOJEWÓDZKICH POD WZGLĘDEM WYSOKOŚCI ZADŁUŻENIA NA 1 MIESZKAŃCA

MIASTO	2010	2011	2012
Toruń	1	1	1
Bydgoszcz	4	6	2
Poznań	8	2	3
Wrocław	2	5	4
Łódź	6	7	5
Kraków	3	4	6
Szczecin	**14**	**9**	**7**
Lublin	5	8	8
Kielce	17	16	9
Białystok	15	12	10
Gdańsk	10	3	11
Warszawa	7	10	12
Rzeszów	13	13	13
Zielona Góra	9	14	14
Gorzów Wlkp.	11	11	15
Katowice	18	18	16
Opole	16	17	17
Olsztyn	12	15	18

Źródło: www.wspolnota.org.pl/rankingi/zadluzenie-jednostek-samorzadowych/2012/

W roku 2013 Miasto nie zaciągało nowych zobowiązań. Stan zadłużenia na dzień 31.12.2013 r. wyniósł 931 476 093 zł (kredyty w EUR przeliczone zostały kursem z dnia uruchomienia), z tego:

- z tytułu zaciągniętych kredytów bankowych – 791 476 093 zł,
- z tytułu emisji obligacji – 140 000 000 zł.

16.8.7. RATING – OCENA WIARYGODNOŚCI KREDYTOWEJ MIASTA

Głównym zadaniem ratingu jest poinformowanie obecnych i przyszłych inwestorów, krajowych jak i zagranicznych, o wiarygodności i wypłacalności miasta.

Ocena ta wystawiana jest przez specjalistyczne agencje ratingowe. Stosują one specjalną skalę ocen składającą się z kombinacji kilku liter, cyfr i znaków plus lub minus, podwyższających lub obniżających konkretną ocenę.

W ratingu międzynarodowym wyróżnia się dwa poziomy ocen: wyższy – inwestycyjny oraz niższy – spekulacyjny. Poziom inwestycyjny dotyczy podmiotów o niskim lub umiarkowanym ryzyku, poziom spekulacyjny wskazuje, iż ryzyko jest większe lub bardzo duże.

Przy ocenach dotyczących zobowiązań długoterminowych określa się również perspektywę, która jest wskazaniem generalnego kierunku. Perspektywa oceny może być pozytywna, stabilna lub negatywna. Jeżeli agencja nie jest w stanie zidentyfikować trendu perspektywa może zostać określona jako „bez wskazania" na tę zdolność. Dokonywana jest np. analiza stanu gospodarki w mieście i regionie na tle kraju, środowiska politycznego czy administracyjnego. Fitch ocenia zdolność Miasta do wywiązywania się z zobowiązań zarówno długo jaki i krótkoterminowych.

Aktualna ocena dla Miasta Szczecina wynosi:

- BBB + /stabilna/ – dla długoterminowego długu w walucie obcej,
- BBB + /stabilna/ – dla długoterminowego długu w walucie krajowej,
- F2 – dla krótkoterminowego długu w walucie obcej

W czerwcu 2008 roku Agencja Fitch podwyższyła ocenę z BBB /perspektywa pozytywna/ i F3 do BBB+ /perspektywa stabilna/ i F2. W dniu 19 lipca 2013 roku wydała komunikat o utrzymaniu ratingu. Ratingi Szczecina odzwierciedlają ostrożną politykę finansową Miasta oraz ciągłą racjonalizację wydatków, co zapewnia dobre wyniki operacyjne, zdolność do finansowania inwestycji z własnych środków oraz bezpieczne wskaźniki zadłużenia. Ratingi biorą także pod uwagę bardzo wysoką płynność oraz prognozowaną stabilizację poziomu zadłużenia w latach 2013-2015.

16.8.8. FUNDUSZE POMOCOWE

STAN PRAWNY ORAZ CHARAKTERYSTYKA SYSTEMU FUNDUSZY POMOCOWYCH W LATACH 2012-2013

Fundusze strukturalne (Structural Funds) to fundusze tworzone w budżecie Wspólnoty Europejskiej (Rozporządzenie Rady Nr 1260 z dnia 21 czerwca 1999 r. wprowadzające ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych, Dz. U. WE nr OJ L 161 z 1999 r.), umożliwiające pomoc w restrukturyzacji i modernizacji gospodarki krajów członkowskich drogą interwencji w kluczowych sektorach i regionach (poprawa struktury).

Fundusze strukturalne są instrumentami Polityki Strukturalnej Unii Europejskiej. Poprzez ich wykorzystanie wpływa się na zwiększenie spójności ekonomicznej i społecznej Unii. Fundusze kierowane są do tych sektorów gospodarki i regionów, które bez pomocy finansowej nie są w stanie dorównać do średniego poziomu ekonomicznego w UE.

W latach 2007-2013, w wyniku reformy polityki spójności utworzono dwa fundusze strukturalne: Europejski Fundusz Społeczny oraz Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego. Do głównego nurtu programowania został włączony również Fundusz Spójności, który podlegał podobnym zasadom, jak fundusze strukturalne. Z kolei fundusze wspierające inwestycje w zakresie rolnictwa i rybołówstwa zostały włączone odpowiednio do Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybackiej.

Podstawowe akty prawne – prawo Unii Europejskiej:

- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999,
- Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999,
- Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady a dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1784/1999,
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1084/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające Fundusz Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) 1164/94,
- Rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT).

Podstawowe akty prawne – prawo polskie:

- Ustawa z dnia 7 listopada 2008 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrażaniem funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności (Dz. U. 2008 nr 216 poz. 1370),
- Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 maja 2009 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2009 nr 84 poz. 712),
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2006. nr 227, poz. 1658 ze zm.),
- Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. 2004 nr 19 poz. 177, ze. zm.),
- Zalecenia dla beneficjentów funduszy Unii Europejskiej dotyczące interpretacji przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych – wersja z 29 lutego 2008 r. Zalecenia weszły w życie 13 marca 2008 r.,
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. 2009 nr 157, poz. 1240 ze zm.).

Rodzaje programów dostępnych dla beneficjentów z terenu Gminy Miasto Szczecin w ramach okresu programowania 2007-2013.

Dokumentem określającym kierunki i wysokość wsparcia finansowego ze strony Funduszy na realizację zamierzeń rozwojowych w Polsce w latach 2007-2013 była Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia). Narodowa Strategia Spójności (NSS) to dokument strategiczny określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności w Polsce w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007-2013.

Narodowa Strategia Spójności do końca 2013 roku była realizowana za pomocą następujących programów operacyjnych:

- Program Infrastruktura i Środowisko,
- Program Kapitał Ludzki,
- Program Innowacyjna Gospodarka,
- Program Pomoc Techniczna,
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej,
- 16 regionalnych programów (1 dla każdego z województw).

Tabela 16.29.
PROJEKTY REALIZOWANE PRZEZ BENEFICJENTA GMINĘ MIASTO SZCZECIN W LATACH 2007-2013 (WG UMÓW O DOFINANSOWANIE – BENEFICJENT GMINA MIASTO SZCZECIN) [ZŁ]

TYTUŁ PROJEKTU	PROGRAM OPERACYJNY	WARTOŚĆ PROJEKTU OGÓŁEM	DOFINANSOWANIE UE
Modernizacja dostępu drogowego do Portu w Szczecinie	POIŚ[1]	114 083 837,53	91 694 895,06
Poprawa funkcjonowania transportu miejskiego w aglomeracji szczecińskiej poprzez zastosowanie systemów telematycznych	POIŚ	27 130 666,44	18 749 227,75
Budowa "Szczecińskiego Szybkiego Tramwaju"	POIŚ	239 817 241,14	106 081 977,61

Budowa i przebudowa torowisk w Szczecinie	POIŚ	273 443 215,80	131 170 000,00
Sprawny Urząd Miasta Szczecin szansą na lepszą administrację	POKL[2]	1 502 500,00	1 277 125,00
Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania uczniów klas I-III szkół podstawowych Gminy Miasto Szczecin	POKL	3 701 540,00	3 146 309,00
Remont Bramy Głównej Cmentarza Centralnego w Szczecinie	RPO WZ[3]	3 520 190,93	2 549 539,01
Poprawa jakości kształcenia szczecińskich szkół ponadgimnazjalnych poprzez zakup wyposażenia i środków dydaktycznych oraz modernizację pracowni zgodnie z potrzebami rynku pracy	RPO WZ	9 414 384,27	4 469 355,00
Bezpieczeństwo, monitoring i ochrona przeciwpożarowa lasów miejskich Szczecina	RPO WZ	893 304,00	648 040,50
Budowa ścieżki rowerowej z Lewobrzeża do Puszczy Bukowej nad Jezioro Szmaragdowe w Szczecinie odcinek (od ul. Panieńskiej poprzez Trasę Zamkową do Mostu Cłowego)	RPO WZ	13 697 360,00	5 797 270,74
Międzyosiedlowy park rekreacyjny przy ulicy Kutrzeby w Szczecinie	RPO WZ	1 117 679,75	524 884,87
Poprawa wizerunku oraz zwiększenie atrakcyjności turystycznej miasta poprzez przebudowę basenu przeciwpożarowego na fontannę na Placu Zwycięstwa w Szczecinie	RPO WZ	2 186 441,37	1 015 805,89
Trasy widokowe i szlaki konne w Szczecinie	RPO WZ	628 808,60	262 896,30
Polepszenie dostępności turystycznej obiektów rekreacyjnych w Lesie Arkońskim w Szczecinie	RPO WZ	534 195,00	233 300,00
Aktywnie i interaktywnie w Lasach Miejskich Szczecina	RPO WZ	473 578,22	352 183,66
Budowa systemu zarządzania ruchem w Szczecinie	RPO WZ	7 571 343,65	5 733 829,74
Zagospodarowanie parku przy ul. Przygodnej	RPO WZ	1 832 573,82	664 248,15
Szczecin infrastruktura społeczeństwa informacyjnego – etap 1 Infrastruktura	RPO WZ	9 809 020,56	7 356 765,42
Portal edukacyjny województwa zachodniopomorskiego – Szczecin	RPO WZ	8 618 755,63	6 463 638,80
Obwodnica Śródmieścia Szczecina – etap V – budowa ulicy od ul. Duńskiej – Krasińskiego do ul. Arkońskiej	RPO WZ	77 827 385,59	50 100 635,75
Poprawa spójności komunikacyjnej na obszarze SOM poprzez przebudowę układu torowego w ramach realizacji zadania Przebudowa ulic: Niemierzyńska, Arkońska do al. Wojska Polskiego w Szczecinie-Etap I i II	RPO WZ	57 701 028,52	30 535 496,19
Remont zabytkowej fontanny na Wałach Chrobrego w Szczecinie	RPO WZ	4 582 132,50	3 353 349,36
Trafostacja Sztuki Szczecin – ochrona i odbudowa zabytkowego obiektu starej transformatorowni przy ul. Św. Ducha w Szczecinie	RPO WZ	16 508 356,24	6 237 586,03
Budowa EKOPORTU przy ul. Górnej w Szczecinie w ramach systemu punktów zbiórki odpadów Gminy Miasto Szczecin	RPO WZ	503 562,00	377 671,50
"Przebudowa kąpieliska Arkonka w Szczecinie dla potrzeb sportu i rekreacji"	RPO WZ	29 926 382,47	10 005 900,80
Promenada z widokiem na Odrę – przebudowa szczecińskich bulwarów (Modernizacja Bulwaru Gdyńskiego, Piastowskiego, Elbląskiego)	RPO WZ	38 124 817,96	15 354 904,78
Budowa Międzyszkolnego Ośrodka Sportowego Euroregionalne Centrum Edukacji Wodnej i Żeglarskiej	RPO WZ	33 391 348,97	11 076 260,42
Doprowadzenie niezbędnej infrastruktury technicznej do terenów inwestycyjnych przy ulicy Stołczyńskiej	RPO WZ	5 167 394,91	2 583 697,45
Filharmonia Szczecińska im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie	RPO WZ	112 115 278,25	31 940 023,52
Utworzenie "Centrum Edukacji Ekologicznej Szmaragdowe – Zdroje" w Szczecinie	RPO WZ	2 470 882,99	1 538 766,71
Budowa Trasy Północnej w Szczecinie – etap II wraz z dojazdem przez ulicę Łączną	RPO WZ	32 899 553,46	17 702 867,85

Doprowadzenie niezbędnej infrastruktury technicznej do stref inwestycyjnych Trzebusza i Dunikowa przeznaczonych pod funkcje przemysłowo-składowe	RPO WZ	27 701 274,71	13 089 867,90
Budowa sieci zakątków wodnych w rejonie jeziora Dąbie w Szczecinie	RPO WZ	1 159 160,00	822 120,00
Przebudowa ulic: Potulicka-Narutowicza w Szczecinie	RPO WZ	37 217 082,23	18 000 000,00

1 Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko.

2 Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

3 Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego.

Źródło: www.szczecin.pl

MECHANIZM FINANSOWY EUROPEJSKIEGO OBSZARU GOSPODARCZEGO ORAZ NORWESKI MECHANIZM FINANSOWY

Mechanizm Finansowy EOG oraz Norweski Mechanizm Finansowy (potocznie znanych jako fundusze norweskie), pochodzą z trzech krajów EFTA (Europejskiego Stowarzyszenie Wolnego Handlu), będących zarazem członkami EOG (Europejskiego Obszaru Gospodarczego), tj. Norwegii, Islandii i Liechtensteinu.

Mechanizmy Finansowe związane są z przystąpieniem Polski do UE oraz z jednoczesnym wejściem naszego kraju do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG). Na mocy umów międzynarodowych kraje EFTA – EOG przyznały bowiem państwom-beneficjentom (członkom EOG, którzy przystąpili do Unii Europejskiej w 2004 r. i w 2007 r. oraz Hiszpanii, Grecji i Portugalii) wsparcie w postaci dwóch instrumentów finansowych pod nazwami Mechanizm Finansowy EOG oraz Norweski Mechanizm Finansowy.

Szczegółowe informacje na temat realizowanych projektów można znaleźć na stronach internetowych Urzędu Miasta w BIP: www.szczecin.pl; http://funduszeeuropejskie.gov.pl, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju; www.rpo.wzp.pl, Urząd Marszałkowski.

ŹRÓDŁA INFORMACJI

1. BIP Najwyższej Izby Kontroli.
2. BIP Regionalnej Izby Obrachunkowej w Szczecinie.
3. BIP Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie.
4. Biuro Rady Miasta Szczecin.
5. Biuro ds. Organizacji Pozarządowych Urzędu Miasta Szczecin.
6. System informacji prawnej LEX dla Samorządu Terytorialnego.
7. Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego
8. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 1990 r., Nr 16, poz. 95 ze zm.).
9. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2010. 28. 146 ze zm.).
10. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 1998 r., Nr 91, poz. 578 ze zm.).
11. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1590).
12. Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz. U.z 1998 r., Nr 96, poz. 603 ze zm.).
13. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 157, poz. 1240 ze zm.).
14. Ustawa z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (Dz. U. z 2001 r., Nr 55, poz. 577 ze zm.).
15. Ustawa z dnia 12 października 1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych (Dz. U. z 2001 r., Nr 79, poz. 856 ze zm.).
16. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2001 r., Nr 80, poz. 876 ze zm.) www.administracja.wortale.net/18-Administracja-niezespolona.html.
17. www.bip.um.szczecin.pl.
18. www.bip.um-zachodniopomorskie.pl.
19. www.szczecin.pl.
20. www.wikipedia.org/wiki/Administracja_niezespolona
21. www.wspolnota.org.pl/content/view/7577/57/.
22. Wydział Organizacyjny Urzędu Miasta Szczecin.
23. Biuro Prezydenta Miasta.

Indeks

tabel, wykresów i map

INDEKS TABEL

Tabela 1.1. Produkcja dobowa ujęć wody (woda wydobyta) [tys. m³/d] 17
Tabela 1.2. Komunalne oczyszczalnie ścieków 17
Tabela 1.3. Charakterystyka podstawowych źródeł ciepła 18
Tabela 1.4. Liczba odbiorców gazu w latach [m³] 18
Tabela 2.1. Powierzchnia ulic w Szczecinie (według stanu na koniec roku) 21
Tabela 2.2. Długość sieci drogowej miasta (według stanu na koniec roku). 21
Tabela 2.3. Remonty i naprawy dróg realizowane przez zditm w latach 2012-2013 23
Tabela 2.4. Obiekty inżynierskie w Szczecinie 23
Tabela 2.5. Powierzchnia dróg rowerowych w Szczecinie 24
Tabela 2.6. Stan taboru i nowe środki transportu publicznego w szczecinie na dzień 31.12.2013 27
Tabela 2.7. Ważniejsze inwestycje transportowe realizowane w okresie 2012-2013 [tys. zł]. 28
Tabela 2.8. Wydatki bieżące na transport i komunikację w latach 2012-2013 [tys. zł.] 29
Tabela 2.9. Przeładunki podstawowych grup ładunków w szczecinie w roku 2013 [tys. Ton] 33
Tabela 2.10. Liczba pasażerów przywiezionych droga lotniczą. 36
Tabela 3.1. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uchwalonych na obszarze miasta Szczecin w latach 2012-2013. 37
Tabela 3.2. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze miasta Szczecin wszczętych w latach 2012-2013 38
Tabela 3.3. Struktura użytkowania gruntów w Szczecinie 42
Tabela 3.4. Struktura własności gruntów w Szczecinie 43
Tabela 3.5. Zbycie nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa w latach 2012-2013 44
Tabela 3.6. Zbycie nieruchomości stanowiących własność Gminy Miasto Szczecin w latach 2012-2013. 45
Tabela 3.7. Wybrane dochody miasta z gospodarowania gruntami komunalnymi w latach 2012-2013 45
Tabela 4.1. Mieszkania oddane do użytkowania w Szczecinie w latach 2007-2011 48
Tabela 4.2. Średnie ceny ofertowe mieszkań na rynku wtórnym w wybranych miastach 49
Tabela 5.1. Środki trwałe brutto podmiotów w Szczecinie [mln zł] 55
Tabela 5.2. Wartość brutto środków trwałych w 2011 i 2012 roku wg sekcji PKD [mln zł] 56
Tabela 5.3. Nakłady inwestycyjne podmiotów z siedzibą w Szczecinie w 2012 roku [mln zł]. 57
Tabela 5.4. Nakłady inwestycyjne podmiotów szczecińskich w 2011 i 2012 roku wg sekcji PKD [mln zł] 57
Tabela 5.5. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach dużych i średnich w latach 2000-2012 [mln zł]. 58
Tabela 5.6. Jednostki zarejestrowane w rejestrze regon w Szczecinie wg sekcji pkd wg stanu na 31 xii 59
Tabela 5.7. Przychody z całokształtu działalności przedsiębiorstw w jednostkach dużych i średnich [mln zł]. 60
Tabela 5.8. Przychody ze sprzedaży wyrobów i usług i wydajność pracy w sektorze przedsiębiorstw. 61
Tabela 5.9. Przychody ze sprzedaży wyrobów i usług i wydajność pracy w przemyśle 62
Tabela 5.10. Przychody ze sprzedaży wyrobów i usług i wydajność pracy w sekcji transport i gospodarka magazynowa 63
Tabela 5.11. Przychody ze sprzedaży wyrobów i usług i wydajność pracy w budownictwie 64
Tabela 5.12. Przychody ze sprzedaży wyrobów i usług i wydajność pracy w sekcji handel i naprawy 64
Tabela 5.13. Sklepy wg specjalizacji, punkty sprzedaży paliw i placówki gastronomiczne w 2011 i 2012 roku w Szczecinie 65
Tabela 5.14. Średnie oprocentowanie nowych umów w bankach komercyjnych 66
Tabela 5.15. Podmioty gospodarcze prowadzące działalność finansową i ubezpieczeniową w Szczecinie 66
Tabela 5.14. Struktura nakładów na innowacje w regionie zachodniopomorskim w roku 2012 [tys. zł] 73
Tabela 6.1. Atrakcyjność inwestycyjna województw w 2013 r. 85
Tabela 6.2. Kapitał zagraniczny przedsiębiorstw w Szczecinie według kraju pochodzenia udziałowca w 2012 roku 86

Tabela 6.3. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne – lista największych inwestorów zagranicznych w Szczecinie wg stanu na 31.12.2013 r. ... 87
Tabela 6.4. Inwestycje biurowe realizowane w latach 2012-2013. ... 90
Tabela 6.5. Inwestycje przemysłowo-transportowe i magazynowe realizowane w latach 2012-2013 ... 93
Tabela 6.6. Inwestycje handlowe realizowane w latach 2012-2013 ... 94
Tabela 6.7. Inwestycje – wielkość nakładów w latach 2012-2017 wg sfer [tys. zł] ... 98
Tabela 6.8. Zestawienie nakładów Miasta Szczecin (wraz ze strukturą) na realizację Strategii Rozwoju Szczecina 2025 [tys. zł] ... 102
Tabela 6.9. Zestawienie nakładów Miasta Szczecin wraz ze strukturą na realizację Strategii Rozwoju Szczecina 2025 – według celów operacyjnych [tys. zł] ... 103
Tabela 6.10. Zestawienie największych wydatków majątkowych Miasta Szczecin na realizację Strategii Rozwoju Szczecina 2025 w 2013 roku [tys. zł] ... 104
Tabela 6.11. Zbiorcze zestawienie wydatków Miasta Szczecin na realizację Strategii Rozwoju Szczecina 2025 w roku 2013 w podziale na źródła finansowania [tys. zł] ... 105
Tabela 7.1. Obiekty noclegowe w Szczecinie w 2013 roku ... 112
Tabela 7.2. Hotele zlokalizowane w Szczecinie według kategorii w 2012 roku ... 112
Tabela 7.3. Korzystający z turystycznych obiektów noclegowych latach 2012-2013 w Szczecinie. ... 112
Tabela 7.4. Średnia długość pobytu turystów zagranicznych w 2012 r. Szczecinie ... 113
Tabela 8.1. Sytuacja demograficzna Szczecina. Stan na 31.12.. ... 117
Tabela 8.2. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w przedsiębiorstwach w latach 2011-2012 w miastach wojewódzkich ... 119
Tabela 8.3. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w przedsiębiorstwach wg wybranych sekcji PKD [zł] ... 119
Tabela 8.4. Przeciętne miesięczne spożycie niektórych artykułów żywnościowych w województwie zachodniopomorskim w latach 2010-2012 ... 120
Tabela 8.5. Wyposażenie w niektóre środki trwałego użytkowania gospodarstw domowych w województwie zachodniopomorskim w latach 2010-2012 ... 120
Tabela 8.6. Pracujacy w szczecinie w latach 2010-2012 (stan w xii) ... 121
Tabela 8.7. Stopa bezrobocia w miastach wojewódzkich w latach 2009-2013, stan w dniu 31.12. ... 122
Tabela 8.8. Wskaźnik i stopa bezrobocia w Szczecinie w latach 2006-2013. ... 122
Tabela 8.9. Liczba bezrobotnych wg wieku, poziomu wykształcenia, czasu pozostawania bez pracy i płci w latach 2010-2013 ... 123
Tabela 8.10. Działania pośrednictwa pracy realizowane przez PUP w latach 2012-2013 ... 123
Tabela 9.1. Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2011/2012 i 2012/2013 ... 127
Tabela 9.2. Studenci i absolwenci w filiach i punktach konsultacyjnych szkół wyższych w roku akademickim 2012/2013 ... 128
Tabela 9.3. Stupendia naukowe prezydenta miasta szczecin dla studentów i doktorantów przyznane w latach 2012-2013 ... 133
Tabela 10.1. Dom Kultury „13 Muz" ... 138
Tabela 10.2. Dom Kultury „Słowianin". ... 138
Tabela 10.3. Klub „Jantar" filia Domu Kultury „Słowianin". ... 139
Tabela 10.4. Dom Kultury „Klub Skolwin". ... 139
Tabela 10.5. Miejski Ośrodek Kultury ... 140
Tabela 10.6. Ośrodek Teatralny Kana. ... 140
Tabela 10.7. Miejska Biblioteka Publiczna ... 140
Tabela 10.8. Muzeum Techniki i Komunikacji – Zajezdnia Sztuki ... 141
Tabela 10.9. Teatr Współczesny ... 142
Tabela 10.10. Teatr Lalek „Pleciuga" ... 142
Tabela 10.11. Filharmonia im. Mieczysława Karłowicza ... 143
Tabela 10.12. Szczecińska Agencja Artystyczna ... 144
Tabela 10.13. Trafostacja Sztuki. ... 144

Tabela 10.14. Zamek Książąt Pomorskich ... 145
Tabela 10.15. Opera Na Zamku ... 145
Tabela 10.16. Teatr Polski ... 146
Tabela 10.17. Książnica Pomorska im. S. Staszica ... 146
Tabela 10.18. Muzeum Narodowe w Szczecinie ... 147
Tabela 10.19. Wspieranie przez miasto szczecin organizacji pozarządowych działających w sferze kultury w latach 2012-2013 ... 147
Tabela 10.20. Najciekawsze przedsięwzięcia zorganizowane w latach 2012-2013 przez organizacje pozarządowe, które uzyskały finansowe wsparcie miasta ... 148
Tabela 10.21. Stypendia artystyczne miasta Szczecin ... 154
Tabela 10.22. Inicjatywy organizacji pozarządowych w zakresie edukacji artystycznej dofinansowane przez miasto ... 157
Tabela 10.23. Wydatki miasta na kulturę w latach 2012-2013 [tys. zł] ... 161
Tabela 10.24. Wydatki majątkowe na kulturę w latach 2012-2013 [tys. zł] ... 162
Tabela 11.1. Organizacje sportowe ... 166
Tabela 11.2. Kluby sportowe w Szczecinie ... 166
Tabela 11.3. Wyniki sportowe zawodników Szczecina za rok 2012 ... 168
Tabela 11.4. Wyniki sportowe zawodników Szczecina za 2013 r. ... 169
Tabela 11.5. Osiągnięcia sportowe klubów 2012 r. ... 170
Tabela 11.6. Osiągnięcia sportowe klubów 2013 r. ... 171
Tabela 11.7. Zespoły ligowe sezon 2012-2103 ... 172
Tabela 11.8. Obiekty sportowe na terenie miasta Szczecina w zarządzie MOSRiR (wg stanu na 31 XII 2012 r. oraz 31 XII 2013 r.) ... 173
Tabela 12.1. Przedszkola działające w Szczecinie w roku szkolnym 2012/2013 oraz 2013/2014 ... 177
Tabela 12.2. Szkoły podstawowe działające w Szczecinie w roku szkolnym 2012/2013 oraz 2013/2014 ... 178
Tabela 12.3. Średni wynik punktowy dla sprawdzianu uczniów szczecińskich szkół podstawowych ... 178
Tabela 12.4. Gimnazja działające w Szczecinie w roku szkolnym 2012/2013 oraz 2013/2014 ... 179
Tabela 12.5. Ogólne wyniki uczniów szczecińskich gimnazjów na tle kraju i województwa – część humanistyczna oraz matematyczno-przyrodnicza ... 179
Tabela 12.6. Ogólne wyniki uczniów szczecińskich gimnazjów na tle kraju i województwa – część językowa ... 179
Tabela 12.7. Szkoły ponadgimnazjalne działające w Szczecinie w roku szkolnym 2012/2013 oraz 2013/2014 ... 180
Tabela 12.8. Ogólne wyniki uczniów szkół ponadgimnazjalnych z egzaminu maturalnego ... 180
Tabela 12.9. Kształcenie w placówkach specjalnych ... 181
Tabela 12.10. Kształcenie integracyjne w placówkach oświatowych ... 182
Tabela 12.11. Liczba etatów pedagogicznych ... 184
Tabela 12.12. Kształcenie dwujęzyczne w przedszkolach i szkołach ... 185
Tabela 12.13. Projekty zrealizowane w ramach rządowego programu „Radosna szkoła” ... 187
Tabela 13.1. Liczba wybranych kategorii przestępstw stwierdzonych na terenie działania KMP Szczecin w latach 2012-2013 ... 189
Tabela 13.2. Wypadki drogowe ... 190
Tabela 13.3. Podstawowe wyniki Straży Miejskiej ... 191
Tabela 13.4. Wydatki z budżetu Miasta Szczecin na realizacje zadań z zakresu bezpieczeństwa publicznego ... 194
Tabela 13.5. Zatrzymane osoby ... 197
Tabela 13.6. Działania na szlakach komunikacyjnych ... 197
Tabela 13.7. Przemyt towarów akcyzowych i pojazdów ... 197
Tabela 14.1. Sytuacja demograficzna miasta Szczecina w latach 2011-2013 ... 200
Tabela 14.2. Urodzenia żywe według wieku matki w 2012 r. ... 200
Tabela 14.3. Zgony według płci i wieku w 2012 r. ... 200
Tabela 14.4. Zgony niemowląt w latach 2011-2012 ... 200
Tabela 14.5. Zgony według najczęstszych przyczyn w latach 2011-2012 ... 201

Tabela 14.6. Personel medyczny w latach 2011-2012 ... 202
Tabela 14.7. Personel medyczny podstawowej opieki zdrowotnej i poradni specjalistycznych na 10 000 mieszkańców w latach 2011-2012 ... 202
Tabela 14.8. Personel medyczny w szpitalach i opiece długoterminowej w latach 2011-2012 ... 202
Tabela 14.9. Porady medyczne udzielone w latach 2011-2012 ... 203
Tabela 14.10. Działalność szpitalnej opieki stacjonarnej w Szczecinie w latach 2011-2012 ... 204
Tabela 14.11. Działalność wybranych oddziałów szczecińskich szpitali w 2012 r. ... 204
Tabela 14.12. Wykaz wybranego sprzętu medycznego w poradniach i szpitalach w 2012 r. ... 204
Tabela 14.13. Działalność stacjonarnej opieki długoterminowej w 2012 r. ... 204
Tabela 14.14. Działalność hospicjów w 2012 r. ... 205
Tabela 14.15. Wspieranie opieki paliatywnej w Szczecinie w latach 2011-2013 ... 205
Tabela 14.16. Działalność pomocy doraźnej w Szczecinie w latach 2011-2012 ... 205
Tabela 14.17. Działalność aptek w Szczecinie w latach 2011-2012 ... 206
Tabela 14.18. Działania na rzecz profilaktyki i promocji zdrowia w mieście w latach 2011-2013 ... 206
Tabela 14.19. Programy zdrowotne realizowane przez Gminę Miasto Szczecin w latach 2011-2013 ... 207
Tabela 14.20. Działania na rzecz osób bezdomnych w Szczecinie w latach 2011-2013 ... 207
Tabela 14.21. Działania na rzecz przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii w Szczecinie w latach 2011-2013 ... 207
Tabela 14.22. Nakłady finansowe na rzecz osób niepełnosprawnych w Szczecinie w latach 2011-2013 ... 208
Tabela 14.23. Wybrane wskaźniki dostępności usług medycznych w powiatach województwa zachodniopomorskiego w 2012 r. ... 208
Tabela 15.1. Wydatki z budżetu miasta Szczecin na zadania w sferze ochrona zdrowia i pomoc społeczna [zł] ... 212
Tabela 15.2. Korzystający ze świadczeń wg rodzajów udzielonych świadczeń ... 213
Tabela 15.3. Świadczenia rodzinne i alimentacyjne w latach 2012-2013 – kwoty wypłacone [zł] ... 214
Tabela 15.4. Kategorie interwencji wg liczby zgłoszeń do Działu Interwencji Kryzysowej w latach 2012 i 2013 ... 214
Tabela 15.5. Liczba rodzin, liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2012 I 2013 ... 216
Tabela 15.6. Ośrodki adopcyjne w Szczecinie – zakończone i zaawansowane procedury adopcyjne ... 217
Tabela 15.7. Działalność żłobków miejskich w Szczecinie w latach 2011-2013 ... 218
Tabela 15.8. Rodzaje pomocy udzielonej rodzinom i osobom bezdomnym przez MOPR w latach 2012 i 2013 ... 219
Tabela 16.1. Wojewódzka administracja zespolona na terenie województwa zachodniopomorskiego [stan na dzień 31.12.2013 r.] ... 223
Tabela 16.2. Władze Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego ... 224
Tabela 16.3. Prezydium Rady Miasta Szczecin ... 225
Tabela 16.4. Kluby Radnych Rady Miasta Szczecin (2012) ... 225
Tabela 16.5. Kluby Radnych Rady Miasta Szczecin (2013) ... 225
Tabela 16.6. Komisje stałe Rady Miasta Szczecin (2012) ... 225
Tabela 16.7. Komisje stałe rady Miasta szczecin VI kadencji (2013) ... 225
Tabela 16.8. Wykaz rad osiedli na terenie miasta Gminy Miasto Szczecin [stan na 31.12.2013 r.] ... 226
Tabela 16.9. Zastępcy Prezydenta Miasta Szczecin [stan na dzień 31.12.2012 r.] ... 226
Tabela 16.10. Zastępcy Prezydenta Miasta Szczecin [stan na dzień 31.12.2013 r.] ... 227
Tabela 16.11. Podział szczecińskich organizacji wg ich typów ... 229
Tabela 16.12. Zestawienie dotacji udzielonych organizacjom pozarządowym ogółem w roku 2012 i 2013 ... 229
Tabela 16.13. Zestawienie ogólne dot. organizacji pozarządowych
Tabela 16.14. Liczba lokali komunalnych na terenie Gminy Miasto Szczecin użytkowanych przez organizacje pozarządowe w ramach prowadzonej działalności pożytku publicznego w latach 2012-2013 ... 230
Tabela 16.15. Przedstawiciele Gminy Miasto Szczecin w związkach i stowarzyszeniach ... 230
Tabela 16.16. Cele strategiczne rozwoju Miasta Szczecin ... 232
Tabela 16.17. Wypracowane propozycje działań w ramach współpracy transgranicznej na kolejne lata ... 234
Tabela 16.18. Liczba ludności ogółem w JST SOM ... 237
Tabela 16.19. Przyrost naturalny w JST SOM ... 238
Tabela 16.20. Dochody miasta Szczecin w latach 2012-2013 według grup [tys. zł] ... 243

Tabela 16.21. Ranking miast wojewódzkich pod względem zamożności na 1 mieszkańca 244
Tabela 16.22. Wybrane dochody z podatków i opłat w latach 2012-2013 [zł] 244
Tabela 16.23. Dochody miasta z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych i prawnych w latach 2010-2013 [zł]... 245
Tabela 16.24. Wybrane dochody z gospodarowania majątkiem miasta szczecin w latach 2012-2013 [zł]..... 245
Tabela 16.25. Wydatki budżetu miasta Szczecin w latach 2012-2013 [zł]..... 246
Tabela 16.26. Wydatki miasta Szczecin według sfer wydatkowania w latach 2012-2013 [tys. zł] 247
Tabela 16.27. Wynik finansowy miasta Szczecin w latach 2010-2013 [tys. zł]..... 248
Tabela 16.28. Ranking miast wojewódzkich pod względem wysokości zadłużenia na 1 mieszkańca..... 250
Tabela 16.29. Projekty realizowane przez beneficjenta Gminę Miasto Szczecin w latach 2007-2013
(wg umów o dofinansowanie – beneficjent Gmina Miasto Szczecin) [zł]..... 251

INDEKS WYKRESÓW

Wykres 2.1. Liczba zarejestrowanych pojazdów w Szczecinie w latach 2006-2013 24
Wykres 2.2. Poziom motoryzacji w Szczecinie. Liczba pojazdów na 1 000 mieszkańców 24
Wykres 2.3. Kolizje i wypadki drogowe w Szczecinie w latach 2006-2013..... 25
Wykres 2.4. Ofiary wypadków drogowych w Szczecinie w latach 2006-2013 25
Wykres 2.5. Wydatki miasta na transport i komunikację w latach 2008-2013 28
Wykres 2.6. Obroty ładunkowe w porcie Szczecin w latach 2009-2013 [tys. ton]..... 33
Wykres 2.7. Struktura obrotów ładunkowych wg portów morskich w 2013 r..... 33
Wykres 2.8. Udział poszczególnych portów w obsłudze ładunków tranzytowych w 2013 r. 34
Wykres 2.9. Ewidencja barek towarowych w porcie Szczecin w latach 2010-2013..... 34
Wykres 2.10. Ewidencja ruchu pasażerskiego w porcie Szczecin w latach 2010-2013 35
Wykres 2.11. Ilość obsłużonych przesyłek (w kg) w porcie lotniczym Szczecin – Goleniów w latach 2006-2013 35
Wykres 3.1. Struktura użytkowania gruntów wg stanu na koniec 2013 r. 42
Wykres 4.1. Budownictwo mieszkaniowe w szczecinie w latach 2006-2013 48
Wykres 5.1. Obroty ładunkowe w Szczecinie w latach 2001-2013 [tys. ton]..... 69
Wykres 5.2. Liczba statków wchodzących do portu w Szczecinie w latach 2001-2013..... 70
Wykres 5.3. Struktura nakładów na B+R w województwie zachodniopomorskim w latach 2008-2012 [mln. zł]..... 73
Wykres 5.4. Nakłady na działalność innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych
w regionie zachodniopomorskim w latach 1997-2012 [tys. zł]..... 74
Wykres 5.5. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych
w regionie zachodniopomorskim w latach 1997-2012 [tys. zł]..... 74
Wykres 5.6. Nakłady inwestycyjne na maszyny i urządzenia techniczne w przedsiębiorstwach
przemysłowych w regionie zachodniopomorskim w latach 1997-2012 [tys. zł]..... 74
Wykres 6.1. Najatrakcyjniejsze kierunki inwestycji w Europie Środkowo-Wschodniej 86
Wykres 6.2. Wielkość planowanych nakładów na inwestycje w latach 2012-2015 [mln zł]..... 98
Wykres 8.1. Urodzenia i zgony w latach 1990-2013..... 117
Wykres 8.2. Liczba zawieranych małżeństw i rozwodów w Szczecinie w latach 1999-2013 118
Wykres 8.3. Struktura ekonomiczna ludności w latach 200-2013 [w tys.] 118
Wykres 8.4. Przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze publicznym i prywatnym w Szczecinie
w latach 2002-2013 [zł] 119
Wykres 8.5. Struktura osób zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw w Szczecinie w 2013 r. [%] 121
Wykres 15.1. Występowanie problemów społecznych w Szczecinie wg liczby osób w rodzinach
korzystających z pomocy społecznej w 2013 r..... 211
Wykres 16.1. Struktura dochodów miasta Szczecin w latach 2010-2013..... 242
Wykres 16.2. Struktura wydatków miasta Szczecin w latach 2010-2013 246
Wykres 16.3. Struktura źródeł finansowania inwestycji w latach 2004-2013 [mln zł] 248
Wykres 16.4. Struktura wydatków wybranych miast w roku 2012 248